

แนวทางการส่งเสริมกิจกรรมการท่องเที่ยวเชิงเกษตรของศูนย์วิจัยปัสสนาสากล
ไร่เชิญตะวัน ตำบลห้วยสัก อำเภอเมือง จังหวัดเชียงราย



ชลธิชา รอดหิรัญ

การศึกษาค้นคว้าด้วยตนเองเสนอเป็นส่วนหนึ่งของการศึกษา

หลักสูตรปริญญาศิลปศาสตรมหาบัณฑิต
สาขาวิชาการจัดการโรงแรมและการท่องเที่ยว

สิงหาคม 2561

ลิขสิทธิ์ของมหาวิทยาลัยพะเยา

แนวทางการส่งเสริมกิจกรรมการท่องเที่ยวเชิงเกษตรของศูนย์วิจัยปัสสนาสากลไร่เชิญตะวัน
ตำบลห้วยสัก อำเภอเมือง จังหวัดเชียงราย



การศึกษาค้นคว้าด้วยตนเองเสนอเป็นส่วนหนึ่งของการศึกษา
หลักสูตรปริญญาศิลปศาสตรมหาบัณฑิต
สาขาวิชาการจัดการโรงแรมและการท่องเที่ยว
สิงหาคม 2561
ลิขสิทธิ์ของมหาวิทยาลัยพะเยา

GUIDELINES FOR THE PROMOTION OF AGRICULTURE TOURISM IN RAI CHERN TAWAN
INTERNATIONAL MEDITATION CENTER, HUAYSAK, CHIANG RAI PROVINCE



CHONTICHA RODHIRAN

An Independent Study in Partial Fulfillment of Requirements
for the Master of Arts in Hotel and Tourism Management

August 2018

Copyright of University of Phayao

การศึกษาค้นคว้าด้วยตนเอง

เรื่อง

แนวทางการส่งเสริมกิจกรรมการท่องเที่ยวเชิงเกษตรของศูนย์วิจัยปัสสนาสากลไร่เชิญตะวัน
ตำบลห้วยสัก อำเภอเมือง จังหวัดเชียงราย

ของ ชลธิชา รอดหิรัญ

ได้รับพิจารณาอนุมัติให้เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษา

หลักสูตรศิลปศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการจัดการโรงแรมและการท่องเที่ยว
ของมหาวิทยาลัยพะเยา

..... อาจารย์ที่ปรึกษาการศึกษาค้นคว้าด้วยตนเอง

(ดร. วารินทร์ มัชฌมบุรุษ)

..... คณบดีคณะวิทยาการจัดการและสารสนเทศศาสตร์

(ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร. ประกอบศิริ ภัคดีพิณีจ)



เรื่อง:	แนวทางการส่งเสริมกิจกรรมการท่องเที่ยวเชิงเกษตรของศูนย์วิปัสสนาสากลไร่เชิญตะวัน ตำบลห้วยสัก อำเภอเมือง จังหวัดเชียงราย
ผู้ศึกษาค้นคว้า:	ชลธิชา รอดศิริณ, การศึกษาค้นคว้าด้วยตนเอง: ศศ.ม. (การจัดการโรงแรมและการท่องเที่ยว), มหาวิทยาลัยพะเยา, 2561
อาจารย์ที่ปรึกษา:	ดร. วารินทร์ มัชฌิมบุรุษ
คำสำคัญ	ท่องเที่ยวเชิงเกษตร ไร่เชิญตะวัน

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้เป็นการวิจัยแบบผสมผสานโดยใช้เครื่องมือเชิงปริมาณและเครื่องมือเชิงคุณภาพ โดยมีวัตถุประสงค์ของการศึกษา คือ 1) เพื่อศึกษาบริบทและศักยภาพแหล่งท่องเที่ยวเชิงเกษตรของศูนย์วิปัสสนาสากลไร่เชิญตะวัน 2) เพื่อศึกษาความต้องการของนักท่องเที่ยวเชิงเกษตรของศูนย์วิปัสสนาสากลไร่เชิญตะวัน 3) เพื่อเสนอแนวทางการส่งเสริมการท่องเที่ยวเชิงเกษตรของศูนย์วิปัสสนาสากลไร่เชิญตะวัน

ผลการศึกษา พบว่า บริบทศูนย์ฯ แบ่งพื้นที่เป็น 2 คือ 1) ส่วนทำมาหากิน เป็นแปลงเกษตรอินทรีย์ และ 2) ส่วนทำมาหาธรรม คือ ส่วนของปริศนาธรรมและงานวิปัสสนา การท่องเที่ยวเชิงเกษตรของศูนย์วิปัสสนาสากลไร่เชิญตะวัน เริ่มต้นจากแนวความคิดการส่งเสริมการทำเกษตรอินทรีย์วิถีพุทธแก่เกษตรกรและผู้สนใจ โดยให้ศูนย์ฯ ต้นแบบ การประเมินของผู้บริหารและเจ้าหน้าที่ศูนย์ฯ โดยรวม พบว่า มีศักยภาพอยู่ในระดับปานกลาง ด้านที่มีศักยภาพสูงสุดคือ ศักยภาพด้านการดึงดูดใจของแหล่งท่องเที่ยวและด้านที่มีศักยภาพต่ำสุดคือศักยภาพด้านการให้บริการของแหล่งท่องเที่ยว การประเมินจากผู้เชี่ยวชาญโดยรวม พบว่า มีศักยภาพอยู่ในระดับสูง ด้านที่มีศักยภาพสูงสุดคือด้านการดึงดูดใจและที่มีศักยภาพต่ำสุดคือศักยภาพด้านการรองรับของแหล่งท่องเที่ยว ความต้องการของนักท่องเที่ยวจากองค์ประกอบ 4As ได้แก่ 1) ด้านสิ่งดึงดูดใจ 2) ด้านการเข้าถึง 3) ด้านสิ่งอำนวยความสะดวก และ 4) ด้านกิจกรรม พบว่าความต้องการโดยรวมอยู่ในระดับสูง โดยด้านการเข้าถึง (Accessibilities) ระดับสูงเป็นอันดับ 1 รองลงมาคือด้านกิจกรรม (Activities) ด้านสิ่งดึงดูดใจ (Attractions) และ ด้านสิ่งอำนวยความสะดวก (Amenities) ตามลำดับ กิจกรรมของศูนย์วิปัสสนาสากลไร่เชิญตะวันที่นักท่องเที่ยวให้ความสนใจโดยรวมอยู่ในระดับสูงคือ กิจกรรมการเข้าพบพระมหาวิมลชัย วชิรเมธี เป็นอันดับ 1 รองลงมาเป็นกิจกรรมเยี่ยมชมหอศิลป์ ปริศนาธรรมภายในศูนย์วิปัสสนาสากลไร่เชิญตะวันและเยี่ยมชมกิจกรรมโรงเรียนชานาเป็นอันดับรองลงมา

Title: GUIDELINES FOR THE PROMOTION OF AGRICULTURE TOURISM IN RAI CHERN TAWAN
INTERNATIONAL MEDITATION CENTER, HUAYSAK, CHIANG RAI PROVINCE

Author: Chonticha Rodhiran, Independent Study: M.A. (Hotel and Tourism Management), University of
Phayao, 2018

Advisor: Dr. Warach Madhyamapurush

Keyword Agro–Tourism /Agriculture tourism Rai Cherntawan

ABSTRACT

This research used both quantitative and qualitative research. The purpose of the research were 1) to study the context and potential of Agrotourism in Rai Cherntawan International Meditation Center. 2) to study tourists demand of Agrotourism in Rai Cherntawan International Meditation Center . 3) to propose the promotion of Agrotourism in Rai Cherntawan International Meditation Center.

The results showed that the context of Rai Cherntawan began from general activities. Rai Cherntawan was divided to Organic farming zone and Dhamma puzzle and meditation zone. Agrotourism of Rai Cherntawan was started with the promotion of Organic Farming Buddhist Way to farmers and those interested which had pattern from Rai Cherntawan. The evaluation of broad and officer about tourist attractions competency in Rai Cherntawan found that had a moderate potential. An attractiveness of tourism location had maximum potential while tourist attraction service had lowest potential. At the point of the experts, there were high potential. The maximum potential was attractiveness while the lowest potential was a support of tourist attraction. The demand of tourist from the element of 4As were 1) Attractions 2) Accessibilities 3) Amenities and 4) Activities, were found that the overall demand is high. The highest demand was Accessibilities, secondly was Activities, thirdly was Attractions and the last one was Amenities. Rai Cherntawan's activities that tourists interested in highest level was meeting Phramaha Vudhijaya Vajiramedhi then visiting museum, Dhamma puzzle and visiting Farmer student's activities.

กิตติกรรมประกาศ

การศึกษาค้นคว้าด้วยตนเองฉบับนี้สำเร็จได้ ด้วยความกรุณาจากอาจารย์ผู้ทรงคุณวุฒิ และผู้เชี่ยวชาญ ในมหาวิทยาลัยพะเยา ทุกท่านที่ได้ประสิทธิ์ประสาทวิชา ความรู้และให้คำแนะนำ แนวทางในการทำการศึกษาค้นคว้าด้วยตนเอง

ขอขอบคุณมหาวิทยาลัยพะเยา มหาวิทยาลัยเพื่อการศึกษาที่มีคุณภาพ ได้มาตรฐาน และสร้างสรรค์นวัตกรรม ปัญญาเพื่อความเข้มแข็งของชุมชน ที่ให้สถานที่ศึกษา ค้นคว้า รวบรวม ความรู้ต่าง ๆ ตลอดระยะเวลาที่ศึกษาเล่าเรียน

ขอขอบคุณอาจารย์ทุกท่านที่ประสิทธิ์ประสาทวิชาความรู้ แนะนำแนวทางการเรียน ให้ ข้อคิด กำลังใจในการเรียนจนประสบผลสำเร็จ

ขอขอบคุณ พระมหาวุฒิชัย วชิรเมธี และเจ้าหน้าที่ศูนย์วิปัสสนาสากลไร่เชิงตะวันที่ให้ ความร่วมมือและอำนวยความสะดวกในการเก็บรวบรวมข้อมูล ในการดำเนินการวิจัยครั้งนี้

ขอขอบคุณ ดร.วรัชต์ มัชฌมบุรุษ อาจารย์ที่ปรึกษาหลักการศึกษาค้นคว้าด้วยตนเอง ที่ได้เสียสละดูแลเอาใจใส่ ให้คำปรึกษา ชี้แนะแนวทาง จนทำให้การศึกษาค้นคว้าด้วยตนเอง ฉบับนี้มีความสมบูรณ์ยิ่งขึ้น

ขอขอบคุณครอบครัว ญาติพี่น้อง ที่เป็นกำลังใจสำคัญช่วยให้มีแรงในการทำงานนี้ สำเร็จลงด้วยดี และขอบคุณกัลยาณมิตรในมหาวิทยาลัยพะเยาทุกท่าน ที่คอยแลกเปลี่ยน คอย เป็นกำลังใจ ซึ่งทำให้ผู้วิจัยมีความสุขและได้รับประสบการณ์ที่ดีในการเรียนมหาวิทยาลัยแห่งนี้ ตลอดรวมถึงผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้องทุกท่านที่ไม่ได้ระบุนามที่ทำให้การศึกษาค้นคว้าด้วยตนเอง ฉบับนี้สำเร็จลุล่วงไปได้ด้วยดี

คุณค่าและประโยชน์อันพึงมีจากการศึกษาค้นคว้าด้วยตนเองฉบับนี้ ข้าพเจ้าขอมอบ เป็นกตัญญูตราบูชา แต่บิดา มารดา ครูบาอาจารย์และผู้มีอุปการคุณทุกท่าน

ชลธิชา รอดหิรัญ

สารบัญ

	หน้า
บทคัดย่อภาษาไทย.....	ง
บทคัดย่อภาษาอังกฤษ	จ
กิตติกรรมประกาศ	ฉ
สารบัญ.....	ช
สารบัญตาราง.....	ฌ
สารบัญภาพ.....	ฎ
บทที่ 1 บทนำ.....	1
ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา.....	1
วัตถุประสงค์ของการวิจัย	4
ขอบเขตของการวิจัย	4
ประโยชน์ที่จะได้รับจากการวิจัย.....	5
นิยามศัพท์เฉพาะ	5
บทที่ 2 เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง.....	7
ความเป็นมาและโครงสร้างของศูนย์วิจัยปัสสนาสากลไร่เชิญตะวัน.....	7
แนวคิดและทฤษฎีเกี่ยวกับการท่องเที่ยว.....	9
แนวคิดและทฤษฎีความต้องการของนักท่องเที่ยว	26
แนวคิดเกี่ยวกับการท่องเที่ยวเชิงเกษตร.....	31
งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง.....	49
กรอบแนวคิดการวิจัย	53
บทที่ 3 วิธีดำเนินการวิจัย.....	54

วัตถุประสงค์ข้อที่ 1 เพื่อบริบทและศักยภาพการเป็นแหล่งท่องเที่ยวเชิงเกษตรของศูนย์ วิปัสสนาสากลไร่เชิญตะวัน ตำบลห้วยสัก อำเภอเมือง จังหวัดเชียงราย	54
วัตถุประสงค์ข้อที่ 2 เพื่อศึกษาความต้องการของผู้ที่เดินทางมาท่องเที่ยวเชิงเกษตร ที่ศูนย์ วิปัสสนาสากลไร่เชิญตะวัน ตำบลห้วยสัก อำเภอเมือง จังหวัดเชียงราย	56
วัตถุประสงค์ข้อที่ 3 เพื่อเสนอแนวทางการส่งเสริมกิจกรรมการท่องเที่ยวเชิงเกษตร ของ ศูนย์วิปัสสนาสากลไร่เชิญตะวัน ตำบลห้วยสัก อำเภอเมืองจังหวัดเชียงราย	60
บทที่ 4 ผลการวิเคราะห์ข้อมูล	62
ส่วนที่ 1 แบบสัมภาษณ์เกี่ยวกับบริบทและศักยภาพของศูนย์วิปัสสนาสากลไร่เชิญตะวัน ..	62
ส่วนที่ 2 ผลการวิเคราะห์ข้อมูลการศึกษาความต้องการของนักท่องเที่ยวเชิงเกษตร ของ ศูนย์วิปัสสนาสากลไร่เชิญตะวัน ตำบลห้วยสัก อำเภอเมือง จังหวัดเชียงราย	93
ส่วนที่ 3 หาแนวทางการส่งเสริมกิจกรรมการท่องเที่ยวเชิงเกษตรของศูนย์วิปัสสนาสากลไร่ เชิญตะวัน ตำบลห้วยสัก อำเภอเมือง จังหวัดเชียงราย	105
บทที่ 5 บทสรุป	114
สรุปผลการวิจัย	115
อภิปรายผล	121
ข้อเสนอแนะ	127
บรรณานุกรม	129
ภาคผนวก	132
ภาคผนวก ก เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย	133
ภาคผนวก ข การสัมภาษณ์	160
ภาคผนวก ค รูปภาพศูนย์วิปัสสนาสากลไร่เชิญตะวัน	208
ภาคผนวก ง รายงานผู้เชี่ยวชาญ	229
ประวัติผู้วิจัย	234

สารบัญตาราง

หน้า

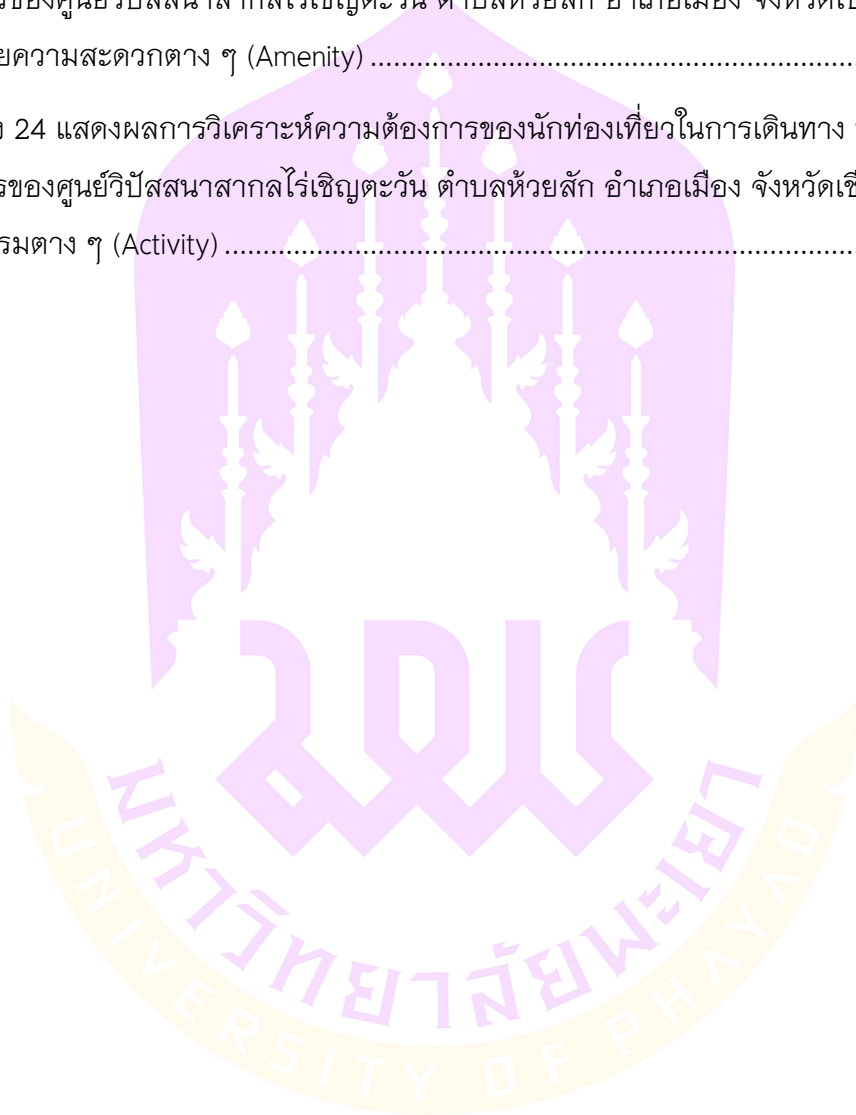
ตาราง 1 แสดงค่าเฉลี่ย (X) ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) การประเมินศักยภาพ การเป็นแหล่งท่องเที่ยวเชิงเกษตรของศูนย์วิปัสสนาสากลไร่ เชิญตะวัน ตำบลห้วยสัก อำเภอเมือง จังหวัดเชียงราย จากเจ้าหน้าที่ ด้านศักยภาพด้าน การบริหารจัดการแหล่งท่องเที่ยวเชิงเกษตร	79
ตาราง 2 แสดงค่าเฉลี่ย (X) ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) การประเมินศักยภาพ การเป็นแหล่งท่องเที่ยวเชิงเกษตรของศูนย์วิปัสสนาสากลไร่ เชิญตะวัน ตำบล ห้วยสัก อำเภอเมือง จังหวัดเชียงราย จากเจ้าหน้าที่ ด้านศักยภาพ การรองรับของแหล่งท่องเที่ยวเชิงเกษตร	81
ตาราง 3 แสดงค่าเฉลี่ย (X) ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) การประเมินศักยภาพ การเป็นแหล่งท่องเที่ยวเชิงเกษตรของศูนย์วิปัสสนาสากลไร่ เชิญตะวัน ตำบลห้วยสัก อำเภอเมือง จังหวัดเชียงราย จากเจ้าหน้าที่ด้านศักยภาพ การให้บริการของแหล่งท่องเที่ยวเชิงเกษตร	82
ตาราง 4 แสดงค่าเฉลี่ย (X) ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) การประเมินศักยภาพ การเป็นแหล่งท่องเที่ยวเชิงเกษตรของศูนย์วิปัสสนาสากลไร่ เชิญตะวัน ตำบลห้วยสัก อำเภอเมือง จังหวัดเชียงราย จากเจ้าหน้าที่ ด้านศักยภาพ การดึงดูดใจของแหล่งท่องเที่ยวเชิงเกษตร	83
ตาราง 5 แสดงค่าเฉลี่ย (X) ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) การประเมินศักยภาพ การเป็นแหล่งท่องเที่ยวเชิงเกษตรของศูนย์วิปัสสนาสากลไร่ เชิญตะวัน ตำบลห้วยสัก อำเภอเมือง จังหวัดเชียงราย จากเจ้าหน้าที่ โดยรวม 4 ด้าน	84
ตาราง 6 แสดงค่าเฉลี่ย (X) ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) การประเมินศักยภาพ การเป็นแหล่งท่องเที่ยวเชิงเกษตรของศูนย์วิปัสสนาสากลไร่เชิญตะวัน ตำบล ห้วยสัก อำเภอเมือง จังหวัดเชียงราย จากผู้เชี่ยวชาญ โดยรวม 4 ด้าน.....	85
ตาราง 7 แสดงค่าเฉลี่ย (X) ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) การประเมินศักยภาพ การเป็นแหล่งท่องเที่ยวเชิงเกษตรของศูนย์วิปัสสนาสากลไร่ เชิญตะวัน ตำบลห้วยสัก อำเภอเมือง จังหวัดเชียงราย จากผู้เชี่ยวชาญ ด้านศักยภาพ ด้านการบริหารจัดการแหล่งท่องเที่ยวเชิงเกษตร.....	86

ตาราง 8 แสดงค่าเฉลี่ย (X) ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) การประเมินศักยภาพ การเป็นแหล่งท่องเที่ยวเชิงเกษตรของศูนย์วิปัสสนาสากลไร่เชิญตะวัน ตำบล ห้วยสัก อำเภอเมือง จังหวัดเชียงราย จากผู้เชี่ยวชาญ ด้านศักยภาพ การรองรับของแหล่งท่องเที่ยวเกษตร.....	87
ตาราง 9 แสดงค่าเฉลี่ย (X) ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) การประเมินศักยภาพ การเป็นแหล่งท่องเที่ยวเชิงเกษตรของศูนย์วิปัสสนาสากลไร่เชิญตะวัน ตำบล ห้วยสัก อำเภอเมือง จังหวัดเชียงราย จากผู้เชี่ยวชาญ ด้านศักยภาพ การให้บริการของแหล่งท่องเที่ยวเชิงเกษตร.	88
ตาราง 10 แสดงค่าเฉลี่ย (X) ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) การประเมินศักยภาพ การเป็นแหล่งท่องเที่ยวเชิงเกษตรของศูนย์วิปัสสนาสากลไร่เชิญตะวัน ตำบลห้วยสัก อำเภอเมือง จังหวัดเชียงราย จากผู้เชี่ยวชาญ ด้านศักยภาพ.....	90
ตาราง 11 แสดงการเปรียบเทียบผลการวิเคราะห์การประเมินศักยภาพแหล่งท่องเที่ยวเชิงเกษตรของศูนย์วิปัสสนาสากลไร่เชิญตะวันของ เจ้าหน้าที่ กับผู้เชี่ยวชาญ.....	91
ตาราง 12 แสดงสถานภาพผู้ตอบแบบสอบถาม จำแนกตามเพศ	93
ตาราง 13 แสดงสถานภาพผู้ตอบแบบสอบถาม จำแนกตามอายุ.....	93
ตาราง 14 แสดงสถานภาพผู้ตอบแบบสอบถาม จำแนกตามระดับการศึกษา	94
ตาราง 15 แสดงสถานภาพผู้ตอบแบบสอบถาม จำแนกตามรายได้	94
ตาราง 16 แสดงสถานภาพของผู้ตอบแบบสอบถาม แบ่งตามสถานภาพ.....	95
ตาราง 17 แสดงสถานภาพของผู้ตอบแบบสอบถาม แบ่งตามอาชีพ	95
ตาราง 18 แสดงผลการวิเคราะห์ข้อมูลพฤติกรรมของนักท่องเที่ยวในการเดินทาง ท่องเที่ยวเชิงเกษตรของศูนย์วิปัสสนาสากล ไร่เชิญตะวัน ตำบลห้วยสัก อำเภอเมือง จังหวัดเชียงราย	96
ตาราง 19 แสดงผลการวิเคราะห์ข้อมูลความคิดเห็นในเหตุผลที่เดินทางมาท่องเที่ยว ยังศูนย์วิปัสสนาสากลไร่เชิญตะวัน.....	98
ตาราง 20 แสดงผลการวิเคราะห์กิจกรรมที่ต้องการเข้าร่วมในการเดินทางท่องเที่ยว เชิงเกษตรของศูนย์วิปัสสนาสากลไร่เชิญตะวัน.....	99
ตาราง 21 แสดงผลการวิเคราะห์ความต้องการของนักท่องเที่ยวในการเดินทางท่องเที่ยว เชิงเกษตรของศูนย์วิปัสสนาสากลไร่เชิญตะวัน ตำบลห้วยสัก อำเภอเมือง จังหวัดเชียงราย ด้านสิ่งดึงดูดใจ (Attraction)	100

ตาราง 22 แสดงผลการวิเคราะห์ความต้องการของนักท่องเที่ยวในการเดินทาง ท่องเที่ยวเชิง
 เกษตรของศูนย์วิปัสสนาสากลไร่เชิงตะวัน ตำบลห้วยสัก อำเภอเมืองจังหวัดเชียงราย ด้าน
 การเข้าถึง (Accessibility)101

ตาราง 23 แสดงผลการวิเคราะห์ความต้องการของนักท่องเที่ยวในการเดินทาง ท่องเที่ยวเชิง
 เกษตรของศูนย์วิปัสสนาสากลไร่เชิงตะวัน ตำบลห้วยสัก อำเภอเมือง จังหวัดเชียงราย ด้านสิ่ง
 อำนวยความสะดวกต่าง ๆ (Amenity) 102

ตาราง 24 แสดงผลการวิเคราะห์ความต้องการของนักท่องเที่ยวในการเดินทาง ท่องเที่ยวเชิง
 เกษตรของศูนย์วิปัสสนาสากลไร่เชิงตะวัน ตำบลห้วยสัก อำเภอเมือง จังหวัดเชียงราย ด้าน
 กิจกรรมต่าง ๆ (Activity) 103



สารบัญภาพ

	หน้า
ภาพ 1 ลำดับความต้องการของมนุษย์ตามแนวคิดของมาสโลว์.....	27
ภาพ 2 แสดงกรอบแนวคิดในการวิจัย.....	53



บทที่ 1

บทนำ

ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา

อุตสาหกรรมการท่องเที่ยวเป็นอุตสาหกรรมที่มีบทบาทต่อระบบเศรษฐกิจและสังคมโดยรวมของประเทศไทยเป็นอย่างมาก การขยายตัวของอุตสาหกรรมการท่องเที่ยว หมายถึง การสร้างงาน การกระจายรายได้ไปยังภูมิภาคต่าง ๆ ของประเทศ ทำให้หลายประเทศหันมาให้ความสนใจเรื่องการลงทุน ส่งเสริมเรื่องการท่องเที่ยวมากขึ้นทั้งในเรื่องรูปแบบและแนวทาง รวมไปถึงการบริหารจัดการแหล่งท่องเที่ยวทั้งที่มีอยู่เดิมและการสนับสนุนแหล่งท่องเที่ยวใหม่ที่มีศักยภาพและมีความพร้อมที่จะรองรับนักท่องเที่ยวที่มีอัตราการขยายตัวมากขึ้นในปัจจุบัน และมีแนวโน้มว่าจะสูงขึ้นในอนาคตซึ่งในปี 2563 คาดการณ์ว่าประเทศไทยจะมีจำนวนนักท่องเที่ยวต่างชาติ 67 ล้านคน สำหรับแนวโน้มจำนวนนักท่องเที่ยวระหว่างประเทศของไทยในอีก 15 ปีข้างหน้า คาดการณ์ว่าจะขยายตัวอย่างต่อเนื่อง ซึ่งจากข้อมูลปัจจุบันในปี 2557 มีจำนวนนักท่องเที่ยว 24.7 ล้านคน จะเพิ่มขึ้นอย่างรวดเร็วเป็น 45 ล้านคน ในอีก 15 ปีข้างหน้า และเพิ่มเป็น 67 ล้านคน ในปี 2573 (กระทรวงการท่องเที่ยวและกีฬา, 2560) จากการคาดการณ์ดังกล่าวพบว่า ประเทศไทยได้รับความสนใจจากนักท่องเที่ยวทั้งในเนื่องจากประเทศไทยเป็นประเทศเกษตรกรรม พร้อมทั้งมีความหลากหลายในการประกอบอาชีพทางการเกษตร มีภูมิปัญญาทางการเกษตรที่มีชื่อเสียง ความหลากหลายดังกล่าวจะเป็นสิ่งดึงดูดใจและนำความประทับใจมาสู่นักท่องเที่ยว เปิดโอกาสให้นักท่องเที่ยวได้ร่วมกิจกรรมกับเกษตรกร ได้สัมผัสกับสิ่งแวดล้อมที่เป็นธรรมชาติ วิถีชีวิตการเกษตรที่ผสมผสานกิจกรรมทางศาสนา ศิลปวัฒนธรรม และประเพณี ตลอดจนการศึกษา เรียนรู้ แลกเปลี่ยน ประสบการณ์ ด้านกระบวนการประกอบสัมมาอาชีพอย่างไกลชิดและต่างประเทศด้วยความได้เปรียบด้านทรัพยากรและความหลากหลายในภูมิภาคต่าง ๆ ซึ่งมีความโดดเด่นเป็นเอกลักษณ์ ประกอบกับนโยบายการส่งเสริมภาคการเกษตรได้ถูกบรรจุเป็นวาระหนึ่งในแผนพัฒนาประเทศฉบับปัจจุบัน (แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติฉบับที่ 12) กล่าวถึง แผนการในการสร้างขีดความสามารถในการแข่งขันของธุรกิจบริการ และการท่องเที่ยวที่มีศักยภาพให้เติบโตและสนับสนุนภาคการผลิต เน้นการปรับปรุงกฎหมายที่เกี่ยวข้อง เพื่อให้เกิดความสมดุลและยั่งยืนในการพัฒนาอุตสาหกรรมท่องเที่ยว ที่คำนึงถึงขีดความสามารถในการรองรับของระบบนิเวศ และศักยภาพของพื้นที่ (สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ, 2560)

ศูนย์วิปัสสนาสากลไร่เชิงญูได้รับความสนใจจากนักท่องเที่ยวทั้งชาวไทยและชาวต่างชาติ ที่เดินทางมาชื่นชมงานพุทธศิลป์ ที่จัดแสดงอยู่ในส่วนต่าง ๆ ในศูนย์วิปัสสนาสากลไร่เชิงญูตะวันออก ทั้งยังเป็นต้นแบบการเรียนรู้ด้านการจัดการสิ่งแวดล้อมในศาสนสถาน โดยใช้หลักธรรมเป็นตัวชี้นำ มุลินิการจัดการทรัพยากรอย่างยั่งยืน (มุลินิ 3R) ยังมีแนวทางเพื่อส่งเสริมการสร้างอาชีพให้แก่กลุ่มผู้สนใจคือ เกษตรอินทรีย์ หรือพุทธเกษตร ซึ่งเน้นการทำเกษตรปลอดสารทุกขั้นตอน (ศูนย์วิปัสสนาสากลไร่เชิงญูตะวันออก, 2560) โดยศูนย์วิปัสสนาสากลไร่เชิงญูตะวันออกได้แบ่งพื้นที่ออกเป็น 2 ส่วน ได้แก่

1. ส่วนทำมาหากรรม ประกอบด้วย หอศิลป์ ว.วชิรเมธี ซึ่งรวบรวมผลงานด้านพุทธศิลป์ หรือศิลปะที่สื่อความหมายในทางพระพุทธศาสนาไว้ สนามจินตนาการ หรือส่วนของปริศนาธรรมตั้งอยู่ในสภาพแวดล้อมที่อุดมสมบูรณ์ของธรรมชาติ ซึ่งเป็นพื้นที่ของสวนลำไยมาก่อนและสวนยางมาก่อนซึ่งยังคงความเป็นธรรมชาติ ความร่มรื่นของสวนลำไยและวิถีธรรมชาติดั้งเดิมเอาไว้ตามนโยบาย ร่มรื่นนอกด้วยแมกไม้ ร่มรื่นในด้วยธรรมะ

2. ส่วนทำมาหากิน ดำเนินการโดยมหาวิทยาลัยพุทธเศรษฐศาสตร์ซึ่งเป็นสถาบันการศึกษาทางเลือก มีการจัดตั้งโรงเรียนชานาพุทธเศรษฐศาสตร์ หรือเรียกสั้น ๆ ว่าโรงเรียนชานา ประกอบด้วย แปลงเกษตรสาธิต อาคารสำนักงานโรงเรียนชานา หรือยุ้งฉางเพื่อเก็บรวบรวมเมล็ดพันธุ์ข้าว และบ้านทรงไทยสไตล์ล้านนา ซึ่งออกแบบและก่อสร้างโดยศิลปินที่มีชื่อเสียงอย่าง อาจารย์สมรภัช ปันติบุญ พาร์มแกะ โรงเห็ด 5 โรง แปลงนาสาธิตซึ่งทำนาตามฤดูและทำนาทดลอง โรงไล่เดือนเพื่อนรัก แปลงสมุนไพร แปลงผักสวนครัว และมีการจัดตั้งโรงเรียนชานาพุทธเศรษฐศาสตร์ ซึ่งนอกจากจะเปิดการเรียนการสอนให้กับเกษตรกรที่มีความสนใจในเรื่องการเพาะปลูก และปรับปรุงพัฒนาการปลูกพืชแบบเกษตรอินทรีย์ มีการเรียนการสอนอาชีพให้กับนักเรียนชานา เช่น การทำสบู่ การแปรรูปผลิตภัณฑ์จากผลผลิต การเรียนการสอนเรื่องการตลาดเพื่อเกษตรกรยุคใหม่ แล้วยังเปิดให้นักท่องเที่ยวที่มีความสนใจเกี่ยวกับการทำเกษตรอินทรีย์ ได้เข้าร่วมกิจกรรมการทำนา หวานต้นกล้า เกียวข้าว เก็บเห็ด มีกิจกรรมแปรรูปผลผลิตทางการเกษตรเช่น การทำสบู่ การทำอาหารจากผักอินทรีย์ กิจกรรมเก็บไข่เป็ดจากโครงการไข่ทองคำ และกิจกรรมให้ความรู้เรื่องการจัดการขยะ ในโครงการชุมชนทองคำกลางกองขยะ เป็นต้น ซึ่งกิจกรรมเหล่านี้เปิดให้นักท่องเที่ยวได้สัมผัสและลงมือทำด้วยตัวเอง กล่าวได้ว่านอกจากจะเป็นแหล่งท่องเที่ยวเชิงเกษตรที่ได้รับความสนใจจากนักท่องเที่ยว และเป็นแหล่งศึกษาดูงานที่มีการเยี่ยมชมจากหลายหน่วยงานอีกด้วยนักท่องเที่ยวที่เดินทางมาท่องเที่ยวยังศูนย์วิปัสสนาสากลไร่เชิงญูตะวันออก แบ่งออกเป็น 2 กลุ่ม เนื่องจากการรับรู้ของนักท่องเที่ยวที่เดินทางมาท่องเที่ยวยัง ศูนย์วิปัสสนาสากลไร่เชิงญูตะวันออกส่วนมากเป็นกลุ่มนักท่องเที่ยวที่มี

ความสนใจในส่วนของการทำมาหาหารธรรม คือ ส่วนจัดแสดงผลงานสื่อความหมายในเชิงพุทธศิลป์ หรือปริศนาธรรม ซึ่งเป็นส่วนหน้าและเป็นส่วนที่มีกิจกรรมพิธีกรรมและการจัดวิปัสสนาเป็นหลัก ซึ่งนักท่องเที่ยวกลุ่มนี้มีความรู้ความเข้าใจเบื้องต้นเกี่ยวกับพุทธศาสนา ธรรมะหรืองานศิลปะ ที่จัดแสดงในส่วนหน้าอยู่แล้ว นักท่องเที่ยวกลุ่มที่ 2 เป็นนักท่องเที่ยวที่อาจจะไม่ได้มีความสนใจเรื่องของธรรมะ ซึ่งอาจเดินทางร่วมมากับกลุ่มนักท่องเที่ยวในกลุ่มแรกและอาจจะเสียเวลาไปกับการรอคอยโดยไม่ได้ท่องเที่ยวตามจุดต่าง ๆ ที่ทางศูนย์จัดไว้ จากการสำรวจเบื้องต้นพบว่า ศูนย์วิปัสสนาสากลไร่เชิญตะวัน มีส่วนของเกษตร โดยมีการจัดตั้งโรงเรียน ชาวนาพุทธเศรษฐศาสตร์ หรือเรียกสั้น ๆ ว่าโรงเรียนชาวนา มีการจัดการเรียนการสอน ให้ความรู้เกี่ยวกับการทำการเกษตรให้กับบุคคลที่สนใจ รวมทั้งมีการจัดทำแปลงเกษตร หมุนเวียน แปลงนาสาธิต และการเก็บรวบรวมพันธุ์ข้าวต่าง ๆ ซึ่งสามารถพัฒนาเป็นแหล่งท่องเที่ยวได้ การท่องเที่ยวเชิงเกษตรของ ศูนย์วิปัสสนาสากลไร่เชิญตะวัน พบว่าปัญหาของแหล่งท่องเที่ยวคือ ยังขาดการจัดเส้นทางท่องเที่ยวที่ชัดเจนและขาดบุคคลากรนำเที่ยว ในส่วนต่าง ๆ ทำให้นักท่องเที่ยว หรือผู้มาเยือนประสบปัญหาเรื่องการเดินทางมาท่องเที่ยว เยี่ยมชมได้ไม่ครบตามที่ทางศูนย์วิปัสสนาสากลไร่เชิญตะวันจัดไว้ให้เยี่ยมชม ดังนั้น หากทาง ศูนย์วิปัสสนาสากลไร่เชิญตะวัน มีการจัดการด้านการท่องเที่ยวเชิงเกษตรที่ครบวงจรอาจทำให้เกิดเป็นแหล่งท่องเที่ยวหรือแหล่งเรียนรู้ใหม่ ๆ ขึ้นให้กับนักท่องเที่ยวที่มีความสนใจเรื่อง การท่องเที่ยวเชิงเกษตร

การศึกษาแนวทางการส่งเสริมกิจกรรมการท่องเที่ยวเชิงเกษตรของศูนย์วิปัสสนาสากลไร่เชิญตะวัน เป็นการศึกษาศักยภาพแหล่งท่องเที่ยวเชิงเกษตรทั้ง 4 ด้าน ได้แก่

- 1) ศักยภาพด้านการบริหารจัดการแหล่งท่องเที่ยวเชิงเกษตร คือ แผนงาน การดูแลจัดการ แหล่งท่องเที่ยวเชิงเกษตร การจัดการขยะ และการบำรุงรักษาระบบสาธารณูปโภค และทรัพยากรการท่องเที่ยวของแหล่งท่องเที่ยวเชิงเกษตรศูนย์วิปัสสนาสากลไร่เชิญตะวัน
- 2) ศักยภาพด้านการรองรับนักท่องเที่ยวเชิงเกษตร หมายถึง ความพร้อมในการจัดหาบริการ ขั้นพื้นฐานสำหรับนักท่องเที่ยวของแหล่งท่องเที่ยว เช่น เส้นทางรถเข้าถึง ความพร้อมของ สาธารณูปโภคขั้นพื้นฐาน การกำหนดจำนวนนักท่องเที่ยวที่รองรับได้ การเตรียมความพร้อม ของบุคลากรในการรองรับนักท่องเที่ยว 3) ศักยภาพด้านการให้บริการทางการท่องเที่ยวของ แหล่งท่องเที่ยวเชิงเกษตร หมายถึง ความสามารถในการสร้างคุณค่าให้กับแหล่ง เช่น ความหลากหลายของกิจกรรม ความหลากหลายของกิจกรรม การบริการข้อมูล การต้อนรับ และการนำชมแหล่งท่องเที่ยว ร้านค้าและ 4) ศักยภาพด้านการดึงดูดของแหล่งท่องเที่ยว เชิงเกษตร กระทรวงเกษตรและสหกรณ์ หมายถึง ความสามารถในการสร้างความประทับใจ

ของแหล่งท่องเที่ยว ได้แก่ ความสวยงามของทัศนียภาพ ความโดดเด่นของกระบวนการทางการเกษตรของแหล่ง และพัฒนาองค์ประกอบการท่องเที่ยวทั้ง 4 ด้าน (4As) ได้แก่ 1)ด้านสิ่งดึงดูดใจ (Attraction) 2) ด้านการเข้าถึง (Accessibility) 3) ด้านสิ่งอำนวยความสะดวก (Amenity) และ 4) ด้านกิจกรรม (Activity) เพื่อส่งเสริมให้กิจกรรมการท่องเที่ยวเชิงเกษตรมีความโดดเด่นและมีรูปแบบของกิจกรรมเป็นตัวดึงดูดนักท่องเที่ยวที่มีความสนใจการเดินทางท่องเที่ยวเชิงเกษตรเพิ่มมากขึ้น

ดังนั้น ผู้วิจัยจึงมีความสนใจที่จะศึกษาแนวทางการส่งเสริมกิจกรรมการท่องเที่ยวเชิงเกษตรของศูนย์วิปัสสนาสากลไร่เชิญตะวัน ตำบลห้วยสัก อำเภอเมือง จังหวัดเชียงราย เพื่อนำผลการศึกษาที่ได้ไปใช้ในการพัฒนากิจกรรมการท่องเที่ยวเชิงเกษตรของศูนย์วิปัสสนาสากลไร่เชิญตะวันให้เข้ากับกิจกรรมและแผนกลยุทธ์การพัฒนา เพื่อส่งเสริมให้สอดคล้องกับความต้องการของนักท่องเที่ยวและนำไปเป็นแนวทางในการกำหนดรูปแบบการส่งเสริมการท่องเที่ยวเชิงเกษตรที่เหมาะสมในพื้นที่ต่อไป

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาบริบทและศักยภาพการเป็นแหล่งท่องเที่ยวเชิงเกษตรของศูนย์วิปัสสนาสากลไร่เชิญตะวัน ตำบลห้วยสัก อำเภอเมือง จังหวัดเชียงราย
2. เพื่อศึกษาความต้องการของนักท่องเที่ยวที่เดินทางมาแหล่งท่องเที่ยวเชิงเกษตรของศูนย์วิปัสสนาสากลไร่เชิญตะวัน ตำบลห้วยสัก อำเภอเมือง จังหวัดเชียงราย
3. เพื่อหาแนวทางในการส่งเสริมกิจกรรมการท่องเที่ยวเชิงเกษตรของศูนย์วิปัสสนาสากลไร่เชิญตะวัน ตำบลห้วยสัก อำเภอเมือง จังหวัดเชียงราย

ขอบเขตของการวิจัย

การศึกษาวิจัยเรื่อง แนวทางการส่งเสริมกิจกรรมการท่องเที่ยวเชิงเกษตรของศูนย์วิปัสสนาสากลไร่เชิญตะวัน ตำบลห้วยสัก อำเภอเมือง จังหวัดเชียงราย

ขอบเขตด้านประชากร

1. ผู้ให้ข้อมูลสำคัญ จำนวน 9 คน
 - 1.1. พระมหาวุฒิชัย วชิรเมธี ผู้อำนวยการและผู้ก่อตั้งศูนย์วิปัสสนาสากลไร่เชิญตะวัน
 - 1.2. เจ้าหน้าที่ศูนย์วิปัสสนาสากลไร่เชิญตะวัน
 - 1.3. เจ้าหน้าที่มหาวิทยาลัยพุทธเศรษฐศาสตร์ (โรงเรียนชานา)

2 ผู้เชี่ยวชาญประเมินศักยภาพแหล่งท่องเที่ยวเชิงเกษตร

2.1 นักท่องเที่ยวที่เดินทางท่องเที่ยวเชิงเกษตรของศูนย์วิปัสสนาสากลไร่เชิญตะวัน ตำบลห้วยสัก อำเภอเมือง จังหวัดเชียงราย

ขอบเขตด้านเนื้อหา

แนวทางการส่งเสริมกิจกรรมการท่องเที่ยวเชิงเกษตรของศูนย์วิปัสสนาสากลไร่เชิญตะวัน ตำบลห้วยสัก อำเภอเมือง จังหวัดเชียงราย มีขอบเขตเนื้อหา ดังนี้

1. ศักยภาพด้านการบริหารจัดการแหล่งท่องเที่ยวเชิงเกษตร
2. ศักยภาพด้านการรองรับนักท่องเที่ยวเชิงเกษตร
3. ศักยภาพด้านการให้บริการของแหล่งท่องเที่ยวเชิงเกษตร
4. ศักยภาพด้านการดึงดูดของแหล่งท่องเที่ยวเชิงเกษตร
5. องค์ประกอบทางการท่องเที่ยว ทั้ง 4 ด้าน ได้แก่ ด้านสิ่งดึงดูดใจ ด้านการเข้าถึง ด้านสิ่งอำนวยความสะดวกและด้านกิจกรรม

ขอบเขตด้านพื้นที่

ผู้วิจัยทำการวิจัยในพื้นที่ศูนย์วิปัสสนาสากลไร่เชิญตะวัน ตำบลห้วยสัก อำเภอเมือง จังหวัดเชียงราย

ประโยชน์ที่จะได้รับจากการวิจัย

1. เพื่อนำผลการวิจัยไปเป็นข้อมูลในการพัฒนาศักยภาพของการเป็นแหล่งท่องเที่ยวเชิงเกษตรของศูนย์วิปัสสนาสากลไร่เชิญตะวัน ตำบลห้วยสัก อำเภอเมือง จังหวัดเชียงราย
2. เพื่อนำผลการวิจัยไปใช้ในการสร้างแรงจูงใจในการเดินทางมาท่องเที่ยวของนักท่องเที่ยวที่เดินทางมาท่องเที่ยวเชิงเกษตรยังศูนย์วิปัสสนาสากลไร่เชิญตะวัน
3. นำผลการวิจัยข้อมูลสำหรับผู้บริหารของศูนย์วิปัสสนาสากลไร่เชิญตะวันสามารถวางแผน ส่งเสริมและพัฒนากิจกรรมการท่องเที่ยวเชิงเกษตรในพื้นที่ได้สอดคล้องกับความต้องการและเหมาะสมกับพื้นที่
4. เพื่อนำผลการวิเคราะห์ไปใช้ในการปรับปรุงการให้บริการแก่นักท่องเที่ยวเชิงเกษตรของศูนย์วิปัสสนาสากลไร่เชิญตะวัน ตำบลห้วยสัก อำเภอเมือง จังหวัดเชียงราย

นิยามศัพท์เฉพาะ

นักท่องเที่ยว หมายถึง นักท่องเที่ยวชาวไทย ที่เดินทางมาท่องเที่ยวเชิงเกษตรในศูนย์วิปัสสนาสากลไร่เชิญตะวัน

แหล่งท่องเที่ยวเชิงเกษตร หมายถึง สถานที่ท่องเที่ยวที่มีการดำเนินกิจกรรมทางการเกษตรและเปิดให้นักท่องเที่ยวได้เข้าชมและเข้าร่วมกิจกรรมในศูนย์วิปัสสนาสากลไร่เชิญตะวัน

กิจกรรมการท่องเที่ยวเชิงเกษตร หมายถึง กิจกรรมการท่องเที่ยวเชิงเกษตรที่จัดให้นักท่องเที่ยวมีส่วนร่วมของศูนย์วิปัสสนาสากลไร่เชิญตะวัน ตำบลห้วยสัก อำเภอเมือง จังหวัดเชียงราย

ความต้องการของนักท่องเที่ยวเชิงเกษตร หมายถึง ความต้องการของนักท่องเที่ยวที่เดินทางมายังศูนย์วิปัสสนาสากลไร่เชิญตะวัน ตำบลห้วยสัก อำเภอเมือง จังหวัดเชียงราย โดยแบ่งเป็น ความต้องการทางด้านองค์ประกอบทางการท่องเที่ยวทั้ง 4 ด้าน ได้แก่ ด้านสิ่งดึงดูดใจ ด้านการเข้าถึง ด้านสิ่งอำนวยความสะดวกและด้านกิจกรรม

การพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวเชิงเกษตร หมายถึง การพัฒนาด้านสิ่งดึงดูดใจ ด้านการเข้าถึง ด้านสิ่งอำนวยความสะดวกและด้านกิจกรรม ของศูนย์วิปัสสนาสากลไร่เชิญตะวัน ตำบลห้วยสัก อำเภอเมือง จังหวัดเชียงราย

ศักยภาพด้านการบริหารจัดการแหล่งท่องเที่ยวเชิงเกษตร หมายถึง ความสามารถในการบริหารจัดการแหล่งท่องเที่ยวเชิงเกษตร ในด้านต่าง ๆ ตามองค์ประกอบทางการท่องเที่ยวทั้ง 4 ด้าน ได้แก่ ด้านสิ่งดึงดูดใจ ด้านการเข้าถึง ด้านสิ่งอำนวยความสะดวกและด้านกิจกรรม ภายในศูนย์วิปัสสนาสากลไร่เชิญตะวัน ตำบลห้วยสัก อำเภอเมือง จังหวัดเชียงราย

ศักยภาพด้านการรองรับนักท่องเที่ยวเชิงเกษตร หมายถึง ความสามารถในการรองรับนักท่องเที่ยวเชิงเกษตรในด้านต่าง ๆ ตามองค์ประกอบทางการท่องเที่ยวทั้ง 4 ด้าน ได้แก่ ด้านสิ่งดึงดูดใจ ด้านการเข้าถึง ด้านสิ่งอำนวยความสะดวกและด้านกิจกรรม ภายในศูนย์วิปัสสนาสากลไร่เชิญตะวัน ตำบลห้วยสัก อำเภอเมือง จังหวัดเชียงราย

ศักยภาพด้านการให้บริการของแหล่งท่องเที่ยวเชิงเกษตร หมายถึง ความสามารถในการบริการทางการท่องเที่ยวเชิงเกษตร ตามองค์ประกอบทางการท่องเที่ยวทั้ง 4 ด้าน ได้แก่ ด้านสิ่งดึงดูดใจ ด้านการเข้าถึง ด้านสิ่งอำนวยความสะดวกและด้านกิจกรรม ภายในศูนย์วิปัสสนาสากลไร่เชิญตะวัน ตำบลห้วยสัก อำเภอเมือง จังหวัดเชียงราย

ศักยภาพด้านการดึงดูดใจของแหล่งท่องเที่ยวเชิงเกษตร หมายถึง ความสามารถด้านการดึงดูดใจในการเป็นแหล่งท่องเที่ยวเชิงเกษตรของศูนย์วิปัสสนาสากลไร่เชิญตะวัน

บทที่ 2

เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

การวิจัยเรื่อง การพัฒนากิจกรรมของแหล่งท่องเที่ยวเชิงเกษตรของศูนย์วิปัสสนาสากลไร่เชิญตะวัน ตำบลห้วยสัก อำเภอเมือง จังหวัดเชียงราย ผู้วิจัยได้ศึกษาค้นคว้า และรวบรวมผลงานที่เกี่ยวข้องกับแนวคิด ทฤษฎี จากหนังสือ บทความ เอกสาร วารสาร งานวิจัยที่เกี่ยวข้องซึ่งมีรายละเอียด ดังต่อไปนี้

1. ความเป็นมาและโครงสร้างของศูนย์วิปัสสนาสากลไร่เชิญตะวัน
2. แนวคิดและทฤษฎีเกี่ยวกับการท่องเที่ยว
3. แนวคิดทฤษฎีเกี่ยวกับความต้องการของนักท่องเที่ยว
4. แนวคิดเกี่ยวกับการท่องเที่ยวเชิงเกษตร
5. งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง
6. กรอบแนวคิดในการวิจัย

ความเป็นมาและโครงสร้างของศูนย์วิปัสสนาสากลไร่เชิญตะวัน

ศูนย์วิปัสสนาสากลไร่เชิญตะวัน (Cherntawan International Meditation Center) คำว่า เชิญตะวัน หมายถึง เชิญธรรมะมาเป็นแสงสว่างนำทางชีวิต ธรรมะเป็นดวงตะวัน เมื่อดวงตะวันอุทัยขึ้นมาความมืดก็อันตรธานไป ฉันทะ เมื่อธรรมะอุบัติขึ้นมาในใจของผู้ใด ความหลงก็ปลาลงการไป ฉะนั้น ไร่เชิญตะวัน จึงเป็นตั้งรมณีสถานในการฝึกตนเพื่อก้าวพ้นจากความมืดมนอนธการของชีวิตและบรรลุสู่ภาวะ โชติช่วงตั้งดวงตะวัน ดังกวีนิพนธ์ที่ท่านว.วชิรเมธี นิพนธ์ไว้ว่า

เชิญตะวันสาดรุ่ง	รังสี
เชิญศาสตร์ศิลป์กวี	กำฟ้า
เชิญธรรมชาติมณี	น้ำหนึ่ง
เชิญธรรมชาติจ๋า	แจ่มห้วง ใจหอม

ความเป็นมา

ศูนย์วิปัสสนาสากลไร่เชิญตะวัน ก่อตั้งโดยพระมหาวิมลชัย วชิรเมธี (ท่านว.วชิรเมธี) พระนักคิด นักเขียน นักเทศน์ และนักพัฒนาสังคมชื่อดังของประเทศไทย เมื่อวันที่ 29 มกราคม

2552 โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อเป็น “ศูนย์กลางในการเผยแผ่พระพุทธศาสนาสู่ประชาคมโลก” (International Meditation Center) รมณีสถานแห่งนี้ตั้งอยู่เลขที่ 217 หมู่ 25 บ้านใหม่สันป่าเหียง ต.ห้วยสัก อ.เมือง จ.เชียงราย บนเนื้อที่กว่า 170 ไร่ ทิศเหนือติดทุ่งนา ทิศใต้ติดอ่างเก็บน้ำห้วยสัก ทิศตะวันออกติดอ่างเก็บน้ำห้วยสัก ทิศตะวันตกติดถนนของชุมชน

ความสำคัญ

นอกจากเป็นศูนย์กลางในการเผยแผ่พระพุทธศาสนาแล้ว ศูนย์วิปัสสนาสากลไร่เชิญตะวัน ยังเป็นที่ตั้งของ

1. สำนักงานมูลนิธิวิมุตตยาลัย
2. สถาบันวิมุตตยาลัย
3. มหาวิทยาลัยพุทธเศรษฐศาสตร์ (สถาบันการศึกษาทางเลือกเพื่อการพัฒนาตามปรัชญาพุทธเศรษฐศาสตร์) หรือโรงเรียนชานาพุทธเศรษฐศาสตร์

หลักสูตรสมาธิภาวนา

ศูนย์วิปัสสนาสากลไร่เชิญตะวัน มีการจัดอบรมหลักสูตรสมาธิภาวนาทั้งแก่ชาวไทยและชาวต่างประเทศเป็นประจำทุกเดือน เดือนละ 2 ครั้ง ทั้งแก่ผู้สนใจกลุ่มใหญ่ (200 คนขึ้นไป) หรือแก่ผู้สนใจกลุ่มย่อย (เฉพาะหน่วยงานราชการ สถาบันการศึกษา หรือองค์กรทางธุรกิจ 50 คนขึ้นไป) โดยศูนย์วิปัสสนาสากลไร่เชิญตะวันได้แบ่งพื้นที่ออกเป็น 2 ส่วน ได้แก่

1. ส่วนทำมาหารธรรม ประกอบด้วย หอศิลป์ ว.วชิรเมธี ซึ่งรวบรวมผลงานด้านพุทธศิลป์ หรือศิลปะที่สื่อความหมายในทางพระพุทธศาสนาไว้, สนามจินตนาการ หรือส่วนของปริศนาธรรมตั้งอยู่ในสภาพแวดล้อมที่อุดมสมบูรณ์ของธรรมชาติ ซึ่งเป็นพื้นที่ของสวนลำไยมาก่อนและสวนยางมาก่อนซึ่งยังคงความเป็นธรรมชาติ ความร่มรื่นของสวนลำไยและวิถีธรรมชาติดั้งเดิมเอาไว้ตามนโยบาย ร่มรื่นนอกด้วยแมกไม้ ร่มรื่นในด้วยธรรมะ

2. ส่วนทำมาหากิน ดำเนินการโดยมหาวิทยาลัยพุทธเศรษฐศาสตร์ซึ่งเป็นสถาบันการศึกษาทางเลือก มีการจัดตั้งโรงเรียนชานาพุทธเศรษฐศาสตร์ หรือเรียกสั้น ๆ ว่าโรงเรียนชานา ประกอบด้วยแปลงเกษตรสาธิต อาคารสำนักงานโรงเรียนชานา หรือยุ้งฉางเพื่อเก็บรวบรวมเมล็ดพันธุ์ข้าวและบ้านทรงไทยสไตล์ล้านนา ซึ่งออกแบบและก่อสร้างโดยศิลปินที่มีชื่อเสียง อย่าง อาจารย์สมรัภย์ ปันติบุญ ฟาร์มแกะ โรงเห็ด 5 โรง แปลงนาสาธิตซึ่งทำนาตามฤดูและทำนาทดลองโรงไล่เดือนเพื่อนรัก แปลงสมุนไพร แปลงผักสวนครัว และมีการจัดตั้งโรงเรียนชานาพุทธเศรษฐศาสตร์ ซึ่งนอกจากจะเปิดการเรียนการสอนให้กับเกษตรกรที่มีความสนใจในเรื่องการเพาะปลูกและปรับปรุงพัฒนาการปลูกพืชแบบเกษตรอินทรีย์ มีการเรียนการสอนอาชีพให้กับนักเรียนชานา เช่น การทำสบู่ การแปรรูปผลิตภัณฑ์จากผลผลิต การเรียน

การสอนเรื่องการตลาดเพื่อเกษตรกรยุคใหม่ แล้วยังเปิดให้นักท่องเที่ยวที่มีความสนใจเกี่ยวกับการทำเกษตรอินทรีย์ได้เข้าร่วมกิจกรรมการทำนา หว่านนา เกี่ยวข้าว เก็บเห็ด มีกิจกรรมแปรรูปผลผลิตทางการเกษตรเช่น การทำสบู่ การทำอาหารจากผักอินทรีย์ กิจกรรมเก็บไข่เป็ดจากโครงการไข่ทองคำ และกิจกรรมให้ความรู้เรื่องการจัดการขยะในโครงการชุมชนทองคำของขยะ เป็นต้น ซึ่งกิจกรรมเหล่านี้เปิดให้นักท่องเที่ยวได้สัมผัสและลงมือทำด้วยตัวเอง

แนวคิดและทฤษฎีเกี่ยวกับการท่องเที่ยว

1. ความหมายการท่องเที่ยว

สำนักพัฒนาแหล่งท่องเที่ยว (2558) ได้ให้ความหมายการท่องเที่ยวว่าการท่องเที่ยว หมายถึง การเดินทางเพื่อผ่อนคลายความเครียด แสวงหาประสบการณ์แปลกใหม่โดยมีเงื่อนไขว่าการเดินทางนั้น เป็นการเดินทางเพียงชั่วคราว ผู้เดินทางจะต้องไม่ถูกบังคับให้เดินทาง

บุญเลิศ จิตตั้งวัฒนา (2559) กล่าวว่า การท่องเที่ยวเป็นเรื่องของการเดินทางที่เป็นการชั่วคราวด้วยความสมัครใจมิใช่ถูกบังคับหรือเพื่อสินจ้างแต่เพื่อวัตถุประสงค์อื่น ๆ เช่น เพื่อการพักผ่อนหย่อนใจความสนุกสนานเพลิดเพลิน การศึกษา ศาสนา กีฬา เยี่ยมญาติมิตร ติดต่อธุรกิจการประชุมสัมมนา เป็นต้น มิฉะนั้นก็จะเป็นการเดินทางที่ไม่ใช่การท่องเที่ยว

การท่องเที่ยว (Tourism) เป็นกระบวนการ กิจกรรมและผลที่ได้จากความสัมพันธ์และปฏิสัมพันธ์ระหว่าง นักท่องเที่ยว ผู้ให้บริการการท่องเที่ยว เจ้าของบ้าน ชุมชน รัฐบาล สิ่งแวดล้อม โดยมีองค์ประกอบอย่างน้อย 3 ปัจจัยได้แก่ การเดินทาง การพักค้างแรม การกินอาหารนอกบ้าน (Goeldner and Ritchie, 2012)

สหพันธ์องค์การส่งเสริมการท่องเที่ยวระหว่างประเทศ (International Union of Office Travel Organization: IUOTO) ได้ให้ความหมายของการท่องเที่ยวว่า จะต้องเป็นการท่องเที่ยวที่มีเงื่อนไขตามหลักสากล ดังนี้ (Goeldner and Ritchie, 2012)

1. ต้องเป็นการเดินทางจากที่อยู่อาศัยปกติไปยังที่อื่นเป็นการชั่วคราว
2. ต้องเป็นการเดินทางด้วยความสมัครใจ
3. ต้องเป็นการเดินทางด้วยวัตถุประสงค์ใด ๆ ก็ตามที่มีใช้เพื่อประกอบอาชีพหรือรายได้ในการนั้น

ดังนั้น จึงสรุปได้ว่า การท่องเที่ยว หมายถึง การเดินทางจากสถานที่ใดสถานที่หนึ่งไปยังอีกสถานที่หนึ่ง เป็นการชั่วคราวด้วยความสมัครใจไป และเป็นการเดินทางเพื่อการท่องเที่ยวเพื่อการพักผ่อน ชมการแข่งขันกีฬา การเดินทางเพื่อการศึกษา การเดินทาง

เพื่อประชุมสัมมนาการเดินทางเพื่อเยี่ยมเยียนญาติพี่น้อง หรือเพื่อน หรือการเดินทางเพื่อแลกเปลี่ยนวัฒนธรรม เป็นต้น

2. ความสำคัญของการท่องเที่ยว

การท่องเที่ยวมีบทบาทสำคัญต่อการพัฒนาประเทศทั้งด้านเศรษฐกิจและสังคมเป็นอย่างมาก ดังที่การท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย ได้กล่าวถึงความสำคัญของการท่องเที่ยวซึ่งสรุปได้ดังนี้ (การท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย, 2557)

2.1 ความสำคัญของการท่องเที่ยวต่อเศรษฐกิจของประเทศ

- 2.1.1 เป็นแหล่งที่มาของรายได้ในรูปเงินตราต่างประเทศ
- 2.1.2 ช่วยลดปัญหาการขาดดุลการชำระเงินระหว่างประเทศ
- 2.1.3 ช่วยสร้างอาชีพและการจ้างงาน
- 2.1.4 ก่อให้เกิดการกระจายรายได้
- 2.1.5 ก่อให้เกิดการเปลี่ยนแปลงโครงสร้างทางเศรษฐกิจของท้องถิ่น
- 2.1.6 การท่องเที่ยวก่อเกิดการกระตุ้นการผลิต

2.2 ความสำคัญของการท่องเที่ยวต่อสังคมของประเทศ

- 2.2.1 ช่วยยกมาตรฐานการครองชีพของคนในท้องถิ่น
- 2.2.2 ช่วยสร้างความเจริญทางสังคมให้แก่ท้องถิ่น
- 2.2.3 ช่วยอนุรักษ์ฟื้นฟูวัฒนธรรมและสิ่งแวดล้อม
- 2.2.4 ก่อให้เกิดประโยชน์ด้านการศึกษา
- 2.2.5 ช่วยลดปัญหาการอพยพย้ายถิ่นของชุมชนท้องถิ่น
- 2.2.6 ช่วยกระตุ้นให้มีการคิดค้นนำทรัพยากรท้องถิ่นมาประดิษฐ์เป็นสินค้าที่ระลึก
- 2.2.7 ช่วยสร้างสันติภาพและความสามัคคี

ฉันทิช วรรณธนม (2557) ได้กล่าวว่า อุตสาหกรรมท่องเที่ยว (Tourism Industry) ซึ่งประกอบด้วยธุรกิจหลายประเภท ทั้งธุรกิจที่เกี่ยวข้องโดยตรง และธุรกิจที่เกี่ยวข้องทางอ้อม หรือธุรกิจสนับสนุนต่าง ๆ การซื้อบริการของนักท่องเที่ยวชาวต่างประเทศ ถือได้ว่าเป็น การส่งสินค้าออกที่มองไม่เห็นด้วยสายตา (Invisible Export) เพราะเป็นการซื้อด้วยเงินตราต่างประเทศ การผลิต สินค้า คือ บริการต่าง ๆ ที่นักท่องเที่ยวซื้อ ก็จะต้องมีการลงทุน ซึ่งผล ประโยชน์จะตกอยู่ในประเทศและจะช่วยให้เกิด งานอาชีพอีกหลายแขนง เกิดการหมุนเวียนทางเศรษฐกิจ นอกจากนี้ทางด้านสังคมการท่องเที่ยวเป็นการพักผ่อนคลาย ความตึงเครียด พร้อมกับการได้รับความรู้ ความเข้าใจในวัฒนธรรมที่ผิดแผกแตกต่างออกไปอีกครั้ง อุตสาหกรรมท่องเที่ยวเป็นแหล่งที่มาของรายได้ในรูปเงินตราต่างประเทศ ซึ่งจะมีส่วนช่วยสร้างเสถียรภาพให้กับ

ดุลการชำระเงินได้ เป็นอย่างมาก นอกจากนี้ การท่องเที่ยวยังมีบทบาทช่วยกระตุ้นให้มีการนำเอาทรัพยากรของประเทศมาใช้ประโยชน์อย่างกว้างขวาง ที่ผู้อยู่ในท้องถิ่นได้เก็บมาประดิษฐ์เป็น หัตถกรรมพื้นบ้าน ขาย เป็น ของที่ระลึก สำหรับนักท่องเที่ยว ซึ่งสรุปได้ว่าบทบาทและความสำคัญของอุตสาหกรรมการท่องเที่ยวต่อเศรษฐกิจ สังคม และวัฒนธรรม ธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม มีดังต่อไปนี้

ด้านเศรษฐกิจ ประเทศไทยเป็นประเทศหนึ่งที่ทำให้ความสำคัญของอุตสาหกรรมท่องเที่ยวเป็นมาอย่างมากเนื่องจากเป็นอุตสาหกรรมที่ก่อให้เกิดผลประโยชน์ทั้งทางเศรษฐกิจ สังคม วัฒนธรรม และสิ่งแวดล้อม บทบาทที่เด่นชัดบทบาทหนึ่งในช่วงหลายปีที่ผ่านมาของอุตสาหกรรมท่องเที่ยวก็คือ บทบาทด้านเศรษฐกิจซึ่งอาจกล่าวได้ว่า อุตสาหกรรมท่องเที่ยวเป็นอุตสาหกรรมที่ทำรายได้ที่สำคัญให้ประเทศเป็นลำดับต้นโดยเฉพาะการนำเงินตราต่างประเทศเข้ามาใช้จ่ายในระบบเศรษฐกิจของประเทศ

ด้านสังคมและวัฒนธรรม ปกติรูปแบบวิถีชีวิตของคนในสังคมในทุก ๆ สังคม จะมีการพัฒนาเปลี่ยนแปลงอยู่ตลอดเวลาอยู่แล้ว จะช้าหรือเร็วก็ขึ้นอยู่กับปัจจัยจากทั้งภายนอกและภายในมาเป็นตัวกระตุ้น จะพัฒนาไปในทางที่ดีหรือไม่ก็ขึ้นอยู่กับปัจจัยทั้งสองนั้น ตลอดจนสภาพสังคมนั้นประกอบด้วย เช่นเดียวกับการที่หากสังคมใดต้องการเปลี่ยนแปลงตัวเองจากสังคมเดิมตามปกติมาเป็นสังคมที่เปิดกว้างพร้อมรับการเข้ามาของอุตสาหกรรม การท่องเที่ยว สังคมนั้นก็จะยิ่งมีการพัฒนาเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็วเป็นหลายเท่าตัว เนื่องจาก การท่องเที่ยวต้องเกี่ยวข้องกับภาคธุรกิจหลายฝ่าย ต้องเกี่ยวข้องกับคนหลายคน ต้องเกี่ยวข้องกับวัฒนธรรมความต้องการของคนที่หลากหลาย

ผลของการท่องเที่ยวอาจไม่ได้ส่งผลต่อการทำให้วัฒนธรรมของท้องถิ่นต้องเปลี่ยนแปลงอย่างทันทีทันใด แต่อาจค่อย ๆ ซึมซับอย่างช้า ๆ ธุรกิจหรือผู้ที่เกี่ยวข้องในอุตสาหกรรมการท่องเที่ยวภาคต่าง ๆ ที่มีความสอดคล้องต่อความรับผิดชอบในวัฒนธรรมท้องถิ่นนั้น ๆ จึงควรตระหนัก หมั่นสังเกตติดตาม พัฒนานำวัฒนธรรมในสิ่งที่ดี และวัฒนธรรมภายนอกที่แตกต่างจากของตนมาปรับใช้ให้เกิดประโยชน์สูงสุดแต่ต้องไม่ลืมคุณค่าวัฒนธรรมเดิมของตนด้วย

ด้านธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม การท่องเที่ยวก่อให้เกิดประโยชน์ในการช่วยรักษาสีเขียวสิ่งแวดล้อม กล่าวคือ เมื่อมีการท่องเที่ยวเกิดขึ้น ย่อมทำให้ชุมชนในแหล่งท่องเที่ยว นั้น ๆ เห็นคุณค่าของสิ่งแวดล้อมที่เป็นทรัพยากรการท่องเที่ยว เป็นเหตุให้มีการช่วยกันรักษาสภาพภูมิทัศน์ของสิ่งแวดล้อมในชุมชน เพื่อสามารถดึงดูดให้นักท่องเที่ยวเข้ามามากขึ้น และสามารถ

อาศัยรายได้จากการท่องเที่ยวมาสนับสนุนในการดูแลรักษาสิ่งแวดล้อมของแหล่งท่องเที่ยวอื่น ๆ อันเป็นการนำทรัพยากรการท่องเที่ยวมาใช้ให้เกิดประโยชน์อย่างคุ้มค่า

กระทรวงการท่องเที่ยวและกีฬา (2560) อธิบายว่า การท่องเที่ยวเป็นอุตสาหกรรมที่ประกอบด้วยธุรกิจหลายประเภท ทั้งที่เกี่ยวข้องโดยตรง ได้แก่ ด้านการขนส่ง ที่พัก อาหารและธุรกิจนำเที่ยว ซึ่งผลผลิตหลักที่นักท่องเที่ยวซื้อโดยตรงคือบริการ กับที่เกี่ยวข้องทางอ้อมได้แก่ การผลิตสินค้า เป็นต้น รวมเป็นการซื้อสินค้าและบริการ และสำหรับกลุ่มนักท่องเที่ยวต่างประเทศ ถือเป็นแหล่งส่งสินค้าออก อุตสาหกรรมท่องเที่ยวจึงเป็นแหล่งที่มาของเงินตราต่างประเทศที่สำคัญ ทั้งการลงทุนในอุตสาหกรรมท่องเที่ยว นอกจากผลประโยชน์จะตกอยู่ภายในประเทศ ยังช่วยสร้างงานอาชีพ เกิดการหมุนเวียนทางเศรษฐกิจ ขณะที่ด้านสังคม การท่องเที่ยวเป็นการพักผ่อนที่ช่วยลดความตึงเครียด พร้อมสร้างความเข้าใจอันดีระหว่างผู้มาเยือนและเจ้าของท้องถิ่น

บทบาทการท่องเที่ยว ด้านเศรษฐกิจ สังคม และการเมือง ดังนี้ 1) อุตสาหกรรมท่องเที่ยวก่อให้เกิดรายได้เป็นเงินตราต่างประเทศ 2) รายได้จากอุตสาหกรรมท่องเที่ยวที่ได้มาในรูปแบบของเงินตราต่างประเทศมีส่วนช่วยสร้างเสถียรภาพให้กับดุลการชำระเงิน เช่น พ.ศ. 2545 การท่องเที่ยวทำรายได้เป็นเงินตราต่างประเทศ 558,821 ล้านบาท ขณะที่รายจ่ายจากการเดินทางท่องเที่ยวของคนไทยเป็นเงินประมาณ 235,337 ล้านบาท ส่วนที่เกินดุลจึงมีส่วนช่วยแก้ไขการขาดดุลในด้านอื่นเป็นอย่างมาก 3) รายได้จากอุตสาหกรรมท่องเที่ยวกระจายไปสู่ประชากรอย่างกว้างขวาง 4) จากการสร้างงานในอุตสาหกรรมท่องเที่ยว พบว่า นักท่องเที่ยวต่างประเทศ 1 คน มีส่วนสร้างงานทั้งทางตรงและทางอ้อมเฉลี่ยประมาณ 1 คน เช่นกัน 5) มีบทบาทกระตุ้นให้เกิดการผลิตและนำเอาทรัพยากรของประเทศมาใช้ประโยชน์อย่างสูงที่สุด 6) อุตสาหกรรมท่องเที่ยวไม่มีขีดจำกัดในการจำหน่าย เพราะประชากรโลกเพิ่มจำนวนขึ้นตลอดเวลา ขณะที่การขนส่งสามารถบรรจุผู้โดยสารได้จำนวนมาก ทำให้ค่าใช้จ่ายการเดินทางถูกลง 7) ไม่มีขีดจำกัดในการผลิต เนื่องจากผลผลิตของอุตสาหกรรมท่องเที่ยวที่เสนอขายให้แก่นักท่องเที่ยวคือความสวยงามของธรรมชาติและสิ่งที่มีมนุษย์สร้างขึ้น ตลอดจนขนบธรรมเนียมประเพณี วิถีชีวิตความเป็นอยู่ของประชาชน ซึ่งสิ่งเหล่านี้ไม่ผันแปรหรือขึ้นอยู่กับสภาพฝนฟ้าอากาศ 8) ช่วยสนับสนุนการฟื้นฟูอนุรักษ์ศิลปะ วัฒนธรรม ประเพณี เมื่อมีการท่องเที่ยวเป็นสื่อในการเผยแพร่และแลกเปลี่ยนวัฒนธรรม เจ้าของท้องถิ่นก็จะตระหนักถึงความสำคัญของมรดกทางศิลปวัฒนธรรม และช่วยกันฟื้นฟูและอนุรักษ์ไว้ 9) มีบทบาทสร้างสรรค์ความเจริญ เมื่อเกิดการเดินทางท่องเที่ยวจากภูมิภาคหนึ่งไปยังภูมิภาคหนึ่ง ย่อมช่วยสร้างสรรค์ให้เกิดสิ่งใหม่ในท้องถิ่นนั้น ๆ 10) ช่วยส่งเสริมความปลอดภัยและความมั่นคงให้แก่พื้นที่ที่ได้รับ

การพัฒนาเป็นแหล่งท่องเที่ยว เช่น การจัดตั้งกองบังคับการตำรวจท่องเที่ยว
 11) ช่วยเสริมสร้างสันติภาพ สัมพันธไมตรี เป็นหนทางที่มนุษย์ต่างสังคมได้พบปะ ทำความรู้จัก
 และเข้าใจกัน 12) ส่งเสริมให้เกิดความเข้าใจดี ต่อกันระหว่างนักท่องเที่ยวและผู้มาเยือน
 13) ช่วยให้เกิดการพัฒนาระบบสาธารณสุขโรค 14) ลดปัญหาการอพยพเข้าสู่เมืองหลวงด้วย
 การมีอาชีพที่มั่นคงและมีรายได้ดีตามแหล่งท่องเที่ยวในท้องถิ่น 15) กระตุ้นการคิดค้นนำ
 ทรัพยากรส่วนเกินมาผลิตให้เกิดรายได้เพิ่มพูน และนำไปสู่การพัฒนาคุณภาพของสินค้าอื่น ๆ
 16) ช่วยให้เกิดความรักความภาคภูมิใจในท้องถิ่น เป็นผลให้เกิดการอนุรักษ์ 17) เป็น ประโยชน์
 ทางการศึกษา การค้นคว้าแหล่งท่องเที่ยวทำให้มีโลกทัศน์กว้างขวาง 18) เป็นประโยชน์ด้าน
 การพัฒนาเทคโนโลยีเพื่อช่วยอำนวยความสะดวก รวดเร็ว

ดังนั้น จึงสรุปได้ว่า การท่องเที่ยวมีความสำคัญต่อเศรษฐกิจเพราะเป็น
 อุตสาหกรรมที่ทำรายได้ที่สำคัญให้ประเทศ ความสำคัญต่อสังคมและวัฒนธรรมเนื่องจาก
 การท่องเที่ยวเกี่ยวข้องกับภาคธุรกิจหลายฝ่ายเกี่ยวข้องกับวัฒนธรรมความต้องการของคน
 หลากหลายและความสำคัญด้านธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมของประเทศเพราะการท่องเที่ยวทำ
 ให้ชุมชนในแหล่งท่องเที่ยว นั้น ๆ เห็นคุณค่าของสิ่งแวดล้อมที่เป็นทรัพยากรการท่องเที่ยว
 ทำให้มีการช่วยกันรักษาสภาพภูมิทัศน์ของสิ่งแวดล้อมในชุมชน นำทรัพยากรการท่องเที่ยว
 มาใช้ให้เกิดประโยชน์อย่างคุ้มค่า

องค์ประกอบของการท่องเที่ยว

การท่องเที่ยวมีองค์ประกอบหลักที่สำคัญ 3 ส่วน คือ ทรัพยากรการท่องเที่ยว
 การบริการการท่องเที่ยวและตลาดการท่องเที่ยว แต่ละองค์ประกอบมีองค์ประกอบย่อย ๆ
 ที่มีความสัมพันธ์กันเป็นเหตุเป็นผลซึ่งกันและกัน ดังนี้ (สำนักงานคณะกรรมการพัฒนา
 เศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ, 2560)

1. แหล่งท่องเที่ยว เป็นทรัพยากรที่สำคัญจัดเป็นอุปทานการท่องเที่ยว (Tourism
 Supply) ซึ่งแหล่งท่องเที่ยวอาจเป็นทรัพยากรทางธรรมชาติ สิ่งทีมนุษย์สร้างขึ้น ตลอดจน
 วัฒนธรรมของท้องถิ่น โดยทั่วไปมักแบ่งออกเป็น 3 ประเภทใหญ่ ๆ คือ แหล่งท่องเที่ยว
 ธรรมชาติแหล่งท่องเที่ยวศาสนา ประวัติศาสตร์ และโบราณคดี และแหล่งท่องเที่ยววิถีชีวิต
 วัฒนธรรมท้องถิ่น ทรัพยากรแหล่งท่องเที่ยวเป็นสิ่งดึงดูดใจที่สำคัญ มักเป็นแหล่งที่มี
 ความสำคัญด้านประวัติศาสตร์ ศาสนา วัฒนธรรม หรือแหล่งธรรมชาติที่สวยงามและความ
 พร้อมในด้านกิจกรรมการท่องเที่ยวและการพักผ่อนหย่อนใจ การศึกษาทรัพยากรแหล่ง
 ท่องเที่ยวจะพิจารณาด้านที่ตั้งขนาด ความดึงดูดใจ ความสะดวกในการเข้าถึง ความพร้อมด้าน
 บริการ ศักยภาพการพัฒนาเพื่อการท่องเที่ยว และปัญหาหรือความต้องการในการพัฒนา

สภาพทรัพยากรยังมีความสัมพันธ์โดยตรงกับตลาดการท่องเที่ยว นอกจากนี้ความดึงดูดใจในทรัพยากรแล้วในบางพื้นที่ยังมีกิจกรรมที่เกี่ยวข้องกับการท่องเที่ยว ดังนั้น ทรัพยากรแหล่งท่องเที่ยวจึงหมายถึงรวมถึงศักยภาพในการประกอบกิจกรรมของนักท่องเที่ยวด้วย

2. บริการการท่องเที่ยว (Tourism Services) บริการที่รองรับการท่องเที่ยว เป็นอุปทานประเภทหนึ่ง ถึงแม้ไม่ได้เป็นจุดหมายปลายทางหลักของนักท่องเที่ยว แต่เป็นบริการที่รองรับให้เกิดความสะดวกสบายและความบันเทิงแก่นักท่องเที่ยว ซึ่งในบางโอกาสอาจเป็นตัวดึงดูดใจได้เช่นกัน บริการการท่องเที่ยวที่สำคัญ ได้แก่ ที่พัก อาหาร แหล่งจำหน่ายสินค้า แหล่งบันเทิง แหล่งกิจกรรม และบริการอื่น ๆ ทั้งนี้รวมถึงโครงสร้างพื้นฐานและสิ่งอำนวยความสะดวกที่จำเป็นอื่น ๆ ด้วย

3. ตลาดการท่องเที่ยว (Tourism Market or Tourists) เป็นการศึกษาความต้องการของนักท่องเที่ยวหรืออุปสงค์ของการท่องเที่ยว (Tourism Demand) ตลาดการท่องเที่ยวคือปรัชญาของการจัดการที่มุ่งเน้นไปสู่ความต้องการของนักท่องเที่ยวโดยอาศัยการวิจัยตลาด การพยากรณ์ การคัดเลือกทรัพยากรการท่องเที่ยวที่กำลังอยู่ในความต้องการเพื่อให้ธุรกิจได้รับประโยชน์สูงสุดในการเสนอบริการแก่นักท่องเที่ยวตามเป้าหมายที่กำหนดไว้

โดยสรุป องค์ประกอบทางการท่องเที่ยวทั้ง 3 ประการนั้นเป็นสิ่งสำคัญที่ก่อให้เกิดอุปสงค์ทางการท่องเที่ยว ซึ่งความสัมพันธ์ของระบบทั้ง 3 นี้เกิดขึ้นเมื่อนักท่องเที่ยวใช้ประโยชน์จากทรัพยากรทางการท่องเที่ยวเพื่อตอบสนองความต้องการตามนิยามของการท่องเที่ยวคือ เพื่อนันทนาการ เพื่อการพักผ่อนหย่อนใจและเพื่อความสนุกสนานเพลิดเพลิน ซึ่งต้องอาศัยองค์ประกอบสำคัญพื้นฐานของการท่องเที่ยวที่เรียกว่า องค์ประกอบ 6As

บุญเลิศ จิตตั้งวัฒนา และพยอม ธรรมบุตร (2548) ได้อธิบายองค์ประกอบทางการท่องเที่ยวว่ามีองค์ประกอบที่สำคัญ ดังนี้

1. สิ่งดึงดูดใจทางการท่องเที่ยว (Attraction) เป็นสิ่งดึงดูดใจนักท่องเที่ยวให้อยากเดินทางเข้าไปท่องเที่ยวแล้วเกิดความประทับใจ อาจเป็นสิ่งที่ทำให้ความรู้และความเพลิดเพลินแก่นักท่องเที่ยวสิ่งดึงดูดใจของแหล่งท่องเที่ยวย่อมมีความแตกต่างกันไปตามความต้องการและความสนใจของนักท่องเที่ยวแต่ละคนแต่ละกลุ่ม สิ่งดึงดูดใจของแหล่งท่องเที่ยวที่สำคัญมี 6 ประการคือ

1.1 ทิวทัศน์หรือทัศนียภาพที่สวยงามตามธรรมชาติ เช่น ป่าไม้ภูเขา แม่น้ำลำคลอง ทะเล น้ำตก ชายหาด ทะเลสาบ หน้าผา บ่อน้ำพุร้อน เกาะแก่ง อุทยาน ถ้ำ ถ้ำน้ำ หลุม เป็นต้น

1.2 ความประทับใจจากลมฟ้าอากาศ เช่น อากาศบริสุทธิ์สดชื่น อากาศเย็นสบาย ปลอดภัย หรือไม่หนาวจัด หรือร้อนจัด จนเกินไป เป็นต้น

1.3 คุณค่าทางวัฒนธรรม เช่น มีสิ่งที่น่าสนใจด้านประวัติศาสตร์หรือมรดกทางประวัติศาสตร์ โบราณคดี อนุสาวรีย์ พิพิธภัณฑสถานแห่งชาติ สถาบันทางการเมือง วัด หรือศาสนสถาน คู่มือ กางเกงเมือง อนุสรณ์สถาน ชุมชนโบราณ เป็นต้น

1.4 วิถีชีวิตและความเป็นอยู่ของชุมชนเช่นขนบธรรมเนียมประเพณีศิลปกรรมงานเทศกาลหรืองานประเพณีการเล่นพื้นเมืองหรือพื้นบ้าน พิพิธภัณฑสถานพื้นบ้านการประกอบอาชีพ ศูนย์วัฒนธรรม การทำนา ทำไร่ เป็นต้น

1.5 สถานที่พักผ่อนหย่อนใจ เช่น สวนสนุก สวนสัตว์ โรงละคร ซีวิตยามราตรี โรงมหรสพ สนามกีฬา สถานเริงรมย์ การแสดงต่างๆ ศูนย์การค้า สนามกอล์ฟ สนามเทนนิส สวนพฤกษศาสตร์ สวนหย่อม ศูนย์สุขภาพอนามัย สวนสาธารณะ เป็นต้น

1.6 กิจกรรมทางการท่องเที่ยว เช่น การเดินป่า การขี่ช้าง การดูนก การปีนเขา การเที่ยว ถ้ำ การเที่ยวน้ำตก การล่องแพ การพายเรือ การขี่จักรยาน การชมสวนดอกไม้ สวนผลไม้ การชมพื้นที่ปลูกพืชไร่ เป็นต้น

2. การเข้าถึงแหล่งท่องเที่ยว (Accessibility) เป็นปัจจัยสำคัญที่ทำให้นักท่องเที่ยวสามารถเดินทางเข้าไปท่องเที่ยวยังแหล่งท่องเที่ยวได้โดยมีเส้นทางหรือเครือข่ายการคมนาคมที่สามารถเดินทางเข้าไปยัง แหล่งท่องเที่ยวได้อย่างสะดวกและปลอดภัย ซึ่งการเข้าถึงแหล่งท่องเที่ยว จะต้องพิจารณาใน 6 ด้าน ดังนี้

2.1 เส้นทาง การขนส่งแหล่งท่องเที่ยวโดยพิจารณาถึงสภาพการเดินทาง ความสะดวกสบายความเร็วความปลอดภัย และความมีมาตรฐานที่ดีในระดับสากลของเส้นทางที่จะเข้าถึงแหล่งท่องเที่ยว เช่น การขนส่งทางรถยนต์ การขนส่งทางรถไฟ การขนส่งทางเรือ การขนส่งทางเครื่องบิน เป็นต้น

2.2 ประเภทของการคมนาคมขนส่งที่จะให้บริการเข้าถึงแหล่งท่องเที่ยว โดย พิจารณาว่าการใช้การขนส่งประเภทใดเข้าถึงแหล่งท่องเที่ยวนั้น ๆ จึงจะเหมาะสม หรือจะใช้การขนส่งหลายประเภทร่วมกัน

2.3 การคมนาคมขนส่งภายในแหล่งท่องเที่ยวโดยพิจารณาถึงจำนวนที่เพียงพอ คุณภาพและมาตรฐาน ตลอดจนความสะดวกสบาย รวดเร็วและความปลอดภัยของรถสาธารณะและรถนำเที่ยวที่จะให้บริการภายในแหล่งท่องเที่ยว

2.4 บริเวณที่อำนวยความสะดวกให้แก่ยานพาหนะ เช่น สถานีขนส่ง ที่จอดรถที่ล้างรถที่ซ่อมแซมบำรุงรถ เป็นต้น

2.5 แบบแผนการเดินทางเข้าสู่แหล่งท่องเที่ยวของนักท่องเที่ยว โดยพิจารณาถึงยานพาหนะที่ใช้ในการเดินทางท่องเที่ยวของนักท่องเที่ยวที่มาพักผ่อนเป็นหมู่คณะทั้งกลุ่มเล็กและกลุ่มใหญ่ ไม่ว่าจะเป็นการเดินทางแบบส่วนตัวหรือครอบครัว

2.6 ปัญหาการจราจรที่อาจขึ้นในแหล่งท่องเที่ยว โดยพิจารณาถึงปัญหาการจราจรที่คาดว่าจะเกิดขึ้นในแหล่งท่องเที่ยว เช่น ปัญหาอากาศเป็นพิษ เป็นต้น

3. สิ่งอำนวยความสะดวกในแหล่งท่องเที่ยว (Amenity) เป็นสิ่งอำนวยความสะดวกที่ให้บริการนักท่องเที่ยวที่เดินทางเข้ามาท่องเที่ยวในแหล่งท่องเที่ยวนั้นอย่างประทับใจ เพื่อให้ให้นักท่องเที่ยวอยากจะทำท่องเที่ยววันขึ้น หรือกลับมาเที่ยวซ้ำในโอกาสต่อไป ซึ่งสิ่งอำนวยความสะดวกที่สำคัญในแหล่งท่องเที่ยวมี 6 ด้าน คือ

3.1 สิ่งอำนวยความสะดวกด้านอาคารและสิ่งก่อสร้างในแหล่งท่องเที่ยว ประกอบด้วยที่จำหน่ายบัตรเข้าชมแหล่งท่องเที่ยว สำนักงานที่ทำการของแหล่งท่องเที่ยว ศูนย์บริการนักท่องเที่ยว ที่พักนักท่องเที่ยว ห้องน้ำสาธารณะ ศาลาหรือซุ้มนั่งคอย ร้านอาหาร บ้านพักพนักงาน เป็นต้น

3.2 สิ่งอำนวยความสะดวกด้านความปลอดภัยในแหล่งท่องเที่ยว ประกอบด้วยความปลอดภัยจากโจรผู้ร้ายในแหล่งท่องเที่ยว ความปลอดภัยจากอุบัติเหตุในแหล่งท่องเที่ยว ความปลอดภัยจากพืชและสัตว์ในแหล่งท่องเที่ยว ความปลอดภัยจากการหลงทางภายในแหล่งท่องเที่ยวและความปลอดภัยจากภัยธรรมชาติในแหล่งท่องเที่ยว

3.3 สิ่งอำนวยความสะดวกด้านการบริการในแหล่งท่องเที่ยวประกอบด้วย ซุ้มป้ายเครื่องหมาย ลานกิจกรรม ส่วนหย่อม ที่ปลูกต้นไม้ ม้านั่ง โต๊ะ เก้าอี้ แสงสว่าง ระบบน้ำใช้ระบบกำจัดขยะมูลฝอย รั้ว กำแพง สะพาน ชั้นบันได เป็นต้น

3.4 สิ่งอำนวยความสะดวกด้านป้ายในแหล่งท่องเที่ยว ประกอบด้วยป้ายต้อนรับนักท่องเที่ยวเข้าสู่พื้นที่แหล่งท่องเที่ยว ป้ายแผนที่แสดงที่ตั้งของแหล่งท่องเที่ยว ป้ายแผนที่แสดง จุดที่นำชมของแหล่งท่องเที่ยว ป้ายชี้ทางภายในแหล่งท่องเที่ยว ป้ายสื่อความหมาย ป้ายเตือนอันตรายกับท่องเที่ยว ป้ายประกาศอื่นๆ ที่ต้องการให้นักท่องเที่ยวทราบ เป็นต้น

3.5 กิจกรรม (Activities) เป็นสิ่งสำคัญซึ่งเป็นสินค้าทางการท่องเที่ยวสำหรับนักท่องเที่ยวที่ต้องการแสวงหาประสบการณ์ จำเป็นต้องมีกิจกรรมให้นักท่องเที่ยวได้มีส่วนร่วมซึ่งกิจกรรมอาจเป็นส่วนหนึ่งของวิถีชีวิต เช่น การดำน้ำ ทอผ้า การจับปลา การทำหัตถกรรมพื้นบ้าน รวมไปถึงกิจกรรมนันทนาการต่าง ๆ เช่น การพายเรือ เดินป่าดูนก กิจกรรมผจญภัย เช่น ล่องแก่ง ปีนหน้าผา การทำจักรสาน เก็บผลผลิตทางการเกษตร

3.6 ที่พัก (Accommodation) ภายในบริเวณแหล่งท่องเที่ยว หรือบริเวณใกล้เคียง ต้องมีที่พักไว้เพื่อบริการนักท่องเที่ยว

จากองค์ประกอบทางการท่องเที่ยวที่กล่าวมานั้นพบว่า 5As เป็นสิ่งที่ปัจจัยที่ส่งผลต่อการท่องเที่ยวของผู้เยี่ยมเยือน หรือนักท่องเที่ยว โดยส่งผลทั้งทางตรงและทางอ้อมต่อนักท่องเที่ยวและนักท่องเที่ยวมีความคาดหวังว่าแหล่งท่องเที่ยวจะมีองค์ประกอบทั้ง 5As ให้พร้อมเพื่อรองรับความต้องการของผู้เดินทางไปเยี่ยมเยือนซึ่งเป็นสิ่งที่แสดงถึงศักยภาพของการเป็นแหล่งท่องเที่ยวและการรองรับนักท่องเที่ยวของแหล่งท่องเที่ยวนั้น ๆ ดังนั้นแหล่งท่องเที่ยวจึงต้องมีการระบบการจัดการที่ดีเพื่อใช้ในการตอบสนองการเป็นแหล่งท่องเที่ยวที่มีประสิทธิภาพในการรองรับนักท่องเที่ยว

กระบวนการจัดการการท่องเที่ยว

สุริย์ เข้มทอง (2542) กล่าวว่า การจัดการการท่องเที่ยวเพื่อให้เกิดประสิทธิภาพจะต้องดำเนินการตามกระบวนการจัดการการท่องเที่ยว ดังนี้

1. การวางแผน คือ การกำหนดแผนหรือวิธีการปฏิบัติงานไว้ล่วงหน้า เพื่อให้บรรลุตามเป้าหมายที่ตั้งไว้โดยมีขั้นตอนการวางแผน ดังนี้

1.1 การเตรียมการศึกษาซึ่งจะต้องได้รับความร่วมมือและการสนับสนุนจากหน่วยงานที่เกี่ยวข้องทั้งภาครัฐ ภาคเอกชน ภาคประชาชน ภาคองค์กรอิสระในการรวบรวมข้อมูล ระบุปัญหา อุปสรรคในการจัดการการท่องเที่ยวแต่ละพื้นที่เพื่อเป็นการเตรียมการและศึกษาภาพรวมทั้งหมด

1.2 การกำหนดวัตถุประสงค์ และเป้าหมาย โดยจะต้องเป็นวัตถุประสงค์และเป้าหมายที่ชัดเจนสามารถบรรลุผลได้ในทางปฏิบัติ และเป็นแนวทางในการดำเนินการต่อไปได้

1.3 การสำรวจข้อมูล เป็นขั้นตอนการเก็บข้อมูลที่จำเป็นในการจัดการการท่องเที่ยว ซึ่งจะต้องครอบคลุมประเด็นต่าง ๆ

1.4 การวิเคราะห์ข้อมูลเป็นการเก็บรวบรวมข้อมูลที่สำรวจมาวิเคราะห์ให้ได้ซึ่งข้อมูลที่ถูกต้องเหมาะสม สามารถนำไปใช้ในการจัดการการท่องเที่ยวได้อย่างมีประสิทธิภาพโดยจะพิจารณาในประเด็นต่างๆได้แก่ การประเมินความพร้อมด้านโครงสร้างขั้นพื้นฐาน การวิเคราะห์ตลาด การวิเคราะห์ผลกระทบที่จะเกิดจากการจัดการการท่องเที่ยวทั้งทางด้านเศรษฐกิจสังคม วัฒนธรรม และสิ่งแวดล้อม

1.5 การกำหนดนโยบาย และการจัดทำแผน เมื่อทำการวิเคราะห์ข้อมูลแล้วนำมาพิจารณาเพื่อกำหนดเป็นนโยบาย และจัดทำแผนทั้งแผนแม่บทและแผนกลยุทธ์ รวมทั้งแผนปฏิบัติการที่สามารถนำไปปฏิบัติและเกิดประโยชน์สูงสุดต่อการจัดการการท่องเที่ยว

1.6 การปฏิบัติงานตามแผนเป็นการนำแผนที่กำหนดไว้สู่การปฏิบัติซึ่งจำเป็นต้องได้รับการควบคุมเพื่อให้การปฏิบัติงานบรรลุเป้าหมายที่กำหนดไว้

1.7 การตรวจสอบติดตามประเมินผลการดำเนินงาน เพื่อป้องกันและแก้ไขอุปสรรคที่อาจส่งผลให้การดำเนินงานล่าช้า ไม่เป็นไปตามเป้าหมายที่กำหนด

2. การจัดการองค์กร คือ การจัดโครงสร้างขององค์กรให้เกิดประโยชน์สูงสุด ประกอบด้วย การกำหนดตำแหน่งงาน และจัดกลุ่มงานที่จำเป็นเพื่อการทำงานตามเป้าหมาย การมอบอำนาจหน้าที่ที่จำเป็นในการปฏิบัติงานด้านต่างๆ และต้องทราบว่าใครต้องทำงานใด และรายงานแก่ใคร เพื่อให้เกิดประโยชน์สูงสุดต่อการจัดสรรทรัพยากรในการทำงานตามโครงสร้างองค์กรต่าง ๆ

3. การจัดคนเข้าทำงาน คือ ภารกิจที่ผู้บริหารในการจัดการเกี่ยวกับบุคลากรเพื่อหาคนที่มีความสามารถเข้ามาทำงาน และพยายามส่งเสริมศักยภาพของบุคลากรเหล่านั้น รวมทั้งการสร้างขวัญกำลังใจในการปฏิบัติงานในระยะยาว โดยเฉพาะการสร้างทัศนคติที่ดีต่อการจัดการทรัพยากรการท่องเที่ยงเพื่อให้เกิดการพัฒนาที่ยั่งยืน ดังนั้นจึงเป็นสิ่งสำคัญในการจัดสรรคนเข้ามาทำงานทางด้านนี้

4. การสั่งการ เป็นหน้าที่ที่ผู้นำต้องใช้ความสามารถในการจูงใจให้ผู้ปฏิบัติงานยินดีทำงานอย่างเต็มประสิทธิภาพ ดังนั้นผู้จัดการควรมีทักษะในการติดต่อสื่อสาร การเรียนรู้พฤติกรรมมนุษย์เพื่อที่จะสามารถประยุกต์ใช้ศิลปะการจัดการให้สอดคล้องกับสถานการณ์ที่จะเกิดขึ้นได้

5. การควบคุม คือ กระบวนการตรวจสอบ ติดตาม และการประเมินผลงาน หรือทำการปรับปรุงแก้ไขเพื่อให้งานสามารถบรรลุเป้าหมายและวัตถุประสงค์ในการจัดการการท่องเที่ยง ดังนี้

5.1 การควบคุมทรัพยากรทางกายภาพ

5.2 การควบคุมบุคลากรที่เกี่ยวข้องกับการท่องเที่ยง

5.3 การควบคุมผลการปฏิบัติงาน

5.4 การควบคุมด้านงบประมาณ

5.5 การควบคุมวิธีการดำเนินงาน

ดังนั้น จึงสรุปได้ว่ากระบวนการจัดการการท่องเที่ยง เป็นสิ่งที่ผู้บริหารงานในแหล่งท่องเที่ยงจะนำมากำหนดนโยบายในการบริหารจัดการการท่องเที่ยงเพื่อให้เกิดประสิทธิภาพสูงสุดและก่อให้เกิดประสิทธิภาพสูงสุดในการใช้ทรัพยากรทางการท่องเที่ยง โดยมีการวางแผน

การจัดองค์กร การคัดเลือกบุคคลากร การสั่งการและการควบคุมซึ่งต่อมีความสอดคล้องกับนโยบายและมีความเหมาะสมกับพื้นที่ที่เป็นแหล่งท่องเที่ยว

หลักการบริหารและการจัดการการท่องเที่ยว

โครงการศึกษาวิจัยการจัดการมนุษย์กับสิ่งแวดล้อมและสถาบันดำรงราชานุภาพได้เสนอถึงหลักการบริหารและการจัดการการท่องเที่ยวว่า ประกอบด้วย

1. ชุมชนท้องถิ่นมีส่วนร่วมในการกำหนดศักยภาพ ในการพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงนิเวศของแหล่งท่องเที่ยวในพื้นที่ที่เกี่ยวข้องกับชุมชนโดยพิจารณาจากที่ตั้งกิจกรรม ความพร้อมและความต้องการของชุมชนรวมทั้งมีส่วนร่วมในการจัดการการท่องเที่ยวเชิงนิเวศในรูปของการเป็นคณะกรรมการ การรับผิดชอบดำเนินการ การสนับสนุนภาครัฐ เป็นต้น

2. องค์กรต่าง ๆ ในพื้นที่ สภาตำบล องค์กรบริหารส่วนตำบล กำหนดผู้ใหญ่บ้าน และผู้นำท้องถิ่นมีส่วนร่วมในการสนับสนุนแผนงาน โครงการ และกิจกรรมเกี่ยวกับการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ รวมทั้งการสนับสนุนการดำเนินการขององค์กรภาคประชาชนอื่น ๆ

3. ภาคธุรกิจการท่องเที่ยว องค์กรท้องถิ่น องค์กรด้านสิ่งแวดล้อม และรัฐมีหน้าที่จะต้องทำงานร่วมกันอย่างเสมอภาคกัน

4. ประชาชนในท้องถิ่นจะต้องมีส่วนร่วมในการตัดสินใจโครงการต่าง ๆ ที่จะมีผลกระทบต่อวิถีชีวิตของคนส่วนใหญ่ในพื้นที่

การบริหารจัดการแหล่งท่องเที่ยวทางธรรมชาติหมายถึง ความสามารถในการควบคุม ดูแล การดำเนินงาน การจัดการแหล่งท่องเที่ยวโดยมีองค์ประกอบที่เกี่ยวข้อง (ศูนย์ประสานงานส่งเสริมการท่องเที่ยว, 2544) ได้แก่

1. การจัดการท่องเที่ยวเพื่อให้เกิดความยั่งยืน ประกอบด้วย การจัดการด้านการอนุรักษ์แหล่งท่องเที่ยว และการจัดการด้านสิ่งแวดล้อมที่ประกอบด้วยตัวชี้วัด 5 ด้าน ได้แก่

1.1 การจัดการด้านการใช้ประโยชน์ของตัวแหล่งท่องเที่ยว

1.2 การจัดการด้านการติดตามและการประเมินการเปลี่ยนแปลงของพื้นที่อันเนื่องมาจากการท่องเที่ยว

1.3 การจัดการของเสียและสภาพแวดล้อมบริเวณโดยรอบแหล่งท่องเที่ยว

1.4 การจัดการด้านกิจกรรมการท่องเที่ยวที่เหมาะสมและการให้ความรู้ถึงคุณค่าของแหล่งท่องเที่ยว

1.5 การอนุรักษ์กับพนักงานนำเที่ยว นักท่องเที่ยว และชุมชนที่อยู่โดยรอบพื้นที่ และในด้านการจัดการด้านการท่องเที่ยวจะเกี่ยวข้องกับประกอบด้วยตัวชี้วัด 4 ด้าน ได้แก่

1.5.1 การจัดการด้านบริการและสาธารณูปโภคขั้นพื้นฐานแก่นักท่องเที่ยว มีศูนย์บริการที่ให้ข้อมูลแหล่งท่องเที่ยวและความสะดวกแก่นักท่องเที่ยวมีบุคลากรที่มีความรู้ เรื่องนิเวศและการอนุรักษ์ให้บริการด้านความรู้แก่นักท่องเที่ยวผู้ประกอบการและชุมชน โดยรอบและการมีส่วนร่วมของชุมชนท้องถิ่น

1.5.2 การจัดการด้านการให้ความรู้และการสร้างจิตสำนึกโดยพิจารณาจาก การดำเนินงานขององค์กรที่ดูแลรับผิดชอบพื้นที่ในการสร้างเสริมจิตสำนึกและการเรียนรู้ ในเรื่องคุณค่าของทรัพยากรธรรมชาติ ระบบนิเวศ และการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อม แก่นักท่องเที่ยว เจ้าหน้าที่ดูแลพื้นที่ผู้ประกอบการ และชุมชนท้องถิ่นที่อยู่โดยรอบแหล่งท่องเที่ยว

1.5.3 การจัดการด้านเศรษฐกิจและสังคม พิจารณาจากการมีส่วนร่วม ของชุมชนในกิจกรรมการท่องเที่ยวโดยการเปิดโอกาสให้ประชาชนหรือชุมชนได้มีส่วนร่วมใน การคิดการพิจารณาตัดสินใจ การดำเนินการและร่วมรับผิดชอบในเรื่องต่าง ๆ ที่มีผลกระทบต่อประชาชนหรือชุมชนนั้น ๆ รวมทั้งการกระจายรายได้หรือผลประโยชน์สู่ท้องถิ่นการบริหาร จัดการแหล่งท่องเที่ยวทางธรรมชาติในประเทศไทย สามารถแบ่งออกได้เป็น 2 ประเภทตาม หน่วยงานหรือองค์กรที่รับผิดชอบ ได้แก่

- 1) แหล่งท่องเที่ยวที่บริหารจัดการโดยหน่วยงานกลาง เช่น อุทยานแห่งชาติ วนอุทยาน เขตรักษาพันธุ์สัตว์ป่า เป็นต้น
- 2) แหล่งท่องเที่ยวที่บริหารจัดการโดยท้องถิ่น เช่น องค์การบริหาร ส่วนตำบล เทศบาล เป็นต้น

1.5.4 ปัจจัยที่ทำให้อุปสงค์ทางการท่องเที่ยวแตกต่างกันโดยข้อแตกต่างระหว่าง แหล่งท่องเที่ยวที่ดูแลโดยหน่วยงานกลางและแหล่งท่องเที่ยวที่ดูแลโดยท้องถิ่นคือ แหล่ง ท่องเที่ยวที่หน่วยงานกลางดูแลจะมีนโยบาย แผนงาน และโครงการในการจัดการด้าน การอนุรักษ์แหล่งธรรมชาติที่ชัดเจน รวมถึงในด้านงบประมาณและบุคลากร แต่แหล่งท่องเที่ยว ที่ดูแลโดยท้องถิ่นส่วนมากมักจะขาดระบบการจัดการด้านสิ่งแวดล้อมในระยะยาว ทำให้แหล่งท่องเที่ยวมีโอกาสที่จะเสื่อมโทรมได้ง่ายกว่าอย่างไรก็ตาม แหล่งท่องเที่ยวที่บริหาร จัดการโดยหน่วยงานท้องถิ่นสามารถเปิดโอกาสให้ชุมชนท้องถิ่นได้เข้ามามีส่วนร่วมใน การบริหารจัดการพื้นที่ของตนได้มากกว่า รวมทั้งเป็นการสร้างรายได้ให้แก่ชุมชนท้องถิ่น อีกทางหนึ่ง

สรุปได้ว่า การบริหารจัดการแหล่งท่องเที่ยวคือการเข้าใจถึงศักยภาพของแหล่ง ท่องเที่ยวนั้น ๆ เพื่อนำมาใช้เป็นแนวทางในการส่งเสริมหรือพัฒนา เพื่อจัดการให้เป็นแหล่ง ท่องเที่ยวที่มีประสิทธิภาพและมีศักยภาพในการดึงดูด รองรับและบริการนักท่องเที่ยวได้อย่าง

มีประสิทธิภาพ โดยมีแนวทางการจัดการด้านทรัพยากรแหล่งท่องเที่ยว การจัดการด้านการให้ความรู้กับเจ้าบ้านหรือเจ้าของสถานที่ การสร้างความร่วมมือและการมีส่วนร่วมระหว่างเจ้าของแหล่งท่องเที่ยวและผู้มีส่วนเกี่ยวข้องในภาคส่วนต่าง ๆ ทั้งภาครัฐและเอกชน การจัดการด้านเศรษฐกิจและสังคม และการจัดการอุปสงค์หรือความต้องการทางการท่องเที่ยวเพื่อจัดสรรและพัฒนาให้สอดคล้องกับความต้องการ

แนวทางการพัฒนาแหล่งท่องเที่ยว

การพัฒนาอุตสาหกรรมท่องเที่ยวและการส่งเสริมผลิตภัณฑ์การท่องเที่ยวและแหล่งท่องเที่ยวที่มีศักยภาพสูง ตลอดจนการพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวใหม่ที่มีศักยภาพ เพื่อสร้างทางเลือกใหม่แก่อุตสาหกรรมท่องเที่ยวไทย เน้นการพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวหรือสินค้าการท่องเที่ยวที่สามารถสร้างคุณค่าและมูลค่าเพิ่มโดยให้ความสำคัญกับปัจจัยดังต่อไปนี้ (สำนักงานคณะกรรมการวิจัยแห่งชาติ, 2560)

1. การพัฒนาโครงสร้างพื้นฐานและสิ่งอำนวยความสะดวกโดยมุ่งเน้นการพัฒนาและปรับปรุงระบบโลจิสติกส์ และสิ่งอำนวยความสะดวกเพื่อการท่องเที่ยว การสร้างโครงข่ายเส้นทางคมนาคมและระบบเชื่อมโยงการเดินทางท่องเที่ยวกับประเทศเพื่อนบ้านและในภูมิภาค เพื่อเตรียมความพร้อมประเทศให้มีศักยภาพในการรองรับนักท่องเที่ยวทั้งในและต่างประเทศ รวมทั้งให้เอื้ออำนวยความสะดวกแก่คนทุกกลุ่ม (Tourism for All)

2. การพัฒนาและฟื้นฟูแหล่งท่องเที่ยวให้เกิดความยั่งยืนโดยมุ่งเน้นการพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวเลื่อมโทรมให้มีความสมบูรณ์ดังเดิม การพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวให้เกิดความยั่งยืนการพัฒนาการท่องเที่ยวในลักษณะของกลุ่มการท่องเที่ยวเพื่อเชื่อมโยงระหว่างแหล่งท่องเที่ยวหลักและแหล่งท่องเที่ยวรอง และยกระดับคุณภาพและมาตรฐานของแหล่งท่องเที่ยวให้มีมาตรฐานในระดับสากล และสอดคล้องกับกระแสการเปลี่ยนแปลงของโลก ส่งเสริมการมีส่วนร่วมของชุมชนและองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในการพัฒนาท่องเที่ยวเพื่อให้แหล่งท่องเที่ยวได้รับการพัฒนาอย่างเป็นระบบ มีคุณภาพมาตรฐาน และสามารถสร้างมูลค่าเพิ่มด้านการท่องเที่ยวได้

3. การพัฒนาสินค้า บริการและปัจจัยสนับสนุนการท่องเที่ยว โดยมุ่งเน้นการพัฒนาเศรษฐกิจสร้างสรรค์ กิจกรรม นวัตกรรมและมูลค่าเพิ่มด้านการท่องเที่ยว การป้องกันและรักษาความปลอดภัยให้นักท่องเที่ยว การเสริมสร้างความเข้มแข็งและพัฒนาศักยภาพบุคลากรด้านการท่องเที่ยวให้มีขีดความสามารถในการแข่งขัน เพื่อเสริมสร้างโอกาสและแรงจูงใจเพื่อพัฒนาการค้า การลงทุนด้านการท่องเที่ยว ให้สามารถตอบสนองความต้องการของนักท่องเที่ยวได้

ประวัติศาสตร์โบราณสถาน โบราณวัตถุที่จัดเป็นมรดกทางวัฒนธรรมของท้องถิ่นนั้น ๆ แหล่งท่องเที่ยวประเภท ศิลปวัฒนธรรม ประเพณี กิจกรรม ความเป็นอยู่และวิถีชีวิตของกลุ่มชนในสังคมหนึ่ง

2. การจัดแบ่งเขตพื้นที่ในแหล่งท่องเที่ยว (Zoning) เป็นการแบ่งพื้นที่ในแหล่งท่องเที่ยวออกเป็นเขตต่าง ๆ ตามความสำคัญของระบบนิเวศและกิจกรรมที่เหมาะสมเพื่อควบคุม การใช้พื้นที่ให้เหมาะสมกับสภาพแวดล้อมของแหล่งท่องเที่ยวและการใช้ประโยชน์ การจัดแบ่งเขตพื้นที่ในแหล่งท่องเที่ยวแบ่งออกได้เป็น 8 เขต คือ

2.1 พื้นที่บริการข้อมูลทางการท่องเที่ยวเป็นพื้นที่ให้ข้อมูลข่าวสารในแหล่งท่องเที่ยว ข้อควรปฏิบัติในแหล่งท่องเที่ยวต่าง ๆ ให้แก่นักท่องเที่ยว เพื่อให้ นักท่องเที่ยว มีความรู้และความเข้าใจที่ดีในการท่องเที่ยว อาจมีเอกสาร แผ่นพับ คู่มือ นำเที่ยว แจกให้แก่นักท่องเที่ยว

2.2 พื้นที่นันทนาการเพื่อการท่องเที่ยว คือ พื้นที่ที่เป็นจุดเด่นของแหล่งท่องเที่ยว และมีกิจกรรมทางการท่องเที่ยวตั้งอยู่ เป็นที่ศึกษาหาความรู้ จัดเป็นจุดที่นักท่องเที่ยวให้ความสนใจมากที่สุด

2.3 พื้นที่บริการธุรกิจท่องเที่ยวจุดที่อำนวยความสะดวกต่างๆให้แก่นักท่องเที่ยว อาทิ ร้านอาหาร ร้านขายของที่ระลึก การให้บริการด้านมัคคุเทศก์ เป็นต้น

2.4 พื้นที่สิ่งแวดล้อมธรรมชาติคือเขตพื้นที่ที่มีความอุดมสมบูรณ์ของ ธรรมชาติ เหมาะแก่การศึกษาธรรมชาติ เช่น การเดินป่า การดูนก เป็นต้น โดยมีจุดบริการทางการท่องเที่ยวเท่าที่จำเป็น

2.5 พื้นที่หวงห้าม เป็นเขตพื้นที่ที่ไม่อนุญาตให้นักท่องเที่ยวเข้าไปเที่ยวชม เนื่องจากอาจเป็นพื้นที่ที่ต้องการอนุรักษ์ไว้เพื่อความอุดมสมบูรณ์ของธรรมชาติหรืออาจเป็นพื้นที่ที่มีความอันตรายต่อนักท่องเที่ยว เช่น เขตพื้นที่อนุรักษ์พันธุ์สัตว์ป่า เขตพื้นที่สูงชัน ไม่ปลอดภัยเขตสังฆาวาส เป็นต้น

2.6 พื้นที่ประวัติศาสตร์ เป็นเขตพื้นที่สำคัญทางด้านประวัติศาสตร์ โบราณคดี

2.7 พื้นที่กิจกรรมพิเศษ เป็นเขตพื้นที่กำหนดขึ้นมาโดยไม่เกี่ยวกับกิจกรรม การท่องเที่ยวในแหล่งท่องเที่ยวแต่มีความจำเป็นต้องดำเนินการ เช่น การติดตั้งเสาไฟฟ้าแรงสูงเพื่อความเจริญของพื้นที่นั้น ๆ เป็นต้น

2.8 พื้นที่กันชนหรือพื้นที่ป้องกัน เป็นเขตพื้นที่โดยรอบของแหล่งท่องเที่ยว ที่จำเป็นต้องมีเพื่อป้องกันการบุกรุกทำลายแหล่งท่องเที่ยว มักใช้ถนน หรือชุดคูคลองเพื่อใช้เป็นแนวป้องกัน

3. การกำหนดสิ่งอำนวยความสะดวกทางการท่องเที่ยวในแต่ละเขตพื้นที่ของแหล่งท่องเที่ยวเป็นการสร้างความสะดวกในการท่องเที่ยวให้เหมาะสมกับพื้นที่ของแหล่งท่องเที่ยว ซึ่งแหล่งท่องเที่ยวแต่ละแห่งย่อมมีสิ่งอำนวยความสะดวกในการท่องเที่ยวที่แตกต่างกันตามความจำเป็นในการใช้งาน อาทิ พื้นที่ในการให้บริการข้อมูลท่องเที่ยวอาจต้องมีศูนย์ข้อมูลในการท่องเที่ยว ลานจอดรถและทางเดินเท้า เขตพื้นที่ทางธุรกิจท่องเที่ยวอาจก่อสร้างร้านอาหาร ร้านขายของที่ระลึก เป็นต้น ทั้งนี้การก่อสร้างต้องคำนึงถึงผลกระทบที่จะเกิดกับสภาพแวดล้อม และต้องสร้างให้กลมกลืนกับแหล่งท่องเที่ยวนั้น ๆ ด้วย

4. การจัดกิจกรรมท่องเที่ยวแบบยั่งยืนเพื่อส่งเสริมแหล่งท่องเที่ยวทางธรรมชาติและทางวัฒนธรรมโดยเสริมกิจกรรมทางการท่องเที่ยวเพื่อให้นักท่องเที่ยวได้รับความรู้และความเพลิดเพลินจากการท่องเที่ยวในพื้นที่แหล่งท่องเที่ยวทางธรรมชาติและวัฒนธรรม โดยกิจกรรมที่จัดขึ้นจะต้องไม่สร้างผลกระทบให้เกิดแก่แหล่งท่องเที่ยว ต้องมีการจำกัดจำนวนนักท่องเที่ยวต่อกลุ่มกิจกรรมด้วย อาทิ กิจกรรมเดินป่า กิจกรรมล่องแพ กิจกรรมขี่จักรยานชมเมือง กิจกรรมล่องเรือ เป็นต้น

5. การประเมินขีดความสามารถในการรองรับนักท่องเที่ยวของแต่ละเขตพื้นที่ การท่องเที่ยวเป็นการประเมินว่าในแต่ละเขตท่องเที่ยวสามารถรองรับ (Carrying Capacity) จำนวนนักท่องเที่ยวได้สูงสุดจำนวนเท่าไร เพื่อการกำหนดปริมาณนักท่องเที่ยวให้เหมาะสมกับแหล่งท่องเที่ยวนั้น ๆ ทั้งนี้เพื่อหลีกเลี่ยงการแออัดของจำนวนนักท่องเที่ยว ชะงักผลของการทำลาย แหล่งท่องเที่ยวฯ

6. การให้การศึกษาถึงผลกระทบของการพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวต่อสิ่งแวดล้อมให้แก่เจ้าหน้าที่รัฐ เจ้าของแหล่งท่องเที่ยว ชุมชนท้องถิ่น และผู้ประกอบการธุรกิจท่องเที่ยวในแหล่งท่องเที่ยว เป็นการให้การศึกษาถึงความเข้าใจในการพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวในของตนที่มีผลกระทบต่อสิ่งแวดล้อมเพื่อให้เกิดจิตสำนึกในการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อมและแหล่งท่องเที่ยว

7. การจัดให้มีข้อมูลเกี่ยวกับแหล่งท่องเที่ยวที่นักท่องเที่ยวต้องการรู้ จัดทำข้อมูลเกี่ยวกับแหล่งท่องเที่ยวให้นักท่องเที่ยว เช่น ประวัติของแหล่งท่องเที่ยว จุดท่องเที่ยวที่น่าสนใจ กิจกรรมการท่องเที่ยว การบริการที่มีให้ วิธีการศึกษาเรียนรู้ในแหล่งท่องเที่ยวต่าง ๆ ข้อเสนอแนะใน การปฏิบัติตนในแหล่งท่องเที่ยว โดยอาจจัดตั้งเป็นศูนย์บริการข้อมูลแก่นักท่องเที่ยว (Tourist Information Center) โดยข้อมูลต่างๆ อาจทำในรูปแบบของแผ่นพับเพื่อแจกจ่ายแก่นักท่องเที่ยว

8. การจัดหางบประมาณในการพัฒนาแหล่งท่องเที่ยว เป็นขั้นตอนของการจัดหางบประมาณ กำลังคน วัสดุ เพื่อนำมาพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวซึ่งต้องใช้งบประมาณจำนวนมาก

จึงเป็นหน้าที่ของรัฐที่ต้องจัดหางบประมาณอย่างเพียงพอ หรือแหล่งท่องเที่ยวอาจหารายได้เอง ด้วยการเก็บค่าเข้าชมแหล่งท่องเที่ยวเพื่อนำรายได้มาพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวต่อไป

แนวคิดการพัฒนาสำหรับแหล่งท่องเที่ยวที่เกิดขึ้นใหม่มี 6 ขั้นตอน คือ (บุญเลิศ จิตตั้งวัฒนา, 2559)

1. การสรรหาลิ่งดึงดูดใจเพื่อให้เป็นแหล่งท่องเที่ยวแห่งใหม่ในแต่ละจังหวัด พิจารณาลิ่งดึงดูดใจที่จะเป็นแหล่งท่องเที่ยวหลักและแหล่งท่องเที่ยวรอง

2. การพัฒนาด้านสิ่งอำนวยความสะดวกทางการท่องเที่ยวและบริการท่องเที่ยว ทั้งการติดต่อสื่อสาร สาธารณูปโภค ขนส่งสาธารณะ สถานรักษาพยาบาลการให้ความปลอดภัย แก่นักท่องเที่ยว การแลกเปลี่ยนเงินตราต่างประเทศ เป็นต้น

3. การส่งเสริมการท่องเที่ยว ผ่านช่องทางต่าง ๆ เพื่อให้นักท่องเที่ยวได้รับทราบถึงแหล่งท่องเที่ยวใหม่และเชิญชวนให้นักท่องเที่ยวเข้ามาเยือนแหล่งท่องเที่ยวใหม่และใช้บริการที่มีอยู่ในแหล่งท่องเที่ยวนั้น

4. การจัดตั้งหน่วยงานขึ้นเพื่อรับผิดชอบด้านการพัฒนาและการอนุรักษ์แหล่งท่องเที่ยว เพื่อให้มีเจ้าหน้าที่รับผิดชอบโดยตรงในการดูแลแหล่งท่องเที่ยว

5. การจัดสรรงบประมาณโดยมีการจัดสรรจำนวนงบประมาณให้กับแต่ละแหล่งท่องเที่ยวอย่างเหมาะสมเพื่อนำมาใช้ในการพัฒนาและอนุรักษ์แหล่งท่องเที่ยว โดยอาจส่งเสริมให้ภาคธุรกิจเข้ามาลงทุนด้านบริการทางการท่องเที่ยว อาทิ ร้านอาหาร ร้านขายของที่ระลึก ทั้งนี้ต้องได้รับการสนับสนุนจากภาครัฐด้วย

6. บุคลากรด้านการท่องเที่ยว ถือเป็นปัจจัยสำคัญในการพัฒนาการท่องเที่ยว เช่น มัคคุเทศก์เป็นบุคคลที่จะให้ความรู้และสร้างความเข้าใจแก่นักท่องเที่ยวที่มาเยือนในแหล่งท่องเที่ยวใหม่ได้เป็นอย่างดี ตลอดจนการปลูกฝังเรื่องการอนุรักษ์และพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวให้แก่ นักท่องเที่ยว รวมถึงการสร้างควมประทับใจในการท่องเที่ยว

สรุปได้ว่า แนวคิดในการวางแผนพัฒนาแหล่งท่องเที่ยว มีการศึกษาและเก็บรวบรวมข้อมูลเกี่ยวกับแหล่งท่องเที่ยวที่จะพัฒนาเพื่อนำไปสู่ การวางแผนเพื่อพัฒนาการท่องเที่ยว โดยนำองค์ความรู้ต่าง ๆ มาประยุกต์ใช้ในขั้นตอนของการศึกษาและการวางแผนทางการพัฒนาการท่องเที่ยวเพื่อให้เกิดความสมดุลระหว่างความต้องการด้านการท่องเที่ยวและการพัฒนาการท่องเที่ยว

แนวคิดและทฤษฎีความต้องการของนักท่องเที่ยว

ในการศึกษาเกี่ยวกับเรื่องการส่งเสริมกิจกรรมทางการท่องเที่ยวจำเป็นต้องเข้าใจถึงความต้องการของนักท่องเที่ยว ซึ่งนักท่องเที่ยวแต่ละประเภทก็มีความชื่นชอบและความต้องการที่แตกต่างกันออกไป ซึ่งการจำแนกนักท่องเที่ยวออกเป็นกลุ่มเพื่อวิเคราะห์ความต้องการหรือแนวโน้มความต้องการของนักท่องเที่ยวกลุ่มนั้นๆ ซึ่งได้มีการจำแนกนักท่องเที่ยวออกเป็นกลุ่มเพื่อศึกษาถึงความต้องการ ดังนี้

สุริย์ เข็มทอง (2542) กล่าวว่า แสตนลีย์ซีพล๊อค จำแนกประเภทของนักท่องเที่ยวไว้ ดังนี้

1. นักท่องเที่ยวประเภทเน้นตัวเองเป็นศูนย์กลาง (Psychometrics) หมายถึง นักท่องเที่ยวที่คิดหรือสนใจตัวเอง ชอบสถานที่ท่องเที่ยวที่เป็นที่นิยมท่องเที่ยวอยู่แล้ว ไม่ต้องการทดลองสิ่งแปลกใหม่ ไม่ต้องการสิ่งยุ่งยากหรือเหตุการณ์ที่ผิดปกติ
2. นักท่องเที่ยวประเภทเน้นตัวเองปานกลาง (Near-Psychometrics) หมายถึง นักท่องเที่ยวประเภทกึ่งกลางระหว่างการเน้นตัวเองกับการเดินทางสายกลาง สามารถทดลองสิ่งใหม่ที่ไม่คุ้นเคยได้
3. นักท่องเที่ยวประเภททางสายกลาง (Mid-Centrics) หมายถึง นักท่องเที่ยวประเภทไม่ชอบผจญภัยแต่ไม่รังเกียจการทดลองสิ่งใหม่ ๆ トラバเท่าที่ไม่เสี่ยงอันตรายเกินไปหรือไม่ผิดปกติเกินไป
4. นักท่องเที่ยวประเภทชอบความหลากหลายพอสมควร (Near-Allocentrics) หมายถึง นักท่องเที่ยวประเภทอยู่ระหว่างกลุ่มสายกลางกับกลุ่มที่มีความหลากหลาย เป็นนักท่องเที่ยวที่ไม่ชอบการผจญภัยแต่สามารถท่องเที่ยวผจญภัยได้
5. นักท่องเที่ยวประเภทมีความสนใจหลากหลาย (Allocentrics) หมายถึงนักท่องเที่ยวที่ชอบความหลากหลาย เป็นพวกที่มั่นใจในตัวเองชอบและเต็มใจในการผจญภัย

รูปแบบพฤติกรรมนักท่องเที่ยว

Cohen (2002) ได้เสนอรูปแบบพฤติกรรมนักท่องเที่ยวไว้ ดังนี้

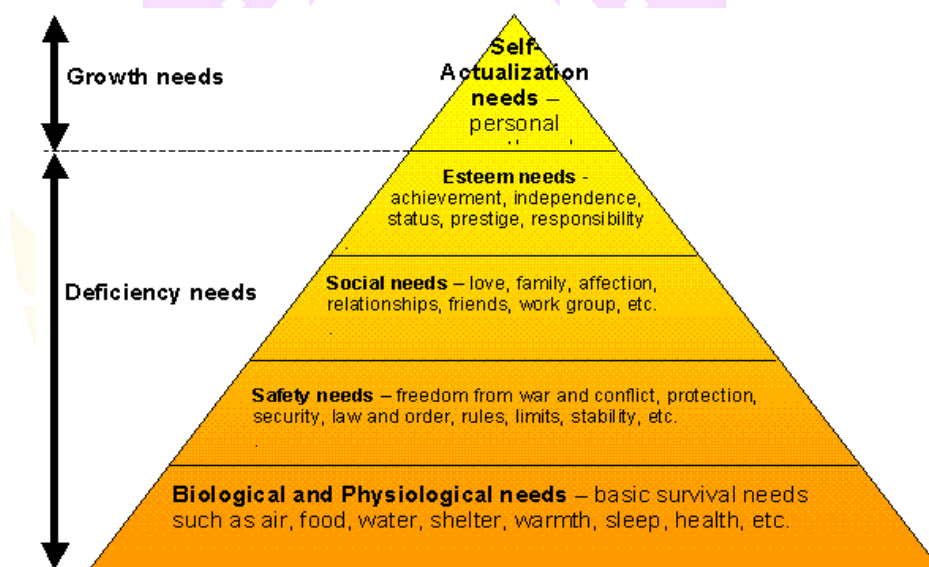
1. นักท่องเที่ยวแบบนันทนาการ (Recreational Tourists) จะเป็นนักท่องเที่ยวซึ่งเน้นความสำคัญ ในกิจกรรมที่เกี่ยวข้องกับการนันทนาการ หรือการพักผ่อนทางร่างกาย
2. นักท่องเที่ยวแบบปลีกตัวหาความเพลิดเพลิน (The Diversionsary Tourists) จะเป็นนักท่องเที่ยวที่พยายามหาแนวทางเพื่อลืมนความจำเจในชีวิตประจำวัน

3. นักท่องเที่ยวที่มุ่งหาประสบการณ์ (The Experiential Tourists) จะเป็นนักท่องเที่ยวที่เดินทางเพื่อแสวงหาประสบการณ์ที่แท้จริง นักท่องเที่ยวประเภทนี้สนใจศึกษาและได้รับประสบการณ์ที่แท้จริงของแหล่งท่องเที่ยวที่ได้ไปสัมผัสตัว

4. นักท่องเที่ยวแบบชอบทดลอง (The Experimental Tourists) มีลักษณะที่เห็นเด่นชัดคือ ชอบติดต่อกับพูดคุยกับคนท้องถิ่น เพื่อเรียนรู้และทำความเข้าใจในชีวิตความเป็นอยู่ การปรับตัว ให้เข้ากับสิ่งแวดล้อมของคนท้องถิ่น

5. นักท่องเที่ยวที่ใช้ชีวิตแบบคนท้องถิ่น (The Existential Tourists) นักท่องเที่ยวประเภทนี้ต้องการฝังตัวเองหรือใช้ชีวิตภายใต้วัฒนธรรมและวิถีชีวิตเดียวกับคนท้องถิ่น นักท่องเที่ยวประเภทนี้จะใช้เวลาอยู่ในแหล่งท่องเที่ยวนั้นเป็นเวลานาน

จากการศึกษาความต้องการของนักท่องเที่ยวตามทฤษฎีลำดับขั้นความต้องการของมาสโลว์ (Maslow's model) โดยมาสโลว์ได้อธิบายถึงความต้องการของมนุษย์ ซึ่งมีลักษณะเป็นลำดับขั้นจากต่ำไปหาสูง (Hierarchy&Needs)และเป็นทฤษฎีที่ยอมรับกันแพร่หลาย สมมติฐานดังกล่าวมีความเกี่ยวข้องกับ พฤติกรรมของมนุษย์ ดังนี้ (Abraham H. Maslow, 1954)



ภาพ 1 ลำดับความต้องการของมนุษย์ตามแนวคิดของมาสโลว์

ที่มา: Abraham H. Maslow., 1954, หน้า 80-106

ความต้องการทางร่างกาย (Physiological Needs) เป็นความต้องการลำดับต่ำสุด และเป็นพื้นฐานของชีวิต เป็นแรงผลักดันทางชีวภาพ เช่น ความต้องการอาหาร น้ำ อากาศที่อยู่

อาศัย หากพนักงานมีรายได้จากการปฏิบัติงานเพียงพอ ก็จะสามารถดำรงชีวิตอยู่ได้โดยมีอาหารและที่พักอาศัย เขาก็จะมีกำลังที่จะทำงาน ต่อไป และการมีสภาพแวดล้อมการทำงานที่เหมาะสม เช่น ความสะอาด ความสว่าง การระบายอากาศที่ดี การบริการสุขภาพ เป็นการสนองความต้องการในลำดับนี้ได้

ความต้องการความปลอดภัย (Safety Needs) เป็นความต้องการที่จะเกิดขึ้นหลังจากที่ความต้องการทางร่างกายได้รับการตอบสนองอย่างไม่ขาดแคลนแล้ว หมายถึง ความต้องการ สภาพแวดล้อมที่ปลอดภัยจากอันตรายทั้งทางกายและจิตใจ ความมั่นคงในงานในชีวิตและสุขภาพ การสนองความต้องการนี้ ต่อพนักงาน ทำได้หลายอย่าง เช่น การประกันชีวิตและสุขภาพ กฎระเบียบข้อบังคับที่ยุติธรรม การให้มีสภาพแรงงาน ความปลอดภัยในการปฏิบัติงาน เป็นต้น

ความต้องการทางสังคม (Social Needs) เมื่อมีความปลอดภัยในชีวิตและมั่นคงในการงานแล้ว คนเราจะต้องการความรัก มิตรภาพ ความใกล้ชิดผูกพัน ต้องการเพื่อน การมีโอกาสเข้าสมาคมสังสรรค์กับผู้อื่น ได้รับการยอมรับเป็นสมาชิกในกลุ่มใดกลุ่มหนึ่งหรือหลายกลุ่ม

ความต้องการเกียรติยศชื่อเสียง (Esteem Needs) เมื่อความต้องการทางสังคมได้รับการตอบสนองแล้ว คนเราจะต้องการสร้างสถานภาพของตัวเองให้สูงเด่น มีความภูมิใจและสร้าง การนับถือตนเอง ชื่นชมในความสำเร็จของงานที่ทำ ความรู้สึกมั่นใจในตัวเอง แลเกียรติยศ ความต้องการเหล่านี้ได้แก่ ยศ ตำแหน่ง ระดับเงินเดือนที่สูง งานที่ทำทนายได้รับการยกย่องจากผู้อื่นมีส่วนร่วมในการตัดสินใจในงาน โอกาสแห่งความก้าวหน้าในงานอาชีพ เป็นต้น

ความต้องการเติมเต็มความสมบูรณ์ให้ชีวิต (Self-actualization Needs) เป็นความต้องการระดับสูงสุด คือต้องการจะเติมเต็มศักยภาพของตนเอง ต้องการความสำเร็จในสิ่งที่ยิ่งใหญ่ที่สุดของตัวเอง ความเจริญก้าวหน้า การพัฒนาทักษะความสามารถให้ถึงขีดสุด ย่อมมีความเป็นอิสระในการตัดสินใจและการคิดสร้างสรรค์สิ่งต่าง ๆ การก้าวสู่ตำแหน่งที่สูงขึ้นในอาชีพและการงาน เป็นต้น

มาสโลว์แบ่งความต้องการเหล่านี้ออกเป็นสองกลุ่ม คือ ความต้องการที่เกิดจากความขาดแคลน (deficiency needs) เป็น ความต้องการ ระดับต่ำ ได้แก่ความต้องการทางกาย และความต้องการความปลอดภัย อีกกลุ่มหนึ่งเป็น ความต้องการก้าวหน้า และพัฒนาตนเอง (growth needs) ได้แก่ความต้องการทางสังคม เกียรติยศชื่อเสียง และความต้องการเติมเต็มความสมบูรณ์ให้ชีวิต จัดเป็นความต้องการระดับสูง และอธิบายว่า ความต้องการระดับต่ำจะได้รับ

การสนองตอบจากปัจจัยภายนอกตัวบุคคล ส่วนความต้องการระดับสูง จะได้รับการสนองตอบจากปัจจัยภายในตัวบุคคลเอง

ความต้องการทางการท่องเที่ยว

ความต้องการของนักท่องเที่ยวพบว่า เหตุจูงใจหรือความต้องการของนักท่องเที่ยวมี 8 ประการ ดังนี้ (กรมการท่องเที่ยว, 2557)

1. ความต้องการการผจญภัยเมื่อมีกิจกรรมท่องเที่ยวใหม่ ๆ เกิดขึ้น ย่อมมีการประชาสัมพันธ์ทำให้คนอยากลองผจญภัยกับกิจกรรมท่องเที่ยวใหม่ ๆ เหล่านั้น
2. ความต้องการค้นพบสิ่งใหม่ ๆ ด้วยตัวเอง การเดินทางเป็นการทำลายความจำเจในชีวิตประจำวัน โดยออกเดินทางไปค้นหาสิ่งแปลกใหม่ในชีวิต โดยเฉพาะนักท่องเที่ยววัยหนุ่มสาวที่มีความอยากรู้อยากเห็นที่จะได้พบสิ่งใหม่ ๆ
3. ความต้องการคุณค่าในการเดินทางท่องเที่ยว เป็นผลที่เกิดขึ้นหลังจากการเดินทางท่องเที่ยว โดยปกติผู้เดินทางท่องเที่ยวต้องการได้รับความสนุกสนานตื่นเต้นหรือความประทับใจจากการเดินทางเท่ากับเกิดความคุ้มค่าในการเดินทาง
4. ความต้องการค้นคว้าทางวัฒนธรรม การเดินทางท่องเที่ยวเป็นการเรียนรู้วัฒนธรรมของประเทศหรือแหล่งท่องเที่ยวที่เดินทางไปเยี่ยมชมเยือน
5. ความต้องการเห็นความเป็นอยู่ของเพื่อนร่วมโลก คนทั่วไปมีความต้องการเห็นความเป็นอยู่ของวิถีชีวิตของแหล่งท่องเที่ยวที่มีความแตกต่างจากตน
6. ความต้องการในการยอมรับของสังคมผู้เดินทางจะเกิดความพอใจมากถ้าคนที่กำลังติดต่อหรือคนที่รู้จักยอมรับในนิสัยบางอย่างของเขา
7. ความต้องการความภาคภูมิใจ เนื่องจากต้องการให้ผู้อื่นเห็นว่าตนได้ไปท่องเที่ยวสถานที่แปลก ๆ ต่างจากผู้อื่น ซึ่งถือเป็นความภาคภูมิใจของตนเองในการเดินทางท่องเที่ยว
8. ความต้องการยกฐานะและเกียรติภูมิ การเดินทางท่องเที่ยวไม่ว่าจะเป็นด้วยวัตถุประสงค์ใด ล้วนทำให้ผู้เดินทางท่องเที่ยวเป็นคนมีเกียรติในสังคมอันเป็นการยกฐานะและเกียรติภูมิของตน ให้สูงขึ้นด้วย

ความต้องการของบุคคลตามทฤษฎีของมาสโลว์ ก่อให้เกิดการเดินทางไปยังแหล่งท่องเที่ยวต่าง ๆ เพื่อตอบสนองความต้องการ คือ ความต้องการประสบการณ์ใหม่ ๆ การมีประสบการณ์ในการเดินทางท่องเที่ยวซึ่งส่งผลให้เกิดความภาคภูมิใจและเป็นที่ยอมรับของสังคม

องค์ประกอบของความต้องการของนักท่องเที่ยว

โดยทั่วไปมนุษย์มีความต้องการปัจจัยขั้นพื้นฐานในการดำรงชีวิต คือ ปัจจัย 4 ได้แก่ อาหาร ที่อยู่อาศัย เครื่องนุ่งห่ม ยารักษาโรค ความต้องการเดินทางท่องเที่ยวเป็นความต้องการในระดับการตอบสนองที่สูงขึ้นซึ่งต้องมีปัจจัยพื้นฐานในการพิจารณาเพื่อการตัดสินใจเดินทางไปยังแหล่งท่องเที่ยว คือ

1. ทรัพยากรทางการท่องเที่ยวหรือสิ่งดึงดูดให้เกิดการเดินทางเข้าเยี่ยมชม ซึ่งขึ้นอยู่กับความชื่นชอบของนักท่องเที่ยว เช่น วัด มรดกโลก อุทยานแห่งชาติ แหล่งอนุรักษ์พืชและสัตว์ป่า ทะเล เกาะ แหล่งน้ำ การแสดง เป็นต้น

2. โครงสร้างพื้นฐานที่นักท่องเที่ยวจำเป็นต้องใช้ระหว่างการเดินทางท่องเที่ยว ประกอบด้วย ไฟฟ้า แสงสว่าง ระบบน้ำประปา โทรศัพท์ การสื่อสารไร้สาย ระบบอินเทอร์เน็ต ระบบกำจัดสิ่งปฏิกูล การคมนาคมสื่อสาร ถนน ท่าอากาศยาน สนามบิน รถไฟ โรงพยาบาล สวนสาธารณะ ร้านอาหาร โรงแรมที่พัก ศูนย์ช้อปปิ้ง สถานบันเทิง พิพิธภัณฑ์

3. การขนส่ง ได้แก่ พาหนะที่ใช้ในการบริการรับส่งนักท่องเที่ยวระหว่างเดินทางท่องเที่ยว เช่น รถประจำทาง รถยนต์ รถไฟ เครื่องบิน โดยพาหนะทั้งหลายควรมีพนักงานที่มีความพร้อม เป็นมิตร มีความสะอาดสบายปลอดภัยได้มาตรฐานและมีโครงข่ายเชื่อมต่อกัน

4. การต้อนรับขับสู้ของเจ้าของบ้าน หรือคนในท้องถิ่นที่มีแหล่งท่องเที่ยว เจ้าบ้านต้องมีทัศนคติที่ดีกับแขก แสดงออกถึงความสุภาพเป็นมิตร มีความจริงใจ ซื่อสัตย์พร้อมที่จะให้ความช่วยเหลือทำในสิ่งที่สามารถทำให้นักท่องเที่ยวเกิดความประทับใจ

5. ความปลอดภัยในชีวิตและทรัพย์สินในระหว่างเดินทางท่องเที่ยวในทุกๆ ซึ่งเป็นปัจจัยสำคัญที่นักท่องเที่ยวนำมาใช้ในการตัดสินใจ แม้ว่าแหล่งท่องเที่ยวจะมีความสวยงามชวนชมมากเพียงใด หากแหล่งท่องเที่ยวนั้นขาดความปลอดภัย นักท่องเที่ยวก็อาจไม่เดินทางไป รัฐบาลตลอดจนเจ้าของแหล่งท่องเที่ยวต้องมีมาตรฐานการสร้าง ความมั่นใจให้เกิดขึ้นกับนักท่องเที่ยว ทำให้รู้สึกว่าเขาจะได้รับความสะดวกสบาย ปลอดภัยไร้กังวลระหว่างเดินทางมาท่องเที่ยว

6. ผู้ให้บริการนำเที่ยว เป็นปัจจัยที่สำคัญมากสำหรับนักท่องเที่ยวที่มีความต้องการที่จะใช้บริการบริษัทนำเที่ยวเพื่อลดภาระขั้นตอนของตนเอง ชื่อเสียงการบริการ ภาพลักษณ์ของบริษัทนำเที่ยวจึงเป็นสิ่งสำคัญที่จะทำให้นักท่องเที่ยวเชื่อมั่นตัดสินใจใช้บริการ

แนวคิดเกี่ยวกับการท่องเที่ยวเชิงเกษตร

ความหมายแนวคิดปรัชญาของท่องเที่ยวเชิงเกษตร

ความหมายการท่องเที่ยวเชิงเกษตร (Agro-tourism) การท่องเที่ยวเชิงเกษตรเป็นการท่องเที่ยวที่นำเอาวิถีชีวิต วัฒนธรรม ประเพณี การประกอบอาชีพของเกษตรกร ทรัพยากรธรรมชาติที่มีอยู่มาผสมผสาน ด้วยระบบการบริหารจัดการทรัพยากรที่เกิดจากการมีส่วนร่วมของชุมชน อันก่อให้เกิดการพัฒนาเครือข่ายองค์ความรู้ของเกษตรกรนำไปสู่การถ่ายทอดภูมิปัญญา และเทคโนโลยีการเกษตรแก่นักท่องเที่ยวและผู้สนใจทั่วไป

การพัฒนาการเกษตรในชนบทมีเป้าหมายหลายด้าน (Multifunctional Development) ที่ไม่เพียงเป้าหมายผลผลิตทางการเกษตรโดยตรง เช่น การพัฒนาเครื่องมือเครื่องมือ การเกษตร และการขนส่ง เป็นต้น แต่ยังมีการพัฒนาด้านอื่น ๆ ที่มีใช้การเกษตรแต่เกี่ยวข้องโดยอ้อมต่อการเกษตร เช่น การรักษาสีเขียวแวดล้อม เป็นต้น ซึ่งในกรณีการพัฒนาการเกษตรเพื่อเป้าหมายการท่องเที่ยวนั้น ผู้เชี่ยวชาญด้านการจัดการฟาร์มชี้ให้เห็นว่าโดยธรรมชาติของระบบฟาร์มแล้วภายในฟาร์มจะมีทรัพยากรที่ไม่ได้ใช้ในกระบวนการผลิต เช่น ที่พัก อาหาร แร่ธาตุ พื้นที่ว่าง น้ำ เป็นต้น สิ่งเหล่านี้จะสร้างรายได้เสริมให้ แก่เกษตรกรจากการท่องเที่ยว ซึ่งเป็นหลักการพื้นฐานในการส่งเสริมการท่องเที่ยวเชิงเกษตรของรัฐบาลในประเทศต่าง ๆ

เอกสารทางวิชาการคาดว่า การท่องเที่ยวเชิงเกษตร ปรากฏขึ้นเมื่อประมาณ 35 ปีที่ผ่านมา ส่วนใหญ่แล้วในภาษาอังกฤษใช้ คำว่า Agritourism มากกว่า Agrotourism ทั้งสองคำนี้มีความหมายเหมือนกัน หมายถึง กิจกรรมการท่องเที่ยวของมนุษย์ที่ให้ตัวเองได้สัมผัสกับกิจกรรมหรือการนันทนาการในสิ่งแวดล้อมที่เกี่ยวกับการเกษตร หรือเป็นรูปแบบการท่องเที่ยวที่ปกติแล้วจะใช้เวลาในฟาร์ม

คำว่า การท่องเที่ยวเชิงเกษตรในแง่ของภาษาพูดนั้น การท่องเที่ยวเชิงเกษตรของประเทศต่าง ๆ มีการให้ความหมายแตกต่างกันไป เช่น การท่องเที่ยวเชิงเกษตรสำหรับคนที่อาศัยอยู่ในเมืองจะให้ความสำคัญต่อประเด็นที่พักอาศัยในแหล่งท่องเที่ยว เป็นต้น อย่างไรก็ตามในแง่ของวิชาการคำว่า การท่องเที่ยวเชิงเกษตรจะมีความหมายที่ยอมรับร่วมกันซึ่งมีความหมายครอบคลุมกิจกรรมการท่องเที่ยว การพักผ่อนทุกรูปแบบที่เกี่ยวข้องกับการเกษตร การเลี้ยงสัตว์ การผลิตอาหาร หรือเป็นกิจกรรมที่ครอบคลุมทั้งทรัพยากรธรรมชาติ วัฒนธรรม และศาสนาของเกษตรกรและชุมชนชนบท การให้ความหมายการท่องเที่ยวเชิงเกษตรของนักวิชาการที่เป็นที่ยอมรับโดยทั่วไป เช่น Reynolds (2005) ให้ความหมายว่าการท่องเที่ยวเชิงเกษตรเป็นธุรกิจของเกษตรกรที่ดำเนินการในฟาร์มของตนเอง เพื่อความเพลิดเพลินและให้ความรู้แก่ผู้มาเยือนโดยที่ผู้มาเยือนเป็นผู้ติดต่อโดยตรง

กับฟาร์มโดยกิจกรรมลักษณะนี้สนับสนุนการเพิ่มผลผลิตทางการเกษตรโดยอ้อม ซึ่งคล้ายกับองค์การการค้าระหว่างประเทศ (WTO, 2003) ให้ความหมายการท่องเที่ยวเชิงเกษตรว่าเป็นส่วนหนึ่งของการท่องเที่ยวชนบทที่เกี่ยวข้องกับฟาร์มและสภาพแวดล้อมทางธรรมชาติของชนบท เป็นสิ่งที่เป็นทางเลือกหนึ่งของเกษตรกรในการขยายกิจกรรมการเกษตรและมีรายได้เพิ่มขึ้น และเช่นเดียวกับ Gabor (2002) ให้ความหมายการท่องเที่ยวเชิงเกษตรว่า เป็นส่วนหนึ่งของการท่องเที่ยวชนบทที่เกี่ยวข้องกับฟาร์ม เป็นการท่องเที่ยวที่ทำให้เกษตรกรมีการเพิ่มกิจกรรมทางการเกษตรเพื่อสร้างรายได้ จากการท่องเที่ยว

สำหรับหน่วยงานภาครัฐของไทยให้ความหมายท่องเที่ยวเชิงเกษตรที่คล้ายกัน โดยเน้นการตอบสนองความอยากรู้อยากเห็นของนักท่องเที่ยวเกี่ยวกับวิถีชีวิตการเกษตร และการสร้างรายได้ เสริมของเกษตรกร ดังเช่น สถาบันวิจัยวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีแห่งประเทศไทย มองว่า การท่องเที่ยวเชิงเกษตรเป็นการเปิดโอกาสให้นักท่องเที่ยวได้มาเที่ยวชมชนภาคเกษตรเพื่อเรียนรู้ วิถีชีวิต ชนบทธรรมเนียมประเพณี วัฒนธรรม และความเป็นอยู่ของชาวชนบทศึกษาหาความรู้และประสบการณ์ในเรื่องเกษตรกรรม ซึ่งอาจเป็นทางเกษตรกรรมในรูปแบบดั้งเดิมและเกษตรกรรมที่มีความก้าวหน้าทันสมัย รวมถึงได้สัมผัสทัศนียภาพที่สวยงามตามธรรมชาติของชุมชนนั้น ๆ โดยเกษตรกรและชุมชนนั้น ๆ จะต้องเข้ามามีส่วนร่วมในการบริหารจัดการด้วยตนเอง

กรมส่งเสริมการเกษตร (2560) มองว่า ท่องเที่ยวเชิงเกษตรเป็นรูปแบบหนึ่งของการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์โดยเน้นการพาชมการประกอบกิจกรรมทางการเกษตรประเภทต่าง ๆ เช่น ในภาคกลางมีการทำนา สวนผลไม้ สวนกล้วยไม้ สวนไม้ดอกไม้ประดับ และสวนสมุนไพร ภาคเหนือจะมีการเลี้ยงผึ้ง การเลี้ยงไหม สวนไม้ดอกไม้ประดับ ศูนย์ประสานงานส่งเสริมการท่องเที่ยว (2544) ให้ความสนใจการท่องเที่ยวเชิงเกษตรว่าเป็นรูปแบบหนึ่งของการท่องเที่ยวที่จะทำให้มีรายได้กระจายไปยังท้องถิ่นอย่างแท้จริงจากการนำนักท่องเที่ยวเข้าไปท่องเที่ยวในชุมชนเกษตร เพื่อเรียนรู้วิถีชีวิตของชุมชนนั้น ๆ รวมทั้งได้ รับการพักผ่อนและความเพลิดเพลิน และ (กระทรวงการท่องเที่ยวและกีฬา, 2560) อธิบายการท่องเที่ยวเชิงเกษตรว่าเป็นการท่องเที่ยวรูปแบบหนึ่งที่ได้ความเพลิดเพลินและความรู้ น่ากลับไปประยุกต์ใช้หรือประกอบอาชีพได้

นักท่องเที่ยวและผู้ให้บริการการท่องเที่ยวเชิงเกษตรมีความเข้าใจท่องเที่ยวเชิงเกษตรแตกต่างกันสำหรับนักท่องเที่ยวนั้นการท่องเที่ยวเชิงเกษตรหมายถึงการที่ได้เข้าไปสร้างความคุ้นเคยกับวัฒนธรรมการผลิตทางการเกษตรหรือการันทนาการในสิ่งแวดล้อมทางการเกษตร หรือรวมการมีส่วนร่วมในการทำกิจกรรมการเกษตรในขณะที่ไปเยี่ยมชมฟาร์ม นั้น ๆ

เนื่องจากด้านแรงจูงใจของมนุษย์ต่อการท่องเที่ยวเชิงเกษตรนั้นประกอบด้วย การตอบสนอง ความต้องการในการมีส่วนร่วมในกระบวนการผลิตกับครอบครัวหรือชุมชนชนบท ความต้องการนี้ยังรวมถึงการเป็นส่วนหนึ่งของวิถีชีวิตของฟาร์มหรือชุมชนชนบท การตอบสนอง ความต้องการในเรื่องความรู้ทางการเกษตร และการตอบสนองความต้องการด้านอารมณ์ การพักผ่อนในบรรยากาศที่เงียบสงบ ส่วนมุมมองของเกษตรกร หรือผู้ประกอบการนั้นมองว่า การท่องเที่ยวเชิงเกษตรคือกิจกรรมต่าง ๆ ในฟาร์มที่สร้างรายได้ทั้งรายได้เสริมและรายได้หลัก ดังนั้นจึงมีการพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงเกษตรให้มีรูปแบบที่หลากหลายตามลักษณะภูมิทัศน์ ผลผลิตทางการเกษตร กิจกรรมการผลิตของฟาร์มและความต้องการของนักท่องเที่ยวส่งผลให้ คำว่าท่องเที่ยวเชิงเกษตรมีการใช้ในความหมายเฉพาะเจาะจงมากขึ้นในลักษณะเป็นคำพ้องที่ นำกิจกรรมการท่องเที่ยวรูปแบบต่าง ๆ ไปรวมกับคำว่าเกษตร (Agri) เช่น Agritainment เป็นต้น

โดยสรุปการท่องเที่ยวเชิงเกษตรมีเป้าหมายให้โอกาสนักท่องเที่ยวได้เรียนรู้วิถีชีวิต ความเป็นอยู่ของเกษตรกร สิ่งแวดล้อมทางธรรมชาติและวัฒนธรรมท้องถิ่นรวมทั้งได้รับความ เพลิดเพลินและการพักผ่อน และในแง่ของเกษตรกรนั้นการท่องเที่ยวเชิงเกษตรเป็นการนำ ทรัพยากรเกษตรและวัฒนธรรมเกษตรมาเป็นทรัพยากรการท่องเที่ยวโดยไม่เพียงแต่การสร้าง ความพึงพอใจให้แก่นักท่องเที่ยวแต่ยังมุ่งพัฒนาความเป็นอยู่ของชุมชนชนบทในด้านรายได้ที่ ควบคู่ไปกับการก่อให้เกิดการอนุรักษ์ทรัพยากรเกษตรซึ่งการท่องเที่ยวเชิงเกษตรมีความ เกี่ยวโยงกับการใช้ ทรัพยากรเกษตรทั้งผลผลิตทางการเกษตร กิจกรรมการเกษตรต่าง ๆ ภายในฟาร์ม ทรัพยากรธรรมชาติในชุมชนตลอดจนวิถีชีวิตการเกษตร

ในแง่ของบทบาทความสำคัญของท่องเที่ยวเชิงเกษตรนั้น การท่องเที่ยวเชิงเกษตร เกี่ยวข้องกับรายได้การจ้างงาน การใช้ประโยชน์สิ่งอำนวยความสะดวกที่มีอยู่พื้นที่กิจกรรม การเกษตร การอนุรักษ์ธรรมชาติ รวมถึงการพักผ่อนและการศึกษาของประชากรในเมือง และชนบท โดยทั่วไปได้มีการจำแนกความสำคัญของท่องเที่ยวเชิงเกษตร 3 ลักษณะ คือ บทบาททางสังคม เศรษฐกิจ และสิ่งแวดล้อม

กรมการท่องเที่ยว (2557) ได้ให้คำจำกัดความการท่องเที่ยวเชิงเกษตรหมายถึง การท่องเที่ยวที่มุ่งเน้นทางด้านการศึกษาวิถีชีวิตเกษตรกรรมของชาวชนบทโดยเน้นการมีส่วนร่วม ของนักท่องเที่ยวในการดำเนินกิจกรรมให้เกิดการเรียนรู้ทำให้เกิดประโยชน์ก่อให้เกิดรายได้ ต่อชุมชน และตัวเกษตรกร การท่องเที่ยวเชิงเกษตรจะเป็นการอนุรักษ์ควบคู่ไปกับการท่องเที่ยวเพื่อไม่ให้เกิดผลกระทบต่อชุมชนและผลกระทบต่อสภาพแวดล้อม โดยอาจให้ นักท่องเที่ยวมีส่วนร่วมในการดำเนินกิจกรรมให้เกิดการเรียนรู้ด้านการเกษตร การนำเอา

ทรัพยากรที่มีอยู่มาใช้ประโยชน์เพื่อสร้างรายได้สอดคล้องกับความรู้ด้านการอนุรักษ์ควบคู่กับการท่องเที่ยวให้เกิดความยั่งยืน

เทิดชาย ช่วยบำรุง (2548) ได้กล่าวว่า การท่องเที่ยวเชิงเกษตร หมายถึง การเดินทางท่องเที่ยวไปยังพื้นที่เกษตรกรรม สวนเกษตร วนเกษตรสวนสมุนไพร ฟาร์มปศุสัตว์และสัตว์เลี้ยง เพื่อชื่นชมความสวยงาม ความสำเร็จ และเพลิดเพลินในสวนเกษตร ได้ความรู้ ได้ประสบการณ์ใหม่ บนพื้นฐานความรับผิดชอบ มีจิตสำนึกต่อการรักษาสภาพแวดล้อมของสถานที่แห่งนั้น แผนการจัดการและพัฒนาผลิตภัณฑ์ทางการท่องเที่ยวนั้น จะต้องคำนึงถึงสิ่งต่าง ๆ ดังนี้ ทรัพยากร/ผลิตภัณฑ์ทางการท่องเที่ยว ผลกระทบทางการท่องเที่ยว นักท่องเที่ยว ความสามารถทางการรองรับปริมาณความสะดวกทางด้าน การท่องเที่ยว ภูมิสถาปัตยกรรมทางการท่องเที่ยวพื้นที่ตามวัตถุประสงค์ทางการท่องเที่ยว เส้นทางการท่องเที่ยว สุนทรียศาสตร์ทางการท่องเที่ยวบริการการท่องเที่ยว ข้อมูลและการสื่อความหมายทางการท่องเที่ยวกิจกรรมทางการท่องเที่ยว กฎหมายการท่องเที่ยว การศึกษา การท่องเที่ยว ความปลอดภัยการท่องเที่ยว ทรัพยากรมนุษย์ทางการท่องเที่ยว การพัฒนาองค์การทางการท่องเที่ยว”

เกศณีย์ สัตตรัตน์ขจร (2550) ให้คำจำกัดความการท่องเที่ยวเชิงเกษตร (Agro-tourism) หมายถึง เป็นรูปแบบการท่องเที่ยวที่เป็นการนำทรัพยากรทางการเกษตร เช่น สวน เกษตรการปลูกพืชสวนและฟาร์มปศุสัตว์มาจัดเป็นแหล่งท่องเที่ยวและกิจกรรมการท่องเที่ยวเพื่อ เป็นสิ่งดึงดูดใจให้นักท่องเที่ยวมาเที่ยวชมโดยนักท่องเที่ยวจะได้ชื่นชมความงามและพักผ่อนหย่อนใจเป็นการสร้างโอกาสและรายได้เสริมให้กับ เกษตรเจ้าของพื้นที่เกษตรนั้น ๆ

กรมส่งเสริมการเกษตร (2560) ให้คำจำกัดความการท่องเที่ยวเชิงเกษตรว่า หมายถึง การเดินทางท่องเที่ยวไปยังพื้นที่เกษตรกรรม เพื่อชมความสวยงามและเรียนรู้วิถีชีวิต วัฒนธรรม ความเป็นอยู่ของเกษตรกร

การท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย (2557) ได้กล่าวว่า การท่องเที่ยวเชิงเกษตร (Agro-tourism) หมายถึง “การท่องเที่ยวที่มุ่งเน้นทางการเรียนรู้วิถีเกษตรกรรมของชาวชนบทโดยเน้นการมีส่วนร่วมของนักท่องเที่ยวในการดำเนินกิจกรรมให้เกิดการเรียนรู้ด้านการเกษตรและวิถีการดำรงชีวิต วัฒนธรรม ประเพณี และเป็นการนำเอาทรัพยากรที่มีอยู่ให้เกิดการเรียนรู้ทำให้เกิดประโยชน์ก่อให้เกิดรายได้ต่อชุมชน และตัวเกษตรกร บริหารหรือจัดการโดยเกษตรกรและชุมชน การท่องเที่ยวเชิงเกษตร จะเป็นการอนุรักษ์ควบคู่ไปกับการท่องเที่ยวเพื่อไม่ให้เกิดผลกระทบต่อชุมชนและผลกระทบต่อสภาพสิ่งแวดล้อม”

ดังนั้น จึงสรุปได้ว่า การท่องเที่ยวเชิงเกษตร หมายถึง การท่องเที่ยวที่เน้นการเรียนรู้วิถีเกษตรกรรม เน้นการมีส่วนร่วมของนักท่องเที่ยวเพื่อให้ได้ประสบการณ์ใหม่ โดยจะต้องคำนึงถึงการรักษาสภาพแวดล้อม ผลกระทบทางการท่องเที่ยวรวมถึงความสามารถในการรองรับสิ่งอำนวยความสะดวก ความปลอดภัยของสถานที่นั้นด้วย และต้องเป็นการก่อให้เกิดรายได้ต่อชุมชน และตัวเกษตรกรเป็นสำคัญ

องค์ประกอบการท่องเที่ยวเชิงเกษตร

นิออน ศรีสมยง (2552) ได้อธิบายองค์ประกอบการท่องเที่ยวเชิงเกษตรมีส่วนที่สำคัญ 3 ส่วนคือ ทรัพยากรการท่องเที่ยว การเกษตร ตลาดการท่องเที่ยว และบริการการท่องเที่ยว กล่าวคือ

1. ทรัพยากรการท่องเที่ยวการเกษตรคือทรัพยากรที่ใช้ในการผลิตผลิตผลทางการเกษตร ไม่ว่าจะเป็นสิ่งที่เกิดขึ้นตามธรรมชาติ เช่น แสงแดด ดิน น้ำ พันธุ์พืช พันธุ์สัตว์ เป็นต้น หรือการจัดการโดยมนุษย์เช่นเครื่องมือทางการเกษตรต่าง ๆ เทคโนโลยีการเกษตร เป็นต้น
2. ตลาดการท่องเที่ยวเนื่องจากตลาดการท่องเที่ยวเชิงเกษตรเป็นตลาดการท่องเที่ยวเฉพาะ (niche market) จึงทำให้การจัดการด้านการตลาดมีลักษณะที่เจาะจงเฉพาะกลุ่ม โดยต้องเป็นกลุ่มนักท่องเที่ยวที่มีความสนใจกิจกรรมทางการเกษตร ต้องการที่จะเรียนรู้ประเพณี และวัฒนธรรมท้องถิ่น
3. บริการการท่องเที่ยวบริการท่องเที่ยวเชิงเกษตรเช่นที่พักร้านอาหารการบริการนำเที่ยวจะต้องเกี่ยวกับการเกษตรชนบท ตัวอย่างบริการที่ชัดเจน คือ ที่พักตามบ้าน (Homestay) และที่พักตามสวนเกษตรต่าง ๆ (Farm stay)

นิศดา ศิลปะเสริฐ (2560) อธิบาย องค์ประกอบของการท่องเที่ยวเชิงเกษตร ว่ามี 4 องค์ประกอบ ดังนี้

1. องค์ประกอบด้านกิจกรรมและกระบวนการ เป็นการท่องเที่ยวที่มีกระบวนการเรียนรู้โดยมีการให้การศึกษาเกี่ยวกับสภาพแวดล้อมและระบบนิเวศน์ของแหล่งท่องเที่ยว เพื่อเป็นการเพิ่มพูนประสบการณ์ เพื่อสร้างความตระหนักและปลูกจิตสำนึกที่ถูกต้องแก่นักท่องเที่ยว
2. องค์ประกอบด้านพื้นที่ เป็นการท่องเที่ยวที่เกี่ยวข้องกับธรรมชาติที่มีเอกลักษณ์เฉพาะถิ่น รวมถึงวัฒนธรรมและประวัติศาสตร์ที่เกี่ยวข้องกับระบบนิเวศน์ของพื้นที่
3. องค์ประกอบด้านการมีส่วนร่วมเป็นการท่องเที่ยวที่คำนึงถึงเรื่องการมีส่วนร่วมของชุมชน ท้องถิ่นในการคิดและวางแผนปฏิบัติงาน และได้รับผลตอบแทนเพื่อใช้ในการพัฒนาการท่องเที่ยวอย่างมีคุณภาพ

4. องค์ประกอบด้านการจัดการ แหล่งท่องเที่ยวเชิงเกษตรเป็นแหล่งท่องเที่ยวที่ต้องมีความรับผิดชอบโดยมีการจัดการที่ไม่กระทบต่อสิ่งแวดล้อม เป็นการจัดการระบบนิเวศอย่างยั่งยืน ครอบคลุมไปถึงการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติ ป้องกันการเกิดมลพิษและควบคุมการพัฒนาการท่องเที่ยวแบบมีขอบเขต

รูปแบบการท่องเที่ยวเชิงเกษตร

ความหลากหลายในรูปแบบการเกษตรของประเทศไทยและความต้องการเข้าสู่การรองรับทางการท่องเที่ยวในรูปแบบการท่องเที่ยวเชิงเกษตร จึงทำให้เกษตรกรจำเป็นต้องมีการพัฒนาสวนเกษตรสู่การเป็นแหล่งท่องเที่ยวที่ได้มาตรฐาน จึงได้มีการแบ่งรูปแบบการท่องเที่ยวเชิงเกษตร ดังนี้

การท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย (2557) ได้แยกประเภททรัพยากรและจัดกิจกรรมได้นำมาเผยแพร่เป็น Amazing Thailand กิจกรรมหนึ่งใน Amazing Thailand ก็คือการเกษตรไทย หรือ Amazing Agricultural Heritage ซึ่งเป็นกิจกรรมย่อย ๆ ได้แก่

1. การทำนา (Rice Cultivation) การทำนาปี การทำนาปรัง การทำนาหว่าน การทำนาขั้นบันได พิพิธภัณฑชาวมรดกโลก ความรู้เรื่องสายพันธุ์ต่าง ๆ ประเพณีพิธีกรรมเกี่ยวกับวัฒนธรรมข้าวของไทย เป็นต้น

2. การทำสวนไม้ตัดดอก (Cutting Flowers) การทำสวนดอกไม้เพื่อตัดดอกขายทุกชนิด เช่น สวนกุหลาบ ฟาร์มกล้วยไม้ สวนไม้ดอกไม้ประดับนานาชนิด ไม้กระถางทุกประเภท รวมถึง ไร่ทานตะวัน

3. การทำสวนผลไม้ (Horticulture) การทำสวนผลไม้ทุกประเภท รวมทั้งการทำวนเกษตร การทำเกษตรแผนใหม่ การทำสวนผสม รวมถึงการทำสวนยางพารา สวนไผ่ สวนปาล์ม น้ำมัน

4. การทำผักสวนครัว (Vegetable) การปลูกพืชผักสวนครัวทุกประเภทรวมถึงการทำไร่ผัก ไร่ถั่ว ข้าวโพด ข้าวฟ่าง ไร่พริกไทย เป็นต้น

5. การทำสวนสมุนไพร (Herbs) การปลูกพืชสมุนไพรนานาชนิด เพื่อใช้เป็นอาหารเสริม พืชผักสวนครัวข้างบ้านเพื่อใช้เป็นเครื่องดื่ม เครื่องสำอาง และการแพทย์แผนไทย

6. การทำฟาร์มปศุสัตว์ (Animal Farming) การเลี้ยงและขยายพันธุ์สัตว์เศรษฐกิจนานาชนิด เช่น การเลี้ยงไหม การทำฟาร์มผึ้ง การทำฟาร์มปลา การเลี้ยงหอยแมลงภู่น้ำจืด หอยแครง หอยนางรม หอยตะเภา ฟาร์มจระเข้ บางแห่งเพาะพันธุ์สัตว์หายาก เช่น ฟาร์มนกยูง ฟาร์มไก่ฟ้าฟาร์มกวาง รวมถึงสวนงูของสภาอากาศไทยด้วย

7. งานผลิตภัณฑ์ต่าง ๆ (Festival) การจัดงานเพื่อส่งเสริมการขายผลิตผลทางการเกษตร เมื่อถึงฤดูที่พืชผลเหล่านั้น ออกชุก อาทิ มหกรรมไม้ดอกไม้ประดับงานเทศกาลลั่นจี่ เทศกาลลำไย เทศกาลกินปลา เป็นต้น

ศูนย์ประสานงานส่งเสริมการท่องเที่ยว (2544) ได้กล่าวถึงรูปแบบของกิจกรรมท่องเที่ยวเชิงเกษตรว่ามี 6 รูปแบบ คือ

1. การแสดงสินค้าหรือสาธิตแปลงสาธิตพันธุ์พืชสวยงาม และหลากหลายได้แก่ กล้วยไม้ ดอกไม้ พันธุ์พริก พันธุ์มะเขือ เป็นการรวมพันธุ์พืชชนิดต่างๆ จากแหล่งต่าง ๆ ทั่วโลก การแสดงขั้นตอนการปฏิบัติต่าง ๆ ทางทางการเกษตร เช่น การปลูกดูแลรักษา การเก็บเกี่ยว ผลผลิต การปฏิบัติหลังการเก็บเกี่ยว การบรรจุภัณฑ์ การแปรรูปผลผลิต การเลี้ยงไหม การเลี้ยงผึ้ง การเลี้ยงครั่ง การแสดงประเพณีวัฒนธรรมด้านการเกษตรในอดีตที่ผ่านมา เช่น การตกกล้า การไถนา การเก็บเกี่ยว การช่อมข้าวหรือดำข้าว การเก็บเกี่ยวพืชผลและแปรรูปการแสดงผลงานฝีมือหรือหัตถกรรมต่าง ๆ การแสดงอุปกรณ์ เครื่องมือเครื่องมือและวิถีการเกษตรของไทยในอดีต

2. ให้นักท่องเที่ยวร่วมทำกิจกรรมระยะสั้นในการเข้าชมสวนเกษตรได้แก่ สวนดอกไม้ สวนพืชผัก สวนสมุนไพร สวนผลไม้โดยให้นักท่องเที่ยวเก็บผลผลิตเองจากต้นในสวน หรือการซื้อผลผลิตโดยเลือกเก็บเอง ทำให้ได้เห็นความสวยงาม ความแปลกตา และบรรยากาศที่เป็นธรรมชาติ อีกทั้งได้ทำกิจกรรมที่บ้านระยะสั้นร่วมกับชาวบ้าน เช่น ชีควาย นั่งเกวียน ไถนา กรีดยาง ยกยอ พายเรือ ทอดแห เป็นต้น

3. ให้นักท่องเที่ยวพักแรมในหมู่บ้าน เพื่อศึกษาและสัมผัสกับการใช้ชีวิตของชาวเกษตรในชนบทโดยให้นักท่องเที่ยวได้รับบริการที่อบอุ่น ปลอดภัย สะดวกสบาย

4. การอบรมให้ความรู้การเกษตรแผนใหม่และความรู้ที่เป็นภูมิปัญญาของชาวบ้าน ด้วยการฝึกหัดปฏิบัติเกี่ยวกับการทำเกษตรในสมัยใหม่ เช่น การปลูกและดูแลรักษาพืช การแปรรูปและเก็บรักษาผลผลิตทางการเกษตร เป็นต้น ซึ่งอาจจะมีการมอบประกาศนียบัตรให้สำหรับการฝึกหัดปฏิบัติเพื่อการเรียนรู้ ภูมิปัญญาของชาวบ้านในหมู่บ้านชนบท เช่น การศึกษาแมลงที่เป็นประโยชน์พืชผักพื้นเมืองที่กินได้ การเก็บเห็ดในป่า การทำข้าวเม่า การทำขนมจีน การทำน้ำตาลจากมะพร้าวและตาลโตนด การเก็บเกี่ยวข้าวด้วยกระ การนวดแผนโบราณและการอบสมุนไพร การเผาข้าวหลาม เป็นต้น

5. จำหน่ายสินค้าและผลิตภัณฑ์ทางการเกษตร โดยเฉพาะสินค้าอาหารเกษตรแปรรูปที่หลากหลายของกลุ่มแม่บ้านเกษตรกร สินค้าหัตถกรรมพื้นเมืองของเกษตรกร ของใช้และของที่ระลึกต่าง ๆ ผักสด ผลไม้สด ดอกไม้สด ต้นพันธุ์พืช เม็ดพันธุ์พืชที่น่าสนใจให้

นักท่องเที่ยวซื้อไปปลูกเอง อาหารที่ผลิตและเตรียมในพื้นที่แบบง่าย ๆ แต่สะอาด เช่น ข้าวโพดต้ม ข้าวโพดคั่ว ถั่วต้ม เผือกต้ม มันต้ม อ้อยเคี้ยว ผลไม้สด อาหารสำเร็จบรรจุถุงหรือกล่อง น้ำผัก น้ำผลไม้ต่าง ๆ เป็นต้น

6. ให้ผู้ทางด้านธุรกิจการเกษตร ในช่วงที่ธุรกิจอื่นๆ ประสบปัญหาเนื่องจากเศรษฐกิจตกต่ำ เช่นในปัจจุบันนี้นักท่องเที่ยวส่วนหนึ่งเดินทางมาเพื่อหาช่องทางในการทำธุรกิจต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องกับเกษตร เนื่องจากเป็นธุรกิจที่ให้ผลตอบแทนรวดเร็วและเป็นธุรกิจที่ยังก้าวหน้าไปได้โดยจัดให้นักท่องเที่ยวในเชิงท่องเที่ยวธุรกิจเกษตรได้สัมผัสพบเห็นกิจกรรมของเกษตรกร แล้วอาจจะเกิดแนวคิดในการทำธุรกิจร่วมกับเกษตรกร เช่น รวมกับเกษตรกรทำการผลิตเพื่อแปรรูปเพื่อส่งออกหรือจำหน่ายในประเทศ หรือร่วมกันผลิตและจำหน่ายสินค้าหัตถกรรมต่าง ๆ ซึ่งการท่องเที่ยวในลักษณะนี้นอกจากจะเอื้อผลประโยชน์อย่างสูงให้กับเกษตรกรแล้ว ยังเป็นหนทางหนึ่ง ที่จะช่วยเหลือภาคเอกชนจากธุรกิจอื่นที่ได้รับผลกระทบจากภาวะเศรษฐกิจในปัจจุบัน

ดังนั้นจึงสรุปได้ว่า การท่องเที่ยวเชิงเกษตรจะเป็นรูปแบบของการเดินทางท่องเที่ยวไปยังพื้นที่ชุมชนเกษตรกรรม สวนเกษตรวนเกษตร สวนสมุนไพร ฟาร์มปศุสัตว์ และสัตว์เลี้ยงแหล่งเพาะเลี้ยงสัตว์น้ำต่าง ๆ สถานที่ราชการ ตลอดจนสถานบันการศึกษาที่มีงานวิจัยและพัฒนาเทคโนโลยีการผลิตทางการเกษตร ที่ทันสมัย ฯลฯ เพื่อชื่นชมความสวยงามความสำเร็จและเพลิดเพลินในกิจกรรมทางการเกษตรในลักษณะต่างๆ ได้ความรู้ได้ประสบการณ์ใหม่ๆ บนพื้นฐานความรับผิดชอบ และมีจิตสำนึกต่อการรักษา สภาพแวดล้อมของสถานที่นั้น

ประเภทของแหล่งท่องเที่ยวเชิงเกษตร

กรมการท่องเที่ยว (2557) ได้กล่าวถึงแหล่งท่องเที่ยวเชิงเกษตรมี 6 ประเภทคือ

1. แหล่งท่องเที่ยวเชิงเกษตรแบบครบวงจร ใช้อักษรภาษาอังกฤษแทนด้วย A
2. แหล่งท่องเที่ยวเชิงเกษตรเอกชนที่มีความโดดเด่นด้านการเกษตรจนเป็นที่ยอมรับจากคนภายนอก ใช้อักษรภาษาอังกฤษแทนด้วย B
3. แหล่งเกษตรเอกชนหรือชาวบ้านที่ไม่ได้มุ่งเน้นการท่องเที่ยวแต่มีภูมิปัญญาหรือเทคนิควิธีการที่น่าสนใจจนเป็นที่ยอมรับจากคนภายนอกใช้อักษรภาษาอังกฤษแทนด้วย C
4. ศูนย์การเรียนรู้หรืออนุรักษ์ภูมิปัญญาทางการเกษตร ใช้อักษรภาษาอังกฤษแทนด้วย D
5. ศูนย์หรือสถานีวิจัยบำรุงพันธุ์สัตว์และหรือพืชที่มุ่งเน้นการพัฒนาประสิทธิภาพทางการเกษตรมากกว่าการท่องเที่ยว ใช้อักษรภาษาอังกฤษแทนด้วย E

6. ชุมชนหรือกลุ่มชาวบ้านที่รวมกลุ่มกันพัฒนาภูมิปัญญาทางการเกษตร ใช้อักษรภาษาอังกฤษแทนด้วย F

สถาบันวิจัยวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีแห่งประเทศไทย (2552) อธิบายประเภทของแหล่งท่องเที่ยวเชิงเกษตร สามารถแบ่งได้ ดังนี้

1. แบ่งตามลักษณะกิจกรรมการเกษตรหลัก สามารถแบ่งได้ 5 ประเภท คือ การเพาะปลูก, การเลี้ยงสัตว์, การประมง, การเกษตรและป่าไม้ และการเกษตรแบบผสมผสาน

2. แบ่งตามลักษณะเจ้าของกิจการ และการบริหารจัดการ สามารถแบ่งได้ 7 ประเภท คือ โครงการตามพระราชดำริของพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว และพระบรมวงศานุวงศ์ บริหารจัดการโดยภาครัฐ (หน่วยงานราชการและรัฐวิสาหกิจ) องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น องค์กรเอกชน บริษัทเอกชน วิสาหกิจชุมชน และบุคคลทั่วไป

3. แบ่งตามขนาดของแหล่งท่องเที่ยว กำหนดตามขนาดพื้นที่ของแหล่งท่องเที่ยว แบ่งได้ 3 ประเภท คือ แหล่งท่องเที่ยว ขนาดใหญ่ (51 ไร่ ขึ้นไป) ขนาดกลาง (21-50 ไร่) ขนาดเล็ก (ไม่เกิน 20 ไร่)

ศูนย์ประสานงานส่งเสริมการท่องเที่ยว (2544) ได้ทำการจัดประเภทของแหล่งท่องเที่ยวเชิงเกษตรออกเป็น 3 ประเภท ดังนี้

1. แหล่งท่องเที่ยวเกษตรประเภทชุมชนหรือหมู่บ้านท่องเที่ยวการเกษตรเป็นการดำเนินการร่วมกันของสมาชิกกลุ่มเกษตรในหมู่บ้าน มีทั้งประเภทที่พักค้างแรมในหมู่บ้าน และประเภทระยะสั้นไม่เกิน 1 วัน ในแต่ละจุดจะมีจุดเด่นโดยเฉพาะ เช่น หมู่บ้านทำนา หมู่บ้านไม้ผล หมู่บ้านไม้ดอก หมู่บ้านพืชผัก หมู่บ้านปลูกหม่อนทอผ้าไหม และหมู่บ้านเลี้ยงผึ้ง

2. แหล่งท่องเที่ยวเกษตรประเภทรายบุคคลหรือรายกิจกรรม เป็นพื้นที่การเกษตรของเกษตรกรรายใดรายหนึ่งโดยเฉพาะ ส่วนใหญ่จะเป็นสวนเกษตรที่ประสบความสำเร็จในการเพาะปลูกหรือสัตว์เลี้ยงเฉพาะอย่าง เช่น สวนเงาะ สวนทุเรียน สวนมะม่วง สวนลิ้นจี่ สวนเกษตรผสมผสาน สวนไม้ดอกต่าง ๆ ซึ่งทางการส่งเสริมการเกษตรจะเข้าไปช่วยสนับสนุนด้านเทคโนโลยีและการจัดการให้ดีขึ้นทั้งในด้านการจัดการพื้นที่วิธีการต้อนรับนักท่องเที่ยว การจัดแสดงสินค้าแปรรูปและสินค้าหัตถกรรมของกลุ่มแม่บ้านเกษตรกร

3. แหล่งท่องเที่ยวเกษตรประเภทเทศกาลหรือปรากฏการณ์ เป็นลักษณะของจุดท่องเที่ยวเกษตรที่มีการจัดงานเทศกาลหรืองานมหกรรมทางด้านการเกษตรที่น่าสนใจ เช่น งานวันทุเรียนโลก งานวันเงาะโรงเรียน งานระกาหวาน เทศกาลหม่อนไหม หรือเป็นปรากฏการณ์ที่น่าสนใจในช่วงเวลาใดเวลาหนึ่ง เช่น ทุ่งดอกทานตะวันบาน เป็นต้น

การจัดการบริการท่องเที่ยวเชิงเกษตร

การจัดการบริการท่องเที่ยวเชิงเกษตร เป็นการจัดการที่มีเป้าหมายให้บริการที่ดี แก่นักท่องเที่ยวประกอบด้วย

1. การจัดการนำเที่ยว การท่องเที่ยวเชิงเกษตรเป็นกิจกรรมการท่องเที่ยวในแหล่ง ธรรมชาติที่มุ่งให้ความรู้ การศึกษาธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมแก่นักท่องเที่ยวโดยประชาชน ในท้องถิ่น มีส่วนร่วมในการจัดการเพื่อให้นักท่องเที่ยวได้รับความพึงพอใจ ประทับใจ และประสบการณ์ใหม่ ๆ ผู้ประกอบการจัดนำเที่ยวจะต้องคำนึงถึงหลักการ ดังนี้

1.1 คุณสมบัติของมัคคุเทศก์ คือ มีความรอบรู้ในสถานที่ท่องเที่ยวนั้นเป็นอย่างดีมีความรักและรู้คุณค่าศิลปวัฒนธรรมของชนบธรรมเนียมประเพณีพื้นฐาน มีบุคลิกภาพ และความประพฤติที่ดี

1.2 การอำนวยความสะดวกทางการท่องเที่ยวและมีการประสานประโยชน์ร่วมกัน กับประชาชนในท้องถิ่น ในด้านการบริการด้านอื่นๆ ต้องมีการพัฒนาให้ได้มาตรฐานสากล

1.3 การจัดการรายการนำเที่ยวเป็นการให้ข้อมูลโดยควรแจ้งรายการท่องเที่ยว ให้แก่นักท่องเที่ยวเพื่อให้นักท่องเที่ยวเตรียมตัวเดินทางโดยเน้นการให้ความรู้ การสร้าง ประสบการณ์ใหม่ ๆ จากการเดินทางและให้ข้อคิดแก่นักท่องเที่ยวให้การเดินทาง

1.4 มีส่วนร่วมโดยประชาชนให้ท้องถิ่นต้องมีส่วนร่วมคิด ร่วมวางแผนดำเนินการ และรับผลประโยชน์เสมอภาคกัน

2. การจัดที่พัก การจัดให้มีที่พักบริการนักท่องเที่ยวในแหล่งท่องเที่ยวเชิงเกษตรต้อง คำนึงถึงการจัดการที่ไม่ก่อให้เกิดผลกระทบต่อสภาพแวดล้อมและวัฒนธรรมท้องถิ่น และส่งเสริมความเป็นเอกลักษณ์ของท้องถิ่น ดึงดูดและให้ความสะดวกสบายแก่นักท่องเที่ยว เชิงเกษตร

3. การจัดการสินค้าที่ระลึกโดยสินค้าในแหล่งท่องเที่ยวเชิงเกษตรควรมีลักษณะที่ เกี่ยวข้องกับการท่องเที่ยวเชิงเกษตร ดังนี้

3.1 สินค้าประเภทอาหารสดอาหารแห้ง ควรมีมาตรฐานรับรองความสะอาด และถูกสุขอนามัย ระบุวันผลิตและวันหมดอายุให้ชัดเจน

3.2 สินค้าประเภทของใช้ เครื่องประดับที่ผลิตจากวัสดุธรรมชาติควรเป็น ของที่สามารถผลิตและปลูกได้เองตามธรรมชาติและปราศจากมลพิษ

3.3 การผลิตสินค้าที่ระลึกเพื่อจำหน่ายผู้ผลิตต้องคำนึงถึงเรื่องการรักษาระบบ นิเวศน์ แวดล้อมอย่างยั่งยืน หลีกเลี่ยงวัสดุที่เป็นส่วนประกอบของธรรมชาติในแต่ละระบบ นิเวศน์มาผลิตเป็นสินค้า

ความสำคัญของการจัดการทรัพยากรเกษตรเพื่อการท่องเที่ยว

ทรัพยากรการเกษตร คือ ทรัพยากรต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องและเป็นประโยชน์ที่เกษตรกรนำมาประยุกต์ใช้กับกระบวนการผลิตในพื้นที่การเกษตร เช่น ทรัพยากรป่าไม้ ดิน แหล่งน้ำ แสงแดด สัตว์ป่า ฯลฯ โดยใช้วิธีการต่าง ๆ ทำให้เกิดการเจริญงอกงาม มีผลผลิตต่าง ๆ หากทรัพยากรไม่เหมาะสมพืชหรือสัตว์ก็ไม่สามารถจะเจริญเติบโตได้โดยปกติการที่จะได้พื้นที่ทำการเกษตรจะต้องสูญเสียทรัพยากรบางส่วนที่มีอยู่ในพื้นที่เดิม หรือบางครั้งก็ทำให้ระบบนิเวศพื้นที่นั้นมีการเปลี่ยนแปลงไปจากการทำการเกษตรที่ผิดประเภทของเกษตรกรโดยการผลิตแบบเชิงเดี่ยวติดต่อกันมานาน การใช้สารเคมีปราบศัตรูพืช มีผลต่อการทำลายสิ่งมีชีวิตขนาดเล็ก เช่น จุลินทรีย์ แมลง ไล้เดือน เป็นต้น

การจัดการ (Management) หมายถึง การดำเนินการอย่างมีประสิทธิภาพ การเก็บรักษาการใช้อย่างประหยัด การสงวนเพื่อให้เป็นแหล่งท่องเที่ยวเชิงเกษตรที่ยั่งยืน (Sustained Yields) โดยใช้ความรู้เกี่ยวกับการท่องเที่ยวเชิงเกษตร ซึ่งนิยามปฏิบัติการนี้

เกษตรกรควรมีความเข้าใจการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติ การผลิตที่เหมาะสมกับระบบเกษตรนิเวศโดยใช้ทรัพยากรการผลิตอย่างประหยัดและมีประสิทธิภาพไม่ก่อให้เกิดผลเสียทั้งระยะสั้นและระยะยาวต่อสภาวะสิ่งแวดล้อม คือ

1. ระบบเกษตรนิเวศต้องอยู่ในลักษณะที่ดีอยู่เสมอ
2. การจัดการทรัพยากรการเกษตรให้ได้ผลอย่างคุ้มค่าและสูญเสียน้อยที่สุด
3. สภาวะสิ่งแวดล้อมไม่เปลี่ยนแปลงไปในทางที่เลวลงและสามารถอยู่ได้ยาวนาน

ดังนั้นความสำคัญของการพัฒนาทรัพยากรเกษตรเพื่อการท่องเที่ยวเป็นอีกรูปแบบหนึ่งที่นักท่องเที่ยวได้รับความรู้และประสบการณ์ทางการเกษตรและกระจายรายได้สู่ชุมชน ดังนี้

1. ความสำคัญต่อเกษตรกรเพราะเป็นการพัฒนาการประกอบอาชีพของเกษตรกรให้มีความก้าวหน้าพร้อมรับการเปลี่ยนแปลงในด้านต่าง ๆ เช่น ความต้องการของผู้บริโภค การแข่งขันด้านการตลาดสินค้าเกษตรกร การเพิ่มช่องทางการจำหน่ายและรายได้ เป็นต้น

2. ความสำคัญทางด้านการพัฒนาเศรษฐกิจของประเทศ เพราะการท่องเที่ยวเชิงเกษตรส่งเสริมการมีงานทำของประชาชนในท้องถิ่น ผลผลิตทางการเกษตรเป็นวัตถุดิบพื้นฐานที่ภาคอุตสาหกรรมนำไปแปรรูปเป็นสินค้าอื่น ๆ

3. เป็นการส่งเสริมเจตคติที่ดีต่อเยาวชนในการประกอบอาชีพเกษตรกรรม และการรักษาทรัพยากรธรรมชาติสร้างความเข้มแข็งให้กับเกษตรกร และพัฒนาให้ก้าวหน้ามากขึ้น

4. เป็นการส่งเสริมและอนุรักษ์อาชีพการเกษตรกรรมวัฒนธรรมประเพณีที่เกี่ยวข้องและสร้างความสัมพันธ์ระหว่างผู้บริโภคร่วมกับเกษตรกร

5. ส่งเสริมให้เกษตรกรมีความคิดสร้างสรรค์ในการประกอบอาชีพ ประยุกต์ใช้ทรัพยากรที่มีอยู่อย่างจำกัดให้เกิดประโยชน์สูงสุดและรู้จักการบูรณาการกิจกรรมต่าง ๆ ให้นำสนใจต่อนักท่องเที่ยว

ชวัลนุช อุทยาน (2552) กล่าวว่า การท่องเที่ยวเชิงเกษตรมีความสำคัญ 2 ประการ ประการแรกคือ ความสำคัญด้านเศรษฐกิจ การใช้จ่ายของนักท่องเที่ยวในการซื้อผลผลิตทางการเกษตร สินค้าแปรรูปทางการเกษตร และค่าบริการต่าง ๆ ทำให้เศรษฐกิจในท้องถิ่นเกิดการหมุนเวียนรวมถึงธุรกิจที่เกี่ยวข้องมีรายได้จากนักท่องเที่ยวที่เข้ามาในพื้นที่ ประการที่ 2 คือ ความสำคัญด้านสังคม รายได้ที่มาจากนักท่องเที่ยวจะทำให้เกษตรกรมีชีวิตความเป็นอยู่ที่ดีขึ้น ทำให้เกิดความภาคภูมิใจในอาชีพและท้องถิ่นที่ตนอยู่อาศัย ทำให้ลดการละทิ้งถิ่นฐานและนักท่องเที่ยวยังเกิดความรู้ความเข้าใจในวิถีชีวิตของเกษตรกรและการทำการเกษตร

เทิดชาย ช่วยบำรุง (2553) กล่าวว่า การพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงเกษตรส่งผลให้เกิดการเพิ่มรายได้แก่เกษตรกรและชุมชนเป็นการยกระดับคุณภาพชีวิตให้กับเกษตรกร ช่วยให้เกิดการเรียนรู้ทักษะการบริหารจัดการทรัพยากรการท่องเที่ยวเชิงเกษตรให้มีความยั่งยืน รู้แนวทางการพัฒนาและการจัดการท่องเที่ยวที่มีศักยภาพ แต่การพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวเชิงเกษตร หากขาดการวางแผน และการจัดการที่ดี อาจมีผลเสียตามมาได้ สิ่งที่ควรคำนึงถึงคือ ศักยภาพและความพร้อมในการพัฒนาให้เป็นแหล่งท่องเที่ยวเชิงเกษตร ซึ่งในแต่ละพื้นที่มีความแตกต่างกัน หากไม่มีการพัฒนาในทิศทางที่ถูกต้ออาจส่งผลกระทบต่อสิ่งแวดล้อมและภูมิทัศน์ได้ การพัฒนาจึงต้องคำนึงถึงความเหมาะสมสอดคล้องกับศักยภาพและข้อจำกัดของแต่ละพื้นที่

มาตรฐานคุณภาพแหล่งท่องเที่ยวเชิงเกษตร

กรมการท่องเที่ยว (2557, หน้า 10-14) กล่าวว่า นักท่องเที่ยวส่วนใหญ่เดินทางไปท่องเที่ยวยังแหล่งเกษตรด้วยวัตถุประสงค์ 2 ประการ ได้แก่ เพื่อการพักผ่อนหย่อนใจ และเพื่อการแสวงหาความรู้ทางการเกษตร มุมมองการท่องเที่ยวที่ยั่งยืนคำนึงถึงขีดความสามารถในการรองรับ (Carrying Capacity) ในทุก ๆ ด้านประชาชนในท้องถิ่นจะต้องมีส่วนร่วมในการตัดสินใจในโครงการต่าง ๆ ที่จะมีผลกระทบต่อวิถีชีวิตของคนส่วนใหญ่ในพื้นที่ (Local Participation) การมุ่งใช้วัสดุและผลิตภัณฑ์ในท้องถิ่น (Local Product) เพื่อให้เกิดการกระจายรายได้สู่ท้องถิ่นให้มากที่สุด รวมถึงการให้ความสำคัญต่อคุณค่าของสิ่งแวดล้อมและวัฒนธรรมนั้น ๆ ว่าเป็นคุณค่าที่มีอยู่ในตัวเอง การปรับตัวเปลี่ยนแปลงนั้นเป็นสิ่งจำเป็น แต่ทั้งนี้ต้องไม่ขัดกับหลักการดังกล่าวข้างต้นซึ่งภาคธุรกิจการท่องเที่ยวองค์กรด้านสิ่งแวดล้อม

และรัฐมีหน้าที่จะต้องทำงานร่วมกันอย่างเสมอภาคและวางอยู่บนหลักการข้างต้น ผลจากการพิจารณาปัจจัยที่เกี่ยวข้องต่าง ๆ นำมาซึ่งการกำหนดตัวชี้วัดมาตรฐานคุณภาพแหล่งท่องเที่ยวเชิงเกษตร ออกเป็น 2 ด้าน 5 องค์ประกอบ คือ

1. ด้านศักยภาพเชิงคุณค่าของแหล่งท่องเที่ยวเชิงเกษตร ประกอบด้วย 2 องค์ประกอบ ได้แก่ คุณค่าทางกายภาพและชีวภาพ และคุณค่าด้านองค์ความรู้ นวัตกรรม ภูมิปัญญา

2. ด้านศักยภาพการเป็นแหล่งท่องเที่ยว ประกอบด้วย 3 องค์ประกอบ ได้แก่ ศักยภาพการบริหารจัดการของแหล่งท่องเที่ยวเชิงเกษตร ศักยภาพการให้บริการของแหล่งท่องเที่ยวเชิงเกษตร ศักยภาพการดึงดูดใจทางการท่องเที่ยว

ด้านศักยภาพเชิงคุณค่าของแหล่งท่องเที่ยวเชิงเกษตร

องค์ประกอบที่ 1 คุณค่าทางกายภาพและชีวภาพ หมายถึง ลักษณะทางกายภาพและชีวภาพของแหล่งท่องเที่ยวที่มีความโดดเด่นเป็นเอกลักษณ์สามารถกระตุ้นใจนักท่องเที่ยวให้เดินทางมาเที่ยวชมได้ทั้งนี้ได้มุ่งเน้นไปที่ลักษณะทางกายภาพและชีวภาพที่เกิดขึ้นเองโดยธรรมชาติเป็นสำคัญหรือหากมีการปรับแต่งก็จะต้องอยู่บนพื้นฐานที่กลมกลืนและสอดคล้องกับสภาพแวดล้อมโดยรอบ บริเวณโดยรอบสะอาดเรียบร้อยสวยงามผลผลิตทางการเกษตรมีคุณภาพได้มาตรฐานผ่านกระบวนการผลิตที่มีคุณภาพและการได้รับรางวัลรับรอง หรือใบประกาศเกียรติคุณ เป็นต้น ตัวชี้วัดที่ใช้ในการประเมิน ได้แก่

1. ความสวยงามของแหล่งท่องเที่ยวเชิงเกษตร พิจารณาจากความสมบูรณ์สวยงามของแหล่งท่องเที่ยว

2. สภาพอากาศในแหล่งท่องเที่ยวพิจารณาจากสภาพอากาศที่บริสุทธิ์สดชื่นเย็นสบาย

3. ความหลากหลายของผลิตภัณฑ์ทางการเกษตร พิจารณาจากความหลากหลายของผลิตภัณฑ์ทางการเกษตรที่น่าเสนอแก่นักท่องเที่ยวโดยให้นับรวมทั้งในแบบผลิตภัณฑ์สดและผลิตภัณฑ์ที่ได้แปรรูปมาเพื่อจำหน่ายแก่นักท่องเที่ยว ทั้งนี้ ต้องสอดคล้องกับผลิตภัณฑ์หลักของแหล่งท่องเที่ยวโดยไม่นับรวมกับสินค้าที่มาจากร้านโดยแม่ค้าภายนอกหรือที่ซื้อมาจำหน่าย

4. ผลผลิตทางการเกษตรมีความโดดเด่นและเป็นที่ยอมรับ พิจารณาจากมีผลิตภัณฑ์ทางการเกษตรที่สามารถสร้างชื่อเสียง มีความโดดเด่น เป็นเอกลักษณ์และยอมรับโดยทั่วไป

5. มีการใช้กระบวนการผลิตเพื่อให้ได้ผลผลิตทางการเกษตรที่ปลอดภัย พิจารณาจากกระบวนการผลิตที่มุ่งเน้นให้ได้ผลผลิตทางการเกษตรที่ปลอดภัยต่อการอุปโภคบริโภค

6. การได้รับรางวัลใบรับรอง หรือใบประกาศเกียรติคุณ พิจารณาจากจำนวนรางวัล หรือเครื่องหมายมาตรฐานที่ได้รับจากองค์กรหรือหน่วยงานที่เกี่ยวข้องทางการเกษตร การท่องเที่ยว สิ่งแวดล้อมหรือวัฒนธรรมท้องถิ่น ทั้งนี้ ต้องได้รับการยอมรับในระดับชาติด้วย เช่น รางวัลกินรี รางวัลโลกสีเขียว ตราสัญลักษณ์ A (Agro-tourism) ใบรับรอง GAP จากกรมส่งเสริมการเกษตรหรือมาตรฐาน Q เป็นต้น

7. การกำจัดขยะและสิ่งปฏิกูลพิจารณาจากการจัดการขยะและสิ่งปฏิกูลที่ดี เช่น มีถังขยะ มีการรณรงค์มีการจัดเก็บ มีการแยกขยะและมีระบบการจัดการขยะที่ดี

8. คุณค่าของผลผลิตทางการเกษตรพิจารณาจากคุณค่าที่เกิดขึ้นจากผลผลิตทางการเกษตรทั้งในด้านการสร้างรายได้ การเป็นแหล่งเรียนรู้

9. มีกระบวนการศึกษาและพัฒนาสายพันธุ์ผลผลิตทางการเกษตรให้ได้ผลผลิตเพิ่มมากขึ้นหรือคุณภาพสูงขึ้นพิจารณาจากแหล่งท่องเที่ยวที่ได้ทำการศึกษาและค้นหาวิธีการหรือแนวทางที่เหมาะสมสำหรับพัฒนาผลผลิตทางการเกษตร

10. มีระบบป้องกันความปลอดภัยในการเดินทางท่องเที่ยวในแหล่งท่องเที่ยวเชิงเกษตรต่อผลผลิตทางการเกษตร พิจารณาจากการจัดให้นักท่องเที่ยวเดินทางท่องเที่ยวในแหล่งท่องเที่ยวโดยให้มีปฏิสัมพันธ์กับพืชหรือสัตว์อย่างมีขอบเขตและไม่เกิดผลกระทบซึ่งกันและกัน

11. มีการจัดการระบบการเกษตรแบบยั่งยืน พิจารณาจากระบบการจัดการการเกษตรที่ใช้ในแหล่งท่องเที่ยวโดยให้มุ่งเน้นแนวคิดการเกษตรอย่างยั่งยืนได้แก่ การใช้รูปแบบการเกษตรแบบผสมผสานแบบวนเกษตรแบบเกษตรอินทรีย์แบบเกษตรกรรมธรรมชาติ และหรือการเกษตรแบบทฤษฎีใหม่

องค์ประกอบที่ 2 คุณค่าด้านองค์ความรู้ นวัตกรรม ภูมิปัญญา หมายถึง รูปแบบการดำเนินกิจกรรมการเกษตรของแหล่งท่องเที่ยวที่สามารถสะท้อนให้เห็นถึงลักษณะที่โดดเด่น เป็นเอกลักษณ์ ทำให้นักท่องเที่ยวได้รับความรู้และประโยชน์จากการท่องเที่ยว ตัวชี้วัดการประเมินในองค์ประกอบนี้ ได้แก่

1. องค์ความรู้ทางการเกษตรที่ใช้ในแหล่งท่องเที่ยวเชิงเกษตรเป็นองค์ความรู้ที่มีคุณค่าสูงสามารถสะท้อนถึงภูมิปัญญา เอกลักษณ์ และหรืออัตลักษณ์ของชุมชนอันควรค่าแก่การอนุรักษ์ไว้ พิจารณาจากองค์ความรู้ทางการเกษตรที่สะท้อนภูมิปัญญา มีเอกลักษณ์ และหรืออัตลักษณ์ของชุมชนควรค่าแก่การอนุรักษ์และถ่ายทอดต่อไป

2. องค์ความรู้ทางการเกษตรที่ใช้ในแหล่งท่องเที่ยวเชิงเกษตรเป็นองค์ความรู้ที่หาชมได้ยาก แปลกใหม่ พิจารณาจากการมีองค์ความรู้ในการทำเกษตรที่หาชมได้ยาก แปลกใหม่และน่าสนใจ

3. ความโดดเด่นด้านเศรษฐกิจพอเพียงและภูมิปัญญาท้องถิ่นพิจารณาจากแนวคิดการทำเกษตรเพื่อประโยชน์ในการดำรงชีวิต บริโภค และใช้สอยในครัวเรือน ด้วยวิธีการใช้ภูมิปัญญา และสามารถนำผลผลิตที่ได้ไปจำหน่ายได้อีกด้วย เช่น การประยุกต์ใช้วัสดุเหลือใช้มาเพื่อการเกษตรทฤษฎีใหม่ การเกษตรกรรมแบบธรรมชาติหรือเกษตรอินทรีย์ การผลิตสารชีวภาพเพื่อกำจัดศัตรูพืช เป็นต้น

4. ความโดดเด่นด้านเทคโนโลยีการเกษตรที่นำมาสู่การพัฒนาผลผลิตทางการเกษตรให้มีคุณค่าหรือมูลค่าสูงขึ้น พิจารณาจากการใช้เทคโนโลยีทางการเกษตร (เครื่องจักร เครื่องมือหรือเทคนิควิธี) ที่ทันสมัยหรือแปลกใหม่ที่สามารถช่วยเพิ่มผลผลิตทางการเกษตรได้ดีและมีมูลค่าการขายสูงขึ้น

5. มีการสร้างเครือข่ายความร่วมมือกับชุมชนเพื่อช่วยเหลือและแลกเปลี่ยนเรียนรู้ในการส่งเสริมการเกษตรร่วมกัน พิจารณาจากเครือข่ายความร่วมมือกับคนในชุมชนเดียวกัน ชุมชนจากภายนอกหน่วยงาน ภาครัฐและหน่วยงานเอกชน (เครือข่ายธุรกิจเพื่อป้องกันการแก่งแย่งหรือรวมกลุ่มกันทำธุรกิจ)

6. การได้รับการยอมรับให้เป็นศูนย์กลางถ่ายทอดองค์ความรู้สู่บุคคลภายนอก พิจารณาจากการได้รับการยอมรับด้วยการเดินทางมาเยี่ยมชมเป็นหมู่คณะในนามหน่วยงานต่างๆ และได้รับการยกย่องให้เป็นต้นแบบหรือแบบอย่างที่ดีของการทำเกษตรจากหน่วยงานภายนอก

ด้านศักยภาพการเป็นแหล่งท่องเที่ยวเชิงเกษตร

องค์ประกอบที่ 3 ศักยภาพการบริหารจัดการของแหล่งท่องเที่ยวเชิงเกษตร หมายถึง การบริหารแหล่งท่องเที่ยวเชิงเกษตรอย่างเป็นระบบ ระเบียบแบบแผน เพื่อให้แหล่งท่องเที่ยวสามารถดำรงอยู่ได้อย่างยั่งยืนและได้รับการตอบรับที่ดีจากนักท่องเที่ยว ตัวชี้วัดการประเมินในองค์ประกอบนี้ ได้แก่

1. โครงสร้างการบริหารจัดการองค์กรและแผนพัฒนาแหล่งท่องเที่ยว พิจารณาจากการวางแผนบุคลากรงบประมาณ ผลิตผลทางการเกษตรแผนการตลาด เป็นต้น

2. การกำหนดแผนการบริหารจัดการพื้นที่อย่างเป็นระบบ พิจารณาจากการกำหนดเขตการใช้ประโยชน์พื้นที่เพื่อการเกษตร พื้นที่เพื่อการท่องเที่ยว พื้นที่อนุรักษ์ ถนนและลานจอดรถอย่างเป็นกิจลักษณะ เป็นต้น

3. การจัดการด้านความปลอดภัยสำหรับนักท่องเที่ยว พิจารณาจากการเตรียมความพร้อมด้านการรักษาความปลอดภัย การรักษาพยาบาลเบื้องต้นเมื่อเกิดอุบัติเหตุหรือเจ็บป่วย

4. การบำรุงรักษาระบบสาธารณูปโภคและทรัพยากรการท่องเที่ยว พิจารณาจากการควบคุมดูแลความสะอาดห้องน้ำ บำรุงรักษาระบบถนน ไฟฟ้า ประปา และโทรศัพท์ การปรับปรุงภูมิทัศน์ของแหล่งท่องเที่ยว

5. สร้างงานและรายได้ให้แก่คนในชุมชน พิจารณาจากการที่แหล่งเกษตรสามารถสร้างงานและรายได้ให้แก่คนในชุมชนให้โอกาสคนในชุมชนมากกว่าคนต่างถิ่น

6. การสร้างเครือข่ายเพื่อสนับสนุนแหล่งท่องเที่ยว พิจารณาจากการสร้างเครือข่ายความร่วมมือกับหน่วยงานภายนอกต่าง ๆ เพื่อส่งเสริมการท่องเที่ยว เช่น หน่วยงานภาครัฐ หน่วยงานเอกชนบริษัทนำเที่ยวแหล่งท่องเที่ยวใกล้เคียง ร้านอาหารหรือสถานประกอบการที่พักใกล้เคียง เป็นต้น

7. การอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม พิจารณาจากการมีส่วนร่วมกับชุมชนในการรักษาสิ่งแวดล้อมโดยรอบแหล่งท่องเที่ยว

8. การกำหนดช่วงเวลาที่เหมาะสมสำหรับการท่องเที่ยว พิจารณาจากการกำหนดช่วงฤดูกาลหรือระยะเวลาเปิด-ปิด แหล่งท่องเที่ยวเชิงเกษตรที่เหมาะสมสำหรับนักท่องเที่ยว โดยไม่ส่งผลกระทบต่อกิจกรรมทางการเกษตรของแหล่งท่องเที่ยว

9. การกำหนดจำนวนนักท่องเที่ยวให้เหมาะสมกับขนาดพื้นที่ พิจารณาจากการกำหนดจำนวนความสามารถรองรับนักท่องเที่ยวเพื่อเข้าสู่แหล่งท่องเที่ยวหรือไม่และมีการกระจายหรือส่งต่อนักท่องเที่ยวไปสู่แหล่งท่องเที่ยวอื่นหรือไม่ เมื่อมีนักท่องเที่ยวเกินกว่าจำนวนที่กำหนด

10. การโฆษณาและประชาสัมพันธ์ของแหล่งท่องเที่ยว พิจารณาจากแผ่นพับ ป้ายโฆษณา การประชาสัมพันธ์ผ่านทางเว็บไซต์ หนังสือพิมพ์ วิทยุ หรือโทรทัศน์ เป็นต้น

11. การส่งเสริมการขาย เพิ่มมูลค่าและพัฒนาผลิตภัณฑ์ทางการเกษตร พิจารณาจากการแปรรูปผลผลิตการเกษตรไปเป็นผลิตภัณฑ์เกษตรการพัฒนาฉลากและบรรจุภัณฑ์ การยกระดับมาตรฐานสินค้าไปสู่สากล เพื่อแรงจูงใจในการซื้อสำหรับลูกค้า

องค์ประกอบที่ 4 ศักยภาพการให้บริการของแหล่งท่องเที่ยวเชิงเกษตร
หมายถึง ความสะดวกในการเดินทางท่องเที่ยว ความพร้อมในด้านสาธารณูปโภคต่าง ๆ ที่จะทำให้นักท่องเที่ยวได้รับความสะดวกสบาย ปลอดภัย รวมทั้งได้รับความรู้และความสนุกสนานเพลิดเพลินในระหว่างการท่องเที่ยว ตัวชี้วัดการประเมินในองค์ประกอบนี้ ได้แก่

1. เส้นทางการเดินทางเข้าถึงแหล่งท่องเที่ยว (ป้าย ถนน การคมนาคม) พิจารณาจากการเดินทางสะดวกและปลอดภัย (ความสะดวกพิจารณาจากช่วงเวลาที่สามารถเข้าถึงแหล่งท่องเที่ยวได้ต่อปี) ป้ายบอกทางมีความชัดเจน เพียงพอ และวางอยู่ในตำแหน่งที่เหมาะสมจนถึงแหล่งท่องเที่ยว ถนนภายนอกแหล่งท่องเที่ยวเป็นถนน 2 ช่องทางขึ้นไป พื้นผิวถนนราบเรียบทำให้ขับขี่ปลอดภัย เดินทางเข้า-ออกได้สะดวก การคมนาคมบนเส้นทางก่อนเข้าถึงแหล่งท่องเที่ยวมีความสะดวกการจราจร ไม่แออัด ขับขี่สบาย

2. ความพร้อมของระบบสาธารณูปโภคพื้นฐานในแหล่งท่องเที่ยว พิจารณาจากความสะดวกของ ทางเดินเท้า ห้องน้ำ ที่นั่งพัก และป้ายสื่อความหมาย มีบริการห้องน้ำแยกชาย-หญิงที่เพียงพอ พร้อมทั้งสำหรับผู้พิการหรือผู้สูงอายุ มีการจัดทำทางเดินเท้าพร้อมราวจับไปยังจุดท่องเที่ยวต่างๆ กรณีที่ไม่มีราวจับทางเดินนั้นต้องปลอดภัย สะดวกต่อทุกเพศทุกวัยมีการจัดบริการที่นั่งพักผ่อนไว้บริการนักท่องเที่ยวหลายจุดและจำนวนมากเพียงพอต่อจำนวนนักท่องเที่ยว มีป้ายสื่อความหมาย บอกทิศทางต่างๆในแหล่งท่องเที่ยวอย่างชัดเจน มีไฟฟ้าและน้ำประปาเพียงพอต่อการใช้งานในการรองรับนักท่องเที่ยว มีการจัดให้มีบริการโทรศัพท์สาธารณะ และหรือสัญญาณ WIFI แหล่งท่องเที่ยว มีที่จอดรถเพียงพอ เป็นกิจจะลักษณะ และมีการสำรองที่จอดรถสำหรับผู้ใช้รถเข็น

3. การเตรียมความพร้อมของบุคลากรในการต้อนรับนักท่องเที่ยว พิจารณาจากการมีบุคลากรพร้อมต้อนรับนักท่องเที่ยวตลอดเวลาและมีเพียงพอในช่วงฤดูกาลท่องเที่ยว

4. การต้อนรับและสร้างความคุ้นเคยสำหรับนักท่องเที่ยว พิจารณาจากการต้อนรับ มีการบรรยายแนะนำสถานที่และกิจกรรมการท่องเที่ยว มีการแจ้งให้ทราบถึงกติกาและการปฏิบัติตนของนักท่องเที่ยวขณะเยี่ยมชมหรือพักอยู่ในพื้นที่แหล่งท่องเที่ยว

5. มีมัคคุเทศก์หรือปราชญ์ท้องถิ่นเป็นผู้นำชมสำหรับนักท่องเที่ยว พิจารณาจากการมีบุคลากรที่มีความรู้ความสามารถในการนำชมแหล่งท่องเที่ยว

6. การให้บริการผู้พิการและผู้สูงอายุ พิจารณาจากแหล่งท่องเที่ยวมีสิ่งอำนวยความสะดวกสำหรับบริการผู้พิการและผู้สูงอายุ ซึ่งได้แก่ ที่จอดรถสำหรับผู้มีรถเข็น ห้องน้ำผู้พิการหรือผู้สูงอายุ ทางลาด ทางสัญจร สถานที่พักผ่อนและสื่อเพื่อการเรียนรู้สำหรับผู้พิการและหรือผู้สูงอายุ

7. บริการเสริมเพื่อเพิ่มความสะดวกให้แก่นักท่องเที่ยวในละแวกใกล้เคียงแหล่งท่องเที่ยว พิจารณาจากการมีบริการสิ่งอำนวยความสะดวกสำหรับนักท่องเที่ยวอยู่ในละแวกใกล้เคียงรัศมีไม่เกิน 50 กิโลเมตร ได้แก่ ที่พัก ร้านอาหาร รถประจำทางรถบริการในแหล่งร้านจำหน่ายของที่ระลึก มีที่พักสำหรับนักท่องเที่ยว มีร้านอาหาร ไว้บริการในแหล่งท่องเที่ยว

หรือในละแวกใกล้เคียง มีรถประจำทางหรือรถรับจ้างไว้เพื่อให้บริการนักท่องเที่ยวจากตัวเมือง ไปยังแหล่งท่องเที่ยวหรือผ่านแหล่งท่องเที่ยว ร้านขายของที่ระลึก หรือร้านจำหน่ายสินค้า ประจำท้องถิ่นในแหล่งท่องเที่ยวหรือในละแวกใกล้เคียง

องค์ประกอบที่ 5 ศักยภาพการดึงดูดใจทางการท่องเที่ยว หมายถึง การจัดให้มี กิจกรรมการท่องเที่ยวที่หลากหลายเพื่อให้นักท่องเที่ยวได้รับความรู้ไปพร้อมกับความ สนุกสนานเพลิดเพลิน ตัวชี้วัดการประเมินในองค์ประกอบนี้ ได้แก่

1. ความหลากหลายและความโดดเด่นของกิจกรรมในแหล่งท่องเที่ยว หมายถึง จำนวนกิจกรรมเสริมสร้างความรู้การพักผ่อนและหรือให้ความบันเทิงภายในแหล่งท่องเที่ยว
2. การเรียนรู้วิถีชีวิตหรือร่วมทำกิจกรรมกับเกษตรกร พิจารณาจากโอกาสในการเข้าร่วมกิจกรรมของนักท่องเที่ยวเพื่อสัมผัสวิถีชีวิตเกษตรกร
3. เทคนิคการให้บริการด้านความรู้และข้อมูลของแหล่งท่องเที่ยว พิจารณาจาก เทคนิคต่าง ๆ เช่นวิธีการนำเสนอ รูปแบบการส่งผ่านข้อมูลให้แก่นักท่องเที่ยวทั้งการบรรยาย ในห้องประชุม การบรรยายในสถานที่จริง หรือการให้ข้อมูลผ่านป้ายสื่อความหมาย
4. การให้บริการการฝึกอบรมและการถ่ายทอดองค์ความรู้ หมายถึง การเปิด ให้บริการความรู้ในรูปแบบศูนย์ฝึกอบรมเผยแพร่ความรู้ทางการเกษตร
5. ความเชื่อมโยงของแหล่งท่องเที่ยวเชิงเกษตรกับแหล่งท่องเที่ยวภายนอก พิจารณา จากจำนวนแหล่งท่องเที่ยวภายนอกที่เชื่อมโยงกับแหล่งท่องเที่ยวเชิงเกษตรในรัศมี 50 กิโลเมตร เช่น แหล่งท่องเที่ยวทางธรรมชาติ แหล่งท่องเที่ยวเชิงนิเวศหรือแหล่งท่องเที่ยว ท่องเที่ยวทางประวัติศาสตร์ เป็นต้น

สรุปได้ว่ามาตรฐานการเป็นแหล่งท่องเที่ยวเชิงเกษตรจะเป็นแนวทางในการบริหารจัดการตลอดจนการส่งเสริมกิจกรรมการท่องเที่ยวเชิงเกษตรในแหล่งท่องเที่ยวเพื่อให้เกิด ความสอดคล้องเหมาะสมกับพื้นที่ควบคู่กับการส่งเสริมการท่องเที่ยวเชิงเกษตร นักท่องเที่ยว ได้ความรู้ ได้ประสบการณ์ มีจิตสำนึกต่อการรักษาสภาพแวดล้อมของสถานที่แห่งนั้นใช้ ทรัพยากรให้เกิดประโยชน์สูงสุดโดยมีพื้นฐานเกษตรทฤษฎีใหม่ มีการสร้างและใช้องค์ความรู้ ความคิดสร้างสรรค์ ให้เชื่อมโยงกับวิถีพุทธ นำวิถีเกษตรอินทรีย์เป็นแกนหลักใน การปรับเปลี่ยนสู่สังคมอาหารปลอดภัยด้วยเกษตรอินทรีย์ จากการศึกษาแนวทางการพัฒนา แหล่งท่องเที่ยวเชิงเกษตรของศูนย์วิจัยปัสสนาสากลไร่เชิญตะวัน ตำบลห้วยสัก อำเภอเมือง จังหวัดเชียงราย ผู้วิจัยจึงได้ศึกษาจาก มาตรฐานคุณภาพแหล่งท่องเที่ยวเชิงเกษตร ของกรมการท่องเที่ยว (2557, หน้า 10-14) แล้วได้นำมาเป็นกรอบแนวคิด จากนั้นได้นำมาเป็น ขอบเขตด้านเนื้อหาและสร้างเป็นแบบสอบถาม ในการวิจัยครั้งนี้โดยแบ่งเป็น 5 ด้านได้แก่

1) คุณค่าทางกายภาพและชีวภาพ 2) คุณค่าด้านองค์ความรู้ นวัตกรรม ภูมิปัญญา 3) ศักยภาพการบริหารจัดการ 4) ศักยภาพการให้บริการ 5) ศักยภาพการดึงดูดใจทางการท่องเที่ยว

งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

ศิริพันธ์ พงศ์นิรันดร และคณะ (2559) ได้ศึกษาเรื่อง แนวทางการพัฒนาศักยภาพการจัดการการท่องเที่ยวอำเภอวังน้ำเขียว จังหวัดนครราชสีมา พบว่า สิ่งดึงดูดใจด้านทรัพยากรธรรมชาติ สิ่งอำนวยความสะดวกที่ให้บริการอย่างเพียงพอและการเข้าถึงที่สะดวก เป็นปัจจัยดึงดูดนักท่องเที่ยวให้เดินทางเข้ามาท่องเที่ยว ดควรจัดให้มีระบบคมนาคมและการสัญจรที่ง่ายต่อการเข้าถึง มีป้ายบอกทางที่ชัดเจนเป็นระยะ ด้านสิ่งอำนวยความสะดวกจัดให้มีบริการที่ครอบคลุมและทั่วถึงและปลอดภัย ด้านความสามารถในการรองรับควรทำการศึกษาขีดความสามารถในการรองรับของแหล่งท่องเที่ยวเพื่อง่ายต่อการบริหารจัดการกำหนดแนวปฏิบัติและติดตามประเมินผลการดำเนินงานต่าง ๆ เกี่ยวกับการท่องเที่ยวในพื้นที่

วารุณี เกตุสะอาด (2554) ได้ศึกษาเรื่อง การประเมินศักยภาพการท่องเที่ยวเชิงเกษตร ของพื้นที่เขตทวีวัฒนากรุงเทพมหานคร ผลการศึกษาพบว่า แหล่งเกษตรกรรมที่มีผลการประเมิน ศักยภาพรวมในระดับสูงถึงร้อยละ 63 โดยมีศักยภาพสูงในด้านความเชื่อมโยง ความใกล้ชิด แหล่งท่องเที่ยวหลักด้านความปลอดภัยของแหล่งเกษตรกรรมและด้านสิ่งอำนวยความสะดวก พื้นฐานตามลำดับศักยภาพต่ำที่จะต้องปรับปรุงในด้านป้ายบอกทางเข้าชมแหล่งท่องเที่ยวเชิงเกษตรและด้านการบริการข้อมูลแหล่งท่องเที่ยวด้านการจัดการด้านกิจกรรมการท่องเที่ยว สำหรับแนวทางการพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงเกษตรพบว่าควรได้รับการส่งเสริมการท่องเที่ยว ทั้งด้านความรู้และงบประมาณจากภาครัฐในการจัดตั้งศูนย์ประสานงานและการประชาสัมพันธ์แก่นักท่องเที่ยวการจัดการพื้นที่ลานจอดรถห้องน้ำ การจัดทำป้ายบอกทางและสนับสนุนให้เกิดกิจกรรมการท่องเที่ยวเพื่อให้สามารถรองรับนักท่องเที่ยวได้มากขึ้น

รัฐนันท์ พงศ์วิริทธิ์ตร (2558) ได้ศึกษา แนวทางการพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงเกษตรเพื่อความยั่งยืน:โครงการหลวงปางตะ ผลการศึกษาพบว่า ศักยภาพชุมชนมีความพร้อมในการพัฒนา ด้านทรัพยากรท่องเที่ยว ด้านการมีส่วนร่วม ซึ่งประกอบไปด้วยแหล่งท่องเที่ยวประเภทเกษตรและวิถีชีวิตท้องถิ่น ส่วนองค์ประกอบด้านสิ่งอำนวยความสะดวกในแหล่งท่องเที่ยวเชิงเกษตรจะต้องมีการพัฒนาต่อไป โดยแนวทางการพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงเกษตรอย่างยั่งยืน ควรมุ่งเน้น 1) ต้องจัดในรูปแบบของกิจกรรมชุมชน การบริหารงานต้องมีความโปร่งใส มีกฎเกณฑ์ ระเบียบที่ยอมรับและรับรู้กันโดยทั่ว สามารถตรวจสอบได้

มีการเปลี่ยนแปลงผู้บริหารเป็นระยะเพื่อไม่ให้เกิดการผูกขาดอำนาจ 2) พัฒนารูปแบบการท่องเที่ยวเชิงเกษตรอย่างยั่งยืนให้เหมาะสมโดยส่งเสริมให้มีรูปแบบการท่องเที่ยวเชิงเกษตรที่หลากหลาย หาเอกลักษณ์หรือจุดเด่นของชุมชน รูปแบบเชิงเกษตรเฉพาะตัวให้เป็นเอกลักษณ์ของชุมชน ทั้งในด้านสิ่งอำนวยความสะดวก เพื่อสร้างความแตกต่างกับแหล่งท่องเที่ยวเชิงเกษตร 3) แสวงหาโอกาสในการขยายตลาดเพื่อเพิ่มรายได้โดยเฉพาะตลาดในประเทศและขยายเครือข่ายการตลาดจากตลาดในประเทศและต่างประเทศ

ณัฐพงษ์ ฉายแสงประทีป (2557) ได้ศึกษาเรื่องรูปแบบและกระบวนการดำเนินธุรกิจการท่องเที่ยวเชิงเกษตร ผลการศึกษาพบว่า รูปแบบกิจกรรมการท่องเที่ยวเชิงเกษตรมีหลายรูปแบบโดยอิงอาศัยลักษณะเจ้าของกิจการ ลักษณะกิจกรรมการเกษตร ขนาดพื้นที่ และลักษณะของนักท่องเที่ยวเป็นเกณฑ์ในการกำหนดรูปแบบการท่องเที่ยว เกษตรกรสามารถขยายการตลาดจากการทำเกษตรแบบดั้งเดิมหรือเกษตรเชิงเดี่ยวมาเป็นแหล่งท่องเที่ยวเชิงเกษตรได้ตามสภาพพื้นที่ ความเหมาะสมของตัวเกษตรกรเอง และตามหลักการพื้นฐานของการท่องเที่ยวเชิงเกษตร และสิ่งที่นักท่องเที่ยวคาดหวังจากการท่องเที่ยวเชิงเกษตรโดยขั้นตอนการเข้าสู่ผู้ประกอบการแหล่งท่องเที่ยวเชิงเกษตรรายใหม่นั้น เกษตรกรเพียงดำเนินการขยายหรือปรับเปลี่ยนพื้นที่หรือกิจกรรมทางการเกษตรบางส่วน เช่น การปรับการเพาะปลูกเชิงเดี่ยว เป็นการเกษตรแบบผสมผสาน การจำหน่ายแบบขายส่ง มาเป็นการขายปลีกและการแปรรูปสินค้าและจำหน่ายโดยตรงที่แหล่งท่องเที่ยว เน้นคุณภาพสินค้ามากขึ้น เพื่อสามารถกำหนดราคาได้อย่างเหมาะสมกับคุณภาพใช้การตลาดแบบบูรณาการ การใช้แรงงานท้องถิ่น เน้นความปลอดภัยในสินค้าและการท่องเที่ยว เป็นต้น เพื่อให้เป็นสถานที่ทำกิจกรรมของนักท่องเที่ยวอย่างสมบูรณ์แบบและยั่งยืนโดยเกษตรกรเป็นผู้ให้ความรู้ด้านการเกษตรควบคู่กับการท่องเที่ยวซึ่งส่งผลให้เกิดรายได้นอกภาคการเกษตรส่วนหนึ่งและเกิดการพัฒนา ถ่ายทอดเทคโนโลยีการเกษตรระหว่างเกษตรกรด้วยกันที่มาเยี่ยมชม ผลของการท่องเที่ยวยังทำให้เกิดความร่วมมือกันภายในครอบครัว ชุมชน ตำบล และการสร้างมูลค่าเพิ่มจากทรัพยากรเกษตรภายในท้องถิ่น ซึ่งผลที่เกิดขึ้นดังกล่าวกลายเป็นความโดดเด่นของท้องถิ่นและตัวเกษตรกรเอง ลดปัญหาแรงงานย้ายถิ่น และเป็นการรักษาพื้นที่สีเขียวและการทำการเกษตรไว้สู่รุ่นลูกหลานด้วย

สุจิตราภรณ์ จุสปาโล (2558) ได้ศึกษาเรื่อง การจัดการท่องเที่ยวเชิงเกษตร โดยชุมชนบ้านบางเหริ่งใต้ อำเภอควนเนียง จังหวัดสงขลา พบว่าศักยภาพในการจัดการแหล่งท่องเที่ยวเชิงเกษตรพอเพียง ชุมชนบ้านบางเหริ่งใต้ อำเภอควนเนียง จังหวัดสงขลา มีศักยภาพในการดึงดูดใจด้านการท่องเที่ยวเชิงเกษตร สามารถนำไปเป็นแนวทางในการพัฒนา

รายการนำเที่ยวบนฐานการรักษาวัฒนธรรม ภูมิปัญญาท้องถิ่นของชุมชนเชิงอนุรักษ์บนวิถีความพอเพียงเพื่อเสริมสร้างรายได้ให้ชุมชน ผลการออกแบบรายการนำเที่ยวที่เชื่อมโยงไปยังแหล่งท่องเที่ยวใกล้เคียงในตำบลบางเหริ่ง จังหวัดสงขลา มี 4 รายการทั้งแบบไปกลับและค้างคืนเพื่อรองรับการเปิดการท่องเที่ยวอาเซียนและสามารถเดินทางท่องเที่ยวได้ทุกฤดูกาล การเดินทางตามเส้นทางนี้มีได้เป็นเพียงเพื่อการกระตุ้นสภาพเศรษฐกิจโดยรวมของจังหวัดเท่านั้นแต่ยังมีคุณค่าในมิติเชิงสังคม ซึ่งนักท่องเที่ยวจะได้มีโอกาสสัมผัสกับสิ่งแวดล้อมที่เป็นธรรมชาติวิถีการดำรงชีวิตของเกษตรกรที่มีการผสมผสานกิจกรรมต่าง ๆ มีข้อเสนอแนะด้านการเตรียมความพร้อมของชุมชน ดังนี้ ผู้นำชุมชน ผู้บริหารหน่วยงาน ของรัฐในชุมชน ควรสร้างการมีส่วนร่วมในการจัดการท่องเที่ยว ควรจัดทำแผนยุทธศาสตร์ ด้านการท่องเที่ยว ควรมีนโยบายงบประมาณและบุคลากรเพื่อพัฒนาการท่องเที่ยวในชุมชน ด้านศักยภาพการบริการนั้นชุมชนควรพัฒนาทักษะประสบการณ์ผ่านการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ การอบรมเชิงปฏิบัติการการทดลองจัดการท่องเที่ยวจริง

ปองพล ธวัชหทัยกุล และคณะ (2550) ศึกษาเรื่อง แนวทางในการพัฒนาศักยภาพแหล่งท่องเที่ยวเชิงเกษตรกรรมในกลุ่มจังหวัดอีสานใต้ผลการศึกษาพบว่า จากการประเมินเพื่อจัดลำดับศักยภาพของแหล่งท่องเที่ยวเชิงเกษตรกรรมในกลุ่มอีสานใต้โดยมีปัจจัยในการประเมินศักยภาพจำนวน 12 ตัวชี้วัด ผลการประเมินศักยภาพแหล่งท่องเที่ยว จำนวน 40 แห่ง มีแหล่งท่องเที่ยวที่มีศักยภาพสูงจำนวน 15 แห่ง ศักยภาพปานกลางจำนวน 14 แห่ง และศักยภาพต่ำจำนวน 11 แห่ง สำหรับผลการวิเคราะห์ความต้องการของนักท่องเที่ยว โดยผลการสำรวจกลุ่มตัวอย่างนักท่องเที่ยวจำนวน 416 คนพบว่า ส่วนใหญ่เดินทางมาท่องเที่ยวในแหล่งท่องเที่ยวเชิงเกษตรกรรมเพราะความน่าสนใจด้านเกษตรกรรมวิถีชีวิตเกษตรกรรมสำหรับกิจกรรมที่นักท่องเที่ยวต้องการมากที่สุดคือ กิจกรรมพักผ่อนหย่อนใจ ดังนั้น แนวทางในการพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงเกษตรกรรมในกลุ่มจังหวัดอีสานใต้ 4 ด้าน ดังนี้ 1) ด้านการพัฒนาทรัพยากรแหล่งท่องเที่ยวเน้นการพัฒนารูปแบบการท่องเที่ยวให้สอดคล้องกับศักยภาพของแหล่งท่องเที่ยวนั้น ๆ 2) กลยุทธ์พัฒนาด้านการตลาดและประชาสัมพันธ์ 3) ด้านการพัฒนาบริการการท่องเที่ยว 4) กลยุทธ์การพัฒนาด้านอื่น ๆ สำหรับการกำหนดยุทธศาสตร์พึงพาเพื่อเสริมสร้างความเข้มแข็งเบื้องต้นโดยเชื่อมโยงกับประเทศเพื่อนบ้าน ได้แก่ ยุทธศาสตร์การสร้างเครือข่ายการท่องเที่ยวกับกลุ่มประเทศ เพื่อนบ้านยุทธศาสตร์การพัฒนาศักยภาพแหล่งท่องเที่ยวในกลุ่ม

ทิพจุฑา รวยยอด (2558) ได้ศึกษาเรื่อง แนวทางการส่งเสริมการท่องเที่ยวเชิงเกษตรในเขตพื้นที่ปริมณฑลเพื่อการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน ผลการศึกษาพบว่า การประชาสัมพันธ์

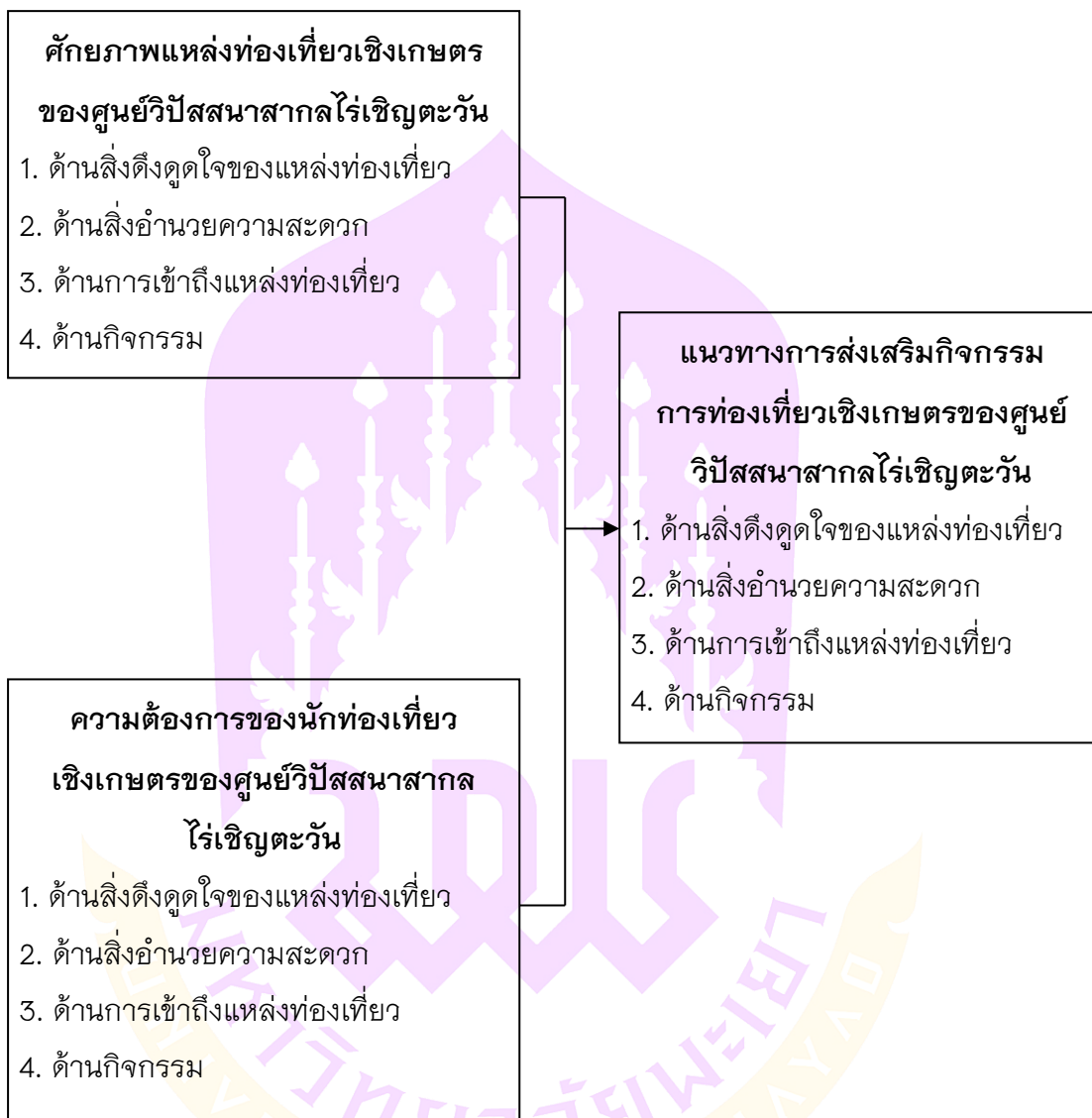
โดยส่งเสริมการท่องเที่ยวลงไปในภูมิภาคเจาะจงโดยสร้างการรับรู้ผ่านการสื่อสารที่มีประสิทธิภาพ อาทิ ททท. ประชาสัมพันธ์จังหวัดเล็กที่มีจุดเด่นและมีมนต์เสน่ห์ ดังนั้น การประชาสัมพันธ์ที่มีผลต่อความรู้สึกและความอยากรู้ อยากเห็นจึงสามารถดึงดูดนักท่องเที่ยวให้ไปค้นพบคำตอบด้วยตนเอง ณ สถานที่เที่ยวแห่งนั้น ซึ่งต้องอาศัยความร่วมมือจากหลายภาคส่วน ทั้งภาครัฐ ภาคเอกชน และชุมชน จึงควรให้มีการประชาสัมพันธ์ที่หลากหลายและต่อเนื่องเพื่อสร้างการรับรู้เรื่องการท่องเที่ยวเชิงเกษตรให้กับนักท่องเที่ยวทุกกลุ่มวัย นอกจากนี้ยังสามารถสร้างรับรู้ให้กับนักท่องเที่ยวต่างชาติที่สนใจการท่องเที่ยวเชิงเกษตรอีกทางหนึ่ง หากการท่องเที่ยวมีการเตรียมความพร้อมด้านการบริหารจัดการ และโครงสร้างพื้นฐานที่รองรับเพียงพอจะทำให้สร้างรายได้ให้กับประเทศจากการท่องเที่ยวแนวนี้เพิ่มขึ้น

จากการศึกษาแนวคิดและงานวิจัยต่างๆ พบว่า การจัดการส่งเสริมกิจกรรมการท่องเที่ยวเชิงเกษตรมีองค์ประกอบหลายด้านที่มีความเกี่ยวเนื่องเชื่อมโยงกัน สิ่งสำคัญคือการทราบถึงศักยภาพของพื้นที่เพื่อและความต้องการของนักท่องเที่ยวที่เดินทางมาท่องเที่ยว ยิ่งศูนย์วิปัสสนาสากลไร่เชิญตะวัน เพื่อนำมาใช้ในการบริหารจัดการ

จากแนวคิด ทฤษฎี และงานวิจัยต่าง ๆ ข้างต้นนั้น ผู้วิจัยจะนำมาเป็นข้อมูลในการกำหนดกรอบแนวทางการศึกษาวิจัยและการวิเคราะห์ผลการศึกษาในครั้งนี้



กรอบแนวคิดการวิจัย



ภาพ 2 แสดงกรอบแนวคิดในการวิจัย

บทที่ 3

วิธีดำเนินการวิจัย

แนวทางการส่งเสริมกิจกรรมการท่องเที่ยวเชิงเกษตรของศูนย์วิปัสสนาสากลไร่เชิญตะวัน ตำบลห้วยสัก อำเภอเมืองจังหวัดเชียงราย มีวัตถุประสงค์ เป็นการศึกษาโดยใช้ระเบียบวิธีการวิจัยประกอบด้วยวิธีการเชิงปริมาณ (Quantitative methods) และวิธีการเชิงคุณภาพ (Qualitative methods) เพื่อตอบคำถามให้ครอบคลุมวัตถุประสงค์ โดยมีรายละเอียดการดำเนินการวิจัยตามวัตถุประสงค์การวิจัย ดังนี้

วัตถุประสงค์ข้อที่ 1 เพื่อศึกษาบริบทและศักยภาพการเป็นแหล่งท่องเที่ยวเชิงเกษตรของศูนย์วิปัสสนาสากลไร่เชิญตะวัน ตำบลห้วยสัก อำเภอเมือง จังหวัดเชียงราย

วัตถุประสงค์ข้อที่ 2 เพื่อศึกษาความต้องการของนักท่องเที่ยวเชิงเกษตรที่ศูนย์วิปัสสนาสากลไร่เชิญตะวัน ตำบลห้วยสัก อำเภอเมือง จังหวัดเชียงราย

วัตถุประสงค์ข้อที่ 3 เพื่อเสนอแนวทางการส่งเสริมกิจกรรมการท่องเที่ยวเชิงเกษตรของศูนย์วิปัสสนาสากลไร่เชิญตะวัน ตำบลห้วยสัก อำเภอเมือง จังหวัดเชียงราย

วัตถุประสงค์ข้อที่ 1 เพื่อบริบทและศักยภาพการเป็นแหล่งท่องเที่ยวเชิงเกษตรของศูนย์วิปัสสนาสากลไร่เชิญตะวัน ตำบลห้วยสัก อำเภอเมือง จังหวัดเชียงราย

ผู้ให้ข้อมูลสำคัญ

1. ผู้ให้ข้อมูลสำคัญ จำนวน 9 คน ซึ่งใช้วิธีคัดเลือกแบบเจาะจง (Purposive Sampling) (สุวิมล ติรภานันท์. 2557, หน้า 170) ได้แก่

1.1 พระภิกษุสงฆ์ จำนวน 3 รูป 1) เป็นผู้บริหารระดับสูงของศูนย์วิปัสสนาสากลไร่เชิญตะวัน และเคยช่วยงานศูนย์วิปัสสนาสากลไร่เชิญตะวันไม่น้อยกว่า 9 ปี และ
3) พระวิทยากรผู้ร่วมทำกิจกรรมร่วมกับศูนย์วิปัสสนาสากลไร่เชิญตะวันไม่น้อยกว่า 3 ปี

1.2 ผู้จัดการหรือหัวหน้างานฝ่ายบุคลากรของศูนย์วิปัสสนาสากลไร่เชิญตะวัน จำนวน 2 คน และเคยช่วยงานศูนย์วิปัสสนาสากลไร่เชิญตะวันไม่น้อยกว่า 9 ปี

1.3 บุคลากรที่มีหน้าที่เกี่ยวข้องกับการท่องเที่ยวภายในศูนย์วิปัสสนาสากลไร่เชิญตะวันไม่น้อยกว่า 3 ปี จำนวน 4 คน

2. ผู้เชี่ยวชาญทำการประเมินศักยภาพแหล่งท่องเที่ยวเชิงเกษตรศูนย์วิปัสสนาสากล ไร่เชิญตะวัน จำนวน 11 คน

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยนี้ คือ แบบสัมภาษณ์แบบกึ่งโครงสร้าง

ขั้นตอนการสร้างเครื่องมือในการวิจัย

ผู้ศึกษาได้สร้างเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย โดยมีขั้นตอนการสร้าง ดังนี้

1. ศึกษาค้นคว้าเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องจากห้องสมุดของมหาวิทยาลัยเว็บไซต์ เกี่ยวกับการท่องเที่ยวเชิงเกษตร และข้อมูลของศูนย์วิปัสสนาสากลไร่เชิญตะวัน

2. กำหนดกรอบแนวคิดเพื่อสร้างข้อคำถามในการสัมภาษณ์ให้ครอบคลุม การท่องเที่ยวเชิงเกษตรของศูนย์วิปัสสนาสากลไร่เชิญตะวัน

3. สร้างแบบสัมภาษณ์แบบกึ่งโครงสร้าง โดยจัดทำเป็นหัวข้อการสัมภาษณ์ให้ตรงกับ เนื้อหาแล้วนำเสนอต่ออาจารย์ที่ปรึกษาเพื่อพิจารณาตรวจสอบ แก้ไขเนื้อหาและการใช้ภาษา ปรับปรุงให้ถูกต้องเหมาะสม

4. นำแบบประเมินศักยภาพแหล่งท่องเที่ยวเชิงเกษตรจากแบบประเมินมาตรฐาน คุณภาพแหล่งท่องเที่ยวเชิงเกษตร โดยกระทรวงท่องเที่ยวและกีฬา มาปรับปรุงเนื้อหาให้มีความสอดคล้องกับแหล่งท่องเที่ยวเชิงเกษตรของเพื่อนำไปใช้ต่อไป

การเก็บรวบรวมข้อมูล

ผู้ศึกษาได้ดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูลตามขั้นตอน ดังนี้

1. ดำเนินการสัมภาษณ์พระภิกษุสงฆ์ซึ่งเป็นผู้บริหารระดับสูง ผู้จัดการหรือหัวหน้างานฝ่ายบุคลากร และบุคลากรที่มีหน้าที่เกี่ยวข้องกับการท่องเที่ยววิปัสสนาสากลไร่เชิญตะวัน รวมจำนวน 9 รูป/คน ด้วยตนเอง

2. ดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูล นำมาวิเคราะห์เนื้อหา และสรุปข้อมูล

การวิเคราะห์ข้อมูล

ข้อมูลจากการสัมภาษณ์ ใช้การวิเคราะห์เนื้อหาและสรุปข้อมูลในลักษณะของการบรรยาย

**วัตถุประสงค์ข้อที่ 2 เพื่อศึกษาความต้องการของผู้ที่เดินทางมาท่องเที่ยวเชิงเกษตร
ที่ศูนย์วิปัสสนาสากลไร่เชิญตะวัน ตำบลห้วยสัก อำเภอเมือง จังหวัดเชียงราย**

ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

1. ประชากรที่ใช้ในการวิจัย คือ นักท่องเที่ยวเชิงเกษตรของศูนย์วิปัสสนาสากลไร่เชิญตะวันตำบลห้วยสัก อำเภอเมือง จังหวัดเชียงราย ในระหว่างเดือนพฤศจิกายน 2560-พฤษภาคม 2561 ซึ่งเป็นกลุ่มประชากรที่ไม่ทราบจำนวนที่แน่นอน

2. กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัย คือ นักท่องเที่ยวเชิงเกษตรของศูนย์วิปัสสนาสากลไร่เชิญตะวัน ตำบลห้วยสัก อำเภอเมืองจังหวัดเชียงราย ซึ่งเป็นกลุ่มประชากรที่ไม่ทราบจำนวนที่แน่นอน การคัดเลือกกลุ่มตัวอย่างโดยวิธีการสุ่มตัวอย่างแบบไม่ใช้ความน่าจะเป็น (none-probability sampling) (สุวิมล ติรกาพันธ์, 2548, หน้า 170 -171) การคำนวณหาจำนวนกลุ่มตัวอย่างที่เหมาะสมสำหรับการวิจัย โดยใช้สูตรของทาโร ยามาเน่ แบบไม่ทราบจำนวนประชากร โดยกำหนดค่าความเชื่อมั่นร้อยละ 95 กำหนดค่าความคลาดเคลื่อน เท่ากับ 0.05

$$n = \frac{N}{1 + N(e)^2}$$

โดยที่

n หมายถึง ขนาดตัวอย่างที่เหมาะสม

N หมายถึง ขนาดของประชากร

e หมายถึง ค่าความคลาดเคลื่อนที่ยอมรับได้

$$\begin{aligned} n &= \frac{393,121}{1 + 393,121 (0.05)^2} \\ &= 399.61 \\ n &= 400 \end{aligned}$$

กลุ่มตัวอย่างนักท่องเที่ยวจำนวน 400 คน

3. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

เครื่องมือที่ใช้ในการศึกษาครั้งนี้เป็นแบบสอบถามเกี่ยวกับความต้องการนักท่องเที่ยวเชิงเกษตรต่อกิจกรรมการท่องเที่ยวเชิงเกษตรของศูนย์วิปัสสนาสากลไร่เชิญตะวัน แบ่งออกเป็น 4 ตอน ดังนี้

ตอนที่ 1 ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม เป็นแบบตรวจสอบรายการ (Check List)

ตอนที่ 2 ข้อมูลด้านพฤติกรรม เป็นแบบตรวจสอบรายการ (Check List) และแบบมาตราส่วนประมาณค่า (Rating Scale) 5 ระดับ

ตอนที่ 3 ความต้องการของนักท่องเที่ยวเชิงเกษตรของศูนย์วิปัสสนาสากลไร่เชิญตะวัน ตำบลห้วยสัก อำเภอเมืองจังหวัดเชียงราย มีลักษณะเป็นแบบมาตราส่วนประมาณค่า (Rating Scale) 5 ระดับ

ตอนที่ 4 ข้อเสนอแนะเพื่อการส่งเสริมกิจกรรมการท่องเที่ยวเชิงเกษตรของศูนย์วิปัสสนาสากลไร่เชิญตะวัน ตำบลห้วยสัก อำเภอเมือง จังหวัดเชียงราย

ขั้นตอนการสร้างเครื่องมือในการวิจัย

1. ศึกษาค้นคว้าเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องจากห้องสมุดของสถาบัน การศึกษาต่าง ๆ หน่วยงานของการท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย และเว็บไซต์เกี่ยวกับการท่องเที่ยวเชิงเกษตร เพื่อทำนิยามศัพท์เฉพาะและนำมาเป็นแนวทางในการสร้างแบบสอบถาม

2. กำหนดกรอบแนวคิดเพื่อสร้างข้อคำถามให้ครอบคลุมความต้องการของนักท่องเที่ยวเชิงเกษตรของศูนย์วิปัสสนาสากลไร่เชิญตะวัน ตำบลห้วยสัก อำเภอเมืองจังหวัดเชียงราย

3. สร้างแบบสอบถามจากข้อมูลที่รวบรวมทั้งหมดให้ตรงกับเนื้อหาแล้วนำแบบสอบถามเสนอต่ออาจารย์ที่ปรึกษาเพื่อพิจารณาตรวจสอบ แก้ไขเนื้อหาและการใช้ภาษาปรับปรุงให้ถูกต้องเหมาะสม

4. นำแบบสอบถามที่ได้รับการแก้ไขแล้วเสนอต่อผู้เชี่ยวชาญ 3 ท่าน เพื่อตรวจสอบความเที่ยงตรงเชิงเนื้อหา ความสมบูรณ์ และความครอบคลุมของเนื้อหา โดยกำหนดเกณฑ์การให้คะแนน ดังนี้ (สุวิมล ติรกานันท์, 2557, หน้า 148)

+ 1 หมายถึง เมื่อแน่ใจว่าข้อคำถามนั้นมีเนื้อหาสอดคล้องถูกต้องและเหมาะสม

0 หมายถึง เมื่อไม่แน่ใจว่าข้อคำถามนั้นมีเนื้อหาสอดคล้องถูกต้องและเหมาะสม

- 1 หมายถึง เมื่อแน่ใจว่าข้อคำถามนั้นมีเนื้อหาไม่สอดคล้องและไม่เหมาะสม

จากนั้นนำไปวิเคราะห์ค่าดัชนีความสอดคล้องระหว่างข้อคำถามกับวัตถุประสงค์ (IOC: Index of Item Objective Congruence) โดยใช้สูตรในการคำนวณ ดังนี้ (สุวิมล ติรกานันท์, 2557, หน้า 148)

$$IOC = \frac{\sum R}{N}$$

เมื่อ IOC แทน ค่าดัชนีความสอดคล้องระหว่างข้อคำถามกับนิยาม

$\sum R$ แทน ผลรวมคะแนนความคิดเห็นของผู้เชี่ยวชาญทั้งหมด

N แทน จำนวนผู้เชี่ยวชาญทั้งหมด

โดยใช้เกณฑ์การคัดเลือกข้อคำถาม คือ

4.1 ข้อคำถามที่มีค่า IOC ตั้งแต่ 0.5–1.00 คัดเลือกไว้ใช้ได้

4.2 ข้อคำถามที่มีค่า IOC ต่ำกว่า 0.5 ควรพิจารณาปรับปรุงหรือตัดทิ้ง

ทั้งนี้ข้อคำถามทั้งหมดที่มีค่าดัชนีความสอดคล้อง 0.91 จึงนำไปใช้ได้ และได้แก้ไขปรับปรุงข้อคำถามตามคำแนะนำของผู้เชี่ยวชาญให้มีความตรงตามเนื้อหา รวมถึงการใช้ภาษา

5. นำแบบสอบถามที่ปรับปรุงแล้วไปทดลองใช้ (Try Out) กับกลุ่มตัวอย่างที่ศูนย์วิจัยสสนาสากลไร้เชิญตะวัน จำนวน 30 คน ที่ไม่ใช่กลุ่มตัวอย่างใช้ในการศึกษาคั้งนี้ เพื่อตรวจสอบความเข้าใจภาษา คำชี้แจงของแบบสอบถาม และนำมาวิเคราะห์หาค่าความเชื่อมั่น (Reliability) ของแบบสอบถาม โดยวิธีคำนวณหาค่าสัมประสิทธิ์แอลฟา (Alpha Coefficient) ของครอนบาค (สุวิมล ติรกันนท์, 2557, หน้า 156) พบว่า ค่าความเชื่อมั่นของข้อคำถามตอนที่ 2 สอบถามเกี่ยวกับความต้องการของนักท่องเที่ยวเชิงเชิงเกษตรของศูนย์วิจัยสสนาสากลไร้เชิญตะวัน ตำบลห้วยสัก อำเภอเมืองจังหวัดเชียงราย มีค่าเท่ากับ 0.91

6. ปรับปรุงแบบสอบถามให้มีความสมบูรณ์เพื่อนำไปใช้เป็นเครื่องมือในการเก็บรวบรวมข้อมูลต่อไป

การเก็บรวบรวมข้อมูล

ผู้ศึกษาได้ดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูลตามขั้นตอน ดังนี้

1. ดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูลโดยวิธีการแจกแบบสอบถามแก่นักท่องเที่ยวเชิงเกษตรที่เดินทางมาท่องเที่ยวยังศูนย์วิจัยสสนาสากลไร้เชิญตะวัน จำนวน 400 คน ด้วยตนเองและเก็บรวบรวมข้อมูลกลับด้วยตนเอง

2. รับแบบสอบถามกลับคืน จำนวน 400 ชุดและตรวจสอบความสมบูรณ์ของแบบสอบถาม พบว่า จำนวนแบบสอบถามที่มีความครบถ้วนสมบูรณ์ จำนวน 400 ชุด คิดเป็นร้อยละ 100 และนำมาดำเนินการวิเคราะห์ข้อมูล

การวิเคราะห์ข้อมูล

ผู้ศึกษาดำเนินการวิเคราะห์ข้อมูล โดยใช้สถิติพรรณนา ตามขั้นตอน ดังนี้

ส่วนที่ 1 ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม โดยใช้ความถี่ (f) และค่าร้อยละ (%)

ส่วนที่ 2 ข้อมูลพฤติกรรมของนักท่องเที่ยวที่เชิงเกษตรของศูนย์วิปัสสนาสากล ไร่เชิญตะวัน ตำบลห้วยสัก อำเภอเมือง จังหวัดเชียงราย เป็นแบบตรวจรายการ (Check List)

ส่วนที่ 3 ข้อมูลความต้องการของนักท่องเที่ยวเชิงเกษตรของศูนย์วิปัสสนาสากล ไร่เชิญตะวัน ตำบลห้วยสัก อำเภอเมืองจังหวัดเชียงราย โดยใช้ค่าเฉลี่ย (\bar{X}) และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) โดยมีเกณฑ์ในการวัดระดับ ดังนี้

คะแนน 5 หมายถึง มีความต้องการอยู่ในระดับมากที่สุด

คะแนน 4 หมายถึง มีความต้องการอยู่ในระดับมาก

คะแนน 3 หมายถึง มีความต้องการอยู่ในระดับปานกลาง

คะแนน 2 หมายถึง มีความต้องการอยู่ในระดับน้อย

คะแนน 1 หมายถึง มีความต้องการอยู่ในระดับน้อยที่สุด

ค่าคะแนนเฉลี่ย ความคิดเห็นที่ได้นี้ ผู้วิจัยแบ่งเกณฑ์การจัดระดับออกเป็น 5 ระดับ โดยใช้คะแนนเฉลี่ยของจุดตัดตัวตามช่วงพิสัยของคะแนนเฉลี่ย ดังนี้

$$\frac{\text{คะแนนสูงสุด} - \text{คะแนนต่ำสุด}}{\text{จำนวนชั้น}} = \frac{5-1}{1} = 0.8$$

ค่าเฉลี่ยระหว่าง 1.00-1.80 หมายถึง ระดับความต้องการน้อยที่สุด

ค่าเฉลี่ยระหว่าง 1.81-2.60 หมายถึง ระดับความต้องการน้อย

ค่าเฉลี่ยระหว่าง 2.61-3.40 หมายถึง ระดับความต้องการปานกลาง

ค่าเฉลี่ยระหว่าง 3.41-4.20 หมายถึง ระดับความต้องการสูง

ค่าเฉลี่ยระหว่าง 4.21-5.00 หมายถึง ระดับความต้องการสูงมาก

ส่วนที่ 3 ข้อมูลแนวทางการส่งเสริมกิจกรรมการท่องเที่ยวเชิงเกษตรของศูนย์วิปัสสนาสากลไร่เชิญตะวัน ตำบลห้วยสัก อำเภอเมืองจังหวัดเชียงราย ดำเนินการวิเคราะห์ข้อมูล โดยใช้การวิเคราะห์เนื้อหา (Content analysis) สรุป และจัดเรียงความถี่จากมากไปหาน้อย

**วัตถุประสงค์ข้อที่ 3 เพื่อเสนอแนวทางการส่งเสริมกิจกรรมการท่องเที่ยวเชิงเกษตร
ของศูนย์วิปัสสนาสากลไร่เชิญตะวัน ตำบลห้วยสัก อำเภอเมืองจังหวัดเชียงราย**

ผู้ให้ข้อมูลสำคัญ

ผู้ให้ข้อมูลสำคัญ จำนวน 9 คน ซึ่งใช้วิธีคัดเลือกแบบเจาะจง (Purposive Sampling) (สุวิมล ติรกานันท์. 2557, หน้า 170) ได้แก่

1. พระภิกษุสงฆ์ จำนวน 3 รูป 1) เป็นผู้บริหารระดับสูงของศูนย์วิปัสสนาสากลไร่เชิญตะวัน และเคยช่วยงานศูนย์วิปัสสนาสากลไร่เชิญตะวันไม่น้อยกว่า 9 ปี และ 3) พระวิทยากรผู้ร่วมทำกิจกรรมร่วมกับศูนย์วิปัสสนาสากลไร่เชิญตะวันไม่น้อยกว่า 3 ปี
2. ผู้จัดการหรือหัวหน้างานฝ่ายบุคลากรของศูนย์วิปัสสนาสากลไร่เชิญตะวัน จำนวน 2 คน และเคยช่วยงานศูนย์วิปัสสนาสากลไร่เชิญตะวันไม่น้อยกว่า 9 ปี
3. บุคลากรที่มีหน้าที่เกี่ยวข้องกับการท่องเที่ยวภายในศูนย์วิปัสสนาสากลไร่เชิญตะวันไม่น้อยกว่า 3 ปี จำนวน 4 คน

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

1. ข้อมูลจากการสัมภาษณ์แนวทางการส่งเสริมกิจกรรมการท่องเที่ยวเชิงเกษตรของศูนย์วิปัสสนาสากลไร่เชิญตะวันตามวัตถุประสงค์ข้อที่ 1
2. ข้อมูลจากการสอบถามความต้องการของนักท่องเที่ยวที่เดินทางมาท่องเที่ยวเชิงเกษตรศูนย์วิปัสสนาสากลไร่เชิญตะวัน ตามวัตถุประสงค์ข้อที่ 2

การวิเคราะห์ข้อมูล

1. นำข้อมูลที่ได้จากการสรุปผลการสัมภาษณ์และข้อมูลจากการสอบถามตามวัตถุประสงค์ข้อที่ 1 และ 2 ความต้องการของนักท่องเที่ยว มาสังเคราะห์และนำเสนอเป็นแนวทางการส่งเสริมกิจกรรมการท่องเที่ยวเชิงเกษตรของศูนย์วิปัสสนาสากลไร่เชิญตะวัน
2. ร่างแนวทางการส่งเสริมกิจกรรมการท่องเที่ยวเชิงเกษตรเพื่อเป็นแนวทางการส่งเสริมกิจกรรมการท่องเที่ยวเชิงเกษตรของศูนย์วิปัสสนาสากลไร่เชิญตะวัน แบ่งเป็น
 - 2.1 ด้านสิ่งดึงดูด
 - 2.2 ด้านการเข้าถึง
 - 2.3 ด้านการบริการ
 - 2.4 ด้านกิจกรรม
3. นำร่างขั้นตอนการส่งเสริมกิจกรรมการท่องเที่ยวเชิงเกษตรของศูนย์วิปัสสนาสากลไร่เชิญตะวัน ตำบลห้วยสัก อำเภอเมือง จังหวัดเชียงราย ที่พัฒนาเสนอต่อพระภิกษุสงฆ์

ซึ่งเป็นผู้บริหารระดับสูง ผู้จัดการ หรือหัวหน้างานฝ่ายบุคลากร และบุคลากรที่มีหน้าที่เกี่ยวข้องกับกาท่องเที่ยว รวมจำนวน 9 รูป/คน ซึ่งเป็นกลุ่มผู้ให้ข้อมูลตามวัตถุประสงค์ข้อที่ 1 ตรวจสอบความถูกต้องของเนื้อหาว่าขั้นตอนการส่งเสริมกิจกรรมการท่องเที่ยวเชิงเกษตรของศูนย์วิปัสสนาสากลไร่เชิญตะวัน ตำบลห้วยสัก อำเภอเมือง จังหวัดเชียงราย สามารถใช้ได้ และสอดคล้องกับความต้องการของนักท่องเที่ยวเชิงเกษตรหรือไม่ โดยการตรวจสอบความเที่ยงตรงเชิงเนื้อหา ความสมบูรณ์ และความครอบคลุมของเนื้อหา โดยการวิเคราะห์เชิงเนื้อหาและนำเสนอต่อผู้บริหารและเจ้าหน้าที่ศูนย์วิปัสสนาสากลไร่เชิญตะวัน ตำบลห้วยสัก อำเภอเมือง จังหวัดเชียงรายเพื่อยืนยันข้อมูล

4. สร้างแนวทางการส่งเสริมกิจกรรมการท่องเที่ยวเชิงเกษตรของศูนย์วิปัสสนาสากลไร่เชิญตะวัน ตำบลห้วยสัก อำเภอเมือง จังหวัดเชียงราย ให้มีความสมบูรณ์เพื่อนำไปใช้ต่อไป



บทที่ 4

ผลการวิเคราะห์ข้อมูล

การศึกษาการท่องเที่ยวเชิงเกษตรของศูนย์วิปัสสนาสากลไร่เชิญตะวัน ตำบลห้วยสัก อำเภอเมือง จังหวัดเชียงราย ในครั้งนี้ มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) ศึกษาบริบทและศักยภาพของแหล่งท่องเที่ยวเชิงเกษตรของศูนย์วิปัสสนาสากลไร่เชิญตะวันตำบลห้วยสัก อำเภอเมือง จังหวัดเชียงราย 2) ศึกษาความต้องการทางของนักท่องเที่ยวเชิงเกษตรของศูนย์วิปัสสนาสากลไร่เชิญตะวันตำบลห้วยสัก อำเภอเมือง จังหวัดเชียงราย และ 3) ศึกษาแนวทางการส่งเสริมกิจกรรมของแหล่งท่องเที่ยวเชิงเกษตรของแหล่งท่องเที่ยวเชิงเกษตรของศูนย์วิปัสสนาสากลไร่เชิญตะวันตำบลห้วยสัก อำเภอเมือง จังหวัดเชียงราย โดยเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย คือ แบบสัมภาษณ์และ แบบสอบถาม แบ่งเป็น 2 ส่วน คือ

ส่วนที่ 1 แบบสัมภาษณ์เกี่ยวกับบริบทและศักยภาพของศูนย์วิปัสสนาสากลไร่เชิญตะวัน จำนวน 3 ตอน วิเคราะห์ข้อมูลโดยการเรียงแบบสัมภาษณ์เชิงพรรณนา ผลการวิเคราะห์ข้อมูลแบ่งเป็น 3 ตอน ดังต่อไปนี้

ส่วนที่ 2 ผลการวิเคราะห์ข้อมูลการศึกษาความต้องการของนักท่องเที่ยวเชิงเกษตรของศูนย์วิปัสสนาสากลไร่เชิญตะวัน ตำบลห้วยสัก อำเภอเมือง จังหวัดเชียงราย

ส่วนที่ 1 แบบสัมภาษณ์เกี่ยวกับบริบทและศักยภาพของศูนย์วิปัสสนาสากลไร่เชิญตะวัน

ตอนที่ 1 แสดงผลการศึกษาข้อมูลทั่วไปของผู้ให้สัมภาษณ์ การท่องเที่ยวเชิงเกษตรของศูนย์วิปัสสนาสากลไร่เชิญตะวันตำบลห้วยสัก อำเภอเมือง จังหวัดเชียงราย

ผลการศึกษาข้อมูลทั่วไปของผู้ให้สัมภาษณ์ การท่องเที่ยวเชิงเกษตรของของศูนย์วิปัสสนาสากลไร่เชิญตะวันตำบลห้วยสัก อำเภอเมือง จังหวัดเชียงรายนี้ ผู้วิจัยได้สัมภาษณ์พระภิกษุสงฆ์ ผู้จัดการหรือหัวหน้าฝ่าย และบุคลากรที่เกี่ยวข้อง จำนวน 9 รูป/คน และนำข้อมูลมาวิเคราะห์เนื้อหา (Content analysis)

ตอนที่ 2 แสดงผลการศึกษาริบททางการท่องเที่ยวเชิงเกษตรของศูนย์ วิปัสสนาสากลไร่เชิญตะวันตำบลห้วยสัก อำเภอเมือง จังหวัดเชียงราย

1. สถานการณ์ของกิจกรรมการท่องเที่ยวเชิงเกษตรของศูนย์วิปัสสนาสากล ไร่เชิญตะวัน ตำบลห้วยสัก อำเภอเมือง จังหวัดเชียงราย

ผลจากการสัมภาษณ์ (พระมหาภูติชัย วชิรเมธี, ผู้ให้สัมภาษณ์, 6 มกราคม 2561) พบว่า การท่องเที่ยวเชิงเกษตรของศูนย์วิปัสสนาสากลไร่เชิญตะวัน เกิดขึ้นจากแรงบันดาลใจในการก่อตั้งโรงเรียนสอนสมาธิ แก่ชาวไร่ชาวนา ชาวสวนเกษตรกรรมถึงประชาชนคนทั่วไป ในชื่อของ มหาวิทยาลัยพุทธเศรษฐศาสตร์ คือการเอาความรู้ในเรื่องเศรษฐศาสตร์ของพระพุทธเจ้ามาใช้ในชีวิตจริง เพื่อแก้ปัญหาเศรษฐกิจอย่างยั่งยืน เรียกในภาษาชาวบ้านว่า โรงเรียนชาวนาพุทธเศรษฐศาสตร์ หรือเรียกให้สั้นลงกว่านั้นคือ โรงเรียนชาวนา อาตมาก่อตั้งโรงเรียนชาวนามาตั้งแต่ปี 2555 หลังจากนั้นจึงเชิญผู้รู้ ผู้เชี่ยวชาญจากมหาวิทยาลัยต่าง ๆ มาเป็นอาจารย์พิเศษ ช่วยสอนในสาขาต่างๆ ตอนนี้เราพัฒนาหลักสูตรของเราเอง มีวิชาต่าง ๆ ที่สอนมากกว่า 20 วิชา และเปิดใหม่อีก 3 วิชาในปีที่ผ่านมา ก็คือวิชา การตลาดออนไลน์ Branding หรือ การสร้างแบรนด์ และผู้ประกอบการอินทรีย์ เมื่อพัฒนามาถึงปีที่ 3 เริ่มมีผู้สนใจเข้ามาเรียนรู้ดูงานเพิ่มขึ้น ๆ

ผลจากการสัมภาษณ์ (พระมหาสันทัศน์ โสทธิวงศ์, ผู้ให้สัมภาษณ์, 6 มกราคม 2561) พบว่า ศูนย์วิปัสสนาสากลไร่เชิญตะวัน หรือไร่เชิญตะวัน เริ่มต้นจากการเป็นสถานที่วิปัสสนาให้บุคคลที่สนใจได้เข้ามาเรียนรู้และเข้าคอร์สวิปัสสนาและเริ่มมีกิจกรรมต่าง ๆ เพิ่มขึ้นมีสิ่งก่อสร้างจากดำริของท่านว.วชิรเมธีที่จะนำงานศิลปะหรืองานพุทธศิลป์ เป็นเครื่องมือในการดึงคนให้เข้ามาเรียนรู้ศึกษาธรรมะและเริ่มมีคนเข้ามาเยี่ยมชมมาเที่ยวโดยประชาชนเดินทางเข้ามาเพื่อเดินทางมากราบพระอาจารย์ว.วชิรเมธี สถานที่ก็เป็นส่วนประกอบทางการท่องเที่ยวแต่เป้าหมายหลักของคนเดินทางมาก็เพื่อจะได้พบท่านว.วชิรเมธี เริ่มจากการมาเที่ยวชมในช่วงเทศกาลเพื่อกราบขอพรและฟังธรรม

ผลจากการสัมภาษณ์ (นายชนสรณ์ แซ่ซึ้ง, ผู้ให้สัมภาษณ์, 6 มกราคม 2561) พบว่า คนส่วนใหญ่ที่เดินทางมาท่องเที่ยวไม่ได้รู้ข้อมูลเกี่ยวกับเกษตร คือคนส่วนใหญ่ที่มา ก็จะมาดูแต่ความสวยงาม ดูการปฏิบัติธรรมแล้วก็มากราบพระอาจารย์ ว.ยังไม่เป็นที่รู้กันว่าที่ไร่มีการส่งเสริมการเกษตรหรือการท่องเที่ยวเชิงเกษตร มีคนมาเที่ยวในระดับหนึ่ง

ผลจากการสัมภาษณ์ (นางสาวจตุพร หนักบัว, ผู้ให้สัมภาษณ์, 6 มกราคม 2561) พบว่า การท่องเที่ยวของไร่เชิญตะวันจริง ๆ แล้วเราสามารถที่จะให้นักท่องเที่ยวเข้ามาเที่ยวได้ตลอดมากขึ้นแล้วแต่สภาพแวดล้อมและอากาศอย่างวันฝนตกคนก็จะมาน้อย วันแดดร้อน

ก็จะพอมีบ้างแต่ไม่มาก เข้าหน้าฝน หรือหน้าหนาวก็จะมีมากหน่อยโดยเฉพาะหน้าหนาว เพราะปกติทางไร่เชิญตะวันจะมี เทศกาลโคม เทศกาลดอกไม้ ในช่วงปลายปีไปจนถึงปีใหม่ ซึ่งมีคนมาเที่ยวเป็นวันละเป็นร้อยเป็นพันคน

สรุปบริบทการท่องเที่ยวเชิงเกษตรของศูนย์วิปัสสนาสากลไร่เชิญตะวัน ไร่เชิญตะวันมีพื้นที่ประมาณ 200 ไร่ภายในศูนย์วิปัสสนาสากลไร่เชิญตะวัน เป็นสถานที่ตั้งของ 1) สำนักงานมูลนิธิวิมุตตยาลัย 2) สถาบันวิมุตตยาลัย 3) มหาวิทยาลัยพุทธเศรษฐศาสตร์ หรือโรงเรียนชาวนาพุทธเศรษฐศาสตร์โดยแบ่งเป็น 2 ส่วน คือ ส่วนทำมาหากรรมและส่วนทำมาหากิน 1) ส่วนธรรมมาหากรรมซึ่งรวบรวมผลงานด้านพุทธศิลป์ หรือ การนำหลักกรรมทางพุทธศาสนาสื่อความหมายผ่านงานศิลปะประกอบด้วย ประติมากรรม ไร่เชิญตะวัน, หอศิลป์ ว.วชิรเมธี, ถนนโคม, ธรรมะชาตญาราม ศิลปาคาร หอ ว.วชิรเมธีนิทัศน์ ลานปริศนาธรรม อุโมงค์โคมมงคล เข็มทิศเข็มธรรม อัจฉริยสามเณร โพธิมณฑล ลานธรรมจักร มรรคมีองค์ 8 ลานปฏิจจสมุปาบทชั้น 5 ป้ายคัมภีร์ หอสังคายนาธิษฐาน สุนทรญาณคาร เรือนรับรอง ผู้ปฏิบัติธรรม อาคารวิปัสสนานานาชาติ 2) ส่วนทำมาหากิน เป็นส่วนการส่งเสริมเกษตรอินทรีย์วิถีพุทธเริ่มจากแนวความคิดการส่งเสริมการทำเกษตรอินทรีย์วิถีพุทธ ซึ่งนำเอาระบบการทำเกษตรมารวมกับการภาวนาซึ่งภายในโซนเกษตร ประกอบด้วย สำนักงานมหาวิทยาลัยพุทธเศรษฐศาสตร์ สำนักดักลิลา เรือนเพาะชำ โรงปลูกเมลอน โรงเห็ดอาหารมณีดี โรงแปรรูป โครงการชุมทองกลางกองขยะ โรงสี 3 ว. โรงไล่เดือนเพื่อนรัก แปลงเกษตรสาธิต ปลูกพืชหมุนเวียน ธรรมสภา ร้านสินค้าเกษตรอริยทรัพย์

2. จุดเด่นของกิจกรรมการท่องเที่ยวเชิงเกษตรของศูนย์วิปัสสนาสากล ไร่เชิญตะวันตำบลห้วยสัก อำเภอเมือง จังหวัดเชียงราย

ผลจากการสัมภาษณ์ (พระมหาวุฒิชัย วชิรเมธี, ผู้ให้สัมภาษณ์, 6 มกราคม 2561) พบว่า ต้นทุนทางสังคมของผู้ก่อตั้งหรือเจ้าสำนัก การท่องเที่ยวเชิงเกษตรที่นี่ คือการที่เป็นบุคคลที่มีชื่อเสียงอยู่แล้วเป็นทุนเดิม ฐานเดิมทำให้นักท่องเที่ยวต่างๆ เลือกที่จะเดินทางมาที่นี่โดยมองว่าการได้มาพบเจ้าสำนักโดยตรงเป็นอีกองค์ประกอบหนึ่งที่ทำให้เขาอยากรู้ว่าท่านเจ้าสำนักที่มีชื่อเสียง วันหนึ่งเมื่อลงมาทำเกษตรอินทรีย์วิถีพุทธนั้นท่านทำต่างจากคนอื่น ๆ อย่างไร เพราะคนมีชื่อเสียงหรือเป็นที่รู้จัก

ผลจากการสัมภาษณ์ (พระเอกภัทร สุภัทโท, ผู้ให้สัมภาษณ์, 6 มกราคม 2561) พบว่า ตอนนี้มีโครงการชีวกาณูสรณ์ ซึ่งเป็นโครงการทำสมุนไพรร่วมระหว่างโรงเรียนชาวนาพุทธเศรษฐศาสตร์กับ ดร.กฤษณา ไกรสินธุ์ ซึ่งเป็นผู้เชี่ยวชาญเรื่องสมุนไพรมีชื่อเสียงในระดับโลก ไร่เชิญตะวันเป็นศูนย์วิปัสสนาสากล ไม่ได้เป็นวัด คนที่สนใจก็เข้ามาเที่ยว มาเยี่ยม

ชมได้หมดทั้ง คริสต์ อิสลาม ชิกส์ ซึ่งพบเห็นได้บ่อยว่าคนต่างศาสนาก็เดินทางเข้ามาเพื่อมาดู
สิ่งที่เราทำ มาร่วมกิจกรรมของทางไร่เพราะเราไม่ได้จำกัด เพศ ศาสนา ให้คนได้มาเห็นว่าเรา
ทำอะไร

ผลจากการสัมภาษณ์ (นายเชาวฤทธิ์ ไชยพรหม, ผู้ให้สัมภาษณ์, 6 มกราคม
2561)พบว่า ธรรมชาติของพระอาจารย์และการเข้ามาศึกษาเกษตรอินทรีย์วิถีพุทธคือการนำเอา
หลักการทำการเกษตรไปรวมกับธรรมชาติของพระพุทธรูปเจ้าออกมาเป็น วิถีพุทธเกษตร
หรือเกษตรอินทรีย์วิถีพุทธ สิ่งปลูกสร้างต่าง ๆ ก็จะสร้างให้มีความกลมกลืนไปกับธรรมชาติ
หรือสภาพแวดล้อมเดิม อย่างต้นไม้ ต้นลำไย ลิ้นจี่ ต้นกระท้อนที่เห็นนี้ก็เป็นของเดิมเรา
ก็จะไม่ตัดทิ้ง เวลาจะสร้างก็จะสร้างแทรกลงไปให้มีความกลมกลืน

ผลจากการสัมภาษณ์ (นายชนะสรณ์ แซ่ไซ้, ผู้ให้สัมภาษณ์, 6 มกราคม 2561)
พบว่า โชนเกษตรก็จะมีการทำเกษตรอินทรีย์ การเลี้ยงไส้เดือน ผลิตปุ๋ยอินทรีย์ ทำเห็ด
มีโรงเห็ด ปลูกหม่อนที่เป็นผลมัลเบอร์รี่ แปลงสาธิตคือปลูกพืชแบบผสมผสานไม่เน้นแต่พืช
เศรษฐกิจ อย่างเช่นรอบแปลงนาสาธิตก็จะมีปลูกกล้วย ถัดจากแนวกล้วยก็จะมีมะนาวในบ่อ
ซีเมนต์ตามรั้วหรือพื้นที่ว่างก็จะปลูกพืชผักสวนครัวอย่างพริก กระเพรา โหระพาหรือมะเขือ
พันธุ์ต่าง ๆ ที่เรากินกันจริง ๆ มีโตมทางเดินที่เราปลูกพืชผสมระหว่างแดงหรือฟ้าอินเดียน
ซึ่งเป็นพันธุ์ใหญ่ สลับกับปักข้าวแล้วก็แซมด้วยอัญชัญซึ่งให้ความสวยงามและสามารถนำดอก
ไปทำประโยชน์ได้ด้วยซึ่งทั้งหมดนี้เราก็จะใช้วิธีการแบบเกษตรอินทรีย์คือปลอดสารเคมี
คนมาเที่ยวนอกจะจากจะมาถ่ายรูปมาดูพืชผักแล้วก็จะได้เห็นว่ามันสามารถปลูกแบบนี้ได้ก็เอา
ไปใช้ได้

ผลจากการสัมภาษณ์ (นางสาวจตุพร หนักบ่อ, ผู้ให้สัมภาษณ์, 6 มกราคม 2561)
พบว่า แนวคิดของการสร้างสิ่งก่อสร้างต่าง ๆ ในศูนย์วิปัสสนาสากลไร่เชิญตะวัน ยกตัวอย่าง
ตักศิลา ซึ่งเป็นสำนักงานของมหาวิซชาลัยพุทธเศรษฐศาสตร์ หรือ โรงเรียนชานาพุทธ
เศรษฐศาสตร์ ใช้ทำกิจกรรมการเรียนการสอนเรื่องตักศิลาเป็นเรือนไม้สไตล์ล้านนา ที่อยู่ใน
ส่วนของท่ามาหาหินหรือโชนเกษตรก็เป็นการผสมผสานให้มีความสอดคล้องกับพื้นที่
และมีการจัดแสดงวิถีเกษตรของล้านนาแต่ละกระบวนการทำเกษตรอินทรีย์วิถีพุทธที่ทางเรา
ส่งเสริมอยู่ กิจกรรมที่หลากหลายของไร่เชิญตะวันก็เป็นจุดเด่นเพราะมีทั้งกิจกรรมเชิงศาสนา
กิจกรรมเพื่อสังคมและกิจกรรมทางการเกษตรภายในไร่เชิญตะวัน กิจกรรมเชิงศาสนาก็เช่น
การมีงานวิปัสสนาหรือมีการทำกิจกรรมทางศาสนาทุกวันสำคัญต่างๆ กิจกรรมเพื่อสังคม
ก็อย่างเช่น วันแห่งการให้ มีการมอบทุนการศึกษา แจกของ แจกผ้าห่ม หรืองานพุทธเกษตร
ประจำปี ซึ่งมีการออกร้านของโรงเรียนชานาหรือตลาดอินทรีย์ที่ให้นักเรียนชานานำผลผลิต

ออกจำหน่าย มีการส่งเสริมให้เกษตรกรในเครือข่ายซึ่งเรามีนักเรียนโรงเรียนชวนาที่เปิดทำการเรียนการสอนมากกว่า 5 ปี เหล่านี้ก็เป็นเครือข่ายที่สามารถส่งเสริมเรื่องผลผลิตทางการเกษตรโดยการเปิดไร่เชิญตะวันเป็นจุดกระจายสินค้า ไม่ว่าจะเป็นจำหน่าย การแปรรูป หรือแม้แต่การเผยแพร่ความรู้เรื่องเกษตรอินทรีย์ซึ่งมีการคัดเลือกผลผลิตที่ได้มาตรฐานทั้งแบบสดและแบบแปรรูปออกมาระบายที่ไร่ เหมือนโครงการของจันกะผัก เราอาจจะไม่ได้ปลูกเองทั้งหมดแต่เมื่อให้ความรู้และสร้างมาตรฐานก็มีโอกาสสร้างเครือข่าย เกษตรกรอินทรีย์วิถีพุทธ

สรุปจุดเด่นของการท่องเที่ยวเชิงเกษตร มาจากการส่งเสริมกิจกรรมเกษตร โดยพระมหาวุฒิชัย วชิรเมธี ซึ่งเป็นพระนักเขียนที่มีชื่อเสียงจึงได้รับความสนใจ การมีกิจกรรมที่หลากหลายทั้งกิจกรรมทางศาสนา กิจกรรมเพื่อสังคม กิจกรรมเกี่ยวกับการศึกษา และกิจกรรมการท่องเที่ยวเชิงเกษตร เป็นสิ่งที่นักท่องเที่ยวให้ความสนใจ มีทัศนียภาพที่สวยงามของสภาพแวดล้อมที่ยังคงความเป็นธรรมชาติที่ผนวกรวมกับงานพุทธศิลป์ที่ตั้งอยู่ตามจุดต่างๆ ภายในศูนย์วิปัสสนาสากลไร่เชิญตะวันแตกต่างจากแหล่งท่องเที่ยวเชิงเกษตรอื่น ๆ

3. รูปแบบกิจกรรมการท่องเที่ยวเชิงเกษตรของศูนย์วิปัสสนาสากล ไร่เชิญตะวันตำบลห้วยสัก อำเภอเมือง จังหวัดเชียงราย

ผลจากการสัมภาษณ์ (พระมหาวุฒิชัย วชิรเมธี, ผู้ให้สัมภาษณ์, 6 มกราคม 2561) พบว่า กิจกรรมที่ทำในศูนย์วิปัสสนาสากลไร่เชิญตะวันแบ่งเป็น กลุ่มที่ 1 มาเรียนรู้ดูงานในภาพรวมว่าเกษตรอินทรีย์วิถีพุทธที่นี่คืออะไร ต่างจากเกษตรอินทรีย์ที่อื่นอย่างไร เช่น เกษตรอินทรีย์ทั่วไปเป็นเกษตรอินทรีย์เชิงพาณิชย์ คือทำทุกอย่างเพื่อขายแต่ของเราเป็นการเกษตรเพื่อกินจริง อยู่จริง เพื่อความอยู่รอดมากกว่าไม่เอาความโลภเป็นตัวนำ แต่เอาความรู้ความอยู่รอดเป็นตัวนำ กลุ่มนี้มาดูเพื่อรู้ถึงความแตกต่างระหว่างเกษตรอินทรีย์วิถีพุทธกับเกษตรทั่วไปคืออะไร คือ กลุ่มที่ 1 มาเพื่อดูค่านิยมของเกษตรอินทรีย์ กลุ่มนี้จะมีเยอะมากที่มาร่วมทำวิจัย ทำวิจัยเพื่อจะดูความแตกต่างดูเพื่อหาข้อดี ข้อเสีย กลุ่มที่ 2 เป็นกลุ่มที่อยากจะทำเกษตรอินทรีย์เหมือนเราแต่ไม่รู้จะเริ่มต้นอย่างไร กลุ่มนี้จะเป็นกลุ่มที่มากที่สุด ยกคณะกันมาแต่ละจังหวัด จะมีงบประมาณที่ชัดเจน ของ อบจ. ของ อบต. ของเทศบาล ของหมู่บ้านต่าง ๆ จะยกกันมาดูงานและจะอยู่กันเป็นวัน ๆ เลขที่เดียวมีบางคณะมาอน 3 วัน เพื่อขอให้เราจัดอบรมให้จริง ๆ เช่นอบรมเรื่องเห็ดให้ อบรมเรื่องปุ๋ยไล่เดือนให้ อบรมเรื่องทำน้ำปุ๋ยหมักชีวภาพให้ อบรมเรื่องการจัดการขยะให้ นี่เป็นกลุ่มที่สอง กลุ่มนี้จะมีเยอะและมีตลอดปีและกลุ่มนักท่องเที่ยวกลุ่มนี้เป็นกลุ่มที่ได้ผลเพราะอบรมแล้วนำกลับไปทำ กลุ่มที่ 3 เป็นกลุ่มสาย Chill สายคุณภาพชีวิต คือมาแล้วต้องการสัมผัสวิถีชีวิตแบบกินคลีน อยู่คลีน มาแล้วอยากกินสตอร์เบอร์รี่ออกแกนิก อยากกินเห็ดทอดออแกนิก อยากกินมัลเบอร์รี่ออแกนิก

อยากกินผักกาดแก้วออแกนิกแล้วก็นั่งจิบชาสบายๆ มาวิ่งหรือปั่นจักรยานรอบ ๆ ฟาร์มของเรา กลุ่มที่ 4 เป็นกลุ่มท่องเที่ยวเชิงเกษตรที่มาพร้อมกับการท่องเที่ยวเชิงวิญญาณ Spiritual and Agro Tourism กลุ่มนี้คือกลุ่มที่มาภาวนากับไร่เชิงญัตถะวันทั้งชาวไทยและชาวต่างชาติ ซึ่งจุดเริ่มต้นคือมาเรียนสมาธิภาวนากับพระอาจารย์ก่อน จากนั้นพอเราจัดหลักสูตรให้มีการรับประทานอาหารออแกนิกด้วย เป็นออแกนิกฟู้ดในแต่ละมื้อ ก็เกิดความสนใจอยากไปดูฟาร์มด้วยตัวเอง เราก็จัดให้มีการการดูแปลง การเก็บพืชผักสวนครัวต่าง ๆ การเก็บไข่เปิดให้เป็นส่วนหนึ่งของคอร์สภาวนาด้วยแล้วกลุ่มนี้ถือว่าเป็นกลุ่มที่กำลังขยายตัวไปสู่ต่างประเทศ เช่น กองประกวดมิสเตอร์โกลบอลที่นำผู้เข้าประกวดรอบสุดท้ายมาเก็บตัวที่ไร่เชิงญัตถะวันเป็นเวลา 2 วัน หรือมหาวิทยาลัยต่างๆ ที่นำนักศึกษาปริญญาโท ปริญญาเอก แม้กระทั่งนักศึกษาแพทย์ มาเก็บตัวแบบ Exclusive กับพระอาจารย์เพื่อเรียนภาวนาและได้ลงแปลงอินทรีย์ทุกเช้าเป็นกิจกรรมเสริม

ผลจากการสัมภาษณ์ (พระมหาสันทัศน์ โสตถิวงโส, ผู้ให้สัมภาษณ์, 6 มกราคม 2561) พบว่า รูปแบบการท่องเที่ยวของไร่เชิงญัตถะวันไร่เชิงญัตถะวันแบ่งเป็น 2 ส่วน คือ ส่วนทำมาหากินและส่วนทำมาหาธรรม ธรรมาหากินก็จะเป็นส่วนของการส่งเสริมกิจกรรมเกษตรอินทรีย์วิถีพุทธ ส่วนทำมาหาธรรมคือส่วนปริศนาธรรมซึ่งกระจายตัวรอบ ๆ ไร่โดยเฉพาะบริเวณด้านหน้าที่มีทั้งปริศนาธรรม คำคมและอาคารเพื่อการปฏิบัติธรรมอย่างวิหารดินหรืออาคารวิปัสสนานานาชาติ สุญญตาตาร หอศิลป์ ว.วชิรเมธี เป็นต้น นักท่องเที่ยวที่เดินทางเข้ามายังไร่เชิงญัตถะวันก็สามารถเยี่ยมชมได้ทุกจุดส่วนมากก็จะมาไหว้พระ ทำบุญ เดินชมจุดสำคัญต่าง ๆ ถ่ายรูป

ผลจากการสัมภาษณ์ (นายเชาวฤทธิ์ ไชยพรหม, ผู้ให้สัมภาษณ์, 6 มกราคม 2561) พบว่า ผู้ที่เดินทางเข้ามาที่เป็นคณะดูงานเริ่มจากการฟังธรรมะก่อนแล้วจึงเดินชมจุดต่าง ๆ ของไร่ไปจบที่แปลงเกษตรอินทรีย์ด้านหลังซึ่งจะการดูงานแต่ละคณะที่ประสานงานมาก่อนก็จะมีการจัดเตรียมเจ้าหน้าที่เอาไว้ มีการบรรยายแนะนำสถานที่และก็เยี่ยมชมแปลงเกษตรร่วมกิจกรรมที่มีอยู่ในแปลงเกษตร เช่น การทำเห็ด ทำปุ๋ยนำหมักชีวภาพ การเลี้ยงไส้เดือนหรือการปรับแปลงนาให้เป็นต้นแบบแปลงสาธิตเกษตรอินทรีย์วิถีพุทธ ตอนนี้เรามีการตลาดปลุกเมลอน ถ้าไม่ได้เมลอนค้างหรือมาวิปัสสนานักท่องเที่ยวทั่วไปก็เดินชมจุดต่าง ๆ ดูหอศิลป์ ทำบุญ ดูโซนเกษตร ชมธรรมะ หรือปริศนาธรรมของพระอาจารย์ว. เมื่อเดินมาโซนเกษตรก็จะมีแปลงผัก มีโรงไส้เดือน โรงเห็ดฟังธรรมะ โรงแยกขยะก็เข้าไปเยี่ยมชมดูกระบวนการ

ผลจากการสัมภาษณ์ (นายชนสรณ์ แซ่ชิง, ผู้ให้สัมภาษณ์, 6 มกราคม 2561) ส่วนทำมาหาธรรม หรือเราเรียกว่าโซนเกษตรก็จะมีแปลงปลูกพืชต่าง ๆ ที่แตกต่างกันซึ่งเป็น

แปลงสาธิตปลูกพืชอินทรีย์แล้วก็คนที่มาหรือหน่วยงานที่เข้ามาดูงานก็จะเข้ามาเรียนรู้ในส่วนนี้ มาดูงานก็จะดูเรื่องความเหมาะสมของแต่ละพื้นที่ อย่างเช่น พื้นที่ของภาคเหนือในฤดูหนาว ก็จะนิยมปลูกสตรอเบอรี่กันแต่คนภาคกลางหรือภาคอื่นๆ ที่มีภูมิอากาศแตกต่างกันก็จะปลูกไม่ได้ เราก็จะมีการปลูกพืชผักอื่นๆ เช่น พืชผักสวนครัว ที่เขาสามารถเอาไปปลูก เอาไปประยุกต์ใช้ได้ที่บ้าน

สรุป กิจกรรมแบ่งตามกลุ่มนักท่องเที่ยวซึ่ง นักท่องเที่ยวมี 2 กลุ่ม คือ 1) กลุ่มนักท่องเที่ยวทั่วไป เข้ากราบพระพุทธรูปบริเวณสุญญตาคารซึ่งเป็นอาคารไม้ยาวตั้งอยู่ติดกับประตูชัยซึ่งเป็นทางเข้าแล้วจึงเดินชมจุดต่าง ๆ เริ่มจากปริศนาธรรมและจึงเดินทางไปเยี่ยมชมสวนเกษตรอินทรีย์สาธิตซึ่งเป็นเส้นทางการท่องเที่ยวตามลักษณะพื้นที่ โดยนักท่องเที่ยวกลุ่มนี้อาจจะไม่ได้มีส่วนร่วมในกระบวนการทางการเกษตรของศูนย์วิปัสสนาสากลไร่เชิงเทียนวัน และ 2) นักท่องเที่ยวที่ติดต่อมาเป็นกลุ่มองค์กรหรือหมู่คณะจะทำกิจกรรม เดินชมปริศนาธรรม เดินเยี่ยมชมแปลงเกษตร ศึกษาดูงานแปลงสาธิตและกิจกรรมโรงเรียนชาวนาพุทธเศรษฐศาสตร์จะเริ่มต้นจากการฟังธรรม เดินชมปริศนาธรรมโดยมีเจ้าหน้าที่นำชมและอธิบายความหมายและความสำคัญของจุดต่าง ๆ และเยี่ยมชมแปลงเกษตรอินทรีย์วิถีพุทธโดยมีการเข้าร่วมกิจกรรมในกระบวนการทางการเกษตรที่ทางศูนย์วิปัสสนาสากลไร่เชิงเทียนวันจัดไว้ เช่น กระบวนการเก็บผลผลิตตามฤดูกาล การทำก้อนเห็ด เก็บเห็ดในโรงเห็ดอารมณดี แยกขยะในโครงการชุมชนทองกลางกองขยะ เป็นต้น

4. พิจารณาจากองค์ประกอบ สิ่งดึงดูดใจ การเข้าถึง สิ่งอำนวยความสะดวก กิจกรรมและที่พัก สิ่งใดที่ท่านเห็นว่าเป็นจุดอ่อน

ผลจากการสัมภาษณ์ (พระมหาวุฒิชัย วชิรเมธี, ผู้ให้สัมภาษณ์, 6 มกราคม 2561) พบว่า ห้องพักและตอมนี้นี้ทางศูนย์วิปัสสนาสากลไร่เชิงเทียนวันได้รับงบประมาณสนับสนุนในการพัฒนาห้องพักเพื่อการท่องเที่ยว จากผู้ที่สนใจในงานแนวทางเดียวกันกับพระอาจารย์ว่าเกษตรอินทรีย์นี้เป็นทางเลือก ทางหลัก ทางรอดของประเทศไทย จึงให้การสนับสนุนเป็นงบประมาณมาให้ทางไร่ใช้ในการสร้างห้องพักและก็พัฒนาแปลงเกษตรอินทรีย์ให้มีการจัดสรรปันส่วนที่เรียบร้อยและมีการจัดการพื้นที่ที่มีประสิทธิภาพมากกว่านี้ยังขาดกำลังคนเพิ่มขึ้นเพราะตอมนี้อำนาจคนของเรายังถือว่าน้อยอยู่พระอาจารย์ต้องการคนเพื่อมาดูแลงานตรงนี้เพิ่มขึ้น อย่างน้อยสัก 10 คน เพื่อรองรับสิ่งที่จะเกิดขึ้นตามมาเช่น โชนเกษตรอินทรีย์ก็จะกลายเป็นโชนท่องเที่ยวหลักอีกโชนหนึ่งของไร่เชิงเทียนวัน

ผลจากการสัมภาษณ์ (พระมหาสันทัศน์ โสทธิวงศ์, ผู้ให้สัมภาษณ์, 6 มกราคม 2561) พบว่า แผนการบริหารงานภายในซึ่งโครงสร้างยังขาดความชัดเจนส่งผลให้

การบริหารจัดการยังไม่เป็นรูปธรรม ถ้ามองในเชิงการท่องเที่ยวเชิงเกษตรผลิตภัณฑ์ทางการเกษตรก็ยังไม่มีความโดดเด่น เจ้าหน้าที่ไม่เพียงพอต่อความต้องการของนักท่องเที่ยว ยกตัวอย่างเมื่อนักท่องเที่ยวเดินทางเข้ามาไร่เชิญตะวันยังไม่มีจุดประชาสัมพันธ์หรือเจ้าหน้าที่ให้ข้อมูลแก่นักท่องเที่ยว ขาดการจัดการเรื่องการบริการรองรับนักท่องเที่ยวเช่น เรื่องป้ายสื่อความหมาย

ผลจากการสัมภาษณ์ (พระเอกภัทร สุภัทโท, ผู้ให้สัมภาษณ์, 6 มกราคม 2561) พบว่า นักท่องเที่ยวที่มาเที่ยวเองก็เดินเข้าไปตีความและอธิบายกันเองจากหลักธรรมปฏิบัติสมบูรณ์บาท ก็กลายเป็นลานหินนวดเท้าไปเสียนี้คือการที่เราไม่มีป้ายอธิบาย หรือไม่มีสื่อความอีกทั้งนักท่องเที่ยวทั่วไปก็ไม่ได้มีเจ้าหน้าที่พาชม ส่วนเกษตรหรือทำมาหากินนั้นส่วนนี้ไม่มีที่พักระหว่างวันหรือโต๊ะนั่งพักเวลาเดินมาแล้วต้องการพักผ่อนเกษตรยังไม่มีที่ร่มหรือผ้าหินให้โยม ยังไม่มีแผนที่ หรือแผนการท่องเที่ยวที่ชัดเจนหรือตอนนี้มีรถรับส่งและนำชมไปทั่วไรแต่เมื่อรถมาส่งตามจุดแล้วโยมหรือนักท่องเที่ยวก็ไม่รู้ว่าจะไปไหนทำอะไรได้บ้าง

ผลจากการสัมภาษณ์ (นายชยานนท์ ปัญญาธิรพงษ์, ผู้ให้สัมภาษณ์, 6 มกราคม 2561) พบว่า การเข้าถึงแหล่งท่องเที่ยว เช่น ป้ายบอกทาง ถือเป็นสิ่งที่ช่วยอำนวยความสะดวกแก่นักท่องเที่ยวยังไม่ชัดเจน เช่น ป้ายบอกทางไปลานจอดรถ, ป้ายบอกทางไปร้านอาหาร, ป้ายบอกโซนการทำกิจกรรม

ผลจากการสัมภาษณ์ (นายชนสรณ์ แซ่ซึ้ง, ผู้ให้สัมภาษณ์, 6 มกราคม 2561) พบว่า จุดอ่อนของการท่องเที่ยวเชิงเกษตรของศูนย์วิปัสสนาสากลไร่เชิญตะวันผมคิดว่าน่าจะเป็นเรื่อง ที่พัก เพราะว่าที่พักของเราตอนนี้มีค่อนข้างจำกัด ซึ่งรองรับได้แบบให้ดูแลทั่วถึงคือ 100 คนแต่ก็ยังเป็นโรงนอนหรือนอนกันแบบเต็นท์ ความไม่แน่นอนของกิจกรรมอย่างแหล่งท่องเที่ยวเชิงเกษตรอื่น ๆ ก็จะมีแผนการหรือปฏิทินที่ชัดเจน ว่าเดินทางมาช่วงไหนมีผลผลิตอะไร ยกตัวอย่างอย่างจันทบุรีก็จะมีฤดูกาลของผลไม้แล้วก็จัดเป็นกิจกรรมเป็นเทศกาลให้คนได้มาเที่ยวคนที่มาก็จะรู้ว่ามาเที่ยววันนี้จะทำอะไรได้บ้าง หรือถ้าอยากมากินทุเรียนในฤดูกาลจะมาช่วงไหน แต่ทางไร่ยังขาดแผนงานหรือปฏิทินกิจกรรมประจำปีซึ่งทำให้ไม่สามารถประชาสัมพันธ์การท่องเที่ยวอย่างเต็มรูปแบบได้

ผลจากการสัมภาษณ์ (นางสาวนันทนา ไชยสอน, ผู้ให้สัมภาษณ์, 6 มกราคม 2561) พบว่า เรื่องการให้ข้อมูลหรือป้ายประชาสัมพันธ์ เพราะว่าอย่างคนที่มาแบบไม่ได้นัดหรือนักท่องเที่ยวทั่วไปทางไรก็ยังขาดการให้ข้อมูลป้ายหรือแผนที่หรือแผ่นพับ โบร์ชัวร์ต่าง ๆ ที่นักท่องเที่ยวสามารถหยิบได้เองตามจุดต่าง ๆ ความล่าช้าของการติดต่อประสานงาน

เพราะบางครั้งมีคนติดต่อประสานงานเข้ามาแต่การตอบรับ เช่น อีเมลล์บางครั้งก็ยังไม่รับ
ซึ่งเป็นจุดที่ต้องได้รับการปรับปรุง

ผลจากการสัมภาษณ์ (นางสาวจตุพร หนักบ่อ, ผู้ให้สัมภาษณ์, 6 มกราคม 2561)
พบว่า สิ่งอำนวยความสะดวกตัวอย่างเช่น การอำนวยความสะดวกแก่ผู้สูงอายุ หรือรถเข็น
เรามีแต่ยังไม่เพียงพอและบางจุดการเข้าถึงก็ยังไม่สะดวกสำหรับผู้พิการจริง ๆ

ผลจากการสัมภาษณ์ (นางสาวกมลวรรณ อินทร์จักร, ผู้ให้สัมภาษณ์, 6 มกราคม
2561) พบว่า การประชาสัมพันธ์เรื่องกิจกรรมเพราะเนื่องจากมีเพียงการกล่าวถึงการดูงาน
เกษตรอินทรีย์แต่ยังไม่มีการประชาสัมพันธ์ว่าช่วงไหนทำกิจกรรมอะไร เช่น วันนี้มีการทำเห็ด
สามารถเข้าร่วมในกระบวนการหรือไม่ได้มีปฏิทินหรือแพลน เวลาที่มีการจัดกิจกรรมที่เกี่ยวข้อง
กับการท่องเที่ยวในไร่เชิญตะวัน ยังขาดการประชาสัมพันธ์ล่วงหน้า และความชัดเจน
ในการเข้าถึงสื่อต่าง ๆ ไม่มีตารางการจัดกิจกรรมที่แน่นอนและชัดเจน ไม่ว่าจะเทศกาล
ท่องเที่ยว กิจกรรมด้านการเกษตร หรือตารางคอร์สการจัดปฏิบัติธรรมทำให้ผู้ที่สนใจ
หรือนักท่องเที่ยว สับสนในการหาข้อมูลเพื่อจะเข้าถึงแหล่งท่องเที่ยว ที่พักและห้องน้ำ
ไม่เพียงพอ สำหรับผู้มาปฏิบัติธรรม หรือเวลาที่มีการจัดกิจกรรมที่มีผู้คนมาร่วมจำนวนมาก
แผนโครงสร้างการจัดการที่ไม่แน่นอนทำให้ควบคุมไม่ได้เช่นเมื่อนักท่องเที่ยวต้องการเดินทาง
มาร่วมกิจกรรมเชิงเกษตรแล้วต้องการเข้าร่วมกิจกรรมก็ต้องการที่จะรู้ว่าจะได้ช่วงไหนบ้าง

สรุป สิ่งที่เป็นจุดอ่อน คือ 1) จำนวนเจ้าหน้าที่ไม่เพียงพอต่อการบริการทาง
การท่องเที่ยว เช่น ขาดเจ้าหน้าที่ประจำจุดประชาสัมพันธ์และเจ้าหน้าที่บริการนำเที่ยว
เพื่ออธิบายปริศนาธรรมและจุดต่าง ๆ 2) ขาดป้ายสื่อความหมายอธิบายตามจุดต่าง ๆ
และควรเพื่อเติมจุดติดตั้งแผนที่ไร่เชิญตะวัน 3) ขาดคู่มือการท่องเที่ยวในศูนย์วิปัสสนาสากล
ไร่เชิญตะวัน และที่พักที่ยังไม่มีความพร้อมรองรับการท่องเที่ยวเชิงเกษตร 4) มีการจัด
สาธารณูปโภคขั้นพื้นฐานแต่ยังต้องปรับปรุงแก้ไขให้เพียงพอต่อความต้องการของนักท่องเที่ยว
ที่เดินทางมายังศูนย์วิปัสสนาสากลไร่เชิญตะวัน

5. พิจารณาจากองค์ประกอบ สิ่งดึงดูดใจ การเข้าถึง สิ่งอำนวยความสะดวก กิจกรรมและที่พักสิ่งใดที่ท่านคิดว่าเป็นจุดแข็ง

ผลจากการสัมภาษณ์ (พระมหาวุฒิชัย วชิรเมธี, ผู้ให้สัมภาษณ์, 6 มกราคม
2561) พบว่า ไร่เชิญตะวันมีธรรมชาติที่อุดมสมบูรณ์ด้านหน้าเป็นทะเลสาบ (อ่างเก็บน้ำห้วยสัก)
หลังเป็นขุนเขาตอขยซึ่งเป็นที่ต้นน้ำที่มีความอุดมสมบูรณ์มากทำให้อากาศดีตลอดปีแล้ว
ถนนรอบไร่เชิญตะวันก็เป็นถนนเพื่อการท่องเที่ยวรอบอ่างเก็บน้ำของในหลวง แล้ววิวทิวทัศน์
ของทั้งสองข้างก็ถือว่าสวยงามมาก จึงมักจะเป็นที่ใช้ในการปั่นจักรยานของนักท่องเที่ยวอยู่

เสมอและทุกวันตอนเช้าและตอนเย็นจะมีนักปั่นจักรยานมาใช้ถนนเส้นนี้ซึ่งปั่นได้เป็นวงแหวน มาวิ่งมาปั่นกันอยู่ตลอด ซึ่งเป็น one way เข้าทางวัดศรีศักดิ์ดาราม ออกทางสี่แยกไฟแดง เป็น one way เชื่อมอ่างเก็บน้ำของในหลวง กิจกรรมมีความหลากหลาย ทั้งสมาธิภาวนา กับทำนว.โยคะภาวนากับที่มงานแล้วก็เรียนรู้ดูงานในแปลงจริง ๆ ปั่นจักรยานรอบไร่ ธรรมชาติที่สวยงามและอากาศที่บริสุทธิ์

ผลจากการสัมภาษณ์ (นายเชาวฤทธิ์ ไชยพรหม, ผู้ให้สัมภาษณ์, 6 มกราคม 2561) ทางไร่มีกิจกรรมที่หลากหลายและมีงานเกือบทุกเดือน อย่างมกรก หมดช่วงปีใหม่ต้นปี ก็จะมีกิจกรรม วันแห่งการให้ กุณภาพันท์ ก็จะเป็นเดือน มาฆบูชา มีนาคม เมษายน ก็จะมีกิจกรรมคอร์สสามเณรภาคฤดูร้อน เป็นต้น กิจกรรมเหล่านี้ทำให้นักท่องเที่ยวสามารถ เดินทางเข้ามาร่วมกิจกรรมในพื้นที่ได้และนำไปสู่การท่องเที่ยวอื่นๆโดยเฉพาะการท่องเที่ยวเชิงเกษตรที่ทางไร่มีกการส่งเสริมเกษตรอินทรีย์วิถีพุทธอยู่

ผลจากการสัมภาษณ์ (นายชนะสรณ์ แซ่ไซ่ง, ผู้ให้สัมภาษณ์, 6 มกราคม 2561) พบว่า จุดแข็งของเราคือตัวพระอาจารย์และเรื่องการคมนาคมเพราะเข้าถึงง่าย และมีการอำนวยความสะดวกและนโยบายการส่งเสริมเกษตรอินทรีย์วิถีพุทธของเรามี การปรับปรุงพัฒนาอยู่ตลอดเวลา

ผลจากการสัมภาษณ์ (นางสาวกมลวรรณ อินทรจักร, ผู้ให้สัมภาษณ์, 6 มกราคม 2561) พบว่า มีคอร์สวิปัส สนาเป็นหลักทำให้นำไปสู่การท่องเที่ยว ในลักษณะอื่น

สรุปผลจากการสัมภาษณ์ประเด็นเรื่อง จุดแข็ง พบว่าพระมหาวุฒิชัย วชิรเมธี เป็นจุด แข็งหนึ่งของศูนย์วิปัสสนาสากลไร่เชิญตะวัน อีกทั้งมีการส่งเสริมกิจกรรมเกษตรอินทรีย์ ที่นำไปรวมกับการวิปัสสนา การมีกิจกรรมที่มีความหลากหลายทั้งเรื่องกิจกรรมเชิงศาสนา กิจกรรมเชิงเกษตรซึ่งนำมารวมกันและมีการจัดกิจกรรมให้ประชาชนทั่วไปเข้าร่วมทุกเดือน มีการสร้างเครือข่ายกลุ่มเกษตรกรผู้ทำเกษตรอินทรีย์ ทั้งกลุ่มนักเรียนชาวนา ผู้ประกอบการ องค์กรต่าง ๆ ที่มีความสนใจเรื่องส่งเสริมการทำเกษตรอินทรีย์ทำให้เกิดเป็นกิจกรรม และนำไปสู่การท่องเที่ยวเชิงเกษตรที่มีความน่าสนใจ

6. พิจารณาจากองค์ประกอบ สิ่งดึงดูดใจ การเข้าถึง สิ่งอำนวยความสะดวก กิจกรรมและที่พัก ท่านคิดว่านักท่องเที่ยวมีความต้องการอย่างไรบ้างในการเดินทางท่องเที่ยวเชิงเกษตรในศูนย์วิปัสสนาสากลไร่เชิญตะวัน

ผลจากการสัมภาษณ์ (พระมหาวุฒิชัย วชิรเมธี, ผู้ให้สัมภาษณ์, 6 มกราคม 2561)พบว่า ต้องการเรียนรู้ว่าเกษตรอินทรีย์ของไร่เชิญตะวันเป็นอย่างไร รูปแบบของไร่ เพราะที่ไร่เชิญตะวันพระอาจารย์ลงมาทำเองมันจึงไม่เหมือนของ กลีกรรรมธรรมชาติของ

มาบ่ออิง โดยอาจารย์ยักษ์ ไม่เหมือนของ จันกะผักของ โครงการหลวง และจึงไม่เหมือนของ ฟักไจนเพราะการท่องเที่ยวเชิงเกษตรของที่นี่มีพระเป็นผู้นำ ที่นี่มีพระเป็นประธาน ย่อมแตกต่าง จาก พันพัน ของ ไจน จันได ที่ไร่มะพร้าวเป็นผู้นำคนจึงอยากทราบว่า การท่องเที่ยวเชิงเกษตรที่มีแรงบันดาลใจและบริหารจัดการโดยพระสงฆ์แห่งแรกของไทยเป็นอย่างไร คนก็อยากได้รับความแตกต่าง ต้องการมาศึกษาองค์ความรู้เพื่อนำไปพัฒนา ต้องการมาสัมมนาเชิงปฏิบัติการระยะสั้น ระยะยาว และต้องการมาท่องเที่ยวเพื่อมาพัฒนาคุณภาพชีวิตเช่น มาเรียนรู้ดูงานที่แปลง เกษตรและพักผ่อนที่นี่ด้วย กลุ่มนี้จะมาเป็นครอบครัว ถือเป็นกลุ่มที่มีตลอดปี เช่น ผู้มีชื่อเสียง ศิลปิน นักธุรกิจนักคิด นักเขียน ต่อไปจะเป็นกลุ่มเรียนรู้ดูงานทั่วไปที่มีตลอดปีมาเพื่อเรียนรู้ดูงานไปต่อยอดหรือไปยกระดับโครงการต่าง ๆ เพื่อให้มีคุณภาพชีวิตที่ดีขึ้นและอีกกลุ่มคือกลุ่ม ชาวต่างชาติ ที่สนใจเพื่อนำเอาแนวทางไปพัฒนาหรือไปต่อยอดในประเทศของตนเอง

ผลจากการสัมภาษณ์ (พระเอกภัทร สุภัทโท, ผู้ให้สัมภาษณ์, 6 มกราคม 2561) พบว่า การอำนวยความสะดวกให้เขาได้เกิดความพอใจสบายใจเหมือนอย่างคำที่เป็นหลักการ ทำงานที่พระอาจารย์ว.วชิรเมธี ท่านให้ไว้ว่า ขอให้เบิกบานกับการรับใช้เพื่อนมนุษย์ การรับใช้ เพื่อนมนุษย์ในที่นี้ ความหมายของ รับใช้ ไม่ใช่คลานเข้าหาแต่เป็นการ บริการด้วยความเต็มใจ มีความปรารถนาจะทำให้ผู้อื่นสบายอกสบายใจ ปรารถนาจะให้เขาได้มีความสุข

ผลจากการสัมภาษณ์ (นายชนสรณ์ แซ่ซึ้ง, ผู้ให้สัมภาษณ์, 6 มกราคม 2561) พบว่า ไร่เชิญตะวันอยู่ห่างไกลจากเมืองเส้นทางการไม่มีรถประจำทางเข้ามาที่ไร่ คนที่จะเดินทางมาต้องมีรถหรือจ้างเหมารถเข้ามาก็เป็นอุปสรรคเป็นความไม่สะดวกที่ทำให้คนที่มาท่องเที่ยวไม่เข้ามาที่ไร่ได้ กิจกรรมเรื่องการทำแผนกิจกรรมประจำปีเพื่อส่งต่อกับงาน ประชาสัมพันธ์ สองแผน คือ แผนที่ 1 คือแผนกิจกรรมที่มีความยั่งยืนแน่นอนโดยแผนเป็น หนึ่งปี หรือสามเดือนหกเดือนว่าเรามีกิจกรรมอะไรบ้าง แผนที่ 2 ก็สำหรับคนที่มาท่องเที่ยว เป็นวันแล้วอยากมาร่วมกิจกรรม เช่นการปลูกผักในกระถาง การขยายพันธุ์พืชต่าง ๆ ที่ทำแล้ว อาจจะสามรถเอากลับบ้านได้ให้เขาได้ร่วมกิจกรรม หรือกิจกรรมวาดรูปบนผลเมลอน

ผลจากการสัมภาษณ์ (นางสาวนันทนา ไชยสอน, ผู้ให้สัมภาษณ์, 6 มกราคม 2561) พบว่า ถ้าในเรื่องการเป็นแหล่งท่องเที่ยวเชิงเกษตรไร่เชิญตะวันถือว่ายังไม่เป็นที่รู้จัก การรับรู้ของประชาชนทั่วไปไร่เชิญตะวันคือมาพบพระอาจารย์ว.แต่จำนวนน้อยที่รู้ว่าทางไร่มีกิจกรรมส่งเสริมเรื่องการทำเกษตรอินทรีย์หรือมีโรงเรียนชาวนาพุทธเศรษฐศาสตร์

ผลจากการสัมภาษณ์ (พระมหาสันต์ศน์ โสติถิวังโส, ผู้ให้สัมภาษณ์, 6 มกราคม 2561) พบว่า ความสนใจและความร่วมมือของหน่วยงานและองค์กรต่าง ๆ ที่ให้ความสนใจ เรื่องการทำเกษตรอินทรีย์และกระแสรักสุขภาพในปัจจุบันทำให้คนสนใจเรื่องการกินอยู่แบบ

ออกแก่นิกหรือกินคลีน กิจกรรมการเกษตรของไร่เชิญตะวันหรือมหาวิทยาลัยเป็นแบบเกษตรอินทรีย์ทำให้คนสนใจเข้ามาเรียนรู้มากขึ้น

สรุปความคิดเห็นเรื่องความต้องการของนักท่องเที่ยวเชิงเกษตร พบว่า นักท่องเที่ยวที่เดินทางมาท่องเที่ยวเชิงเกษตรต้องการ เข้ามาเพื่อพบพระมหาภูตมิชชัย วชิรเมธี ต้องการมาเที่ยวชมจุดต่าง ๆ ของศูนย์วิปัสสนาสากลไร่เชิญตะวัน มีส่วนร่วมในกิจกรรมทางการเกษตรที่ใช้ระยะเวลาไม่นาน ความต้องการด้านสิ่งอำนวยความสะดวกต่าง ๆ เช่น มีห้องน้ำที่สะอาดเพียงพอต่อความต้องการ มีบริการให้ข้อมูลและนำเที่ยว มีบริการรถรับส่งในการเดินทางท่องเที่ยวตามจุดต่าง ๆ

7. ท่านคิดว่าแนวทางการส่งเสริมกิจกรรมการท่องเที่ยวเชิงเกษตรของศูนย์วิปัสสนาสากลไร่เชิญตะวัน ตำบลห้วยสัก อำเภอเมือง จังหวัดเชียงราย คืออะไรบ้าง

ผลจากการสัมภาษณ์ (พระมหาภูตมิชชัย วชิรเมธี, ผู้ให้สัมภาษณ์, 6 มกราคม 2561) พบว่า พระอาจารย์ใช้เกษตรกรรมสื่อพุทธธรรม ถ้ามว่าทำไมเพราะระดับชาวบ้านถ้าเราสอนธรรมทันทีคนเขาไม่ต้องการเช่นพระอาจารย์บอกว่า อย่ากินเหล้า อย่าสูบบุหรี่ เขาทำกันใหม่ คนไม่ชอบ แต่ถ้าพระอาจารย์บอกว่าชักชวนให้เพาะเห็ด ชักชวนปลูกมัลเบอร์รี่ คนจะให้ความสนใจทันทีเพราะมันไม่มีสิ่งเรียกว่า ขู่ห้าม มนุษย์ไม่ชอบให้ใครมาห้าม ไม่ชอบให้ใครมาชี้หน้าสั่งสอนนี่คือจิตวิทยาที่เราจะต้องเอามาใช้ พระอาจารย์ก็จึงเอาเกษตรกรรมมาใช้เป็นเครื่องมือ มีแปลงอินทรีย์ มีตลาดนัดอินทรีย์ให้คนที่ปลูกพืชอินทรีย์ได้ขายของ มีการเรียนการสอนอย่างการเพาะเห็ด การจัดการขยะ ปลูกสตอร์เบอร์รี่ ปลูกองุ่น ปลูกมัลเบอร์รี่ คนก็จะให้ความสนใจทันทีเพราะมันเป็นเรื่องของเขา เป็นเรื่องของปากของท้อง การหาอยู่หากิน

ผลจากการสัมภาษณ์ (พระเอกภักทร สุภัทโธ, ผู้ให้สัมภาษณ์, 6 มกราคม 2561) พบว่า ช่วงพรรษาที่ผ่านมามีโครงการอบรมสามเณรของโรงเรียนเตรียมสามเณรวัดศรีได้ให้สามเณรนำนักท่องเที่ยวเดินชมและอธิบายปริศนาธรรมและนำชมจุดต่าง ๆ ของไร่ได้ซึ่งเป็นโครงการโดยมหาวิทยาลัยพะเยาในการสร้างยุวมัคคุเทศก์นั้นก็ช่วยให้โยมได้เข้าถึงปริศนาธรรมจริง ๆ แม้จะเป็นในเบื้องต้นแต่ก็เรียกว่าทำให้เข้าถึงแหล่งท่องเที่ยวของไร่เชิญตะวันในมิติของความหมายที่เราต้องการสื่อความหมาย ว่าตรงนี้คืออะไร มีความหมายหรือความสำคัญอย่างไรไม่ใช่เดินผ่านไป เมื่อนักท่องเที่ยวมีความต้องการซื้อสินค้า เช่น เสื้อไร่เชิญตะวันก็สามารถตอบได้ว่าซื้อหาได้ที่ไหนแนะนำสินค้าเบื้องต้นได้ให้ข้อมูลได้ ไม่ใช่บางจุดเปิดปิดไม่เป็นเวลา ช่วงเวลาทำการก็ปิดไม่มีเจ้าหน้าที่อยู่ เจ้าหน้าที่ไม่สามารถตอบคำถามได้

ผลจากการสัมภาษณ์ (พระมหาสันตทัศน์ โสตถิวงโส, ผู้ให้สัมภาษณ์, 6 มกราคม 2561) พบว่า ควรมีการประสานงานและทำงานร่วมกันของเจ้าหน้าที่ฝ่ายต่าง ๆ ตั้งแต่การวางแผน

นโยบายการปฏิบัติงานไปจนถึงการปรับปรุงและพัฒนางานเพื่อให้เกิดความสอดคล้องเป็นอันหนึ่งอันเดียวกันมีแนวทางการปฏิบัติในทิศทางเดียวกัน เชื่อมโยงเครือข่ายโรงเรียนชวนา โดยส่งเสริมให้ศูนย์การเรียนรู้ของนักเรียนชวนาที่มีความพร้อมและผ่านเกณฑ์มาเป็นเครือข่ายทางการท่องเที่ยว ประชาสัมพันธ์กิจกรรมการท่องเที่ยวเชิงเกษตรผ่านสื่อให้มากขึ้น โดยเฉพาะเฟสบุค (Face Book) เพราะเข้าถึงคนง่ายและรวดเร็ว

ผลจากการสัมภาษณ์ (พระเอกภัทร สุภัทโท, ผู้ให้สัมภาษณ์, 6 มกราคม 2561) พบว่า สิ่งอำนวยความสะดวกต่าง ๆ บ้างแต่ละจุดต่าง ๆ ห้องน้ำหรือแม้กระทั่งร้านอาหาร ซึ่งมีความชัดเจน ตัวอย่างป้าย บ้ายสื่อความหมาย บ้ายชื่อร้านแต่ละร้านที่เป็นชื่อเฉพาะต้องมีกำกับว่าเป็นร้านประเภทไหน เช่น ร้านพันแสงรุ่ง (ร้านกาแฟ) ร้านหม่มฟ้าดินหอม (ร้านอาหาร) ร้านจิตตาวดาร (ร้านจำหน่ายของที่ระลึก) มีการประชุมเจ้าหน้าที่ ทำทุกวันได้ยิ่งดี มีกฎระเบียบที่ชัดเจนให้เจ้าหน้าที่เป็นกติกามีข้อปฏิบัติต่าง ๆ และการฟีดแบค (Feed Back) เพื่อสร้างการเปลี่ยนแปลง แจกแจงขอบข่ายการทำงานที่ชัดเจนตามนโยบาย การประชุมงานขอให้เป็นการแจกแจงงานระยะสั้น ระยะยาว เป็นวันที่สามารถพูดคุย Feed Back หรือบอกเล่าปัญหา ข้อเสนอแนะต่าง ๆ แก่กันและกัน การจัดการภูมิทัศน์ ความสะดวกของจุดต่าง ๆ เช่น อุโมงค์โคม อุโมงค์ดอกไม้ มีตารางการปรับปรุงเช่น ระบุช่วงเวลา เปลี่ยนโคมเพราะโคม หรือดอกไม้ก็เป็นสิ่งที่มีอายุเมื่อถึงเวลาก็ต้องเปลี่ยนเพื่อให้คงความสวยงาม ให้คนได้มาเยี่ยมชม บ้ายคำคมหรือสถานที่แม้กระทั่งถึงชยะหรือประตู รั้ว ต่าง ๆ ต้องมีการสำรวจและกำหนดช่วงเวลาในการปรับปรุงเปลี่ยนแปลง เจ้าหน้าที่แต่ละจุดต้องอยู่ประจำจุดในเวลาทำการ มีความพร้อมในการบริการตัวอย่างร้านค้าต่างๆ เจ้าหน้าที่ต้องมีปฏิสัมพันธ์กับนักท่องเที่ยวมี Action รู้จักแนะนำ มี Eye contact สื่อสารกับลูกค้า หรือนักท่องเที่ยว มี Service Mind

ผลจากการสัมภาษณ์ (นายชยานนท์ ปัญญาธิรพงษ์, ผู้ให้สัมภาษณ์, 6 มกราคม 2561) พบว่า ควรมีการแบ่งโซนที่ชัดเจน เช่น โซนไหนจัดกิจกรรม (เสียงดังได้), โซนไหนสำหรับผู้ปฏิบัติธรรม (ต้องการความสงบ) ความแตกต่างของจุดขายแต่ละจุด ยกตัวอย่างร้านกาแฟ ในไร่เชิญตะวันมีหลายร้าน แต่ละร้านก็ต้องมีการสร้างจุดเด่น จุดเน้น จุดขาย ของตัวเองเพื่อให้ นักท่องเที่ยวได้เลือก การเลือกเป็นของนักท่องเที่ยวให้เขาเลือก ไม่ใช่เลือกให้เขาแล้วเดือนหนึ่ง ๆ เมื่อผลประกอบการออกมาร้านกาแฟทุกร้านก็ควรจะมาคุยกันว่า ขายเป็นอย่างไร ดีไม่ดี

ผลจากการสัมภาษณ์ (นายเชาวฤทธิ์ ไชยพรหม, ผู้ให้สัมภาษณ์, 6 มกราคม 2561) พบว่า เพิ่มทางเดินที่เป็นทางเดินร่มที่เป็นหลังคาทางเดินเป็นซุ้มหรือการบริการร่มให้กับ นักท่องเที่ยวเพื่อให้นักท่องเที่ยวได้เดินไปตามจุดต่าง ๆ ได้สะดวกและทำให้เดินเป็นเส้นทาง

เดียวกันเพราะไร่เชิญตะวันมีพื้นที่เกือบ 200 ไร่ เป็นพื้นที่เปิดหรือ Out door เป็นที่โล่งแจ้งต้นไม้ส่วนมากไม่ได้ยืนต้นต่อกัน บางจุดก็โล่งก็ควรเพิ่มตรงนี้เข้าไปด้วยเพื่อให้คนที่มาเที่ยวมีร่มสามารถทำเป็นเอกสารคู่มือให้กับนักท่องเที่ยวว่าเรามีกิจกรรมอะไรตรงไหนแล้วก็ให้เขาได้มีส่วนร่วมทำกิจกรรมที่สนใจ อย่างการทำเห็ด กระบวนการเลี้ยงไส้เดือน การแยกขยะซึ่งมีโครงการชุมชนกลางกองขยะสามารถเอาขยะมาแลกเป็นของได้ ปรับปรุงเรื่องเจ้าหน้าที่โครงสร้างต่าง ๆ โครงสร้างกิจกรรมและโครงสร้างการบริหารก็ให้มีความชัดเจน

ผลจากการสัมภาษณ์ (นางสาวกมลวรรณ อินทรจักร, ผู้ให้สัมภาษณ์, 6 มกราคม 2561) พบว่า ก็คือการเชื่อมโยงกับการท่องเที่ยวเชิงสุขภาพซึ่งเรามีการทำเกษตรอินทรีย์อยู่แล้วก็เอาเชื่อมตรงที่ว่า ถ้าต้องการเมนูสุขภาพเรามีอะไร อยากกินเมนูไหนก็เก็บมาให้เราทำ เก็บเองก็ได้ หรือเอาผลผลิตที่เก็บเกี่ยวแล้วก็เอามากลายเป็นเมนูเช่น สลัดอิมสุข สลัดออมรัก ซึ่งเป็นเมนูผักที่ปลูกประจำเดือนหรือผลผลิตแต่ละเดือนที่เราปลูก

ผลจากการสัมภาษณ์ (นายชนสรณ์ แซ่ไซ้, ผู้ให้สัมภาษณ์, 6 มกราคม 2561) พบว่า มีการประชาสัมพันธ์ผ่านหน่วยงานหรือองค์กรท้องถิ่นหรือเครือข่าย อย่างเช่นหน่วยงานของการท่องเที่ยวและกีฬา เพื่อที่จะให้เขาผลักดันให้เป็นการท่องเที่ยวในระดับจังหวัดเชื่อมโยงกับแหล่งท่องเที่ยวอื่น ๆ เพื่อทำเป็นเส้นทางการท่องเที่ยว การผลักดันเป็นการท่องเที่ยวระดับจังหวัดจะช่วยให้มีหน่วยงานเข้ามาช่วยเหลือดูแลเรื่องมาตรฐานของการท่องเที่ยวหรือแหล่งท่องเที่ยวอื่น ๆ

ผลจากการสัมภาษณ์ (นางสาวนันทนา ไชยสอน, ผู้ให้สัมภาษณ์, 6 มกราคม 2561) พบว่า เพิ่มตารางกิจกรรมว่าตรงไหนมีอะไรบ้าง มีจุดประชาสัมพันธ์กระจายไปจุดต่าง ๆ ของไร่ อาจจะไม่ต้องมีเจ้าหน้าที่ประจำทั้งหมด ยกตัวอย่างบางที่เขาก็จะมีคู่มือการท่องเที่ยวบอกว่าคุณอยู่ตรงจุดนี้ ไปทางซ้ายจะเจออะไร ไปทางขวาจะเจออะไร เพิ่มกิจกรรมให้มีความหลากหลายเพราะบางช่วงเวลาที่พระอาจารย์ว.ทานออกปฏิบัติศาสนกิจที่อื่น คนที่มาเที่ยวไร้อะไรก็ได้มีกิจกรรมทำหรือมีสิ่งอื่นที่ดึงดูดคน เช่น การดูแลสุขภาพแวดล้อมให้มีความสวยงามพัฒนาจุดปริศนาธรรมต่าง ๆ ให้มีคนเข้าถึงได้ง่ายเช่นการทำป้ายแสดงไว้ตั้งแต่ด้านหน้าว่าเข้ามาจะเจออะไรบ้างอาจจะอยู่บริเวณเดียวกับแผนที่และจุดประชาสัมพันธ์ ให้เห็นว่ามีอะไรบ้างนักท่องเที่ยวก็สามารถเลือกเดินไปตามจุดต่าง ๆ ได้ การดูแลสุขภาพที่ สถาปัตยกรรมต่าง ๆ ภายในไร่เชิญตะวันให้มีความน่าสนใจมีการประชาสัมพันธ์แลนมาร์ค

ผลจากการสัมภาษณ์ (นายชยานนท์ ปัญญาธิรพงษ์, ผู้ให้สัมภาษณ์, 6 มกราคม 2561) พบว่า ควรมีเบอร์ call center เป็นระบบตอบรับอัตโนมัติ ที่สามารถต่อสายติดต่อเจ้าหน้าที่ได้ถูกต้อง เช่น ต่อสายไปยังฝ่ายต่าง ๆ ฝ่ายคอร์สปฏิบัติธรรม, ฝ่ายศึกษาดูงาน,

ฝ่ายธุรการ เป็นต้น ข้อมูลการจัดกิจกรรมต่างๆของไร่เชิญตะวัน ควรมี ตลอดเวลาบนเว็บไซต์หลัก และเพจเฟซบุ๊ก

ผลจากการสัมภาษณ์ (นางสาวกมลวรรณ อินทร์จักร, ผู้ให้สัมภาษณ์, 6 มกราคม 2561) พบว่า สินค้าทางการเกษตร กระบวนการแปรรูปและสร้างความโดดเด่นให้กับผลิตภัณฑ์ ตัวอย่าง ทางไร่มีเห็ดอาร์มณดี มีการส่งเสริมการปลูกแล้วนำไปแปรรูปเป็นน้ำพริกเห็ด คอร์สระยะยาวเรื่องโรงเรียนชาวนาเกิดขึ้นมาแล้วแต่เรายังขาดคอร์สระยะสั้นคือไม่จำเป็นให้เขานอนก็สามารถเข้าร่วมกิจกรรมได้ด้วยตัวอย่างเช่น การเปิดให้ร่วมกิจกรรม 1 วันหรือคอร์สเรียนรู้ 1 วัน

ผลจากการสัมภาษณ์ (นางสาวจตุพร หนักป้อ, ผู้ให้สัมภาษณ์, 6 มกราคม 2561) พบว่า การติดต่อสื่อสารก็ใส่ช่องทางการติดต่อประสานงานให้มากขึ้นเพราะคนก็มีหลายรุ่นหลายวัยก็กระจายให้เข้าถึงได้สะดวกมากขึ้นทั้งข้อมูลข่าวสารและการประสานงานกับเรา

สรุปแนวทางการส่งเสริมกิจกรรมการท่องเที่ยวเชิงเกษตร พบว่า ควรมีการปรับปรุงสาธารณูปโภคขั้นพื้นฐาน ปรับปรุงและเพิ่มเติมป้ายสื่อความหมายและแผนที่ พัฒนากิจกรรมโดยเพิ่มการมีส่วนร่วมของนักท่องเที่ยวให้มากขึ้น พัฒนาด้านการเข้าถึงทั้งเรื่องข้อมูลผ่านสื่อและการให้ข้อมูลอธิบายจุดต่าง ๆ เพิ่มที่พักนักท่องเที่ยวทั้งจุดพักระหว่างเดินทางท่องเที่ยวตามจุดต่างๆ และที่พักสำหรับนักท่องเที่ยวที่ต้องการค้างคืน

8. ศูนย์วิปัสสนาสากลไร่เชิญตะวันมีแผนการส่งเสริมกิจกรรมการท่องเที่ยวเชิงเกษตรอย่างไรบ้าง

ผลจากการสัมภาษณ์ (พระมหาวุฒิชัย วชิรเมธี, ผู้ให้สัมภาษณ์, 6 มกราคม 2561) พบว่า 1) ปรับปรุงโครงสร้างของแปลงเกษตรอินทรีย์ให้มีมาตรฐานซึ่งในอนาคตอันใกล้พระอาจารย์จะปรับโครงสร้างของแปลงเกษตรอินทรีย์ให้มีมาตรฐานทั้งมาตรฐานทางวิชาการ มาตรฐานการจัดการพื้นที่และมาตรฐานทางสุนทรีย์ะตลอดจนถึงมาตรฐานในการรองรับนักท่องเที่ยว นี่คือ 4 มาตรฐาน ที่จะเกิดขึ้น 2) ปรับปรุงการรับรู้และการเข้าถึงเราให้เกิดสิ่งที่เรียกว่า Easy Attraction ด้วยการพัฒนาเว็บไซต์ โซเชียลมีเดีย และระบบคิวอาร์โค้ด (QR Code) เพื่อให้ความรู้แก่นักท่องเที่ยวให้เข้าถึงไร่เชิญตะวันให้ง่ายที่สุด 3) ทำคลิปเป็นภาพยนตร์สั้นเพื่อเผยแพร่กิจกรรมของการทำเกษตรอินทรีย์ของศูนย์วิปัสสนาสากลไร่เชิญตะวันให้เป็นที่รู้จักอย่างแพร่หลายในสื่อสังคมออนไลน์ 4) จัดพิมพ์องค์ความรู้ที่เราสั่งสมจากประสบการณ์ตรงของเราทั้งภาษาไทยและภาษาอังกฤษ ทั้งในเชิงวิชาการและสำหรับนักท่องเที่ยวทั่วไป 5) พัฒนาคู่มือการให้เป็นมัลติมีเดียสำหรับนำชมการท่องเที่ยวเชิงเกษตรในแปลงโดยพระอาจารย์ให้ชื่อว่าเป็น มัลติมีเดียเกษตรกร 6) พัฒนาคอร์สชาวนาที่เป็นแบบ

ผสมผสานระหว่าง จิตวิญญาณ กับ เกษตรอินทรีย์วิถีพุทธ ให้เป็นคอร์สภavanaแบบใหม่ที่เอา เกษตร มาบวกกับ สมาธิภาวนา ซึ่งจะเป็นแห่งแรกของโลกที่เอาการฝึกเจริญสติมาบวกกับ เกษตรกรรมเพื่อบูรณาการการเจริญสติเข้าไปสู่ชีวิตประจำวันในบ้าน ในที่ทำงาน ในการทำ เกษตรกรรม และในการดูแลสิ่งแวดล้อม 7) ขยายเครือข่ายให้เป็นศูนย์การเรียนรู้ต้นแบบที่เป็น เครือข่ายของเราที่สามารถรองรับการท่องเที่ยวเชิงเกษตรได้ อย่างน้อยภายในปี 2561 นี้จะเพิ่มเป็น 10 ศูนย์การเรียนรู้ โดยที่ศูนย์เหล่านี้จะมีอัตลักษณ์ก็คือสามารถมีพัฒนาการ 3 ชั้นคือ กลายเป็นศูนย์ที่สามารถรองรับ การเรียนรู้ ฐาน บ้านพัก ได้ เรียนรู้คือ การเรียนรู้ ของคนในชุมชน ฐาน คือ ของคนภายนอกชุมชนและ บ้านพัก ก็คือการเปลี่ยนท่องเที่ยวท่องเที่ยว หรือเปลี่ยนบ้านของตนเองให้เป็นโฮมสเตย์ มีการลงไผ่ยักษ์ชางน่านเป็นรูปเกือกม้า รอบแปลง เกษตรอินทรีย์ ภายใน 3 ปี เราจะ มีอุโมงค์ไผ่ยักษ์ชางน่าน ให้คุณเดินชิล ๆ ซึ่งนี่ก็เป็นอีกจุด ดึงดูดที่ทำให้คนต้องมา นี่คือนี่สิ่งหนึ่งที่อยู่ในแผนการส่งเสริมและพัฒนากิจกรรมการท่องเที่ยว เชิงเกษตรของศูนย์วิปัสสนาสากลไร่เชิงญะวัน ภายใน 3 ปี จะได้เห็น

สรุปแผนการพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงเกษตรที่ดำเนินการคือ การเพิ่มจุดท่องเที่ยว ในโซนเกษตรให้มี และทำให้ครบวงจรคือ เรียนรู้ ฐาน บ้านพัก เพื่อความน่าสนใจเป็น จุดเด่น จุดเน้น จุดขาย

9. ท่านคิดว่าการท่องเที่ยวเชิงเกษตรสามารถเชื่อมโยงกับการท่องเที่ยวในศูนย์ วิปัสสนาสากลไร่เชิงญะวันได้อย่างไร

ผลจากการสัมภาษณ์ (พระมหาวิมลชัย วชิรเมธี, ผู้ให้สัมภาษณ์, 6 มกราคม 2561) สามารถเชื่อมโยงการท่องเที่ยวเชิงศาสนา คือสำหรับกลุ่มชาวพุทธ การท่องเที่ยวเชิงจิต วิญญาณสำหรับผู้สนใจเรื่องสมาธิภาวนา โยคะภาวนาโดยไม่สนใจศาสนาและไม่ใช้ชาวพุทธ การท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมเพื่อในศูนย์วิปัสสนาสากลไร่เชิงญะวันมีหอศิลป์ ว.วชิรเมธีและมี งานศิลปะจัดแสดงอยู่ทุกจุดทั่วไร่ สถาปัตยกรรมทั้งหมดเป็นงานศิลปะชั้นสูงที่ออกแบบ โดยศิลปินชื่อดังของประเทศไทย คือ อาจารย์สมลักษณ์ บันตัญญู ผสมรวมอยู่ในไร่เชิงญะวัน ถ้าไปวัดร่องขุนอาจจะมีการท่องเที่ยวเดียวคือการท่องเที่ยวเชิงศาสนาเขาสนใจจะไปท่องเที่ยวที่ นั้นแล้วก็จบไม่มีฟังเทศน์ฟังธรรมเหมือนที่ไร่ไม่มีโยคะไม่มีคอร์สภavanaเหมือนพระอาจารย์ไม่ได้ ไปเก็บผักอินทรีย์คือไปถึงถ่ายรูป ขอลายเซ็นอาจารย์เฉลิมชัย ไปบ้านดำ ไปดูความน่ากลัว ของอะไรต่าง ๆ ดูอะไรดำ ๆ ที่หนูไม่เข้าใจแล้วก็กลับใช้ใหม่ ไปวัดห้วยปลากั้งขึ้นลิฟท์ไปถ่ายรูป เจ้าแม่กวนอิมแล้วก็กลับ แต่ที่ไร่เชิงญะวันมีการท่องเที่ยวหลายอย่าง

ผลจากการสัมภาษณ์ (นางสาวจตุพร หนักบัว, ผู้ให้สัมภาษณ์, 6 มกราคม 2561) พบว่า นำเอาจุดเด่นของไร่คือธรรมะของพระอาจารย์ว.วชิรเมธี เข้ามาร่วมกับการทำกิจกรรม

ทางการเกษตร ซึ่งแนวทางการส่งเสริมการเกษตรอินทรีย์วิถีพุทธของไร่ก็จะมีการนำเอาธรรมชาติหรือหลักธรรมะเข้ามาประยุกต์ใช้ไม่ว่าจะเป็นการนำการเจริญสติเข้ามาใช้ในกระบวนการเกษตรซึ่งพระอาจารย์ว.หรือพระอาจารย์ใหญ่ท่านบรรจลงในหลักสูตรของโรงเรียนชาวนาพุทธเศรษฐศาสตร์อยู่แล้วและก็สามารถที่จะถ่ายทอดให้กับคนที่สนใจเข้าร่วมกิจกรรมซึ่งไม่จำเป็นต้องเป็นพุทธศาสนิกชนเพราะว่าการเจริญสติหรือการอยู่กับปัจจุบันคือสิ่งที่จำเป็นสำหรับทุกกิจกรรมในชีวิตประจำวัน นี่คือนี่ที่เราเอามารวมกันและปฏิบัติกันจริง ๆ แล้วก็อย่างที่ยกตัวอย่างเรื่องการนำเสนองานพุทธศิลป์ในสถาปัตยกรรมภายในไร่เจริญตะวัน

สรุปการเชื่อมโยงกิจกรรมการท่องเที่ยวเชิงเกษตรโดยเชื่อมโยงกับกิจกรรมภาวนาซึ่งเป็นกิจกรรมหลักของศูนย์วิปัสสนาสากลไร่เจริญตะวัน ซึ่งสามารถสร้างอื่น ๆ กิจกรรมรองรับ เช่น กิจกรรมจักรยานตามเส้นทางต่าง ๆ กิจกรรมอาหารสุขภาพ งานโยคะภาวนางานวิปัสสนา ซึ่งผนวกรวมกับกิจกรรมการท่องเที่ยวเชิงเกษตรที่มีอยู่ได้

สรุปจากผลการสัมภาษณ์บริบทการท่องเที่ยวเชิงเกษตรของศูนย์วิปัสสนาสากลไร่เจริญตะวัน ตำบลห้วยสัก อำเภอเมือง จังหวัดเชียงราย พบว่า การท่องเที่ยวเชิงเกษตรของศูนย์วิปัสสนาสากลไร่เจริญตะวัน การเดินชมแปลงเกษตรและกิจกรรมของมหาวิทยาลัยพุทธเศรษฐศาสตร์โดยพื้นที่แบ่งเป็น 2 ส่วนคือ 1) ส่วนทำมาหากินซึ่งเป็นที่ตั้งของมหาวิทยาลัยพุทธเศรษฐศาสตร์หรือโรงเรียนชาวนา 2) ส่วนทำมาหากรรม ประกอบด้วย ปรินิพพานจุดต่าง ๆ กลุ่มนักท่องเที่ยวมีทั้งนักท่องเที่ยวทั่วไปและนักท่องเที่ยวกลุ่มที่มาศึกษาเรียนรู้กิจกรรมการท่องเที่ยวเชิงเกษตรของโรงเรียนชาวนา ด้านสิ่งดึงดูดใจมีความดึงดูดด้านบุคคลคือ พระมหาวิมลชัย วชิรเมธี (ท่านว.วชิรเมธี) มีการจัดสาธารณูปโภคขั้นพื้นฐานและการบริการทางการท่องเที่ยวแต่ต้องขอปรับปรุงแก้ไขด้านสิ่งอำนวยความสะดวกเช่น ป้ายสื่อความหมาย เจ้าหน้าที่ให้บริการ แผนกิจกรรมรวมถึงด้านที่พักเพื่อรองรับการท่องเที่ยวเชิงเกษตรที่สมบูรณ์ยิ่งขึ้น

ตอนที่ 3 แสดงผลการศึกษาระเบียบประเพณีศักยภาพการเป็นแหล่งท่องเที่ยวเชิงเกษตรของแหล่งท่องเที่ยวเชิงเกษตรของศูนย์วิปัสสนาสากลไร่เจริญตะวัน ตำบลห้วยสัก อำเภอเมือง จังหวัดเชียงราย

ระดับบุคลากรของศูนย์วิปัสสนาสากลไร่เจริญตะวัน ซึ่งมีความรู้และประสบการณ์ทำงานในศูนย์วิปัสสนาสากลไร่เจริญตะวันมากกว่า 3 ปีขึ้นไป การศึกษาในชั้นตอนนี้ ผู้วิจัยได้เก็บรวบรวมข้อมูลจากกลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัย คือ ประเมินศักยภาพการเป็นแหล่งท่องเที่ยวเชิงเกษตรของศูนย์วิปัสสนาสากลไร่เจริญตะวัน ตำบลห้วยสัก อำเภอเมือง จังหวัด

เชิงราย จำนวน 9 คน และนำมาวิเคราะห์ข้อมูล โดยสถิติที่ใช้ คือ การแจกแจงความถี่ ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย ค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ผลการวิเคราะห์ข้อมูลมี ดังนี้

ตาราง 1 แสดงค่าเฉลี่ย (\bar{X}) ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) การประเมินศักยภาพ การเป็นแหล่งท่องเที่ยวเชิงเกษตรของศูนย์วิจัยปัสสนาสากลไร่ เชิญตะวัน ตำบลห้วยสัก อำเภอเมือง จังหวัดเชียงราย จากเจ้าหน้าที่ ด้านศักยภาพด้านการบริหารจัดการแหล่งท่องเที่ยวเชิงเกษตร

ข้อ	การประเมินศักยภาพจากเจ้าหน้าที่	ระดับความคิดเห็น		แปลผล
		\bar{X}	S.D.	
1. ศักยภาพด้านการบริหารจัดการแหล่งท่องเที่ยวเชิงเกษตร				
1	มีผังโครงสร้างการบริหารงานองค์กรที่สนับสนุนการท่องเที่ยวเชิงเกษตร	2.88	0.78	ปานกลาง
2	มีแผนงานการส่งเสริมกิจกรรมการท่องเที่ยวเชิงเกษตร	3.22	0.83	ปานกลาง
3	มีแผนผัง/แผนที่แสดงพื้นที่ท่องเที่ยวอย่างเป็นทางการเป็นรูปธรรมแก่นักท่องเที่ยว	2.77	1.09	ปานกลาง
4	มีการกำหนดแผนการบริหารจัดการพื้นที่เพื่อการท่องเที่ยวเชิงเกษตรอย่างเป็นระบบ	3.11	1.05	ปานกลาง
5	มีเจ้าหน้าที่ดูแลด้านความปลอดภัยสำหรับนักท่องเที่ยว	2.66	1.11	ปานกลาง
6	มีเครื่องมือและจุดปฐมพยาบาลเบื้องต้นแก่นักท่องเที่ยว	2.55	0.88	น้อย
7	มีการแยกขยะภายในแหล่งท่องเที่ยว	3.55	0.88	สูง
8	มีอุปกรณ์รองรับขยะเพียงพอ	3.33	1.00	ปานกลาง
9	มีการกำจัดขยะและของเสียอย่างเป็นระบบ	3.55	0.88	สูง
10	ชุมชนได้รับประโยชน์จากการท่องเที่ยวเชิงเกษตรของแหล่งท่องเที่ยว	3.88	0.78	สูง
11	ชุมชนมีส่วนร่วมในการบริหารจัดการด้านการท่องเที่ยวเชิงเกษตร ของแหล่งท่องเที่ยว	3.44	1.01	สูง
12	มีการสร้างเครือข่ายการท่องเที่ยวเชิงเกษตรกับองค์กรต่าง ๆ	4.11	0.78	สูง
13	มีการสร้างเครือข่ายการท่องเที่ยวเชิงเกษตรเชื่อมโยงกับองค์กรระดับท้องถิ่น	3.77	0.66	สูง
14	มีการสร้างเครือข่ายการท่องเที่ยวเชิงเกษตรกับองค์กรระดับภาค/ ประเทศ/นานาชาติ	3.77	0.83	สูง
15	มีป้ายอธิบายข้อมูลแหล่งท่องเที่ยวเชิงเกษตร	2.55	1.01	น้อย
16	มีแสงสว่างมีความเหมาะสมเพียงพอ	3.00	1.00	ปานกลาง

ตาราง 1 (ต่อ)

ข้อ	การประเมินศักยภาพจากเจ้าหน้าที่	ระดับความคิดเห็น		แปลผล
		\bar{X}	S.D.	
17	ห้องน้ำสะอาดและเพียงพอต่อความต้องการของนักท่องเที่ยว	3.00	0.70	ปานกลาง
18	เครือข่ายสัญญาณโทรศัพท์ที่มีความชัดเจน	3.33	1.22	ปานกลาง
19	มีบริการ Internet Wifi	3.66	1.00	สูง
20	มีการจัดสรรพื้นที่สำหรับจอดรถเหมาะสมเพียงพอ	3.66	0.86	สูง
21	การส่งเสริมการขายการเพิ่มมูลค่าและพัฒนาผลิตภัณฑ์เกษตร	3.11	1.16	ปานกลาง
22	มีการทำแผนพับหรือเอกสารแนะนำแหล่งท่องเที่ยว	2.55	1.13	น้อย
23	มีสื่อเพื่อโฆษณา ประชาสัมพันธ์แหล่งท่องเที่ยว เช่น สื่อสิ่งพิมพ์ สื่อวิทยุ เว็บไซต์ โซเชียลมีเดียต่างๆ เป็นต้น	3.66	0.86	สูง
รวม		3.27	0.54	ปานกลาง

จากตาราง 1 พบว่า เจ้าหน้าที่ที่มีความคิดเห็นต่อแหล่งท่องเที่ยวเชิงเกษตรของศูนย์วิปัสสนาสากลไร่ เชิญตะวัน ตำบลห้วยลึก อำเภอเมือง จังหวัดเชียงราย ในศักยภาพด้านการบริหารจัดการแหล่งท่องเที่ยวเชิงเกษตร มีค่าแปรผลอยู่ในระดับปานกลาง เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อพบว่า ข้อที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด คือข้อที่ 12 ได้แก่ มีการสร้างเครือข่ายการท่องเที่ยวเชิงเกษตรกับองค์กรต่าง ๆ มีค่าแปรผลอยู่ในระดับสูง ($\bar{X} = 4.11$) และข้อที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุดคือข้อที่ 6 ได้แก่ มีเครื่องมือและจุดปฐมพยาบาลเบื้องต้นแก่นักท่องเที่ยว ข้อที่ 15 ได้แก่ มีป้ายอธิบายข้อมูลแหล่งท่องเที่ยวเชิงเกษตร และข้อที่ 22 ได้แก่ มีการทำแผนพับหรือเอกสารแนะนำแหล่งท่องเที่ยว ($\bar{X} = 2.55$)

ตาราง 2 แสดงค่าเฉลี่ย (\bar{X}) ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) การประเมินศักยภาพ
การเป็นแหล่งท่องเที่ยวเชิงเกษตรของศูนย์วิปัสสนาสากลไร่ เชิญตะวัน
ตำบล ห้วยสัก อำเภอเมือง จังหวัดเชียงราย จากเจ้าหน้าที่ ด้านศักยภาพ
การรองรับของแหล่งท่องเที่ยวเกษตร

ข้อ	การประเมินศักยภาพจากเจ้าหน้าที่	ระดับความคิดเห็น		แปรผล
		\bar{X}	S.D	
2 ศักยภาพการรองรับของแหล่งท่องเที่ยวเกษตร				
1	การเดินทางเข้าถึงได้สะดวกทุกช่วงฤดูกาล	3.88	0.92	สูง
2	สภาพการท่องเที่ยวเหมาะสมกับแหล่งของพืช เพาะปลูกตามฤดูกาล	3.44	0.88	สูง
3	ที่พักเพียงพอและเหมาะสมสำหรับบริการ นักท่องเที่ยว	2.88	1.05	ปานกลาง
4	มีความพร้อมด้านอาหารเพียงพอสำหรับบริการ นักท่องเที่ยว	3.11	0.92	ปานกลาง
5	มีการกำหนดจำนวนนักท่องเที่ยวให้เหมาะสมกับ ขนาดพื้นที่	3.33	0.86	ปานกลาง
6	มีบุคคลากรผู้นำชมแหล่งท่องเที่ยวเหมาะสม เพียงพอต่อ นักท่องเที่ยว	2.88	1.36	ปานกลาง
7	มีการกำหนดช่วงเวลาสำหรับการท่องเที่ยว ที่เหมาะสมกับ ฤดูกาล	3.55	0.88	สูง
รวม		3.30	0.73	ปานกลาง

จากตารางที่ 2 พบว่า เจ้าหน้าที่มีความคิดเห็นต่อแหล่งท่องเที่ยวเชิงเกษตรของศูนย์
วิปัสสนาสากลไร่เชิญตะวัน ตำบลห้วยสัก อำเภอเมือง จังหวัดเชียงราย ในศักยภาพการรองรับ
ของแหล่งท่องเที่ยวเกษตร มีค่าแปรผลอยู่ในระดับปานกลาง เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อพบว่า
ข้อที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด คือข้อที่ 1 ได้แก่ การเดินทางเข้าถึงได้สะดวกทุกช่วงฤดูกาล มีค่าแปรผล
อยู่ในระดับสูง ($\bar{X} = 3.88$) และข้อที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด คือข้อที่ 3 ได้แก่ ที่พักเพียงพอ
และเหมาะสมสำหรับบริการนักท่องเที่ยว และข้อที่ 6 ได้แก่ มีบุคคลากรผู้นำชมแหล่งท่องเที่ยว
เหมาะสมเพียงพอต่อ นักท่องเที่ยว มีค่าแปรผลอยู่ในระดับปานกลาง ($\bar{X} = 2.88$)

ตาราง 3 แสดงค่าเฉลี่ย (\bar{X}) ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) การประเมินศักยภาพ การเป็นแหล่งท่องเที่ยวเชิงเกษตรของศูนย์วิปัสสนาสากลไร่ เชิญตะวัน ตำบลห้วยสัก อำเภอเมือง จังหวัดเชียงราย จากเจ้าหน้าที่ด้านศักยภาพ การให้บริการของแหล่งท่องเที่ยวเชิงเกษตร

ข้อ	การประเมินศักยภาพจากเจ้าหน้าที่	ระดับความคิดเห็น		แปลผล
		\bar{X}	S.D	
3. ศักยภาพการให้บริการของแหล่งท่องเที่ยวเชิงเกษตร				
1	มีการบรรยาย แนะนำสถานที่และกติกาการปฏิบัติตนภายใน แหล่งท่องเที่ยว	3.33	1.11	ปานกลาง
2	มีการฉายวีดิทัศน์หรือการบรรยายกิจกรรม แนะนำสถานที่ และกติกาการปฏิบัติตนสำหรับนักท่องเที่ยว	3.55	0.88	สูง
3	การให้บริการมัคคุเทศก์หรือผู้นำชมที่มีความรู้และความเข้าใจ แหล่งท่องเที่ยวบริการแก่นักท่องเที่ยว	3.66	1.00	สูง
4	มีร้านขายของฝากและของที่ระลึก	3.66	1.11	สูง
5	มีความหลากหลายของกิจกรรมของแหล่งท่องเที่ยว	3.33	1.11	ปานกลาง
6	มีการให้บริการด้านความรู้และข้อมูลของแหล่งท่องเที่ยว เช่น แผ่นพับ เอกสาร บอร์ดหรือป้ายสื่อความหมาย	2.88	1.05	ปานกลาง
7	มีการให้บริการด้านยานพาหนะนำชมสำหรับนักท่องเที่ยว ผู้สูงอายุและผู้พิการทางร่างกาย	2.88	1.16	ปานกลาง
8	มีการจัดการบริการสำหรับผู้สูงอายุและผู้พิการ เช่น ห้องน้ำทางลาดเอียงสำหรับพื้นต่างระดับ สำหรับรถเข็น	2.66	1.11	ปานกลาง
9	แหล่งท่องเที่ยวเชิงเกษตรของศูนย์วิปัสสนาสากลไร่เชิญตะวัน ทำให้ท่านเกิดการเรียนรู้ โดยเชื่อมโยงกับกิจกรรมทางพุทธ ศาสนา	3.66	0.70	สูง
10	แหล่งท่องเที่ยวเชิงเกษตรของศูนย์วิปัสสนาสากลไร่เชิญตะวัน ทำให้ท่านได้สัมผัสกับวิถีชีวิตวัฒนธรรมประเพณีและรูปแบบ ที่เรียบง่าย ของเกษตรวิถีพุทธ	3.44	0.52	สูง
รวม		3.31	0.68	ปานกลาง

จากตาราง 3 พบว่า เจ้าหน้าที่ มีความคิดเห็นต่อแหล่งท่องเที่ยวเชิงเกษตรของศูนย์ วิปัสสนาสากลไร่ เชิญตะวัน ตำบลห้วยสัก อำเภอเมือง จังหวัดเชียงราย ในศักยภาพ การให้บริการของแหล่งท่องเที่ยวเชิงเกษตร มีค่าแปลผลอยู่ในระดับปานกลาง เมื่อพิจารณา เป็นรายข้อพบว่า ข้อที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด คือข้อที่ 3 ได้แก่ การให้บริการมัคคุเทศก์หรือผู้นำชม

ที่มีความรู้และความเข้าใจ แหล่งท่องเที่ยวบริการแก่ท่องเที่ยว และข้อที่ 4 ได้แก่ มีร้านขายของฝากและของที่ระลึก และข้อที่ 9 ได้แก่ แหล่งท่องเที่ยวเชิงเกษตรของศูนย์วิปัสสนาสากลไร่เชิญตะวัน ทำให้ท่านเกิดการเรียนรู้ โดยเชื่อมโยงกับกิจกรรมทางพุทธศาสนา มีค่าแปลผลอยู่ในระดับปานกลาง ($\bar{X} = 3.66$)

ตาราง 4 แสดงค่าเฉลี่ย (\bar{X}) ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) การประเมินศักยภาพการเป็นแหล่งท่องเที่ยวเชิงเกษตรของศูนย์วิปัสสนาสากลไร่เชิญตะวัน ตำบลห้วยสัก อำเภอเมือง จังหวัดเชียงราย จากเจ้าหน้าที่ ด้านศักยภาพการดึงดูดใจของแหล่งท่องเที่ยวเชิงเกษตร

ข้อ	การประเมินศักยภาพจากเจ้าหน้าที่	ระดับความคิดเห็น		แปลผล
		\bar{X}	S.D	
4. ศักยภาพการดึงดูดใจของแหล่งท่องเที่ยวเชิงเกษตร				
1	ความโดดเด่นด้านการทำการเกษตรอินทรีย์วิถีพุทธ	3.55	0.88	สูง
2	แหล่งท่องเที่ยวมีทัศนียภาพที่มีความสวยงาม ตกแต่งภูมิทัศน์กลมกลืนกับสภาพแวดล้อม	3.44	0.52	สูง
3	มีการเชื่อมโยงกับแหล่งท่องเที่ยวบริเวณใกล้เคียง	3.55	0.72	สูง
4	แหล่งท่องเที่ยวเคยได้รับรางวัล หรือใบประกาศเกียรติคุณ	4.33	0.86	สูงสุด
5	มีผลิตภัณฑ์ทางการเกษตรที่มีความโดดเด่น	3.22	0.83	ปานกลาง
6	มีกิจกรรมการผลิตในแหล่งท่องเที่ยวเชิงเกษตร อาทิ การเก็บรักษา, การแปรรูปและผลผลิตพลอยได้ จากสินค้าเกษตร	3.44	0.88	สูง
7	การเรียนรู้วิถีชีวิตหรือร่วมทำกิจกรรมกับเกษตรกร	3.66	0.86	สูง
8	มีการปรับเปลี่ยนรูปแบบของแหล่งท่องเที่ยวเชิงเกษตรเหมาะสมกับผลผลิตแต่ละฤดูกาล	3.22	0.971	ปานกลาง
9	แหล่งท่องเที่ยวมีความดึงดูดนักท่องเที่ยวต่างถิ่นต่างวัฒนธรรมให้สัมผัสและเพลิดเพลิน	3.88	0.78	สูง
10	แหล่งท่องเที่ยวเชิงเกษตรของศูนย์วิปัสสนาสากลไร่เชิญตะวัน ทำให้ท่านมีความเพลิดเพลิน ชื่นชมธรรมชาติของจังหวัดเชียงราย	3.88	0.92	สูง
11	แหล่งท่องเที่ยวเชิงเกษตรของศูนย์วิปัสสนาสากลไร่เชิญตะวันทำให้ท่านมีโอกาสเรียนรู้และมีประสบการณ์ในเรื่องเกษตรอินทรีย์วิถีพุทธ	3.55	1.13	สูง
12	ท่านได้นำความรู้ไปประยุกต์ใช้หรือประกอบอาชีพได้	3.77	0.83	สูง
13	ท่านได้เรียนรู้เข้าใจภาคภูมิคุ้มกันอาชีพเกษตรกรรมจาก การเดินทางไปที่ท่องเที่ยวแหล่งท่องเที่ยวเชิงเกษตรของศูนย์วิปัสสนาสากลไร่เชิญตะวัน	3.66	0.70	สูง
รวม		3.63	0.63	สูง

จากตาราง 4 พบว่า เจ้าหน้าที่ที่มีความคิดเห็นต่อแหล่งท่องเที่ยวเชิงเกษตรของศูนย์วิปัสสนาสากลไร่เชิงตะวัน ตำบลห้วยสัก อำเภอเมือง จังหวัดเชียงราย ในศักยภาพการดึงดูดใจของแหล่งท่องเที่ยวเชิงเกษตร มีค่าแปรผลอยู่ในระดับสูง เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อพบว่า ข้อที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด คือข้อที่ 4 ได้แก่ แหล่งท่องเที่ยวเคยได้รับรางวัล หรือใบประกาศเกียรติคุณ มีค่าแปรผลอยู่ในระดับสูงสุด ($\bar{X} = 4.33$) และข้อที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด คือข้อที่ 5 ได้แก่ มีผลิตภัณฑ์ทางการเกษตรที่มีความโดดเด่น และข้อที่ 8 ได้แก่ มีการปรับเปลี่ยนรูปแบบของแหล่งท่องเที่ยวเชิงเกษตรเหมาะสมกับผลผลิตแต่ละฤดูกาล มีค่าแปรผลอยู่ในระดับปานกลาง ($\bar{X} = 3.22$)

ตาราง 5 แสดงค่าเฉลี่ย (\bar{X}) ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) การประเมินศักยภาพการเป็นแหล่งท่องเที่ยวเชิงเกษตรของศูนย์วิปัสสนาสากลไร่ เชิงตะวัน ตำบลห้วยสัก อำเภอเมือง จังหวัดเชียงราย จากเจ้าหน้าที่ โดยรวม 4 ด้าน

ข้อ	การประเมินศักยภาพจากเจ้าหน้าที่	ระดับความคิดเห็น		แปรผล
		\bar{X}	S.D	
1	ด้านการบริหารจัดการแหล่งท่องเที่ยวเชิงเกษตร	3.27	0.54	ปานกลาง
2	ด้านการรองรับของแหล่งท่องเที่ยวเกษตร	3.30	0.73	ปานกลาง
3	ด้านการให้บริการของแหล่งท่องเที่ยวเชิงเกษตร	3.31	0.68	ปานกลาง
4	ด้านการดึงดูดใจของแหล่งท่องเที่ยวเชิงเกษตร	3.63	0.63	สูง
รวม		3.37	0.57	ปานกลาง

จากตาราง 5 พบว่า เจ้าหน้าที่ที่มีความคิดเห็นต่อแหล่งท่องเที่ยวเชิงเกษตรของศูนย์วิปัสสนาสากลไร่ เชิงตะวัน ตำบลห้วยสัก อำเภอเมือง จังหวัดเชียงราย โดยรวมทั้ง 4 ด้าน มีค่าแปรผลอยู่ในระดับสูง เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านพบว่า ด้านที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด คือด้านการดึงดูดใจของแหล่งท่องเที่ยวเชิงเกษตร ($\bar{X} = 3.63$) มีค่าแปรผลอยู่ในระดับสูงรองลงมา คือ ด้านการให้บริการของแหล่งท่องเที่ยวเชิงเกษตร ($\bar{X} = 3.31$) มีค่าแปรผลอยู่ในระดับปานกลาง และด้านที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด คือ ด้านการบริหารจัดการแหล่งท่องเที่ยวเชิงเกษตร ($\bar{X} = 3.27$) มีค่าแปรผลอยู่ในระดับปานกลาง

**ตอนที่ 4 แบบประเมินศักยภาพการเป็นแหล่งท่องเที่ยวเชิงเกษตรของศูนย์
วิปัสสนาสากลไร่เชิญตะวัน ตำบลห้วยสัก อำเภอเมือง จังหวัดเชียงราย**

ระดับผู้เชี่ยวชาญประเมินศักยภาพแหล่งท่องเที่ยวเชิงเกษตรของศูนย์วิปัสสนาสากลไร่เชิญตะวัน ซึ่งเป็นผู้มีความรู้ความเข้าใจหรือมีตำแหน่งงานที่เกี่ยวข้องกับการท่องเที่ยว การศึกษาในชั้นตอนนี้ ผู้วิจัยได้เก็บรวบรวมข้อมูลจากกลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัย คือ ประเมินศักยภาพการเป็นแหล่งท่องเที่ยวเชิงเกษตรของศูนย์วิปัสสนาสากลไร่เชิญตะวัน ตำบลห้วยสัก อำเภอเมือง จังหวัดเชียงราย จำนวน 11 คน และนำมาวิเคราะห์ข้อมูล โดยสถิติที่ใช้ คือ การแจกแจงความถี่ ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย ค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ผลการวิเคราะห์ข้อมูลมี ดังนี้

**ตาราง 6 แสดงค่าเฉลี่ย (\bar{X}) ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) การประเมินศักยภาพ
การเป็นแหล่งท่องเที่ยวเชิงเกษตรของศูนย์วิปัสสนาสากลไร่เชิญตะวัน ตำบล
ห้วยสัก อำเภอเมือง จังหวัดเชียงราย จากผู้เชี่ยวชาญ โดยรวม 4 ด้าน**

ข้อ	การประเมินศักยภาพจากผู้เชี่ยวชาญ	ระดับความคิดเห็น		แปลผล
		\bar{X}	S.D	
1	ด้านการบริหารจัดการแหล่งท่องเที่ยวเชิงเกษตร	4.01	0.52	สูง
2	ด้านการรองรับของแหล่งท่องเที่ยวเกษตร	3.55	0.65	สูง
3	ด้านการให้บริการของแหล่งท่องเที่ยวเชิงเกษตร	3.82	0.66	สูง
4	ด้านการดึงดูดใจของแหล่งท่องเที่ยวเชิงเกษตร	4.17	0.50	สูง
รวม		3.96	0.52	สูง

จากตาราง 6 พบว่า ผู้เชี่ยวชาญมีความคิดเห็นต่อแหล่งท่องเที่ยวเชิงเกษตรของศูนย์วิปัสสนาสากลไร่เชิญตะวัน ตำบลห้วยสัก อำเภอเมือง จังหวัดเชียงราย โดยรวมทั้ง 4 ด้าน มีค่าแปรผลอยู่ในระดับสูง เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านพบว่า ด้านที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด คือ ด้านการดึงดูดใจของแหล่งท่องเที่ยวเชิงเกษตร ($\bar{X} = 4.17$) มีค่าแปรผลอยู่ในระดับสูง รองลงมา คือ ด้านการบริหารจัดการแหล่งท่องเที่ยวเชิงเกษตร ($\bar{X} = 4.01$) มีค่าแปรผลอยู่ในระดับสูง และด้านที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด คือ ด้านการรองรับของแหล่งท่องเที่ยวเกษตร ($\bar{X} = 3.55$) มีค่าแปรผลอยู่ในระดับสูง

ตาราง 7 แสดงค่าเฉลี่ย (\bar{X}) ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) การประเมินศักยภาพ
การเป็นแหล่งท่องเที่ยวเชิงเกษตรของศูนย์วิปัสสนาสากลไร่ เชิญตะวัน
ตำบลห้วยสัก อำเภอเมือง จังหวัดเชียงราย จากผู้เชี่ยวชาญ ด้านศักยภาพ
ด้านการบริหารจัดการแหล่งท่องเที่ยวเชิงเกษตร

ข้อ	การประเมินศักยภาพจากผู้เชี่ยวชาญ	ระดับความคิดเห็น		แปลผล
		\bar{X}	S.D	
1. ศักยภาพด้านการบริหารจัดการแหล่งท่องเที่ยวเชิงเกษตร				
1	มีผังโครงสร้างการบริหารงานองค์กรที่สนับสนุนการท่องเที่ยวเชิงเกษตร	3.90	0.70	สูง
2	มีแผนงานการส่งเสริมกิจกรรมการท่องเที่ยวเชิงเกษตร	4.00	0.77	สูง
3	มีแผนผัง/แผนที่แสดงพื้นที่ท่องเที่ยวอย่างเป็นรูปธรรมแก่นักท่องเที่ยว	3.90	0.53	สูง
4	มีการกำหนดแผนการบริหารจัดการพื้นที่เพื่อการท่องเที่ยวเชิงเกษตรอย่างเป็นระบบ	3.90	0.83	สูง
5	มีเจ้าหน้าที่ดูแลด้านความปลอดภัยสำหรับนักท่องเที่ยว	3.63	1.02	สูง
6	มีเครื่องมือและจุดปฐมพยาบาลเบื้องต้นแก่นักท่องเที่ยว	3.36	0.80	ปานกลาง
7	มีการแยกขยะภายในแหล่งท่องเที่ยว	4.27	0.64	สูงสุด
8	มีอุปกรณ์รองรับขยะเพียงพอ	3.63	0.80	สูง
9	มีการกำจัดขยะและของเสียอย่างเป็นระบบ	4.09	0.70	สูง
10	ชุมชนได้รับประโยชน์จากการท่องเที่ยวเชิงเกษตรของแหล่งท่องเที่ยว	4.36	0.80	สูงสุด
11	ชุมชนมีส่วนร่วมในการบริหารจัดการด้านการท่องเที่ยวเชิงเกษตร ของแหล่งท่องเที่ยว	4.36	0.80	สูงสุด
12	มีการสร้างเครือข่ายการท่องเที่ยวเชิงเกษตรกับองค์กรต่าง ๆ	4.54	0.68	สูงสุด
13	มีการสร้างเครือข่ายการท่องเที่ยวเชิงเกษตรเชื่อมโยงกับองค์กรระดับท้องถิ่น	4.54	0.68	สูงสุด
14	มีการสร้างเครือข่ายการท่องเที่ยวเชิงเกษตรกับองค์กรระดับภาค/ ประเทศ/นานาชาติ	3.90	1.04	สูง
15	มีป้ายอธิบายข้อมูลแหล่งท่องเที่ยวเชิงเกษตร	3.72	0.78	สูง
16	มีแสงสว่างมีความเหมาะสมเพียงพอ	4.09	0.83	สูง
17	ห้องน้ำสะอาดและเพียงพอต่อความต้องการของนักท่องเที่ยว	4.09	0.70	สูง
18	เครือข่ายสัญญาณโทรศัพท์ที่มีความชัดเจน	4.36	0.67	สูงสุด
19	มีบริการ Internet Wifi	4.18	0.87	สูง

ตาราง 7 (ต่อ)

ข้อ	การประเมินศักยภาพจากผู้เชี่ยวชาญ	ระดับความคิดเห็น		แปลผล
		\bar{X}	S.D	
20	มีการจัดสรรพื้นที่สำหรับจอดรถเหมาะสมเพียงพอ	4.09	0.83	สูง
21	การส่งเสริมการขายการเพิ่มมูลค่าและพัฒนาผลิตภัณฑ์ เกษตร	3.90	0.53	สูง
22	มีการทำแผนพับหรือเอกสารแนะนำแหล่งท่องเที่ยว	3.54	0.68	สูง
23	มีสื่อเพื่อโฆษณา ประชาสัมพันธ์แหล่งท่องเที่ยว เช่น สื่อ สิ่งพิมพ์ สื่อวิทยุ เว็บไซต์ โซเชียลมีเดียต่าง ๆ เป็นต้น	4.00	0.77	สูง
รวม		4.01	0.52	สูง

จากตาราง 7 พบว่า ผู้เชี่ยวชาญมีความคิดเห็นต่อแหล่งท่องเที่ยวเชิงเกษตรของศูนย์
วิปัสสนาสากลไร่ เชิญตะวัน ตำบลห้วยสัก อำเภอเมือง จังหวัดเชียงราย ในศักยภาพด้าน
การบริหารจัดการแหล่งท่องเที่ยวเชิงเกษตร มีค่าแปรผลอยู่ในระดับสูง เมื่อพิจารณาเป็น
รายข้อพบว่า ข้อที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด คือข้อที่ 12 ได้แก่ มีการสร้างเครือข่ายการท่องเที่ยว
เชิงเกษตรกับองค์กรต่าง ๆ และข้อที่ 13 ได้แก่ มีการสร้างเครือข่ายการท่องเที่ยวเชิงเกษตร
เชื่อมโยงกับองค์กรระดับท้องถิ่น ($\bar{X} = 4.54$) มีค่าแปลผลอยู่ในระดับสูงสุด และข้อที่มีค่าเฉลี่ย
ต่ำสุด คือข้อที่ 6 ได้แก่ มีเครื่องมือและจุดปฐมพยาบาลเบื้องต้นแก่นักท่องเที่ยว
($\bar{X} = 3.36$)

ตาราง 8 แสดงค่าเฉลี่ย (\bar{X}) ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) การประเมินศักยภาพ
การเป็นแหล่งท่องเที่ยวเชิงเกษตรของศูนย์วิปัสสนาสากลไร่เชิญตะวัน ตำบล
ห้วยสัก อำเภอเมือง จังหวัดเชียงราย จากผู้เชี่ยวชาญ ด้านศักยภาพ
การรองรับของแหล่งท่องเที่ยวเกษตร

ข้อ	การประเมินศักยภาพจากผู้เชี่ยวชาญ	ระดับความคิดเห็น		แปลผล
		\bar{X}	S.D	
2 ศักยภาพการรองรับของแหล่งท่องเที่ยวเกษตร				
1	การเดินทางเข้าถึงได้สะดวกทุกช่วงฤดูกาล	4.36	0.67	สูงสุด
2	สภาพการท่องเที่ยวเหมาะสมกับแหล่งของพืชเพาะปลูก ตามฤดูกาล	3.81	0.60	สูง
3	ที่พักเพียงพอและเหมาะสมสำหรับบริการนักท่องเที่ยว	3.27	0.78	ปานกลาง

ตาราง 8 (ต่อ)

ข้อ	การประเมินศักยภาพจากผู้เชี่ยวชาญ	ระดับความคิดเห็น		แปลผล
		\bar{X}	S.D	
4	มีความพร้อมด้านอาหารเพียงพอสำหรับบริการนักท่องเที่ยว	3.18	0.87	ปานกลาง
5	มีการกำหนดจำนวนนักท่องเที่ยวให้เหมาะสมกับขนาดพื้นที่	3.45	0.68	สูง
6	มีบุคลากรผู้นำชมแหล่งท่องเที่ยวเหมาะสมเพียงพอต่อนักท่องเที่ยว	3.36	0.92	ปานกลาง
7	มีการกำหนดช่วงเวลาสำหรับการท่องเที่ยวที่เหมาะสมกับฤดูกาล	3.45	1.03	สูง
รวม		3.55	0.65	สูง

จากตาราง 8 พบว่า ผู้เชี่ยวชาญมีความคิดเห็นต่อแหล่งท่องเที่ยวเชิงเกษตรของศูนย์วิปัสสนาสากลไร่ เชิญตะวัน ตำบลห้วยสัก อำเภอเมือง จังหวัดเชียงราย ในศักยภาพการรองรับของแหล่งท่องเที่ยวเกษตร มีค่าแปลผลอยู่ในระดับสูง เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อพบว่า ข้อที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด คือข้อที่ 1 ได้แก่ การเดินทางเข้าถึงได้สะดวกทุกช่วงฤดูกาล มีค่าแปลผลอยู่ในระดับสูงสุด และข้อที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด คือข้อที่ 4 ได้แก่ มีความพร้อมด้านอาหารเพียงพอสำหรับบริการนักท่องเที่ยว มีค่าแปลผลอยู่ในระดับปานกลาง ($\bar{X} = 3.18$)

ตาราง 9 แสดงค่าเฉลี่ย (\bar{X}) ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) การประเมินศักยภาพการเป็นแหล่งท่องเที่ยวเชิงเกษตรของศูนย์วิปัสสนาสากลไร่เชิญตะวัน ตำบลห้วยสัก อำเภอเมือง จังหวัดเชียงราย จากผู้เชี่ยวชาญ ด้านศักยภาพการให้บริการของแหล่งท่องเที่ยวเชิงเกษตร

ข้อ	การประเมินศักยภาพจากผู้เชี่ยวชาญ	ระดับความคิดเห็น		แปลผล
		\bar{X}	S.D	
3. ศักยภาพการให้บริการของแหล่งท่องเที่ยวเชิงเกษตร				
1	มีการบรรยาย แนะนำสถานที่และกติกาการปฏิบัติตนภายในแหล่งท่องเที่ยว	3.63	0.92	สูง
2	มีการฉายวีดิทัศน์หรือการบรรยายกิจกรรม แนะนำสถานที่และกติกาการปฏิบัติตนสำหรับนักท่องเที่ยว	3.63	1.02	สูง
3	การให้บริการมัคคุเทศก์หรือผู้นำชมที่มีความรู้และความเข้าใจแหล่งท่องเที่ยวบริการนักท่องเที่ยว	3.81	0.98	สูง
4	มีร้านขายของฝากและของที่ระลึก	4.09	0.83	สูง

ตาราง 9 (ต่อ)

ข้อ	การประเมินศักยภาพจากผู้เชี่ยวชาญ	ระดับความคิดเห็น		แปลผล
		\bar{X}	S.D	
5	มีความหลากหลายของกิจกรรมของแหล่งท่องเที่ยว	3.81	0.98	สูง
6	มีการให้บริการด้านความรู้และข้อมูลของแหล่งท่องเที่ยว เช่น แผ่นพับ เอกสาร บอร์ดหรือป้ายสื่อความหมาย	3.54	0.93	สูง
7	มีการให้บริการด้านยานพาหนะนำชมสำหรับนักท่องเที่ยว ผู้สูงอายุและผู้พิการทางร่างกาย	3.27	0.90	ปานกลาง
8	มีการจัดการบริการสำหรับผู้สูงอายุและผู้พิการ เช่น ห้องน้ำ ทางลาดเอียงสำหรับพื้นต่างระดับ สำหรับรถเข็น	3.72	0.78	สูง
9	แหล่งท่องเที่ยวเชิงเกษตรของศูนย์วิปัสสนาสากลไร่เชิญตะวัน ทำให้ท่านเกิดการเรียนรู้ โดยเชื่อมโยงกับกิจกรรมทางพุทธศาสนา	4.36	0.92	สูงสุด
10	แหล่งท่องเที่ยวเชิงเกษตรของศูนย์วิปัสสนาสากลไร่เชิญตะวัน ทำให้ท่านได้สัมผัสกับวิถีชีวิตวัฒนธรรมประเพณีและรูปแบบที่เรียบง่าย ของเกษตรวิถีพุทธ	4.36	0.67	สูงสุด
รวม		3.82	0.66	สูง

จากตาราง 9 พบว่า ผู้เชี่ยวชาญมีความคิดเห็นต่อแหล่งท่องเที่ยวเชิงเกษตรของศูนย์วิปัสสนาสากลไร่เชิญตะวัน ตำบลห้วยสัก อำเภอเมือง จังหวัดเชียงราย ในศักยภาพการให้บริการของแหล่งท่องเที่ยวเชิงเกษตร มีค่าแปรผลอยู่ในระดับสูง เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อพบว่า ข้อที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด คือข้อที่ 9 ได้แก่ แหล่งท่องเที่ยวเชิงเกษตรของศูนย์วิปัสสนาสากลไร่เชิญตะวัน ทำให้ท่านเกิดการเรียนรู้ โดยเชื่อมโยงกับกิจกรรมทางพุทธศาสนา และข้อที่ 10 ได้แก่ แหล่งท่องเที่ยวเชิงเกษตรของศูนย์วิปัสสนาสากลไร่เชิญตะวัน ทำให้ท่านได้สัมผัสกับวิถีชีวิตวัฒนธรรมประเพณีและรูปแบบที่เรียบง่าย ของเกษตรวิถีพุทธ มีค่าแปรผลอยู่ในระดับสูงสุดและข้อที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด คือข้อที่ 7 ได้แก่ มีการให้บริการด้านยานพาหนะนำชมสำหรับนักท่องเที่ยว ผู้สูงอายุและผู้พิการทางร่างกาย มีค่าแปรผลอยู่ในระดับปานกลาง ($\bar{X} = 3.18$)

ตาราง 10 แสดงค่าเฉลี่ย (\bar{X}) ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) การประเมินศักยภาพ
การเป็นแหล่งท่องเที่ยวเชิงเกษตรของศูนย์วิปัสสนาสากลไร่ เชิญตะวัน
ตำบลห้วยสัก อำเภอเมือง จังหวัดเชียงราย จากผู้เชี่ยวชาญ ด้านศักยภาพ

ข้อ	การประเมินศักยภาพจากผู้เชี่ยวชาญ	ระดับความคิดเห็น		แปลผล
		\bar{X}	S.D	
4. ศักยภาพการดึงดูดใจของแหล่งท่องเที่ยวเชิงเกษตร				
1	ความโดดเด่นด้านการทำการเกษตรอินทรีย์วิถีพุทธ	4.72	0.46	สูงสุด
2	แหล่งท่องเที่ยวมีทัศนียภาพที่มีความสวยงาม ตกแต่งภูมิทัศน์กลมกลืนกับสภาพแวดล้อม	4.81	0.40	สูงสุด
3	มีการเชื่อมโยงกับแหล่งท่องเที่ยวบริเวณใกล้เคียง	3.90	0.83	สูง
4	แหล่งท่องเที่ยวเคยได้รับรางวัล หรือใบประกาศเกียรติคุณ	4.00	0.63	สูง
5	มีผลิตภัณฑ์ทางการเกษตรที่มีความโดดเด่น	3.90	0.53	สูง
6	มีกิจกรรมการผลิตในแหล่งท่องเที่ยวเชิงเกษตร อาทิ การเก็บรักษาการแปรรูปและผลผลิตพลอยได้ จากสินค้าเกษตร	3.81	0.75	สูง
7	การเรียนรู้วิถีชีวิตหรือร่วมทำกิจกรรมกับเกษตรกร	3.81	0.75	สูง
8	มีการปรับเปลี่ยนรูปแบบของแหล่งท่องเที่ยวเชิงเกษตรเหมาะสมกับผลผลิตแต่ละฤดูกาล	3.63	0.67	สูง
9	แหล่งท่องเที่ยวมีความดึงดูดนักท่องเที่ยวต่างถิ่นต่างวัฒนธรรมให้สัมผัสและเพลิดเพลิน	4.36	0.67	สูงสุด
10	แหล่งท่องเที่ยวเชิงเกษตรของศูนย์วิปัสสนาสากลไร่เชิญตะวัน ทำให้ท่านมีความเพลิดเพลิน ชื่นชมธรรมชาติของจังหวัดเชียงราย	4.45	0.82	สูงสุด
11	แหล่งท่องเที่ยวเชิงเกษตรของศูนย์วิปัสสนาสากลไร่เชิญตะวัน ทำให้ท่านมีโอกาสเรียนรู้และมีประสบการณ์ในเรื่องเกษตรอินทรีย์วิถีพุทธ	4.45	0.82	สูงสุด
12	ท่านได้นำความรู้ไปประยุกต์ใช้หรือประกอบอาชีพได้	4.09	0.94	สูง
13	ท่านได้เรียนรู้เข้าใจภาคภูมิคุ้มกันอาชีพเกษตรกรรมจากการเดินทางไปท่องเที่ยวแหล่งท่องเที่ยวเชิงเกษตรของศูนย์วิปัสสนาสากลไร่เชิญตะวัน	4.27	0.64	สูงสุด
รวม		4.17	0.50	สูง

จากตาราง 10 พบว่า ผู้เชี่ยวชาญมีความคิดเห็นต่อแหล่งท่องเที่ยวเชิงเกษตรของศูนย์วิปัสสนาสากลไร่เชิญตะวัน ตำบลห้วยสัก อำเภอเมือง จังหวัดเชียงราย ในศักยภาพการดึงดูดใจของแหล่งท่องเที่ยวเชิงเกษตร มีค่าแปรผลอยู่ในระดับสูง เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อพบว่า ข้อที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด คือข้อที่ 2 ได้แก่ แหล่งท่องเที่ยวมีทัศนียภาพที่มีความสวยงาม ตกแต่งภูมิทัศน์กลมกลืนกับสภาพแวดล้อม มีค่าแปรผลอยู่ในระดับสูงสุด ($\bar{X} = 4.81$) และข้อที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด คือข้อที่ 8 ได้แก่ มีการปรับเปลี่ยนรูปแบบของแหล่งท่องเที่ยวเชิงเกษตรเหมาะสมกับผลผลิตแต่ละฤดูกาล มีค่าแปรผลอยู่ในระดับสูง ($\bar{X} = 3.63$)

ตาราง 11 แสดงการเปรียบเทียบผลการวิเคราะห์การประเมินศักยภาพแหล่งท่องเที่ยวเชิงเกษตรของศูนย์วิปัสสนาสากลไร่เชิญตะวันของ เจ้าหน้าที่ กับผู้เชี่ยวชาญ

	การประเมินศักยภาพจากผู้เชี่ยวชาญ	การประเมินศักยภาพจากเจ้าหน้าที่
โดยรวมทั้ง 4 ด้าน	มีค่าแปรผลอยู่ในระดับสูง ด้านที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด คือ ด้านการบริหารจัดการแหล่งท่องเที่ยวเชิงเกษตร	มีค่าแปรผลอยู่ในระดับสูง ด้านที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด คือ ด้านการดึงดูดใจของแหล่งท่องเที่ยวเชิงเกษตร
ด้านการบริหารจัดการแหล่งท่องเที่ยวเชิงเกษตร	มีค่าแปรผลอยู่ในระดับสูง ข้อที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด คือข้อที่ 12 ได้แก่ มีการสร้างเครือข่ายการท่องเที่ยวเชิงเกษตรกับองค์กรต่างๆ และข้อที่ 13 ได้แก่ มีการสร้างเครือข่ายการท่องเที่ยวเชิงเกษตรเชื่อมโยงกับองค์กรระดับท้องถิ่น ข้อที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด คือ ข้อที่ 6 ได้แก่ มีเครื่องมือและจุดปฐมพยาบาลเบื้องต้นแก่นักท่องเที่ยว	มีค่าแปรผลอยู่ในระดับปานกลาง ข้อที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด คือข้อที่ 12 ได้แก่ มีการสร้างเครือข่ายการท่องเที่ยวเชิงเกษตรกับองค์กรต่าง ๆ และข้อที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด คือข้อที่ 6 ได้แก่ มีเครื่องมือและจุดปฐมพยาบาลเบื้องต้นแก่นักท่องเที่ยว ข้อที่ 15 ได้แก่ มีป้ายอธิบายข้อมูลแหล่งท่องเที่ยวเชิงเกษตร และข้อที่ 22 ได้แก่ มีการทำแผนพับหรือเอกสารแนะนำแหล่งท่องเที่ยว
ด้านการรองรับของแหล่งท่องเที่ยวเชิงเกษตร	มีค่าแปรผลอยู่ในระดับสูง ข้อที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด คือข้อที่ 1 ได้แก่ การเดินทางเข้าถึงได้สะดวกทุกช่วงฤดูกาล ข้อที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด คือข้อที่ 4 ได้แก่ มีความพร้อมด้านอาหารเพียงพอ	มีค่าแปรผลอยู่ในระดับสูง ข้อที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด คือข้อที่ 1 ได้แก่ การเดินทางเข้าถึงได้สะดวกทุกช่วงฤดูกาล ข้อที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด คือข้อที่ 4 ได้แก่ มีความพร้อมด้านอาหารเพียงพอ

ตาราง 11 (ต่อ)

	การประเมินศักยภาพ จากผู้เชี่ยวชาญ	การประเมินศักยภาพจากเจ้าหน้าที่
ด้านการให้บริการ ของแหล่งท่องเที่ยว เชิงเกษตร	มีค่าแปรผลอยู่ในระดับสูง ข้อที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด คือ ข้อที่ 9 ได้แก่ แหล่งท่องเที่ยวเชิงเกษตร ของศูนย์วิปัสสนาสากลไร่เชิญ ตะวัน ทำให้ท่านเกิดการเรียนรู้ โดยเชื่อมโยงกับกิจกรรมทางพุทธ ศาสนา และข้อที่ 10 ได้แก่ แหล่ง ท่องเที่ยวเชิงเกษตรของศูนย์ วิปัสสนาสากลไร่เชิญตะวัน ทำให้ ท่านได้สัมผัสกับวิถีชีวิตวัฒนธรรม ประเพณีและรูปแบบที่เรียบง่าย ของเกษตรวิถีพุทธ ข้อที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด คือ ข้อที่ 7 ได้แก่ มีการให้บริการด้าน ยานพาหนะนำชมสำหรับ นักท่องเที่ยว ผู้สูงอายุและผู้พิการ ทางร่างกาย	มีค่าแปรผลอยู่ในระดับปานกลาง ข้อที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด คือ ข้อที่ 1 ได้แก่ การเดินทางเข้าถึงได้สะดวกทุกช่วง ฤดูกาล ข้อที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด คือ ข้อที่ 3 ได้แก่ ที่พักเพียงพอและเหมาะสมสำหรับ บริการนักท่องเที่ยว และข้อที่ 6 ได้แก่ มีบุคลากรผู้นำชมแหล่งท่องเที่ยว เหมาะสมเพียงพอต่อนักท่องเที่ยว
ด้านการดึงดูดใจ ของแหล่งท่องเที่ยว เชิงเกษตร	มีค่าแปรผลอยู่ในระดับสูง ข้อที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด คือ ข้อที่ 2 ได้แก่ แหล่งท่องเที่ยวมีทัศนียภาพ ที่มีความสวยงาม ตกแต่งภูมิทัศน์ กลมกลืนกับสภาพแวดล้อม ข้อที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด คือ ข้อที่ 8 ได้แก่ มีการปรับเปลี่ยนรูปแบบของ แหล่งท่องเที่ยวเชิงเกษตรเหมาะสม กับผลผลิตแต่ละฤดูกาล	มีค่าแปรผลอยู่ในระดับสูง ข้อที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด คือ ข้อที่ 4 ได้แก่ แหล่งท่องเที่ยวเคยได้รับรางวัล หรือใบ ประกาศเกียรติคุณ มีค่าแปรผลอยู่ใน ระดับสูงสุด ข้อที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด คือ ข้อที่ 5 ได้แก่ มีผลิตภัณฑ์ทางการเกษตรที่มีความโดดเด่น และข้อที่ 8 ได้แก่ มีการปรับเปลี่ยน รูปแบบของแหล่งท่องเที่ยวเชิงเกษตร เหมาะสมกับผลผลิตแต่ละฤดูกาล

ส่วนที่ 2 ผลการวิเคราะห์ข้อมูลการศึกษาความต้องการของนักท่องเที่ยวเชิงเกษตร
ของศูนย์วิปัสสนาสากลไร่เชิญตะวัน ตำบลห้วยสัก อำเภอเมือง จังหวัดเชียงราย

ตอนที่ 1 ผลการวิเคราะห์ข้อมูลปัจจัยส่วนบุคคลของผู้ตอบแบบสอบถาม

ตาราง 12 แสดงสถานภาพผู้ตอบแบบสอบถาม จำแนกตามเพศ

รายการ	จำนวน	ร้อยละ
1. เพศ		
1) ชาย	187	46.75
2) หญิง	213	53.25
รวม	400	100.00

จากตาราง 12 พบว่า ผู้ตอบแบบสอบถาม จำนวน 400 คน ส่วนใหญ่เป็นเพศหญิง จำนวน 213 คน คิดเป็นร้อยละ 53.2 เพศชายจำนวน 187 คน คิดเป็นร้อยละ 46.75 ตามลำดับ

ตาราง 13 แสดงสถานภาพผู้ตอบแบบสอบถาม จำแนกตามอายุ

รายการ	จำนวน	ร้อยละ
2. อายุ		
1) ต่ำกว่า 20 ปี	53	13.25
2) 21-30 ปี	79	19.75
3) 31-40 ปี	99	24.75
4) 41-50 ปี	99	19.75
5) 51-60 ปี	49	12.20
6) มากกว่า 60 ปีขึ้นไป	41	10.25
รวม	400	100.00

จากตาราง 13 พบว่า มีผู้ตอบแบบสอบถาม มีอายุตั้งแต่ 31-40 ปีจำนวน 99 คน คิดเป็นร้อยละ 24.75 รองลงมาอายุตั้งแต่ 41-50 ปี จำนวน 79 คน คิดเป็นร้อยละ 19.75 และอายุตั้งแต่ 21-30 ปี จำนวน 79 คน คิดเป็นร้อยละ 19.75 รองลงมาเป็น อายุต่ำกว่า 20 ปี จำนวน 53 คน คิดเป็นร้อยละ 13.25 รองลงมา อายุตั้งแต่ 51-60 ปี จำนวน 49 คน คิดเป็น

ร้อยละ 13.2 และน้อยสุด อายุมากกว่า 60 ปีขึ้นไป จำนวน 41 คน คิดเป็นร้อยละ 10.25 ตามลำดับ

ตาราง 14 แสดงสถานการณ์ภาพผู้ตอบแบบสอบถาม จำแนกตามระดับการศึกษา

รายการ	จำนวน	ร้อยละ
3. ระดับการศึกษา		
1) ประถมศึกษา	43	10.75
2) มัธยมศึกษาตอนต้น	35	8.75
3) มัธยมศึกษาตอนปลาย/ ปวช.	70	17.50
4) อนุปริญญา/ ปวส.	29	7.25
5)ปริญญาตรี	147	36.75
6) สูงกว่าปริญญาตรี	76	19.00
รวม	400	100.00

จากตาราง 14 พบว่า มีผู้ตอบแบบสอบถาม มีการศึกษาระดับ ปริญญาตรี จำนวน 147 คน คิดเป็นร้อยละ 36.75 รองลงมา สูงกว่าปริญญาตรี จำนวน 76 คน คิดเป็นร้อยละ 19.00 รองลงมา ระดับมัธยมศึกษาตอนปลาย/ ปวช. จำนวน 70 คน คิดเป็น 17.25 รองลงมา ระดับประถมศึกษา จำนวน 43 คน คิดเป็นร้อยละ 10.80 รองลงมา ระดับ มัธยมศึกษาตอนต้น จำนวน 35 คน คิดเป็นร้อยละ 8.80 และ ระดับอนุปริญญา/ ปวส.จำนวน 29 คน คิดเป็นร้อยละ 7.20 ตามลำดับ

ตาราง 15 แสดงสถานการณ์ภาพผู้ตอบแบบสอบถาม จำแนกตามรายได้

รายการ	จำนวน	ร้อยละ
4. รายได้ต่อเดือน		
1) ไม่มีรายได้ (หรือได้รับเงินจากผู้ปกครอง)	64	16.00
2) ต่ำกว่า 10,000 บาท/เดือน	53	13.20
3) 10,001 -20,000 บาท/เดือน	96	24.00
4) 20,001-30,000 บาท/เดือน	82	20.50
5) 30,001-40,000 บาท/เดือน	43	10.80
6) 40,001-50,000 บาท/เดือน	38	9.50
7) มากกว่า 50,000 บาท/เดือน	24	6.00
รวม	400	100.00

จากตาราง 15 พบว่า ผู้ตอบแบบสอบถาม มีรายได้ระหว่าง 10,001 – 20,000 บาท/เดือน จำนวน 96 คน คิดเป็นร้อยละ 24.0 รองลงมา มีรายได้ระหว่าง 20,001–30,000 บาท/เดือน จำนวน 82 คน คิดเป็นร้อยละ 20.5 รองลงมา ไม่มีรายได้ (หรือได้รับเงินจากผู้ปกครอง) จำนวน 64 คน คิดเป็นร้อยละ 16.0 รองลงมา มีรายได้ต่ำกว่า 10,000 บาท/เดือนจำนวน 53 คน คิดเป็นร้อยละ 13.2 รองลงมา มีรายได้ระหว่าง 30,001–40,000 บาท/เดือนจำนวน 43 คน คิดเป็นร้อยละ 10.8 รองลงมา มีรายได้ระหว่าง 40,001–50,000 บาท/เดือนจำนวน 38 คน คิดเป็นร้อยละ 9.5 และมีรายได้มากกว่า 50,000 บาท/เดือน จำนวน 24 คิดเป็นร้อยละ 6.0 ตามลำดับ

ตาราง 16 แสดงสถานภาพของผู้ตอบแบบสอบถาม แบ่งตามสถานภาพ

รายการ	จำนวน	ร้อยละ
5. สถานภาพ		
1) โสด	209	52.20
2) สมรส	156	39.00
3) หย่า/หม้าย/แยกกันอยู่	35	8.80
รวม	400	100.00

จากตาราง 16 พบว่า ผู้ตอบแบบสัมภาษณ์มีสถานภาพ โสด จำนวน 209 คน คิดเป็นร้อยละ 52.20 รองลงมา สถานภาพสมรส จำนวน 156 คน คิดเป็นร้อยละ 39.00 และ หย่า/หม้าย/แยกกันอยู่ จำนวน 35 คน คิดเป็นร้อยละ 8.80 ตามลำดับ

ตาราง 17 แสดงสถานภาพของผู้ตอบแบบสอบถาม แบ่งตามอาชีพ

รายการ	จำนวน	ร้อยละ
6. อาชีพ		
1) ไม่ได้ประกอบอาชีพ	81	20.20
2) ผู้ใช้ทักษะแรงงาน	56	14.00
3) เกษตรกรรม	51	12.80
4) เจ้าของกิจการและผู้บริการ	74	18.50
5) ผู้ประกอบการอาชีพระดับสูง	46	11.50
6) ข้าราชการ	68	17.00
7) อื่นๆ เช่น ข้าราชการบำนาญ	24	6.00
รวม	400	100.00

จากตาราง 17 พบว่า ผู้ตอบแบบสอบถามที่ ไม่ได้ประกอบอาชีพ จำนวน 81 คน คิดเป็นร้อยละ 20.20 รองลงมา เจ้าของกิจการและผู้บริการจำนวน 74 คน คิดเป็นร้อยละ 18.50 รองลงมา ข้าราชการจำนวน 68 คน คิดเป็นร้อยละ 17.00 รองลงมา ผู้ใช้ทักษะแรงงานจำนวน 56 คนคิดเป็นร้อยละ 14.00 รองลงมา เกษตรกรรวมจำนวน 51 คน คิดเป็นร้อยละ 12.80 รองลงมา ผู้ประกอบการอาชีพระดับสูงจำนวน 46 คน คิดเป็น 11.50 และ อื่น ๆ เช่น ข้าราชการบำนาญ จำนวน 24 คน คิดเป็นร้อยละ 6.00 ตามลำดับ

ตาราง 18 แสดงผลการวิเคราะห์ข้อมูลพฤติกรรมของนักท่องเที่ยวในการเดินทางท่องเที่ยวเชิงเกษตรของศูนย์วิปัสสนาสากลไร่เชิญตะวัน ตำบลห้วยสัก อำเภอเมือง จังหวัดเชียงราย

พฤติกรรม	จำนวน	ร้อยละ
1. ท่านเคยเดินทางมาท่องเที่ยวเชิงเกษตรของศูนย์วิปัสสนาสากลไร่เชิญตะวันหรือไม่		
1) ไม่เคย	220	55.00
2) เคย	180	45.00
รวม	400	100.00
2. ท่านเคยเดินทางไปเที่ยวแหล่งท่องเที่ยวเชิงเกษตรแห่งอื่น หรือไม่		
1) ไม่เคย	196	49.00
2) เคย	204	51.00
รวม	400	100.00
3. การเดินทางมาท่องเที่ยวเชิงเกษตรของศูนย์วิปัสสนาสากลไร่เชิญตะวัน		
1) เดินทางคนเดียว	25	6.20
2) เดินทางพร้อมครอบครัว	174	43.50
3) เดินทางมากับเพื่อน	97	24.20
4) เดินทางมากับบริษัท/หน่วยงาน	67	16.80
5) เดินทางมากับสถาบันการศึกษา	31	7.8
6) เดินทางมากับบริษัทนำเที่ยว	4	1.00
7) อื่น ๆ เช่น มากับวัด	2	.50
รวม	400	100.00
4. จำนวนผู้ร่วมเดินทางของท่าน		
1) เดินทางคนเดียว	22	5.50
2) 2 – 5 คน	242	60.5
3) 6 – 10 คน	59	14.80
4) มากกว่า 10 คน	77	19.2
รวม	400	100.0

ตาราง 18 (ต่อ)

พฤติกรรม	จำนวน	ร้อยละ
5. พาหนะที่ใช้ในการเดินทางมาศูนย์วิปัสสนาสากลไร่เชิญตะวัน		
1) รถยนต์ส่วนบุคคล	258	64.50
2) รถบริษัทท่องเที่ยว	53	13.20
3) จักรยาน	2	0.50
4) รถรับจ้างทั่วไป	19	4.80
5) เช่ารถตู้พร้อมคนขับ	47	11.80
6) มอเตอร์ไซด์	21	5.20
รวม	400	100.00
6. ทราบข้อมูลข่าวสารการท่องเที่ยวเชิงเกษตรของศูนย์วิปัสสนาสากลไร่เชิญตะวัน		
จากแหล่งใด		
1) หนังสือพิมพ์	9	2.20
2) วิทยุโทรทัศน์	38	9.50
3) นิตยสาร/วารสาร	3	0.80
4) แผ่นพับ/ใบปลิว	1	0.20
5) อินเทอร์เน็ต	200	50.00
6) บุคคลใกล้ชิด/คนรู้จัก	149	37.20
รวม	400	100.00
7. การเดินทางมาท่องเที่ยวเชิงเกษตรของศูนย์วิปัสสนาสากลไร่เชิญตะวันมีการ		
พักค้างคืน		
1) ไม่พัก	301	75.20
2) พักค้างคืน	99	24.80
รวม	400	100.00

จากตาราง 18 พบว่า ผู้ตอบแบบสอบถาม จำนวน 400 คน ส่วนใหญ่เดินทางมาเที่ยว การท่องเที่ยวเชิงเกษตรของศูนย์วิปัสสนาสากลไร่เชิญตะวันครั้งแรก จำนวน 220 คน คิดเป็นร้อยละ 55.00 เคยเดินทางไปเที่ยวแหล่งท่องเที่ยวเชิงเกษตรแห่งอื่น จำนวน 204 คน คิดเป็นร้อยละ 51.00 ส่วนใหญ่เดินทางมาท่องเที่ยวเชิงเกษตรของศูนย์วิปัสสนาสากลไร่เชิญตะวันพร้อม ครอบครัว จำนวน 174 คน คิดเป็นร้อยละ 43.50 มีผู้ร่วมเดินทางจำนวน 2-5 คน จำนวน 242 คน คิดเป็นร้อยละ 60.50 มารถยนต์ส่วนบุคคล จำนวน 258 คน คิดเป็นร้อยละ 64.50 ทราบข้อมูลข่าวสารทางอินเทอร์เน็ต จำนวน 200 คน คิดเป็นร้อยละ 50.00 และไม่พักค้างคืน จำนวน 301 คน คิดเป็นร้อยละ 75.20

ตาราง 19 แสดงผลการวิเคราะห์ข้อมูลความคิดเห็นในเหตุผลที่เดินทางมาท่องเที่ยว
ยังศูนย์วิปัสสนาสากลไร่เชิญตะวัน

ข้อ	เหตุผลที่เดินทางมาท่องเที่ยว	ระดับความคิดเห็น		แปลผล
		\bar{X}	S.D	
1	เที่ยวชมทัศนียภาพความสวยงามของศูนย์วิปัสสนาสากลไร่เชิญตะวัน	4.33	0.65	สูงที่สุด
2	แหล่งท่องเที่ยวสามารถเดินทางเข้าถึงได้ง่าย	4.14	0.66	สูง
3	แหล่งท่องเที่ยวมีสิ่งอำนวยความสะดวกและบริการทางการท่องเที่ยวพร้อม	4.21	0.67	สูงที่สุด
4	แหล่งท่องเที่ยวมีกิจกรรมการท่องเที่ยวที่หลากหลาย	4.20	0.79	สูง
5	มีผลผลิตและสินค้าเกษตรแปรรูปที่โดดเด่นจำหน่าย	3.96	0.88	สูง
6	ต้องการมาพบ ท่านว.วชิรเมธี (พระมหาภูติชัย วชิรเมธี)	4.43	0.72	สูงที่สุด
7	ต้องการเข้าร่วมคอร์สปฏิบัติธรรมกับทางศูนย์วิปัสสนาสากลไร่เชิญตะวัน	4.08	0.88	สูง
8	เที่ยวชมปริศนาธรรมของไร่เชิญตะวัน	4.25	0.70	สูงที่สุด
9	เยี่ยมชมโรงเรียนชานาพุทธเศรษฐศาสตร์	4.13	0.77	สูง
10	อยู่ใกล้กับแหล่งท่องเที่ยวอื่น ๆ	3.83	0.83	สูง
11	มาตามกระแสนิยม	3.65	1.14	สูง
รวม		4.11	0.52	สูง

จากตาราง 19 พบว่า ผู้ตอบแบบสอบถาม จำนวน 400 คน เหตุผลที่เดินทางมาท่องเที่ยวยังศูนย์วิปัสสนาสากลไร่เชิญตะวัน เรียงตามลำดับได้แก่ ต้องการมาพบท่านว.วชิรเมธี (พระมหาภูติชัย วชิรเมธี) รองลงมาคือ เที่ยวชมทัศนียภาพความสวยงามของศูนย์วิปัสสนาสากล ไร่เชิญตะวัน และเที่ยวชมปริศนาธรรมของไร่เชิญตะวัน

ตาราง 20 แสดงผลการวิเคราะห์กิจกรรมที่ต้องการเข้าร่วมในการเดินทางท่องเที่ยว
เชิงเกษตรของศูนย์วิปัสสนาสากลไร่เชิญตะวัน

ข้อ	กิจกรรมที่ต้องการเข้าร่วม	ระดับความคิดเห็น		แปลผล
		\bar{x}	S.D	
1	ร่วมกิจกรรมลงแปลงสาธิตเกษตรอินทรีย์	4.01	0.90	สูง
2	กิจกรรมเก็บผลผลิตทางการเกษตรตามฤดูกาล	3.99	0.78	สูง
3	ได้เข้ากราบและฟังธรรมจากท่าน ว.วชิรเมธี	4.17	0.85	สูง
4	กิจกรรมปั่นจักรยานชมแหล่งท่องเที่ยว	3.76	0.98	สูง
5	เก็บไข่เบ็ดโครงการไข่ทองคำ	3.72	0.99	สูง
6	เดินชมปริศนาธรรมจุดต่าง ๆ ภายในแหล่ง ท่องเที่ยว	4.17	0.80	สูง
7	เยี่ยมชมโรงเรียนชาวนาพุทธเศรษฐศาสตร์	4.07	0.83	สูง
8	เยี่ยมชมโครงการชุมชนกลางกองขยะ	3.96	0.85	สูง
9	เดินเที่ยวชมตลาดนัดอินทรีย์	4.02	0.88	สูง
10	เยี่ยมชมแปลงสมุนไพร	3.95	0.87	สูง
11	เที่ยวชมหอศิลป์ ว.วชิรเมธี	4.12	0.81	สูง
12	ซื้อสินค้าของที่ระลึกจากผลิตภัณฑ์แปรรูปเกษตร	4.06	2.21	สูง
รวม		4.00	0.64	สูง

จากตาราง 20 พบว่า ผู้ตอบแบบสอบถาม จำนวน 400 คน ต้องการเข้าร่วมกิจกรรม
ของศูนย์วิปัสสนาสากลไร่เชิญตะวันเรียงตามลำดับได้แก่ ได้เข้ากราบและฟังธรรมจากท่าน
ว.วชิรเมธี ได้เดินชมปริศนาธรรมจุดต่าง ๆ ภายในแหล่งท่องเที่ยว และได้เที่ยวชมหอศิลป์
ว.วชิรเมธี

ตาราง 21 แสดงผลการวิเคราะห์ความต้องการของนักท่องเที่ยวในการเดินทางท่องเที่ยว
เชิงเกษตรของศูนย์วิจัยปัสสนาสากลไร่เชิญตะวัน ตำบลห้วยสัก อำเภอเมือง
จังหวัดเชียงราย ด้านสิ่งดึงดูดใจ (Attraction)

ข้อ	ความต้องการในการเดินทางท่องเที่ยวเชิงเกษตร ของศูนย์วิจัยปัสสนาสากลไร่เชิญตะวัน	ระดับความคิดเห็น		แปลผล
		\bar{X}	S.D	
ด้านสิ่งดึงดูดใจ (Attraction)				
1	แหล่งท่องเที่ยวและกิจกรรมการท่องเที่ยวเชิงเกษตรมีความ น่าสนใจ	4.24	0.70	สูงสุด
2	แหล่งท่องเที่ยวที่มีความน่าสนใจของกิจกรรมการเรียน การสอนโรงเรียนชาวนาพุทธเศรษฐศาสตร์	4.08	0.71	สูง
3	แหล่งท่องเที่ยวที่มีความน่าสนใจของกิจกรรมแปลงสาธิต เกษตรอินทรีย์วิถีพุทธ	4.07	0.69	สูง
4	แหล่งท่องเที่ยวที่มีกิจกรรมไขเปิดทองคำที่น่าสนใจ	3.92	0.76	สูง
5	แหล่งท่องเที่ยวที่มีกิจกรรมการแปรรูปผลผลิตทางการเกษตร ที่น่าสนใจ	3.87	0.80	สูง
6	แหล่งท่องเที่ยวที่มีแปลงสมุนไพรที่น่าสนใจ	3.91	0.77	สูง
7	แหล่งท่องเที่ยวที่กิจกรรมเก็บผลผลิต ตามฤดูกาลที่น่าสนใจ	3.94	0.81	สูง
8	แหล่งท่องเที่ยวที่มีความน่าสนใจของตลาดนัดอินทรีย์	3.90	0.77	สูง
9	แหล่งท่องเที่ยวที่มีความน่าสนใจของโครงการเห็ดอารมณดี	4.04	1.64	สูง
10	แหล่งท่องเที่ยวที่มีความน่าสนใจของกิจกรรมใส่เดือนเพื่อนรัก	3.94	0.76	สูง
11	แหล่งท่องเที่ยวที่มีความน่าสนใจของโครงการชุมทองกลาง กองขยะ	3.97	0.77	สูง
12	แหล่งท่องเที่ยวที่มีทัศนียภาพที่สวยงาม	4.13	0.75	สูง
	แหล่งท่องเที่ยวที่มีความโดดเด่นและความหลากหลาย	3.99	0.79	สูง
13	ของผลิตภัณฑ์ทางการเกษตร			
	แหล่งท่องเที่ยวที่มีความโดดเด่นและความหลากหลาย	4.10	0.72	สูง
14	ของกิจกรรมการท่องเที่ยวเชิงเกษตร			
	แหล่งท่องเที่ยวที่มีผลผลิตทางการเกษตรที่มีความโดดเด่น	4.04	0.812	สูง
15	น่าสนใจ			
16	แหล่งท่องเที่ยวที่มีปรีศนาธรรมจุดต่างๆ ที่มีความน่าสนใจ	4.18	0.72	สูง
17	แหล่งท่องเที่ยวที่มีความสวยงามของสถาปัตยกรรมและอาคาร	4.24	0.66	สูงสุด
18	ได้มีโอกาสสนทนาธรรมกับท่าน ว.วชิรเมธี	4.11	0.84	สูง
รวม		4.04	0.56	สูง

จากตาราง 21 พบว่า ผู้ตอบแบบสอบถาม จำนวน 400 คน ต้องการเดินทางท่องเที่ยวเชิงเกษตรของศูนย์วิปัสสนาสากลไร่เชิญตะวัน ด้านสิ่งดึงดูดใจ (Attraction) เรียงตามลำดับได้แก่ แหล่งท่องเที่ยวที่มีความสวยงามของสถาปัตยกรรมและอาคาร รวมถึงกิจกรรมการท่องเที่ยวเชิงเกษตรมีความน่าสนใจ มีปริศนาธรรมจุดต่าง ๆ ที่มีความน่าสนใจ และได้มีโอกาสสนทนาธรรมกับท่าน ว.วชิรเมธี ส่วนข้อที่มีค่าแปลผลต่ำกว่าตัวแปรอื่น คือ แหล่งท่องเที่ยวที่มีความน่าสนใจของตลาดนัดอินทรีย์

ตาราง 22 แสดงผลการวิเคราะห์ความต้องการของนักท่องเที่ยวในการเดินทางท่องเที่ยวเชิงเกษตรของศูนย์วิปัสสนาสากลไร่เชิญตะวัน ตำบลห้วยสัก อำเภอเมืองจังหวัดเชียงราย ด้านการเข้าถึง (Accessibility)

ข้อ	ความต้องการในการเดินทางท่องเที่ยวเชิงเกษตรของศูนย์วิปัสสนาสากลไร่เชิญตะวัน	ระดับความต้องการ		แปลผล
		\bar{X}	S.D	
ด้านการเข้าถึง (Accessibility)				
1	ได้รับข้อมูลข่าวสารทางการท่องเที่ยวผ่านการโฆษณาประชาสัมพันธ์ สื่อวิทยุ โทรทัศน์ โซเชียลมีเดีย	4.12	0.78	สูง
2	การคมนาคมมีความสะดวกสบายเข้าถึงได้ทุกฤดูกาล	4.15	0.71	สูง
3	เส้นทางเข้าถึงแหล่งท่องเที่ยวเชิงเกษตรมีความปลอดภัย	4.05	0.73	สูง
4	ข้อมูลสถานที่ตั้งมีความชัดเจนเข้าถึงได้ง่าย	4.13	0.71	สูง
5	แผนที่แสดงแหล่งท่องเที่ยวเชิงเกษตรตามจุดเยี่ยมชมต่าง ๆ มีความชัดเจน	4.10	0.79	สูง
6	แหล่งท่องเที่ยวมีจุดประชาสัมพันธ์ให้ข้อมูลเกี่ยวกับการท่องเที่ยวเชิงเกษตรในแหล่งท่องเที่ยวตามจุดต่าง ๆ	4.07	0.81	สูง
7	แหล่งท่องเที่ยวมีคู่มือการท่องเที่ยวสถานที่สำคัญต่าง ๆ ภายใน	4.10	0.78	สูง
8	มีป้ายประชาสัมพันธ์แหล่งท่องเที่ยวตามสถานที่สำคัญภายนอกแหล่งท่องเที่ยว	4.21	0.72	สูงสุด
รวม		4.12	0.60	สูง

จากตาราง 22 พบว่า ผู้ตอบแบบสอบถาม จำนวน 400 คน ต้องการเดินทางท่องเที่ยวเชิงเกษตรของศูนย์วิปัสสนาสากลไร่เชิญตะวัน ด้านการเข้าถึง (Accessibility) เรียงตามลำดับได้แก่ ต้องการให้มีป้ายประชาสัมพันธ์แหล่งท่องเที่ยวตามสถานที่สำคัญภายนอกแหล่งท่องเที่ยว การคมนาคมมีความสะดวกสบายเข้าถึงได้ทุกฤดูกาล และข้อมูลสถานที่ตั้งมีความชัดเจนเข้าถึงได้ง่าย ส่วนข้อที่มีค่าแปลผลต่ำกว่าตัวแปรอื่น คือ เส้นทางเข้าถึงแหล่งท่องเที่ยวเชิงเกษตรมีความปลอดภัย

ตาราง 23 แสดงผลการวิเคราะห์ความต้องการของนักท่องเที่ยวในการเดินทางท่องเที่ยวเชิงเกษตรของศูนย์วิปัสสนาสากลไร่เชิญตะวัน ตำบลห้วยสัก อำเภอเมือง จังหวัดเชียงราย ด้านสิ่งอำนวยความสะดวกต่าง ๆ (Amenity)

ข้อ	ความต้องการในการเดินทางท่องเที่ยวเชิงเกษตร ของศูนย์วิปัสสนาสากลไร่เชิญตะวัน	ระดับความต้องการ		แปลผล
		\bar{x}	S.D	
ด้านสิ่งอำนวยความสะดวกต่าง ๆ (Amenity)				
1	ป้ายแนะนำสถานที่ภายในแหล่งท่องเที่ยวเชิงเกษตรมีความชัดเจน	4.26	0.71	สูงสุด
2	มีเจ้าหน้าที่แนะนำ/พาชมแหล่งท่องเที่ยวเพียงพอ	4.01	0.82	สูง
3	มีศาลาหรือม้านั่งพักผ่อนตามจุดต่าง ๆ เพียงพอต่อความต้องการนักท่องเที่ยว	4.13	0.70	สูง
4	ห้องน้ำมีความสะอาดและเพียงพอต่อความต้องการของนักท่องเที่ยว	4.18	0.69	สูง
5	ร้านจำหน่ายอาหารเพียงพอและเหมาะสมกับแหล่งท่องเที่ยว	4.01	0.74	สูง
6	แหล่งท่องเที่ยวมีบริการร้านสินค้าที่ระลึกเหมาะสมเพียงพอ	4.04	0.74	สูง
7	แหล่งท่องเที่ยวมีถังขยะตามจุดต่างๆ ในแหล่งท่องเที่ยว	4.01	0.78	สูง
8	แหล่งท่องเที่ยวมีบริการอินเทอร์เน็ตตามจุดต่าง ๆ	4.01	0.83	สูง
9	แหล่งท่องเที่ยวมีที่จอดรถเป็นสัดส่วน สะดวก ปลอดภัย	4.09	0.75	สูง
10	มีทางลาดสำหรับรถวีลแชร์	3.97	0.80	สูง
11	มีที่พักรองรับนักท่องเที่ยวที่มีความเหมาะสม สะอาด	4.14	0.72	สูง
12	มีห้องพักเพียงพอต่อความต้องการ	4.03	0.80	สูง
รวม		4.07	0.57	สูง

จากตาราง 23 พบว่า ผู้ตอบแบบสอบถาม จำนวน 400 คน ต้องการเดินทางท่องเที่ยวเชิงเกษตรของศูนย์วิปัสสนาสากลไร่เชิญตะวัน ด้านสิ่งอำนวยความสะดวกต่าง ๆ (Amenity) เรียงตามลำดับได้แก่ ป้ายแนะนำสถานที่ภายในแหล่งท่องเที่ยวเชิงเกษตรมีความชัดเจน ห้องน้ำมีความสะอาดและเพียงพอต่อความต้องการของนักท่องเที่ยว และมีที่พักรองรับนักท่องเที่ยวที่มีความเหมาะสม สะอาด ส่วนข้อที่มีค่าแปลผลต่ำกว่าตัวแปรอื่น คือ มีทางลาดสำหรับรถวีลแชร์

ตาราง 24 แสดงผลการวิเคราะห์ความต้องการของนักท่องเที่ยวในการเดินทางท่องเที่ยวเชิงเกษตรของศูนย์วิปัสสนาสากลไร่เชิญตะวัน ตำบลห้วยสัก อำเภอเมือง จังหวัดเชียงราย ด้านกิจกรรมต่าง ๆ (Activity)

ข้อ	ความต้องการในการเดินทางท่องเที่ยวเชิงเกษตรของศูนย์วิปัสสนาสากลไร่เชิญตะวัน	ระดับความต้องการ		แปลผล
		\bar{X}	S.D	
ด้านกิจกรรมต่าง ๆ (Activity)				
1	กิจกรรมการท่องเที่ยวเชิงเกษตรมีรูปแบบเหมาะสม	4.16	0.77	สูง
2	มีกิจกรรมการท่องเที่ยวเชิงเกษตรที่มีความหลากหลาย เช่น การแปรรูปผลิตภัณฑ์ทางการเกษตร	4.07	0.77	สูง
3	กิจกรรมการท่องเที่ยวเชิงเกษตรมีระยะเวลาในการเยี่ยมชมที่เหมาะสม ตามเวลา ตามฤดูกาล	4.08	0.73	สูง
4	กิจกรรมท่องเที่ยวเชิงเกษตรมีความดึงดูดและมีความน่าสนใจ ในกระบวนการและเส้นทางท่องเที่ยว	4.07	0.72	สูง
5	ได้รับการถ่ายทอดความรู้เรื่องการเกษตรอินทรีย์ในการเข้าร่วมกิจกรรม	4.07	0.76	สูง
6	มีวิทยากรที่มีความเชี่ยวชาญให้ความรู้และนำชม	4.04	0.79	สูง
7	สามารถนำความรู้ไปประยุกต์ใช้ในชีวิตประจำวันได้	4.23	0.12	สูงสุด
8	กิจกรรมให้ความเพลิดเพลิน ชื่นชมวิถีเกษตรของจังหวัดเชียงราย	4.14	0.71	สูง
9	มีตารางกิจกรรมตลอดปีที่ชัดเจนให้นักท่องเที่ยวเลือกชม	4.12	0.76	สูง
รวม		4.11	0.65	สูง

จากตาราง 24 พบว่า ผู้ตอบแบบสอบถาม จำนวน 400 คน ต้องการเดินทางท่องเที่ยวเชิงเกษตรของศูนย์วิปัสสนาสากลไร่เชิญตะวัน ด้านกิจกรรมต่าง ๆ (Activity) เรียงตามลำดับได้แก่ สามารถนำความรู้ไปประยุกต์ใช้ในชีวิตประจำวันได้ กิจกรรมการท่องเที่ยวเชิงเกษตรมีรูปแบบเหมาะสม และกิจกรรมให้ความเพลิดเพลิน ชื่นชมวิถีเกษตรของจังหวัดเชียงรายส่วนข้อที่มีค่าแปลผลต่ำกว่าตัวแปรอื่น คือ มีวิทยากรที่มีความเชี่ยวชาญให้ความรู้และนำชม

ตอนที่ 4 ความคิดเห็นของนักท่องเที่ยว

4.1 กิจกรรมการท่องเที่ยวเชิงเกษตรที่ต้องการให้เพิ่มเติม

- 4.1.1. อยากให้มีบรรจุปฏิทินการท่องเที่ยวในจังหวัด
- 4.1.2. ให้มีการจัดกิจกรรมเกี่ยวกับการทอผ้า หรือจักรสาน
- 4.1.3. มีการจัดงานเกษตรประจำปี หรือช่วงเทศกาลของพืชผัก ผลไม้
- 4.1.4. มีการสาธิตการเพาะพันธุ์เห็ดนางฟ้าภูฐาน และการสาธิตเพาะพันธ์
ไส้เดือน
- 4.1.5. ให้มีการเรียนรู้เกี่ยวกับเกษตรอินทรีย์ผสมผสานมากกว่านี้
- 4.1.6. เพิ่มความหลากหลายของการจัดแสดงสินค้าผลผลิตแปรรูปการเกษตร
ของทางไร่ และมีการปลูกพืชผลทางการเกษตรตามฤดูกาลที่ชัดเจน
- 4.1.7. มีการจัดตลาดนัดการเกษตรของ นร.ชาวนา ให้มีจุดจำหน่ายที่ชัดเจน
- 4.1.8. ควรมีการเลี้ยงสัตว์ เช่น ควาย แกะ ฯลฯ และมีการให้อาหารสัตว์เลี้ยง
- 4.1.9. อยากเห็นถึงวิถีชีวิตการเกษตร ของชุมชน หมู่บ้าน และเกษตรกรที่ชัดเจน
มากกว่านี้
- 4.1.10. มีการจัดทำตารางกิจกรรมรายปีของทางไร่
- 4.1.11. มีการจัดกิจกรรมการเก็บผลผลิตประจำฤดูกาลของผลผลิตนั้น ๆ

4.2 ข้อเสนอแนะต่อการส่งเสริมการท่องเที่ยวเชิงเกษตรของศูนย์วิปัสสนาสากลไร่เชิญตะวัน ตำบลห้วยสัก อำเภอเมือง จังหวัดเชียงราย

- 4.2.1. มีการประชาสัมพันธ์กิจกรรมให้มีความชัดเจนมากขึ้นหลาย ๆ ช่องทาง
- 4.2.2. มีการจัดกิจกรรมด้านเกษตรกรรมที่หลากหลายมากขึ้นและประชาชน
ทั่วไปสามารถเข้าร่วมได้
- 4.2.3. ทำใบโบว์ชิวเป็นแผนที่ไร่เชิญตะวัน
- 4.2.4. มีเจ้าหน้าที่แนะนำสถานที่เที่ยวในไร่
- 4.2.5. อยากให้มีการปรับปรุงแปลงปลูกผักให้ดูสวยงามมากกว่านี้

- 4.2.6. มีที่พักเพียงพอต่อนักท่องเที่ยวที่เข้ามาปฏิบัติธรรมให้มากกว่านี้
- 4.2.7. อยากให้มีการจัดตารางกิจกรรมเพื่อวางแผนการเดินทาง
- 4.2.8. อยากให้มีรถรับส่งจากในเมืองสำหรับคนที่สนใจมาท่องเที่ยว
- 4.2.9. อยากให้มีสถานที่จอดรถในไร่
- 4.2.10. มีรถนั่งชมสถานที่ต่าง ๆ ในไร่และมีการอธิบายเกี่ยวกับสถานที่นั้น ๆ
 ปรัชญาธรรมต่าง ๆ ในไร่ให้นักท่องเที่ยว
- 4.2.11. มีเจ้าหน้าที่อำนวยความสะดวกให้ข้อมูลแก่นักท่องเที่ยว
- 4.2.12. มีการบรรยายธรรมทุกวันให้นักท่องเที่ยวต่างจังหวัดที่มาเที่ยวที่ไร่ได้ฟัง
- 4.2.13. ให้มีร้านอาหารมากกว่านี้
- 4.2.14. มีการปรับปรุงการท่องเที่ยวเชิงเกษตรทุกฤดูกาลอย่างต่อเนื่อง
- 4.2.15. ควรเพิ่มจุดทิ้งขยะและสามารถมองหาได้ง่าย
- 4.2.16. เพิ่มจุดสำหรับถ่ายรูปและมีการจัดให้สวยงามอยู่เสมอ
- 4.2.17. ให้มีการพัฒนาการตลาดสินค้าของนักเรียนชาวนา เนื่องจากมีการผลิต
 เพิ่มขึ้นแต่ไม่มีการกระจายสินค้า
- 4.2.18. ควรมีบุคลากรเพิ่มในการจัดทำกิจกรรมต่าง ๆ
- 4.2.19. มีการจัดกิจกรรมให้ความรู้มาตรฐานการผลิตพืชผลทางการเกษตร
 ให้เกษตรกรหรือคนทั่วไปได้รับรู้ข้อมูล
- 4.2.20. ให้เกษตรกรไม่ใช่เฉพาะนักเรียนชาวนาได้มีส่วนร่วมกิจกรรมการเกษตร
 ของไร่เชิญตะวันมากกว่านี้
- 4.2.21. ให้มีป้ายบอกทางเกี่ยวกับสถานที่ในไร่บอกชัดเจนมากกว่านี้ หรือมีป้าย
 แสดงแผนที่เส้นทางในไร่
- 4.2.22. ควรมีทางเดินที่ร่มมากกว่านี้
- 4.2.23. ให้มีจุดประชาสัมพันธ์ติดต่อสอบถามที่ชัดเจน
- 4.2.24. มีป้ายอธิบายความหมายตามจุดต่างๆ ของศูนย์วิปัสสนาสากลไร่เชิญตะวัน

ส่วนที่ 3 หาแนวทางการส่งเสริมกิจกรรมการท่องเที่ยวเชิงเกษตรของศูนย์วิปัสสนาสากลไร่เชิญตะวัน ตำบลห้วยสัก อำเภอเมือง จังหวัดเชียงราย

การศึกษาแนวทางการส่งเสริมกิจกรรมการท่องเที่ยวเชิงเกษตรของศูนย์วิปัสสนาสากลไร่เชิญตะวัน ตำบลห้วยสัก อำเภอเมือง จังหวัดเชียงราย มีผลการวิเคราะห์ข้อมูลมี ดังนี้

1. การสังเคราะห์แนวทางการการส่งเสริมกิจกรรมการท่องเที่ยวเชิงเกษตรของศูนย์วิปัสสนาสากลไร่เชิงญตะวันตก ตำบลห้วยสัก อำเภอเมือง จังหวัดเชียงราย ผู้ศึกษาได้นำข้อมูลจากการสัมภาษณ์ และสอบถามเกี่ยวกับแนวทางการการส่งเสริมกิจกรรมการท่องเที่ยวเชิงเกษตรของศูนย์วิปัสสนาสากลไร่เชิงญตะวันตก ตำบลห้วยสัก อำเภอเมือง จังหวัดเชียงราย ตามวัตถุประสงค์ข้อที่ 1 และวัตถุประสงค์ข้อที่ 2 แล้วนำมาสังเคราะห์เป็นขั้นตอนการส่งเสริมกิจกรรมการท่องเที่ยวเชิงเกษตรของศูนย์วิปัสสนาสากลไร่เชิงญตะวันตก ตำบลห้วยสัก อำเภอเมือง จังหวัดเชียงราย

ข้อเสนอแนะจากการสัมภาษณ์ผู้บริหารและเจ้าหน้าที่ศูนย์วิปัสสนาสากลไร่เชิงญตะวันตก

ด้านดึงดูดใจ (Attraction)

1. ปรับปรุงเรื่องจุดท่องเที่ยวภายในแหล่งท่องเที่ยวให้มีความน่าสนใจและมีความสวยงามโดดเด่นและมีความยั่งยืนโดยมีแผนการจัดการสถานที่รายปีในการปรับปรุงสถานที่
2. เชื่อมโยงกิจกรรมการท่องเที่ยวเชิงเกษตรกับกิจกรรมอื่น ๆ ของศูนย์วิปัสสนาสากลไร่เชิงญตะวันตก
3. ปรับปรุงและพัฒนาด้านกิจกรรมการท่องเที่ยวเชิงเกษตรให้มีความยั่งยืนและทำเป็นรายปีเผยแพร่ให้ประชาชนทั่วไปได้รับรู้ข้อมูล
4. การผลักดันเป็นการท่องเที่ยวระดับจังหวัดจะช่วยให้มีหน่วยงานเข้ามาช่วยเหลือดูแลเรื่องมาตรฐานของการท่องเที่ยวหรือแหล่งท่องเที่ยว
5. สินค้าทางการเกษตร กระบวนการแปรรูปและสร้างความโดดเด่นให้กับผลิตภัณฑ์ ตัวอย่าง ทางไร่มีเห็นการณ์ดี มีการส่งเสริมการปลูกแล้วนำไปแปรรูปเป็นน้ำพริกเห็น

ด้านการเข้าถึง (Accessibility)

1. เพิ่มจุดบริการรับส่งนักท่องเที่ยวจากสนามบิน แหล่งชุมชน เพิ่มช่องทางการติดต่อ
2. เพิ่มข้อมูลการประชาสัมพันธ์กิจกรรมการท่องเที่ยวเชิงเกษตรในช่องทางต่าง ๆ เช่น Website Social media
3. เพิ่มป้ายบอกทางตามสถานที่ท่องเที่ยวต่าง ๆ สนามบิน หรือขนส่ง
4. เพิ่มช่องทางการติดต่อสื่อสารเพื่อความสะดวกในการเข้าถึงข้อมูล เช่น เพิ่มเบอร์ประสานงานเพื่อให้ง่ายต่อการเข้าถึง
5. ปรับปรุงการรับรู้และการเข้าถึงเราให้เกิดสิ่งที่เรียกว่า Easy Attraction ด้วยการพัฒนาเว็บไซต์ โซเชียลมีเดีย และระบบคิวอาร์โค้ด เพื่อให้ความรู้แก่นักท่องเที่ยวให้เข้าถึงไร่เชิงญตะวันตกให้ง่ายที่สุด

6. ทำคลิป เป็นภาพยนตร์สั้นเพื่อเผยแพร่กิจกรรมของการทำเกษตรอินทรีย์ของคุณย์ วิปัสสนาสากลไร้เขตแดนให้เป็นที่รู้จักอย่างแพร่หลายในสื่อสังคมออนไลน์

7. จัดพิมพ์องค์ความรู้ที่สั่งสมจากประสบการณ์ตรงของเราทั้งภาษาไทย และภาษาอังกฤษ ทั้งในเชิงวิชาการและสำหรับนักท่องเที่ยวทั่วไป

ด้านสิ่งอำนวยความสะดวก (Amenity)

1. จัดทำป้ายบอกทางหรือป้ายสื่อความหมายตามจุดต่าง ๆ ให้มีความชัดเจน มีการจัดทำป้ายสื่อความหมาย อธิบายความหมายของแต่ละจุดว่า เป็นข้อมูลสั้น ๆ เพื่อให้ นักท่องเที่ยวที่เดินทางมาสามารถศึกษาได้ด้วยตัวเอง เช่น ระบุชื่อ ภาษาไทย ความหมาย เป็นภาษาต่างๆ เช่น ภาษาไทย ภาษาอังกฤษ ภาษาจีน เป็นต้น

2. เพิ่มจุดบริการรับ-ส่ง รถนำเที่ยว ทำเป็นซุ้มหรือจุดจอดรถรับส่งและมีตารางเวลา เพื่อให้นักท่องเที่ยวทราบกำหนดเวลาของรถที่ชัดเจน

3. แผนที่ศูนย์วิปัสสนาสากลไร้เขตแดน เพิ่มจุดติดตั้งแผนที่ เช่น 1) ลานจอดรถ 2) บริเวณสุญญาคาร 3) ซุ้มประตูหน้าวิหารดิน 4) แปลงสาธิตเกษตรอินทรีย์

4. จัดทำคู่มือแผ่นพับ คู่มือการท่องเที่ยว

5. ปรับปรุง สินค้าและบริการเพื่อรองรับการท่องเที่ยวเชิงเกษตร โดยแบ่งเป็น 1) ส่วนของการบริการ และ 2) ส่วนของสินค้า

5.1 การบริการโดยมีการอบรมเจ้าหน้าที่เพื่อรองรับนักท่องเที่ยว ให้ความรู้ให้สามารถให้ความรู้ขั้นพื้นฐานกับนักท่องเที่ยวได้ ให้เจ้าหน้าที่ใส่ชุดที่เป็นยูนิฟอร์มหรือติดสัญลักษณ์ เพื่อให้นักท่องเที่ยวสามารถติดต่อสอบถามข้อมูลหรือขอรับบริการต่าง ๆ ได้

5.2 สินค้าให้มีความโดดเด่น ทั้งสินค้าด้านการเกษตรและสินค้าที่เป็นเอกลักษณ์ โดดเด่นของแหล่งท่องเที่ยว

5.3 มีกระบวนการบริหารจัดการให้กับสินค้าทางการเกษตร

6. ด้านสิ่งอำนวยความสะดวกการรักษาความปลอดภัยให้กับนักท่องเที่ยว

ด้านกิจกรรม (Activity)

1. ความยั่งยืนของกิจกรรมและสิ่งก่อสร้างต่าง ๆ ความชัดเจนและความต่อเนื่องของกิจกรรมในไร่

2. ส่งเสริมและพัฒนาเรื่อง วิธีพุทธร่วมกับกิจกรรมทางการเกษตรแก่นักท่องเที่ยว ทั่วไปด้วยไม่ใช่แค่คนที่มาเข้าร่วมคอร์สวิปัสสนาโดยส่งเสริมให้เป็นจุดแข็ง

3. เชื่อมโยงกับการท่องเที่ยวเพื่อการมาเจริญสติถือเป็นจุดสำคัญของการท่องเที่ยวไร้เชยิวเพราะในส่วนของการบวณาการทำการเกษตรคนที่มากก็ต้องฝึก ต้องใช้สมาธิ ใช้สติในการร่วมกิจกรรม

4. เพิ่มกิจกรรมให้มีความหลากหลายเพราะบางช่วงเวลาที่พระอาจารย์ว.ท่านออกไปปฏิบัติศาสนกิจที่อื่น นักท่องเที่ยวจะได้มีกิจกรรมทำหรือมีสิ่งอื่นที่ดึงดูดคน เช่น การดูแลสภาพแวดล้อมให้มีความสวยงาม พัฒนาจุดปริศนาธรรมต่าง ๆ ให้มีคนเข้าถึงได้ง่ายเช่นการทำป้ายแสดงไว้ตั้งแต่ด้านหน้าว่าเข้ามาจะเจออะไรบ้างอาจจะอยู่บริเวณเดียวกับแผนที่และจุดประชาสัมพันธ์ ให้เห็นว่ามีอะไรบ้างนักท่องเที่ยวก็สามารถเลือกเดินไปตามจุดต่าง ๆ ได้

5. เส้นทางการท่องเที่ยวในศูนย์วิปัสสนาสากลไร้เชยิว

6. สร้างกิจกรรมให้นักท่องเที่ยวมีส่วนร่วม อย่างเมื่อเจ้าหน้าที่ทำก่อนเห็นนักท่องเที่ยวสนใจก็สามารถมีส่วนร่วมได้ เช่น การเก็บหรือการบวณาการปลูกผัก เริ่มต้นง่ายจากการเพาะเมล็ดพันธุ์ การเพิ่มกิจกรรมทางเกษตรกรรมอย่างเพาะปลูกเพราะการบวณาการเพาะปลูกทำได้ตลอดแต่ต้องมีปฏิทินการปลูกพืชที่ชัดเจนและให้ความรู้เรื่องนั้น ๆ

7. พัฒนาคอร์สภาวนาที่เป็นแบบผสมผสานระหว่าง จิตวิญญาณ กับ เกษตรอินทรีย์ วิถีพุทธให้เป็นคอร์สภาวนาแบบใหม่ที่เอา เกษตร มาบวกกับ สมาธิภานา ซึ่งจะเป็นแห่งแรกของโลกที่เอาการฝึกเจริญสติมาบวกกับเกษตรกรรม เพื่อบูรณาการการเจริญสติเข้าไปสู่ชีวิตประจำวันในบ้าน ในที่ทำงาน ในการทำเกษตรกรรม และในการดูแลสิ่งแวดล้อม

8. เชื่อมโยงกับการท่องเที่ยวเชิงสุขภาพ

ด้านที่พัก (Accommodation)

1. ปรับปรุงและเพิ่มเติมที่พักสำหรับนักท่องเที่ยวเชิงเกษตรโดยการเพิ่มโฮมสเตย์ (Home Stay) เพื่อรองรับการท่องเที่ยวเชิงเกษตร

2. เพิ่มที่พักให้มีความหลากหลาย เพื่อรองรับความต้องการของนักท่องเที่ยวที่มีความแตกต่าง ยกตัวอย่างเช่น โฮมสเตย์บ้านดิน โฮมสเตย์บ้านไม้ไผ่ บ้านพักแบบทันสมัย เพื่อรองรับกลุ่มคนที่มีความหลากหลาย

วิเคราะห์จากแบบสอบถามนักท่องเที่ยวที่เดินทางมาท่องเที่ยวเชิงเกษตร ศูนย์วิปัสสนาสากลไร้เชยิว ตำบลห้วยสัก อำเภอเมือง จังหวัดเชียงราย

1. ด้านสิ่งดึงดูดใจ (Attraction) มีค่าแปลผลอยู่ในระดับสูงข้อที่ต้องการให้แหล่งท่องเที่ยวมีความสวยงามของสถาปัตยกรรมและอาคาร รวมถึงกิจกรรมการท่องเที่ยวเชิงเกษตรมีความน่าสนใจ มีปริศนาธรรมจุดต่าง ๆ ที่มีความน่าสนใจและได้มีโอกาสสนทนาธรรมกับ

ท่านว.วชิรเมธี ส่วนข้อที่มีค่าแปลผลต่ำกว่าตัวแปรอื่น คือ แหล่งท่องเที่ยวมีความน่าสนใจของตลาดนัดอินทรีย์

2. ด้านสิ่งอำนวยความสะดวกต่าง ๆ (Amenity) ต้องการให้มีป้ายประชาสัมพันธ์แหล่งท่องเที่ยวตามสถานที่สำคัญภายนอกแหล่งท่องเที่ยว การคมนาคมมีความสะดวกสบาย เข้าถึงได้ทุกฤดูกาล และข้อมูลสถานที่ตั้งมีความชัดเจนเข้าถึงได้ง่าย ส่วนข้อที่มีค่าแปลผลต่ำกว่าตัวแปรอื่นเส้นทางเข้าถึงแหล่งท่องเที่ยวเชิงเกษตรมีความปลอดภัย

3. ด้านกิจกรรมต่าง ๆ (Activity) ต้องการให้กิจกรรมสามารถนำความรู้ไปประยุกต์ใช้ในชีวิตประจำวันได้ กิจกรรมการท่องเที่ยวเชิงเกษตรมีรูปแบบเหมาะสม และกิจกรรมให้ความเพลิดเพลิน ชื่นชมวิถีเกษตรของจังหวัดเชียงราย ส่วนข้อที่มีค่าแปลผลต่ำกว่าตัวแปรอื่นมีวิทยากรที่มีความเชี่ยวชาญให้ความรู้และนำชม

ข้อเสนอแนะกิจกรรมที่ต้องการให้เพิ่มเติมในการส่งเสริมกิจกรรมการท่องเที่ยวเชิงเกษตร

1. อยากรให้มีบรรจุภัณฑ์ในการท่องเที่ยวในจังหวัด
2. ให้มีการจัดกิจกรรมเกี่ยวกับการทอดผ้าหรือจักรสาน
3. มีการจัดงานเกษตรประจำปี หรือช่วงเทศกาลของพืชผักผลไม้
4. มีการสาธิตการเพาะพันธ์เห็ดนางฟ้าภูฐานและการสาธิตเพาะพันธุ์ไล่เดือน
5. ให้มีการเรียนรู้เกี่ยวกับเกษตรอินทรีย์ผสมผสานมากกว่านี้
6. เพิ่มความหลากหลายของการจัดแสดงสินค้าผลผลิตแปรรูปการเกษตรของทางศูนย์วิปัสสนาสากลไร่เชิญตะวันและมีการปลูกพืชผลทางการเกษตรตามฤดูกาลที่ชัดเจน
7. มีการจัดตลาดนัดการเกษตรของ นักเรียนชาวนา ให้มีจุดจำหน่ายที่ชัดเจน
8. ควรมีการเลี้ยงสัตว์ เช่น ควาย แกะ ฯลฯ และมีการให้อาหารสัตว์เลี้ยง
9. อยากรเห็นถึงวิถีชีวิตการเกษตร ของชุมชน หมู่บ้าน และเกษตรกรที่ชัดเจนมากกว่านี้
10. มีการจัดทำตารางกิจกรรมรายปีของทางไร่เชิญตะวัน
11. มีการจัดกิจกรรมการเก็บผลผลิตประจำฤดูกาล

ข้อเสนอแนะการส่งเสริมกิจกรรมการท่องเที่ยวเชิงเกษตรของศูนย์วิปัสสนาสากลไร่เชิญตะวัน ตำบลห้วยสัก อำเภอเมือง จังหวัดเชียงราย

1. มีการประชาสัมพันธ์กิจกรรมให้มีความชัดเจนมากขึ้นหลาย ๆ ช่องทาง
2. มีการจัดกิจกรรมด้านเกษตรกรรมที่หลากหลายมากขึ้นและประชาชนทั่วไปสามารถเข้าร่วมได้

3. ทำเอกสารคู่มือเป็นแผนที่ไร่เชิญตะวัน
4. มีเจ้าหน้าที่แนะนำสถานที่เที่ยวในไร่
5. อยากให้มีการปรับปรุงแปลงปลูกผักให้ดูสวยงามมากขึ้น
6. มีที่พักเพียงพอต่อนักท่องเที่ยวที่เข้ามาปฏิบัติธรรมให้มากขึ้น
7. อยากให้มีการจัดตารางกิจกรรมเพื่อวางแผนการเดินทาง
8. อยากให้มีรถรับส่งจากในเมืองสำหรับคนที่สนใจมาท่องเที่ยว
9. อยากให้มีสถานที่จอดรถในไร่
10. มีรถนั่งชมสถานที่ต่าง ๆ ในไร่และมีการอธิบายเกี่ยวกับสถานที่นั้น ๆ ปรึศนา
ธรรมต่าง ๆ ในไร่ให้นักท่องเที่ยว
11. มีเจ้าหน้าที่อำนวยความสะดวกให้ข้อมูลแก่นักท่องเที่ยว

**ผลจากการเสนอความต้องการทางการท่องเที่ยวต่อแหล่งท่องเที่ยวเชิงเกษตร
ของศูนย์วิปัสสนาสากลไร่เชิญตะวัน ตำบลห้วยสัก อำเภอเมืองจังหวัดเชียงราย**

เมื่อนำข้อเสนอผลจากการศึกษา ด้านบริบทและศักยภาพแหล่งท่องเที่ยวศูนย์
วิปัสสนาสากลไร่เชิญตะวันและ ความต้องการของนักท่องเที่ยวเชิงเกษตรของศูนย์วิปัสสนา
สากลไร่เชิญตะวัน นำเสนอต่อผู้บริหารและเจ้าหน้าที่ศูนย์วิปัสสนาสากลไร่เชิญตะวันแล้วได้
มีการยืนยันและมีข้อเสนอแนะเพื่อนำมาเป็นแนวทางในการส่งเสริมกิจกรรมการท่องเที่ยว
เชิงเกษตรของศูนย์วิปัสสนาสากลไร่เชิญตะวัน ตำบลห้วยสัก อำเภอเมือง จังหวัดเชียงราย ดังนี้

1. การมีเส้นทางปั่นจักรยานเพื่อไปเก็บไข่ทองคำที่ฟาร์ม ไข่ทองคำ ซึ่งอยู่ข้าง ๆ
โซนพุทธเกษตร
2. การปั่นจักรยานจากไร่เชิญตะวันไปเยือนฟาร์มใกล้เคียงในย่านเดียวกัน ซึ่งเป็น
ศูนย์เครือข่าย เช่น ฟาร์ม เล็ท อิท โก (Let it go) ทำให้ได้ชื่นชมธรรมชาติและชมแปลงเกษตร
ผสมผสานซึ่งเป็นชุมชนพุทธเกษตรที่เป็นเครือข่ายของโรงเรียนชานา
3. การปั่นจักรยานรอบอ่างเก็บน้ำตามแนวพระราชดำริ จะทำให้เห็นวิถีเกษตรกรรม
ของชุมชนรอบอ่างเก็บน้ำ และได้ชื่นชมธรรมชาติที่มีความสวยงาม
4. การจัดทำคำอธิบายแปลงพืช ผัก สวนครัว และกิจกรรมส่งเสริมการเรียนรู้ทุกจุด
เป็นระบบคิว อาร์ ได้ด
5. การจัดเทศกาล “ตลาดนัดอินทรีย์” เพื่อส่งเสริมการตลาดให้แก่ผู้ประกอบการ
ด้านเกษตรอินทรีย์ หรือนักเรียนชานา โดยจัดให้เป็นเทศกาลระดับจังหวัดเหมือนเป็นงาน
ประจำปี ครั้งหนึ่งอาจใช้เวลาเป็นอาทิตย์ หรือเดือนละครั้ง ซึ่งจะเป็นการส่งเสริมการท่องเที่ยว
และส่งเสริมการตลาดให้แก่ผู้ประกอบการด้านเกษตรอินทรีย์

6. จัดอบรมให้แก่กลุ่มนักท่องเที่ยวเชิงเกษตรที่ต้องการมากกว่าการมาท่องเที่ยว เช่น จัดอบรมการเพาะพันธุ์เห็ด การเลี้ยงไส้เดือนเพื่อทำปุ๋ยอินทรีย์ การทำอาหารจากแปลงเกษตรแบบง่าย ๆ เช่น เหมประเห็ด ทอดผักชะอมกับไข่ การปลูกและแปรรูปผลไม้ ฯลฯ

7. การฝึกอบรม เกษตรมัคคุเทศก์ เพื่อสร้างผู้นำเที่ยวที่มีความเชี่ยวชาญทั้งการท่องเที่ยวและการอบรมด้านเกษตรอินทรีย์ให้แก่นักท่องเที่ยว ทำให้การท่องเที่ยวเป็นมากกว่าการเที่ยวแต่ยกระดับขึ้นมาเป็นการเรียนรู้ที่สามารถนำไปใช้การได้จริงในชีวิตประจำวัน

8. จัดหาวิทยากรมาฝึกเกษตรกรให้เรียนรู้การพัฒนาผลิตภัณฑ์ให้มีความทันสมัย และได้มาตรฐานทั้งเชิงคุณภาพและเชิงพาณิชย์ตรงกับความต้องการของนักท่องเที่ยว

สรุปแนวทางการส่งเสริมกิจกรรมการท่องเที่ยวเชิงเกษตร

ด้านสิ่งดึงดูดใจ (Attractions)

1. สร้างกิจกรรมเชื่อมโยงการท่องเที่ยวเชิงเกษตรกับกิจกรรมหลักของศูนย์วิปัสสนาสากลไร่เชิงญะวัน เช่น กิจกรรมสติมา เชื่อมโยงการท่องเที่ยวเชิงสุขภาพเข้ากับการท่องเที่ยวเชิงเกษตรโดยใช้การเจริญสติเข้าไปร่วมด้วย เป็นต้น

2. พัฒนาผลิตภัณฑ์ทางการเกษตรให้มีความโดดเด่นสอดคล้องกับวิถีชีวิตและกระบวนการเกษตรอินทรีย์วิถีพุทธ

ด้านการเข้าถึงแหล่งท่องเที่ยว (Accessibility)

1. ปรับปรุงการบริการด้านข้อมูลข่าวสารให้มีการเข้าถึงได้ง่าย เช่น มีการประชาสัมพันธ์ผ่านสื่อวิทยุ โทรทัศน์ สื่อออนไลน์ (Social Media) เพื่อเพิ่มการรับรู้เกี่ยวกับกิจกรรมการท่องเที่ยวเชิงเกษตรของศูนย์วิปัสสนาสากลไร่เชิงญะวัน

2. มีป้ายประชาสัมพันธ์กิจกรรมการท่องเที่ยวตามแหล่งท่องเที่ยวหรือจุดสำคัญที่สามารถพบเห็นได้ง่าย เช่น สนามบิน ขนส่ง สถานที่ท่องเที่ยวสำคัญต่าง ๆ ภายในจังหวัดเชียงราย

ด้านสิ่งอำนวยความสะดวก (Amenity)

1. เพิ่มจุดให้ข้อมูลหรือจุดประชาสัมพันธ์ที่มีเจ้าหน้าที่ประจำเพื่อให้ความรู้ ข้อมูลเกี่ยวกับการท่องเที่ยวเชิงเกษตรบริการในแหล่งท่องเที่ยวเชิงเกษตรของศูนย์วิปัสสนาสากลไร่เชิงญะวัน

2. ปรับปรุงป้ายสื่อความหมายและจัดทำคู่มือการท่องเที่ยวเพื่อให้นักท่องเที่ยวสามารถเดินทางท่องเที่ยวภายในแหล่งท่องเที่ยวเชิงเกษตรด้วยตัวเองได้

ด้านกิจกรรม (Activities)

ปรับปรุงกิจกรรมการท่องเที่ยวเชิงเกษตรให้มีความมั่นคงถาวรสามารถทำปฏิทินกิจกรรมรายปีได้มีแผนงานการบริหารที่ชัดเจนเพื่อการประชาสัมพันธ์และการส่งเสริมกิจกรรมการท่องเที่ยวเชิงเกษตร
เพิ่มกิจกรรมที่เปิดให้นักท่องเที่ยวทั่วไปสามารถมีส่วนร่วมในกระบวนการทางการเกษตรที่มีอยู่ในแหล่งท่องเที่ยวเชิงเกษตร

นอกจากองค์ประกอบทั้ง 4 ด้านที่นำมาวิเคราะห์แล้วสิ่งที่ควรเพิ่มเติมเพื่อการส่งเสริมกิจกรรมการท่องเที่ยวเชิงเกษตร คือ

ด้านที่พัก (Accommodation)

1. ปรับปรุงและเพิ่มเติมที่พักสำหรับนักท่องเที่ยวโดยการเพิ่มโฮมสเตย์ (Home Stay) เพื่อรองรับการท่องเที่ยวเชิงเกษตร
2. เพิ่มที่พักที่มีความหลากหลาย เพื่อรองรับความต้องการของนักท่องเที่ยวที่มีความแตกต่าง ยกตัวอย่างเช่น โฮมสเตย์บ้านดิน โฮมสเตย์บ้านไม้ไผ่ บ้านพักแบบทันสมัย เพื่อรองรับกลุ่มคนที่มีความหลากหลาย

ด้านการบริหารจัดการ (Management) ซึ่งสามารถแบ่งได้เป็น 3 ประเภท ดังนี้ 1) บุคลากร 2) พื้นที่ 3) เครือข่าย

การบริหารจัดการบุคลากร วางแผนกำลังคนเพื่อให้เพียงพอต่อความต้องการทางการท่องเที่ยว เช่น เจ้าหน้าที่ประจำจุดประชาสัมพันธ์ให้ข้อมูลแก่นักท่องเที่ยว โดยกำหนดเวลาการให้บริการที่มีความชัดเจนเพื่อให้ง่ายและเพียงพอต่อความต้องการ

1. มีการประชุมเจ้าหน้าที่ ทำทุกวัน มีกฎระเบียบที่ชัดเจนให้เจ้าหน้าที่เป็นกติกามีข้อปฏิบัติต่าง ๆ และการรับฟังข้อมูลตอบกลับ (Feed Back) เพื่อสร้างการเปลี่ยนแปลง แจกแจงขอบข่ายการทำงานที่ชัดเจนตามนโยบาย การประชุมงานขอให้เป็นการแจกแจงงานระยะสั้น ระยะยาว ซึ่งสามารถนำเสนอปัญหาและอุปสรรคในการทำงานแก่กันและกัน

2. พัฒนาบุคลากรให้เป็นมัคคุเทศก์สำหรับนำชมการท่องเที่ยวเชิงเกษตรในแปลงโดยจัดทำเป็นโครงการ มัคคุเทศก์เกษตรกร

3. เจ้าหน้าที่ภายในได้เตรียมและประสานงานกัน การวางแผน การวางระบบการจัดการเป็นสิ่งสำคัญที่จะป้องกันการเกิดปัญหาและข้อผิดพลาดได้หรือทำให้เกิดข้อผิดพลาดน้อยลงและตารางหรือแผนงานจะทำให้ทีมสามารถทำงานร่วมกันได้อย่างดีเพราะในการทำงานนั้นทีมเวิร์ค (Team Work) เป็นสิ่งสำคัญ

4. นโยบายเรื่องการจัดการภายในต้องมีการจัดตารางงานที่ชัดเจนโดยเฉพาะเรื่อง ตารางกิจกรรมของไร่เชิงตะวัน ข้อมูลเบื้องต้นของไร่เชิงตะวัน

5. เจ้าหน้าที่ยังไม่เพียงพอเจ้าหน้าที่แต่ละฝ่ายควรมีเจ้าหน้าที่เพิ่มโดยมีการให้ความรู้ และพัฒนาบุคลากรให้สามารถรองรับการท่องเที่ยวเชิงเกษตร

การบริหารจัดการพื้นที่

1. ปรับปรุงโครงสร้างของแปลงเกษตรอินทรีย์ให้มีมาตรฐาน

2. มีการจัดทำตารางการปรับปรุงสถานที่หรือตามจุดต่าง ๆ โดยจัดทำตารางเป็น ระยะสั้นและระยะยาวเพื่อปรับปรุงสถานที่และจุดต่าง ๆ รวมถึงต้นไม้ ภูมิทัศน์ให้มีความ เชื่อมโยงกับการทำปฏิทินกิจกรรมรายปี

3. การบริการจัดการด้านกิจกรรม เชื่อมโยงการท่องเที่ยวเชิงเกษตรโดยอ้างอิงจาก ฤดูกาลของการเพาะปลูก การจัดการที่มีคุณภาพ

การบริหารจัดการเครือข่าย

ขยายเครือข่ายให้เป็นศูนย์การเรียนรู้ต้นแบบที่เป็นเครือข่ายของเราที่สามารถรองรับ การท่องเที่ยวเชิงเกษตรได้ อย่างน้อยภายในปี 2561 นี้จะเพิ่มเป็น 10 ศูนย์การเรียนรู้ โดยที่ ศูนย์เหล่านี้จะมีอัตลักษณ์ก็คือสามารถมีพัฒนาการ 3 ชั้นคือ เป็นศูนย์การเรียนรู้ ฐานบ้านพัก สำหรับเรียนรู้คือ การเรียนรู้ของคนในชุมชน ฐาน คือ ของคนภายนอกชุมชนและบ้านพัก ก็คือการเปลี่ยนไร่นา หรือเปลี่ยนบ้านของตนเองให้เป็นโฮมสเตย์

ข้อเสนอแนะเพิ่มเติม

จัดทำโครงการท่องเที่ยวทางจักรยานเพื่อเยี่ยมชมและทำกิจกรรมการท่องเที่ยว เชิงเกษตรบริเวณศูนย์วิปัสสนาสากลและเครือข่ายเกษตรอินทรีย์วิถีพุทธโดยรอบ บรรจุลงใน ปฏิทินกิจกรรมการท่องเที่ยวเชิงเกษตรของศูนย์วิปัสสนาสากลไร่เชิงตะวันโดยมีการพัฒนา สาธารณูปโภคขั้นพื้นฐานเพื่อรองรับกิจกรรมท่องเที่ยวเชิงเกษตร

1. พัฒนากิจกรรมการท่องเที่ยวเชิงเกษตร โดย เพิ่มเป็นเส้นทางรถจักรยานท่องเที่ยว จักรยานตามจุดท่องเที่ยว

2. จัดทำคู่มือการท่องเที่ยวแนะนำสถานที่ของศูนย์วิปัสสนาในภาษาต่าง ๆ และเพิ่ม ระบบ QR Code ในป้ายอธิบายสถานที่ตามจุดต่าง ๆ

3. จัดทำตารางการปรับปรุงภูมิทัศน์และจุดต่าง ๆ ของศูนย์วิปัสสนา

4. ปรับปรุงสาธารณูปโภคขั้นพื้นฐาน เช่น ห้องน้ำ จุดพักรับรองเพื่อนักท่องเที่ยวที่ใช้จักรยาน

5. เพิ่มกิจกรรมการมีส่วนร่วม เช่น พักตามจุดเพื่อลงแปลงเก็บผลผลิตเกษตร เก็บไข่เป็ด

บทที่ 5

บทสรุป

การศึกษาวิจัยเรื่อง แนวทางการส่งเสริมกิจกรรมการท่องเที่ยวเชิงเกษตรของศูนย์วิปัสสนาสากลไร่เชิญตะวัน ตำบลห้วยสัก อำเภอเมือง จังหวัดเชียงราย มีวัตถุประสงค์ของการวิจัย ดังนี้

1. ศึกษาบริบทและศักยภาพแหล่งท่องเที่ยวเชิงเกษตรของศูนย์วิปัสสนาสากลไร่เชิญตะวัน ตำบลห้วยสัก อำเภอเมือง จังหวัดเชียงราย
2. ศึกษาความต้องการของนักท่องเที่ยวที่เดินทางมาท่องเที่ยวเชิงเกษตรในศูนย์วิปัสสนาสากลไร่เชิญตะวัน ตำบลห้วยสัก อำเภอเมือง จังหวัดเชียงราย
3. เพื่อวิเคราะห์แนวทางการส่งเสริมกิจกรรมการท่องเที่ยวเชิงเกษตรของศูนย์วิปัสสนาสากลไร่เชิญตะวัน ตำบลห้วยสัก อำเภอเมือง จังหวัดเชียงราย

การศึกษาวิจัยครั้งนี้เป็นการวิจัยเชิงผสมผสาน (Mixed Method Research) โดยใช้เครื่องมือเชิงคุณภาพ (แบบสัมภาษณ์) และเครื่องมือเชิงปริมาณ (แบบสอบถาม) กลุ่มประชากรที่ใช้ในการวิจัย คือ พระภิกษุสงฆ์ ผู้จัดการหรือหัวหน้างาน และเจ้าหน้าที่ของศูนย์วิปัสสนาสากลไร่เชิญตะวัน รวมจำนวน 9 รูป/คน ผู้เชี่ยวชาญประเมินศักยภาพแหล่งท่องเที่ยวเชิงเกษตร 11 คนและนักท่องเที่ยวเชิงเกษตรของศูนย์วิปัสสนาสากลไร่เชิญตะวัน ตำบลห้วยสัก อำเภอเมือง จังหวัดเชียงราย จำนวน 400 คน เครื่องมือในการเก็บรวบรวมข้อมูล 1) แบบสัมภาษณ์เกี่ยวกับการบริบทการท่องเที่ยวเชิงเกษตรของศูนย์วิปัสสนาสากลไร่เชิญตะวัน ตำบลห้วยสัก อำเภอเมือง จังหวัดเชียงราย 2) แบบประเมินศักยภาพ และ 3)แบบสอบถามเกี่ยวกับความต้องการของนักท่องเที่ยวเชิงเกษตรของศูนย์วิปัสสนาสากลไร่เชิญตะวันตำบลห้วยสัก อำเภอเมือง จังหวัดเชียงราย ซึ่งแบ่งออกเป็น 3 ตอน ประกอบด้วย ตอนที่ 1 ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม ตอนที่ 2 พฤติกรรมของนักท่องเที่ยวเชิงเกษตรของศูนย์วิปัสสนาสากลไร่เชิญตะวัน และตอนที่ 3 ความต้องการของนักท่องเที่ยวเชิงเกษตรของศูนย์วิปัสสนาสากลไร่เชิญ วิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้ค่าความถี่ ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย (\bar{X}) ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) วิเคราะห์และสรุปเนื้อหา

สรุปผลการวิจัย

ผลการศึกษาการท่องเที่ยวเชิงเกษตรของศูนย์วิปัสสนาสากลไร่เชิญตะวัน สามารถผลการวิจัยสรุปได้ ดังนี้

วัตถุประสงค์ที่ 1 บริบทและศักยภาพของแหล่งท่องเที่ยวเชิงเกษตรศูนย์วิปัสสนาสากลไร่เชิญตะวัน ตำบลห้วยสัก อำเภอเมือง จังหวัดเชียงราย

ศูนย์วิปัสสนาสากลไร่เชิญตะวันก่อตั้งเป็นศูนย์วิปัสสนาหรือเพื่อกาณภาวนา การท่องเที่ยวเชิงเกษตรของศูนย์วิปัสสนาสากลไร่เชิญตะวันมีจุดเริ่มต้นจากแนวคิดเรื่องการส่งเสริมการเกษตรจึงได้มีการจัดพื้นที่เป็น 2 ส่วนคือ 1) ส่วนทำมาหากิน และ 2) ส่วนทำมาหาธรรม ซึ่งพื้นที่ทั้งสองส่วนมีการผสมผสานเรื่องการเกษตรและงานพุทธศิลป์เป็นองค์ประกอบภายใต้แนวคิดร่มรื่นนอกด้วยแมกไม้ ร่มรื่นในด้วยธรรมะ การส่งเสริมเกษตรอินทรีย์วิถีพุทธและกระแสรักษ์สุขภาพที่กำลังได้รับความนิยมทำให้เกิดความสนใจในการเดินทางมาเยี่ยมชมกระบวนการส่งเสริมการเกษตรของศูนย์วิปัสสนาสากลไร่เชิญตะวัน โดยนักท่องเที่ยวที่เดินทางมาต้องการทราบว่าศูนย์วิปัสสนาสากลไร่เชิญตะวันมีกระบวนการและวิธีการในการทำเกษตรอินทรีย์วิถีพุทธและนำเอาองค์ความรู้ที่ได้ไปเป็นต้นแบบในการประยุกต์ใช้กล่าวได้ว่ามาท่องเที่ยวเพื่อการพัฒนาคุณภาพชีวิต นักท่องเที่ยวที่เดินทางมาเป็นกลุ่มองค์กรหรือหน่วยงานต่าง ๆ และกลุ่มผู้นำเข้ามาเรียนรู้เพื่อต้องการนำความรู้ไปต่อยอด เช่น กลุ่มพระสงฆ์ ซึ่งสามารถนำความรู้จากการส่งเสริมและพัฒนากิจกรรมเกษตรอินทรีย์วิถีพุทธไปใช้เป็นเครื่องมือในการสอนธรรมะและพัฒนาชุมชน ดังนั้นกลุ่มนักท่องเที่ยวที่ต้องการเดินทางมาท่องเที่ยวเชิงเกษตรเพื่อนำเอาองค์ความรู้ไปใช้จึงมีจำนวนเพิ่มมากขึ้น

กิจกรรมการท่องเที่ยวเชิงเกษตรในศูนย์วิปัสสนาสากลไร่เชิญตะวันแบ่งตามประเภทของนักท่องเที่ยว 1) นักท่องเที่ยวที่เดินทางมาเองจะเดินชมแปลงเกษตรอินทรีย์สาธิตและกระบวนการทางการเกษตรอื่น ๆ เช่น โรงเห็ด โรงขยะ แปลงนา โรงปุ๋ยชีวภาพและแปลงเกษตรอินทรีย์หมุนเวียนเป็นลักษณะการท่องเที่ยวชมและจับที่ร้านค้าจำหน่ายผลิตภัณฑ์ทางการเกษตร 2) นักท่องเที่ยวที่มาเป็นกลุ่ม มีการติดต่อประสานงานมาจะมีการเดินชมกิจกรรมทางการเกษตรและมีการลงมือปฏิบัติหรือมีส่วนร่วมในการบวนการทำเกษตรอินทรีย์ของทางศูนย์วิปัสสนาสากลไร่เชิญตะวัน เช่น การลงมือทำก้อนเห็ด การลงแปลงเก็บผลผลิตทางการเกษตรตามฤดูกาลและจับที่การซื้อสินค้าทางการเกษตรหรือผลิตภัณฑ์แปรรูป เช่น น้ำพริกเห็ด เป็นต้น

กิจกรรมการท่องเที่ยวเชิงเกษตรของศูนย์วิปัสสนาสากลไร่เชิงญะวันมีจุดเด่นเรื่องความดีงามของพระมหาภูติชัย วชิรเมธีซึ่งเป็นบุคคลที่มีชื่อเสียงและเป็นนักคิดนักเขียนที่มีผู้ให้ความสนใจและติดตามเฟสบุ๊กมากกว่า 6 ล้านคน และแนวความคิดเรื่องการเชื่อมโยงกิจกรรมการท่องเที่ยวเชิงเกษตรกับการวิปัสสนาหรือ การทำเกษตรอินทรีย์วิถีพุทธความโดดเด่นด้านการผสมผสานงานพุทธศิลป์และสิ่งก่อสร้างที่มีความแตกต่างโดยการผสมผสานศิลปะล้านนา กับงานสไตล์เซนต์ตามหลัก ง่าย งาม ธรรมดา การเชื่อมโยงกิจกรรมการเกษตรเข้ากับกิจกรรมอื่น ๆ เช่น กิจกรรมวิปัสสนา กิจกรรมวันสำคัญต่าง ๆ กิจกรรมโยคะภาวนานานาชาติประจำปี โดยบรรจุการเยี่ยมชมแปลงเกษตรอินทรีย์เข้ากับเป็นส่วนหนึ่งในกิจกรรมด้วย ทัศนียภาพที่สวยงามของสภาพแวดล้อมที่ยังคงความเป็นธรรมชาติที่ผนวกรวมกับงานพุทธศิลป์ที่ตั้งอยู่ตามจุดต่าง ๆ ภายในศูนย์วิปัสสนาสากลไร่เชิงญะวันซึ่งแตกต่างจากแหล่งท่องเที่ยวเชิงเกษตรอื่น ๆ กิจกรรมการท่องเที่ยวเชิงเกษตรมีการพัฒนาอยู่ตลอดเวลาและมีโครงการระยะยาว (1 ปี) คือ หลักสูตรการเรียนการสอนโรงเรียนชานาพุทธเศรษฐศาสตร์มีการพัฒนาองค์ความรู้เรื่องการทำเกษตรอินทรีย์ควบคู่กับการสร้างเครือข่ายผู้ประกอบการอินทรีย์นำไปสู่การสร้างต้นแบบเกษตรกรตัวอย่างเพื่อเปิดศูนย์การเรียนรู้เรื่องเกษตรอินทรีย์วิถีพุทธโดยมีศูนย์วิปัสสนาสากลไร่เชิงญะวัน เป็นต้นแบบของเกษตรอินทรีย์วิถีพุทธแบบครบวงจร

สิ่งที่ต้องการการพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงเกษตรของศูนย์วิปัสสนาสากลไร่เชิงญะวัน คือ 1) จำนวนเจ้าหน้าที่ไม่เพียงพอต่อการบริการทางการท่องเที่ยว เช่น ขาดเจ้าหน้าที่ประจำจุดประชาสัมพันธ์และเจ้าหน้าที่บริการนำเที่ยวเพื่ออธิบายปริศนาธรรมและจุดต่าง ๆ 2) ขาดป้ายสื่อความหมายอธิบายตามจุดต่าง ๆ และควรเพื่อเติมจุดติดตั้งแผนที่ไร่เชิงญะวัน 3) ขาดคู่มือการท่องเที่ยวในศูนย์วิปัสสนาสากลไร่เชิงญะวัน 4) ที่พักที่ยังไม่มีความพร้อมรองรับการท่องเที่ยวเชิงเกษตร 5) มีการจัดสาธารณูปโภคขั้นพื้นฐานแต่ยังต้องปรับปรุงแก้ไขให้เพียงพอต่อความต้องการของนักท่องเที่ยวที่เดินทางมายังศูนย์วิปัสสนาสากลไร่เชิงญะวัน

แนวทางและแผนการส่งเสริมกิจกรรมการท่องเที่ยวเชิงเกษตรของศูนย์วิปัสสนาสากลไร่เชิงญะวัน พบว่า ควรมีการปรับปรุงสาธารณูปโภคขั้นพื้นฐาน ปรับปรุงและเพิ่มเติมป้ายสื่อความหมายและแผนที่ พัฒนากิจกรรมโดยเพิ่มการมีส่วนร่วมของนักท่องเที่ยวให้มากขึ้น พัฒนาด้านการเข้าถึงทั้งเรื่องข้อมูลผ่านสื่อและการให้ข้อมูลอธิบายจุดต่าง ๆ เพิ่มที่พักนักท่องเที่ยวทั้งจุดพักระหว่างเดินทางท่องเที่ยวตามจุดต่าง ๆ และที่พักสำหรับนักท่องเที่ยวที่ต้องการค้างคืน มีการเพิ่มจุดท่องเที่ยวในโซนเกษตรให้นักท่องเที่ยวมีส่วนร่วมกับการเกษตรทางการเกษตรมากขึ้น และทำให้ครบวงจรคือ เรียนรู้ ดูงาน บ้านพัก เพื่อความน่าสนใจเป็นจุดเด่น จุดเน้น จุดขายและปรับปรุงให้เป็นศูนย์การเรียนรู้เกษตรอินทรีย์ต้นแบบ

ผลการประเมินศักยภาพการเป็นแหล่งท่องเที่ยวเชิงเกษตรของศูนย์วิปัสสนาสากลไร่เชิงญะวัน แบ่งเป็น 2 ส่วน คือ 1) ผู้บริหารและเจ้าหน้าที่ศูนย์วิปัสสนาสากลไร่เชิงญะวัน 2) ผู้เชี่ยวชาญประเมินศักยภาพแหล่งท่องเที่ยวเชิงเกษตร

ผลการศึกษา พบว่า ผู้บริหารและเจ้าหน้าที่จากการประเมินศักยภาพแหล่งท่องเที่ยวเชิงเกษตรศูนย์วิปัสสนาสากลไร่เชิงญะวัน มีศักยภาพโดยภาพรวมอยู่ในระดับปานกลาง โดยเรียงลำดับจากมากไปหาน้อยดังนี้ ด้านการดึงดูดใจของแหล่งท่องเที่ยวเชิงเกษตร รองลงมา ด้านการให้บริการของแหล่งท่องเที่ยวเชิงเกษตร รองลงมา ด้านการรองรับของแหล่งท่องเที่ยวเชิงเกษตร และ ด้านการบริหารจัดการแหล่งท่องเที่ยวเชิงเกษตร

ผู้เชี่ยวชาญประเมินศักยภาพแหล่งท่องเที่ยวเชิงเกษตรศูนย์วิปัสสนาสากลไร่เชิงญะวัน พบว่า มีศักยภาพโดยภาพรวมอยู่ในระดับสูง โดยเรียงลำดับจากมากไปหาน้อย ดังนี้ ด้านการดึงดูดใจของแหล่งท่องเที่ยวเชิงเกษตรรองลงมา ด้านการบริหารจัดการแหล่งท่องเที่ยวเชิงเกษตร รองลงมา ด้านการให้บริการของแหล่งท่องเที่ยวเชิงเกษตร และการรองรับของแหล่งท่องเที่ยวเชิงเกษตร

วัตถุประสงค์ที่ 2 ความต้องการของนักท่องเที่ยวที่เดินทางมาท่องเที่ยวเชิงเกษตรในศูนย์วิปัสสนาสากลไร่เชิงญะวัน ตำบลห้วยสัก อำเภอเมือง จังหวัดเชียงราย

พบว่า ผู้ตอบแบบสอบถาม จำนวน 400 คน ส่วนใหญ่เป็นเพศหญิงจำนวน 213 คน คิดเป็นร้อยละ 53.20 มีอายุตั้งแต่ 31-40 ปีจำนวน 99 คน คิดเป็นร้อยละ 24.80 มีการศึกษา ระดับปริญญาตรี จำนวน 147 คน คิดเป็นร้อยละ 36.80 ส่วนใหญ่เดินทางมาแหล่งท่องเที่ยวเชิงเกษตรของศูนย์วิปัสสนาสากลไร่เชิงญะวันครั้งแรก จำนวน 220 คน คิดเป็นร้อยละ 55.00 ส่วนใหญ่เดินทางมาท่องเที่ยวเชิงเกษตรของศูนย์วิปัสสนาสากลไร่เชิงญะวันพร้อมครอบครัว จำนวน 174 คน คิดเป็นร้อยละ 43.50 มีผู้ร่วมเดินทางจำนวน 2-5 คน จำนวน 242 คน คิดเป็นร้อยละ 60.50 มารถยนต์ส่วนบุคคล จำนวน 258 คน คิดเป็นร้อยละ 64.50 ทราบข้อมูลข่าวสารทางอินเทอร์เน็ต จำนวน 200 คน คิดเป็นร้อยละ 50.00 และไม่พักค้างคืน จำนวน 301 คน คิดเป็นร้อยละ 75.20

ผลการวิเคราะห์ข้อมูลความคิดเห็นในเหตุผลที่เดินทางมาท่องเที่ยวยังศูนย์วิปัสสนาสากลไร่เชิงญะวันพบว่า เหตุผลที่เดินทางมาท่องเที่ยวยังศูนย์วิปัสสนาสากลไร่เชิงญะวัน เรียงตามลำดับได้แก่ ต้องการมาพบ ท่านว.วชิรเมธี (พระมหาภูมิจัย วชิรเมธี) รองลงมาคือ เที่ยวชมทัศนียภาพความสวยงามของศูนย์วิปัสสนาสากล ไร่เชิงญะวัน และเที่ยวชมปริศนาธรรมของไร่เชิงญะวัน

ผลการวิเคราะห์กิจกรรมที่ต้องการเข้าร่วมในการเดินทางมาแหล่งท่องเที่ยวเชิงเกษตรของศูนย์วิปัสสนาสากลไร่เชิงญะวันต้องการเข้าร่วมกิจกรรมของศูนย์วิปัสสนาสากลไร่เชิงญะวันเรียงตามลำดับได้แก่ ได้เข้ากราบและฟังธรรมจากท่าน ว.วชิรเมธี ได้เดินชมปริศนาธรรมจุดต่าง ๆ ภายในแหล่งท่องเที่ยว และได้เที่ยวชมหอศิลป์ ว.วชิรเมธี

ข้อเสนอแนะของนักท่องเที่ยวในการส่งเสริมกิจกรรมการท่องเที่ยวเชิงเกษตรของศูนย์วิปัสสนาสากลไร่เชิงญะวัน ตำบลห้วยสัก อำเภอเมือง จังหวัดเชียงราย

ต้องการให้มีการบรรจุปฏิทินการกิจกรรมรายปีและบรรจุเป็นกิจกรรมท่องเที่ยวในจังหวัดโดยมีวันเวลาที่ชัดเจนมี มีการสาธิตการเพาะพันธ์เห็ดนางฟ้าภูฐาน และการสาธิตเพาะพันธ์ไล่เดือน ให้มีการเรียนรู้กระบวนการเกี่ยวกับเกษตรอินทรีย์ผสมผสานมากกว่านี้เพิ่มความหลากหลายของการจัดแสดงสินค้าผลผลิตแปรรูปการเกษตรของทางไร่ และมีการปลูกพืชผลทางการเกษตรตามฤดูกาลที่ชัดเจน การจัดตลาดนัด ให้มีจุดจำหน่ายที่ชัดเจน ควรมีการเลี้ยงสัตว์ เช่น ควาย แกะ ฯลฯ และมีการให้อาหารสัตว์เลี้ยง อยากรู้ถึงวิถีชีวิตการเกษตร ของชุมชน หมู่บ้าน และเกษตรกรที่ชัดเจนมากกว่านี้ มีการจัดกิจกรรมการเก็บผลผลิตประจำฤดูกาลของผลผลิตนั้น ๆ

ข้อเสนอแนะต่อการส่งเสริมการท่องเที่ยวเชิงเกษตรของศูนย์วิปัสสนาสากลไร่เชิงญะวัน ตำบลห้วยสัก อำเภอเมือง จังหวัดเชียงราย

1. มีการประชาสัมพันธ์กิจกรรมให้มีความชัดเจนมากขึ้นหลาย ๆ ช่องทาง มีการจัดกิจกรรมด้านเกษตรที่หลากหลายมากขึ้นและประชาชนทั่วไปสามารถเข้าร่วมได้ ทำเอกสารคู่มือการท่องเที่ยว เป็นแผนที่ไร่เชิงญะวัน มีเจ้าหน้าที่แนะนำสถานที่เที่ยวในไร่ อยากรู้ให้มีการปรับปรุงแปลงปลูกผักให้ดูสวยงามมากกว่านี้ มีที่พักเพียงพอต่อนักท่องเที่ยวที่เข้ามาปฏิบัติธรรมให้มากกว่านี้ อยากรู้ให้มีการจัดตารางกิจกรรมเพื่อวางแผนการเดินทาง อยากรู้มีรถรับส่งจากในเมืองสำหรับคนที่สนใจมาท่องเที่ยว อยากรู้ให้มีสถานที่จอดรถในไร่ มีที่นั่งชมสถานที่ต่าง ๆ ในไร่และมีการอธิบายเกี่ยวกับสถานที่และปริศนาธรรมต่าง ๆ ในไร่ให้กับนักท่องเที่ยว มีเจ้าหน้าที่อำนวยความสะดวกให้ข้อมูลแก่นักท่องเที่ยว มีการบรรยายธรรมทุกวันให้นักท่องเที่ยวต่างจังหวัดที่มาเที่ยวที่ไร่ได้ฟังให้มีร้านอาหารมากกว่านี้ มีการปรับปรุงการท่องเที่ยวเชิงเกษตรทุกฤดูกาลอย่างต่อเนื่อง

2. ควรเพิ่มจุดทิ้งขยะและสามารถมองหาได้ง่าย เพิ่มจุดสำหรับถ่ายรูปและมีการจัดให้สวยงามอยู่เสมอ ให้มีการพัฒนาการตลาดสินค้าของนักเรียนชาวนา เนื่องจากมีการผลิตเพิ่มขึ้นแต่ไม่มีการกระจายสินค้า ควรมีบุคลากรเพิ่มในการจัดทำกิจกรรมต่าง ๆ มีการจัด

กิจกรรมให้ความรู้มาตรฐานการผลิตพืชผลทางการเกษตรให้เกษตรกรหรือคนทั่วไปได้รับรู้ข้อมูล

3. ให้นักท่องเที่ยวและเกษตรกรที่ไม่ใช่นักเรียนชานาได้มีส่วนร่วมกิจกรรมการเกษตรของไร่เชิญตะวันมากกว่านี้ให้มีป้ายบอกทางเกี่ยวกับสถานที่ในไร่บอกชัดเจนมากกว่านี้หรือมีป้ายแสดงแผนที่เส้นทางในไร่ควรมีทางเดินที่ร่มมากกว่านี้ให้มีจุดประชาสัมพันธ์ติดต่อสอบถามที่ชัดเจน

4. มีป้ายอธิบายความหมายตามจุดต่าง ๆ ของไร่

แนวทางส่งเสริมกิจกรรมการท่องเที่ยวเชิงเกษตรในศูนย์วิปัสสนาสากลไร่เชิญตะวันตำบลห้วยสัก อำเภอเมือง จังหวัดเชียงราย

จากการวิเคราะห์ ผลการศึกษาด้านบริบทและศักยภาพของแหล่งท่องเที่ยวเชิงเกษตรของศูนย์วิปัสสนาสากลไร่เชิญตะวันและความต้องการของนักท่องเที่ยวเชิงเกษตร ศูนย์วิปัสสนาสากลไร่เชิญตะวัน ได้แนวทางการส่งเสริมกิจกรรมการท่องเที่ยวเชิงเกษตรของศูนย์วิปัสสนาสากลไร่เชิญตะวัน ได้ผลการเสนอแนะ ดังนี้

ด้านสิ่งดึงดูดใจ (Attractions) มีแนวทางสร้างกิจกรรมเชื่อมโยงการท่องเที่ยวเชิงเกษตรกับกิจกรรมหลักของศูนย์วิปัสสนาสากลไร่เชิญตะวัน เช่น กิจกรรมสวดมนต์ เชื่อมโยงการท่องเที่ยวเชิงสุขภาพเข้ากับการท่องเที่ยวเชิงเกษตรโดยใช้การเจริญสติเข้าไปร่วมด้วย และพัฒนาผลิตภัณฑ์ทางการเกษตรให้มีความโดดเด่นสอดคล้องกับวิถีชีวิตและกระบวนการเกษตรอินทรีย์วิถีพุทธ

ด้านการเข้าถึงแหล่งท่องเที่ยว (Accessibility) ปรับปรุงการบริการด้านข้อมูลข่าวสารให้มีการเข้าถึงได้ง่าย เช่น มีการประชาสัมพันธ์ผ่านสื่อวิทยุ โทรทัศน์ สื่อออนไลน์ (Social Media) เพื่อเพิ่มการรับรู้เกี่ยวกับกิจกรรมการท่องเที่ยวเชิงเกษตรของศูนย์วิปัสสนาสากลไร่เชิญตะวัน เพิ่มป้ายประชาสัมพันธ์กิจกรรมการท่องเที่ยวตามแหล่งท่องเที่ยวหรือจุดสำคัญที่สามารถพบเห็นได้ง่าย เช่น สนามบิน ขนส่ง สถานที่ท่องเที่ยวสำคัญต่าง ๆ ภายในจังหวัดเชียงราย

ด้านสิ่งอำนวยความสะดวก (Amenities) เพิ่มจุดให้ข้อมูลหรือจุดประชาสัมพันธ์ที่มีเจ้าหน้าที่ประจำเพื่อให้ความรู้ ข้อมูลเกี่ยวกับการท่องเที่ยวเชิงเกษตรบริการในแหล่งท่องเที่ยวเชิงเกษตรของศูนย์วิปัสสนาสากลไร่เชิญตะวัน ปรับปรุงป้ายสื่อความหมายและจัดทำคู่มือการท่องเที่ยวให้นักท่องเที่ยวสามารถเดินทางท่องเที่ยวภายในแหล่งท่องเที่ยวเชิงเกษตรด้วยตัวเองได้

ด้านกิจกรรม (Activities) ปรับปรุงกิจกรรมการท่องเที่ยวเชิงเกษตรให้มีความมั่นคงถาวรสามารถทำปฏิทินกิจกรรมรายปีได้มีแผนงานการบริหารที่ชัดเจนเพื่อการประชาสัมพันธ์และการส่งเสริมการกิจกรรมการท่องเที่ยวเชิงเกษตร เพิ่มกิจกรรมการที่เปิดให้นักท่องเที่ยวทั่วไปสามารถมีส่วนร่วมในกระบวนการทางการเกษตรที่มีอยู่ในแหล่งท่องเที่ยวเชิงเกษตร

นอกจากองค์ประกอบทั้ง 4 ด้านที่นำมาวิเคราะห์แล้วสิ่งที่ควรเพิ่มเติมเพื่อการส่งเสริมกิจกรรมการท่องเที่ยวเชิงเกษตร คือ

ด้านที่พัก (Accommodation) ปรับปรุงและเพิ่มเติมที่พักสำหรับนักท่องเที่ยวเชิงเกษตรโดยการเพิ่มโฮมสเตย์ (Home Stay) เพื่อรองรับการท่องเที่ยวเชิงเกษตรให้มีความหลากหลาย เพื่อรองรับความต้องการของนักท่องเที่ยวที่มีความแตกต่าง ยกตัวอย่างเช่น โฮมสเตย์บ้านดิน โฮมสเตย์บ้านไม้ไผ่ บ้านพักแบบทันสมัยเพื่อรองรับกลุ่มคนที่มีความหลากหลาย

ด้านการบริหารจัดการ (Management) ซึ่งสามารถแบ่งได้เป็น

1. การบริหารจัดการบุคลากร มีการวางแผนบุคลากรโดยอ้างอิงจากแผนกิจกรรมเพื่อให้เพียงพอต่อการตอบสนองความต้องการทางการท่องเที่ยว เช่น เจ้าหน้าที่ให้ข้อมูล เจ้าหน้าที่บริการนำเที่ยว เจ้าหน้าที่ร้านค้า มีการจัดทำแผนการดำเนินงานและระบุขอบเขตหน้าที่ที่มีความชัดเจน มีการประชุมเจ้าหน้าที่เพื่อรับปัญหาและแสวงหาวิธีแก้ไขการบริการ เพื่อให้ตรงกับความต้องการของนักท่องเที่ยวแล้วนำมาปรับปรุงและพัฒนาบริการ และมีโครงการพัฒนาบุคคลากรเป็นบุคลากรที่มีคุณภาพ เช่น พัฒนาด้านทักษะภาษา บุคลิกภาพ การแต่งกายด้วยเครื่องแบบหรือสัญลักษณ์ในทิศทางเดียวกัน การทำงานเป็นทีมเวิร์ค (Team Work)

2. การบริหารจัดการพื้นที่ ปรับปรุงโครงสร้างของแปลงเกษตรอินทรีย์ให้มีมาตรฐาน มีการจัดทำตารางการปรับปรุงสถานที่หรือตามจุดต่าง ๆ โดยจัดทำตารางเป็นระยะสั้นและระยะยาวเพื่อปรับปรุงสถานที่และจุดต่าง ๆ รวมถึงต้นไม้ ภูมิทัศน์ให้มีความเชื่อมโยงกับการทำปฏิทินกิจกรรมรายปีการบริหารจัดการด้านกิจกรรม เชื่อมโยงการท่องเที่ยวเชิงเกษตรโดยอ้างอิงจากฤดูกาลของการเพาะปลูก การจัดการที่มีคุณภาพ

3. การบริหารจัดการเครือข่ายขยายเครือข่ายให้เป็นศูนย์การเรียนรู้ต้นแบบที่เป็นเครือข่ายของเราที่สามารถรองรับการท่องเที่ยวเชิงเกษตรที่มีมาตรฐานสามารถประเมินได้

อภิปรายผล

วัตถุประสงค์การวิจัยข้อที่ 1 บริบทและศักยภาพของแหล่งท่องเที่ยวเชิงเกษตรของศูนย์วิปัสสนาสากลไร่เชิงญะวัน ตำบลห้วยสัก อำเภอเมือง จังหวัดเชียงราย

พบว่า ผู้บริหารและเจ้าหน้าที่ประเมินศักยภาพแหล่งท่องเที่ยวเชิงเกษตรศูนย์วิปัสสนาสากลไร่เชิงญะวัน มีศักยภาพโดยภาพรวมทั้ง 4 ด้านอยู่ในระดับปานกลาง โดยเรียงลำดับจากมากไปหาน้อย ดังนี้ ด้านการดึงดูดใจของแหล่งท่องเที่ยวเชิงเกษตร รองลงมา ด้านการให้บริการของแหล่งท่องเที่ยวเชิงเกษตร รองลงมา ด้านการรองรับของแหล่งท่องเที่ยว และ ด้านการบริหารจัดการแหล่งท่องเที่ยวเชิงเกษตร

พบว่า ผู้เชี่ยวชาญประเมินศักยภาพแหล่งท่องเที่ยวเชิงเกษตรศูนย์วิปัสสนาสากลไร่เชิงญะวันว่า มีศักยภาพโดยภาพรวมอยู่ในระดับสูง โดยเรียงลำดับจากมากไปหาน้อย ดังนี้ ด้านการดึงดูดใจของแหล่งท่องเที่ยวเชิงเกษตร รองลงมา ด้านการบริหารจัดการแหล่งท่องเที่ยวเชิงเกษตร รองลงมา ด้านการให้บริการของแหล่งท่องเที่ยวเชิงเกษตร และด้านการรองรับของแหล่งท่องเที่ยวเชิงเกษตร

วัตถุประสงค์การวิจัยข้อที่ 2 ความต้องการของนักท่องเที่ยวที่เดินทางมาท่องเที่ยวเชิงเกษตรของศูนย์วิปัสสนาสากลไร่เชิงญะวัน ตำบลห้วยสัก อำเภอเมือง จังหวัดเชียงราย

ผลการวิเคราะห์ความต้องการของนักท่องเที่ยวในการเดินทางท่องเที่ยวเชิงเกษตรของศูนย์วิปัสสนาสากลไร่เชิงญะวัน ตำบลห้วยสัก อำเภอเมือง จังหวัดเชียงราย พบว่าโดยรวมมีค่าแปลผลอยู่ในระดับสูง ($\bar{X} = 4.07$) อภิปรายได้ว่า กิจกรรมการท่องเที่ยวเชิงเกษตรมีความน่าสนใจ สามารถนำความรู้ไปประยุกต์ใช้ในชีวิตประจำวันได้ รวมถึงกิจกรรมการท่องเที่ยวเชิงเกษตรมีรูปแบบเหมาะสม เช่น กิจกรรมการเก็บผลผลิตทางการเกษตร กิจกรรมโรงเห็ดการผลิตเห็ดอินทรีย์ 4 ชนิด คือ เห็ดนางฟ้าภูฐาน เห็ดนางนวล เห็ดหอม เห็ดหัวลิง โดยไม่ใช้ส่วนผสมของสารสังเคราะห์ทางเคมี และเปิดธรรมชาติให้เห็ดฟางทุกวัน เพื่อให้เห็ดที่ได้มีรสชาติดีและมีสารอาหารในปริมาณที่สูง รวมถึงการนำเศษอาหารและเศษผักที่เหลือทิ้งจากห้องครัวมาเป็นอาหารสำหรับเลี้ยงไส้เดือน ได้เป็นปุ๋ยหมักมูลไส้เดือน และน้ำคั้นไส้เดือน ซึ่งเป็นปุ๋ยอินทรีย์ที่มีประสิทธิภาพสูง นำมาใช้สำหรับแปลงเกษตรอินทรีย์ภายในศูนย์วิปัสสนาสากลไร่เชิงญะวัน และโครงการไข่ทองคำ เพราะเป็นกิจกรรมให้ความเพลิดเพลิน สอดคล้องกับศูนย์ประสานงานส่งเสริมการท่องเที่ยว (2544) กล่าวว่า การท่องเที่ยวเชิงเกษตรเป็นรูปแบบหนึ่งของการท่องเที่ยวที่จะทำให้มีรายได้กระจายไปยังท้องถิ่นอย่างแท้จริงจากการนำนักท่องเที่ยวเข้าไปท่องเที่ยวในชุมชนเกษตร เพื่อเรียนรู้วิถีชีวิตของชุมชนนั้น ๆ รวมทั้งได้รับ

การพักผ่อนและความเพลิดเพลิน และสอดคล้องกับงานวิจัยของ ปสุตา โพธิ์งาม (2555) ศึกษาเรื่อง แนวทางในการพัฒนาศักยภาพแหล่งท่องเที่ยวเชิงเกษตรกรรม ในกลุ่มจังหวัดอีสานใต้ ผลการศึกษาพบว่า ส่วนใหญ่เดินทางมาท่องเที่ยวในแหล่งท่องเที่ยวเชิงเกษตรกรรมเพราะความน่าสนใจด้านเกษตรกรรมวิถีชีวิตเกษตรกรรมสำหรับกิจกรรมที่นักท่องเที่ยวต้องการมากที่สุดคือ กิจกรรมพักผ่อนหย่อนใจ

1. ด้านสิ่งดึงดูดใจ (Attraction) พบว่า มีค่าแปลผลอยู่ในระดับสูง ($\bar{X} = 4.04$) อภิปรายได้ว่า ศูนย์วิปัสสนาสากลไร่เชิญตะวันมีทัศนียภาพที่สวยงาม ดึงดูดใจให้นักท่องเที่ยวมาท่องเที่ยวเชิงเกษตร เพราะมีการทำเกษตรอินทรีย์วิถีพุทธผสมผสานงานพุทธศิลป์ และสิ่งก่อสร้างที่มีความแตกต่างโดยการผสมผสานศิลปะล้านนากับงานสไตล์เซนตามหลักง่าย งาม ธรรมดา เชื่อมโยงกิจกรรมการเกษตรเข้ากับกิจกรรมอื่น ๆ เช่น กิจกรรมวิปัสสนา กิจกรรมวันสำคัญต่าง ๆ กิจกรรมโยคะภาวนานานาชาติประจำปี สอดคล้องกับ บุญเลิศ จิตตั้งวัฒนา (2559) ได้กล่าวว่า สิ่งดึงดูดใจทางการท่องเที่ยว (Attraction) เป็นสิ่งที่ทำให้นักท่องเที่ยวให้อยากเดินทางเข้าไปท่องเที่ยวแล้วเกิดความประทับใจ อาจเป็นสิ่งที่ทำให้ความรู้และความเพลิดเพลินแก่นักท่องเที่ยว สิ่งดึงดูดใจของแหล่งท่องเที่ยวช่วยเพิ่มความแตกต่างกันไปตามความต้องการและความสนใจของนักท่องเที่ยวแต่ละคนแต่ละกลุ่ม สอดคล้องกับงานวิจัยของ พงศ์ธวัช ศรีจันทอง (2553) ได้ศึกษาเรื่อง การจัดการท่องเที่ยวเชิงเกษตรโดยชุมชนบ้านบางเหริ่งใต้ อำเภอควนเนียง จังหวัดสงขลา พบว่า ศักยภาพในการจัดการแหล่งท่องเที่ยวเชิงเกษตรพอเพียง มีศักยภาพในการดึงดูดใจด้านการท่องเที่ยวเชิงเกษตร สามารถนำไปเป็นแนวทางในการพัฒนารายการนำเที่ยวบนฐานการรักษาวัฒนธรรม ภูมิปัญญาท้องถิ่นของชุมชนเชิงอนุรักษ์บนวิถีความพอเพียงเพื่อเสริมสร้างรายได้ให้ชุมชน ซึ่งนักท่องเที่ยวจะได้มีโอกาสสัมผัสกับสิ่งแวดล้อมที่เป็นธรรมชาติ วิธีการดำรงชีวิตของเกษตรกรที่มีการผสมผสานกิจกรรมต่าง ๆ

2. ด้านการเข้าถึง (Accessibility) พบว่า มีค่าแปลผลอยู่ในระดับสูง ($\bar{X} = 4.12$) อภิปรายได้ว่า สิ่งสำคัญที่จะช่วยทำให้นักท่องเที่ยวเข้าไปเยี่ยมชมศูนย์วิปัสสนาสากลไร่เชิญตะวัน คือมีระบบการคมนาคมขนส่งที่ดี สะดวก รวดเร็วและปลอดภัย เนื่องจากนักท่องเที่ยวส่วนใหญ่เดินทางมาศูนย์ฯ แบบส่วนตัวหรือครอบครัวโดยรถยนต์ส่วนบุคคล ซึ่งทางศูนย์ฯ มีป้ายประชาสัมพันธ์แหล่งท่องเที่ยวตามสถานที่สำคัญ แต่เส้นทางเข้าถึงแหล่งท่องเที่ยวเชิงเกษตรควรมีการปรับปรุงในด้านป้ายบอกทางเข้าชมแหล่งท่องเที่ยวเชิงเกษตรและการบริการข้อมูลแหล่งท่องเที่ยวด้านการจัดการด้านกิจกรรมการท่องเที่ยว สอดคล้องกับแนวคิดของ บุญเลิศ จิตตั้งวัฒนา (2559) ที่กล่าวไว้ว่าทรัพยากรท่องเที่ยวจะต้องมีเส้นทางคมนาคม

เข้าถึง ซึ่งถือเป็นปัจจัยสำคัญที่จะต้องมีเส้นทางหรือโครงข่ายคมนาคมที่สามารถเข้าถึงแหล่งท่องเที่ยวที่นั่นตลอดจน สามารถเชื่อมโยงกันระหว่างแหล่งท่องเที่ยวกับบริเวณใกล้เคียง และแบบแผนการเดินทางเข้าสู่แหล่งท่องเที่ยวของนักท่องเที่ยว พิจารณาถึงยานพาหนะที่ใช้ในการเดินทางท่องเที่ยวของนักท่องเที่ยวที่มาท่องเที่ยวเป็นหมู่คณะทั้งกลุ่มเล็กและกลุ่มใหญ่ ไม่ว่าจะเป็นการเดินทางแบบส่วนตัวหรือครอบครัว สอดคล้องกับงานวิจัยของ วรารัตน์ บุญแฝง และคณะ (2558) ได้ศึกษาเรื่องการประเมินศักยภาพการท่องเที่ยวเชิงเกษตร ของพื้นที่เขตทวีวัฒนากรุงเทพมหานครผลการศึกษาพบว่า แหล่งท่องเที่ยวหลักด้านความปลอดภัยของแหล่งเกษตรกรรมและด้านสิ่งอำนวยความสะดวกพื้นฐานตามลำดับศักยภาพต่ำที่จะต้องปรับปรุงในด้านป้ายบอกทางเข้าชมแหล่งท่องเที่ยวเชิงเกษตรและด้านการบริการข้อมูลแหล่งท่องเที่ยวด้านการจัดการด้านกิจกรรมการท่องเที่ยว สำหรับแนวทางการพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงเกษตรพบว่าควรได้รับการส่งเสริมการท่องเที่ยว ทั้งด้านความรู้และงบประมาณจากภาครัฐ ในการจัดตั้งศูนย์ประสานงานและการประชาสัมพันธ์แก่นักท่องเที่ยวการจัดการพื้นที่ลานจอดรถห้องน้ำ การจัดทำป้ายบอกทางและสนับสนุนให้เกิดกิจกรรมการท่องเที่ยวเพื่อให้สามารถรองรับนักท่องเที่ยวได้มากขึ้น

3. ด้านสิ่งอำนวยความสะดวกต่าง ๆ (Amenities) พบว่า มีค่าแปลผลอยู่ในระดับสูง ($\bar{X} = 4.07$) อภิปรายได้ว่า นักท่องเที่ยวทั่วไปที่เดินทางมาศูนย์ เพราะสนใจการเกษตรอินทรีย์วิถีพุทธ เพราะสามารถนำความรู้ไปประยุกต์ใช้ในชีวิตได้ แต่การเดินทางชมจุดต่าง ๆ ของไร่มักจะมีการประสานงานมาก่อนจะมีการจัดเตรียมเจ้าหน้าที่เอาไว้ มีการบรรยายแนะนำสถานที่ การเยี่ยมชมแปลงเกษตร ร่วมกิจกรรมเกษตร แต่ถ้าไม่มีการประสานงานมาก่อน อาจจะไม่มีการให้บริการนำชมเพื่ออธิบายกิจกรรมเกษตร ซึ่งป้ายสื่อความหมายอธิบายตามจุดต่าง ๆ ยังมีน้อย ขาดคู่มือการท่องเที่ยวในศูนย์ สอดคล้องกับ พะยอม ธรรมบุตร (2555) ได้กล่าวว่า สิ่งอำนวยความสะดวกที่ให้บริการนักท่องเที่ยวที่เดินทางเข้ามาท่องเที่ยวในแหล่งท่องเที่ยวที่น้อยอย่างประทับใจ เพื่อให้นักท่องเที่ยวอยากจะทำท่องเที่ยววันขึ้นหรือกลับมาเที่ยวซ้ำในโอกาสต่อไป ซึ่งสิ่งอำนวยความสะดวกที่สำคัญในแหล่งท่องเที่ยวด้านป้าย ประกอบด้วยป้ายต้อนรับนักท่องเที่ยวเข้าสู่พื้นที่แหล่งท่องเที่ยว ป้ายแผนที่แสดงที่ตั้งของแหล่งท่องเที่ยว ป้ายแผนที่แสดง จุดที่นำชมของแหล่งท่องเที่ยว ป้ายชี้ทางภายในแหล่งท่องเที่ยว ป้ายสื่อความหมาย ป้ายเตือนอันตรายกับท่องเที่ยว ป้ายประกาศอื่น ๆ ที่ต้องการให้นักท่องเที่ยวทราบ เป็นต้น สอดคล้องกับงานวิจัยของ ศิริพันธ์ พงศ์นิรันดร และคณะ (2559) ได้ศึกษาเรื่อง แนวทางการพัฒนาศักยภาพการจัดการท่องเที่ยว อำเภอวังน้ำเขียว จังหวัดนครราชสีมา พบว่า สิ่งอำนวยความสะดวกที่ให้บริการอย่างเพียงพอและการเข้าถึงที่สะดวก

เป็นปัจจัยดึงดูดนักท่องเที่ยวให้เดินทางเข้ามาท่องเที่ยว ควรจัดให้มีระบบคมนาคมและการสัญจรที่ง่ายต่อการเข้าถึง มีป้ายบอกทางที่ชัดเจนเป็นระยะ จัดให้มีบริการที่ครอบคลุมและทั่วถึงและปลอดภัย

4.ด้านกิจกรรมต่าง ๆ (Activity) พบว่า มีค่าแปลผลอยู่ในระดับสูง (\bar{X} = 4.11) อภิปรายได้ว่า นักท่องเที่ยวต้องการเรียนรู้กิจกรรมท่องเที่ยวเชิงเกษตรสามารถนำความรู้ไปประยุกต์ใช้ในชีวิตประจำวันได้ และเห็นว่ากิจกรรมการท่องเที่ยวเชิงเกษตรมีการบูรณาการพุทธรธรรมเข้ากับทุกกิจกรรมอย่างเหมาะสม รวมถึงกลุ่มพระสงฆ์ที่มาจากศึกษาเกษตรอินทรีย์วิถีพุทธสามารถนำความรู้จากการส่งเสริมและพัฒนากิจกรรมเกษตรอินทรีย์วิถีพุทธไปใช้เป็นเครื่องมือในการสอนธรรมะและพัฒนาชุมชนได้ สอดคล้องกับ กรมการท่องเที่ยว (2557) กล่าวว่า นักท่องเที่ยวส่วนใหญ่เดินทางไปท่องเที่ยวยังแหล่งเกษตรด้วยวัตถุประสงค์ 2 ประการ ได้แก่ เพื่อการพักผ่อนหย่อนใจและการแสวงหาความรู้ทางการเกษตร สอดคล้องกับงานวิจัยของ ปองพล ธวัชหทัยกุล และคณะ (2550) ศึกษาเรื่อง แนวทางในการพัฒนาศักยภาพแหล่งท่องเที่ยวเชิงเกษตรกรรมในกลุ่มจังหวัดอีสานใต้ผลการศึกษาพบว่า ส่วนใหญ่เดินทางมาท่องเที่ยวในแหล่งท่องเที่ยวเชิงเกษตรกรรมเพราะความน่าสนใจด้านเกษตรกรรมวิถีชีวิตเกษตรกรรมสำหรับกิจกรรมที่นักท่องเที่ยวต้องการมากที่สุดคือ กิจกรรมพักผ่อนหย่อนใจ

ข้อเสนอจากนักท่องเที่ยวเพื่อส่งเสริมการท่องเที่ยวเชิงเกษตร

พบว่า นักท่องเที่ยวต้องการให้มีกิจกรรมการท่องเที่ยวเชิงเกษตร ให้มีการเรียนรู้เกี่ยวกับเกษตรอินทรีย์ผสมผสานมากกว่านี้ได้มีส่วนร่วมในกระบวนการทางการเกษตรหรือมีการลงมือทำ มีการสาธิตการเพาะพันธุ์เห็ดนางฟ้าภูฐานและการสาธิตเพาะพันธ์ไส้เดือน กิจกรรมการทอผ้า กิจกรรมการจักสาน เนื่องจาก นักท่องเที่ยวทั่วไปที่เดินทางมายังศูนย์วิปัสสนาสากลไร่เชิญตะวันผู้ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่เป็นนักท่องเที่ยวทั่วไปไม่มีการติดต่อประสานงานเพื่อเข้าชมกระบวนการและการสาธิตกระบวนการทางการเกษตรของศูนย์ฯ จึงทำให้ไม่ได้เข้าร่วมในช่วงที่ทางศูนย์ฯ มีกิจกรรมและทำให้ไม่ทราบว่าทางศูนย์ฯ มีกิจกรรมและเปิดให้เข้าร่วมช่วงใดบ้าง รวมทั้งกิจกรรมส่งเสริมเกษตรอินทรีย์มีเพียงตารางการเรียนการสอนและหลักสูตรของโรงเรียนชานาพุทธเศรษฐศาสตร์และยังไม่มีเผยแพร่ตารางกิจกรรมเพื่อให้บุคคลทั่วไปได้เข้ามีส่วนร่วม จึงมีความต้องการให้มีการจัดทำเป็นปฏิทินกิจกรรมรายปีและบรรจุปฏิทินการท่องเที่ยวในจังหวัด อาจเพราะ นักท่องเที่ยวที่เดินทางมายังศูนย์วิปัสสนาสากลไร่เชิญตะวัน ผู้ตอบแบบสอบถามมีอายุระหว่าง 31-40 ปี และเดินทางมากับครอบครัว จึงต้องการการวางแผนการเดินทางระยะยาว และต้องการเจ้าหน้าที่ที่มีความรู้เพื่อให้บริการข้อมูลเพิ่มเติมในแหล่งท่องเที่ยวเชิงเกษตร ความต้องการให้มีการทำ

การประชาสัมพันธ์ผ่านสื่อต่าง ๆ เพื่อให้สามารถเข้าถึงข้อมูลได้ง่ายอาจเพราะ การประชาสัมพันธ์ข้อมูลหลักของทางศูนย์วิปัสสนาสากลไร่เชิญตะวันไร่เชิญตะวัน มีช่องทางหลักคือ ประชาสัมพันธ์ผ่านสื่อออนไลน์ เช่น เฟสบุค (Face Book) และกลุ่มไลน์ (Line) และจะประชาสัมพันธ์เรื่องงานวิปัสสนาและภาพกิจกรรมเป็นหลัก ดังนั้นนักท่องเที่ยวทั่วไป จึงยังไม่ได้รับข่าวสารเรื่องกิจกรรมการส่งเสริมเกษตรอินทรีย์วิถีพุทธจากสื่อดังกล่าว ควรส่งเสริมให้มีการจัดงานเกษตรประจำปี หรือช่วงเทศกาลของพืชผัก ผลไม้ เพิ่มความหลากหลายของการจัดแสดงสินค้าผลผลิตแปรรูปการเกษตรของทางไร่ และมีการปลูกพืชผลทางการเกษตรตามฤดูกาลที่ชัดเจน มีการจัดตลาดนัดการเกษตรของ นักเรียนชาวนา ให้มีจุดจำหน่ายที่ชัดเจน ควรมีการเลี้ยงสัตว์ เช่น ควาย แกะ ฯลฯ และมีการให้อาหารสัตว์เลี้ยง อยากรู้ถึงวิถีชีวิตการเกษตร ของชุมชน หมู่บ้าน และเกษตรกรที่ชัดเจนมากกว่านี้ มีการจัด กิจกรรมการเก็บผลผลิตประจำฤดูกาลของผลผลิตนั้น ๆ

วัตถุประสงค์ที่ 3 หาแนวทางการส่งเสริมกิจกรรมการท่องเที่ยวเชิงเกษตร ของศูนย์วิปัสสนาสากลไร่เชิญตะวัน ตำบลห้วยสัก อำเภอเมือง จังหวัดเชียงราย

ด้านสิ่งดึงดูดใจ (Attractions) มีแนวทางสร้างกิจกรรมเชื่อมโยงการท่องเที่ยวเชิงเกษตรกับกิจกรรมหลักของศูนย์วิปัสสนาสากลไร่เชิญตะวัน เช่น กิจกรรมสวดมนต์ เชื่อมโยง การท่องเที่ยวเชิงสุขภาพเข้ากับการท่องเที่ยวเชิงเกษตรโดยใช้การเจริญสติเข้าไปร่วมด้วย และพัฒนาผลิตภัณฑ์ทางการเกษตรให้มีความโดดเด่นสอดคล้องกับวิถีชีวิตและกระบวนการเกษตรอินทรีย์วิถีพุทธ

ด้านการเข้าถึงแหล่งท่องเที่ยว (Accessibility) ปรับปรุงการบริการด้านข้อมูล ข่าวสารให้มีการเข้าถึงได้ง่าย เช่น มีการประชาสัมพันธ์ผ่านสื่อวิทยุ โทรทัศน์ สื่อออนไลน์ (Social Media) เพื่อเพิ่มการรับรู้เกี่ยวกับกิจกรรมการท่องเที่ยวเชิงเกษตรของศูนย์วิปัสสนาสากลไร่เชิญตะวัน เพิ่มป้ายประชาสัมพันธ์กิจกรรมการท่องเที่ยวตามแหล่งท่องเที่ยว หรือจุดสำคัญที่สามารถพบเห็นได้ง่าย เช่น สนามบิน ขนส่ง สถานที่ท่องเที่ยวสำคัญต่าง ๆ ภายในจังหวัดเชียงราย

ด้านสิ่งอำนวยความสะดวก (Amenities) เพิ่มจุดให้ข้อมูลหรือจุดประชาสัมพันธ์ ที่มีเจ้าหน้าที่ประจำเพื่อให้ความรู้ ข้อมูลเกี่ยวกับการท่องเที่ยวเชิงเกษตรบริการในแหล่งท่องเที่ยวเชิงเกษตรของศูนย์วิปัสสนาสากลไร่เชิญตะวัน ปรับปรุงป้ายสื่อความหมายและจัดทำ คู่มือการท่องเที่ยวให้นักท่องเที่ยวสามารถเดินทางท่องเที่ยวภายในแหล่งท่องเที่ยวเชิงเกษตรด้วยตัวเองได้

ด้านกิจกรรม (Activities) ปรับปรุงกิจกรรมการท่องเที่ยวเชิงเกษตรให้มีความมั่นคงถาวรสามารถทำปฏิทินกิจกรรมรายปี มีแผนงานการบริหารที่ชัดเจนเพื่อการประชาสัมพันธ์และการส่งเสริมกิจกรรมการท่องเที่ยวเชิงเกษตร เพิ่มกิจกรรมที่เปิดให้นักท่องเที่ยวทั่วไปสามารถมีส่วนร่วมในกระบวนการทางการเกษตรที่มีอยู่ในแหล่งท่องเที่ยวเชิงเกษตร

นอกจากองค์ประกอบทั้ง 4 ด้านที่นำมาวิเคราะห์แล้วสิ่งที่ควรเพิ่มเติมเพื่อการส่งเสริมกิจกรรมการท่องเที่ยวเชิงเกษตร คือ ด้านที่พัก (Accommodation) ปรับปรุงและเพิ่มเติมที่พักสำหรับนักท่องเที่ยวโดยการเพิ่มโฮมสเตย์ (Home Stay) เพื่อรองรับการท่องเที่ยวเชิงเกษตรให้มีความหลากหลาย เพื่อรองรับความต้องการของนักท่องเที่ยวที่มีความแตกต่าง ยกตัวอย่างเช่น โฮมสเตย์บ้านดิน โฮมสเตย์บ้านไม้ไผ่ บ้านพักแบบทันสมัย เพื่อรองรับกลุ่มคนที่มีความหลากหลาย

ด้านการบริหารจัดการ (Management) ซึ่งสามารถแบ่งได้เป็น

การบริหารจัดการบุคลากร มีการวางแผนบุคลากรโดยอ้างอิงจากแผนกิจกรรมเพื่อให้เพียงพอต่อการตอบสนองของความต้องการทางการท่องเที่ยวเช่น เจ้าหน้าที่ให้ข้อมูล เจ้าหน้าที่บริการนำเที่ยว เจ้าหน้าที่ร้านค้า มีการจัดทำแผนการดำเนินงานและระบุขอบเขตหน้าที่ที่มีความชัดเจน มีการประชุมเจ้าหน้าที่เพื่อรับรู้ปัญหาและแสวงหาวิธีแก้ไขการบริการเพื่อให้ตรงกับความต้องการของนักท่องเที่ยวแล้วนำมาปรับปรุงและพัฒนาบริการและมีโครงการพัฒนาบุคลากรเป็นผู้บริการที่มีคุณภาพ เช่น พัฒนาด้านทักษะภาษา บุคลิกภาพ การแต่งกายด้วยเครื่องแบบหรือสัญลักษณ์ในทิศทางเดียวกัน การทำงานเป็นทีมเวิร์ค (Team Work)

การบริหารจัดการพื้นที่ ปรับปรุงโครงสร้างของแปลงเกษตรอินทรีย์ให้มีมาตรฐาน มีการจัดทำตารางการปรับปรุงสถานที่หรือตามจุดต่าง ๆ โดยจัดทำตามวางแผนระยะสั้นและระยะยาวเพื่อปรับปรุงสถานที่และจุดต่าง ๆ รวมถึงต้นไม้ ภูมิทัศน์ให้มีความเชื่อมโยงกับการทำปฏิทินกิจกรรมรายปีการบริหารจัดการด้านกิจกรรม เชื่อมโยงการท่องเที่ยวเชิงเกษตรโดยอ้างอิงจากฤดูกาลของการเพาะปลูก การจัดการที่มีคุณภาพ

การบริหารจัดการเครือข่ายขยายเครือข่ายให้เป็นศูนย์การเรียนรู้ต้นแบบที่เป็นเครือข่ายของเราที่สามารถรองรับการท่องเที่ยวเชิงเกษตรที่มีมาตรฐานสามารถประเมินได้

ข้อเสนอแนะ

1. ข้อเสนอแนะในการนำผลการวิจัยไปใช้

1.1 มีการจัดทำปฏิทินและทำการเผยแพร่ให้สามารถเข้าถึงได้ง่าย ดังนั้น ทางศูนย์วิปัสสนาสากลไร่เชิงตะกวัน จึงควรมีแผนการดำเนินงานที่มีความชัดเจนเพื่อจัดทำแผนกิจกรรมรายปีเผยแพร่ให้นักท่องเที่ยวที่มีความสนใจรับรู้ผ่านสื่อต่าง ๆ

1.2 มีการปรับปรุงเรื่องบริการด้านการนำชมและการให้ข้อมูล จุดสำคัญต่าง ๆ ดังนั้น จึงควรจัดทำคู่มือการท่องเที่ยว ภายในศูนย์วิปัสสนาสากลไร่เชิงตะกวัน โดย ทำเป็นแผนที่ภาพและจัดทำเป็นเส้นทางท่องเที่ยวเชิงเกษตรที่มีความชัดเจน ระบุความหมายและอธิบายการเดินทางท่องเที่ยวให้นักท่องเที่ยวสามารถใช้เป็นคู่มือในการเดินทางท่องเที่ยวในศูนย์วิปัสสนาสากลไร่เชิงตะกวันและจัดทำชมสำหรับวางคู่มือให้นักท่องเที่ยวสามารถหยิบได้ง่าย เช่น ลานจอดรถ จุดประชาสัมพันธ์ ศูนย์อาคาร ร้านกาแฟต่างๆ หอศิลป์ บริเวณอาคารวิปัสสนานานาชาติ (วิหารดิน) และแปลงเกษตร เป็นต้น

1.3 เพิ่มเติมกิจกรรมที่มีส่วนร่วมในกระบวนการทางการเกษตร ดังนั้นควรจัดทำตารางกิจกรรม โดยแบ่งเป็น 2 ประเภท คือ 1) กิจกรรมเชิงเกษตรที่ทางศูนย์วิปัสสนาสากลไร่เชิงตะกวันทำเป็นประจำทุกวัน เช่น การเก็บเห็ด การเก็บผลผลิตทางการเกษตร 2) กิจกรรมประเภท Work Shop ที่เปิดให้เข้าร่วม ตามวาระโอกาส เช่น การแปรรูปผลิตภัณฑ์เห็ด การทำสบู่ การเพาะสลัด โดยจัดทำเป็นปฏิทินเผยแพร่ เป็นต้น

1.4 มีการจัดทำเส้นทางเชื่อมโยงการท่องเที่ยวเชิงเกษตรของศูนย์วิปัสสนาสากลไร่เชิงตะกวันกับแหล่งท่องเที่ยวอื่น ๆ ในบริเวณใกล้เคียงเพื่อส่งเสริมให้เป็นเส้นทางท่องเที่ยวเชิงเกษตรของจังหวัดเชียงราย

2. ข้อเสนอแนะเพิ่มเติม (โครงการนำเสนอ)

จัดทำโครงการท่องเที่ยวทางจักรยานเพื่อเยี่ยมชมและทำกิจกรรมการท่องเที่ยวเชิงเกษตรบริเวณศูนย์วิปัสสนาสากลและเครือข่ายเกษตรอินทรีย์วิถีพุทธโดยรอบ บรรจุลงในปฏิทินกิจกรรมการท่องเที่ยวเชิงเกษตรของศูนย์วิปัสสนาสากลไร่เชิงตะกวันโดยมีการพัฒนาสาธารณูปโภคขั้นพื้นฐานเพื่อรองรับกิจกรรม

2.1 พัฒนากิจกรรมการท่องเที่ยวเชิงเกษตร โดย เพิ่มเป็นเส้นทางท่องเที่ยวทางจักรยานจัดตามจุดท่องเที่ยว

2.2 จัดทำคู่มือการท่องเที่ยวแนะนำสถานที่ของศูนย์วิปัสสนาในภาษาต่าง ๆ และเพิ่มระบบ QR Code ในป้ายอธิบายสถานที่ตามจุดต่าง ๆ

2.3 จัดทำตารางการปรับปรุงภูมิทัศน์และจุดต่าง ๆ ของศูนย์วิปัสสนา

2.4 ปรับปรุงสาธารณูปโภคขั้นพื้นฐาน เช่น ห้องน้ำ จุดพักรับรองเพื่อนักท่องเที่ยวที่ใช้จักรยาน

2.5 เพิ่มกิจกรรมการมีส่วนร่วม เช่น พักตามจุดเพื่อลงแปลงเก็บผลผลิตเกษตร เก็บไข่เป็ด

3. ข้อเสนอแนะ ในการทำวิจัยครั้งต่อไป

3.1 การศึกษาวิจัยครั้งนี้มีกลุ่มตัวอย่างเฉพาะนักท่องเที่ยวชาวไทย ควรมีการศึกษาในกลุ่มนักท่องเที่ยวต่างชาติที่เดินทางมาท่องเที่ยวยังศูนย์วิปัสสนาสากลไร่เชิญตะวันในครั้งต่อไปเพื่อให้ทราบถึงปัจจัยและความต้องการในการเดินทางมาท่องเที่ยวยังศูนย์วิปัสสนาสากลไร่เชิญตะวันเพื่อนำผลไปใช้ในการปรับปรุงและพัฒนาในการส่งเสริมให้เป็นแหล่งท่องเที่ยวที่มีมาตรฐานรองรับนักท่องเที่ยวและมีความสอดคล้องกับบริบทของพื้นที่

3.2 การศึกษาวิจัยครั้งนี้พบว่าศูนย์วิปัสสนาสากลไร่เชิญตะวัน ตำบลห้วยสัก อำเภอเมือง จังหวัดเชียงรายมีรูปแบบการท่องเที่ยวอื่นๆ ที่สามารถเชื่อมโยงกันและพัฒนาเป็นกิจกรรมการท่องเที่ยวได้ ดังนั้น จึงควรมีการศึกษาเรื่องการพัฒนากิจกรรมท่องเที่ยวรูปแบบอื่น ๆ เพื่อส่งเสริมให้เป็นกิจกรรมการท่องเที่ยวของศูนย์วิปัสสนาสากลไร่เชิญตะวัน ต่อไป



บรรณานุกรม

- กระทรวงการท่องเที่ยวและกีฬา.(2560) . **สถานการณ์การท่องเที่ยวในประเทศไทยรายจังหวัด . เทคโนโลยีการท่องเที่ยวในประเทศไทย**. สืบค้นเมื่อ 2561 มกราคม 6, จาก http://www.mots.go.th/more_news.php?cid=422&filename=index
- การท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย .(2557) .**ท่องเที่ยวเชิงเกษตรสีเขียว** .สืบค้นเมื่อ ตุลาคม 24 2560, จาก <http://tourismthailand.org>
- เกศณีย์ สัตตัตนขจร .(2550) .**การศึกษาความเป็นไปได้ในการจัดการท่องเที่ยวเชิงเกษตร อำเภอแม่ท หมู่บ้านปางมะโอ กรณีศึกษา :ะ จังหวัดลำปาง**. วิทยานิพนธ์ ศศ.ม., มหาวิทยาลัยเชียงใหม่, เชียงใหม่ .
- กรมการท่องเที่ยว .(2557) .**แผนปฏิบัติการพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวที่มีศักยภาพของประเทศ พ.2560–2558 .ศ.** กรุงเทพฯ.กระทรวงการท่องเที่ยวและกีฬา :
- กรมส่งเสริมการเกษตร .(2560) .**ยุทธศาสตร์กระทรวงการท่องเที่ยวและกีฬา ฉบับที่ .4** กรุงเทพฯ.กระทรวงการท่องเที่ยวและกีฬา :
- ฉันทิช วรรณถนอม .พฤติกรรมกรรมการท่องเที่ยวเชิงเกษตรของนักท่องเที่ยว .(2557) . **สุทธิปริทัศน์**, .(88)28
- ชวัลนุช อุทยาน .(2552) .**พฤติกรรมนักท่องเที่ยว** .สืบค้นเมื่อ 2561 มกราคม 6, จาก <https://touristbehaviour.wordpress.com/>
- เทิดชาย ช่วยบำรุง .(2548) .**การพัฒนาการท่องเที่ยวแบบยั่งยืน**. กรุงเทพฯศูนย์วิชาการ : .ท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย
- นิศศา ศิลปะเสริฐ .(2560) .**อุตสาหกรรมกรรมการท่องเที่ยว** .พิมพ์ครั้งที่ 7). กรุงเทพฯสำนักพิมพ์ : แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- นิออน ศรีสมยง .(2552) .**การพัฒนาการท่องเที่ยวแบบยั่งยืน**. สำนักพิมพ์ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.
- บุญเลิศ จิตตั้งวัฒนา .(2559) .**พฤติกรรมนักท่องเที่ยว** .พิมพ์ครั้งที่ 3). นนทบุรี : เฟิร์นข้าหลวง พรินติ้งแอนด์พับลิชชิ่ง.
- บุญเลิศ จิตตั้งวัฒนา และพยอม ธรรมบุตร .(2548) .**การพัฒนาการท่องเที่ยวแบบยั่งยืน**. กรุงเทพฯ แอนด เพรส :ดีไซน์.

- ปสุตา โพธิ์งาม .(2555) .**การพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงอาสาสมัคร กรณีศึกษามูลนิธิอิสระ :**
ประเทศไทย จังหวัดหนองคาย วิทยานิพนธ์ กจ.ม., มหาวิทยาลัยมหิดล, นครปฐม .
- ปองพล วัลลหทัยกุล และคณะ .(2550) .**แนวทางในการพัฒนาศักยภาพแหล่งท่องเที่ยวเชิง**
เกษตรในกลุ่มจังหวัดอีสานใต้. การศึกษาค้นคว้าอิสระ ศศ.ม., วิทยาลัย
 เฉลิมกาญจนา, กรุงเทพฯ .
- พะยอม ธรรมบุตร .(2555) .**การศึกษายาทบาตด้านการพัฒนาการท่องเที่ยวขององค์การ**
บริหารส่วนตำบลในจังหวัด นครราชสีมา. วิทยานิพนธ์ ศศ.ม., มหาวิทยาลัย
 ราชภัฏนครราชสีมา, นครราชสีมา .
- พงศ์วัช ศรีจันทอง .(2553) .**ความคาดหวังและความพึงพอใจของนักท่องเที่ยวที่มีต่อ**
กิจกรรมท่องเที่ยวเชิงอาสาสมัคร. วิทยานิพนธ์ วท.ม., มหาวิทยาลัย
 ศรีนครินทรวิโรฒ, กรุงเทพฯ .
- จรรรัตน์ บุญแฝง และคณะ.(2558) . **ศักยภาพการท่องเที่ยวเพื่อบำเพ็ญประโยชน์ในจังหวัด**
อุบลราชธานี.รายงานวิจัยฉบับสมบูรณ์ : กรุงเทพฯสำนักงานคณะกรรมการวิจัย :
 .แห่งชาติและสำนักงานกองทุนสนับสนุนการวิจัย
- ศิริพันธ์ พงศ์นิรันดร์ และคณะ .(2559) .**แนวทางการพัฒนาศักยภาพการจัดการท่องเที่ยว**
อำเภอวังน้ำเขียว จังหวัดนครราชสีมา. วิทยานิพนธ์ ศศ.ม., มหาวิทยาลัยขอนแก่น,
 ขอนแก่น .
- ศูนย์ประสานงานส่งเสริมการท่องเที่ยว .(2544) .**การบริหารจัดการการท่องเที่ยว**
เชิงเกษตร. กรุงเทพฯ.สำนักพิมพ์กรมการส่งเสริมการเกษตร :
- ศูนย์วิจัยปัสสนาสากลไร่เชิญตะวัน .ข้อมูลศูนย์วิจัยปัสสนาสากลไร่เชิญตะวัน .(2560) .Cherntawan
 International Meditation Center. สืบค้นเมื่อ 2560 พฤศจิกายน 21, จาก
<http://raicherntawan.com/>
- สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ .(2560) .**ยุทธศาสตร์กระทรวง**
การท่องเที่ยวและกีฬา ฉบับที่ 4 กรุงเทพฯ.กระทรวงการท่องเที่ยวและกีฬา :
 สำนักงานคณะกรรมการวิจัยแห่งชาติสถานการณ์การท่องเที่ยวในประเทศ .(2560) .
 รายจังหวัด .Domestic Tourism Situation. สืบค้นเมื่อ 2561 มกราคม 6, จาก
http://www.mots.go.th/more_news.php?cid=422&filename=index
- สำนักพัฒนาแหล่งท่องเที่ยว.(2558) . **มาตรฐานการบริหารจัดการแหล่งท่องเที่ยว.**
 กรุงเทพฯ.โรงพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย :

สุริย์ เข้มทอง.(2542) . การวางแผนพัฒนาการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน. เชียงใหม่ :
โรงพิมพ์มหาวิทยาลัยเชียงใหม่.

Abraham H. Maslow. (.(1954An Introductory Analysis. New York: Harper and Row.

Cohen. (.(2002The sociology of tourism: theoretical and empirical investigations.
New York: Routledge.

Gabor. (.(2002The profit hobby. Hoboken N.J.

Goeldner and Ritchie. (.(2012Tourism: principles, practices, philosophies. New Jersey:
John Wiley & Sons.

Reynolds. (.(2005Fundamentals of behavioral research. Boston: Allyn and Bacon.





ภาคผนวก

มหาวิทยาลัยพะเยา
UNIVERSITY OF PHAYAO

ภาคผนวก ก เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

แบบสอบถามเพื่อการวิจัยเรื่อง

การส่งเสริมกิจกรรมการท่องเที่ยวเชิงเกษตรของศูนย์วิปัสสนาสากลไร่เชิญตะวัน

ตำบลห้วยสัก อำเภอเมือง จังหวัดเชียงราย

คำชี้แจง

การศึกษาในครั้งนี้ มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) เพื่อศึกษาบริบทและศักยภาพแหล่งท่องเที่ยวเชิงเกษตรของศูนย์วิปัสสนาสากลไร่เชิญตะวัน 2) เพื่อศึกษาความต้องการของนักท่องเที่ยวในการเดินทางมาท่องเที่ยวแหล่งท่องเที่ยวเชิงเกษตรของศูนย์วิปัสสนาสากลไร่เชิญตะวัน และ 3) เพื่อศึกษาแนวทางการส่งเสริมกิจกรรมการท่องเที่ยวเชิงเกษตรของศูนย์วิปัสสนาสากลไร่เชิญตะวัน โดยแบ่งออกเป็น 4 ตอน ดังนี้

ตอนที่ 1 แบบสอบถามข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม เป็นแบบตรวจรายการ (Check List) จำนวน 6 ข้อ

ตอนที่ 2 แบบสอบถามพฤติกรรมของนักท่องเที่ยวในการเดินทางท่องเที่ยวเชิงเกษตรของ ศูนย์วิปัสสนาสากลไร่เชิญตะวัน เป็นแบบตรวจรายการ (Check List) จำนวน 8 ข้อ และเป็นแบบประเมินค่า (Rating Scale) จำนวน 23 ข้อ

ตอนที่ 3 แบบสอบถามเกี่ยวกับความต้องการของนักท่องเที่ยวในการเดินทางท่องเที่ยวเชิงเกษตรยังศูนย์วิปัสสนาสากลไร่เชิญตะวัน เป็นแบบประเมินค่า (Rating Scale) แบ่งเป็น 4 ด้าน ได้แก่ ด้านสิ่งดึงดูด จำนวน 18 ข้อ ด้านการเข้าถึง จำนวน 8 ข้อ ด้านสิ่งอำนวยความสะดวก จำนวน 12 ข้อ และด้านกิจกรรมจำนวน 9 ข้อ

ตอนที่ 4 ความคิดเห็นและข้อเสนอแนะเพื่อการส่งเสริมกิจกรรมการท่องเที่ยวเชิงเกษตรของศูนย์วิปัสสนาสากลไร่เชิญตะวัน ตำบลห้วยสัก อำเภอเมือง จังหวัดเชียงราย

ผู้วิจัย ขอความกรุณาท่านในการตอบแบบสอบถามให้ครบทุกข้อ ตามความเป็นจริงมากที่สุดโดยข้อมูลของท่านจะเป็นประโยชน์ในการทำวิจัยเพื่อนำไปปรับปรุงพัฒนาและส่งเสริมกิจกรรมการท่องเที่ยวเชิงเกษตรของศูนย์วิปัสสนาสากลไร่เชิญตะวันต่อไป ขอขอบพระคุณอย่างสูงในความกรุณาของท่าน

นางสาวชลธิชา รอดศิริธัญญ์

นิสิตหลักสูตรปริญญาศิลปศาสตรมหาบัณฑิต

สาขาการโรงแรมและการท่องเที่ยว

มหาวิทยาลัยพะเยา

ตอนที่ 1 ข้อมูลทั่วไปของผู้ทำแบบสอบถาม

1.1 เพศ

- ชาย หญิง

1.2 อายุ

- ต่ำกว่า 20 ปี 21-30 ปี
 31-40 ปี 41-50 ปี
 51-60 ปี มากกว่า 60 ปี

1.3 ระดับการศึกษา

- ประถมศึกษา มัธยมศึกษาตอนต้น
 มัธยมศึกษาตอนปลาย/ ปวช. อนุปริญญา/ ปวส.
ปริญญาตรี สูงกว่าปริญญาตรี

1.4 รายได้

- ไม่มีรายได้ (หรือได้รับเงินจากผู้ปกครอง)
 ต่ำกว่า 10,000 บาท/เดือน 10,000-20,000 บาท/เดือน
 20,001-30,000 บาท/เดือน 30,001-40,000 บาท/เดือน
 40,001-50,000 บาท/เดือน มากกว่า 50,000 บาท/เดือน

1.5 สถานภาพ

- โสด สมรส
 หย่า/หม้าย/แยกกันอยู่

1.6 อาชีพ

- ผู้ไม่ได้ประกอบอาชีพ (นักเรียน นักศึกษา แม่บ้าน พ่อบ้าน ฯลฯ)
 ผู้ใช้ทักษะแรงงาน (พนักงานบริษัท พนักงานโรงงาน พนักงานก่อสร้างฯลฯ)
 อาชีพเกษตรกรรม (เกษตรกร เลี้ยงสัตว์ ประมง ฯลฯ)
 เจ้าของกิจการและผู้บริการ (ธุรกิจส่วนตัว ผู้บริหาร นักธุรกิจ ฯลฯ)
 ผู้ประกอบการอาชีพระดับสูง (ทันตแพทย์ วิศวกร นักวิชาการ นักกฎหมาย ฯลฯ)
 ข้าราชการ
 อื่น ๆ

**ตอนที่ 2 แบบสอบถามพฤติกรรมของนักท่องเที่ยวในการเดินทางท่องเที่ยวเชิงเกษตร
ของศูนย์วิปัสสนาสากล ไร่เชิญตะวัน ตำบลห้วยสัก อำเภอเมือง จังหวัดเชียงราย**

2.1 ท่านเคยเดินทางมาเที่ยวการท่องเที่ยวเชิงเกษตรของศูนย์วิปัสสนาสากลไร่เชิญตะวัน
หรือไม่

ไม่เคย เคย

2.2 ท่านเคยเดินทางไปเที่ยวแหล่งท่องเที่ยวเชิงเกษตรแห่งอื่นหรือไม่

ไม่เคย เคย

2.3 การเดินทางมาท่องเที่ยวเชิงเกษตรของศูนย์วิปัสสนาสากลไร่เชิญตะวัน

- เดินทางคนเดียว เดินทางพร้อมครอบครัว
 เดินทางมากับเพื่อน เดินทางมากับบริษัท/หน่วยงาน
 เดินทางมากับสถาบันการศึกษา เดินทางมากับบริษัทนำเที่ยว
 อื่น ๆ (โปรดระบุ).....

2.4 จำนวนผู้ร่วมเดินทางของท่าน

เดินทางคนเดียว 2 – 5 คน 6 – 10 คน มากกว่า 10 คน

2.5 พาหนะที่ใช้ในการเดินทางมาศูนย์วิปัสสนาสากลไร่เชิญตะวัน

- รถยนต์ส่วนบุคคล รถบริษัทท่องเที่ยว จักรยาน
 รถรับจ้างทั่วไป เช่ารถตู้พร้อมคนขับ มอเตอร์ไซด์
 อื่นๆ

2.6 ท่านทราบข้อมูลข่าวสารการท่องเที่ยวเชิงเกษตรของศูนย์วิปัสสนาสากลไร่เชิญตะวัน
จากแหล่งใด

- หนังสือพิมพ์ วิทยุ/โทรทัศน์ นิตยสาร/วารสาร แผ่นพับ/ใบปลิว
 อินเทอร์เน็ต บุคคลใกล้ชิด/คนรู้จัก อื่นๆ

2.7 การเดินทางมาท่องเที่ยวเชิงเกษตรของศูนย์วิปัสสนาสากลไร่เชิญตะวัน ท่านพักค้างคืนหรือไม่

ไม่พัก พักค้างคืน

ความคิดเห็นนักท่องเที่ยว	ระดับความคะแนนความคิดเห็น				
	มากที่สุด (5)	มาก (4)	ปานกลาง (3)	น้อย (2)	น้อยที่สุด (1)
เหตุผลที่เดินทางมาท่องเที่ยวยังศูนย์วิจัยปัสสนาสากลไร่เชิญตะวัน					
1. เกี่ยวชมทัศนียภาพความสวยงามของศูนย์วิจัยปัสสนาสากลไร่เชิญตะวัน					
2. แหล่งท่องเที่ยวสามารถเดินทางเข้าถึงได้ง่าย					
3. แหล่งท่องเที่ยวมีสิ่งอำนวยความสะดวกและบริการทางการท่องเที่ยวพร้อม					
4. แหล่งท่องเที่ยวมีกิจกรรมการท่องเที่ยวที่หลากหลาย					
5. มีผลผลิตและสินค้าเกษตรแปรรูปที่โดดเด่นจำหน่าย					
6. ต้องการมาพบ ท่านว.วชิรเมธี					
7. ต้องการเข้าร่วมคอร์สปฏิบัติธรรมกับทางศูนย์วิจัยปัสสนาสากลไร่เชิญตะวัน					
8. เกี่ยวชมปริศนาธรรมของไร่เชิญตะวัน					
9. เยี่ยมชมโรงเรียนชานาพุทธเศรษฐศาสตร์					
10. อยู่ใกล้กับแหล่งท่องเที่ยวอื่นๆ					
11. มาตามกระแสนิยม					
กิจกรรมประเภทใดที่ท่านต้องการเข้าร่วมในการเดินทางท่องเที่ยวเชิงเกษตร					
1. ร่วมกิจกรรมลงแปลงสาธิตเกษตรอินทรีย์					
2. กิจกรรมเก็บผลผลิตทางการเกษตรตามฤดูกาล					
3. ได้เข้ากราบและฟังธรรมจากท่าน ว.วชิรเมธี					
4. กิจกรรมปั่นจักรยานชมแหล่งท่องเที่ยว					
5. เก็บไข่เปิดโครงการไข่ทองคำ					
6. เดินชมปริศนาธรรมจุดต่าง ๆ ภายในแหล่งท่องเที่ยว					
7. เยี่ยมชมโรงเรียนชานาพุทธเศรษฐศาสตร์					
8. เยี่ยมชมโครงการชุมทองกลางกองขยะ					
9. เดินเที่ยวชมตลาดนัดอินทรีย์					
10. เยี่ยมชมแปลงสมุนไพร					
11. เกี่ยวชมหอศิลป์ ว.วชิรเมธี					
12. ซื้อสินค้าของที่ระลึกจากผลิตภัณฑ์แปรรูปเกษตร					

ตอนที่ 3 ความต้องการของนักท่องเที่ยวในการเดินทางท่องเที่ยวเชิงเกษตรของศูนย์
วิปัสสนาสากลไร่เชิญตะวัน ตำบลห้วยสัก อำเภอเมือง จังหวัดเชียงราย

โปรดแสดงเครื่องหมาย ✓ ในช่องว่างที่ตรงกับความคิดเห็นของท่าน

การท่องเที่ยวเชิงเกษตร ศูนย์วิปัสสนาสากลไร่เชิญตะวัน	ระดับความต้องการ				
	มากที่สุด (5)	มาก (4)	ปานกลาง (3)	น้อย (2)	น้อยที่สุด (1)
ด้านสิ่งดึงดูดใจ (Attraction)					
1. แหล่งท่องเที่ยวที่มีความน่าสนใจของกิจกรรมการท่องเที่ยวเชิงเกษตร					
2. แหล่งท่องเที่ยวที่มีความน่าสนใจของกิจกรรมการเรียนรู้การสอนโรงเรียนชาวนา พุทธเศรษฐศาสตร์					
3. แหล่งท่องเที่ยวที่มีความน่าสนใจของกิจกรรมแปลงสาธิตเกษตรอินทรีย์วิถีพุทธ					
4. แหล่งท่องเที่ยวที่มีกิจกรรมไขเบ็ดทองคำที่น่าสนใจ					
5. แหล่งท่องเที่ยวที่มีกิจกรรมการแปรรูปผลผลิตทางการเกษตรที่น่าสนใจ					
6. แหล่งท่องเที่ยวที่มีแปลงสมุนไพรที่น่าสนใจ					
7. แหล่งท่องเที่ยวที่มีกิจกรรมเก็บผลผลิต ตามฤดูกาลที่น่าสนใจ					
8. แหล่งท่องเที่ยวที่มีความน่าสนใจของตลาดนัดอินทรีย์					
9. แหล่งท่องเที่ยวที่มีความน่าสนใจของโครงการเห็นดอกรมณีดี					
10. แหล่งท่องเที่ยวที่มีความน่าสนใจของกิจกรรมไล่เดือนเพื่อนรัก					
11. แหล่งท่องเที่ยวที่มีความน่าสนใจของโครงการชมทองกลางกองขยะ					
12. แหล่งท่องเที่ยวที่มีทัศนียภาพที่สวยงาม					
13. แหล่งท่องเที่ยวที่มีความโดดเด่นและความหลากหลายของผลิตภัณฑ์ทางการเกษตร					
14. แหล่งท่องเที่ยวที่มีความโดดเด่นและความหลากหลายของกิจกรรมการท่องเที่ยวเชิงเกษตร					
15. แหล่งท่องเที่ยวที่มีผลผลิตทางการเกษตรที่มีความโดดเด่นน่าสนใจ					
16. แหล่งท่องเที่ยวที่มีปริศนาธรรมจุดต่าง ๆ ที่มีความน่าสนใจ					

การท่องเที่ยวเชิงเกษตร ศูนย์วิปัสสนาสากลไร่เชิงตะวัน	ระดับความต้องการ				
	มากที่สุด (5)	มาก (4)	ปานกลาง (3)	น้อย (2)	น้อยที่สุด (1)
17. แหล่งท่องเที่ยวมีความสวยงามของสถาปัตยกรรมและอาคาร					
18. ได้มีโอกาสสนทนาธรรมกับท่าน ว.ชิรเมธี					
ด้านการเข้าถึง (Accessibility)					
1. ได้รับข้อมูลข่าวสารทางการท่องเที่ยวผ่านการโฆษณาประชาสัมพันธ์ สื่อวิทยุ โทรทัศน์ โซเชียลมีเดีย					
2. การคมนาคมมีความสะดวกสบายเข้าถึงได้ทุกฤดูกาล					
3. เส้นทางเข้าถึงแหล่งท่องเที่ยวเชิงเกษตรมีความปลอดภัย					
4. ข้อมูลสถานที่ตั้งมีความชัดเจนเข้าถึงได้ง่าย					
5. แผนที่แสดงแหล่งท่องเที่ยวเชิงเกษตรตามจุดเยี่ยมชมมีความชัดเจน					
6. แหล่งท่องเที่ยวมีจุดประชาสัมพันธ์ให้ข้อมูลเกี่ยวกับการท่องเที่ยว เชิงเกษตรในแหล่งท่องเที่ยวตามจุดต่าง ๆ					
7. แหล่งท่องเที่ยวมีคู่มือการท่องเที่ยวสถานที่สำคัญต่าง ๆ ภายใน					
8. มีป้ายประชาสัมพันธ์แหล่งท่องเที่ยวตามสถานที่สำคัญภายนอกแหล่งท่องเที่ยว					
ด้านสิ่งอำนวยความสะดวกต่างๆ (Amenity)					
1. ป้ายแนะนำสถานที่ภายในแหล่งท่องเที่ยวเชิงเกษตรมีความชัดเจน					
2. มีเจ้าหน้าที่แนะนำ/พาชมแหล่งท่องเที่ยวเพียงพอ					
3. มีศาลาหรือม้านั่งพักผ่อนตามจุดต่าง ๆ เพียงพอต่อความต้องการนักท่องเที่ยว					
4. ท้องน้ำมีความสะอาดและเพียงพอต่อความต้องการของนักท่องเที่ยว					
5. ร้านจำหน่ายอาหารเพียงพอและเหมาะสมกับแหล่งท่องเที่ยว					
6. แหล่งท่องเที่ยวมีบริการร้านสินค้าที่ระลึกเหมาะสมเพียงพอ					
7. แหล่งท่องเที่ยวมีถึงขยะตามจุดต่าง ๆ ในแหล่งท่องเที่ยว					

การท่องเที่ยวเชิงเกษตร ศูนย์วิปัสสนาสากลไร่เชิงตะวัน	ระดับความต้องการ				
	มากที่สุด (5)	มาก (4)	ปานกลาง (3)	น้อย (2)	น้อยที่สุด (1)
	8. แหล่งท่องเที่ยวที่มีบริการอินเทอร์เน็ตตามจุดต่าง ๆ				
9. แหล่งท่องเที่ยวที่มีจอร์รถเป็นสัดส่วน สะดวก ปลอดภัย					
10. มีทางลาดสำหรับรถวีลแชร์					
11. มีที่พักรองรับนักท่องเที่ยวที่มีความเหมาะสม สะอาด					
12. มีห้องพักเพียงพอต่อความต้องการของนักท่องเที่ยว					
ด้านกิจกรรมต่าง ๆ (Activity)					
1. กิจกรรมการท่องเที่ยวเชิงเกษตรมีรูปแบบที่มีความเหมาะสม					
2. มีกิจกรรมการท่องเที่ยวเชิงเกษตรที่มีความหลากหลาย อาทิ การแปรรูปผลิตภัณฑ์ทางการเกษตร					
3. กิจกรรมการท่องเที่ยวเชิงเกษตรมีระยะเวลาในการเยี่ยมชมที่เหมาะสม ตามเวลา ตามฤดูกาล					
4. กิจกรรมการท่องเที่ยวเชิงเกษตรมีความดึงดูดและมีความน่าสนใจ ในกระบวนการและเส้นทางท่องเที่ยว					
5. ได้รับการถ่ายทอดความรู้เรื่องการเกษตรอินทรีย์ในการเข้าร่วมกิจกรรม					
6. มีวิทยากรที่มีความเชี่ยวชาญให้ความรู้และนำชม					
7. สามารถนำความรู้ไปประยุกต์ใช้ในชีวิตประจำวันได้					
8. กิจกรรมให้ความเพลิดเพลิน ชื่นชมวิถีเกษตรของจังหวัด เชียงราย					
9. มีตารางกิจกรรมตลอดปีที่ชัดเจนให้นักท่องเที่ยวเลือกชม					

ตอนที่ 4 ข้อเสนอแนะเพื่อส่งเสริมกิจกรรมการท่องเที่ยวเชิงเกษตรของศูนย์วิปัสสนาสากลไร่เชิงตะวัน

กิจกรรมการท่องเที่ยวเชิงเกษตรที่ต้องการให้เพิ่มเติม

.....

.....

.....

.....

ข้อเสนอแนะและความคิดเห็นอื่น ๆ

.....

.....

.....

.....

ขอขอบพระคุณในความร่วมมือ



แบบสัมภาษณ์

เรื่อง บริบทและศักยภาพการเป็นแหล่งท่องเที่ยวเชิงเกษตรของ ศูนย์วิจัยปัสณาสากาลไร่เชิญ
ตะวัน ตำบลห้วยสัก อำเภอเมือง จังหวัดเชียงราย

คำชี้แจง

แบบสัมภาษณ์นี้เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาการค้นคว้าด้วยตนเองโดยมีวัตถุประสงค์
เพื่อศึกษาแนวทางส่งเสริมกิจกรรมการท่องเที่ยวเชิงเกษตรของศูนย์วิจัยปัสณาสากาลไร่เชิญตะวัน
ตำบลห้วยสัก อำเภอเมือง จังหวัดเชียงราย โดยแบบสัมภาษณ์แบ่งออกเป็น 3 ตอน ดังนี้

ตอนที่ 1 ข้อมูลทั่วไปของผู้ให้สัมภาษณ์

ตอนที่ 2 บริบทและศักยภาพการเป็นแหล่งท่องเที่ยวของศูนย์วิจัยปัสณาสากาลไร่เชิญตะวัน

ตอนที่ 3 แบบประเมินศักยภาพการเป็นแหล่งท่องเที่ยวเชิงเกษตร

ขอความอนุเคราะห์ตอบแบบสัมภาษณ์ให้ครบทุกข้อและตามความเป็นจริง ข้อมูล
ที่ตอบในแบบสัมภาษณ์นำไปใช้สำหรับหาข้อมูลในการศึกษาเท่านั้นคำตอบของผู้ตอบ
ไม่มีผลกระทบต่อผู้ตอบแบบสัมภาษณ์เป็นความคิดเห็นของผู้ตอบซึ่งตอบได้อย่างอิสระ
ตามความรู้สึกรู้สึกของตนอย่างแท้จริงผู้ศึกษาจะนำข้อมูลจากการตอบแบบสัมภาษณ์ไปวิเคราะห์
ในขอบเขตทางวิชาการเท่านั้นด้วยเหตุผลนี้จึงขอความกรุณาให้ผู้ตอบแบบสัมภาษณ์ตอบตาม
ความเป็นจริงโดยตอบทุกข้อ เพื่อให้สมบูรณ์ในการวิเคราะห์ข้อมูลและขอขอบคุณในความร่วมมือ
มา ณ ที่นี้

ชลธิชา รอดหิรัญ

นักศึกษามหาบัณฑิต

สาขาวิชาการจัดการท่องเที่ยวและการโรงแรม

มหาวิทยาลัยพะเยา

เรื่อง บริบทและศักยภาพการเป็นแหล่งท่องเที่ยวเชิงเกษตรของ ศูนย์วิปัสสนาสากล
ไร่เชิญตะวัน ตำบลห้วยสัก อำเภอเมือง จังหวัดเชียงราย

ชื่อผู้วิจัย นางสาว ชลธิชา รอดศิริณ

อาจารย์ที่ปรึกษา ดร. วารัฐ มัชฌิมบุรุษ

**ตอนที่ 1 แบบสัมภาษณ์ พระมหาวุฒิชัย วชิรเมธี ผู้อำนวยการและผู้ก่อตั้ง
ศูนย์วิปัสสนาสากล ไร่เชิญตะวัน**

ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสัมภาษณ์

ผู้ให้สัมภาษณ์..... พระมหาวุฒิชัย วชิรเมธี.....
บทบาทหน้าที่ในการดำเนินงาน..... ผู้อำนวยการและผู้ก่อตั้งศูนย์วิปัสสนาสากล ไร่เชิญตะวัน.....
สัมภาษณ์เมื่อวันที่.....เดือน..... พ.ศ..... เริ่มเวลา.....

**ตอนที่ 2 ข้อมูลสถานการณ์ปัจจุบันได้แก่จุดแข็งจุดอ่อนโอกาสและอุปสรรคต่อการส่งเสริม
กิจกรรมการท่องเที่ยวเชิงเกษตรของศูนย์วิปัสสนาสากลไร่เชิญตะวัน ตำบลห้วยสัก อำเภอ
เมือง จังหวัดเชียงราย**

1. ความเป็นมาของการดำเนินงานท่องเที่ยวเชิงเกษตรของศูนย์วิปัสสนาสากลไร่เชิญตะวัน
นโยบายการบริหารจัดการแหล่งท่องเที่ยวเชิงเกษตรของศูนย์วิปัสสนาสากลไร่เชิญตะวัน ในอดีต
ปัจจุบัน และอนาคต
2. สถานการณ์ของกิจกรรมการท่องเที่ยวเชิงเกษตรของศูนย์วิปัสสนาสากลไร่เชิญ
ตะวันเป็นอย่างไรบ้าง
3. จุดเด่นของกิจกรรมการท่องเที่ยวเชิงเกษตรของศูนย์วิปัสสนาสากลไร่เชิญตะวัน
คืออะไรบ้าง
4. รูปแบบกิจกรรมหรือการท่องเที่ยวเชิงเกษตรของศูนย์วิปัสสนาสากลไร่เชิญตะวัน
คืออะไรบ้าง
5. หากพิจารณาจากองค์ประกอบทางการท่องเที่ยว (5A : สิ่งดึงดูดใจ การเข้าถึง
สิ่งอำนวยความสะดวก กิจกรรม และที่พัก) ท่านคิดว่าปัจจัยใดเป็นจุดแข็งและจุดอ่อน
ในการส่งเสริมกิจกรรมการท่องเที่ยว เชิงเกษตรของศูนย์วิปัสสนาสากลไร่เชิญตะวัน
คืออะไรบ้าง
6. หากพิจารณาจากองค์ประกอบทางการท่องเที่ยว (5A : สิ่งดึงดูดใจ การเข้าถึง
สิ่งอำนวยความสะดวก กิจกรรม และที่พัก)ท่านคิดว่าปัจจัยใดเป็นโอกาสและอุปสรรค

ในการส่งเสริมและพัฒนากิจกรรม การท่องเที่ยวเชิงเกษตรของศูนย์วิปัสสนาสากลไร่เชิญตะวัน

7. หากพิจารณาจากองค์ประกอบทางการท่องเที่ยว (5A: สิ่งดึงดูดใจ การเข้าถึง สิ่งอำนวยความสะดวก กิจกรรม และที่พัก) ท่านคิดว่านักท่องเที่ยวมีความต้องการอย่างไรบ้าง ในการเดินทางมาท่องเที่ยวเชิงเกษตรยังศูนย์วิปัสสนาสากลไร่เชิญตะวัน

8. ท่านคิดว่าแนวทางส่งเสริมกิจกรรมการท่องเที่ยวเชิงเกษตรของศูนย์วิปัสสนาสากลไร่เชิญตะวัน คืออะไรบ้าง

9. ท่านมีแผนการส่งเสริมและพัฒนากิจกรรมการท่องเที่ยวเชิงเกษตรของศูนย์วิปัสสนาสากลไร่เชิญตะวัน ในอดีต ปัจจุบันและในอนาคตอย่างไรบ้าง

10. ท่านคิดว่าการท่องเที่ยวเชิงเกษตรสามารถเชื่อมโยงการท่องเที่ยวอื่น ๆ ในศูนย์วิปัสสนาสากลไร่เชิญตะวันได้อย่างไร



ตอนที่ 2 แบบประเมินศักยภาพการเป็นแหล่งท่องเที่ยวเชิงเกษตรของศูนย์วิจัยปัสสนาสากล
ไร่เชิญตะวัน ตำบลห้วยสัก อำเภอเมือง จังหวัดเชียงราย

ตัวชี้วัด	น้อย มาก (1)	น้อย (2)	ปาน กลาง (3)	สูง (4)	สูง มาก (5)
1. ศักยภาพด้านการบริหารจัดการแหล่งท่องเที่ยวเชิงเกษตร					
1.1 โครงสร้างการบริหารจัดการองค์กรที่สนับสนุนต่อการท่องเที่ยวเชิงเกษตร					
1) มีผังโครงสร้างการบริหารงานองค์กรที่สนับสนุน การท่องเที่ยว เชียงเกษตร					
1) มีแผนงานการส่งเสริมกิจกรรมการท่องเที่ยว เชิงเกษตร					
1.2 การกำหนดแผนการบริหารจัดการพื้นที่อย่างเป็นระบบ					
1) มีแผนผัง/แผนที่แสดงพื้นที่ท่องเที่ยวอย่างเป็น รูปธรรมแก่นักท่องเที่ยว					
2) มีการกำหนดแผนการบริหารจัดการพื้นที่ เพื่อการท่องเที่ยวเชิง เกษตรอย่างเป็นระบบ					
1.3 มีแผนในการรองรับเหตุหรือปัญหาของนักท่องเที่ยวอย่างไร					
1) มีเจ้าหน้าที่ดูแลด้านความปลอดภัยสำหรับ นักท่องเที่ยว					
2) มีเครื่องมือและจุดปฐมพยาบาลเบื้องต้น แก่นักท่องเที่ยว					
1.4 การจัดการของเสียในแหล่งท่องเที่ยว					
1) มีการแยกขยะภายในแหล่งท่องเที่ยว					
2) มีอุปกรณ์รองรับขยะเพียงพอ					
3) มีการกำจัดขยะและของเสียอย่างเป็นระบบ					
1.5 การยอมรับและความร่วมมือกับชุมชนโดยรอบ					
1) ชุมชนได้รับประโยชน์จากการท่องเที่ยวเชิงเกษตร ของแหล่งท่องเที่ยว					
2) ชุมชนมีส่วนร่วมในการบริหารจัดการด้าน การท่องเที่ยวเชิงเกษตร ของแหล่งท่องเที่ยว					
1.6 การสร้างเครือข่ายเพื่อสนับสนุนแหล่งท่องเที่ยว					
1) มีการสร้างเครือข่ายการท่องเที่ยวเชิงเกษตร กับองค์กรต่าง ๆ					

ตัวชี้วัด	น้อย มาก (1)	น้อย (2)	ปาน กลาง (3)	สูง (4)	สูง มาก (5)
2) มีการสร้างเครือข่ายการท่องเที่ยวเชิงเกษตร เชื่อมโยงกับองค์ กระดับท้องถิ่น					
3) มีการสร้างเครือข่ายการท่องเที่ยวเชิงเกษตร กับองค์ระดับภาค/ ประเทศ/นานาชาติ					
1.7 การจัดการด้านสิ่งแวดล้อมความสะอาด					
1) มีป้ายอธิบายข้อมูลแหล่งท่องเที่ยวเชิงเกษตร					
2) มีแสงสว่างมีความเหมาะสมเพียงพอ					
3) ห้องน้ำสะอาดและเพียงพอต่อความต้องการ ของนักท่องเที่ยว					
4) เครือข่ายสัญญาณโทรศัพท์มีความชัดเจน					
5) มีบริการ Internet Wifi					
6) มีการจัดสรรพื้นที่สำหรับจอดรถเหมาะสม เพียงพอ					
1.8 การส่งเสริมการขายการเพิ่มมูลค่าและพัฒนา ผลิตภัณฑ์เกษตร					
1.9 การโฆษณาและประชาสัมพันธ์ของแหล่งท่องเที่ยว					
1) มีการทำแผ่นพับหรือเอกสารแนะนำแหล่ง ท่องเที่ยว					
2) มีสื่อเพื่อโฆษณา ประชาสัมพันธ์แหล่งท่องเที่ยว เช่น สื่อสิ่งพิมพ์ สื่อวิทยุ เว็บไซต์ โซเชียลมีเดีย					
2 ศักยภาพการรองรับของแหล่งท่องเที่ยวเกษตร					
2.1 มีเส้นทางการเดินทางเข้าถึงแหล่งท่องเที่ยว					
1) การเดินทางเข้าถึงได้สะดวกทุกช่วงฤดูกาล					
2.2 สภาพการท่องเที่ยวเหมาะสมกับแหล่งของพืช เพาะปลูกตามฤดูกาล					
2.3 ที่พักเพียงพอและเหมาะสมสำหรับบริการ นักท่องเที่ยว					
2.4 มีความพร้อมด้านอาหารเพียงพอสำหรับบริการ นักท่องเที่ยว					

ตัวชี้วัด	น้อย มาก (1)	น้อย (2)	ปาน กลาง (3)	สูง (4)	สูง มาก (5)
2.5 มีการกำหนดจำนวนนักท่องเที่ยวให้เหมาะสมกับ ขนาดพื้นที่					
2.6 มีบุคลากรผู้นำชมแหล่งท่องเที่ยวเหมาะสมเพียงพอ ต่อนักท่องเที่ยว					
2.7 มีการกำหนดช่วงเวลาสำหรับการท่องเที่ยว ที่เหมาะสมกับ ฤดูกาล					
3. ศักยภาพการให้บริการของแหล่งท่องเที่ยวเชิงเกษตร					
3.1 มีการบรรยาย แนะนำสถานที่และกติกาการปฏิบัติ ตนภายในแหล่งท่องเที่ยว					
3.2 มีการฉายวิดีโอทัศน์หรือการบรรยายกิจกรรม แนะนำ สถานที่และกติกาการปฏิบัติตนสำหรับนักท่องเที่ยว					
3.3 การให้บริการมัคคุเทศก์หรือผู้นำชมที่มีความรู้ และความเข้าใจ แหล่งท่องเที่ยวบริการแก่ท่องเที่ยว					
3.4 มีร้านขายของฝากและของที่ระลึก					
3.5 มีความหลากหลายของกิจกรรมของแหล่งท่องเที่ยว					
3.6 มีการให้บริการด้านความรู้และข้อมูลของแหล่ง ท่องเที่ยว เช่น แผ่นพับ เอกสาร บอร์ด หรือป้ายสื่อ ความหมาย					
3.7 มีการให้บริการด้านยานพาหนะนำชมสำหรับ นักท่องเที่ยวสำหรับผู้สูงอายุและผู้พิการทางร่างกาย					
3.8 มีการจัดการบริการสำหรับผู้สูงอายุและผู้พิการ เช่น ห้องน้ำ ทางลาดเอียงสำหรับพื้นต่างระดับ สำหรับ รถเข็น					
3.9 แหล่งท่องเที่ยวเชิงเกษตรของศูนย์วิปัสสนาสากลไร่เชิญ ตะวัน ทำให้ท่านเกิดการเรียนรู้ โดยเชื่อมโยงกิจกรรม ทางพุทธศาสนา					
3.10 แหล่งท่องเที่ยวเชิงเกษตรของศูนย์วิปัสสนาสากล ไร่เชิญตะวัน ทำให้ท่านได้สัมผัสกับวิถีชีวิตวัฒนธรรม ประเพณีและรูปแบบที่เรียบง่าย ของเกษตรวิถีพุทธ					

ตัวชี้วัด	น้อย มาก (1)	น้อย (2)	ปาน กลาง (3)	สูง (4)	สูง มาก (5)
4. ศักยภาพการดึงดูดใจของแหล่งท่องเที่ยวเชิงเกษตร					
4.1 ความโดดเด่นด้านการทำการเกษตรอินทรีย์วิถีพุทธ					
4.2 แหล่งท่องเที่ยวมีทัศนียภาพที่มีความสวยงาม ตกแต่งภูมิทัศน์กลมกลืนกับสภาพแวดล้อม					
4.3 มีการเชื่อมโยงกับแหล่งท่องเที่ยวบริเวณใกล้เคียง					
4.4 แหล่งท่องเที่ยวเคยได้รับรางวัล หรือใบประกาศ					
4.5 มีผลิตภัณฑ์ทางการเกษตรที่มีความโดดเด่น					
4.6 มีกิจกรรมการผลิตในแหล่งท่องเที่ยวเชิงเกษตร อาทิ การเก็บรักษา, การแปรรูปและผลผลิตพลอยได้ จากสินค้าเกษตร					
4.7 การเรียนรู้วิถีชีวิตหรือร่วมทำกิจกรรมกับเกษตรกร					
4.9 มีการปรับเปลี่ยนรูปแบบของแหล่งท่องเที่ยว เชิงเกษตรเหมาะสมกับผลผลิตแต่ละฤดูกาล					
4.10 แหล่งท่องเที่ยวมีความดึงดูดนักท่องเที่ยวต่างถิ่น ต่างวัฒนธรรมให้ สัมผัสและเพลิดเพลิน					
4.11 แหล่งท่องเที่ยวเชิงเกษตรของศูนย์วิปัสสนาสากล ไร่เชิญตะวันทำให้ ท่านมีความเพลิดเพลิน ชื่นชม ธรรมชาติของจังหวัดเชียงราย					
4.12 แหล่งท่องเที่ยวเชิงเกษตรของศูนย์วิปัสสนาสากล ไร่เชิญตะวันทำให้ท่านมีโอกาสเรียนรู้และมี ประสบการณ์ในเรื่องเกษตรอินทรีย์วิถีพุทธ					
4.13 ท่านได้นำความรู้ไปประยุกต์ใช้หรือประกอบอาชีพ ได้					
4.14 ท่านได้เรียนรู้เข้าใจ, ทัศนคติเกี่ยวกับอาชีพเกษตรกรรม จากการเดินทางไปท่องเที่ยวแหล่งท่องเที่ยว เชิงเกษตรของศูนย์วิปัสสนาสากลไร่เชิญตะวัน					

แบบสัมภาษณ์แบบมีโครงสร้าง

ส่วนที่ 2 เจ้าหน้าที่ปฏิบัติงาน

เรื่อง บริบทและศักยภาพการเป็นแหล่งท่องเที่ยวการเกษตรเชิงเกษตรของ ศูนย์วิจัยปัสสนาสากล
ไร่เชิญตะวัน ตำบลห้วยสัก อำเภอเมือง จังหวัดเชียงราย

คำชี้แจง

แบบสัมภาษณ์นี้เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาการค้นคว้าด้วยตนเองโดยมีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาแนวทางส่งเสริมกิจกรรมการท่องเที่ยวเชิงเกษตรของศูนย์วิจัยปัสสนาสากลไร่เชิญตะวัน ตำบลห้วยสัก อำเภอเมือง จังหวัดเชียงราย โดยแบบสัมภาษณ์แบ่งออกเป็น 3 ตอน ดังนี้

ตอนที่ 1 ข้อมูลทั่วไปของผู้ให้สัมภาษณ์

ตอนที่ 2 บริบทและศักยภาพการเป็นแหล่งท่องเที่ยวของศูนย์วิจัยปัสสนาสากลไร่เชิญตะวัน

ตอนที่ 3 แบบประเมินศักยภาพการเป็นแหล่งท่องเที่ยวเชิงเกษตร

ขอความอนุเคราะห์ตอบแบบสัมภาษณ์ให้ครบทุกข้อและตามความเป็นจริง ข้อมูลที่ตอบในแบบสัมภาษณ์นำไปใช้สำหรับหาข้อมูลในการศึกษาเท่านั้นคำตอบของผู้ตอบไม่มีผลกระทบใด ๆ ต่อผู้ตอบแบบสัมภาษณ์เป็นความคิดเห็นของผู้ตอบซึ่งตอบได้อย่างอิสระตามความรู้สึกลงใจของตนเองแท้จริงผู้ศึกษาจะนำข้อมูลจากการตอบแบบสัมภาษณ์ไปวิเคราะห์ในขอบเขตทางวิชาการเท่านั้นด้วยเหตุผลนี้จึงขอความกรุณาให้ผู้ตอบแบบสัมภาษณ์ตอบตามความเป็นจริงโดยตอบทุกข้อ เพื่อให้สมบูรณ์ในการวิเคราะห์ข้อมูลและขอขอบคุณในความร่วมมือนมา ณ ที่นี้

ตอนที่ 1 ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสัมภาษณ์

ผู้ให้สัมภาษณ์.....

บทบาทหน้าที่ในการดำเนินงาน.....

สัมภาษณ์เมื่อวันที่.....เดือน.....พ.ศ.....เวลา.....

1. สถานการณ์ของกิจกรรมการท่องเที่ยวเชิงเกษตรของศูนย์วิจัยปัสสนาสากลไร่เชิญตะวันเป็นอย่างไรบ้าง

2. จุดเด่นของกิจกรรมการท่องเที่ยวเชิงเกษตรของศูนย์วิจัยปัสสนาสากลไร่เชิญตะวันคืออะไรบ้าง

3. รูปแบบกิจกรรมหรือการท่องเที่ยวเชิงเกษตรของศูนย์วิจัยปัสสนาสากลไร่เชิญตะวันคืออะไรบ้าง

4. หากพิจารณาจากองค์ประกอบทางการท่องเที่ยว (5A :สิ่งดึงดูดใจ การเข้าถึง สิ่งอำนวยความสะดวก กิจกรรม และที่พัก) ท่านคิดว่าปัจจัยใดเป็นจุดแข็งและจุดอ่อน

ในการส่งเสริมกิจกรรมการท่องเที่ยว เชิงเกษตรของศูนย์วิปัสสนาสากลไร่เชิญตะวัน คืออะไรบ้าง

5. หากพิจารณาจากองค์ประกอบทางการท่องเที่ยว (5A :สิ่งดึงดูดใจ การเข้าถึง สิ่งอำนวยความสะดวก กิจกรรม และที่พัก) ท่านคิดว่าปัจจัยใดเป็น โอกาสและอุปสรรค ในการส่งเสริมและพัฒนากิจกรรม การท่องเที่ยวเชิงเกษตรของศูนย์วิปัสสนาสากลไร่เชิญตะวัน

6. หากพิจารณาจากองค์ประกอบทางการท่องเที่ยว (5A:สิ่งดึงดูดใจ การเข้าถึง สิ่งอำนวยความสะดวก กิจกรรม และที่พัก) ท่านคิดว่านักท่องเที่ยวมีความต้องการอย่างไรบ้าง ในการเดินทางมาท่องเที่ยวเชิง เกษตรยังศูนย์วิปัสสนาสากลไร่เชิญตะวัน

7. ท่านคิดว่าแนวทางส่งเสริมกิจกรรมการท่องเที่ยวเชิงเกษตรของศูนย์วิปัสสนาสากลไร่เชิญตะวันคืออะไรบ้าง

8. ท่านมีแผนการส่งเสริมและพัฒนากิจกรรมการท่องเที่ยวเชิงเกษตรของศูนย์วิปัสสนาสากลไร่เชิญตะวัน ในอดีต ปัจจุบันและในอนาคตอย่างไรบ้าง

9. ท่านคิดว่าการท่องเที่ยวเชิงเกษตรสามารถเชื่อมโยงการท่องเที่ยวอื่น ๆ ในศูนย์วิปัสสนาสากลไร่เชิญตะวันได้อย่างไร



ตอนที่ 2 แบบประเมินศักยภาพการเป็นแหล่งท่องเที่ยวเชิงเกษตรของศูนย์วิปัสสนาสากล
ไร่เชิญตะวัน ตำบลห้วยสัก อำเภอเมือง จังหวัดเชียงราย

ตัวชี้วัด	น้อย มาก (1)	น้อย (2)	ปาน กลาง (3)	สูง (4)	สูง มาก (5)
1. ศักยภาพด้านการบริหารจัดการแหล่งท่องเที่ยวเชิงเกษตร					
1.1 โครงสร้างการบริหารจัดการองค์กรที่สนับสนุนต่อการท่องเที่ยวเชิงเกษตร					
1) มีผังโครงสร้างการบริหารงานองค์กรที่สนับสนุน การท่องเที่ยว เชียงเกษตร					
1) มีแผนงานการส่งเสริมกิจกรรมการท่องเที่ยว เชิงเกษตร					
1.2 การกำหนดแผนการบริหารจัดการพื้นที่อย่างเป็นระบบ					
1) มีแผนผัง/แผนที่แสดงพื้นที่ท่องเที่ยวอย่างเป็น รูปธรรมแก่นักท่องเที่ยว					
2) มีการกำหนดแผนการบริหารจัดการพื้นที่ เพื่อการท่องเที่ยวเชิง เกษตรอย่างเป็นระบบ					
1.3 มีแผนในการรองรับเหตุหรือปัญหาของนักท่องเที่ยวอย่างไร					
1) มีเจ้าหน้าที่ดูแลด้านความปลอดภัยสำหรับ นักท่องเที่ยว					
2) มีเครื่องมือและจุดปฐมพยาบาลเบื้องต้น แก่นักท่องเที่ยว					
1.4 การจัดการของเสียในแหล่งท่องเที่ยว					
1) มีการแยกขยะภายในแหล่งท่องเที่ยว					
2) มีอุปกรณ์รองรับขยะเพียงพอ					
3) มีการกำจัดขยะและของเสียอย่างเป็นระบบ					
1.5 การยอมรับและความร่วมมือกับชุมชนโดยรอบ					
1) ชุมชนได้รับประโยชน์จากการท่องเที่ยวเชิงเกษตร ของแหล่งท่องเที่ยว					
2) ชุมชนมีส่วนร่วมในการบริหารจัดการด้าน การท่องเที่ยวเชิงเกษตร ของแหล่งท่องเที่ยว					
1.6 การสร้างเครือข่ายเพื่อสนับสนุนแหล่งท่องเที่ยว					
1) มีการสร้างเครือข่ายการท่องเที่ยวเชิงเกษตร กับองค์กรต่าง ๆ					

ตัวชี้วัด	น้อย มาก (1)	น้อย (2)	ปาน กลาง (3)	สูง (4)	สูง มาก (5)
2) มีการสร้างเครือข่ายการท่องเที่ยวเชิงเกษตร เชื่อมโยงกับองค์กร ระดับท้องถิ่น					
3) มีการสร้างเครือข่ายการท่องเที่ยวเชิงเกษตร กับองค์กรระดับภาค/ ประเทศ/นานาชาติ					
1.7 การจัดการด้านสิ่งแวดล้อมความสะอาด					
1) มีป้ายอธิบายข้อมูลแหล่งท่องเที่ยวเชิงเกษตร					
2) มีแสงสว่างมีความเหมาะสมเพียงพอ					
3) ห้องน้ำสะอาดและเพียงพอต่อความต้องการ ของนักท่องเที่ยว					
4) เครือข่ายสัญญาณโทรศัพท์ที่มีความชัดเจน					
5) มีบริการ Internet Wifi					
6) มีการจัดสรรพื้นที่สำหรับจอดรถเหมาะสม เพียงพอ					
1.8 การส่งเสริมการขายการเพิ่มมูลค่าและพัฒนา ผลิตภัณฑ์เกษตร					
1.9 การโฆษณาและประชาสัมพันธ์ของแหล่งท่องเที่ยว					
1) มีการทำแผ่นพับหรือเอกสารแนะนำแหล่ง ท่องเที่ยว					
2) มีสื่อเพื่อโฆษณา ประชาสัมพันธ์แหล่งท่องเที่ยว เช่น สื่อสิ่งพิมพ์ สื่อวิทยุ เว็บไซต์ โซเชียลมีเดีย					
2 ศักยภาพการรองรับของแหล่งท่องเที่ยวเกษตร					
2.1 มีเส้นทางการเดินทางเข้าถึงแหล่งท่องเที่ยว					
1) การเดินทางเข้าถึงได้สะดวกทุกช่วงฤดูกาล					
2.2 สภาพการท่องเที่ยวเหมาะสมกับแหล่งของพืช เพาะปลูกตามฤดูกาล					
2.3 ที่พักเพียงพอและเหมาะสมสำหรับบริการ นักท่องเที่ยว					
2.4 มีความพร้อมด้านอาหารเพียงพอสำหรับบริการ นักท่องเที่ยว					

ตัวชี้วัด	น้อย มาก (1)	น้อย (2)	ปาน กลาง (3)	สูง (4)	สูง มาก (5)
2.5 มีการกำหนดจำนวนนักท่องเที่ยวให้เหมาะสมกับ ขนาดพื้นที่					
2.6 มีบุคลากรผู้นำชมแหล่งท่องเที่ยวเหมาะสมเพียงพอ ต่อนักท่องเที่ยว					
2.7 มีการกำหนดช่วงเวลาสำหรับการท่องเที่ยว ที่เหมาะสมกับ ฤดูกาล					
3. ศักยภาพการให้บริการของแหล่งท่องเที่ยวเชิงเกษตร					
3.1 มีการบรรยาย แนะนำสถานที่และกติกากการปฏิบัติ ตนภายในแหล่งท่องเที่ยว					
3.2 มีการฉายวิดีโอทัศน์หรือการบรรยายกิจกรรม แนะนำ สถานที่และกติกากการปฏิบัติตนสำหรับนักท่องเที่ยว					
3.3 การให้บริการมัคคุเทศก์หรือผู้นำชมที่มีความรู้ และความเข้าใจ แหล่งท่องเที่ยวบริการแก่ท่องเที่ยว					
3.4 มีร้านขายของฝากและของที่ระลึก					
3.5 มีความหลากหลายของกิจกรรมของแหล่งท่องเที่ยว					
3.6 มีการให้บริการด้านความรู้และข้อมูลของแหล่ง ท่องเที่ยว เช่น แผ่นพับ เอกสาร บอร์ด หรือป้ายสื่อ ความหมาย					
3.7 มีการให้บริการด้านยานพาหนะนำชมสำหรับ นักท่องเที่ยวสำหรับผู้สูงอายุและผู้พิการทางร่างกาย					
3.8 มีการจัดการบริการสำหรับผู้สูงอายุและผู้พิการ เช่น ห้องน้ำ ทางลาดเอียงสำหรับพื้นต่างระดับ สำหรับ รถเข็น					
3.9 แหล่งท่องเที่ยวเชิงเกษตรของศูนย์วิปัสสนาสากลไร่เชิญ ตะวัน ทำให้ท่านเกิดการเรียนรู้ โดยเชื่อมโยงกับ กิจกรรมทางพุทธศาสนา					
3.10 แหล่งท่องเที่ยวเชิงเกษตรของศูนย์วิปัสสนาสากล ไร่เชิญตะวัน ทำให้ท่านได้สัมผัสกับวิถีชีวิตวัฒนธรรม ประเพณีและรูปแบบที่เรียบง่าย ของเกษตรวิถีพุทธ					

ตัวชี้วัด	น้อย มาก (1)	น้อย (2)	ปาน กลาง (3)	สูง (4)	สูง มาก (5)
4. ศักยภาพการดึงดูดใจของแหล่งท่องเที่ยวเชิงเกษตร					
4.1 ความโดดเด่นด้านการทำการเกษตรอินทรีย์วิถีพุทธ					
4.2 แหล่งท่องเที่ยวมีทัศนียภาพที่มีความสวยงาม ตกแต่งภูมิทัศน์กลมกลืนกับสภาพแวดล้อม					
4.3 มีการเชื่อมโยงกับแหล่งท่องเที่ยวบริเวณใกล้เคียง					
4.4 แหล่งท่องเที่ยวเคยได้รับรางวัล หรือใบประกาศ					
4.5 มีผลิตภัณฑ์ทางการเกษตรที่มีความโดดเด่น					
4.6 มีกิจกรรมการผลิตในแหล่งท่องเที่ยวเชิงเกษตร อาทิ การเก็บรักษา, การแปรรูปและผลผลิตพลอยได้ จากสินค้าเกษตร					
4.7 การเรียนรู้วิถีชีวิตหรือร่วมทำกิจกรรมกับเกษตรกร					
4.9 มีการปรับเปลี่ยนรูปแบบของแหล่งท่องเที่ยว เชิงเกษตรเหมาะสมกับผลผลิตแต่ละฤดูกาล					
4.10 แหล่งท่องเที่ยวมีความดึงดูดนักท่องเที่ยวต่างถิ่น ต่างวัฒนธรรมให้ สัมผัสและเพลิดเพลิน					
4.11 แหล่งท่องเที่ยวเชิงเกษตรของศูนย์วิปัสสนาสากล ไร่เชิญตะวันทำให้ ท่านมีความเพลิดเพลิน ชื่นชม ธรรมชาติของจังหวัดเชียงราย					
4.12 แหล่งท่องเที่ยวเชิงเกษตรของศูนย์วิปัสสนาสากล ไร่เชิญตะวันทำให้ท่านมีโอกาสเรียนรู้และมี ประสบการณ์ในเรื่องเกษตรอินทรีย์วิถีพุทธ					
4.13 ท่านได้นำความรู้ไปประยุกต์ใช้หรือประกอบอาชีพ ได้					
4.14 ท่านได้เรียนรู้เข้าใจ, ภาควิชาภูมิคุ้มกันอาชีพเกษตรกรรม จากการเดินทางไปท่องเที่ยวแหล่งท่องเที่ยว เชิงเกษตรของศูนย์วิปัสสนาสากลไร่เชิญตะวัน					

แบบประเมินศักยภาพ
แหล่งท่องเที่ยวเชิงเกษตรของศูนย์วิปัสสนาสากลไร่เชิญตะวัน
ตำบลห้วยสัก อำเภอเมือง จังหวัดเชียงราย

แบบประเมินศักยภาพนี้เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาค้นคว้าด้วยตัวเองเพื่อเป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาหลักสูตรปริญญาศิลปศาสตรมหาบัณฑิตสาขาวิชาการจัดการการท่องเที่ยวและการโรงแรม มหาวิทยาลัยพะเยาโดยมีวัตถุประสงค์เพื่อ ประเมินศักยภาพการเป็นแหล่งท่องเที่ยวเชิงเกษตรของ ศูนย์วิปัสสนาสากลไร่เชิญตะวัน ตำบลห้วยสัก อำเภอเมือง จังหวัดเชียงราย ดังนั้น จึงใคร่ขอความร่วมมือจากท่านในการตอบแบบประเมินตามความเป็นจริงข้อมูลทั้งหมดที่ ท่านตอบจะเป็นประโยชน์อย่างยิ่งสำหรับงานวิจัยครั้งนี้ ขอขอบคุณที่ท่านให้ความร่วมมือในการตอบแบบ ประเมินครั้งนี้

ชลธิชา รอดศิริณ

นักศึกษามหาบัณฑิต

สาขาวิชาการจัดการการท่องเที่ยวและการโรงแรม

มหาวิทยาลัยพะเยา

คำชี้แจง แบบประเมิน นี้แบ่งเป็น 3 คือ

ส่วนที่ 1 ข้อมูลทั่วไปของผู้ประเมิน

ส่วนที่ 2 แบบประเมินศักยภาพแหล่งท่องเที่ยวเชิงเกษตร

ส่วนที่ 3 ข้อเสนอแนะอื่นๆเพื่อนำไปปรับปรุงพัฒนาส่งเสริมแหล่งท่องเที่ยวเชิงเกษตรของศูนย์วิปัสสนาสากลไร่เชิญตะวัน

ตอนที่ 1 ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบประเมินศักยภาพการเป็นแหล่งท่องเที่ยวเชิงเกษตร
ของ ศูนย์วิปัสสนาสากลไร่เชิญตะวัน ตำบลห้วยสัก อำเภอเมือง จังหวัดเชียงราย

ชื่อ - สกุล เพศ..... อายุ.....

ตำแหน่งหน้าที่/สถานที่ปฏิบัติงาน

.....

.....

.....

หน่วยงานที่สังกัด

.....

ที่อยู่ / ภูมิภาค

.....

ตอนที่ 2 แบบประเมินศักยภาพการเป็นแหล่งท่องเที่ยวเชิงเกษตรของศูนย์วิจัยปัสณาสากล
 ไร่เชิญตะวัน ตำบลห้วยสัก อำเภอเมือง จังหวัดเชียงราย

ตัวชี้วัด	น้อย มาก (1)	น้อย (2)	ปาน กลาง (3)	สูง (4)	สูง มาก (5)
1. ศักยภาพด้านการบริหารจัดการแหล่งท่องเที่ยวเชิงเกษตร					
1.1 โครงสร้างการบริหารจัดการองค์กรที่สนับสนุนต่อการท่องเที่ยวเชิงเกษตร					
1) มีผังโครงสร้างการบริหารงานองค์กรที่สนับสนุน การท่องเที่ยว เชิงเกษตร					
1) มีแผนงานการส่งเสริมกิจกรรมการท่องเที่ยว เชิงเกษตร					
1.2 การกำหนดแผนการบริหารจัดการพื้นที่อย่างเป็นระบบ					
1) มีแผนผัง/แผนที่แสดงพื้นที่ท่องเที่ยวอย่างเป็น รูปธรรมแก่นักท่องเที่ยว					
2) มีการกำหนดแผนการบริหารจัดการพื้นที่ เพื่อการท่องเที่ยวเชิง เกษตรอย่างเป็นระบบ					
1.3 มีแผนในการรองรับเหตุหรือปัญหาของนักท่องเที่ยวอย่างไร					
1) มีเจ้าหน้าที่ดูแลด้านความปลอดภัยสำหรับ นักท่องเที่ยว					
2) มีเครื่องมือและจุดปฐมพยาบาลเบื้องต้น แก่นักท่องเที่ยว					
1.4 การจัดการของเสียในแหล่งท่องเที่ยว					
1) มีการแยกขยะภายในแหล่งท่องเที่ยว					
2) มีอุปกรณ์รองรับขยะเพียงพอ					
3) มีการกำจัดขยะและของเสียอย่างเป็นระบบ					

ตัวชี้วัด	น้อย มาก (1)	น้อย (2)	ปาน กลาง (3)	สูง (4)	สูง มาก (5)
1.5 การยอมรับและความร่วมมือกับชุมชนโดยรอบ					
1) ชุมชนได้รับประโยชน์จากการท่องเที่ยวเชิงเกษตร ของแหล่งท่องเที่ยว					
2) ชุมชนมีส่วนร่วมในการบริหารจัดการด้าน การท่องเที่ยวเชิงเกษตร ของแหล่งท่องเที่ยว					
1.6 การสร้างเครือข่ายเพื่อสนับสนุนแหล่งท่องเที่ยว					
1) มีการสร้างเครือข่ายการท่องเที่ยวเชิงเกษตร กับองค์กรต่าง ๆ					
2) มีการสร้างเครือข่ายการท่องเที่ยวเชิงเกษตร เชื่อมโยงกับองค์กร ระดับท้องถิ่น					
3) มีการสร้างเครือข่ายการท่องเที่ยวเชิงเกษตร กับองค์กรระดับภาค/ ประเทศ/นานาชาติ					
1.7 การจัดการด้านสิ่งแวดล้อมความสะอาด					
1) มีป้ายอธิบายข้อมูลแหล่งท่องเที่ยวเชิงเกษตร					
2) มีแสงสว่างมีความเหมาะสมเพียงพอ					
3) ห้องน้ำสะอาดและเพียงพอต่อความต้องการ ของนักท่องเที่ยว					
4) เครือข่ายสัญญาณโทรศัพท์ที่มีความชัดเจน					
5) มีบริการ Internet Wifi					
6) มีการจัดสรรที่นั่งสำหรับจอดรถเหมาะสม เพียงพอ					
1.8 การส่งเสริมการขายการเพิ่มมูลค่าและพัฒนา ผลิตภัณฑ์เกษตร					
1.9 การโฆษณาและประชาสัมพันธ์ของแหล่งท่องเที่ยว					
1) มีการทำแผ่นพับหรือเอกสารแนะนำแหล่ง ท่องเที่ยว					
2) มีสื่อเพื่อโฆษณา ประชาสัมพันธ์แหล่งท่องเที่ยว เช่น สื่อสิ่งพิมพ์ สื่อวิทยุ เว็บไซต์ โซเชียลมีเดีย					
2 ศักยภาพการรองรับของแหล่งท่องเที่ยวเกษตร					
2.1 มีเส้นทางการเดินทางเข้าถึงแหล่งท่องเที่ยว					
1) การเดินทางเข้าถึงได้สะดวกทุกช่วงฤดูกาล					

ตัวชี้วัด	น้อย มาก (1)	น้อย (2)	ปาน กลาง (3)	สูง (4)	สูง มาก (5)
2.2 สภาพการทองเที่ยวเหมาะสมกับแหล่งของพืช เพาะปลูกตามฤดูกาล					
2.3 ที่พักเพียงพอและเหมาะสมสำหรับบริการ นักท่องเที่ยว					
2.4 มีความพร้อมด้านอาหารเพียงพอสำหรับบริการ นักท่องเที่ยว					
2.5 มีการกำหนดจำนวนนักท่องเที่ยวให้เหมาะสมกับ ขนาดพื้นที่					
2.6 มีบุคลากรผู้นำชมแหล่งท่องเที่ยวเหมาะสมเพียงพอ ต่อนักท่องเที่ยว					
2.7 มีการกำหนดช่วงเวลาสำหรับการท่องเที่ยว ที่เหมาะสมกับ ฤดูกาล					
3. ศักยภาพการให้บริการของแหล่งท่องเที่ยวเชิงเกษตร					
3.1 มีการบรรยาย แนะนำสถานที่และกติกากการปฏิบัติ ตนภายในแหล่งท่องเที่ยว					
3.2 มีการฉายวีดิทัศน์หรือการบรรยายกิจกรรม แนะนำ สถานที่และกติกากการปฏิบัติตนสำหรับนักท่องเที่ยว					
3.3 การให้บริการมัคคุเทศก์หรือผู้นำชมที่มีความรู้ และความเข้าใจ แหล่งท่องเที่ยวบริการแก่ท่องเที่ยว					
3.4 มีร้านขายของฝากและของที่ระลึก					
3.5 มีความหลากหลายของกิจกรรมของแหล่งท่องเที่ยว					
3.6 มีการให้บริการด้านความรู้และข้อมูลของแหล่ง ท่องเที่ยว เช่น แผ่นพับ เอกสาร บอร์ด หรือป้ายสื่อ ความหมาย					
3.7 มีการให้บริการด้านยานพาหนะนำชมสำหรับ นักท่องเที่ยวสำหรับผู้สูงอายุและผู้พิการทางร่างกาย					
3.8 มีการจัดการบริการสำหรับผู้สูงอายุและผู้พิการ เช่น ห้องน้ำ ทางลาดเอียงสำหรับพื้นต่างระดับ สำหรับ รถเข็น					
3.9 แหล่งท่องเที่ยวเชิงเกษตรของศูนย์วิจัยปัสสนาสากลไร่เชิญ ตะวัน ทำให้ท่านเกิดการเรียนรู้ โดยเชื่อมโยงกิจกรรม					

ตัวชี้วัด	น้อย มาก (1)	น้อย (2)	ปาน กลาง (3)	สูง (4)	สูง มาก (5)
3.10 แหล่งท่องเที่ยวเชิงเกษตรของศูนย์วิปัสสนาสากล ไร่เชิญตะวัน ทำให้ท่านได้สัมผัสกับวิถีชีวิตวัฒนธรรม ประเพณีและรูปแบบที่เรียบง่าย ของเกษตรวิถีพุทธ					
4. ศักยภาพการดึงดูดใจของแหล่งท่องเที่ยวเชิงเกษตร					
4.1 ความโดดเด่นด้านการทำการเกษตรอินทรีย์วิถีพุทธ					
4.2 แหล่งท่องเที่ยวมีทัศนียภาพที่มีความสวยงาม ตกตั่งภูมิทัศน์กลมกลืนกับสภาพแวดล้อม					
4.3 มีการเชื่อมโยงกับแหล่งท่องเที่ยวบริเวณใกล้เคียง					
4.4 แหล่งท่องเที่ยวเคยได้รับรางวัล หรือใบประกาศ					
4.5 มีผลิตภัณฑ์ทางการเกษตรที่มีความโดดเด่น					
4.6 มีกิจกรรมการผลิตในแหล่งท่องเที่ยวเชิงเกษตร อาทิ การเก็บรักษา, การแปรรูปและผลผลิตพลอยได้ จากสินค้าเกษตร					
4.7 การเรียนรู้วิถีชีวิตหรือร่วมทำกิจกรรมกับเกษตรกร					
4.9 มีการปรับเปลี่ยนรูปแบบของแหล่งท่องเที่ยว เชิงเกษตรเหมาะสมกับผลผลิตแต่ละฤดูกาล					
4.10 แหล่งท่องเที่ยวมีความดึงดูดนักท่องเที่ยวต่างถิ่น ต่างวัฒนธรรมให้ สัมผัสและเพลิดเพลิน					
4.11 แหล่งท่องเที่ยวเชิงเกษตรของศูนย์วิปัสสนาสากล ไร่เชิญตะวันทำให้ ท่านมีความเพลิดเพลิน ชื่นชม ธรรมชาติของจังหวัดเชียงราย					
4.12 แหล่งท่องเที่ยวเชิงเกษตรของศูนย์วิปัสสนาสากล ไร่เชิญตะวันทำให้ท่านมีโอกาสเรียนรู้และมี ประสบการณ์ในเรื่องเกษตรอินทรีย์วิถีพุทธ					
4.13 ท่านได้นำความรู้ไปประยุกต์ใช้หรือประกอบอาชีพ ได้					
4.14 ท่านได้เรียนรู้เข้าใจ, ทัศนคติกับอาชีพเกษตรกรรม จากการเดินทางไปท่องเที่ยวแหล่งท่องเที่ยว เชิงเกษตรของศูนย์วิปัสสนาสากลไร่เชิญตะวัน					

**ส่วนที่ 3 ข้อคิดเห็นอื่น ๆ ที่เสนอแนะเกี่ยวกับการส่งเสริมกิจกรรมการส่งเสริมการ
ท่องเที่ยวเชิงเกษตร**

1. ปัญหาและอุปสรรคในการส่งเสริมการท่องเที่ยวเชิงเกษตรของคุณวิปัสสนาสากลไร่เชิญตะวัน

.....

.....

.....

2. แนวทางการส่งเสริมกิจกรรมการท่องเที่ยวเชิงเกษตรของคุณวิปัสสนาสากลไร่เชิญตะวัน
ตำบลห้วยสัก อำเภอเมือง จังหวัดเชียงราย

.....

.....

.....

3. ข้อเสนอแนะอื่น ๆ

.....

.....

.....

ขอบพระคุณในความร่วมมือ



ภาคผนวก ข การสัมภาษณ์

สัมภาษณ์ พระมหาวุฒิชัย วชิรเมธี(ว.วชิรเมธี)

ผู้ก่อตั้งและผู้อำนวยการศูนย์วิปัสสนาสากลไร่เชิงตะวัน

ความเป็นมาของการท่องเที่ยวเชิงเกษตรของศูนย์วิปัสสนาสากลไร่เชิงตะวัน

การท่องเที่ยวเชิงเกษตรของศูนย์วิปัสสนาสากลไร่เชิงตะวัน เกิดขึ้นจากแรงบันดาลใจในการก่อตั้งโรงเรียนสอนลัทธิสมาธิ แก่ชาวไร่ชาวนา ชาวสวนเกษตรกรรมถึงประชาชนคนทั่วไปในชื่อของ มหาวิทยาลัยพุทธเศรษฐศาสตร์ คือการเอาความรู้ในเรื่องเศรษฐศาสตร์ของพระพุทธเจ้ามาใช้ในชีวิตจริง เพื่อแก้ปัญหาเศรษฐกิจอย่างยั่งยืน เรียกในภาษาชาวบ้านว่า โรงเรียนชาวนาพุทธเศรษฐศาสตร์ หรือเรียกให้สั้นลงกว่านั้นคือ โรงเรียนชาวนา อาตมาก่อตั้งโรงเรียนชาวนามาตั้งแต่ปี 2555 หลังจากนั้นก่อตั้งผู้รู้ ผู้เชี่ยวชาญจากมหาวิทยาลัยต่าง ๆ มาเป็นอาจารย์พิเศษ ช่วยสอนในสาขาต่างๆ ตอนนี่เราพัฒนาหลักสูตรของเราเอง มีวิชาต่าง ๆ ที่สอนมากกว่า 20 วิชา และเปิดใหม่อีก 3 วิชาในปีที่ผ่านมา ก็คือวิชา การตลาดออนไลน์ Branding หรือ การสร้างแบรนด์ และ ผู้ประกอบการอินทรีย์ เมื่อพัฒนามาถึงปีที่ 3 เริ่มมีผู้สนใจเข้ามาเรียนรู้ดูงานเพิ่มขึ้น ๆ จนกระทั่งปัจจุบันครบ 5 ปี เราก็กทำคลิป หนังสั้น หรือภาพยนตร์เพื่อเป็นการเฉลิมฉลองครบ 5 ปีหรือ กิ่งทศวรรษของโรงเรียนชาวนาแล้วเผยแพร่ออกไป เป็นเหตุให้มีคนรู้จักโรงเรียนชาวนาและเรื่องราวของเราเพิ่มมากขึ้น ส่งผลให้มีคนมาเรียนรู้ดูงานเดินทางมาเรียนรู้ดูงานเพิ่มขึ้นทั้งในเมืองไทยและต่างประเทศ ถึงขั้นกองประกวดมิตรเตอร์ไกลบอลเดินทางมาเก็บตัวถึง 2 ปีซ้อน นี่คือจุดเริ่มต้น

นโยบายการบริหารงานการท่องเที่ยวเชิงเกษตรของศูนย์วิปัสสนาสากลไร่เชิงตะวัน

แนวทางในการบริหารงานการท่องเที่ยวเชิงเกษตรพระอาจารย์ต้องการให้แปลงเกษตรอินทรีย์ของไร่เป็นศูนย์การเรียนรู้ หรือเป็นศูนย์สาธิตสิ่งๆที่เรียกว่า เกษตรอินทรีย์วิถีพุทธ เพื่อให้ให้นักเรียนแต่ละรุ่นมาเรียนรู้ที่นี้ด้วยการเรียนการสอนแบบ Learning by Doing คือเรียนจริง สอนจริงและปฏิบัติจริง ไม่เน้นความเป็นเลิศทางวิชาการในเชิงกระดาษหรือดีกรี (Degree) แต่เน้นว่า เรียนอะไรก็ต้องทำเรื่องนั้นให้เป็นจริง ๆ จากนั้นพยายามพัฒนาโครงสร้างพื้นฐานต่าง ๆ ให้พร้อมเช่น ห้องเรียน แปลงเกษตร โรงเห็ด โรงขยะ โรงทำปุ๋ยหมัก การจัดการทรัพยากรอย่างยั่งยืน แปลงพืชผักสวนครัว แปลงสมุนไพร ให้พร้อมเพื่อรองรับการเรียนรู้ดูงานทั้งจากเมืองไทยและต่างประเทศ จากนั้นก็สร้างการรับรู้เพิ่มมากขึ้นโดยการทำคลิป ภาพยนตร์สั้น แบ่งเป็น 3 เฟส เฟสแรกบอกเล่าเรื่องราวของความเป็นมาโรงเรียนชาวนา เฟสที่ 2 ลงลึกไปว่า โรงเรียนชาวนาสอนอะไร เฟสที่ 3 ขยายผลว่า นักเรียนชาวนาของเรานั้นเป็นผู้ประกอบการเพื่อสังคมได้อย่างไร นี่คือภาพรวม

นิยามคำว่า นักท่องเที่ยวเชิงเกษตรของศูนย์วิปัสสนาสากลไร่เชิงญะวันคืออะไร

นักท่องเที่ยวเชิงเกษตรของศูนย์วิปัสสนาสากลไร่เชิงญะวันมี 2 ความหมาย

1. คนที่มาเรียนรู้ดูงานเพื่อที่จะเอาไปพัฒนาเกษตรอินทรีย์หรือพัฒนาฟาร์มของตัวเองนักท่องเที่ยวที่ต้องการมาท่องเที่ยวเชิงคุณภาพหรือเชิงสุขภาพที่อยากมาอยู่ในสภาพแวดล้อมที่มีอากาศบริสุทธิ์ ที่มีอาหารปลอดภัยและได้รับแรงบันดาลใจเอาไปประยุกต์ใช้ต่อในชีวิต เช่น คนที่ชอบกินคลีน อยู่คลีน เหล่านี้ก็จะมาเรียนรู้ดูงาน มาพัก

2. ชาวต่างชาติที่สนใจเรื่อง Organic Farming ซึ่งก็มักจะมีคนนั้นคนนี้ Bag Pack มาเรียนรู้ดูงานกับเราอยู่เสมอ มีคนหนึ่งมาจากเนเธอร์แลนด์ อยู่กับเราถึง 2 เดือนเลยทีเดียว อันนี้เราก็ถือว่าเป็นนักท่องเที่ยวเชิงเกษตรเหมือนกัน

3. คือกลุ่มนักท่องเที่ยวทั่วไปหรือ Tourist ที่เกี่ยวกับการท่องเที่ยวเดิมๆ การท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม การท่องเที่ยวเชิงธรรมชาติ การท่องเที่ยวเชิงช้อปปิ้ง อยากแสวงหาการท่องเที่ยวแบบใหม่ที่ท่องเที่ยวแล้วตัวเองได้มีส่วนร่วมในการท่องเที่ยวนั้นด้วย เช่น มาท่องเที่ยวแล้วอยากกินอาหาร อยากกินเห็ดทอดก็เข้าไปเก็บเห็ดมาทอด อยากกินหมูปูระไบหมอนก็มาเก็บไบหมอนไปทอดกิน อยากกินมัลเบอร์รี่ ก็ไปเก็บกินเองหรืออยากกินสตอร์เบอร์รี่อยากลงไปเก็บสตอร์เบอร์รี่มากินเอง กลุ่มนี้จะเป็นนักท่องเที่ยวแบบสโลว์ไลฟ์ (Slow Life)

กิจกรรมที่นักท่องเที่ยวมาทำในแหล่งท่องเที่ยวเชิงเกษตรมีอะไรบ้าง

กิจกรรมที่ทำในศูนย์วิปัสสนาสากลไร่เชิงญะวัน คือ

กลุ่มที่ 1 มาเรียนรู้ ดูงานในภาพรวมว่าเกษตรอินทรีย์วิถีพุทธที่นี้คืออะไร ต่างจากเกษตรอินทรีย์ที่อื่นอย่างไร เช่น เกษตรอินทรีย์ทั่วไปเป็นเกษตรอินทรีย์เชิงพาณิชย์ คือทำทุกอย่างเพื่อขายแต่ของเราเป็นการเกษตรเพื่อกินจริง อยู่จริง เพื่อความอยู่รอดมากกว่าไม่เอาความโลภเป็นตัวนำ แต่เอาความรู้ความอยู่รอดเป็นตัวนำ กลุ่มนี้มาดูเพื่อรู้ว่าคุณแตกต่างระหว่างเกษตรอินทรีย์วิถีพุทธกับเกษตรทั่วไปคืออะไร นี่คือกลุ่มที่ 1 เลย มาเพื่อดูค่านิยมของเกษตรอินทรีย์ กลุ่มนี้จะมีเยอะมากที่มาทำวิจัย ทำวิจัยเพื่อจะดูความแตกต่างดูเพื่อหาข้อดีข้อเสีย

กลุ่มที่ 2 เป็นกลุ่มที่อยากจะทำเกษตรอินทรีย์เหมือนเราแต่ไม่รู้จะเริ่มต้นอย่างไรกลุ่มนี้จะเป็นกลุ่มที่เยอะที่สุด ยกคณะกันมาแต่ละจังหวัด จะมีงบประมาณที่ชัดเจน ของ อบจ. ของ อบต. ของเทศบาล ของหมู่บ้านต่าง ๆ จะยกกันมาดูงานและจะอยู่กันเป็นวัน ๆ เลยทีเดียว มีบางคณะมานอน 3 วัน เพื่อขอให้เราจัดอบรมให้จริง ๆ เช่นอบรมเรื่องเห็ดให้ อบรมเรื่องปุ๋ย

ใส่เดือนให้ อบรมเรื่องทำน้ำปุ๋ยชีวภาพให้ อบรมเรื่องการจัดการขยะให้ นี่เป็นกลุ่มที่สอง กลุ่มนี้จะมีเยอะและมีตลาดปีและกลุ่มนักท่องเที่ยวกลุ่มนี้เป็นกลุ่มที่ได้ผลเพราะอบรมแล้วนำกลับไปทำ

กลุ่มที่ 3 เป็นกลุ่มสาย Chill สายคุณภาพชีวิต คือมาแล้วต้องการสัมผัสวิถีชีวิตแบบกินคลีน อยู่คลีน มาแล้วอยากกินสตอร์เบอร์รี่ออแกนิก อยากกินเห็ดทอดออแกนิก อยากกินมัลเบอร์รี่ออแกนิก อยากกินผักกาดแก้วออแกนิกแล้วก็นั่งจิบชาสบาย ๆ มาวิ่งหรือปั่นจักรยานรอบ ๆ ฟาร์มของเรา

กลุ่มที่ 4 เป็นกลุ่มท่องเที่ยวเชิงเกษตรที่มาพร้อมกับการท่องเที่ยวเชิงวิญญาณ Spiritual and Agro Tourism กลุ่มนี้คือกลุ่มที่มาภาวนากับไร่เชิงดูตะวันทั้งชาวไทยและชาวต่างชาติ ซึ่งจุดเริ่มต้นคือมาเรียนสมาธิภาวนากับพระอาจารย์ก่อน จากนั้นพอเราจัดหลักสูตรให้มีการรับประทานอาหารออแกนิกด้วย เป็นออแกนิกฟู้ดในแต่ละมื้อ ก็เกิดความสนใจอยากจะไปดูฟาร์มด้วยตัวเอง เราก็จัดให้มีการการดูแล การเก็บพืชผักสวนครัวต่าง ๆ การเก็บไข่เป็ดให้เป็นส่วนหนึ่งของคอร์สภานาด้วยแล้วกลุ่มนี้ถือว่าเป็นกลุ่มที่กำลังขยายตัวไปสู่ต่างประเทศ เช่น กองประกวดมิสเตอร์โกลบอลที่นำผู้เข้าประกวดรอบสุดท้ายมาเก็บตัวที่ไร่เชิงดูตะวันเป็นเวลา 2 วัน หรือมหาวิทยาลัยต่าง ๆ ที่นำนักศึกษาปริญญาโท ปริญญาเอก แม้กระทั่งนักศึกษาแพทย์มาเก็บตัวแบบ Exclusive กับพระอาจารย์เพื่อเรียนภาวนาและได้แลกเปลี่ยนอินทรีย์ทุกเช้าเป็นกิจกรรมเสริม

เดือนพฤศจิกายน ธันวาคม มกราคม เราจะทำ Pilot Project ที่นี้ กับชาวรัสเซียซึ่งในอนาคตในระยะยาวจะมีชาวรัสเซียบินมาเข้าคอร์สภาวนากับเราและในการภาวนานั้นก็จะมีกระบวนการของ Organic Farming แบบเบา ๆ คือการผสมแปลงออแกนิกและการได้เรียนรู้เกษตรอินทรีย์พร้อมกับการเจริญสติในแปลงไปด้วยจริง ๆ ในระยะยาวกลุ่มนี้จะบินมาภาวนากับเราเดือนละครั้ง ครั้งละ 200 คน เป็นชาวรัสเซียล้วนทั้งหมด

องค์ประกอบทางการท่องเที่ยว

จุดแข็ง

1. ใกล้เมือง เพราะตั้งอยู่ในอำเภอเมือง สามารถเดินทางได้สะดวกจาก สนามบินจากบขส. จากเซ็นทรัลเข้ามาถึงศูนย์วิปัสสนาสากลไร่เชิงดูตะวันเต็มที่ไม่เกินครึ่งชั่วโมงก็สามารถเข้าถึงได้ สะดวกต่อการเดินทาง

2. ศูนย์วิปัสสนาสากลไร่เชิงดูตะวันมีชื่อเสียงอยู่ในระดับชาติ อยู่ในระดับโลกเป็นที่รู้จักอยู่แล้วนี่คือต้นทุนเก่าของไร่เชิงดูตะวัน

3. ศูนย์วิปัสสนาสากลไร่เชิงตะวันมีโครงการสร้างห้องพักเพื่อรองรับนักท่องเที่ยวที่เดินทางมาท่องเที่ยวเชิงเกษตร หรือเกษตรอินทรีย์ 10 หลัง ภายในปลายปีนี้จะแล้วเสร็จก่อน 5 หลัง นั้นหมายความว่า จะมีที่พักรองรับในตัว

4. กิจกรรมมีความหลากหลาย ทั้งสมาธิภาวนากับทำนว.โยคะภาวนากับทำนวมานแล้ว ก็เรียนรู้ดูงานในแปลงจริง ๆ ปั่นจักรยานรอบไร่ ธรรมชาติที่สวยงามและอากาศที่บริสุทธิ์

5. มีธรรมชาติที่อุดมสมบูรณ์หน้าเป็นทะเลสาบ (อ่างเก็บน้ำห้วยสัก) หลังเป็นขุนเขา คอยปูยซึ่งเป็นป่าต้นน้ำที่มีความอุดมสมบูรณ์มากทำให้อากาศดีตลอดปีแล้วถนนรอบไร่เชิงตะวันก็เป็นถนนเพื่อการท่องเที่ยวรอบอ่างเก็บน้ำของในหลวง ซึ่งเป็นถนนที่มีหน้ากว้างถึง 8 เมตร แล้ววิวทิวทัศน์ของทั้งสองข้างก็ถือว่าสวยงามมาก จึงมักจะเป็นที่ใช้ในการปั่นจักรยานของนักท่องเที่ยวอยู่เสมอและทุกวันตอนเช้าและตอนเย็นจะมีนักปั่นจักรยานมาใช้ถนนเส้นนี้ ซึ่งปั่นได้เป็นวงแหวนมาวิ่งมาปั่นกันอยู่ตลอด ซึ่งเป็น One Way เข้าทางวัดศรีสักคาราม ออกทางสี่แยกไฟแดง เป็น one way เชื่อมอ่างเก็บน้ำของในหลวง

สิ่งที่คิดว่าควรได้รับการพัฒนา

ห้องพักและตอนนี้ทางศูนย์วิปัสสนาสากลไร่เชิงตะวันได้รับงบประมาณสนับสนุนในการพัฒนาห้องพักเพื่อการท่องเที่ยว จากผู้ที่สนใจในงานแนวทางการเดียวกันกับพระอาจารย์ว่า เกษตรอินทรีย์นี้เป็นทางเลือก ทางหลัก ทางรอดของประเทศไทย จึงให้การสนับสนุนเป็นงบประมาณมาให้ทางไร่ใช้ในการสร้างห้องพักและก็พัฒนาแปลงเกษตรอินทรีย์ให้มีการจัดสรรปันส่วนที่เรียบร้อยและมีการจัดการพื้นที่ที่มีประสิทธิภาพมากกว่านี้ เช่น ตอนนี้เราลงไผ่ยักษ์ข้างน่านเป็นรูปเกือกม้า รอบแปลงเกษตรอินทรีย์ ภายใน 3 ปี เราจะ มีอุโมงค์ไผ่ยักษ์ข้างน่านให้คุณเดินชิลๆ ซึ่งนี่จะเป็นอีกจุดดึงดูดที่ทำให้คนต้องมา นี่คือนี่สิ่งหนึ่งที่อยู่ในแผนการส่งเสริมและพัฒนากิจกรรมการท่องเที่ยวเชิงเกษตรของศูนย์วิปัสสนาสากลไร่เชิงตะวัน ภายใน 3 ปี จะได้เห็น

อุปสรรค

1. ยังขาดกำลังคนเพิ่มขึ้นเพราะตอนนี้กำลังคนของเรายังถือว่าน้อยอยู่พระอาจารย์ต้องการคนเพื่อมาดูแลงานตรงนี้เพิ่มขึ้น อย่างน้อยสัก 10 คน เพื่อรองรับสิ่งที่จะเกิดขึ้นตามมาเช่น โซนเกษตรอินทรีย์ก็จะกลายเป็นโซนท่องเที่ยวหลักอีกโซนหนึ่งของไร่เชิงตะวัน

2. ต้องมีบ้านพักนักท่องเที่ยวรองรับนักท่องเที่ยวเชิงเกษตรอีก 10 หลัง ซึ่งจะต้องมีคนมาบริหารจัดการตรงนี้

3. ต้องการคนที่เป็นเชฟ เพราะพระอาจารย์ต้องการจะทำร้านอาหารในโซนเกษตรอีกหนึ่งร้าน ชื่อร้าน เดอ มอง คอย ตั้งชื่อไว้แล้วคือนักท่องเที่ยวที่มาเก็บผักผลไม้ในแปลงของ

เราคุณเลือกเอาเลยว่าคุณจะกินอะไร ก็เลือกเก็บเอาเลยในแปลงเกษตรอินทรีย์ของเรา แล้วคุณจะทำครัวเองก็ได้หรือจะให้แม่ครัวให้เชฟของเราทำอาหารให้คุณกินก็ได้ คุณจะได้นั่งทานอาหารที่ เดอ มง ดอย ซึ่งกลมกลืนไปกับธรรมชาติและทอดตามองดูวิวทิวทัศน์ของดอยปุยซึ่งเป็นป่าต้นน้ำที่สวยงามแห่งหนึ่ง

การเชื่อมโยงการท่องเที่ยวอื่น ๆ

การท่องเที่ยวเชิงศาสนา คือสำหรับกลุ่มชาวพุทธ การท่องเที่ยวเชิงจิตวิญญาณ สำหรับผู้สนใจเรื่องสมาธิภาวนา โยคะโดยไม่สนใจศาสนาและไม่ใช้ชาวพุทธ การท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมเพื่อในศูนย์วิปัสสนาสากลไร่เชิญตะวันมีหอศิลป์ ว.วชิรเมธีและมิงงานศิลปะจัดแสดงอยู่ทุกจุดทั่วไร่ สถาปัตยกรรมทั้งหมดเป็นงานศิลปะชั้นสูงที่ออกแบบโดยศิลปินชื่อดังของประเทศไทย คือ อาจารย์สมรภัษ ปันตินุญ และ ท่านว.วชิรเมธี การท่องเที่ยวเชิงเกษตรและการท่องเที่ยวเชิงธรรมชาติ ทั้งหมดผสมรวมอยู่ในไร่เชิญตะวัน ถ้าไปวัดร่องขุนอาจจะมี การท่องเที่ยวเชิงเดี่ยวคือการท่องเที่ยวเชิงศาสนาเขาสนใจจะไปท่องเที่ยวที่นั่นแล้วก็จบไม่มีพึ่งเทศน์ฟังธรรมเหมือนที่ไร่ไม่มีโยคะไม่มีคอร์สภาวนาเหมือนพระอาจารย์ ไม่ได้ไปเก็บผักอินทรีย์คือไปถึงถ่ายรูป ขอลายเซ็นอาจารย์เฉลิมชัย ไปบ้านคำ ไปดูความน่ารักตัวของอะไรต่าง ๆ คุอะไรดำที่หนูไม่เข้าใจแล้วก็กลับใช้ไหม ไปวัดห้วยปลา깁ขึ้นลิฟท์ไปถ่ายรูปเจ้าแม่กวนอิมแล้วก็กลับแต่ที่ไร่เชิญตะวันมีการท่องเที่ยวหลายอย่าง

ความต้องการของนักท่องเที่ยวในการเดินทางมายังศูนย์วิปัสสนาสากลไร่เชิญตะวัน

1. ต้องการเรียนรู้ว่าเกษตรอินทรีย์ของไร่เชิญตะวันเป็นอย่างไร รูปแบบของไร่เพราะที่ไร่เชิญตะวันพระอาจารย์ลงมาทำเองมันจึงไม่เหมือนของ กสิกรรมธรรมชาติของมาบเคื่อง โดยอาจารย์ยักษ์ ไม่เหมือนของ จันกะผักของ โครงการหลวง และจึงไม่เหมือนของพีโจนเพราะ การท่องเที่ยวเชิงเกษตรของที่นี่มีพระเป็นผู้นำ ที่นี้มีพระเป็นประธาน ย่อมแตกต่างจาก พันพันของ โจน จันโต ที่ไม่มีพระเป็นผู้นำคนจึงอยากรู้ว่าการท่องเที่ยวเชิงเกษตรที่มีแรงบันดาลใจและบริหารจัดการโดยพระสงฆ์แห่งแรกของไทยเป็นอย่างไร คนก็อยากรู้ความแตกต่าง

2. ต้องการมาศึกษาองค์ความรู้เพื่อนำไปพัฒนา

3. ต้องการมาสัมมนาเชิงปฏิบัติการระยะสั้น ระยะยาว

4. ต้องการมาท่องเที่ยวเพื่อมาพัฒนาคุณภาพชีวิตเช่น มาเรียนรู้ดูงานที่แปลงเกษตรและพักผ่อนที่นี่ด้วย กลุ่มนี้จะมาเป็นครอบครัว ถือเป็นกลุ่มที่มีตลอดปี เช่น ผู้มีชื่อเสียง ศิลปิน นักธุรกิจนักคิด นักเขียน ต่อไปจะเป็นกลุ่มเรียนรู้ดูงานทั่วไปที่มีตลอดปีมาเพื่อเรียนรู้ดูงานไปต่อยอดหรือไปยกระดับโครงการต่าง ๆ เพื่อให้มีคุณภาพชีวิตที่ดีขึ้นและอีกกลุ่มคือกลุ่มชาวต่างชาติ ที่สนใจเพื่อนำเอาแนวทางไปพัฒนาหรือไปต่อยอดในประเทศของตนเอง

ตอนนี้มีกลุ่มอีกกลุ่มหนึ่งที่น่าสนใจมาก คือ กลุ่มพระสงฆ์ที่อยากทำอะไรเชิง
 ตะวัน มากขึ้น ๆ อย่างเห็นได้ชัด โดยมีพระสงฆ์ที่ทำงานเพื่อการพัฒนาสังคมมาดูงานเพิ่มขึ้น
 มาก มหาวิทยาลัยสงฆ์หรือวิทยาลัยต่าง ๆ ปีที่แล้วมาดูงานเกิน 30 คณะ เดือนหนึ่ง 5 คณะ
 เป็นคณะพระสงฆ์ทั้งหมด บางคณะก็มานอนที่นี่เลยเพราะอะไรกลุ่มนี้ถึงสนใจ เพราะว่าเกษตร
 อินทรีย์ของไร่เชิงญตะวันวางรากฐานอยู่บนคำสอนของพระพุทธเจ้า ถือเป็นแห่งแรก ๆ
 เลยที่เอาคำสอนของพระพุทธเจ้าจากพระคัมภีร์ลงมาสู่การปฏิบัติ ฉะนั้นเราจึงมีกลุ่มท่องเที่ยว
 ที่มาศึกษาเป็นกลุ่มพระสงฆ์ เรียกกว่า กลุ่มท่องเที่ยวเพื่อการศึกษา ที่กำลังศึกษา
 ที่มหาวิทยาลัยสงฆ์หรือมหาวิทยาลัยอื่น ๆ เดินทางเข้ามาเรียนรู้ดูงานและทำการวิจัยตลอดปี
 และปรากฏว่ามีหลายท่านหลายคนเอารูปแบบของเราไปประยุกต์ใช้ ตอนนี้ก็มีกระจายอยู่ทุกหน
 ทุกแห่งแล้วพระอาจารย์คิดว่าน่าจะมากขึ้น ถ้ามัวแต่ทำไม่กี่กลุ่มนี้ถึงเพิ่มมากขึ้นเพราะ มันเป็น
 การนำเอาองค์ความรู้พุทธเกษตรมาแก้ปัญหาจริง ๆ เช่น เราไปสอนเขาทำเห็ด ไปสอนปลูก
 ข้าวอินทรีย์ ไปสอนทำปุ๋ยอินทรีย์ สอนทำน้ำหมักชีวภาพหรือการสอนปลูกองุ่น พวกนี้ชาวบ้าน
 เอาไปทำได้จริง ๆ แล้วมันทำให้พระสงฆ์เป็นที่พึ่งของชาวบ้านได้จริงๆ กลุ่มนี้เป็นกลุ่มที่ใหม่
 และน่าสนใจมากเพราะเป็นกลุ่มที่พระสงฆ์จะไปเชื่อมโยงกับชาวบ้านได้จริง ๆ กลุ่มนี้
 พระอาจารย์ขอเรียกว่ากลุ่ม สังฆะเพื่อสังคม

ในทัศนะของพระอาจารย์มองว่า การท่องเที่ยวเชิงเกษตรเป็นการท่องเที่ยว
 ที่มีขนาดมากเพราะนับแต่ปี 2000 เป็นต้นมาเกิดกระแสการบริโภคอาหารคลีนหรืออาหาร
 สุขภาพสูงมากและกระแสนี้มันเป็นเทรนด์ที่แผ่ไปทั่วทั้งโลกที่อเมริกาที่มีร้านออร์แกนิก
 กระจายอยู่ทั่วไป เราเรียกร้านเหล่านี้ว่า Whole foods คือร้านที่จำหน่ายผลิตภัณฑ์ที่เป็นออร์แกนิก
 ผลิตภัณฑ์ คิลปีนดาราฮอลิสติกหันมากินอาหารเพื่อสุขภาพกัน การเล่นโยคะ การเล่นพิตเนส
 เกิดขึ้นกลายเป็นกระแสไปทั่วโลกและเกิดการดูแลสุขภาพแบบองค์รวม เหล่านี้ คือ ดูแลแบบ
 กายแบบจิต มีสมาธิ โยคะภาวนา อาหารคลีนอยู่รวมกัน มันจึงก่อให้เกิดความสนใจในการ
 ท่องเที่ยวเชิงเกษตรเพิ่มมากขึ้นเพื่อเลือกหาแหล่งอาหารคลีน อาหารสุขภาพ ที่มีมาตรฐานจริง
 ดังนั้น จึงเกิดฟาร์มออร์แกนิกขึ้นทั่วโลกและเมื่อเกิดฟาร์มขึ้นเกิดกระแสกินคลีนขึ้นมากการ
 ท่องเที่ยวเชิงเกษตรก็ตามมา ฉะนั้นพูดอย่างตรงไปตรงมาการท่องเที่ยวเชิงเกษตร ณ เวลานี้
 เป็นการท่องเที่ยวแบบใหม่ที่มีขนาดมากเพราะไม่ใช้การท่องเที่ยวเพื่อสนองความอยากรู้
 อยากรู้อยากเห็น สมองเพียงประสาทตาอีกต่อไป แต่แท้ที่จริงเป็นการท่องเที่ยวเพื่อสนองคุณภาพชีวิต
 ที่ดีซึ่งเราเรียกว่า Wellness และนี่จึงเป็นเหตุผลหลักที่ควรมึงานวิจัยเกี่ยวกับการท่องเที่ยว
 เชิงเกษตรเกิดขึ้นอย่างเป็นทางการเพื่อตอบสนองต่อความต้องการการท่องเที่ยวเชิงเกษตร
 เพิ่มขึ้นในประเทศนี้หรือในโลกนี้ด้วย

แนวทางการส่งเสริมการท่องเที่ยวเชิงเกษตรของศูนย์วิจัยปัสสนาสากลไร่เชิญตะวัน

1. ปรับปรุงโครงสร้างของแปลงเกษตรอินทรีย์ให้มีมาตรฐานซึ่งในในอนาคตอันใกล้ พระอาจารย์จะปรับโครงสร้างของแปลงเกษตรอินทรีย์ให้มีมาตรฐานทั้งมาตรฐานทางวิชาการ มาตรฐานการจัดการพื้นที่และมาตรฐานทางสุนทรีย์ะ ตลอดถึงมาตรฐานในการรองรับนักท่องเที่ยว นั่นคือ 4 มาตรฐาน ที่จะเกิดขึ้น

2. ปรับปรุงการรับรู้และการเข้าถึงเราให้เกิดสิ่งที่เรียกว่า Easy Attraction ด้วยการพัฒนาเว็บไซต์ โซเชียลมีเดีย และระบบคิวอาร์โค้ด เพื่อให้ความรู้แก่นักท่องเที่ยวให้เข้าถึงไร่เชิญตะวันให้่ง่ายที่สุด

3. ทำคลิปเป็นภาพยนตร์สั้นเพื่อเผยแพร่กิจกรรมของการทำเกษตรอินทรีย์ของศูนย์วิจัยปัสสนาสากลไร่เชิญตะวันให้เป็นที่รู้จักอย่างแพร่หลายในสื่อสังคมออนไลน์

4. จัดพิมพ์องค์ความรู้ที่เราสั่งสมจากประสบการณ์ตรงของเราทั้งภาษาไทย และภาษาอังกฤษทั้งในเชิงวิชาการและสำหรับนักท่องเที่ยวทั่วไป

5. พัฒนาคู่มือการให้เป็นมัลติเทคส์สำหรับนำชมการท่องเที่ยวเชิงเกษตรในแปลง โดยพระอาจารย์ให้ชื่อว่าเป็น มัลติเทคส์เกษตรกร

6. พัฒนาคอร์สภาวนาที่เป็นแบบผสมผสานระหว่าง จิตวิญญาณ กับ เกษตรอินทรีย์ วิถีพุทธให้เป็นคอร์สภาวนาแบบใหม่ที่เอา เกษตร มาบวกกับ สมาธิภาวนา ซึ่งจะเป็นแห่งแรกของโลกที่เอาการฝึกเจริญสติมาบวกกับเกษตรกรรม เพื่อบูรณาการการเจริญสติเข้าไปสู่ชีวิตประจำวันในบ้าน ในที่ทำงาน ในการทำเกษตรกรรม และในการดูแลสิ่งแวดล้อม

7. ขยายเครือข่ายให้เป็นศูนย์การเรียนรู้ต้นแบบที่เป็นเครือข่ายของเราที่สามารถรองรับการท่องเที่ยวเชิงเกษตรได้ อย่างน้อยภายในปี 2561 นี้จะเพิ่มเป็น 10 ศูนย์การเรียนรู้ โดยที่ศูนย์เหล่านี้จะมีอัตลักษณ์ก็คือสามารถมีพัฒนาการ 3 ชั้นคือ กลายเป็นศูนย์ที่สามารถรองรับ การเรียนรู้ ดูงาน บ้านพัก ได้ เรียนรู้คือ การเรียนรู้ของคนในชุมชน ดูงาน คือ ของคนภายนอกชุมชนและ บ้านพัก ก็คือการเปลี่ยนห้องไร่ห้องนา หรือเปลี่ยนบ้านของตนเองให้เป็นโฮมสเตย์

ทั่ว ๆ ไปเน้นเพื่อ หาอยู่หากิน แต่สำหรับศูนย์วิจัยปัสสนาสากลไร่เชิญตะวัน เน้นการเกษตรเพื่อการดำเนินชีวิต ไม่ใช่แค่หาอยู่หากินไปวันๆ อย่างนาย ก. นาย ข. ปลุกไ่น ปลุกนี้แล้วก็เอาไปกิน เอาไปขาย มันไม่ใช่ ของเราเรามีวาระมากกว่านั้นคือ เกษตรของศูนย์วิจัยปัสสนาสากลไร่เชิญตะวันเราบูรณาการธรรมะเข้าไป ในชีวิตประจำวัน โดยใช้กระบวนการทำการเกษตรมาเป็นเครื่องมือ เหมือนที่ มาชาโนบุ ฟูกูโอกะ บิดาแห่งเกษตรกรรมแนวธรรมชาติ ได้เคยกล่าวเอาไว้ว่า เป้าหมายของเกษตรกรรมไม่ใช่เพื่อเพิ่มความมั่งคั่งหากแต่หมายถึงความ

สมบูรณแห่งความเป็นมนุษย์ หรือ เป้าหมายของเกษตรกรรมไม่ใช่เพื่อการเพาะปลูกหากแต่เพื่อความสมบูรณแห่งความเป็นมนุษย์ ซึ่งของเราก็ดำเนินการตามนี้ คือ เป้าหมายของการท่องเที่ยวเชิงเกษตรไม่ใช่เพื่อให้คนมาเรียนรู้ดูงานแปลงเกษตร แต่เพื่อให้คนกลับไปพัฒนาคุณภาพชีวิตของตนเองให้มีชีวิตที่มีแต่ความร่มเย็นและเป็นสุข หมายความว่าไม่ใช่แค่ Just Seeing หรือ Just Looking แต่หมายถึงเอาไป Educate Develop Create พัฒนาชีวิตกันจริง เราต้องการถึงขั้นนั้น เพราะมีเช่นนั้นแล้วพระอาจารย์คงไม่เอาเวลามาทุ่มกับตรงนี้ กล่าวได้อีกอย่างหนึ่งว่าการที่พระอาจารย์หันมาสนใจ ทุ่มเทในเรื่องเกษตรอินทรีย์วิถีพุทธ จนก่อให้เกิดการท่องเที่ยวเชิงเกษตรก็เพราะพระอาจารย์ต้องการให้กระบวนการทางการเกษตรเป็นเครื่องมือในการเชื่อมคนเข้าสู่ธรรมะ เหมือน อาจารย์เฉลิมชัย โฆษิตพิพัฒน์ ใช้ศิลปะเชื่อมคนเข้าสู่ธรรมะ อาจารย์เฉลิมชัย ใช้ พุทธศิลป์สื่อพุทธธรรม พระอาจารย์ก็หันมาใช้ เกษตรกรรมในการสื่อพุทธธรรมเหมือนกันถูกต้องไหม

พระอาจารย์ใช้เกษตรกรรมสื่อพุทธธรรม ถามว่าทำไมเพราะระดับชาวบ้านถ้าเราสอนธรรมทันทีที่คนเขาไม่ต้องการเช่นพระอาจารย์บอกว่า อย่ากินเหล้า อย่าสูบบุหรี่ เขาทำกันใหม่ คนไม่ชอบ แต่ถ้าพระอาจารย์บอกว่า เรามาทำเห็ดกันใหม่ ปลูกมัลเบอร์รี่กันใหม่ คนจะให้ความสนใจทันทีเพราะมันไม่มีสิ่งทีเรียกว่า ข้อห้าม มนุษย์ไม่ชอบให้ใครมาห้าม ไม่ชอบให้ใครมาชี้หน้าสั่งสอนนี่คือจิตวิทยาที่เราจะต้องเอามาใช้ พระอาจารย์ก็จึงเอาเกษตรกรรมมาใช้เป็นเครื่องมือ มีแปลงอินทรีย์ มีตลาดนัดอินทรีย์ให้คนที่ปลูกพืชอินทรีย์ได้ขายของ มีการเรียนการสอนอย่างการเพาะเห็ด การจัดการขยะ ปลูกสตอร์เบอร์รี่ ปลูกองุ่น ปลูกมัลเบอร์รี่ คนก็จะให้ความสนใจทันทีเพราะมันเป็นเรื่องของเขา เป็นเรื่องของปากของท้อง การหาอยู่หากินใช้ใหม่แต่พอมาทำกับเราเราก็จะบอกว่า คุณต้องตั้งใจนะ นี่อันนี้คือ สมาธิ คุณต้องรับผิดชอบนะ อันนี้คือ สัจจะ คุณอย่าไปกินเหล้าเมายานะเพราะจะทำให้เงินไม่พอกินพอใช้ อันนี้คือการหลีกอบายมุข 6 บูรณาการธรรมะเข้าไปในนี้แล้ว ฉะนั้นมันคือการดึงคนเข้าสู่ธรรมะโดยใช้เกษตรกรรม นี่คือ โรงเรียนชาวนา ชตว. หรือเรียกสั้น ๆ ว่า ชตว. (Mind Map)

ข้อสังเกตอีกอย่างของพระอาจารย์คือ จุดร่วม หรือจุดเด่น จุดเน้น จุดขาย ที่มีของวัดร่องขุ่นและไร่เจริญตะวันหรือศูนย์วิปัสสนาสากลไร่เจริญตะวันก็คือ ต้นทุนทางสังคมของทั้งสองคนเป็นคนดังหรือเป็นคนที่มีชื่อเสียงในสังคม ถูกต้องไหม การเป็นคนที่มีชื่อเสียงเป็นสิ่งที่ดึงดูดให้คนเข้ามาซึ่งเป็นตัวแปรสำคัญของการวิจัยเช่นกัน ดูว่าประเทศไทยมีเกษตรอินทรีย์กี่แห่ง มีทั่วประเทศเลยถูกต้องไหมแต่ถามว่าทำไมทัวร์ทั้งหลายนักท่องเที่ยว มหาวิทยาลัยต่าง ๆ ถึงมาที่ศูนย์วิปัสสนาสากลไร่เจริญตะวัน ตัวแปรตัวหนึ่งซึ่งจะดึงออกจากสมการการวิจัยไม่ได้ คือ การที่เจ้าของสถานที่เป็นบุคคลที่มีชื่อเสียงเช่นเดียวกันกับคนที่อยากไปวัดร่องขุ่น อยากไป

บ้านดำ ก็เพราะว่าอยากไปเจออาจารย์เฉลิมชัยเป็นๆ สักครั้งหนึ่ง อาจารย์ถวัลย์ เป็น ๆ สักครั้งหนึ่งฉันใด คนที่ที่เดินทางมายังศูนย์วิปัสสนาสากลไร่เชิญตะวันก็หมายความว่าจะได้เจอ พระอาจารย์ ว.วชิรเมธี เป็น ๆ สักครั้ง มันก็เป็นเช่นนี้ เราจะต้องยอมรับข้อเท็จจริง Truth is truth Fact is fact เข้าใจไหม คือความจริงเหล่านี้จะตัดออกไปไม่ได้เพราะเกษตรอินทรีย์นั้น หลายที่ก็ทำแต่ทำไมคนจึงเลือกเดินทางมาดูงานที่นี้ ในเชียงรายก็ไม่ได้มีที่เดียว อย่างเมืองน่าน พระท่านถึงขั้นลงไปปลูกข้าวออกทีวีด้วย เกี่ยวข้าว ดีข้าวกับโยมเลย อีสานก็มี ต้นทุนทางสังคมของผู้ก่อตั้งหรือเจ้าสำนัก การท่องเที่ยวเชิงเกษตรที่นี้คือการที่เป็นบุคคลที่มีชื่อเสียงอยู่แล้ว เป็นทุนเดิม ฐานเดิมทำให้นักท่องเที่ยวต่าง ๆ เลือกที่จะเดินทางมาที่นี้โดยมองว่าการได้มาพบ เจ้าสำนักโดยตรงเป็นอีกองค์ประกอบหนึ่งที่ทำให้เขาอยากรู้ว่าท่านเจ้าสำนักที่มีชื่อเสียง วันหนึ่งเมื่อลงมาทำเกษตรอินทรีย์วิถีพุทธนั้นท่านทำต่างจากคนอื่นอย่างไร เพราะคนมีชื่อเสียง หรือเป็นที่รู้จัก จับทำอะไรคนก็ให้ความสนใจอยู่แล้ว เพราะฉะนั้นทฤษฎีความดึงดูดของคน มีชื่อเสียงนี้สำคัญมากอย่าง พี่ตูน บอดี้สแลม มาวิ่งกับตอนนี้ก็มีคนวิ่งเหมือนกันเมื่อวาน พระอาจารย์เพ็ญอานบพสัมภษาณ คณบริจาดคือวิ่งเข้าตลาดโดนตำ เพราะบางทีแม่ค้ากำลัง เซ็นของอยู่โดนตำ เขาก็พูดออกมาด้วยความน้อยใจว่า ผมมันไม่มีชื่อเสียง ซึ่งคุณจะโทษสังคม ไม่ได้เพราะเขาไม่ได้รู้จักคุณ คนกำลังขายของอยู่ในช่วง Rush Our คุณวิ่งเข้าไปแบบนี้ก็โดน ตะเพิดออกมา แต่ถ้าเป็นพี่ตูน เขาจะหยุดขายของ ตลาดจะแตก ของคุณก็ตลาดแตกแต่แตก แบบออกไปให้เร็วที่สุด แต่ถ้าเป็นพี่ตูน ตลาดแตกในแบบคนเต็มไปด้วยความรัก ฉะนั้นต้นทุนผู้มีชื่อเสียงในการท่องเที่ยวเชิงเกษตรของไร่เชิญตะวันจะต้องนำมาพิจารณาด้วย ง่าย ๆ ก็เหมือนเราไปแอปเปิ้ล เราก็อยากเจอ สตีฟ จ๊อบส์ ไปไมโครซอฟท์ก็อยากเจอ บิล เกตส์ ไปเยี่ยมเพลซุค ก็อยากจะคุยกับ มาร์ค ซัคเกอร์เบิร์ก สักชั่วโมงหนึ่งถูกต้องไหม

แนวความคิดเรื่องการบริหารจัดการสมาร์ทฟาร์มเมอร์

การบริหารจัดการพื้นที่ การบริหารจัดการคน การบริหารจัดการกระบวนการจัดทำ การเกษตรกรรมหรือฟาร์มมิ่ง (Farming) ตลอดจนจนการบริหารจัดการผลลัพธ์ที่เกิดจากการบริหารจัดการเจ้าของฟาร์มให้มีชีวิตที่ดี สมาร์ทฟาร์มเมอร์ (Smart Farmmer) ไม่ควรมี ความหมายตื่น ๆ แต่การบริหารจัดการฟาร์มหรือพื้นที่หัวใจของมันคือ การบริหารจัดการ เจ้าของฟาร์ม ให้มีคุณภาพชีวิตที่ดี คนอื่นอาจมีนิยามอย่างอื่นแต่สิ่งที่สำคัญที่สุดสำหรับ พระอาจารย์คือการบริหารจัดการเจ้าของฟาร์มหรือ ฟาร์มเมอร์นั่นเอง ต้องมีความคิด ที่สมาร์ตมีวิถีชีวิตที่สมาร์ตมีกระบวนการทำงานหรือการบริหารจัดการที่สมาร์ต ถ้ามี 3 อย่าง นี้สมาร์ทฟาร์มมันจะกลายเป็นผลลัพธ์ มันดีเอง หัวใจของมันคือคน

เกษตรอินทรีย์วิถีพุทธ

เกษตรอินทรีย์วิถีพุทธคือ การบริหารจัดการการเกษตรที่นำพุทธปรัชญาในการบริหารจัดการ เช่นในกรณีของ มหาวิทยาลัยพุทธเศรษฐศาสตร์ หรือไร่เจริญตะวัน หรือโรงเรียนชาวนา เราก็ใช้พุทธปรัชญาหรือพุทธเศรษฐศาสตร์ (Buddhis Economics) คือเศรษฐศาสตร์ของพระพุทธเจ้ามาเป็นแกนในการบริหารจัดการเช่น หลัก ทิฏฐธัมมิกัตถประโยชน์ หรือที่รู้จักกันในภาษาชาวบ้านว่า หัวใจเศรษฐกิจ อันได้แก่ธรรม 4 ประการที่จะทำให้มีชีวิตที่ร่มเย็นเป็นสุข อยู่ดีมีสุขทั้งในทางเศรษฐกิจและจิตใจ ประกอบด้วย 4 ข้อ คือ ขยันหา รักษาดี มีกัลยาณมิตรใช้ชีวิตสมดุลง หรือ อุ อา กะ ละ

อุ คือ อุฏฐานสัมปทา หมายถึง ความขยันขันแข็ง ความวิริยะอุตสาหะ ความไม่ระย่อ ท้อถอยต่อความยากลำบาก

อา คือ อารักขสัมปทา หมายถึง ความสามารถในการบริหารจัดการทรัพย์สินที่หามาได้ อย่างมีประสิทธิภาพเหมือนอย่างทีพระพุทธเจ้าท่านสอนไว้ว่า ถ้าคุณมีทรัพย์สินคุณต้องมีทักษะในการบริหารจัดการหรือจัดแบ่งทรัพย์เป็น 4 กองหรือ 4 ส่วน ถ้าคุณมีเงิน 100 คุณแบ่งเป็น 4 กอง กองที่ 1 เอามากินมาใช้รายวัน กองที่ 2 และกองที่ 3 เอามารวมกันเป็นกองใหญ่เอาไปลงทุนทำธุรกิจได้ และกองที่ 4 เก็บไว้เพื่อเป็นความมั่นคงของชีวิต ลงทุนในหุ้นลงทุนในพันธบัตรลงทุนในตราสารต่าง ๆ หรือแม้กระทั่งฝากธนาคารเอาไว้กินดอกเบี้ยคือขอบข่ายของอารักขสัมปทา

กะ คือ กัลยาณมิตร รู้จักคบหาคนดีที่เป็นกัลยาณมิตรเรียนรู้จากเขาตามปคำกล่าวที่ว่า หากเธอศรัทธาในผู้ใด ก็จงซึ่มซับในคุณธรรมของเขา หากคนเก่งหาคนดีหาที่ปรึกษาหาอาจารย์ที่เก่ง ๆ ดี ๆ หาเครือข่ายที่จะสามารถช่วยเหลือเกื้อกูลเราให้ไปถึงฝั่งถึงเป้าหมายในแต่ละเรื่องได้ รวมทั้งต้องเลี้ยงอบายมุข อบายมุขทุกชนิดต้องไม่มี พระพุทธเจ้าพูดว่าอบายมุขมี 6 ชนิด เป็นผีทั้ง 6 ตัว ซึ่งชีวิตเปรียบเสมือนกับโองน้ำ ถ้าชีวิตของเราเป็นโองน้ำเราจะต้องไม่ทำให้ชีวิตของเรามีรูรั่ว รูรั่วทั้ง 6 ท่านเรียกว่า อบายมุข 6 มี นักเลงหญิง นักเลงสุรา เทียวกลางคืน เล่นการพนัน คบคนชั่วเป็นมิตรและเกียจคร้าน ทั้ง 6 ตัวต้องไม่มี

ละ คือ สมชีวิตา ใช้ชีวิตพอเพียงหรือใช้ชีวิตสมดุลง รู้จักดำรงชีวิตบนทางสายกลาง โดยเฉพาะอย่างยิ่งรู้จักบริหารจัดการเงิน ให้รายรับ รายจ่ายสมดุลกัน บริหารจัดการเงินให้มีความพอเหมาะ พอดี พองาม ไม่มากไปไม่น้อยไป ไม่ใช่รายได้ต่ำรายจ่ายสูง จับจ่ายใช้สอยอย่าไปจับจ่ายใช้สอย ชาตินี้คงไม่รวย

นี่คือหลักธรรมที่เราใช้เป็นแกนของเศรษฐศาสตร์เชิงพุทธ หรือเกษตรอินทรีย์วิถีพุทธของไร่เจริญตะวัน จาก 4 ข้อนี้สามารถแตกไปเป็นหลักสูตรได้เยอะแยะมากมาย ซึ่งตอนนี้เรา

สอนกันมากกว่า 20 อาชีพและแผนการเรียนการสอนโรงเรียนชาวนาที่เราเพิ่มเข้าไปคือ แผนตลาดออนไลน์ ผู้ประกอบการอินทรีย์ การแปรรูปอาหารและการสร้างแบรนด์ รวมทั้งผู้ประกอบการอินทรีย์ที่ส่งเสริมให้นักเรียนชาวนาของเราพัฒนาศูนย์การเรียนรู้ของตัวเองจนกลายเป็น ผู้ประกอบการ ที่สามารถเปลี่ยนศูนย์การเรียนรู้ของตัวเองให้กลายเป็นเม็ดเงินสามารถเลี้ยงตัวโดยใช้เกษตรอินทรีย์วิถีพุทธเป็นตัวนำ โดยมีตัวชี้วัด 3 ตัว คือ เรียนรู้ ดูงาน บ้านพัก ซึ่งตัวชี้วัด 2 ตัว ตัวละ 3 ชั้น

ตัวแรก ตัวชี้วัดในเชิงเกษตรกรรม มี 3 ชั้นตอน ตัวชี้วัดผู้ประกอบการอินทรีย์วิถีพุทธ มี 3 ตัว ตัวละ 3 ชั้นตอน ตัวที่หนึ่งเป็นตัวชี้วัดผู้ประกอบการอินทรีย์วิถีพุทธ มี 2 ตัว ตัวละ 3 ชั้นตอน

ตัวชี้วัดที่ 1 เป็นตัวชี้วัดด้านเศรษฐกิจ

ตัวชี้วัดที่ 2 เป็นตัวชี้วัดด้านคุณภาพชีวิต

ตัวชี้วัดที่ 1 เป็นตัวชี้วัดด้านเศรษฐกิจ ก็คือ อยู่รอด อยู่ดี อยู่ดี อยู่รอดก็คือเมื่อมาเรียนเกษตรอินทรีย์วิถีพุทธที่ไร่เชิงตะกวันแล้ว อยู่รอด คือ หนึ่งมีทักษะในการประกอบสัมมาชีพจนสามารถเอาตัวรอดได้ในทางเศรษฐกิจ หากินเป็นประกอบสัมมาอาชีพเป็น ทำเกษตรอินทรีย์เป็น อยู่ดี คือสามารถลดรายจ่ายและเพิ่มรายได้มีความมั่นคงทางอาหาร สวนหลังบ้านหรือแปลงเกษตรเป็นเสมือนห้างสรรพสินค้าของตัวเอง อยู่ดี คือมีรายได้เพิ่ม รายจ่ายลด เริ่มมีเงินเก็บ เป็นเจ้าขององค์ความรู้ที่เกิดจากประสบการณ์ตรงแล้วนำไปแบ่งปันให้ผู้อื่นตนเป็นที่พึ่งของตน จากนั้นจึงให้คนอื่นเขาได้พึ่ง หรือสามารถเดินสายขยายความรู้กลายเป็นครูเป็นผู้แบ่งปันความรู้ เป็นวิทยากร นี่เป็นตัวชี้วัดทางด้านเศรษฐกิจ

ตัวชี้วัดที่ 2 ตัวชี้วัดด้านคุณภาพชีวิตหรือประสิทธิภาพ ของศูนย์แต่ละศูนย์ที่เป็นพุทธเกษตรอินทรีย์คือ เรียนรู้ ดูงาน บ้านพัก พอตัวชี้วัดด้านเศรษฐกิจครบทุกด้านแล้วจะก้าวไปอีกขั้นคือตัวชี้วัดจะสูงขึ้น เป็นตัวชี้วัดด้านคุณภาพชีวิตคือ เปิดศูนย์ของตัวเองให้เป็น 1 เรียนรู้ ใครต่อใครมาดูงาน เรียนรู้คือให้ชุมชนมาเรียนรู้ เปิดเป็นศูนย์การเรียนรู้เต็มรูปแบบไม่ใช่แค่หาอยู่หากินแล้ว สูงขึ้น เปิดเป็นแคมป์ส เหมือนบ้านครูรุ่ง เหมือนบ้านดร.เจมส์ เป็นศูนย์การเรียนรู้ของชุมชนแล้ว ดูงาน หน่วยงานต่าง ๆ เริ่มเข้ามาดูงานยกให้เป็น Role Model หรือตัวอย่างด้านการทำเกษตรอินทรีย์วิถีพุทธ เริ่ม Serve สังคม เริ่มเชื่อมโยงกับสังคมเริ่มให้บริการด้านวิชาการแก่สังคม ตัวที่สามกลายเป็นผู้ประกอบการทางสังคมเต็มรูปแบบคือฟาร์มเกษตรอินทรีย์ของตนเองนั่นแหละกลายเป็นที่หาเงินหาทองคือเป็น บ้านพัก เอาเถียงนา เอาหางนา เอาศูนย์การเรียนรู้มาเป็น Home Stay ให้นักท่องเที่ยวเชิงเกษตรและนักท่องเที่ยวทั่วไปที่มีความสนใจเรื่องการท่องเที่ยวเชิงเกษตรมาเรียนรู้ดูงานในขณะเดียวกันก็มากินอาหาร มาใช้

ชีวิตสโลว์ไลฟ์ในฟาร์มของตนเองได้เลขนี้เองคือหัวใจสำคัญของเกษตรอินทรีย์วิถีพุทธที่เป็นแบบแผนที่พระอาจารย์สร้างสรรคพัฒนาขึ้นมา และสิ่งหนึ่งซึ่งเราถือเป็นคีย์ คือเกษตรกรทุกคนต้องปราศจากอบายมุข คือ

1. ต้องปราศจากอบายมุข 6 ในชีวิต
2. กระบวนการทำเกษตรกรรมทั้งหมดต้องไม่ใช้สารเคมี
3. ไม่เริ่มต้นด้วยความโลภ แต่เริ่มต้นทุกอย่างด้วยความรู้
4. เมื่อสำเร็จแล้วต้องแบ่งปัน ไม่หวงวิชา
5. ฟังตนเองได้ทั้งเศรษฐกิจและจิตใจ

สิ่งเหล่านี้คือคุณลักษณะของเกษตรอินทรีย์วิถีพุทธของพระอาจารย์ซึ่งตอนนี้เรามีเยอะแยะเลย เราทำหนังสือพิมพ์สองออกมาที่ทำออกมาแล้วคือคิลิปครู่ง กับอ้ายวิชัย

รูปแบบลักษณะและเครือข่ายของเกษตรอินทรีย์วิถีพุทธ

การพัฒนาเครือข่ายของพระอาจารย์รูปแบบที่หนึ่งก็คือเรารับนักเรียนชานาเพิ่มขึ้นทุกปี จากปีแรกรับแค่ 50 คนเท่านั้น คือรับ 100 เขย่า ๆ ไปจนสุดท้ายเหลือจบ 50 คน คือรับเกิน เพื่อคัดเลือกเพื่อให้เหลือกลุ่มเป้าหมายที่จบไปแบบมีคุณภาพจริงๆ ปีที่สอง รับ 100 จากคนสมัคร 150 จำได้ว่าแน่นห้องเรียน แล้วก็คัดเหลือ 100 ที่จบ ปีที่สามโรงเรียนชานาเริ่มเป็นที่รู้จักก็มีคนสมัครเป็นสองร้อยกว่า ก็เหลือจบ 100 คน ปีที่ 4 แทบไม่ต้องรับสมัครเต็มห้องหมด ฉะนั้นวิธีสร้างเครือข่ายคือ 1) รับสมัครนักศึกษาเพิ่มขึ้นในแต่ละปี 2) ส่งเสริมศิษย์เก่าให้ก่อตั้งฟาร์มของตัวเองเป็นศูนย์การเรียนรู้ 3) ถักทอเครือข่ายศิษย์เก่าให้เป็นคณะทำงานเช่นก่อตั้งเป็นกลุ่ม อริยสะสมทรัพย์ ซึ่งเป็นเหตุให้ต้องพบกันทุกเดือนเพื่อมาออมทรัพย์ร่วมกัน เป็นกลุ่มที่แข็งแกร่งเป็นธนาคารในอากาศที่มีเงินหมุนเวียนหลายแสนบาทต่อเดือนในตอนนี้อย่าง และ 4) จัดการประกวดเพื่อคัดเลือกศูนย์การเรียนรู้ดีเด่นแล้วยกย่องให้เป็นศูนย์การเรียนรู้ที่ขยายครอบคลุมเชิงรายทั้งจังหวัด 5) จัดทำภาพยนตร์สั้นเพื่อสร้างแรงบันดาลใจให้เกิดเครือข่ายเกษตรอินทรีย์วิถีพุทธทั่วประเทศซึ่งตรงนี้มีอิมแพคมากที่สุด ข้อ 4 ข้อ 5 ทำให้ความร่วมมือจากทั่วประเทศไหลมาหาเรา องค์กรต่าง ๆ เข้ามาทำ CSR กับโรงเรียนชานากับเรา ทั้งนี้ ถามว่ามาจากไหน ก็จากการได้เห็นหนังสือของเราอย่างคิลิปอ้ายลือกก็ดูกันเป็นหลายล้านครั้ง ซึ่งครูรุ่งตอนนี้ไม่ได้ทำอะไรมีคณะดูงานเข้าไปทุกวัน ลูกสองคนที่เป็นทำงานที่กรุงเทพก็ดึงกลับมาช่วยนี่ก็คือการได้เห็นหนังสือโรงเรียนชานาอิมแพคมาก

ฉะนั้นเครือข่ายของมีทั้งเครือข่ายที่มองเห็นเป็น Physical network เครือข่ายที่เห็นได้ก็คือเครือข่ายที่เป็นนักเรียนชานาของโรงเรียนชานาของเรา สองคือเป็นเครือข่ายที่มองไม่เห็น Invisible network ซึ่งมองไม่เห็นคนเหล่านี้หมายถึงคนที่มาดูงานแล้วกลับไปทำหรือคน

ที่คู่มือของเราแล้วกลับไปเปลี่ยนแปลงตัวเองคนเหล่านี้มีเพิ่มขึ้นๆ หลายจังหวัดมาบริจาคที่ดินให้พระอาจารย์เพื่อเสนอให้พระอาจารย์ ไปตั้งโรงเรียนในจังหวัดของเขาทั้งนครปฐม ชลบุรี นครราชสีมา ลำพูน ซึ่งเกิดจากเครือข่ายที่มองไม่เห็นคนเหล่านี้ไม่เคยมาเจอเรา แต่ว่าเขาตามเรามาทางสื่อตามเราทางหนังสือหรือตามทางคลิปหรือยกคณะกันมาดูงานซึ่งอาจจะไม่ได้เจอพระอาจารย์แต่เข้ามาในพื้นที่เห็นสิ่งที่เราทำแล้วชอบใจรับแรงบันดาลใจไปก็กลายเป็นเครือข่ายลอบที่ไม่ใช่นักเรียนโรงเรียนชวนาโดยตรงแต่ว่ามารับแรงบันดาลใจจากโรงเรียนของเราและงานของเราฉะนั้นเมื่อพูดถึงเครือข่ายสิ่งเหล่านี้คือสิ่งที่ต้องกล่าวถึงด้วย เหมือนคนทำงานที่ศูนย์วิปัสสนาสากลไร่เชิญตะวันจะมี 2 แบบคือ แบบ Full Time หรือพนักงานประจำ คืออยู่กับเราที่นี่เป็นเจ้าของที่ของมูลนิธิและอีกประเภทคือ อาสาสมัครหรือ Volunteer ทั้งหลายซึ่งจะมีอยู่ทุกหนทุกแห่งเวลามีนงานก็จะมาช่วยกัน ยกตัวอย่างที่รู้จักกัน อย่างพี่ตูน บอดี้สแลม พี่โป๊ป ธนวรรธ หรือพี่หมื่น น้องแพนเค้ก เขมนิจจาภิกรณ์ พี่บุ่ม ปนัดดา ญาติโยมทั้งหลายที่เวลามีนงานแล้วมาช่วยนี้ใช้หมด คือ Hidden Network หรือ Invisible network เครือข่ายที่มองไม่เห็นซึ่งไม่ได้อยู่ในโครงสร้างการบริหารของเราเพราะฉะนั้นสามารถพูดได้ว่าทางศูนย์วิปัสสนาสากลไร่เชิญตะวันมีการสร้างเครือข่ายทั้งที่เป็น Physical Network คือเครือข่ายที่มีตัวตนและ Hidden network คือ เครือข่ายที่ได้รับแรงบันดาลใจไปจากเราแล้วเอาไปทำ

วิธีการสร้างเครือข่ายทั้งสองแบบนี้คือการดูงาน การที่มีคนมาดูงานหรือสิ่งที่เราทำ และการดูคลิปของเราดูรายการโทรทัศน์ของเรา อ่านหนังสือของเรารับเอาแนวทางวิธีคิดของเราไปซึ่งจะเป็นการสร้างเครือข่ายอย่างหนึ่งซึ่งพูดได้เลยว่าเป็นการสร้างเครือข่ายที่อื่นเมื่อพูดถึงการสร้างเครือข่ายก็จะพูดถึงเรื่องการเอาคนมาสัมมนาแล้วก็จัดตั้งเครือข่ายบนดินของพระอาจารย์เครือข่ายเป็นเครือข่ายลักษณะดิจิทัลไม่ใช่แค่เครือข่ายบนดินเป็นเครือข่ายที่ค่อนข้างมันสมัยและไฮเทคซึ่งเมื่อสร้างแล้วเครือข่ายเหล่านี้ก็จะกลับมาสนับสนุนไม่แบบต่าง ๆ รูปแบบใดรูปแบบหนึ่งซึ่งเป็นอีกตัวขับเคลื่อนสำคัญในการดำเนินงานของเราเช่นกัน

แนวความคิดขัดแย้งเรื่องเกษตรอินทรีย์พระอาจารย์คิดว่าอย่างไรบ้าง

ความคิดที่ไม่เห็นด้วยเรื่องการทำเกษตรอินทรีย์วิถีพุทธของเราพระอาจารย์คิดว่าเป็นเรื่องที่ช่วยไม่ได้เมื่อเราอยู่บนโลกที่เต็มไปด้วยสิ่งมีชีวิตไม่ใช่เรื่องแปลกที่จะมีคนคิดต่าง การเห็นต่างเป็นเรื่องธรรมดาไม่ใช่อาชญากรรม ต้องยอมรับความจริงว่าไม่มีทางหรอกที่คนในประเทศเดียวกันจะคิดเห็นไปในทิศทางเดียวกันไปทั้งหมดทั้งสิ้น นี่คือธรรมดาของโลก ธรรมดาของสิ่งมีชีวิตที่เรียกว่าคนไม่ต้องไปตกใจ เป็นสิ่งที่คาดหวังได้อยู่แล้วว่ามันจะมีเพราะอะไรเพราะกระบวนการมันยาก อินทรีย์คุณต้องรักมันคุณต้องให้เวลาต้องทุ่มเทและแน่นอนในเชิงธุรกิจมันไปขัดผลประโยชน์ของพวกที่ใช้สารเคมี เพราะฉะนั้นคนที่เห็นต่างจะมีอยู่ 2 กลุ่ม

คือ 1 กลุ่มที่กลัวความลำบาก ไม่อยากทุ่มเทและใจเร็วด่วนได้ 2 คือกลุ่มที่ทำเกษตรในระบบเคมีซึ่งมองว่ามันขัดกับผลประโยชน์ของตัวเพราะเกษตรอินทรีย์นั้นเป็นเกษตรที่ดีต่อคน ดีต่อสิ่งแวดล้อม ดีต่อสุขภาพเป็นด้านตรงข้ามของเกษตรเคมีซึ่งทำลายคน ทำลายสิ่งแวดล้อม ทำลายสุขภาพ เมื่อวานพระอาจารย์ไปเยี่ยมฟาร์มเคมีแห่งหนึ่งมีเวลาอยู่ในฟาร์มเพียงครึ่งชั่วโมง ทั้งสบตา ทั้งระคายคอ ทั้งหิวน้ำและเมื่อออกมาสัก 15 นาทีปวดหัวกันทั้งคณะ นั่นคือฟาร์มอินทรีย์ที่ใช้เคมีเต็มรูปแบบจากประเทศจีน เห็นหรือไม่ว่าทำไมเขาถึงต่อต้านเพราะว่ามันตรงกันข้ามอย่างสิ้นเชิง

ข้อเสนอแนะหรือนโยบายของการส่งเสริมการทำเกษตรอินทรีย์วิถีพุทธ

พระอาจารย์คิดว่าเราทำอะไรในเชิงนโยบายไม่ได้เราทำได้ที่ดีที่สุดคือ การทำให้ดูแล้วใครเห็นดีเห็นงามก็มาทำตามถูกต้องไหม เพราะเราไม่มีอำนาจในการทำเชิงนโยบายให้คนอื่นต้องมาทำตามเราทำตามเราได้อย่างดีที่สุดแค่ ทำให้ดู อยู่ให้เห็น เย็นให้สัมผัส ปฏิบัติให้เป็นแรงบันดาลใจ บันดาลใจ หากเห็นว่าสิ่งที่เราทำมันดีงามคุณก็เอาไปทำตามอะไรก็ตามที่เกิดจากความสมัครใจสิ่งนั้นจะอยู่ยั่งยืนยง อะไรก็ตามที่เกิดจากการบังคับสิ่งนั้นจะอยู่ชั่วคราวแล้วสิ่งนั้นก็หายไป พระอาจารย์ทำอย่างแรกต้องการทำอะไรดี ๆ ให้กับสังคม ต้องการทำอะไรดี ๆ ให้กับประเทศ ต้องการทำอะไรดี ๆ ให้กับโลกและถ้ามันดีพระอาจารย์เชื่อว่าสังคม ประเทศโลกดำเนินตามเองนี่คือทางที่พระอาจารย์วางไว้ เพราะฉะนั้นพระอาจารย์จะไม่ไปร้องเรียกให้คนมาทำตามฉัน ไม่ พระอาจารย์จะทำเล็ก ๆ ในสวนหย่อมที่พระอาจารย์ทำได้ถ้ามันดีคนมาเห็นเขาจะอยากเข้ามานั่งเล่นในสวนหย่อมของเรา เพราะฉะนั้นโรงเรียนชานาามันก็เหมือนสวนหย่อมในบ้านของพระอาจารย์ที่พระอาจารย์ตั้งใจว่าจะจัดให้ดีที่สุดด้วยโครงการทั้งหมดที่เป็นอินทรีย์และถ้าคุณเห็นว่าสวนหย่อมนี้ร่มรื่นคุณก็มานั่งเล่นในสวนหย่อมนี้ได้จะมาเมื่อไหร่ก็มา แล้วถ้ามันดีจริงคุณก็เอาแบบอย่างจากเราไปทำที่บ้านคุณได้ด้วยเห็นไหม

พุทธเกษตรอินทรีย์มีข้อดีหลายอย่างต่อคนคือ

1. ดีต่อสุขภาพ สุขภาพของคนจะดีขึ้น ดีวันดีคืน
2. ดีต่อผู้บริโภค ผลิตภัณฑ์ทุกอย่างที่ไปจากออร์แกนิกฟาร์มมันดูแลสุขภาพผู้บริโภค มันชัดเจน คุณไม่ต้องแสวงหาการกินคลีนเพราะสิ่งที่เราส่งให้คุณบริโภคนั้นมันคลีนอยู่แล้วตั้งแต่ใจคนจนถึงผลิตภัณฑ์
3. ดีต่อครอบครัวที่มาทำอินทรีย์ในโรงเรียนชานาของพระอาจารย์จะไม่มีใครคิดเหล้ายาซึ่งทำให้ครอบครัวไม่มีไข้ หล้า ซึ่ยา ซึ่เก็ยจ ซึ่คราน ซึ่เห็นแก่ตัว จะลดลงไปโดยอัตโนมัติ
4. ดีต่อสังคมเพราะเมื่อเกษตรอินทรีย์วิถีพุทธพึ่งตนเองได้สังคมก็ได้พลเมืองที่เข้มแข็งไม่ใช้พลเมืองซึ่ขอที่รอให้รัฐเอาเงินมาให้ พอเงินน้อยก็ด่า พอเงินมากก็โกง

5. ดีต่อสิ่งแวดล้อมเพราะกระบวนการทั้งหมดเราไม่ใช้สารเคมีเลยดิน น้ำ ป่า เขา จึงได้รับการดูแลได้รับการปกป้องโดยอัตโนมัติ พระอาจารย์อยู่ที่ไร่เชิญตะวันพื้นที่เกือบสองร้อยไร่ของเราเป็นออร์แกนิกพอเมื่อวานพระอาจารย์หลุดเข้าไปในสวนที่มีแต่เคมีเพียงครึ่งชั่วโมง คนทั้งคณะออกอาการเหมือนกันหมดมันไม่ดีต่อคนต่อสิ่งแวดล้อมจริง ๆ ชัดมาก

6. ดีต่อประเทศ ถ้าประเทศสามารถส่งเสริมให้คนหันมาทำเกษตรอินทรีย์วิถีพุทธได้ ประเทศก็จะมีประชาชนที่มีสุขภาพแข็งแรงมากเศรษฐกิจรากแก้วจะเข้มแข็งมากถูกต้องไหม ประชาชนเข้มแข็ง ผลผลิตที่ส่งให้คนทั้งประเทศ ส่งไปขายเมืองนอกจะเป็นผลผลิตที่ดีต่อสุขภาพของผู้บริโภคทั้งหมด เหมือนคำกล่าวที่ว่า ความรับผิดชอบต่อสังคมเริ่มต้นที่ชาวเมล็ดเดียว ซึ่งเป็น Key Message ของโรงเรียนชานาตั้งแต่ต้นจนถึงปัจจุบันคือ ความรับผิดชอบต่อสังคมเริ่มต้นจากชาวเมล็ดเดียว ฉะนั้นเรารับผิดชอบต่อสังคม ต่อประเทศของเราด้วยการทำเกษตรอินทรีย์ เกษตรอินทรีย์วิถีพุทธจึงไม่ใช่เรื่องของแค่การหาอยู่หากิน แต่ที่จริงคือกระบวนการของการรับผิดชอบต่อสังคม ต่อประเทศและโลกเลยทีเดียว หรือพูดอีกอย่างหนึ่งว่าเราทำเกษตรอินทรีย์ไม่ใช่เพื่อมุ่งหมายในการแก้ปัญหาปากท้องเท่านั้นแต่แท้ที่จริงเราทำเรื่องรับผิดชอบต่อสังคม ต่อประเทศและต่อโลกของเราด้วย

พระมหาวุฒิชัย วชิรเมธี (ว.วชิรเมธี)

13 เมษายน 2561 เวลา 09.00-10.30

อาคารตุ๊กการาม ศูนย์วิปัสสนาสากลไร่เชิญตะวัน

สัมภาษณ์ เจ้าหน้าที่ศูนย์วิปัสสนาสากลไร่เชิญตะวัน

1. พระมหาสันทัศน์ โสติดิวงโล
ตำแหน่ง ผู้จัดการกองงานเลขานุการศูนย์วิปัสสนาสากลไร่เชิญตะวัน
2. นายชยานนท์ ปัญญาธิรพงศ
ตำแหน่ง เจ้าหน้าที่สำนักงานเลขานุการศูนย์วิปัสสนาสากลไร่เชิญตะวัน
3. พระเอกภัทร สุภัทโธ
ตำแหน่ง พระวิทยากรศูนย์วิปัสสนาสากลไร่เชิญตะวัน
4. นางสาวนันทนา ไชยสอน
ตำแหน่ง ผู้จัดการศูนย์วิปัสสนาสากลไร่เชิญตะวัน
5. นายเชาวฤทธิ์ ไชยพรม
ตำแหน่ง หัวหน้าฝ่ายปรับปรุง/วิทยากรประจำมหาวิทยาลัยพุทธเศรษฐศาสตร์
6. นายชนสรณ์ แซ่เซ็ง
ตำแหน่ง เจ้าหน้าที่ภูมิทัศน์/วิทยากรประจำมหาวิทยาลัยพุทธเศรษฐศาสตร์
7. นางสาวจตุพร หนักบ้อ
ตำแหน่ง เจ้าหน้าที่ประชาสัมพันธ์ประจำศูนย์วิปัสสนาสากลไร่เชิญตะวัน
8. นางสาวกมลวรรณ อินทรจักร
ตำแหน่ง เจ้าหน้าที่ประจำมหาวิทยาลัยพุทธเศรษฐศาสตร์โรงเรียนชวนา

1. พระมหาสันทัศน์ โสติดังโส

กองงานเลขานุการศูนย์วิปัสสนาสากลไร่เชิญตะวัน

ขอบเขตงาน บริหารนโยบาย / คอรัลวิปัสสนา

บริบทการท่องเที่ยวของศูนย์วิปัสสนาสากลไร่เชิญตะวัน

ศูนย์วิปัสสนาสากลไร่เชิญตะวัน หรือ ไร่เชิญตะวัน เริ่มต้นจากการเป็นสถานที่วิปัสสนาให้บุคคลที่สนใจได้เข้ามาเรียนรู้และเข้าคอร์สวิปัสสนาและเริ่มมีกิจกรรมต่าง ๆ เพิ่มขึ้นมีสิ่งก่อสร้างจากดำริของท่านว.วชิรเมธีที่จะนำงานศิลปะหรืองานพุทธศิลป์เป็นเครื่องมือในการดึงคนให้เข้ามาเรียนรู้ศึกษาธรรมะก็เริ่มมีคนเข้ามาเยี่ยมชมมาเที่ยวโดยประชาชนเดินทางเข้ามาเพื่อเดินทางมากราบพระอาจารย์ว.วชิรเมธี สถานที่ก็เป็นส่วนประกอบทางการท่องเที่ยวแต่เป้าหมายหลักของคนเดินทางมาก็เพื่อจะได้พบพระอาจารย์ว.วชิรเมธีเริ่มจากการมาเที่ยวชมในช่วงเทศกาลเพื่อกราบขอพรและฟังธรรม

รูปแบบการท่องเที่ยวของไร่เชิญตะวัน

ไร่เชิญตะวันแบ่งเป็น 2 ส่วน คือ ส่วนทำมาหากินและส่วนทำมาหาธรรม ธรรมมาหากินก็จะเป็นส่วนของการส่งเสริมกิจกรรมเกษตรอินทรีย์วิถีพุทธ ส่วนทำมาหาธรรม คือส่วนปริศนาธรรมซึ่งกระจายตัวรอบ ๆ ไร่โดยเฉพาะบริเวณด้านหน้าที่มีทั้งปริศนาธรรม คำคม หอศิลป์และอาคารเพื่อการปฏิบัติธรรมอย่างวิหารดินหรืออาคารวิปัสสนานานาชาติ สุญญตาอาคาร หอศิลป์ ว.วชิรเมธี เป็นต้น นักท่องเที่ยวที่เดินทางเข้ามายังไร่เชิญตะวันก็สามารถเยี่ยมชมได้ทุกจุดส่วนมากก็จะมา ไหว้พระ ทำบุญ เดินชมจุดสำคัญต่าง ๆ ถ่ายรูป

จุดอ่อน

1. แผนการบริหารงานภายในซึ่งโครงสร้างยังขาดความชัดเจนส่งผลให้การบริหารจัดการยังไม่เป็นรูปธรรม
2. ถ้ามองในเชิงการท่องเที่ยวเชิงเกษตรผลิตภัณฑ์ทางการเกษตรก็ยังไม่มีความโดดเด่น
3. เจ้าหน้าที่ไม่เพียงพอต่อความต้องการของนักท่องเที่ยว ยกตัวอย่างเมื่อนักท่องเที่ยวเดินทางเข้ามาไร่เชิญตะวันยังไม่มีจุดประชาสัมพันธ์หรือเจ้าหน้าที่ให้ข้อมูลแก่นักท่องเที่ยว
4. ขาดการจัดการเรื่องการบริการรองรับนักท่องเที่ยวเช่น เรื่องป้ายสื่อความหมาย

จุดแข็ง

1. จุดแข็งของไร่เชิญตะวันคือ ท่านว.วชิรเมธี เพราะคนที่เข้ามาก็ต้องการเข้ามาราบขอพรจากท่านซึ่งเป็นสิ่งดึงดูดให้คนมาเที่ยวไร่เชิญตะวัน
2. มหาวิทยาลัยพุทธเศรษฐศาสตร์ หรือ โรงเรียนชวาวนาพุทธเศรษฐศาสตร์เพราะเป็นกิจกรรมที่กำลังได้รับความสนใจ

โอกาส

ความสนใจและความร่วมมือของหน่วยงานและองค์กรต่าง ๆ ที่ให้ความสนใจเรื่องการทำเกษตรอินทรีย์และกระแสรักสุขภาพในปัจจุบันทำให้คนสนใจเรื่องการกินอยู่แบบออแกนิกหรือกินคลีน กิจกรรมการเกษตรของไร่เชิญตะวันหรือมหาวิทยาลัยเป็นแบบเกษตรอินทรีย์ทำให้คนสนใจเข้ามาเรียนรู้เยอะขึ้น

อุปสรรคในการส่งเสริมการท่องเที่ยวเชิงเกษตรของศูนย์วิปัสสนาสากลไร่เชิญตะวัน

การประสานงานกับเครือข่ายและผู้สนใจที่เข้าร่วมทำงานกับโรงเรียนชวาวนาพุทธเกษตร เนื่องจากแผนงานภายในที่ยังขาดความชัดเจนทำให้การขอการสนับสนุนจากคนที่สนใจยังติดขัด

แนวทางการส่งเสริมกิจกรรมการท่องเที่ยวเชิงเกษตร

1. เพิ่มบุคลากรที่มีความรู้ความสามารถที่จะนำนักท่องเที่ยวชมสถานที่หรืออธิบายความหมายของจุดต่าง ๆ ได้โดยเริ่มจากการวางแผนงานบุคลากรเพื่อรองรับการท่องเที่ยวและแผนการพัฒนาบุคลากรที่มีอยู่ เช่น ทำโครงการร่วมกับการพัฒนาศาสนทายาทหรือสามเณร โดยพัฒนาสามเณรในโรงเรียนเตรียมสามเณรมาพัฒนาเป็น มัคคุเทศก์นำชมไร่เชิญตะวัน
2. ควรมีการประสานงานและทำงานร่วมกันของเจ้าหน้าที่ฝ่ายต่าง ๆ ตั้งแต่การวางแผนนโยบายการปฏิบัติงานไปจนถึงการปรับปรุงและพัฒนางานเพื่อให้เกิดความสอดคล้องเป็นอันหนึ่งอันเดียวกันมีแนวทางการปฏิบัติในทิศทางเดียวกัน
3. ปรับปรุงและพัฒนาสาธารณูปโภคให้สอดคล้องกับความต้องการของนักท่องเที่ยว
4. เชื่อมโยงเครือข่ายโรงเรียนชวาวนาโดยส่งเสริมให้ศูนย์การเรียนรู้ของนักเรียนชวาวนาที่มีความพร้อมและผ่านเกณฑ์มาเป็น เครือข่ายทางการท่องเที่ยว
5. ประชาสัมพันธ์กิจกรรมการท่องเที่ยวเชิงเกษตรผ่านสื่อให้มากขึ้นโดยเฉพาะเฟสบุคเพราะเข้าถึงคนง่ายและรวดเร็ว

ข้อเสนอแนะ

1. มีนโยบายที่ชัดเจน
2. การปฏิบัติงานของเจ้าหน้าที่ให้สอดคล้องกับนโยบาย
3. มีแผนการปฏิบัติงานตลอดจนการส่งเสริมการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน เช่น มีเอกลักษณ์ในการจัดการที่ชัดเจน
4. ปรับปรุงและพัฒนาเส้นทางการท่องเที่ยวเป็นรูปทรงแท่งท่องเที่ยวเพื่ออำนวยความสะดวกเข้าถึงและการบริหารจัดการ จริงจังไร้มิมีแผนจัดทำอยู่แล้วและก็ทดลองทำอยู่แล้วแต่ก็ให้พัฒนาจุดต่าง ๆ แล้วจัดทำเป็นเส้นทางการท่องเที่ยวว่า เมื่อมาถึงจะเดินไปจุดไหนก่อน จากจุดที่หนึ่ง ไปจุดที่สอง ที่สาม ไปจบตรงไหน ซึ่งวิธีนี้จะทำให้่ง่ายต่อการบริหารจัดการ และการเชื่อมโยงการท่องเที่ยวต่าง ๆ ภายในไร่เข้าด้วยกัน
5. เพิ่มบริการการรับส่งจากจุดสำคัญในจังหวัดเชียงราย เข้ามาภายในไร่เชียงใหม่

2. นายชยานนท์ ปัญญาธิรพงษ์

ตำแหน่ง เจ้าหน้าที่กองเลขานุการ

ขอบข่ายงาน ติดต่อประสานงาน/ บริหารนโยบาย

บริบทการท่องเที่ยวของไร่เชียงใหม่

โดยหลักมีนักท่องเที่ยวอยู่ 3 กลุ่มใหญ่ คือ

1. นักท่องเที่ยวสัญจรทั่วไป ที่มักจะเดินทางโดยพาหนะส่วนตัวมากับครอบครัวในวันหยุดหรือวันสำคัญทางพระพุทธศาสนา เพื่อเป็นการพักผ่อน ไหว้พระ ทำบุญ มักจะมาร่วมทำกิจกรรมในทางพระพุทธศาสนา เช่น ทำบุญถวายสังฆทาน ชมผลงานศิลปะที่หอศิลป์ ว.วชิรเมธี ที่สอดแทรกหลักธรรมคำสอน
2. นักท่องเที่ยวที่เดินทางเป็นหมู่คณะ (กลุ่มเฉพาะ) มักจะเดินทางมากับคณะบริษัท นำเที่ยว หน่วยงาน องค์กร สถาบันสถานศึกษา บริษัทห้างร้านต่าง ๆ เป็นการศึกษาดูงานทัศนศึกษา ส่วนใหญ่จะเจาะจงขอวิทยากรนำชมไร่เชียงใหม่ และทำกิจกรรมต่าง ๆ เช่น กิจกรรมเรียนรู้ด้านการเกษตรในส่วนของโรงเรียนชาวนา มหาวิทยาลัยพุทธเศรษฐศาสตร์
3. ผู้ที่มาปฏิบัติธรรม โดยจะมาในช่วงที่ทางไร่เชียงใหม่ จัดกิจกรรมคอร์สภาวนา วิปัสสนากรรมฐานต่าง ๆ ตลอดทั้งปี

จุดอ่อน/จุดแข็ง ของการท่องเที่ยวในไร่เชิญตะวัน

จุดอ่อน

1. การเข้าถึงแหล่งท่องเที่ยว เช่น บ้ายบอทาง ถือเป็นสิ่งที่จะช่วยอำนวยความสะดวกแก่นักท่องเที่ยวยังไม่ชัดเจน เช่น บ้ายบอทางไปลานจอดรถ, บ้ายบอทางไปร้านอาหาร, บ้ายบอทางโครงการทำกิจกรรม
2. เวลาที่มีการจัดกิจกรรมที่เกี่ยวข้องกับการท่องเที่ยวในไร่เชิญตะวัน ยังขาดการประชาสัมพันธ์ล่วงหน้า และความชัดเจน ในการเข้าถึงสื่อต่าง ๆ
3. ไม่มีตารางการจัดกิจกรรมที่แน่นอนและชัดเจน ไม่ว่าจะเทศกาลท่องเที่ยวกิจกรรมด้านการเกษตร หรือตารางคอร์สการจัดปฏิบัติธรรมทำให้ผู้ที่สนใจ หรือนักท่องเที่ยว สับสนในการหาข้อมูลเพื่อจะเข้าถึงแหล่งท่องเที่ยว
4. ที่พัก และห้องน้ำไม่เพียงพอ สำหรับผู้มาปฏิบัติธรรม หรือเวลาที่มีการจัดกิจกรรมที่มีผู้คนมาร่วมจำนวนมาก

จุดแข็ง

1. มีพระมหาวุฒิชัย วชิรเมธี เป็นผู้อำนวยการศูนย์วิสสุนาสากรไร่เชิญตะวัน ทำให้เป็นแรงดึงดูดนักท่องเที่ยวหรือผู้ที่ศรัทธาเข้ามาที่ไร่เชิญตะวัน จำนวนมาก
2. สถานที่ร่มรื่นเป็นรมณีสถานแห่งการเรียนรู้
3. มีกิจกรรมทางพระพุทธศาสนาอย่างต่อเนื่อง
4. มีกิจกรรมการเรียนรู้ภาคการเกษตรอย่างต่อเนื่อง
5. ไร่เชิญตะวัน คือ ศูนย์วิปัสสนาธรรมที่เป็นสากล

อุปสรรค/โอกาส

อุปสรรค

1. ขาดบุคลากร, เจ้าหน้าที่ ที่ให้บริการประจำ ยังมีไม่เพียงพอ
2. การติดต่อสื่อสาร, การตอบรับจดหมายผู้ติดต่อเข้าศึกษาดูงานด้านการเกษตร หรือส่วนอื่น ๆ ยังไม่เป็นระบบ ทำให้ล่าช้า

โอกาส

1. สามารถผลักดัน ให้เป็นแหล่งท่องเที่ยวเชิงเกษตรได้ เพราะมีสภาพแวดล้อมสภาพภูมิศาสตร์ที่ดี เอื้อต่อการจัดกิจกรรมด้านการเกษตร ได้ตลอดทั้งปี
2. ทำให้เกิดรายได้จากการท่องเที่ยว จากนักท่องเที่ยวที่มาซื้อ ชา กาแฟ สินค้าแปรรูปทางการเกษตร เมล็ดพันธุ์ ต้นกล้า การเกษตร เป็นต้น

แนวทางการส่งเสริมการท่องเที่ยวเชิงเกษตรของไร่เชิญตะวัน

1. ควรมีป้ายบอกทางชัดเจน มีป้ายบอกข้อมูลที่เพียงพอ
2. ควรมีการแบ่งโซนที่ชัดเจน เช่น โซนไหนจัดกิจกรรม (เสียงดังได้), โซนไหนสำหรับผู้ปฏิบัติธรรม (ต้องการความสงบ)
3. ควรจัดระบบการติดต่อประสานงานให้ชัดเจน
4. มีการประชาสัมพันธ์กิจกรรมการการท่องเที่ยวเชิงเกษตรอย่างต่อเนื่อง
5. ปรับปรุงห้องพักสำหรับผู้ปฏิบัติธรรมให้มีความสะอาด ปลอดภัย ได้มาตรฐาน

ข้อเสนอแนะ

1. ควรมีเบอร์ call center เป็นระบบตอบรับอัตโนมัติ ที่สามารถต่อสายติดต่อเจ้าหน้าที่ได้ถูกต้อง เช่น ต่อสายไปยังฝ่ายต่าง ๆ ฝ่ายคอร์สปฏิบัติธรรม, ฝ่ายศึกษาดูงาน, ฝ่ายธุรการ เป็นต้น
2. ข้อมูลการจัดกิจกรรมต่างๆของไร่เชิญตะวัน ควรมีการอัปเดตตลอดเวลาบนเว็บไซต์หลัก และเพจเฟซบุ๊ก

3. นายเชาวฤทธิ์ ไชยพรหม

หัวหน้าฝ่ายงานก่อสร้างและช่าง / วิทยากรให้ความรู้เรื่องเกษตรอินทรีย์โรงเรียน

ชวนาพุทธเศรษฐศาสตร์

ขอบเขตความรับผิดชอบ

ควบคุมงานการก่อสร้าง งานซ่อมแซมต่างในไร่เชิญตะวัน/ บรรยายให้ความรู้เรื่องการทำเกษตรอินทรีย์โรงเรียนชวนาพุทธเศรษฐศาสตร์

บริบทการท่องเที่ยวของศูนย์วิปัสสนาสากลไร่เชิญตะวัน

สภาพการท่องเที่ยวของไร่เชิญตะวันถือว่าเป็นแหล่งท่องเที่ยวและมีคนมาเที่ยวชมทุกวันโดยมาเยี่ยมชมทั้งบริเวณด้านหน้าคือปริตนาธรรมและแปลงเกษตรซึ่งเป็นแปลงเกษตรสาธิตการทำเกษตรแบบอินทรีย์มีการเรียนการสอนเกี่ยวกับการทำเกษตรอินทรีย์ให้กับนักเรียนชวนาหลักสูตร 1 ปี เรียนทุกวันเสาร์ซึ่งตรงนี้นักท่องเที่ยวก็สามารถมาเยี่ยมชมได้ส่วนมากคนที่มาเยี่ยมชมโรงเรียนชวนาหรือแปลงเกษตรอินทรีย์ก็จะเป็นคณะดูงานจากหน่วยงานต่าง ๆ โรงเรียน องค์กรท้องถิ่น

รูปแบบกิจกรรมการท่องเที่ยวเชิงเกษตรของศูนย์วิปัสสนาสากลไร่เชิญตะวัน

ก็จะมีคนมาเที่ยวไร่มากราบพระพุทธรูปปางธรรมจากพระอาจารย์ว.วชิรเมธี หรือถ้าพระอาจารย์ไม่อยู่ก็จะมีพระสงฆ์ต้อนรับและเทศน์ให้ฟัง ส่วนมากก็จะเป็นคณะดูงาน เริ่มจากการฟังธรรมะก่อนแล้วจึงเดินชมจุดต่างๆ ของไร่ไปจบที่แปลงเกษตรอินทรีย์ด้านหลัง ซึ่งจะมีการดูงานแต่ละคณะที่ประสานงานมาก่อนก็จะมีการจัดเตรียมเจ้าหน้าที่เอาไว้ มีการบรรยายแนะนำสถานที่และก็เยี่ยมชมแปลงเกษตร ร่วมกิจกรรมที่มีอยู่ในแปลงเกษตร เช่น การทำเห็ด ทำปุ๋ยนำหมักชีวภาพ การเลี้ยงไส้เดือนหรือการปรับแปลงนาให้แบบแปลงสาธิต ตอนนี้มีเราทำการทดลองปลูกเมลล่อน ก็จะมีกิจกรรมให้นักท่องเที่ยวทั้งที่เป็นนักท่องเที่ยวทั่วไปและคณะดูงานได้เข้าไปวาดรูปบนลูกเมลล่อน และช่วงฤดูหนาวก็จะมีสตอร์เบอร์รี่ซึ่งอยู่ในช่วงการปรับปรุงและพัฒนาพันธุ์ให้เหมาะกับพื้นที่ ช่วงนี้ลูกหม่อนออกก็จะเปิดให้คนที่มาดูงานได้ลงเก็บกันเป็นกิจกรรมให้มาเข้าร่วม มีเจ้าหน้าที่แต่ละจุด

จุดเด่นของกิจกรรมการท่องเที่ยวของศูนย์วิปัสสนาสากลไร่เชิญตะวัน

ธรรมะของพระอาจารย์และการเข้ามาศึกษาเกษตรอินทรีย์วิถีพุทธคือการนำเอาหลักการทำการเกษตรไปรวมกับธรรมะของพระพุทธเจ้าออกมาเป็น วิถีพุทธเกษตร หรือเกษตรอินทรีย์วิถีพุทธ ที่ไร่เชิญตะวันมีความโดดเด่นเรื่องภูมิทัศน์ สภาพแวดล้อมต่าง ๆ ที่ร่มรื่นมีสิ่งก่อสร้างที่เป็นแบบล้านนาเพราะพระอาจารย์ว.วชิรเมธีท่านได้นำหลักการของ เซน คือความเรียบง่ายมาผสมผสานกับศิลปะแบบล้านนาก็จะออกมาในรูปแบบที่ไม่เหมือนใคร หรือที่ท่านว่าใช้หลักแบบ ง่าย งาม ธรรมดา และสิ่งปลูกสร้างต่าง ๆ ก็จะทำให้มีความกลมกลืนไปกับธรรมชาติหรือสภาพแวดล้อมเดิม อย่างต้นไม้ ต้นลำไย ลั่นจี่ ต้นกระท้อนที่เห็นนี้ก็เป็นของเดิมเราก็จะไม่ตัดทิ้ง เวลาจะสร้างก็จะสร้างแทรกลงไปให้มีความกลมกลืนหรือหากจำเป็นก็จะล้อมไปไว้จุดอื่นแทนเรียกว่าแทบไม่ได้ตัดทิ้งเลย ต้นไม้ก็ยังให้ผลเก็บกินเก็บขายได้ ทุกปีตามฤดูกาล การส่งเสริมเรื่องเกษตรอินทรีย์วิถีพุทธหรือเกษตรปลอดภัยก็ทำให้ได้เอามาใช้กับต้นหมากรากไม้เดิมที่มีอยู่ได้กินไม้ขาด มีบ้างที่ตายเพราะขาดการบำรุงถ้ามันรักษาไม่ได้แล้วก็จะตัดเอาไปใช้ประโยชน์อย่างอื่นแทนใช้ประโยชน์ได้หมดแล้วต้นไม้แต่ละต้นก็จะมีค่าคมมีธรรมะของพระอาจารย์ให้ได้ศึกษาได้อ่านตลอด เรียกว่า เป็นโครงการเรียกว่าโครงการ ต้นไม้พูดได้ คนที่มากถ้าไม่เจอพระก็สามารถได้อ่านคำคมจากต้นไม้ได้

กิจกรรม

ปกติถ้าไม่ได้นอนค้างหรือมาวิปัสสนา นักท่องเที่ยวทั่วไปก็เดินชมจุดต่าง ๆ ดูหอศิลป์ ทำบุญ คุ้ยชมเกษตร ชมธรรมะหรือปริศนาธรรมของพระอาจารย์ว. เมื่อเดินมาโซนเกษตรก็จะ

มีแปลงผัก มีโรงใส่เตี๊ยน โรงเห็ดฟังธรรมชาติ โรงแยกขยะก็เข้าไปเยี่ยมชมดูกระบวนการ หรือสนใจก็สอบถามเจ้าหน้าที่ประจำจุดได้เพราะมีเจ้าหน้าที่ประจำและทำงานทุกวัน

จุดอ่อน

1. การรักษาความปลอดภัยให้กับนักท่องเที่ยวเพราะไร้เป็นแบบเปิด ไม่มีระบบปิด คือเปิดตลอด 24 ชั่วโมง ใครอยากเข้ามาก็ได้ก็อาจจะเป็นเรื่องที่ต้องดูแลแก้ไข
2. ป้ายทั้งที่เป็นป้ายอธิบายจุดต่าง ๆ ป้ายแสดงการเดินทางว่ามีตรงไหนไปเที่ยวได้บ้าง หรือแผนที่ก็เพิ่มให้เยอะขึ้น
3. รถที่รับส่งหรือรถพาชมจุดต่าง ๆ ไม่ใช่แค่ผู้สูงอายุหรือคนที่ใช้รถวีลแชร์
4. ห้องน้ำทางไร้วัดมีหลายจุดแต่ก็ยังไม่เพียงพอกับความต้องการเวลามีคนจำนวนมากก็ต้องเพิ่มห้องน้ำและการดูแลเรื่องความสะอาดด้วย
5. เรื่องเจ้าหน้าที่ที่พาชมจุดต่าง ๆ อธิบายให้นักท่องเที่ยวทั่วไปด้วยเพราะเนื่องจากเจ้าหน้าที่เราอาจจะมีไม่มากก็จะนำชมได้เฉพาะหมู่คณะที่ติดต่อเข้ามาดูงานแต่นักท่องเที่ยวเพิ่มเจ้าหน้าที่ที่มีความรู้เพื่อให้ข้อมูลและบริการนักท่องเที่ยวได้
6. เรื่องที่พักที่พักรังไม่เพียงพอพอเข้าหน้าฝนก็จะลำบากเพราะที่พักเดิมสร้างชั่วคราวเพื่อให้คนที่มาปฏิบัติธรรมลักษณะเป็นเรือนยาวๆ ด้านในทางเดินซึ่งพักได้สักร้อยคน ต่อหลังตอนนี้มี 2 หลัง แต่เป็นการก่อสร้างแบบชั่วคราว ทางไร้วัดมีมาสเตอร์แปลนมีแบบที่พักสาเหตุที่ยังไม่ได้สร้างตามมาสเตอร์แปลนเพราะมีการก่อสร้างขึ้นเรื่อย ๆ ที่พักที่มีพออยู่ได้ก็ไปสร้างอาคารปฏิบัติธรรมก่อนไฉ่ๆ มาจนตอนนี้เริ่มสร้างที่พักไปแล้วกำหนดการก็ว่าจะต้นปีหน้าถึงจะแล้วเสร็จตามแผน

จุดแข็ง

1. พระอาจารย์ ว.วชิรเมธี นักท่องเที่ยวต้องการเข้ามากราบพระอาจารย์เพื่อฟังเทศน์หรือขอพรจากพระอาจารย์
2. เรื่องเกษตรอินทรีย์วิถีพุทธที่นำเอา เกษตรมารวมกับพุทธศาสนา
3. ทางไร้วัดมีกิจกรรมที่หลากหลายและมีงานเกือบทุกเดือน อย่างมกรา หอมดช่วงปีใหม่ ต้นปี ก็จะมีกิจกรรม วันแห่งการให้ กุมภภาพันธุ์ ก็จะเป็นเดือน มาฆบูชา มีนาคม เมษายน ก็จะมีกิจกรรมคอร์สสามเณรภาคฤดูร้อน เป็นต้น กิจกรรมเหล่านี้ทำให้นักท่องเที่ยวสามารถเดินทางเข้ามาร่วมกิจกรรมในพื้นที่ได้และนำไปสู่การท่องเที่ยวอื่น ๆ โดยเฉพาะการท่องเที่ยวเชิงเกษตรที่ทางไร้วัดมีการส่งเสริมเกษตรอินทรีย์วิถีพุทธอยู่

อุปสรรคของการส่งเสริมการท่องเที่ยวเชิงเกษตร

1. ไร่เชิญตะวันอยู่ห่างไกลจากเมืองเส้นทางรถไม่มีรถประจำทางเข้ามาที่ไร่ คนที่จะเดินทางมาต้องมีรถหรือจ้างเหมารถเข้ามาก็เป็นอุปสรรคเป็นความไม่สะดวกที่ทำให้คนที่มาท่องเที่ยวไม่เข้ามาที่ไร่ได้
2. อากาศร้อน เพราะไม่ได้มีสิ่งปลูกสร้างอะไรมาก อากาศร้อนเป็นปัจจัยที่เกิดตามสภาพฤดูกาลโดยเฉพาะหน้าร้อน
3. โอกาสของการส่งเสริมการท่องเที่ยวเชิงเกษตรของศูนย์วิปัสสนาสากลไร่เชิญตะวัน
4. ความสนใจเรื่องเกี่ยวกับ เกตขรอินทรีย์ของคนทั่วไปทำให้มีคนมาเที่ยวชมเพิ่มมากขึ้น
5. การสนับสนุนจากองค์กรใหญ่ภายนอกที่ทำงานร่วมกันหรือเครือข่ายโรงเรียน ชาวนาที่มีหลากหลายประเภท หลากหลายหน่วยงาน

แนวทางการส่งเสริมกิจกรรมการท่องเที่ยวเชิงเกษตร

1. เพิ่มทางเดินที่เป็นทางเดินร่มที่เป็นหลังคาทางเดินเป็นซุ้มหรือการบริการร่วมให้กับนักท่องเที่ยวเพื่อให้นักท่องเที่ยวได้เดินไปตามจุดต่าง ๆ ได้สะดวกและทำให้เดินเป็นเส้นทางเดียวกันเพราะไร่เชิญตะวันมีพื้นที่เกือบ 200 ไร่ เป็นพื้นที่เปิดหรือ Out door เป็นที่โล่งแจ้งต้นไม้ส่วนมากไม่ได้ยืนต้นต่อกัน บางจุดก็โล่งก็ควรเพิ่มตรงนี้เข้าไปด้วยเพื่อให้คนที่มาเที่ยวชม
2. คนที่เข้ามาในโซนเกษตรให้ได้มีส่วนร่วมในกิจกรรมต่าง ๆ มากขึ้นเพราะส่วนมากกิจกรรมเหล่านี้ก็จะมียอยู่แล้วแต่คนที่ร่วมทำกิจกรรมส่วนใหญ่ก็จะเป็นคนที่มาศึกษาดูงาน เพราะกลุ่มนี้มีวัตถุประสงค์ชัดเจนว่าจะมาศึกษาเรียนรู้มาเอาความรู้ วิธีการหรือรูปแบบของไร่เชิญตะวันไปใช้แต่สำหรับนักท่องเที่ยวทั่วไปที่มาเที่ยวชมอาจจะไม่รู้ว่าทางไร่มีกิจกรรมอะไรบ้างก็สามารถทำเป็นเอกสารคู่มือให้กับนักท่องเที่ยวว่าเรามีกิจกรรมอะไรตรงไหนแล้วก็ให้เขาได้มีส่วนร่วมทำกิจกรรมที่สนใจ อย่างการทำเห็ด กระบวนการเลี้ยงไส้เดือน การแยกขยะซึ่งมีโครงการชุมชนกลางกองขยะสามารถเอาขยะมาแลกเป็นของได้นอกจากบรรยายให้ความรู้ก็ทำป้ายให้นักท่องเที่ยวมาอ่านได้เวลาไม่มีเจ้าหน้าที่ก็เรียนรู้ได้ด้วยตัวเองและได้ลงมือทำโดยเฉพาะการเก็บผลผลิตตามฤดูกาลหรือการเก็บผลผลิตจากพืชผักสวนครัวซึ่งเรามีปลูกอยู่แล้วในแปลงสาธิต มีเจ้าหน้าที่เก็บทุกวันก็ทำเป็นกิจกรรมให้คนมาเที่ยวได้เก็บ
3. เพิ่มแผ่นพับหรือเอกสารประชาสัมพันธ์ให้ข้อมูลนักท่องเที่ยว วางในจุดต่าง ๆ ในไร่ที่จริงแล้วเราเคยมีเอกสารเป็นเอกสารแนะนำสถานที่แต่พอมีสิ่งก่อสร้างมากขึ้นมีจุดต่าง ๆ เพิ่มมากขึ้นก็มีการปรับปรุงให้เป็นปัจจุบันอยู่ในช่วงการแก้ไขก็ต้องมีเอกสารให้นักท่องเที่ยวเป็นคู่มือ เช่น การประชาสัมพันธ์เรื่องการปลูกผักอินทรีย์ การใช้ปุ๋ยไส้เดือน โรงเห็ด

4. ปรับปรุงเรื่องเจ้าหน้าที่ โครงสร้างต่างๆ โครงสร้างกิจกรรมและโครงสร้างการบริหารก็ให้มีความชัดเจน

4. พระเอกภัทร สุภัทโท

ตำแหน่ง พระวิทยากรประจำศูนย์วิปัสสนาสากลไร่เชิญตะวัน

ขอบเขตการทำงาน งานปฏิสังขรณ์ บรรยายธรรม วิทยากรโครงการต่าง ๆ

บริบทการท่องเที่ยวเชิงเกษตรของศูนย์วิปัสสนาสากลไร่เชิญตะวัน

ถ้าพูดถึงการท่องเที่ยวเชิงเกษตร ก็จะมีแปลงเกษตรอินทรีย์สาธิต โรงเห็ด โรงแยกขยะ เรือนเพาะชำ ทำปุ๋ยหมัก โรงไล่เดือน อย่างโรงไล่เดือนก็จะเลี้ยงไล่เดือน วิธีการเลี้ยงดูการนำผลผลมาแปรรูป การเพาะปลูกพืชผักต่าง ๆ ตอนนี้มีโครงการชีวگانุสรณ์ ซึ่งเป็นโครงการทำสมุนไพรร่วมระหว่างโรงเรียนชานาพุทธเศรษฐศาสตร์กับ ดร.กฤษณา ไกรสินธุ์ ซึ่งเป็นผู้เชี่ยวชาญเรื่องสมุนไพร

จุดอ่อน

1. จริง ๆ หากพิจารณาทั้ง 5 ด้านที่กล่าวมานั้นองค์ประกอบทางการท่องเที่ยวของไร่เชิญตะวันน่าจะได้รับการปรับปรุงและพัฒนาทั้งหมดทั้งปรับปรุงให้มีมาตรฐานเดียวกับการเป็นแหล่งท่องเที่ยวและพัฒนาให้เข้าถึงคนที่มาหมายถึงว่าคนที่มานั้นเป็นนักท่องเที่ยวก็จะมีความต้องการที่แตกต่างก็ต้องสร้างมาตรฐานแล้วเมื่อได้ตามมาตรฐานแล้วก็ทำให้ดีขึ้นไปอีก

2. ที่พักไม่พอ นี่เป็นสิ่งสำคัญเพราะเมื่อที่ที่พักไม่พอ หรือรองรับคนไม่ได้ก็จะจำกัดคนที่เข้ามา

3. ป้ายสื่อความหมายไม่พอ เพราะเมื่อคนมาเที่ยวก็มีความสนใจและต้องการข้อมูลหากป้ายบอกทางต่าง ๆ มีเพียงพอและชัดเจนนักท่องเที่ยวก็สามารถที่จะเดินเที่ยวได้ด้วยตัวเอง

4. เจ้าหน้าที่ไม่พอ ก็จะเชื่อมโยงกับเรื่องการสื่อความหมาย เพราะแหล่งท่องเที่ยวเป็นสถานที่ที่คนมาหน้าหลายตาเข้ามาเยี่ยมชมการสื่อความหรือการให้ข้อมูลเพื่ออำนวยความสะดวกจึงเป็นสิ่งสำคัญไม่ว่าจะเป็นเรื่องป้ายต่าง ๆ หรือเจ้าหน้าที่ก็ต้องมีเพียงพอ

5. โดยการเพิ่มเจ้าหน้าที่ก่อนแต่เป็นเจ้าหน้าที่ที่มีความรู้ไม่ใช่เอาใครก็ได้มานั่งเฝ้าหรือนั่งตรงจุดที่นักท่องเที่ยวต้องการข้อมูลข่าวสาร ต้องเป็นเฉพาะทางหรือเจ้าหน้าที่ประจำจุดต่าง ๆ เช่น เจ้าหน้าที่การขายก็ต้องการขายไปเลย

6. เมื่อถึงฤดูสุดอร์เบอร์รี่ก็พานักท่องเที่ยวเข้าไปเก็บสุดอร์เบอร์รี่เขาจะรู้สึกดีกับมันที่ได้เข้าไปลองลิ้มกับมันและจะมีเจ้าหน้าที่เข้าไปอธิบายกระบวนการทั้งการเพาะปลูกและความรู้เบื้องต้นทำให้นักท่องเที่ยวมีส่วนร่วมกับกิจกรรม มีการพาไปผ่อนคลาย เช่นการดื่มชา มีพระเข้าไปสอนเรื่องการ Meditation สำหรับกลุ่มที่สนใจ โดยเฉพาะชาวต่างชาติ อันนี้ไม่พูดถึงเรื่องศาสนาแต่เป็นเรื่องความสนใจในเรื่องการวิปัสสนา หรือ การเจริญสติ ซึ่งนักท่องเที่ยวชาวต่างชาติให้ความสนใจในเรื่องนี้ค่อนข้างมากและพระอาจารย์ว.วชิรเมธี ท่านเคยให้ลองนำโยมที่มาลองทำดู เริ่มจากการเดินชมไร่อธิบายจุดสำคัญต่าง ๆ พาร่วมทำกิจกรรมที่เขาสนใจอย่างที่เขาเคยทำคือการนำโยมที่มาเที่ยวซึ่งเป็นโยมที่มาจากอเมริกาและมีชาวต่างชาติมาด้วยก็สนใจเรื่อง Meditation ญาติมาก็จึงนำการเจริญสติเข้าไปสอนตอนที่นำไปดื่มชา ซึ่งทางศูนย์วิปัสสนาของเราก็มีคอร์สสอนวิปัสสนาอยู่แล้วแต่สำหรับคนที่ไม่มีเวลาแต่มีความสนใจพระวิทยากรที่อยู่ประจำที่ไร่ทั้งหลายท่านก็สามารถนำไปปฏิบัติได้ เรียกว่านักท่องเที่ยวที่เดินทางเข้ามา ก็จะมองว่าเราจะมีกิจกรรมเป็นสิ่งที่ตรงนี้จึงสามารถนำไปผนวกรวมกับกิจกรรมอื่นได้เพราะการเจริญสตินั้นใช้ได้กับทุกกิจกรรมในชีวิตประจำวัน เมื่อคนมาเราก็เอาไปรวมกับการท่องเที่ยวซึ่งไม่ใช่สิ่งที่แปลกแยกเพียงแค่อัดใส่ให้ถูกที่ ถูกเวลา เท่านั้น

7. หัวใจหลักของเราคือ วิปัสสนา วิปัสสนาไม่ใช่แค่นั่ง แค่นอน แค่นอนแต่สามารถรวมกับทุกอย่าง เช่น การจับชา ก็เป็น Meditation ทุกอย่างเป็นธรรมะได้หมดแล้วเราก็สามารถสอนโยมได้ทุกคนเข้ามาที่ไร่เชิญตะวันตกก็เพื่อมาฟังธรรมกับพระอาจารย์ว.วชิรเมธีแต่ถ้าท่าน ว.ไม่อยู่ก็จะมีพระวิทยากรท่านอื่นสามารถสอนได้ ทุกที่อย่างน้อยต้องมีพระประจำอย่างน้อย ๆ คนที่เข้ามาไร่เชิญตะวันตกที่ต้องการฟังธรรมซึ่งเป็นกิจกรรม กิจกรรมหนึ่งก็จะรู้ได้ว่าจะต้องไปฟังที่ไหนอยากทำบุญอยากได้ธรรมะ อยากได้พรกลับไป

8. อยากมารู้มาเห็น เพราะไร่เชิญตะวันตกเป็นศูนย์วิปัสสนาสากล ไม่ได้เป็นวัด คนที่สนใจก็เข้ามาเที่ยว มาเยี่ยมชมได้หมดทั้ง คริสต์ อิสลาม ซิกข์ ซึ่งพบเห็นได้บ่อยว่าคนต่างศาสนาก็เดินทางเข้ามาเพื่อมาดูสิ่งที่เราทำ มาร่วมกิจกรรมของทางไร่เพราะเราไม่ได้จำกัด เพศ ศาสนา ให้คนได้มาเห็นว่าเราทำอะไร

9. ยังไม่มีแผนที่หรือแผนการท่องเที่ยวที่ชัดเจนหรือตอนนี้มีรถรับส่งและนำชมไปทั่วไร่แต่เมื่อรถมาส่งตามจุดแล้วโยมหรือนักท่องเที่ยวก็รู้ว่าจะไปไหนทำอะไรได้บ้างอย่างมีครั้งหนึ่งที่อาตมภาพพาคณะไปเยี่ยมชมพิพิธภัณฑ์ซึ่งเป็นงานพุทธศิลป์ซึ่งพระอาจารย์ว.วชิรเมธีวางไว้เป็นปริศนาธรรม นักท่องเที่ยวที่มาเที่ยวเองก็เดินเข้าไปตีความและอธิบายกันเองจากหลักธรรม ปฏิจจสมุปบาท ก็กลายเป็นลานหินนวดเท้าไปเสียนี้คือการที่เราไม่มีป้ายอธิบายหรือไม่มีการสื่อความอีกทั้งนักท่องเที่ยวทั่วไปก็ไม่ได้มีเจ้าหน้าที่พาชม

ช่วงพรรษาที่ผ่านมา มีโครงการอบรมสามเณรของโรงเรียนเตรียมสามเณรวัดศรีโสดาได้ให้สามารถนำนักท่องเที่ยวเดินชมและอธิบายปรีชาธรรมและนำชมจุดต่าง ๆ ของไร่ได้ซึ่งเป็นโครงการโดยมหาวิทยาลัยพะเยาในการสร้างยุวมัคคุเทศก์นั้นก็ช่วยให้โยมได้เข้าถึงปรีชาธรรมจริง ๆ แม้จะเป็นในเบื้องต้นแต่ก็เรียกว่าทำให้เข้าถึงแหล่งท่องเที่ยวของไร่เชิญตะวันในมิติของความหมายว่าเราต้องการสื่อความหมาย ว่าตรงนี้คืออะไร มีความหมายหรือความสำคัญอย่างไร ไม่ใช่เดินผ่านไป ถ่ายรูปแล้วก็กลับไม่ได้สัมผัสหลักธรรมคำสอนใด ๆ ที่เราพยายามสื่อ

10. ส่วนเกษตรหรือทำมาหากินนั้นส่วนนี้ไม่มีที่พักระหว่างวันหรือโต๊ะนั่งพักเวลาเดินมาแล้วต้องการพักโซนเกษตรยังไม่มีที่ร่มหรือผ้าหินให้โยม

11. เมื่อนักท่องเที่ยวมีความต้องการซื้อสินค้าเช่นเสื้อไร่เชิญตะวันก็สามารถตอบได้ว่าซื้อหาได้ที่ไหนแนะนำสินค้าเบื้องต้นได้ให้ข้อมูลได้ไม่ว่าบางจุดเปิดปิดไม่เป็นเวลาเวลาทำการก็ปิดไม่มีเจ้าหน้าที่อยู่ เจ้าหน้าที่ไม่สามารถตอบคำถามได้

12. ความยั่งยืนของกิจกรรมและสิ่งก่อสร้างต่าง ๆ

แนวทางการพัฒนา

1. จริง ๆ แล้วมันอิงอาศัยซึ่งกันและกันมันไม่ว่าจะเป็นการท่องเที่ยวเชิงเกษตรหรือการท่องเที่ยวอื่น ๆ ในไร่เชิญตะวัน เพราะว่าอะไร เพราะว่าไร่เชิญตะวันส่วนคนจะนึกถึงพระอาจารย์ ว.ชิโรเมธี ท่านลงบรรยายธรรม หรือการเดินทางปรีชาธรรม ปรีชาธรรมนั้นก็ไม่ใช่จำเป็นต้องมีคนเดินนำเพราะเราสามารถบรรยายให้เขาฟังตั้งแต่เริ่มต้นแล้วให้เขาไปเดินดูเองให้ไปตีความหมายจากสิ่งที่เราเกริ่นนำไว้ได้เอง หรือคำคม ต่าง ๆ ที่ติดไว้ตามไร่เชิญตะวันเรียกว่า กบดักธรรม หรือต้นไม้พูดได้ เขาสามารถเดินดูเดินชมได้แต่ที่มองว่าจุดแข็งอีกอย่างหนึ่งคือส่วนของ มหาวิทยาลัยพุทธเศรษฐศาสตร์ หรือโรงเรียนชานา ที่ต้องมีเจ้าหน้าที่เข้าไปประจำจริงจัง ประจำในการบรรยายให้ความรู้และนำชมว่า อันนี้เป็นอย่างไร ทำไมถึงแตกต่างจากที่อื่น ออแกนคียงใจ หรืออะไรต่าง ๆ อย่างนี้อธิบายในสิ่งต่าง ๆ ที่เราอาจจะมองว่าเป็นจุดแข็งแต่คนที่มาก็อาจจะคิดว่า ก็เหมือน ๆ กับที่อื่นถ้าเรามีคนอธิบายว่า เรามีโรงเห็ดเป็นแบบนี้ทำไมเห็ดของไร่เชิญตะวันถึงแตกต่างจากเห็ดของที่อื่น กระบวนการทำเห็ดอินทรีย์เป็นอย่างไร เห็ดทำไมถึงอารมณ์ดี ก็เราเปิดธรรมะให้เห็ดฟัง เปิดเสียงธรรมะ เปิดเพลงธรรมะทำให้เห็ดเป็นเห็ดอารมณ์ดีนำไปแปรรูปอย่างไรออกมาเป็นน้ำพริกออกมาเป็นแหนมเห็ดต่าง ๆ ได้หรือไส้เดือนของเราเลี้ยงอย่างไร กระบวนการอย่างไรหรือโรงขยะทำไมถึงชื่อว่า ขุมทองกลางกองขยะ เอาไปจัดการได้อย่างไร ร้านศูนย์บาท เป็นอย่างไรมีหลายคนถามก็คือการเอาขยะมาเข้ากระบวนการแปลงให้เป็นเงินโดยการ Reuse หรือ Recycle อย่างนี้จะเน้นสำคัญมาก ๆ ในการมีเจ้าหน้าที่ประจำอยู่ตรงจุดนั้น ๆ

2. คนน้อยเกินไปโดยเฉพาะจุดที่ต้องการสื่อสารกับคน จุดสำคัญต่าง ๆ Land Mark หรือที่ยกตัวอย่างเจ้าหน้าที่ให้ความรู้ในส่วนแปลงเกษตรอินทรีย์ เพราะว่าเรากำลังส่งเสริมให้เป็นการท่องเที่ยวเชิงเกษตรจึงต้องได้รับอธิบายหรือให้ความรู้ที่ชัดเจนเป็นระบบการจัดการเรื่องคน

3. สิ่งอำนวยความสะดวกต่าง ๆ ป้ายแต่ละจุดต่าง ๆ ห้องน้ำหรือแม้กระทั่งร้านอาหารซึ่งมีความชัดเจน ตัวอย่างป้าย ป้ายสื่อความหมาย ป้ายชื่อร้านแต่ละร้านที่เป็นชื่อเฉพาะต้องมีกำกับว่าเป็นร้านประเภทไหน เช่น ร้านพันแสงรุ่ง ร้านห่มฟ้าดินหอม ร้านจิตตาวตาร ร้านกาแฟ เป็นต้น

4. มีการอบรมให้ความรู้เจ้าหน้าที่ที่เพื่อที่จะให้ข้อมูลแก่นักท่องเที่ยวได้

5. มีการประชุมเจ้าหน้าที่ ทำทุกวันได้ยิ่งดี มีกฎระเบียบที่ชัดเจนให้เจ้าหน้าที่เป็นกติกากและมีข้อการปฏิบัติต่าง ๆ และการฝึกแบบ เพื่อสร้างการเปลี่ยนแปลง แจกแจงขอบข่ายการทำงานที่ชัดเจนตามนโยบาย การประชุมงานขอให้เป็นการแจกแจงงานระยะสั้น ระยะยาว เป็นวันที่สามารถพูดคุย Feed Back หรือบอกเล่าปัญหา ข้อเสนอแนะต่าง ๆ แก่กันและกัน

การเชื่อมโยงการท่องเที่ยวเชิงเกษตรกับการท่องเที่ยวอื่น

1. ให้เพิ่มเติมความชัดเจนของตารางกิจกรรม แล้วก็ Feed Back มีการนำไปปรับปรุง และปรับปรุงอย่างต่อเนื่อง มีความชัดเจนของกิจกรรมเพราะคนที่เดินทางมาไม่ได้มาจากหน้าใ้บางคนเดินทางมาไกล มาจากอเมริกา จากยุโรป จากต่างประเทศ จากจังหวัดอื่น ก็ต้องการความชัดเจนในเรื่องของช่วงเวลาของกิจกรรม

2. สถานที่ต่าง ๆ ภายในไร่เชิญตะวันต้องมีความหมายหรือความสำคัญในตัวเองถ้ามองเป็นผลิตภัณฑ์ก็เรียกว่าต้องมี Story ของตัวเองเหมือนอย่างที่เราอาจารย์ท่านยกตัวอย่างเสมอ ๆ อย่าง บ้านดำ ทำไมอาจารย์ถวัลย์เสียชีวิตไปตั้งนานแล้วคนก็ยังไปเที่ยว วัดร่องขุ่น คนก็มาดูวัดขาว มาดูงานพุทธศิลป์ แต่ไร่เชิญตะวันคนต้องการมาเพื่อพบท่าน ว.วชิรเมธี ท่าน ว.คือใคร คือนักพูด นักคิด นักเขียนระดับโลกแต่ถ้าคนเข้ามาแล้ว ท่าน ว.ไม่อยู่ก็ไม่อยากจะมาคือเหมือนท่านเป็นสิ่งที่ดึงดูดคน แต่จุดจะต้องมีกิจกรรมที่ชัดเจน ยกตัวอย่างสุญญาตาคารเป็นเหมือนหน้าบ้านที่คนมาถึงก็ต้องผ่านต้องเจอก็ต้องมีพระผลัดเปลี่ยนเวียนกันมารับญาติโยม ให้ญาติโยมได้ทำบุญเพราะคนมาทำบุญก็อยากทำบุญกับพระ ทางไร่ต้องจัดให้มีตารางมีการลงตารางให้มีพระประจำลงบรรยายธรรมตลอดหรือหากไม่มี

3. การจัดการภูมิทัศน์ ความสะอาดของจุดต่าง ๆ เช่น อุโมงค์โคม อุโมงค์ดอกไม้ มีตารางการปรับปรุงเช่น ระบุช่วงเวลาเปลี่ยนโคมเพราะโคม หรือดอกไม้ก็เป็นสิ่งที่มีอายุเมื่อถึงเวลาก็ต้องเปลี่ยนเพื่อให้คงความสวยงาม ให้คนได้มาเยี่ยมชม ป้ายคำคมหรือสถานที่

แม้กระทั่งถึงขยะหรือประตู รั้ว ต่าง ๆ ต้องมีการสำรวจและกำหนดช่วงเวลาในการปรับปรุง เปลี่ยนแปลงไม่ว่า ดอกไม้ตายหมดแล้วก็ปล่อยให้ยืนต้นทิ้งไปโชว์แขกอยู่อย่างนั้น โคมขาด ห้อยระย้าลงมาเป็นภาพที่ไม่สวยงามเพราะคนสมัยนี้เสพสื่ออย่างเฟสบุ๊ค เมื่อคนมาเที่ยว ก็เช็คอิน ถ้าถ่ายรูปลงอวดคนอื่นภาพที่คนมาเห็นก็จะเป็นความสวยงามหรือแม้แต่ การประชาสัมพันธ์ของเราที่เลือกจุดที่มีความสวยงามแต่หากขาดการปรับปรุงบำรุงรักษา เมื่อชำรุด ทรุติโทรมคนก็จะมาเจอแต่ซากปรักหักพังสร้างความผิดหวัง ยิ่งช่วงที่ พระอาจารย์ ว.วชิรเมธีไม่อยู่ ไร่ก็ต้องส่งเสริมจุดอื่นที่เราให้คนเข้ามาเที่ยวอย่างเชิงเกษตร ก็ต้องสร้างการรับรู้ให้คนรู้ว่าอย่างไร

4. เจ้าหน้าที่แต่ละจุดต้องอยู่ประจำจุดในเวลาทำการ มีความพร้อมในการบริการ ตัวอย่างร้านค้าต่างๆ เจ้าหน้าที่ต้องมีปฏิสัมพันธ์กับนักท่องเที่ยว มี Action รู้จักแนะนำ มี Eye contact สื่อสารกับลูกค้าหรือนักท่องเที่ยว มี Service Mind

ข้อเสนอแนะ

1. ป้ายหรือสัญลักษณ์บ่งบอกว่าใครคือเจ้าหน้าที่ ซึ่งทำให้นักท่องเที่ยวไม่สามารถขอ ข้อมูลได้
2. มีโครงการอบรมมัคคุเทศก์อาสาสมัคร เพื่อนำโยมที่มาเที่ยวไปตามจุดต่างๆ พร้อมอธิบาย
3. เจ้าหน้าที่หรือบุคคลากรมีขอบเขตงานชัดเจนและอยู่ประจำจุดที่สำคัญต้อง สามารถให้ข้อมูลกับนักท่องเที่ยวได้
4. ส่งเสริมและพัฒนาเรื่อง วิทยุพุดร่วมกับกิจกรรมทางการเกษตรแก่นักท่องเที่ยว ทั่วไปด้วยไม่ใช่แค่คนที่มาเข้าร่วมคอร์สวิปัสสนาโดยส่งเสริมให้เป็นจุดแข็ง
5. มีการประชุมร่วมโดยการนำฟีดแบค จากนักท่องเที่ยวมาคุยกันให้กลุ่มเจ้าหน้าที่ ทั้งระดับนโยบายและเจ้าหน้าที่ปฏิบัติงานโดยเฉพาะเจ้าหน้าที่ปฏิบัติงานเนี่ยก็จะเจอกับ นักท่องเที่ยวโดยตรงก็จะรู้ว่าอะไรคือปัญหา อะไรคือความอึดอัดขัดข้องที่เกิดขึ้นนักท่องเที่ยว ชอบอะไร ทำอะไร เจ้าหน้าที่ปฏิบัติการหรือเจ้าหน้าที่ประจำร้านค้าประจำจุดต่าง ๆ ก็จะได้ รู้ดีกว่าระดับผู้บริหาร ก็มีหน้าที่เอาสิ่งเหล่านี้มาบอกเล่าอะไรที่ไม่ดีที่ปรับปรุงได้ก็ปรับปรุง อะไร ที่ดีอยู่แล้วก็นำไปสู่การพัฒนา ไม่ใช่ว่ามีปัญหาที่นิ่งเฉยคิดว่าไม่ใช่เรื่องของฉันคนมาเที่ยวเดียว ก็ไปไม่พอกพอใจก็ช่างเขา อันนี้ไม่ถูกต้อง เพราะถ้าเราเป็นแหล่งท่องเที่ยวหรือแม้แต่ไม่ใช่ แหล่งท่องเที่ยวหน้าที่ของเราคือการบริการ การอำนวยความสะดวกให้เขาได้เกิดความพอใจ สบายใจเหมือนอย่างคำที่เป็นหลักการทำงานที่พระอาจารย์ ว.วชิรเมธี ท่านให้ไว้ว่า ขอให้เบิกบานกับการรับใช้เพื่อนมนุษย์ การรับใช้เพื่อนมนุษย์ในที่นี้ ความหมายของ รับใช้ไม่ใช่แค่ลานเข้า

เข้าหาแต่เป็นการ บริการด้วยความเต็มใจ มีความปรารถนาจะทำให้ผู้อื่นสบายอกสบายใจ ปรารถนาจะให้เขาได้มีความสุข ดังนั้นเจ้าหน้าที่ที่ประจำร้านค้าต่าง ๆ หรือจุดต่างก็ต้องดูว่าจะทำอย่างไรให้คนที่มาพึงพอใจก็ต้องสังเกตสังกา ดูว่าเขาต้องการอะไร สิ่งเล็ก ๆ น้อย ๆ ที่เขาต้องการไม่เหลือปากว่าแรงไม่ผิดศีลธรรมแล้วเราทำให้ได้ไหมถ้าทำได้ก็ทำและทำด้วยความเบิกบาน สิ่งเหล่านี้ไม่เสียหาย ไม่ต้องใช้ต้นทุนอะไรเลยแล้วยังก่อให้เกิดความเบิกบานใจทั้งผู้ให้และผู้รับ เห็นไหม ยกตัวอย่าง โยมที่มีอายุเดินมาถามหาถังขยะ คนทั่วไปก็คงบอกปัดหรือดีหน่อยก็ชี้ทางไปแต่ ผู้มีใจรักในการบริการก็จะรู้จักถามไถ่หรือนำไปทิ้งให้ ถ้าทำไม่ได้ก็จะบอกกล่าวด้วยสีหน้ายิ้มแย้มแจ่มใส นี่คือผู้มีใจรักในงานบริการและเป็นคุณลักษณะที่พึงปรารถนา พอรู้แล้วว่านักท่องเที่ยวต้องการอะไร หรืออะไรที่เรายังขาดก็เอาไปคุยไปหาหรือไปประชุมกัน เพื่อให้ผู้บริหารรับรู้ถึงความต้องการจริง ๆ ที่หน้านางานนั้นเป็นอย่างใด ซึ่งสามารถทำเป็นแนวทางเพื่อการปรับปรุงและพัฒนาต่อไป การปรับปรุงและพัฒนาดียังงี้ก็ทำให้เกิดความพึงพอใจ เกิดความประทับใจ คนที่มาแล้วประทับใจอยากมาอีกไหม เขาอยากมาพอเขาอยากมา แหล่งท่องเที่ยวของเราก็เป็นที่ที่คนอยากมา การทำงานของเราจะยั่งยืน

6. ถ้าเรามัวแต่กลัวความจริงเราก็จะไม่เติบโต คนทุกคนต้องก้าวหน้าทำอะไรก็แล้วแต่ถ้ามันพัฒนาได้ ปรับปรุงได้ก็ควรทำ ไม่ใช่อยู่แต่ที่เดิมๆ มันก็จะอยู่อย่างนั้นเราต้องก้าวไปข้างหน้าเสมอ ก้าวไปได้ไกลเท่าใดก็ยิ่งดี เราต้องไม่ถอยหลังเลยเป็นอันขาด แม้แต่การหยุดอยู่กับที่ก็ได้ เพราะการหยุดอยู่กับที่เสมอด้วยการถอยหลัง พระราชดำรัสรัชกาลที่หกเอามาใช้ เราต้องเดินไปข้างหน้า อะไรที่ไม่ดีก็ต้องปรับปรุงและแก้ไขแต่ถ้าเกิดว่าเรายังไม่ปรับปรุงไม่เปลี่ยนแปลงเราก็อยู่ที่เดิม ไม่ปรับปรุงไม่เปลี่ยนแปลงคนเข้ามาเข้าก็คิดว่ามากก็ไม่เห็นมีอะไรเปลี่ยนแปลง ไม่ใช่แค่ดี แต่มันต้องดีขึ้น

7. คุณสถานที่เป็นอีกเรื่องที่ต้องมีแนวทางการปฏิบัติไปในทิศทางเดียวกันคือเราอยู่ประจำจุดไหนก็ดูแลความสะอาดเรียบร้อยของหน้าบ้าน ในบ้านของเราให้มีความสวยงามเรียบร้อยและน่าเยี่ยมชมอยู่ตลอดเวลา ทั้งเรื่องต้นไม้ ขยะ ไปจนถึงเรื่องการจัดวางข้าวของหรืออุปกรณ์ต่าง ๆ โดยเฉพาะร้านค้าก็ต้องมีระบบระเบียบที่ชัดเจน สวยงาม น่าหยิบนำซื้อสิ่งเหล่านี้เป็นหัวใจสำคัญของร้านค้าต่าง ๆ โดยเฉพาะการจัดการขยะ ไม่ว่าจะเป็นขยะที่เป็นพวกพลาสติก กระดาษต่าง ๆ ที่นักท่องเที่ยวทิ้งไว้ก็ตาม พบเจอที่ไหนก็ต้องเก็บต้องจัดการเพราะไร้เชิญตะวันตกก็เหมือนบ้าน บ้านที่เราอยู่มีคนมาทำสกปรกเราชอบไหมไม่มีใครชอบหรอก แต่ด้วยความเป็นเจ้าบ้านก็ต้องดูแลรักษา พบเจอขยะที่ไหนก็เก็บ เจออะไรไม่เข้าที่เข้าทางก็บอกกล่าวก็จัดการไม่เพิกเฉยว่านั่นไม่ใช่เรื่อง นี่ไม่ใช่ของฉัน แบบนี้ไม่ได้ เมื่อเราดูแลบ้านของเราสะอาดบ้านของเราก็หน้าอยู่

8. ความชัดเจนและความต่อเนื่องของกิจกรรมในไร่ ยกตัวอย่างกิจกรรม ศิลปวัฒนธรรมบางสัปดาห์ก็มี บางสัปดาห์ก็ไม่มีตรงนี้ต้องมีการบริหารจัดการ ไม่ใช่แล้วแต่ให้ชัดเจนมีแผนงานหรือปฏิทินเพื่อให้นักท่องเที่ยวที่ต้องการเดินทางมาได้รู้ว่าในแต่ละช่วงเวลา กิจกรรมอะไรเพื่อวางแผนการเดินทางมาร่วมกิจกรรมได้ถูกต้องโดยเฉพาะวันเสาร์ อาทิตย์คนส่วนมากจะหยุดและเดินทางมาเที่ยวซึ่งตารางกิจกรรมนั้นนอกจากคนนอกจะรู้ว่ามาแล้วจะเจออะไรก็ยังเป็นแผนงานให้เจ้าหน้าที่ภายในได้เตรียมและประสานงานกัน การวางแผน การวางระบบ การจัดการเป็นสิ่งสำคัญที่จะป้องกันการเกิดปัญหาและข้อผิดพลาดได้หรือทำให้เกิดข้อผิดพลาดน้อยลงและตารางหรือแผนงานจะทำให้ทีมสามารถทำงานร่วมกันได้อย่างดี เพราะในการทำงานนั้นทีมเวิร์ค (Team Work) เป็นสิ่งสำคัญ

9. นโยบายเรื่องการจัดการภายในต้องมีการจัดตารางงานที่ชัดเจนโดยเฉพาะเรื่อง ตารางกิจกรรมของไร่เชิญตะวัน ข้อมูลเบื้องต้นของไร่เชิญตะวัน

10. ความแตกต่างของจุดขายแต่ละจุด ยกตัวอย่างร้านกาแฟในไร่เชิญตะวันมีหลายร้าน แต่ละร้านก็ต้องมีการสร้างจุดเด่น จุดเน้น จุดขาย ของตัวเองเพื่อให้นักท่องเที่ยวได้เลือก การเลือกเป็นของนักท่องเที่ยวให้เขาเลือก ไม่ใช่เลือกให้เขาแล้วเดือนหนึ่ง ๆ เมื่อผลประกอบการออกมาร้านกาแฟทุกร้านก็ควรจะมาคุยกันว่า ขายเป็นอย่างไร ดีไม่ดี ลูกค้านั้นอย่างไร ถ้าขายดีต้องทำอย่างไร ผลประกอบการไม่ดีต้องทำอย่างไรเพื่ออุดรอยรั่วให้ร้านอื่น ๆ ได้เอาไปทำเพื่อจะได้ส่งเสริมการขายของตัวเอง มานั่งวิเคราะห์กัน คุยกันอาจจะเป็นในวาระการประชุมครั้งใดครั้งหนึ่ง เดือนละครั้งก็ยังไม่ต่างหากคือเนื้อหาสาระของการประชุมหรือที่เรียกกันว่าการระดมสมอง (Brain Storm) ซึ่งจะนำไปสู่การพัฒนาจริง ๆ

10.1 ตารางกิจกรรมที่ชัดเจน ตารางประจำปี ประจำเดือน ประจำวัน และเผยแพร่แก่นักท่องเที่ยวตามช่องทางต่างๆ เจ้าหน้าที่รับรู้และตอบคำถามได้ไปในทิศทางเดียวกัน

10.2 มีการปรับปรุงภูมิทัศน์และจุดท่องเที่ยวต่างๆ ให้มีความโดดเด่น

10.3 เจ้าหน้าที่ประจำจุดต่างๆ ที่จะต้องอยู่ตลอดเวลา เพื่อการบริการและมีปฏิสัมพันธ์กับลูกค้าโดยมีการจัดการที่ดี

4. นายชนสรณ์ แซ่ชิง

ตำแหน่ง เจ้าหน้าที่ภูมิทัศน์/วิทยากรประจำโรงเรียนชานาพุทธเศรษฐศาสตร์

ขอบเขตการทำงาน

ดูแลการจัดและปรับปรุงภูมิทัศน์ บรรยายให้ความรู้เรื่องเกษตรอินทรีย์โรงเรียนชานาพุทธเศรษฐศาสตร์

สถานการณ์การท่องเที่ยวของไร่เชิญตะวัน

ในมุมมองของผม คนส่วนใหญ่ที่เดินทางมาท่องเที่ยวไม่ได้รู้ข้อมูลเกี่ยวกับเกษตร คือคนส่วนใหญ่ที่มาก็จะมาดูแค่ความสวยงาม ดูการปฏิบัติธรรมแล้วก็มากราบพระอาจารย์ ว. ยังไม่เป็นที่รู้กันว่าที่ไร่มีการส่งเสริมการเกษตรหรือการท่องเที่ยวเชิงเกษตร มีคนมาเที่ยวในระดับหนึ่ง

จุดเด่นของการท่องเที่ยวเชิงเกษตรของศูนย์วิปัสสนาสากลไร่เชิญตะวัน

การส่งเสริมเกษตรอินทรีย์ มีการส่งเสริมเกษตรอินทรีย์สู่ชุมชนหรือองค์กรที่เข้ามา เช่น ในโซนเกษตร คือทางไร่แบ่งเป็นสองส่วนคือ ส่วนทำมาหากินและส่วนทำมาหาธรรม โซนเกษตรก็คือส่วนของการทำมาหากินคือสอนเรื่องการทำมาหากิน ทำมาหาธรรมคือ ส่วนด้านหน้าซึ่งจะมีปริศนาธรรม คำคม หอศิลป์และงานพุทธศิลป์ต่าง ๆ รวมถึงเรื่อง การจัดการปฏิบัติธรรมด้วย อย่างส่วนทำมาหาธรรมหรือเราเรียกว่าโซนเกษตรก็จะมีแปลง ปลูกพืชต่างๆ ที่แตกต่างกันซึ่งเป็นแปลงสาธิตปลูกพืชอินทรีย์แล้วก็คนที่มาหรือหน่วยงานที่เข้ามาดูงานก็จะเข้ามาเรียนรู้ในส่วนนี้ มาดูงานก็จะดูเรื่องความเหมาะสมของแต่ละพื้นที่ อย่างเช่น พื้นที่ของภาคเหนือในฤดูหนาวก็จะนิยมปลูกสตอเบอรี่กันแต่คนภาคกลางหรือภาคอื่น ๆ ที่มีภูมิอากาศแตกต่างก็จะปลูกไม่ได้เราก็จะมีการปลูกพืชผักอื่นๆ เช่น พืชผักสวนครัว ที่เขาสามารถเอาไปปลูก เอาไปประยุกต์ใช้ได้ที่บ้าน

จุดที่คนมาดูงานหลัก ๆ คือ

ก็จะเป็นส่วนของแปลงสาธิตพืชเกษตรอินทรีย์แล้วก็การจัดการขยะคือโครงการ ชุมทองกลางกองขยะ

รูปแบบกิจกรรมการท่องเที่ยว

ด้านหน้าคือส่วนทำมาหากินมีการจัดสวนเพื่อความสวยงาม โซนเกษตรก็จะมี การทำเกษตรอินทรีย์ การเลี้ยงไส้เดือน ผลิตปุ๋ยอินทรีย์ ทำเห็ด มีโรงเห็ด ปลูกหม่อนที่เป็น ผลไม้เบอร์รี่ แปลงสาธิตคือปลูกพืชแบบผสมผสานไม่เน้นแต่พืชเศรษฐกิจ อย่างเช่นรอบแปลง นาสาธิตก็จะมีปลูกกล้วย ถัดจากแนวกล้วยก็จะมีมะนาวในบ่อซีเมนต์ตามรั้วหรือพื้นที่ว่างก็จะ ปลูกพืชผักสวนครัวอย่างพริก กระเพรา โหระพาหรือมะเขือพันธุ์ต่าง ๆ ที่เรากินกันจริง ๆ มีโดมทางเดินที่เราปลูกพืชผสมระหว่างแดงหรือผักอินเดียนซึ่งเป็นพันธุ์ใหญ่ สลับกับผักข้าวแล้ว ก็แซมด้วยอัญชัญซึ่งให้ความสวยงามและสามารถนำดอกไปทำประโยชน์ได้ด้วยซึ่งทั้งหมดนี้เรา ก็จะใช้วิธีการแบบเกษตรอินทรีย์คือปลอดสารเคมี คนมาเที่ยวนอกจะจากจะมาถ่ายรูปมาดู พืชผักแล้วก็จะได้เห็นว่ามันสามารถปลูกแบบนี้ได้ก็เอาไปใช้ได้

จุดอ่อนของการท่องเที่ยวเชิงเกษตรของศูนย์วิปัสสนาสากลไร่เชิญตะวัน

จุดอ่อนของการท่องเที่ยวเชิงเกษตรของศูนย์วิปัสสนาสากลไร่เชิญตะวันผมคิดว่าน่าจะเป็นเรื่องที่พัก เพราะว่าที่พักของเราตอนนี้มีค่อนข้างจำกัด ซึ่งรองรับได้แบบให้ดูแลทั่วถึงคือ 100 คนแต่ก็ยังเป็นโรงนอนหรือนอนกันแบบเต็นท์แล้วคนส่วนมากก็จะเป็นกลุ่มผู้ที่สนใจมาปฏิบัติธรรมเป็นกลุ่มเหล่านี้มากกว่าในฤดูฝนเราก็ไม่สามารถเปิดรับได้ อาจจะมีคนเข้ามาพักเพื่อปฏิบัติธรรม

จุดอ่อนอีกอย่างคือ ความไม่แน่นอนของกิจกรรม อย่างแหล่งท่องเที่ยวเชิงเกษตรอื่นๆ ก็จะมีแผนการหรือปฏิทินที่ชัดเจน อย่างมาช่วงไหนมีผลผลิตอะไร ยกตัวอย่างอย่างจันทบุรีก็จะมีฤดูกาลของผลไม้แล้วก็จัดเป็นกิจกรรมเป็นเทศกาลให้คนได้มาเที่ยวคนที่มาก็จะรู้ว่ามาเที่ยววันนี้จะทำอะไรได้บ้าง หรือถ้าอยากมากินทุเรียนในฤดูกาลจะมาช่วงไหน แต่ทางไร่ยังขาดแผนงานหรือปฏิทินกิจกรรมประจำปีซึ่งทำให้ไม่สามารถประชาสัมพันธ์การท่องเที่ยวอย่างเต็มรูปแบบได้

จุดแข็งของการท่องเที่ยวเชิงเกษตรของศูนย์วิปัสสนาสากลไร่เชิญตะวัน

ผมคิดว่าจุดแข็งของเราคือตัวพระอาจารย์และเรื่องการคมนาคมครับเพราะเข้าถึงง่ายและมีการอำนวยความสะดวกและนโยบายการส่งเสริมเกษตรอินทรีย์วิถีพุทธของเรามีการปรับปรุงพัฒนาอยู่ตลอดเวลา ถือว่าเป็นจุดแข็งเพราะเมื่อมีการพัฒนามาก็สามารถที่จะตอบสนองความต้องการได้อย่างตรงจุดและทำให้คนที่มาเที่ยวไม่เบื่อแม้จะเป็นคนที่เคยมาเที่ยวแล้วก็อยากจะมาเที่ยวอีกเพราะการมาแต่ละครั้งก็จะมีกิจกรรม มีการเปลี่ยนแปลงจุดแข็งอีกอย่างผมว่าน่าจะเป็นเรื่องการจัดกิจกรรมที่มีความหลากหลายของเราด้วย เพราะคนที่มาเที่ยวมีความสนใจที่แตกต่างกันเมื่อมีกิจกรรมที่หลากหลายก็จะเป็นตัวเลือกที่ดีในการเดินทางมาเที่ยวที่เดียวได้ไปหลาย ๆ อย่างโดยเฉพาะอย่างมาเป็นครอบครัวก็สามารถที่จะเลือกทำกิจกรรมที่สนใจได้

อุปสรรคของการท่องเที่ยวเชิงเกษตรของศูนย์วิปัสสนาสากลไร่เชิญตะวัน

การประชาสัมพันธ์ครับ เพราะที่ผ่านมามีเรื่องการประชาสัมพันธ์หรือการเผยแพร่ข้อมูลของทางไร่ส่วนใหญ่ยังรู้กันเพียงในหมู่คณะหรือในกลุ่มคนที่ติดตามกันอยู่แล้วเรียกว่าเป็นกลุ่มเดิม ๆ โดยเฉพาะเรื่องการท่องเที่ยวเชิงเกษตรหรือการส่งเสริมเกษตรอินทรีย์วิถีพุทธของศูนย์วิปัสสนาสากลไร่เชิญตะวันยังไม่เข้าถึงกลุ่มนักท่องเที่ยวดูได้จากที่นักท่องเที่ยวส่วนใหญ่ไม่ค่อยทราบว่าเรามีการท่องเที่ยวเชิงเกษตรสามารถเข้ามาเยี่ยมชมหรือเข้ามาศึกษาเรื่องเกี่ยวกับเกษตรอินทรีย์ได้จะมองไปรูปแบบมาถ่ายรูปกับแปลงผักแปลงนาโดยที่ก็ไม่รู้ว่าเป็นแปลงนาอินทรีย์วิถีพุทธหรือว่าเป็นแปลงนาที่มีความแตกต่างกับที่อื่นอย่างไรเพราะไม่ได้

เด่นชัดหรือไม่ได้มีการสื่อข้อมูลออกไปเหมือนอย่างอื่น ๆ อย่างไรชาในจังหวัดเชียงราย หรือแหล่งท่องเที่ยวเชิงเกษตรอื่น ๆ ที่มีระบุกิจกรรมในแต่ละช่วงเวลา

หากว่าไร่เชิญตะวันมีตารางกิจกรรมที่แน่นอนแล้ว นักท่องเที่ยวสามารถวางแผนการเดินทาง เชื่อมโยงสู่การประชาสัมพันธ์ตามสื่อต่าง ๆ เพราะปัจจุบันการท่องเที่ยวเชิงเกษตรได้รับความนิยมจากทั้งชาวไทยและชาวต่างชาติที่หันมาสนใจเรื่องสุขภาพตามกระแสความนิยมในเรื่องของการการใช้ชีวิตแบบ Slow Life เข้ามาเก็บผักทำอาหารหรือแม้แต่การเข้าไปสัมผัสกับวิถีเกษตรอินทรีย์ ทำให้การท่องเที่ยวเชิงเกษตรได้รับความนิยมมากขึ้น

การท่องเที่ยวเชิงเกษตรของศูนย์วิปัสสนาสากลไร่เชิญตะวันได้รับความนิยมจากนักท่องเที่ยว ดังนั้นการส่งเสริมการเกษตรหรือแนวทางการส่งเสริมให้เกษตรกรมีอยู่มีกินจึงสามารถส่งเสริมให้เป็นการท่องเที่ยวเชิงเกษตรที่มีความยั่งยืนได้เพราะพระอาจารย์ว. วชิรเมธี ท่านได้นำหลักธรรมทางพระพุทธศาสนาเข้ามาเป็นส่วนหนึ่งของการทำเกษตรอินทรีย์ซึ่งสามารถนำไปใช้ในชีวิตจริงได้และได้มีการเริ่มต้นจากกลุ่มเกษตรกรที่มีความสนใจเรื่องการทำเกษตรไปแล้วในรูปแบบของการเรียนการสอนโรงเรียนชาวนาพุทธเศรษฐศาสตร์ หรือโรงเรียนชาวนา ชตว.

นโยบายหรือแนวทางการพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงเกษตรของศูนย์วิปัสสนาสากลไร่เชิญตะวัน

ตอนนี้เราก็กำลังสร้างที่พัก ทั้งที่เป็นเรือนนอนและเป็นแบบโฮมสเตย์เพื่อรองรับนักท่องเที่ยวที่ต้องการเดินทางมาพักหรือเข้ามาท่องเที่ยวเชิงเกษตรแล้วอยากนอนบ้านโฮมสเตย์มาสัมผัสวิถีชีวิตเกษตรอินทรีย์วิถีพุทธแบบใกล้ชิดครับเพราะความต้องการเรื่องการเข้ามาพักจริง ๆ ก็มีตลอดแต่ทางเราก็รอโครงการก่อสร้างที่ละเอียดจนตอนนี้มาถึงที่พักซึ่งเป็นเรือนนอนและแบบโฮมสเตย์ที่จะอยู่ในส่วนของโซนเกษตรให้นักท่องเที่ยวได้สัมผัสกับชีวิตแบบนั้นจริง ๆ แล้วก็มีแผนจะสร้างเพิ่มขึ้นในโซนเดียวกันสักสิบหลังโดยจะบริหารงานโดยเกษตรกรตามแบบของโฮมสเตย์เลยครับ เรียกว่าเป็นศูนย์ตัวอย่างให้เกษตรกรที่สนใจเข้ามาเรียนรู้ดูงานว่าสามารถบริหารจัดการพื้นที่ของไร่นาหรือบ้านให้เป็นที่พักรองรับนักท่องเที่ยวได้อย่างไรมีการบริหารจัดการอย่างไร ซึ่งเป็นหลักสูตรหนึ่งของมหาวิทยาลัยพุทธเศรษฐศาสตร์ หรือโรงเรียนชาวนาของเราอยู่แล้วที่พระอาจารย์ว. ท่านต้องการเพิ่มเติมตรงนี้เพื่อให้เป็นหลักสูตรการหาอยู่หากินที่สมบูรณ์แบบ

นโยบายการแก้ปัญหาเรื่องการประชาสัมพันธ์

โดยการประชาสัมพันธ์ผ่านหน่วยงานหรือองค์กรท้องถิ่นก่อนหรือเครือข่าย อย่างเช่นหน่วยงานของการท่องเที่ยวและกีฬา เพื่อที่จะให้เขาผลักดันให้เป็นการท่องเที่ยวในระดับ

จังหวัดเชื่อมโยงกับแหล่งท่องเที่ยวอื่น ๆ เพื่อทำเป็นเส้นทางการท่องเที่ยว การผลักดันเป็น การท่องเที่ยวระดับจังหวัดจะช่วยให้มีหน่วยงานเข้ามาช่วยเหลือดูแลเรื่องมาตรฐานของ การท่องเที่ยวหรือแหล่งท่องเที่ยวอื่น ๆ

นักท่องเที่ยวต้องการอะไรบ้าง

นอกจากพระอาจารย์สิ่งที่ดึงดูดนักท่องเที่ยวก็จะเป็นความสวยงามของบริเวณไร้ สภาแควดล้อม

กิจกรรมเรื่องการทำแผนกิจกรรมประจำปีเพื่อส่งต่อกับงานประชาสัมพันธ์ สอง แผน คือ แผนที่ 1 คือแผนกิจกรรมที่มีความยั่งยืนแน่นอนโดยแผนเป็นหนึ่งปี หรือสามเดือน หกเดือนว่าเรามีกิจกรรมอะไรบ้าง แผนที่ 2 ก็สำหรับคนที่มาท่องเที่ยวเป็นวันแล้วอยากมาร่วม กิจกรรม เช่นการปลูกผักในกระถาง การขยายพันธุ์พืชต่าง ๆ ที่ทำแล้วอาจจะสามารถเอากลับ บ้านได้ให้เขาได้ร่วมกิจกรรม หรือกิจกรรมวาดรูปบนผลเมลลอน

แผนการส่งเสริมการท่องเที่ยวเชิงเกษตร

ปรับปรุงและพัฒนาด้านกิจกรรมการท่องเที่ยวเชิงเกษตรให้มีความยั่งยืนและทำเป็น รายปีเผยแพร่ให้คนทั่วไปได้รู้

การท่องเที่ยวเชิงเกษตรของไร่เชิญตะวันสามารถเชื่อมโยงการท่องเที่ยวอื่น ๆ ได้อย่างไร

เชื่อมโยงกับการท่องเที่ยวเพื่อการมาเจริญสติถือเป็นจุดสำคัญของการท่องเที่ยว ไร่เชิญตะวันเพราะในส่วนของการบวกรับศีลศีลสมาธิคนที่มากก็ต้องฝึก ต้องใช้สมาธิ ใช้สติ ในการร่วมกิจกรรมหรือที่เราจัดกิจกรรมคอร์สวิปัสสนาที่มีการให้ผู้เข้าวิปัสสนาแลกเปลี่ยนร่วม กิจกรรมหรือแม้กระทั่งการเก็บเห็ดที่โรงเห็ดอารมณ์ดีเพื่อนำไปประกอบอาหารของเราก็มี การให้ความรู้เบื้องต้นเรื่องการทำเกษตรอินทรีย์ซึ่งเพิ่มเติมวิถีพุทธเข้าไปร่วมคือการนำหลัก ทางพระพุทธศาสนาหรือหลักการเจริญสมาธิภาวนาเข้าไปด้วยตามหลักการของ พุทธเศรษฐศาสตร์ที่พระอาจารย์ท่านได้ดำริเอาไว้

5. นางสาวนันทนา .ไชยสอน

ตำแหน่ง ผู้จัดการศูนย์วิปัสสนาสากลไร่เชิญตะวัน

ขอบเขตงาน ดูแลงานทั่วไป งานบุคคลประสานงาน

บริบทการท่องเที่ยวเชิงเกษตรของศูนย์วิปัสสนาสากลไร่เชิญตะวัน

คนที่เดินทางมาไร่ก็จะมีทั้งคนที่มาเที่ยวชม มาปฏิบัติธรรม มาฟังธรรมจากพระอาจารย์ซึ่งมีทั้งเป็นคณะและเป็นบุคคลทั่วไป เดินเที่ยวชมจุดต่าง ๆ ของไร่เชิญตะวัน ซึ่งแบ่งเป็น 2 ส่วนคือ ส่วนทำมาหากินและส่วนทำมาหาธรรมซึ่งนักท่องเที่ยวก็มีจำนวนเพิ่มขึ้นเรื่อย ๆ โดยเฉพาะการมีคูงานหรือมาเยี่ยมชมโรงเรียนชาวนาพุทธเศรษฐศาสตร์ ซึ่งหลัก ๆ ก็จะเป็นเรื่องที่เราส่งเสริมการทำเกษตรอินทรีย์ของมหาวิทาลัยพุทธเศรษฐศาสตร์ หรือโรงเรียนชาวนา

กิจกรรมการท่องเที่ยวเชิงเกษตร

แผนการดูงานคือเดินชมส่วนทำมาหาธรรม คือ ปรีศนาธรรมตามจุดต่าง ๆ หอศิลป์โพธิมณฑล สิ่งปลูกสร้างซึ่งสื่อความหมายในเชิงพุทธศิลป์คือการนำเอาสื่อพุทธธรรมออกมาในรูปแบบของงานศิลปะหรือสิ่งก่อสร้างต่าง ๆ ที่เรียกว่า งานพุทธศิลป์ แล้วก็เดินไปด้านหลังคือส่วนของเกษตร หรือส่วนทำมาหากิน ก็จะมีเรื่องของแปลงเกษตรอินทรีย์ โรงเห็ดอารมณดี ประกอบด้วยโรงเห็ด 5 โรงซึ่งมีความพิเศษตรงที่เห็ดจะได้ฟังธรรมะจากพระอาจารย์.วชิรเมธีทุกวันโดยเจ้าหน้าที่จะเปิดเสียงธรรมะ เพลงธรรมะให้ฟังทุกวันจึงเรียกว่าเป็นเห็ดอารมณดี ไล่เดือนเพื่อนรัก ซึ่งเป็นโรงเลี้ยงไล่เดือนและนำเอามูลไล่เดือนมาทำปุ๋ย .โรงปุ๋ยชีวภาพ ซึ่งเป็นกระบวนการทำปุ๋ยชีวภาพ โครงการชุมทองกลางกองขยะคือการจัดการขยะการแยกขยะ

จุดเด่นของกิจกรรมการท่องเที่ยวเชิงเกษตรของศูนย์วิปัสสนาสากลไร่เชิญตะวัน

จุดเด่นของไร่เชิญตะวันคือการเข้ามาฟังธรรมของพระอาจารย์.วชิรเมธีและการดูงานของมหาวิทาลัยพุทธเศรษฐศาสตร์ ถ้าเป็นเรื่องกิจกรรมการท่องเที่ยวเชิงเกษตรก็จะเป็นเรื่องการนำกระบวนการเกษตรมาผนวกเข้ากับธรรมะโดยพระอาจารย์.วชิรเมธี

จุดอ่อน

1. ที่พักยังไม่พร้อมและไม่เพียงพอความต้องการของนักท่องเที่ยว
2. เจ้าหน้าที่ตามจุดต่าง ๆ หรือเจ้าหน้าที่สำหรับบริการนักท่องเที่ยว ให้ข้อมูลหรือจุดประชาสัมพันธ์ยังไม่พร้อม และจำนวนน้อยเกินไป

3. เรื่องการให้ข้อมูลหรือป้ายประชาสัมพันธ์ เพราะว่าอย่างคนที่มาแบบไม่ได้นัดหรือนักท่องเที่ยวทั่วไปทางไร้ก็ยังขาดการให้ข้อมูลป้ายหรือแผนที่หรือแผ่นพับโบรชัวร์ต่าง ๆ ที่เขาสามารถหยิบได้เองตามจุดต่าง ๆ

4. ความล่าช้าของการติดต่อประสานงานเพราะบางครั้งมีคนติดต่อประสานงานเข้ามาแต่การตอบรับ เช่น อีเมลล์บางครั้งก็ยังไม่ล่าช้า ก็เป็นจุดที่ต้องได้รับการปรับปรุง

จุดแข็ง

การได้มาพบพระอาจารย์ ว.วชิรเมธี และการดูงานมหาวิทยาลัยพุทธเศรษฐศาสตร์ ซึ่งส่งเสริมเรื่องการทำเกษตรอินทรีย์วิถีพุทธ และมีกิจกรรมการทำเกษตรแบบวิถีพุทธซึ่งเป็นกิจกรรมหลักที่สามารถดึงดูดนักท่องเที่ยวได้

มีการส่งเสริมการทำเกษตรอินทรีย์

อุปสรรค

ถ้าในเรื่องการเป็นแหล่งท่องเที่ยวเชิงเกษตรไร้เชิญชวนถือว่ายังไม่เป็นที่รู้จัก การรับรู้ของประชาชนทั่วไปไร้เชิญชวนคือมาพบพระอาจารย์ว. แต่จำนวนน้อยที่รู้ว่าทางไร้มีการส่งเสริมเรื่องการทำเกษตรอินทรีย์หรือมีโรงเรียนชาวนาพุทธเศรษฐศาสตร์

โอกาส

ชื่อเสียงของผู้ก่อตั้งคือพระอาจารย์ ว.วชิรเมธี ทำให้นักท่องเที่ยวมีความสนใจที่จะเดินทางมาเที่ยวไร้เชิญชวนทำให้เกิดโอกาสการรับรู้เรื่องการส่งเสริมเกษตรอินทรีย์นำไปสู่การส่งเสริมกิจกรรมการท่องเที่ยวเชิงเกษตรซึ่งเรามีอยู่แล้วแต่เพิ่มเติมการรับรู้ของคนทั่วไปและกิจกรรมของโรงเรียนชาวนาเป็นกิจกรรมที่มีความต่อเนื่องเชื่อมโยงกับงานวิปัสสนาของไร้ซึ่งเป็นพันธกิจหลักของศูนย์วิปัสสนาสากลไร้เชิญชวน หมายความว่า จะมีการส่งเสริมเกษตรอินทรีย์ซึ่งเป็นกิจกรรมที่ยั่งยืนและมีการพัฒนาไปเรื่อย ๆ

แนวทางการส่งเสริมการท่องเที่ยวเชิงเกษตร

เริ่มจากการเพิ่มการเข้าถึงโดยเฉพาะการเข้าถึงข้อมูลว่าทางไร้เชิญชวนมีการส่งเสริมเกษตรอินทรีย์มีโรงเรียนชาวนาสามารถเที่ยวชมและรวมกิจกรรมได้ ตรงจุดไหนเวลาไหนได้บ้างเวลาคนที่มาไม่เจอเจ้าหน้าที่ก็สามารถอ่านหรือศึกษาข้อมูลเหล่านั้นได้เองแล้ว

เพิ่มตารางกิจกรรมว่าตรงไหนมีอะไรบ้าง มีจุดประชาสัมพันธ์กระจายไปจุดต่าง ๆ ของไร้อาจจะไม่ต้องมีเจ้าหน้าที่ประจำทั้งหมด ยกตัวอย่างบางที่เขาก็จะมีคู่มือการท่องเที่ยว บอกว่าคุณอยู่ตรงจุดนี้ ไปทางซ้ายจะเจออะไร ไปทางขวาจะเจออะไร เจ้าหน้าที่ก็จะอยู่จุดใหญ่สักสองหรือสามจุดนอกจากนั้นก็ให้คนที่มาสามารถเข้าไปหยิบเอกสารคู่มือการท่องเที่ยวโดยตารางก็จัดทำเป็นรายปีแสดงชัดเจน

มีการอบรมหรือให้ความรู้เจ้าหน้าที่ในการให้ข้อมูลหรือการบริการนักท่องเที่ยว ให้เจ้าหน้าที่สามารถตอบคำถามนักท่องเที่ยวได้ คำถามทั่วไปอย่าง ข้อมูลเบื้องต้นของไร่ มาแล้วทำอะไรบ้าง ทางไร่มีกิจกรรมอะไรบ้าง

เพิ่มกิจกรรมให้มีความหลากหลายเพราะบางเวลาที่พระอาจารย์ว.ท่านออกไปปฏิบัติศาสนกิจที่อื่น คนที่มาเที่ยวไร่มาก็ได้มีกิจกรรมทำหรือมีสิ่งอื่นที่ดึงดูดคน เช่น การดูแลสภาพแวดล้อมให้มีความสวยงาม พัฒนาจุดปรีศนาธรรมต่างๆ ให้มีคนเข้าถึงได้ง่ายเช่นการทำป้ายแสดงไว้ตั้งแต่ด้านหน้าว่าเข้ามาจะเจออะไรบ้างอาจจะอยู่บริเวณเดียวกับแผนที่และจุดประชาสัมพันธ์ ให้เห็นว่ามีอะไรบ้างนักท่องเที่ยวก็สามารถเลือกเดินไปตามจุดต่างๆได้

การดูแลสถานที่ สถาปัตยกรรมต่าง ๆ ภายในไร่เชิญชวนให้มีความน่าสนใจมีการประชาสัมพันธ์แลนมาร์ค

สินค้าทางการเกษตร กระบวนการแปรรูปและสร้างความโดดเด่นให้กับผลิตภัณฑ์ ตัวอย่าง ทางไร่มีกิจกรรมดี มีการส่งเสริมการปลูกแล้วนำไปแปรรูปเป็นน้ำพริกแห้ง

การติดต่อสื่อสารก็ใส่ช่องทางการติดต่อประสานงานให้มากขึ้นเพราะคนก็มีหลายรุ่นหลายวัยก็กระจายให้เข้าถึงได้สะดวกมากขึ้นทั้งข้อมูลข่าวสารและการประสานงานกับเรา

การเชื่อมโยงการท่องเที่ยวเชิงเกษตรกับการท่องเที่ยวอย่างอื่น

อย่างมุมของพีคนที่เข้ามาหรือติดต่อประสานงานมาส่วนใหญ่อะไรก็จะเป็นการเข้ามาดูงานของกลุ่มหรือหมู่คณะ กิจกรรมในไร่ก็ รูปแบบกิจกรรมการท่องเที่ยวก็จะเป็นรูปแบบของไร่เชิญชวนเองซึ่งเอาหลาย ๆ อย่างมารวมกันไม่ได้แยกชัดเจนเพราะอย่างคนที่มาพักตัวอย่างคณะดูงานก็ตั้งใจมาเพื่อศึกษาเรื่องการทำเกษตรอินทรีย์วิถีพุทธแต่เมื่อมาถึงก็จะมาฟังเทศน์ทำบุญก่อน แล้วก็เดินชมจุดต่าง ๆ ชมสวน ปรีศนาธรรม ไปหอศิลป์ดูงานศิลปะ นั่งจิบกาแฟ ทางไร่มีกิจกรรมจักรยานนักท่องเที่ยวก็จะใช้จักรยานในไร่ปั่นไปชมจุดต่าง ๆ เรียกว่ามันผสมรวมกันอยู่ ซึ่งจะมาแยกว่าเป็นการท่องเที่ยวประเภทไหนบ้างก็คงมีหลายอย่างที่มาทำเพราะทางเราก็กิจกรรมที่เรียกว่าหลากหลาย คนมาเที่ยวก็ร่วมกิจกรรมหรือทำกิจกรรมเท่าที่ปัจจัยของเขาจะอำนวย คือ มีทั้ง ท่องเที่ยวศาสนา ท่องเที่ยวเชิงสุขภาพ เชิงจักรยาน เชิงธรรมชาติหรือศิลปวัฒนธรรมก็ได้ อาจจะไม่ได้อะไรแต่ก็มีหมด

8. นางสาวจตุพร หนักป้อ

ตำแหน่ง เจ้าหน้าที่ประชาสัมพันธ์ ภัณฑารักษ์หอศิลป์ ว.วชิรเมธี

ขอบเขตงาน ประสานงาน/นำชมจุดต่าง ๆ ของศูนย์วิปัสสนาสากลไร่เชิงตะวัน

การท่องเที่ยวของไร่เชิงตะวันจริงๆแล้วเราสามารถที่จะให้นักท่องเที่ยวเข้ามาเที่ยวได้ตลอดมามากน้อยแล้วแต่สภาพแวดล้อมและอากาศอย่างวันฝนตกคนก็จะมาน้อย วันแดดร้อนก็จะพอมีบ้างแต่ไม่มาก เข้าหน้าฝนหรือหน้าหนาวก็จะมีมากหน่อยโดยเฉพาะหน้าหนาวเพราะปกติทางไร่เชิงตะวันจะมี เทศกาลโคม เทศกาลดอกไม้ ในช่วงปลายปีไปจนถึงปีใหม่ ซึ่งมีคนมาเที่ยวเป็นวันละเป็นร้อยเป็นพันคน จุดเด่นของกิจกรรมการท่องเที่ยวของไร่เชิงตะวันคือ ธรรมชาติ ต้องการที่จะมารับธรรมชาติมาดูสิ่งที่แตกต่างกันด้วย แตกต่างอย่างไรก็เวลาไปวัด อื่น ๆ เราก็จะ เห็นโบสถ์การเข้ามาที่ไร่จุดประสงค์หลักคือการเข้ามาฟังธรรมกับพระอาจารย์ ว. เข้ามาทำบุญ ฟังธรรมอย่างวันที่พระอาจารย์ไม่อยู่ก็จะมีธรรมะของพระอาจารย์ผ่านคำคมติดตามจุดต่าง ๆ เพื่อให้นักท่องเที่ยวได้เข้าถึงคำสอนของพระอาจารย์ ได้เข้ามาดูงานศิลปะที่เป็นปริศนาธรรม หรือมาเที่ยวชมสถานที่ ดูแปลงเกษตร ดูงานที่มหาวิทยาลัยพุทธเศรษฐศาสตร์ นักท่องเที่ยวส่วนมากก็จะมาเที่ยวชมสิ่งที่เราทำ ปริศนาธรรมที่พระอาจารย์ท่านทำไว้ตามจุดต่าง ๆ แม้ว่าคนที่มาหลักๆ แล้วจะต้องมาพบพระอาจารย์ ว.วชิรเมธี แต่เมื่อไม่พบก็ชมมาเที่ยวส่วนอื่น ๆ ของทางไร่ที่เรามี คือปริศนาธรรม หอศิลป์ ร้านกาแฟ สถาปัตยกรรม อย่าง ประตูดุ๊ย สุญญตาคาร อาคันตุการาม วิหารดิน ซึ่งใช้ศิลปะแบบผสมผสานกับล้านนาออกแบบโดยศิลปินของจังหวัดเชียงรายคือ อาจารย์สมรัักษ์ ปันติบุญ ร่วมกับพระอาจารย์ว.วชิรเมธี ซึ่งเป็นแนวคิดของการสร้างสิ่งก่อสร้างต่างๆ ในศูนย์วิปัสสนาสากลไร่เชิงตะวัน ยกตัวอย่าง ตักศิลา ซึ่งเป็นสำนักงานของมหาวิทยาลัยพุทธเศรษฐศาสตร์ หรือโรงเรียนชวามหาวิทยาลัยพุทธเศรษฐศาสตร์ ใช้ทำกิจกรรมการเรียนการสอนเรือนตักศิลาเป็นเรือนไม้สไตล์ล้านนา ที่อยู่ในส่วนของท่ามาหากินหรือโซนเกษตรก็เป็นการผสมผสานให้มีความสอดคล้องกับพื้นที่และมีการจัดแสดงวิถีเกษตรของล้านนาแต่และกระบวนการทำเกษตรอินทรีย์วิถีพุทธที่ทางเราส่งเสริมอยู่ จุดนี้ก็ให้นักท่องเที่ยวเข้าชมได้หรือ วิหารดอกบัวหรือวิหารดิน ซึ่งมีชื่ออย่างเป็นทางการว่า อาคารวิปัสสนานาชาติ ก็จะมีปริศนาธรรมในงานสถาปัตยกรรมว่าทำไมต้องเป็นวิหารดอกบัว ทำไมภายในถึงใช้ลักษณะของการใช้ ไม้สักคือไม้ใช้ตะปูในการก่อสร้างแล้วมีไม้เป็นพัน ๆ ต้นแทนที่จะใช้ไม้ต้นใหญ่ก็มีปริศนาธรรมซ่อนอยู่ เทพารักษ์ ของเราก็มีเจ้าหน้าที่วิหารก็มีปริศนาธรรมเช่นกันที่สำคัญเทพารักษ์ของไร่เชิงตะวันเป็นแบบมีซิกแพ็ค นี่ก็คือสิ่งที่พระอาจารย์ ว.ท่านสร้างสรรค์ขึ้นมาพร้อมกับศิลปินเป็นการ

สื่อสารกับคนที่มาเที่ยว หรือในส่วนของแปลงพุทธเกษตรกิจกรรมประจำวันของเจ้าหน้าที่อย่าง เมื่อมีการทำก่อนเห็นนักท่องเที่ยวก็สามารถเข้าร่วมทำได้มีกิจกรรมตรงนี้แต่ยังไม่มีการ ทำเป็นตารางกิจกรรมชัดเจนหรือไม่มีการเผยแพร่ให้ประชาชนทั่วไปรับรู้การเก็บผลผลิตทาง การเกษตรก็เหมือนกัน

กิจกรรม

คนที่มาก็จะเข้ามาเช็คอิน ถ่ายรูปลงโซเชียลมากราบพระอาจารย์ทำบุญ ฟังธรรมเดิน ชมไร่ แล้วก็ มาเรียนรู้งานพุทธเกษตรเพื่อนำไปใช้อาจจะมีร่วมกิจกรรมเช่น สามารถเก็บเห็ด ในไรเห็ดซึ่งเห็ดออกทุกวัน เป็นกิจกรรมที่มีทุกวันคือเจ้าหน้าที่ทำทุกวันคนที่สนใจสามารถ เข้าร่วมได้

มาเรียนรู้เรื่องแปลงเกษตรสาธิตว่า พุทธเกษตร คืออะไร เกษตรอินทรีย์วิถีพุทธทำ กันอย่างไรส่วนมากจะเข้ามาดูงานมากกว่ามาเป็นหน่วยงานเป็นองค์กรซึ่งตอนนี้มีจำนวนมาก ขึ้นเรื่อย ๆ และนักท่องเที่ยวกลุ่มนี้ก็จะมีความสนใจทำกิจกรรมแบบมีส่วนร่วมคือนอกจากจะ ฟังบรรยายเดินชมแปลงแล้วก็อาจจะมีเพิ่มเติมการทำก่อนเห็ด การเก็บผลผลิตต่าง ๆ หรือแม้กระทั่งในกระบวนการแยกขยะก็ตามแล้วก็จะไปจับที่การซื้อขายสินค้าทางการเกษตร อย่าง เห็ดที่ได้เข้าไปดู เข้าไปเก็บก็ซื้อหากลับไปเลยหรือจะเป็นน้ำพริก แหนมเห็ดซึ่งเป็นผลิตภัณฑ์ เห็ดแปรรูปของทางไร่ เป็นต้น

จุดอ่อน

ความไม่พร้อมเรื่องสถานที่และไม่เพียงพอของบุคลากรทางการท่องเที่ยวอย่าง เจ้าหน้าที่ที่หนึ่งคนทำงานหลายอย่างหลายจุดขอบเขตงานไม่ชัดเจน

ป้ายสื่อความหมาย แผนที่ ป้ายบอกทาง เอกสารยังไม่ชัดเจนและไม่มีแจกให้กับ นักท่องเที่ยว

ความไม่แน่นอนของตารางกิจกรรมเพราะคนที่กำหนดกิจกรรมว่าจะมีอะไร อย่างไม่ เป็นคือพระอาจารย์คนเดียว

การประสานงานหรือแผนงานกิจกรรม

สิ่งอำนวยความสะดวกตัวอย่างเช่น การอำนวยความสะดวกแก่ผู้สูงอายุหรือรถเข็น เรามีแต่ยังไม่เพียงพอและบางจุดการเข้าถึงก็ยังไม่สะดวกสำหรับผู้ใช้วีลแชร์จริง ๆ

จุดแข็ง

มีพระอาจารย์ ว.วชิรเมธี หรือพระอาจารย์ใหญ่

มาร่วมกิจกรรมที่มีความหลากหลายคือเรื่องของธรรมะเพราะเราเป็นศูนย์วิปัสสนา สกอล แต่เมื่อเข้ามาที่ไร่มองแล้วอาจจะเรียบง่ายแต่ก็จะมีปริศนาธรรมซ่อนอยู่ในทุกจุดแล้วเรา

ใช้หลักการ ง่าย งาม ธรรมดา หรือ ร่มรื่นนอกด้วยแมกไม้ ร่มรื่นในด้วยธรรมชาติ ซึ่งใช้เป็นเป็นแบบแผนในการปลูกสร้างในไร่เชิงตะวัน และที่โดดเด่นอีกอย่างของเราคือการมี กิจกรรมที่หลากหลายของไร่เชิงตะวันก็เป็นจุดเด่นเพราะมีทั้งกิจกรรมเชิงศาสนา กิจกรรมเพื่อสังคม และกิจกรรมทางการเกษตรภายในไร่เชิงตะวัน กิจกรรมเชิงศาสนาก็เช่น การมีงานวิปัสสนา หรือมีการทำกิจกรรมทางศาสนาทุกวันสำคัญต่าง กิจกรรมเพื่อสังคมก็อย่างเช่น วันแห่งการให้ มีการมอบทุนการศึกษา แจกของ แจกผ้าห่ม หรือ งานพุทธเกษตรประจำปี ซึ่งมีการออกร้านของโรงเรียนชวนาหรือตลาดอินทรีย์ที่ให้นักเรียนชวนามานำผลผลิตออกจำหน่าย กิจกรรมทางศิลปวัฒนธรรมก็อย่างการจัดการประกวดช่างฟ้อนหรือนางรำของโรงเรียนศิลปศิลป์แผ่นดินล้านนา ซึ่งเป็นอีกโครงการที่มีการส่งเสริมเรื่องการสืบสานศิลปวัฒนธรรมล้านนาที่เราทำ มีการลู่ขวัญให้กับแขกบ้ายแขกเมืองซึ่งเป็นวัฒนธรรมดั้งเดิมที่สืบต่อกันมา เราก็สืบสานไว้ เช่นการลู่ขวัญ พิตุบ บอด้สแลม และทิมงาน ก้าวคนละก้าว เมื่อเดินทางมาถึงจุดหมายปลายทางจังหวัดเชียงราย เป็นต้น หรือบางวันมีรวมกันหลายประเภทก็มี ก็เป็นความหลากหลายของกิจกรรมที่เกิดขึ้นเป็นประจำที่ศูนย์วิปัสสนาสากลไร่เชิงตะวัน

โอกาส

การมีกิจกรรมการเกษตรให้นักท่องเที่ยวมีส่วนร่วม มีการเก็บเอง ทำอาหารเอง หรือสามารถซื้อกลับไปด้วย มีการส่งเสริมให้เกษตรกรในเครือข่ายซึ่งเรามีนักเรียนโรงเรียนชวนาที่เปิดทำการเรียนการสอนมากกว่า 5 แล้ว เหล่านี้ก็เป็นเครือข่ายที่สามารถส่งเสริมเรื่องผลผลิตทางการเกษตรโดยการเปิดไร่เชิงตะวันเป็นจุดกระจายสินค้า ไม่ว่าจะเป็นจำหน่าย การแปรรูปหรือแม้แต่การเผยแพร่ความรู้เรื่องเกษตรอินทรีย์ซึ่งมีการคัดเลือกผลผลิตที่ได้มาตรฐานทั้งแบบสดและแบบแปรรูปออกมากกระจายที่ไร่ เหมือนโครงการของจันกะผัก เราอาจจะไม่ได้ปลูกเองทั้งหมดแต่เมื่อให้ความรู้และสร้างมาตรฐานก็มีการสร้างเครือข่ายเกษตรกรอินทรีย์วิถีพุทธ ขึ้นมาเพื่อสร้างเครือข่ายการผลิตมีการตรวจสอบและทำให้เป็นเครือข่ายที่มีความเข้มแข็ง มีร้านอาหารที่เป็นของไร่เลยที่เดียวที่เป็นร้านออแกนิกที่เราสามารถผลิตวัตถุดิบได้ คือนำเอาผลผลิตของเกษตรอินทรีย์เข้ามาใช้

อุปสรรค

การประสานงานทั้งบุคคลภายนอกและบุคคลภายใน
มีการสร้างเครือข่ายผู้สนับสนุนในเรื่องของงบประมาณ
กิจกรรม อยากลงมือทำหรือร่วมกิจกรรมต่าง ๆ โดยเฉพาะกระบวนการทางการเกษตร

การเชื่อมโยงการท่องเที่ยวเชิงเกษตร

ก็คงจะเป็นการนำเอาจุดเด่นของไร่คือธรรมชาติของพระอาจารย์ว.วชิรเมธี เข้ามาาร่วมกับการทำกิจกรรมทางการเกษตร ซึ่งแนวทางการส่งเสริมการเกษตรอินทรีย์วิถีพุทธของไร่ ก็จะมีการนำเอาธรรมชาติหรือหลักธรรมะเข้ามาประยุกต์ใช้ไม่ว่าจะเป็นการนำการเจริญสติเข้ามาใช้ในกระบวนการเกษตรซึ่งพระอาจารย์ ว.หรือพระอาจารย์ใหญ่ท่านบรรจลงในหลักสูตรของโรงเรียนชานาพุทธเศรษฐศาสตร์อยู่แล้วและก็สามารถที่จะถ่ายทอดให้กับคนที่สนใจเข้าร่วมกิจกรรมซึ่งไม่จำเป็นต้องเป็นพุทธศาสนิกชนเพราะว่าการเจริญสติหรือการอยู่กับปัจจุบันคือสิ่งที่จำเป็นสำหรับทุกกิจกรรมในชีวิตประจำวัน นี่คือนี่ที่เราเอามาาร่วมกันและปฏิบัติกันจริง ๆ แล้วก็อย่างที่ยกตัวอย่างเรื่องการนำเสนองานพุทธศิลป์ในสถาปัตยกรรมภายในไร่เจริญตะวัน

ด้วยความที่ไร่เจริญตะวันของเรามีภูมิศาสตร์ที่มีทั้งภูเขาที่มีทะเลสาบทำให้คนที่มาเที่ยวเชิงเกษตรก็ได้เที่ยวชมธรรมชาติได้สัมผัสกับวิถีเกษตรเพราะถ้ามาเที่ยวไร่ก็จะเห็นว่ามิดันกะท้อน ลิ่นจี่ ล้ำไยอยู่ทั่วไปพอถึงฤดูก็สามารถเก็บกินได้บางที่เราก็เอามาขายเพราะก็ถือเป็นผลผลิตตามฤดูกาลที่เรามีด้วยความที่ไร่เจริญตะวันพื้นที่เดิมเป็นสวนลิ่นจี่ ล้ำไยเราก็ไม่ได้ตัดทิ้งพอถึงหน้าของมันก็ได้ออกอยู่ คนที่มาเที่ยวบางคนก็เด็ดกินได้ ชิมได้ ดัดไม้ติดมือเราก็ไม่ได้หวงห้ามเพียงแต่ไม่สร้างความเสียหายก็พอก็นับเป็นการท่องเที่ยวเชิงเกษตรอีกอย่างได้เหมือนอย่างที่เราไปเที่ยวสวนผลไม้ตามต่าง ๆ เขาก็อนุญาตให้เก็บกินได้แต่ก็ต้องมีกฎระเบียบด้วยซึ่งเป็นสิ่งที่ควรพัฒนาต่อยอดแต่ต้องเพิ่มการดูแลรักษาเพราะเราปล่อยให้เขาออกตามฤดูกาล

ข้อเสนอแนะ

เส้นทางท่องเที่ยวในศูนย์วิปัสสนาสากลไร่เจริญตะวัน

เพิ่มปฏิทินกิจกรรมทางการเกษตรเผยแพร่เพื่อให้คนที่สนใจเข้าร่วมโดยเฉพาะนักท่องเที่ยวทั่วไปที่สนใจ

พัฒนาสิ่งที่มีอยู่เช่น ร้านที่มีอยู่ ให้รองรับการท่องเที่ยวเชิงเกษตร เช่นการเพิ่มร้าน

มีการประชาสัมพันธ์ที่ชัดเจน ว่าทำอะไรได้บ้าง ไปที่ไหนได้บ้าง มีเอกสารแนะนำหรือคู่มือการท่องเที่ยวที่ชัดเจน

เจ้าหน้าที่ต้องมีขอบเขตที่ชัดเจนเพื่อการทำงานที่ไม่ซ้ำซ้อนและกระจายเจ้าหน้าที่ไปตามจุดต่าง ๆ เจ้าหน้าที่ประจำตามร้านค้าต้องตอบคำถามในทิศทางเดียวกัน

สร้างกิจกรรมให้นักท่องเที่ยวมีส่วนร่วม อย่างเมื่อเจ้าหน้าที่ทำก่อนเห็นนักท่องเที่ยวสนใจก็สามารถมีส่วนร่วมได้ เช่น การเก็บหรือกระบวนการปลูกผัก เริ่มต้นง่ายจากการเพาะเมล็ดจนการเพิ่มกิจกรรมทางเกษตรกรรมอย่างเพาะปลูกเพราะกระบวนการเพาะปลูกทำได้

ตลอดแต่ต้องมีปฏิทินการปลูกพืชที่ชัดเจนและให้ความรู้เรื่องนั้นๆ ร่วมกับกิจกรรมตั้งแต่เริ่มต้นไปจนจบซึ่งอาจจะเป็นกระบวนการแปรรูป โดยอาจจะแบ่งเป็น ผักที่ปลูกเป็นฤดูกาล เช่น สตอร์เบอร์รี่ พืชผักที่สามารถปลูกได้ตลอดปี อย่างผักสลัด ต้นหอมอ่อน หรือพืชผักสวนครัว เมลล่อน มะเดื่อฝรั่ง พืชสมุนไพรพืชหายากหรือพืชสมุนไพรสิ่งเหล่านี้งานเกษตรก็มีการศึกษาและพัฒนาอยู่ ก็สามารถเพิ่มเป็นกิจกรรมให้มาร่วมเพาะ ร่วมปลูกหรือแม้แต่การลงแปลง และกิจกรรมการแปรรูป อย่างผักสลัดก็เอาไปทำสลัดโรลซึ่งจะทำให้คนที่มาได้มีส่วนร่วม และในต่างประเทศกิจกรรมเหล่านี้เป็นที่นิยมสำหรับนักท่องเที่ยวที่ท่องเที่ยวเชิงเกษตร ก็จะเกี่ยวเนื่องการเรื่องของสุขภาพด้วยเป็นโอกาสในการส่งเสริมการท่องเที่ยวเชิงเกษตรของไร่เชิญตะวันที่เราควรนำมาใช้จริง ๆ

9. นางสาวกมลวรรณ อินทร์จักร

ตำแหน่ง เจ้าหน้าที่ประจำมหาวิทยาลัยพุทธเศรษฐศาสตร์

ขอบเขตงาน บรรยายให้ความรู้ส่วนเกษตร/นำชมแปลงสาธิตเกษตรอินทรีย์/ประสานงาน

บริบทการท่องเที่ยวของไร่เชิญตะวัน

กิจกรรมการท่องเที่ยวของไร่เชิญตะวันแบ่งเป็น 2 โซน คือ โซนธรรมชาติก็มี หอศิลป์ ปรัชญาธรรม สุนทรียาจารย์ อัจฉริยะสามเณร อุโมงค์ดอกไม้ ลานธรรมจักร ส่วนโซนเกษตร ก็จะมีมหาวิทยาลัยพุทธเศรษฐศาสตร์มีการส่งเสริมเกษตรอินทรีย์วิถีพุทธซึ่งเป็นกระบวนการทำการเกษตรแบบปลอดภัยพิษ ปลูกพืชผสมผสาน มีโรงเห็ดอารมณดี โรงขยะหรือโครงการชุมชนทองกลางกองขยะ โครงการน้องเดือนเพื่อนรักซึ่งเป็นโรงเลี้ยงไส้เดือนเพื่อเอามูลมาทำปุ๋ยทั้งใช้เองในไร่และทำเป็นผลิตภัณฑ์จำหน่าย ทำน้ำหมักฮอร์โมนเพื่อบำรุงพืชผักและต้นไม้ในไร่ของเรา มีร้าน อริยทรัพย์ ซึ่งเป็นร้านกาแฟและร้านจำหน่ายสินค้าผลิตภัณฑ์โรงเรียนชานา มีสำนักตัดกิลลา ซึ่งเป็นที่ทำการโรงเรียนชานาหรือมหาวิทยาลัยพุทธเศรษฐศาสตร์ ก็จะเป็นส่วนให้ความรู้เรื่องเกษตรการส่งเสริมเรื่องการทำเกษตรอินทรีย์

จุดเด่นของการท่องเที่ยวในศูนย์วิปัสสนาสากลไร่เชิญตะวัน

พระอาจารย์ ว. คือ เป็นตัวบุคคลทำให้คนอยากมาเพื่อที่จะพบพระอาจารย์ ว. คนที่ประสานงานมาส่วนมากเลยเขาก็จะถามว่าพระอาจารย์อยู่ไหมแม้แต่การประสานมาเพื่อดูงานของเกษตรก็จะถามว่าพระอาจารย์ ว. อยู่ไหมก็จะเลือกวันมาช่วงที่พระอาจารย์ ว. อยู่เพื่อจะได้เข้ามาพบพระอาจารย์ด้วย

สื่อการประชาสัมพันธ์ผ่านเฟสบุคเพราะเฟสบุคของพระอาจารย์ ว.วชิรเมธี มีคนติดตามจำนวนมากเมื่อมีการประชาสัมพันธ์ก็สามารถเข้าถึงคนส่วนมากได้

ชัดเจนเรื่องเครือข่ายการบอกเล่าปากต่อปากเรื่องราวทางไร้มีการส่งเสริมการเกษตร อินทรีย์ร่วมกับธรรมชาติออกมาเป็นเกษตรอินทรีย์วิถีพุทธ ว่าถ้าสนใจเรื่องนี้ก็ตั้งมาที่ไร่เชิญตะวันตอนนี้ยังเป็นปากต่อปากและมีสื่ออื่นๆแต่เมื่อแผนงานมีความชัดเจนก็จะมีสื่อสารในสื่ออื่น ๆ ด้วย

รูปแบบกิจกรรม

เรื่องกิจกรรมการทำบุญกับส่วนหน้าแล้วก็เดินชมปริศนาธรรม

อีกส่วนคือนักท่องเที่ยวมาเยี่ยมชมเกษตร ก็มีพี่ซัพพลายเชนซึ่งเราอยากให้เขาเข้ามาเก็บแล้วซื้อขายในแปลง เป็นคณะก็จะมีคนนำชมโดยเริ่มจากการเปิดวิถีทัศน์แนะนำมหาวิทยาลัยพุทธเศรษฐศาสตร์หรือโรงเรียนชาวนาว่าเราเป็นอะไรและมีกิจกรรมอะไรบ้าง จากนั้นก็ลงฐานซึ่งจะแบ่งเป็น ฐานเห็นมีการบรรยายวิธีการและดูว่าผลผลิตเราเป็นอย่างไรสามารถร่วมทำก่อนเห็นหรือเก็บเห็นได้และการแปรรูปเป็นน้ำพริกเห็นและการทำเห็นทอด หรือถ้าวันนั้นมีกิจกรรมอื่นเช่นการเพาะกล้าก็จะให้คนที่มาดูงานได้มีส่วนร่วม การตัดแยกขยะที่เห็นแบบชัดเจนจะเป็นแบบนี้ซึ่งส่วนใหญ่เป็นคณะดูงานถ้านักท่องเที่ยวทั่วไปก็จะเข้ามาถ่ายรูปมาถามเจ้าหน้าที่ที่ทำงานเกษตรเรื่องต่าง ๆ แล้วก็แวะร้านอริยทรัพย์เพื่อซื้อเครื่องดื่มและผลิตภัณฑ์ของนักเรียนชาวนาที่จัดจำหน่ายในร้าน ซึ่งมีทั้งข้าวอินทรีย์ น้ำพริกเห็น เสื้อผ้าพื้นเมืองเครื่องจักรสาน กระเป๋าและผลิตภัณฑ์จากสมุนไพร บางวันก็จะมีเห็นขายด้วย แต่จะไม่มีเวลาคลุกคลีหรือเข้าร่วมกิจกรรมมากนัก

จุดอ่อน

คือการประชาสัมพันธ์เรื่องกิจกรรมเพราะว่าเราแค่พูดเรื่องการดูงานเกษตรอินทรีย์แต่ยังไม่มีการประชาสัมพันธ์ว่าช่วงไหนทำกิจกรรมอะไร เช่น วันนี้มีเห็นทำเห็น สามารถเข้าร่วมในกระบวนการหรือไม่ได้มีปฏิทินหรือแพลน ฝึกทำก่อนเห็นแล้วต้องการนำไปต่อยอดอย่างนี้เราก็เปิดให้ทำได้แต่ยังไม่มีการประชาสัมพันธ์เผยแพร่ คำถามว่าทำไมถึงยังไม่ทำการประชาสัมพันธ์เผยแพร่ก็เพราะว่าแผนงานของเรายังไม่ได้มีความชัดเจน

แผนโครงสร้างการจัดการที่ไม่แน่นอนทำให้ควบคุมไม่ได้เช่นเมื่อนักท่องเที่ยวต้องการเดินทางมาร่วมกิจกรรมเชิงเกษตรแล้วต้องการเข้าร่วมกิจกรรมก็ต้องการที่จะรู้ว่ามาได้ช่วงไหนบ้างเพราะนักท่องเที่ยวส่วนมากก็มาจากต่างจังหวัดหรือเดินทางไกลมาจากที่ต่าง ๆ มาไกลแล้วมาเจอวันที่เราไม่มีกิจกรรมก็เสียโอกาสในการร่วมกิจกรรมได้แค่เดินดูและซื้อผลิตภัณฑ์ไปเท่านั้นไม่ได้ลงมือทำเอง

นักท่องเที่ยวไม่ทราบว่าจะไหนท่องเที่ยวอะไรบ้าง

ไม่มีแผนพบ เอกสารเพื่อประชาสัมพันธ์การท่องเที่ยวในไร่ให้นักท่องเที่ยวเป็นคู่มือ

จุดแข็ง

ตัวบุคคลคือพระอาจารย์ว.เป็นตัวดึงดูดให้คนเข้ามา คือต้องการมากราบพระอาจารย์ว.แล้วเมื่อมามากก็ไปเยี่ยมชมแหล่งท่องเที่ยวจุดอื่น ๆ ด้วยทำโดยเฉพาะเรื่องการทำ การส่งเสริมการเกษตรคนที่ติดตามว่าพระอาจารย์ทำอะไรบ้างก็จะเห็นว่ามี การส่งเสริมเรื่อง การทำเกษตรอินทรีย์ก็จะมาเที่ยวชมหรือมาซื้อผลิตภัณฑ์ทางการเกษตร

มีคอร์สวิปัสสนาเป็นหลักทำให้และนำไปสู่การท่องเที่ยว ในลักษณะอื่น ๆ

อุปสรรค

เชื่อมโยงจากการที่เรายังไม่มีการกำหนดแผนงานที่มีความชัดเจนโดยเฉพาะเรื่อง กิจกรรม

การรับรู้เรื่องการส่งเสริมกิจกรรมทางการเกษตรของไร่เชิงญตะวันตกยังไม่เป็นที่รู้จัก บางคนอาจจะได้ยินชื่อโรงเรียนชานาแต่ก็ยังไม่เข้าใจว่าโรงเรียนชานาคืออะไรและเวลาพูดถึง ศูนย์วิปัสสนาสากลไร่เชิงญตะวันตกก็ยังไม่นึกถึงเรื่องการเกษตรโดยตรงแต่จะเป็นเรื่อง การเข้าพบพระอาจารย์ว. เรื่องการเข้าวิปัสสนา น้อยคนที่จะรับรู้ว่ามี การส่งเสริมเรื่อง การเกษตรควบไปด้วยและการส่งเสริมที่ยังไม่แพร่หลายเพราะสิ่งที่เกิดขึ้นใหม่และอยู่ใน ขั้นตอนการส่งเสริมซึ่งงานหลักคือการส่งเสริมให้เกษตรกรอยู่ดีกินดีหรือโดยหลักการคือ อยู่รอด อยู่ดี อยู่ดี ฟังตัวเองได้แล้วจึงแบ่งปันให้คนอื่นโดยใช้การเกษตรเป็นเครื่องมือ และมีการปรับปรุงและพัฒนาให้ไร่เชิงญตะวันตกเป็นศูนย์ต้นแบบแล้วก็สร้างศูนย์การเรียนรู้ กระจายไปตามเครือข่ายนักเรียนชานาที่ต้องการทำไร่เนาของตัวเองให้เป็นศูนย์การเรียนรู้ ซึ่งจะต้องมีความพร้อมและมีการจัดให้ได้มาตรฐาน

โอกาสในการส่งเสริมกิจกรรมการท่องเที่ยวเชิงเกษตร

เครือข่ายนักเรียนชานาของเรามีเยอะแต่ต้องสร้างมาตรฐานให้รู้ทิศทางในการพัฒนาอย่างเครือข่ายนักเรียนชานาหรือคนที่สนใจทำเกษตรอินทรีย์ซึ่งมีเพิ่มมากขึ้นในปัจจุบัน ถ้ามีคนไปดูเครือข่ายของเราแล้วบอกว่าไปเรียนมาจากไร่เชิงญตะวันตก ถ้าอยากเรียนรู้ดูงานให้มากกว่านี้ให้ไปดูที่ไร่เชิงญตะวันตกที่จะครบวงจรเช่น เครือข่ายของโครงการ คันทองคำ ของ ดร.เจมส์ ซึ่งเป็นหนึ่งในนักเรียนชานาของเราที่ไปเปลี่ยนแปลงบ้านตัวเองเป็นศูนย์ การเรียนรู้นาร่องหรือ ศูนย์เรียนรู้รุ่นแรก ๆ ชื่อว่า คันทองคำ ก็มีคนสนใจไปเรียนรู้ดูงานแล้ว ก็ส่งมาถึงมหาวิทยาลัยพุทธเศรษฐศาสตร์ที่ไร่เชิงญตะวันตกซึ่งเป็นศูนย์ต้นแบบ คนก็สนใจว่าศูนย์

เครือข่ายเป็นแบบนี้ถ้ามาดูแบบครบวงจรก็ต้องมาที่ไร่เชิงตุระวันเลย ก็ยกคณะกันมาดูงาน มาทำกิจกรรมทางการเกษตรกับเราที่ไร่ ศูนย์คันทนาทองคำเป็นตัวอย่างให้กับศูนย์อื่น ๆ ที่ต้องการพัฒนาเช่นกันเพราะคันทนาทองคำเมื่อทำเป็นศูนย์การเรียนรู้แล้วก็สามารถอยู่ได้ด้วยตัวเองและรู้จักการหาแหล่งทุนอย่างเช่น องค์กร บริษัท ที่มีความสนใจเรื่องการทำเกษตรอินทรีย์เพื่อสนับสนุนในเรื่องการทำกิจกรรมร่วมกัน การมาดูงาน

คือทางไร่มีรูปแบบที่สามารถนำไปใช้ได้

ขั้นตอนคือ เรามีแผนงาน มีการปฏิบัติ มีแผนการพัฒนา มีการดูแลแต่เมื่อผลผลิตออกมายังขาดการจัดการหรือการบริหารจัดการอย่างเต็มที่

แนวทางการส่งเสริมกิจกรรมการท่องเที่ยวเชิงเกษตร

เจ้าหน้าที่ยังไม่เพียงพอเจ้าหน้าที่แต่ละฝ่ายควรมีเจ้าหน้าที่เพิ่มโดยมีการให้ความรู้และพัฒนาบุคลากรให้สามารถรองรับการท่องเที่ยวเชิงเกษตร ตัวอย่างเช่น เจ้าหน้าที่ส่วนหน้าหรือที่ไม่ได้อยู่ในส่วนของเกษตรสามารถตอบคำถามเรื่องกิจกรรมของโซนเกษตรได้ว่ามีอะไร ไปแล้วทำอะไรได้บ้างไม่ใช่แค่การบอกทางแล้วก็ปล่อยให้นักท่องเที่ยวเดินไปถามคนอื่นหรือต้องไปถึงโซนเกษตรถึงจะรู้และมีขอบเขตการรับผิดชอบที่ชัดเจนว่าถ้าต้องการติดต่อเรื่องนี้ต้องติดต่อกับใครหรือหากต้องการดูแปลงผักมีใครที่รับผิดชอบแต่ขณะเดียวกันเจ้าหน้าที่ก็จะสามารถทำหน้าที่แทนกันได้โดยเฉพาะเรื่องการบรรยายในโซนเกษตร สามารถนำชมได้ทุกคนไม่ใช่ว่าปลูกสตอร์เบอร์รี่ถ้าสนใจเรื่องเห็ดก็ไปถามอีกคนอย่างนี้คือไม่สามารถบรรยายได้และมีขอบเขตและลำดับการทำงานที่ชัดเจน

ตอนนี้ที่เราทำมีคอร์สระยะยาวเรื่องการโรงเรือนชาวนาเกิดขึ้นมาแล้วแต่เรายังขาดคอร์สระยะสั้นคือไม่จำเป็นให้เขาอนกก็สามารถเข้าร่วมกิจกรรมได้ด้วยตัวอย่างเช่น การเปิดให้ร่วมกิจกรรม 1 วัน หรือคอร์สเรียนรู้ 1 วัน ให้ได้เข้าร่วมอ้างอิงจากกระบวนการปกติที่เราทำอยู่แล้ว เช่นกระบวนการทำเห็ดช่วงเช้าก็ทำการผสม อัดก้อน ช่วงพักก็นั่งก้อนเห็ด จบแล้วก็ได้ก้อนเห็ด มีการเตรียมการไว้ถ้าไม่มีนักท่องเที่ยวมาเราก็ทำอยู่แล้วเพียงแต่เพิ่มการมีส่วนร่วมให้กับนักท่องเที่ยวอาจจะบางขั้นตอนหรือทั้งหมดกระบวนการก็แล้วแต่ปัจจัยหรือกิจกรรมการแปรรูปเป็นคอร์สเป็นวัน

แผนงานของเราคือการทำก้อนเห็ดอาทิตย์วันอาทิตย์เมื่อถึงช่วงทำก็เชิญชวนให้คนที่มาร่วม ประชาสัมพันธ์ผ่านสื่อต่าง ๆ หรือแม้แต่เมื่อมาถึงที่ไร่มีเป็นตารางกิจกรรมให้เขาได้รู้ถ้าสนใจก็สามารถเข้าร่วมได้ตามช่วงเวลาหรือถ้ามาไม่ทันกิจกรรมที่สนใจครั้งต่อไปเราจัดเมื่อไหร่ก็เปิดเมื่อไหร่ เพราะบางคนทำกับมืออย่างเมื่อเรามีคอร์สภาวนาแล้วให้คนที่เข้าร่วมได้

ลงมือทำ เมื่อลงมือทำด้วยตัวเองรู้กระบวนการก็ต้องการเอากลับไปด้วยเราก็ขายให้เขาจ่ายในราคาที่ทำเอง

เพิ่มส่วนของที่พักเพราะตอนนี้ที่มีก็จะเป็นที่พักสำหรับผู้เข้าวิปัสสนา ก็น่าจะมีที่พักรองรับนักท่องเที่ยวด้วยซึ่งตอนนี้มีโครงการสร้างที่พักที่เป็นโฮมสเตย์โดยอาจจะสร้างเป็นบ้านดินโฮมสเตย์เพราะสามารถสร้างได้เองและเป็นวัสดุที่มีอยู่ในท้องถิ่น อย่างบ้านไม้ไผ่ บ้านดินแล้วใช้ระบบการบริหารจัดการซึ่งดูแลโดยคณะกรรมการซึ่งสามารถรวมกลุ่มเครือข่ายมาร่วมคิดร่วมดูแลและดำเนินการ

การเชื่อมโยงการท่องเที่ยวเชิงเกษตรกับการท่องเที่ยวในไร่เชิงภูตะวัน

เห็นชัด ๆ ก็คือ การเชื่อมโยงกับการท่องเที่ยวเชิงสุขภาพซึ่งเรามีการทำเกษตรอินทรีย์อยู่แล้วก็เอาเชื่อมตรงที่ว่า ถ้าต้องการเมนูสุขภาพทางเรามีอะไร อยากกินเมนูไหนก็เก็บมาให้เราทำเก็บเองก็ได้หรือเอาผลผลิตที่เก็บเกี่ยวแล้วก็เอามากลายเป็นเมนูเช่น สลัดอิมมูสลัด ออมรัก ซึ่งเป็นเมนูผักที่ปลูกประจำเดือนหรือผลผลิตแต่ละเดือนที่เราปลูก หรืออีกอย่างก็คิดแต่ยังไม่ได้ทำคือ การทำเป็นตะกร้าผัก ออมรักอมสุข คือใช้ช้อน่ารัก ๆ แล้วใช้วัสดุเช่นตะกร้าของนักเรียนชาวนา ผลผลิตเป็นผักต่าง ๆ ของนักเรียนชาวนามาจัดเป็นตะกร้าสุขภาพมีเมนูเพื่อสุขภาพ เช่น สำหรับคนที่เป็นเบาหวานวันนี้มีเมนูตะกร้านี้เพื่อรักษาเบาหวาน อย่างคนเป็นโรคไตก็ควรกินผัก set ตะกร้านี้ ซึ่งโครงการนี้อยู่ในขั้นตอนการศึกษาและนำไปทำแผนงาน

นำเอาแผนงานมาทำร่วมกับแผนการส่งเสริมและพัฒนาเพื่อให้เกิดประโยชน์สูงสุด เช่น โครงการพืชผักของเราออกทุกวันอยู่แล้วซึ่งเป็นพีชระยะสั้นคนที่น้อยอย่างน้อยเราก็มีกิจกรรม ที่ไร่ก็สามารถประชาสัมพันธ์หรือมีกิจกรรมให้ลงไปเก็บได้ อย่างตอนนี้มีเจ้าหน้าที่ขับรถรับส่งตามจุดต่าง ๆ เพิ่งเริ่ม ก็คือรับจากจุดจอดรถไปส่งตามจุดต่าง ๆ มีการบรรยายเบื้องต้น แล้วจอดจุดต่าง ๆ เพื่อให้เขาได้มีส่วนร่วมในการเก็บผลผลิตก็ให้เขาได้เลือกเก็บแล้วก็มีการขึ้นมา Support ตอนนี้ก็มี ร้านอริยทรัพย์ แล้วก็สามารถบอกได้ว่าผักที่เก็บมานั้นเอาไปทำเมนูอะไรได้โดยมีพ่อครัวประจำหรือเมื่อนักท่องเที่ยวเก็บมาแล้วขายเท่าไรแล้วในร้านก็มีการจำหน่ายพืชผักเพราะร้านค้าอยู่ในส่วนของมหาวิทยาลัย ก็จะตั้งเรตราชาว่า ถ้าเก็บเองราคาหนึ่งถ้ามาซื้อที่เราเก็บไว้แล้วก็ขายอีกราคาหนึ่งมีความแตกต่าง นักท่องเที่ยวส่วนใหญต้องการมีส่วนร่วมตรงนี้ยิ่งผักของเราเป็นผักออแกนิกปลอดสารก็จะเป็นกิจกรรมที่น่าจะได้รับความสนใจอีกกิจกรรมหนึ่ง

พัฒนากิจกรรมการท่องเที่ยวเชิงเกษตร

1. มีการทำให้แหล่งท่องเที่ยวมีความมั่นคงถาวรส่วนโครงการระยะสั้นก็มีการประชาสัมพันธ์เรื่องปฏิทินกิจกรรมมีการประชาสัมพันธ์กิจกรรมผ่านสื่อ ไม่ว่าจะเป็นคอร์สวิปัสสนา กิจกรรมตามเทศกาลต่าง ๆ หรือเราอาจจะประชาสัมพันธ์กิจกรรมประจำเดือนซึ่งเรามีอยู่แล้วแต่ยังขาดการประชาสัมพันธ์ที่ชัดเจน ให้คนเข้าถึงปฏิทินกิจกรรมของไร่เชิญตะวันซึ่งจะเชื่อมโยงกับการบริหารจัดการต่าง ๆ ทั้งคน กิจกรรม สถานที่ โดยเชื่อมโยงกับเฟสบุคของพระอาจารย์

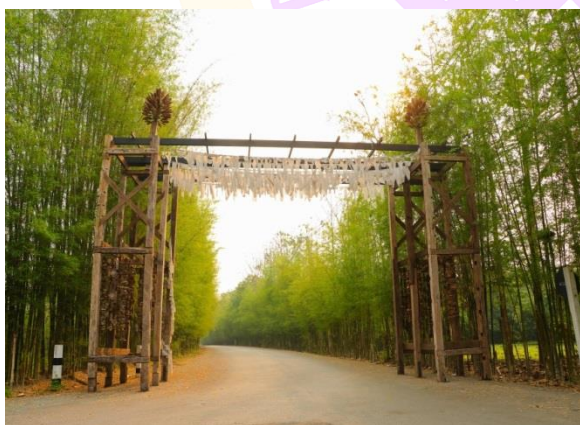
2. โครงการเกษตรระยะยาวเช่นการเชื่อมโยงการท่องเที่ยวที่ไร่เข้าด้วยกันพัฒนา กิจกรรมให้มีความโดดเด่นหลากหลาย กิจกรรมเราอาจจะหลากหลายแต่ก็ยังขาดในส่วนของการบริหารจัดการและการดูแลที่มีความยั่งยืน
โครงการเกษตรเป็นโครงการเพื่อสุขภาพ บวกรวมกับการท่องเที่ยวอื่น อย่างการวิปัสสนาโยคะ รวมไปถึงเรื่องอาหารการกิน



ภาคผนวก ค รูปภาพศูนย์วิปัสสนาสากลไร่เชิญตะวัน



แผนที่ศูนย์วิปัสสนาสากลไร่เชิญตะวัน



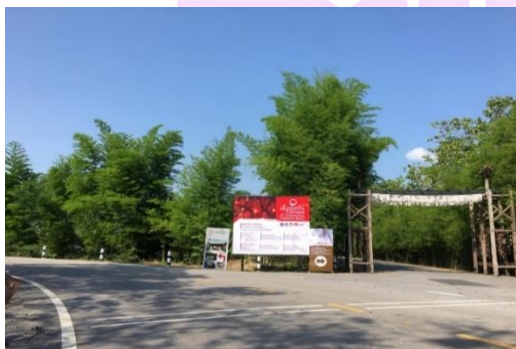
ซุ้มประตูทางเข้าไร่เชิญตะวัน



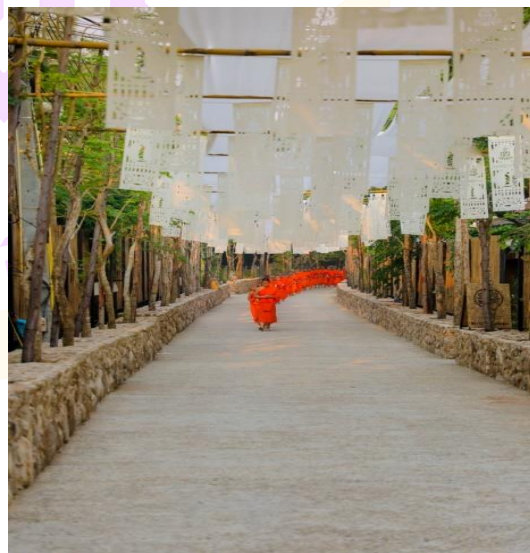
ประตูชัยไร่เชิญตะวัน



ตูปสันโดษ



ลานจอดรถไร่เชิญตะวัน



ทางเดินถนนตุง



ทางเข้าโซนหอศิลป์

ร้านกาแฟ Little Prince



ร้านอาหารกินอิ่มนอนอุ่น





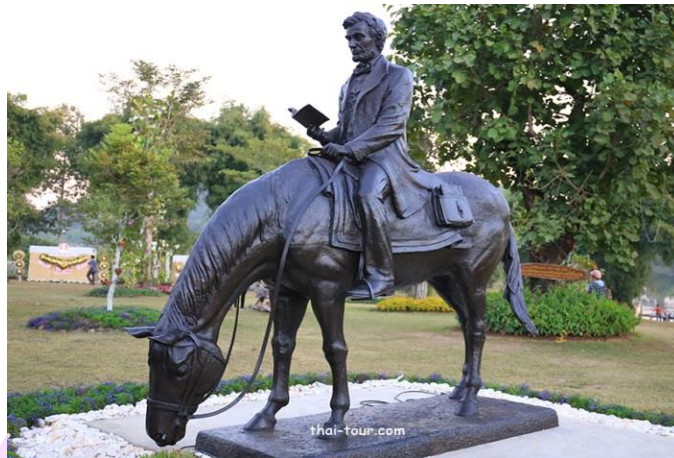
ศิลปินหอคิลป์ ว.วชิรเมธี



จุดโยนเหรียญทดสอบสติ



ด้านหน้าหอคิลป์ ว.วชิรเมธี



รูปปั้นประธานาธิบดีลินคอล์นอ่านหนังสือ



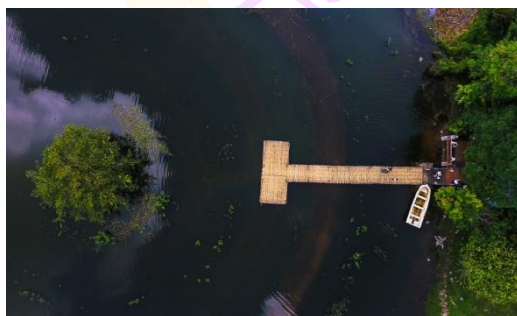
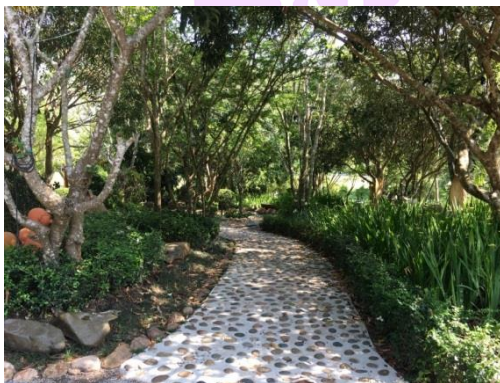
รูปปั้นและบทกวี อาจารย์อังคาร กัลป์ยานพงศ์



ธรรมชาตยาราม



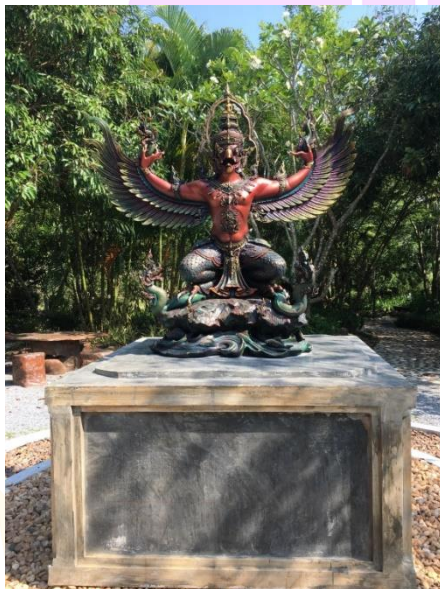
ป้ายเขมทิศเขมฉนวน



โพธิมณฑล



พระโพธิสัตว์อวโลกิเตศวร



พญาครุฑ



ปรินาธรรม ๓ ๔ ๑๒



ชั้น 5



ปฏิจจสมุปบาท



ลานธรรมจักร



มรรคมีองค์ 8



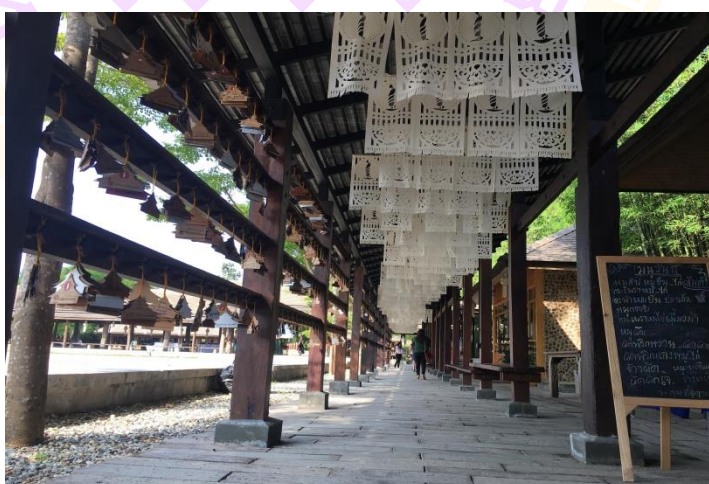
ร้านอาหารหม่ฟ้าดินหอม



ร้านจักรวาลในถ้ำยชา



ร้านจิตตาวตาร



ทางเดินหน้าร้านหม่ฟ้าดินหอม ร้านจักรวาลในถ้ำยชา และร้านจิตตาวตาร



ด้านหน้าชุมนุมอูมงค์โคม



ด้านในชุมนุมอูมงค์โคม



สุญญตาคาร



หอพระสิทธัตถมยมุนี หลวงพ่อสมปรรณนา



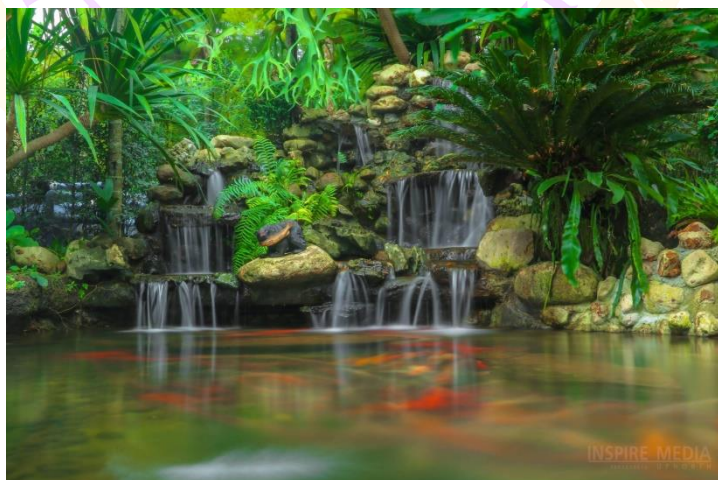
หอพระสิทธัตถมยมุนี หลวงพ่อสมปรรณนา



ร้านค้าประชารัฐ



ร้านกาแฟพื้นที่กลางแจ้ง



น้ำตกหน้า ว.วชิรเมธีนิทรรศน์



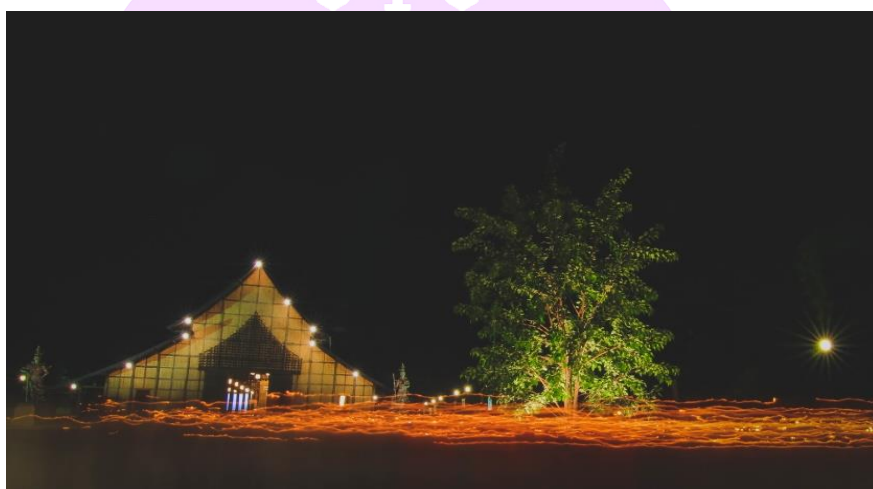
ถนนทางไปอาคันตุกราม



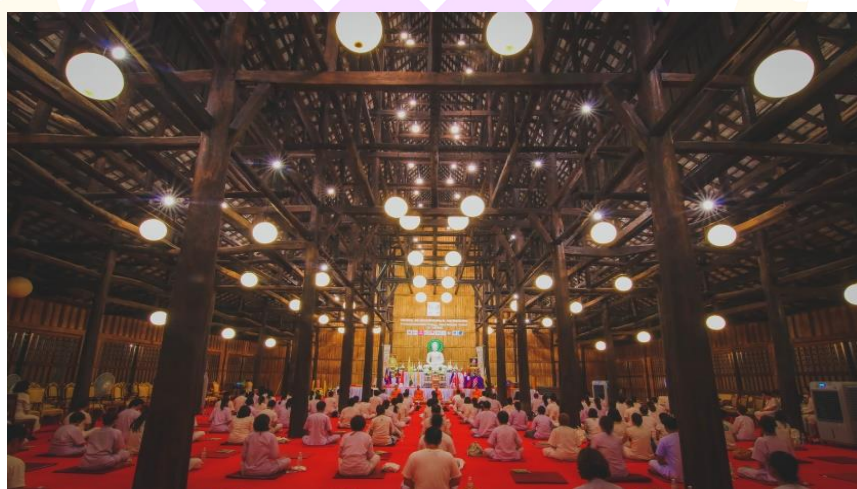
อาคันตุกราม



วัดสุนาคารนาชาตติ



เทพารักษ์ หน้าวิหารดิน (วิปัสสนาคารนานาชาติ)



ด้านในวิปัสสนาคารนานาชาติ



หอระฆัง



สำนักตักสิลา



ธรรมสภา



ร้านกาแฟอริยทรัพย์





แปลงเกษตรสาธิต



จุดเรียนรู้ทำบ้านดิน



โรงเห็ดอาร์มณีดี



โรงสีข้าว 3 ว.



โครงการชุมชนของกอกกลางชยะ





โครงการใส่เดือนเพื่อนรัก



ภาคผนวก ง รายนามผู้เชี่ยวชาญ

- 1. ดร. พัจน์พิตตา ศรีสมพงษ์** รักษาการแทนรองคณบดีฝ่ายบริหาร
อาจารย์ประจำสาขาวิชาการท่องเที่ยว
มหาวิทยาลัยพะเยา
- 2. ดร. ภัททิรา วิภววิทยุโณ** อาจารย์ประจำสำนักวิชาศิลปศาสตร์
กรรมการสภาวิชาการมหาวิทยาลัยแม่ฟ้าหลวง
กรรมการบริหารหลักสูตรสาขาวิชาสังคมศาสตร์
(หลักสูตรปริญญาเอก)
กรรมการบริหารหลักสูตรภาษาและวัฒนธรรมไทย
(หลักสูตรปริญญาตรี)
กรรมการจรรยาบรรณมหาวิทยาลัยแม่ฟ้าหลวง
- 3. ดร.สุนทร คล้ายอ่ำ** รองคณบดีฝ่ายกิจการนิสิต วิทยาลัยศึกษา
มหาวิทยาลัยพะเยา

รายนามผู้ให้ข้อมูลสำคัญ (ผู้ก่อตั้งและเจ้าหน้าที่)

- 1. พระมหาวุฒิชัย วชิรเมธี**
บทบาทหน้าที่ในการดำเนินงาน: ผู้ก่อตั้งและผู้อำนวยการศูนย์วิจัยปัสณาสาทุกไร่เจริญตะวัน
วัน เดือน ปี ที่สัมภาษณ์ 13 กุมภาพันธ์ 2561
- 2. พระมหาสันทัศน์ โสติวิงโส**
บทบาทหน้าที่ในการดำเนินงาน: ผู้จัดการกองงานเลขานุการศูนย์วิจัยปัสณาสาทุกไร่เจริญตะวัน
วัน เดือน ปี ที่สัมภาษณ์ 25 กุมภาพันธ์ 2561
- 3. พระเอกภัทร สุภัทโท**
บทบาทหน้าที่ในการดำเนินงาน: พระวิทยากรประจำศูนย์วิจัยปัสณาสาทุกไร่เจริญตะวัน
วัน เดือน ปี ที่สัมภาษณ์ 23 กุมภาพันธ์ 2561
- 4. นายชยานนท์ ปัญญาธีรพงศ์**
บทบาทหน้าที่ในการดำเนินงาน: เจ้าหน้าที่กองงานเลขานุการศูนย์วิจัยปัสณาสาทุกไร่เจริญตะวัน
วัน เดือน ปี ที่สัมภาษณ์ 7 เมษายน 2661

5. นายเชาวฤทธิ์ ไชยพรหม

บทบาทหน้าที่ในการดำเนินงาน: วิทยากรประจำมหาวิทยาลัยพุทธเศรษฐศาสตร์และหัวหน้า
ฝ่ายงานก่อสร้างศูนย์วิปัสสนาสากลไร่เชิญตะวัน
วัน เดือน ปี ที่สัมภาษณ์ 11 เมษายน 2661

6. นายชนสรณ์ แซ่เซ็ง

บทบาทหน้าที่ในการดำเนินงาน: วิทยากรประจำมหาวิทยาลัยพุทธเศรษฐศาสตร์และเจ้าหน้าที่
ฝ่ายภูมิทัศน์ประจำศูนย์วิปัสสนาสากลไร่เชิญตะวัน
วัน เดือน ปี ที่สัมภาษณ์ 11 เมษายน 2661

7. นางสาวนันทนา ไชยสอน

บทบาทหน้าที่ในการดำเนินงาน: ผู้จัดการทั่วไปศูนย์วิปัสสนาสากลไร่เชิญตะวัน
วัน เดือน ปี ที่สัมภาษณ์ 17 เมษายน 2661

8. นางสาวจตุพร หนักป้อ

บทบาทหน้าที่ในการดำเนินงาน: ภัณฑารักษ์หอศิลป์ว.วชิรเมธีและเจ้าหน้าที่ประชาสัมพันธ์
ศูนย์วิปัสสนาสากลไร่เชิญตะวัน
วัน เดือน ปี ที่สัมภาษณ์ 17 เมษายน 2661

9. นางสาวกมลวรรณ อินทรจักร

บทบาทหน้าที่ในการดำเนินงาน: เจ้าหน้าที่ประจำมหาวิทยาลัยพุทธเศรษฐศาสตร์
วัน เดือน ปี ที่สัมภาษณ์ 18 เมษายน 2561

รายนามผู้ให้ข้อมูลสำคัญ (ผู้เชี่ยวชาญ)

1. ดร.ทวีพงษ์ อินวงศ์สกุล

หน่วยงานที่สังกัด: ศูนย์การเรียนรู้ เจมส์คันทนาทองคำ
ตำแหน่งปัจจุบัน: ผู้จัดการศูนย์การเรียนรู้ เจมส์คันทนาทองคำ

2. ดร.ขวัญชนก เหล่าสุนทร

หน่วยงานที่สังกัด: แมคคินีน่าฟาร์ม
ตำแหน่งปัจจุบัน: เจ้าของกิจการ 324 หมู่ 4 ต.ท่าสุต อ.เมือง จ.เชียงราย

3. ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.คมสัน รัตนะสิมากุล

หน่วยงานที่สังกัด: คณะวิทยาการจัดการ มหาวิทยาลัยราชภัฏเชียงราย
ตำแหน่งปัจจุบัน: ผู้สอนสาขานิเทศศาสตร์

4. ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร. ประภาพรณ ไชยานนท์

หน่วยงานที่สังกัด: มหาวิทยาลัยราชภัฏเชียงราย

ตำแหน่งปัจจุบัน: รองคณบดีบัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยราชภัฏเชียงราย

5. ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.วิรุณสิริ ใจมา

หน่วยงานที่สังกัด: มหาวิทยาลัยราชภัฏเชียงราย

ตำแหน่งปัจจุบัน : คณบดีบัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยราชภัฏเชียงราย

6. นายธีรชัย สารการ

หน่วยงานที่สังกัด: สถาบันวิจัยวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีแห่งประเทศไทย

ตำแหน่งปัจจุบัน : กองประชาสัมพันธ์ ช่างเทคนิค

7. คุณจันทนา เนียมวงษ์

หน่วยงานที่สังกัด: สถาบันวิจัยวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีแห่งประเทศไทย

ตำแหน่งปัจจุบัน : นักประชาสัมพันธ์

8. นายก่อโชค บัณฑิตมงคล

หน่วยงานที่สังกัด: สถาบันวิจัยวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีแห่งประเทศไทย

ตำแหน่งปัจจุบัน: นักประชาสัมพันธ์

9. ดร.พิมพ์พันธุ์ ศรีพิพิธ

หน่วยงานที่สังกัด: สถาบันวิจัยวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีแห่งประเทศไทย

ตำแหน่งปัจจุบัน: นักพัฒนาธุรกิจอาวุโส

10. ดร.เชษฐกานต์ เหล่าสุนทร

หน่วยงานที่สังกัด: แมคนีน่าฟาร์ม

ตำแหน่งปัจจุบัน: เจ้าของกิจการ

11. คุณอนุรักษ์ สมสาย

หน่วยงานที่สังกัด : สถาบันวิจัยวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีแห่งประเทศไทย

ตำแหน่งปัจจุบัน : เจ้าหน้าที่ศูนย์เชี่ยวชาญนวัตกรรมเกษตรสร้างสรรค์

รายนามผู้เชี่ยวชาญประเมินศักยภาพแหล่งท่องเที่ยวเชิงเกษตรของแหล่งท่องเที่ยวเชิงเกษตรของศูนย์วิจัยปัสสนาสากลไร่เชิญตะวันตำบลห้วยสัก อำเภอเมือง จังหวัดเชียงราย

1. ดร.ทวิพงษ์ อินวงศ์สกุล เพศ: ชาย อายุ: 36 ปี
ตำแหน่งหน้าที่/สถานที่ปฏิบัติงาน: ผจก.ศูนย์การเรียนรู้ เจมส์คันทนาทองคำ
หน่วยงานที่สังกัด: ศูนย์การเรียนรู้ เจมส์คันทนาทองคำ
2. ดร.ขวัญชนก เหล่าสุนทร เพศ: หญิง อายุ: 37 ปี
ตำแหน่งหน้าที่/สถานที่ปฏิบัติงาน: เจ้าของกิจการ
หน่วยงานที่สังกัด: แมคนี่นาฟาร์ม
3. ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.คมสัน รัตนะสิมากุล เพศ: ชาย อายุ: 48 ปี
ตำแหน่งหน้าที่/สถานที่ปฏิบัติงาน: ผู้สอนสาขาניתศศาสตร์
หน่วยงานที่สังกัด: คณะวิทยาการจัดการ มหาวิทยาลัยราชภัฏเชียงราย
4. ผศ.ดร.ประภาพรธรรม ไชยานนท์ เพศ: หญิง อายุ: 44 ปี
ตำแหน่งหน้าที่/สถานที่ปฏิบัติงาน: รองคณบดีบัณฑิตวิทยาลัยมหาวิทยาลัยราชภัฏเชียงราย
หน่วยงานที่สังกัด: มหาวิทยาลัยราชภัฏเชียงราย
5. ผศ.ดร.วิรุณศิริ ใจมา เพศ: หญิง อายุ: 47 ปี
ตำแหน่งหน้าที่/สถานที่ปฏิบัติงาน: คณบดีบัณฑิตวิทยาลัยมหาวิทยาลัยราชภัฏเชียงราย
6. คุณจันทนา เนียมวงษ์ เพศ: หญิง อายุ: 47 ปี
ตำแหน่งหน้าที่/สถานที่ปฏิบัติงาน: นักประชาสัมพันธ์
หน่วยงานที่สังกัด: สถาบันวิจัยวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีแห่งประเทศไทย
7. นายเชียรชัย สารการ เพศ: ชาย อายุ: 50 ปี
ตำแหน่งหน้าที่/สถานที่ปฏิบัติงาน: กองประชาสัมพันธ์ ช่างเทคนิค
หน่วยงานที่สังกัด: สถาบันวิจัยวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีแห่งประเทศไทย
8. นายก่อโชค บัณฑิตมงคล เพศ: ชาย อายุ: 56 ปี
ตำแหน่งหน้าที่/สถานที่ปฏิบัติงาน: นักประชาสัมพันธ์
หน่วยงานที่สังกัด: สถาบันวิจัยวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีแห่งประเทศไทย
9. ดร.พิมพ์พันธุ์ ศรีพิพิธ เพศ: หญิง อายุ: 49 ปี
ตำแหน่งหน้าที่/สถานที่ปฏิบัติงาน: นักพัฒนาธุรกิจอาวุโส
หน่วยงานที่สังกัด: สถาบันวิจัยวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีแห่งประเทศไทย

10. ดร.เชษฐกานต์ เหล่าสุนทร เพศ: หญิง อายุ: 34 ปี

ตำแหน่งหน้าที่/สถานที่ปฏิบัติงาน: เจ้าของกิจการ

หน่วยงานที่สังกัด: แมคนี่น่าฟาร์ม

11. คุณอนุรักษ์ สมสาย เพศ: ชาย อายุ: 36 ปี

ตำแหน่งหน้าที่/สถานที่ปฏิบัติงาน: เจ้าหน้าที่ศูนย์เชี่ยวชาญนวัตกรรมเกษตรสร้างสรรค์

หน่วยงานที่สังกัด: สถาบันวิจัยวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีแห่งประเทศไทย



ประวัติผู้วิจัย

ชื่อ-สกุล	ชลธิชา รอดหิรัญ
วัน เดือน ปี เกิด	08 กรกฎาคม 2528
สถานที่เกิด	กรุงเทพฯ
วุฒิการศึกษา	ศศ.บ. (การจัดการชุมชน) มหาวิทยาลัยศิลปากร กรุงเทพฯ
ที่อยู่ปัจจุบัน	127 พลโยธิน 57 แยก 3 ถนนพลโยธิน เขตบางเขน กรุงเทพฯ
ผลงานตีพิมพ์	ที่เกี่ยวข้องกับการศึกษาค้นคว้าด้วยตนเอง ชลธิชา รอดหิรัญ (ผู้บรรยาย). (16 มิถุนายน 2561). แนวทางการส่งเสริมกิจกรรมการท่องเที่ยวเชิงเกษตรของศูนย์วิจัยปัสสนาสากลไร่เชิญตะวัน ตำบลห้วยสัก อำเภอเมือง จังหวัดเชียงราย. ในการประชุมวิชาการระดับชาติบัณฑิตศึกษา ครั้งที่ 4. (หน้า 1131-1145) พะเยา: กองบริหารงานวิจัยและประกันคุณภาพการศึกษา มหาวิทยาลัยพะเยา.
รางวัลที่ได้รับ	-

